

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

KISSA-İ ANTER (3. CİLT 409a-614b)
[İNCELEME-METİN-SÖZLÜK]

Yüksek Lisans Tezi

Özlem KIRIMLI

Danışman

Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

Samsun, 2020

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

KISSA-İ ANTER (3. CİLT 409a-614b)
[İNCELEME-METİN-SÖZLÜK]

Yüksek Lisans Tezi

Özlem KIRIMLI

Danışman

Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

*Bu çalışmada Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nden ücretsiz olarak temin edilen
dijital görsellerden yararlanılmıştır.*

Samsun, 2020

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davrandığımı taahhüt ederim.

.../.../2020

İmza

Özlem KIRIMLI

TEZ KABUL VE ONAYI

Özlem KIRIMLI tarafından hazırlanan *Kıssa-i Anter* (3. Cilt/ H. 1147-409a-614b) [*İnceleme-Metin-Sözlük*] başlıklı bu çalışma, 10/01/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

Üye: Dr. Öğr. Üy. Avni ERDEMİR

Üye: Dr. Öğr. Üy. Halil İbrahim HAKSEVER

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2020

Enstitü Müdürü (*İmza ve Mühür*)

ÖZET

KISSA-I ANTER (3. CİLT 409a-614b)

[İNCELEME-METİN-SÖZLÜK]

Özlem KIRIMLI

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Ocak /2020

Danışman: Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

Arap edebiyatında yedi mu'allaka şairi arasında gösterilen Anter b. Şeddâd, Arap câhiliyye döneminde şairliğinin yanı sıra kahramanlığıyla da nam salmış önemli bir şahsiyettir. Bu şairin hayatı hakkında yüzyıllar boyunca hikâyeler anlatılmıştır. Hem Doğu hem de Batı dünyasında hakkında hatırı sayılır çalışmalar yapılmıştır.

Anter kıssasının Türkçedeki ilk izleri 15. yüzyıla dayanmaktadır. Sanata oldukça önem veren Fatih Sultan Mehmed'in emriyle eser 1477 yılında Eski Anadolu Türkçesine tercüme edilmiştir. Mütercimi belli olmayan bu eser, toplumun her kademesinde oldukça ilgi görmüştür.

Çalışmamızın konusunu, Anter kıssasının Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Bölümü H.1147 arşiv numarası ile kayıtlı olan üçüncü cildinin 409a-614b varakları aralığının transkripsiyonlu metninin yazılıp incelenmesi ve sözlük çalışması oluşturmaktadır. Çalışmamızın temel amacı, bugün yürürlükten kalkmış bir alfabe ile yazılmış ve bu alfabeyi bilenlerin dışında kimsenin okuyamadığı dolayısıyla da yararlanamadığı bu hikâye tercümesini okunabilir hale getirmek ve kamuoyunun dikkatini çekmektir.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Anter'in hayatı, muallakası ve divanı, siret-i Anter ve tezimizde ele aldığımız nüsha hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde içerik ve imla hususiyetleri incelenmektedir. Üçüncü bölümde Kıssa-i Anter'in üçüncü cildinin 409a-614b varaklarının transkripsiyonlu metni mevcuttur. En son bölüm olan dördüncü bölümde ise sözlük bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Anter, kıssa, transkripsiyon, eski Anadolu Türkçesi.

ABSTRACT

QISSA-I ANTAR (Volume 3 / H.1147 / 409a-614b)

[TEXT-ANALYSIS-DICTIONARY]

Özlem KIRIMLI

Ondokuz Mayıs University, Institute of Social Sciences Department of Turkish
Language and Literature, M.A., January/2020

Advisor: Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

Antar b. Shaddad is an important figure not only for his poetry but also for his heroism during the Arab ignorance period. Stories have been told about this poet's life for centuries. There have been considerable studies in both the East and West.

The first traces of the anther in Turkish date back to the 15th century. The work was translated into Old Anatolian Turkish in 1477 by order of Sultan Mehmed the Conqueror. This work, which is not known to the translator, has attracted a lot of attention in every level of society.

The transcription text of the 409a-614b page range of the third volume, which is registered with the archive number H.1147 of the Treasury Department of the Topkapı Palace Museum Library of the Anter short, which constitutes the subject of our study, is composed of a dictionary study. The main aim of our study is to make this story translation written in an aborted alphabet which no one can read and therefore not benefit from those who know this alphabet, and to draw public attention.

Our study consists of four parts. In the first part, the life of Antar, the divan and divan, Sirat Antar and information about the copy that we discussed in our thesis are given. In the second part, content and spelling characteristics are examined. In the third section, transcripts of the 409a-614b page ranges of the third volume of Qıssa-i Antar are available. The fourth section, the last section, contains the dictionary.

Key Words: Antar, qıssa, transcript, old Anadolu Turkish.

ÖN SÖZ

Arap cahiliye döneminin en önemli şairlerinden olan Anter bin Şeddâd'ın hikâyesi, asırlar boyunca farklı coğrafyalardaki farklı milletlerin her kademesindeki insanların ilgisini çekmiş ve onların gönüllerine girmiştir. Doğu dünyasında olduğu kadar Batı dünyasında da ilgi görmüş ve hakkında oldukça fazla çalışma yapılmıştır.

Cahiliye dönemi Arap kaideleri ve inançları hakkında oldukça bilgi veren ve tercüme edildiği dönemin dil ve imla özelliklerini barındıran bu eser, 1477 yılında Fatih Sultan Mehmed'in emriyle Türkçeye kazandırılmıştır. Bir dönemin dil özellikleri ve imla hususiyetleri hakkında önemli bilgi veren bu kısma hakkında Türkiye'de detaylı bir çalışma yapılmamıştır. Bizi bu çalışmaya yönelten en büyük unsur, beş yüz yıl boyunca İslam dünyasında düşmanları karşısında kazandığı zaferlerle âdeta bir sembol olarak görülen ve yiğitliğiyle ve güzel ahlakıyla Peygamberimizin de övgüsüne mazhar olan Anter'in hikâyesini tanıtmaktır.

Bu önemli eseri gün yüzüne çıkararak bu projenin bir parçası olmamı sağlayan ve her daim bize vakit ayırıp her konuda yardım eden Dr. Öğr.Üyesi Muhammed İkbâl Güler'e ve başta Arapça hususlar olmak üzere bütün öğrencileri gibi benden de yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim Haksever'e de teşekkürlerimi sunmak isterim. Ayrıca lisans döneminden beri hocam olan ve titizliğiyle, adaletiyle ve bitmeyen enerjisiyle bize bildiklerini öğretmeye gayret eden, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum Prof. Dr. Yavuz Bayram'a ayrıca teşekkür etmek isterim.

Sadece eğitim değil bütün hayatım boyunca benden maddi ve manevi hiçbir desteğini esirgemeyen anneme, babama özellikle kardeşlerim Dursine ve Mehmet Emre'ye de ayrıca ve hâsseten teşekkür etmek istiyorum.

Özlem KIRIMLI

Samsun-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
ÖN SÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR.....	VII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	VIII
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Problemi	1
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1.1 Anter b. Şeddâd b. Kırâd el-Absî'nin Hayatı ve Edebi Kişiliği	2
1.2 Mu'allaka'sı ve Dîvân'ı	5
1.3 Sîretü'l-Anter	7
1.4 Nüsha Tavsifi (H.1147).....	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
2.1. Hikâyenin İncelenmesi	10
2.2. İmlâ Hususiyetleri	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	37
3.1. Metnin Kurulmasında Dikkat Edilen Hususlar	37
3.2. Çeviri Yazılı Metin.....	39
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	366
4.1. Sözlüğün Oluşturulmasında Dikkat Edilen Hususlar.....	366
4.2 Sözlük.....	367
SONUÇ	408
KAYNAKÇA.....	409
ÖZ GEÇMİŞ	414

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça kökenli kelime/kelime grubu
C.	: Cilt
Far.	: Farsça kökenli kelime/kelime grubu
İt.	: İtalyanca kökenli kelime/kelime grubu
K.B.D	: Kökü belli değil
mm.	: Milimetre
Moğ.	: Moğolca kökenli kelime/kelime grubu
öl.	: Ölümü
S	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı.
T.	: Türkçe kökenli kelime/kelime grubu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Yun.	: Yunanca kökenli kelime grubu

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, a, ā, e, i, i, o, ö, u, ü	ص	ş
ء	o	ض	ḍ, ḏ
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	c
ث	s	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ک	k, ñ, g, ğ
خ	ḫ	نگ	ṅ
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v / o, ö, u, ü, ū, ū, ō
ژ	j	ه	h / a, e
س	s	ی	y / i, ī
ش	ş		

GİRİŞ

1. Araştırmanın Problemi

Arap edebiyatının en önemli süvari şairlerinden olan Anter bin Şeddâd'ın hayatı ve sanatı hakkında yüzyıllar boyunca rivayetler söylenegelmiştir. Hem Doğu hem de Batı'nın dikkatini çeken bu önemli şairin hakkında Türkiye'de yeterince çalışma yapılmamıştır.

Anter kıssası, Fatih Sultan Mehmed'in emriyle 1477 yılında Türkçeye çevrilmiştir. Asıl nüshanın birinci ve üçüncü ciltleri mevcut iken ikinci cildi hakkında yeterli malumatımız bulunmamaktadır. Bizim tezimizin konusu, nüshaların üçüncü cildinin 409a-614b numaraları arası varaklarıdır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde H.1147 arşiv numarası ile mevcut olan eserin görsellerinden yararlanılmıştır.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış olan Anter kıssasını Türk kamuoyuna kazandırmak ve araştırmacıların dikkatine sunmak; metni transkribe edip günümüzdeki her kademedен insanının okuyabileceği bir eser haline getirmektir. Eserde Arapça ve Farsça kelimelerin yanı sıra hatırı sayılır şekilde 15. yüzyılda yer alan yöresel ve arkaik kelimeler de yer almaktadır. Bu nedenle çalışmanın yeni araştırmaların kapısını açabileceği düşünülmektedir.

3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Çalışmamız, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde H.1147 arşiv numarası ile kayıtlı üçüncü cildin 409a-614b varaklarını ihtiva etmektedir. Tez çalışmamız, dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Anter'in hayatı, muallakası ve divanı, siret-i Anter ve tezimizde ele aldığımız nüsha hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde içerik ve imla hususiyetleri incelenmektedir. Üçüncü bölümde Kıssa-i Anter'in üçüncü cildinin 409a-614b sayfa aralıklarının transkripsiyonlu metni mevcuttur. En son bölüm olan dördüncü bölümde ise sözlük bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Anter b. Şeddâd b. Kırâd el-Absî'nin Hayatı ve Edebi Kişiliği

Arap edebiyatında mu'allaka şairlerinden olan Anter bin Şeddâd, câhiliyye döneminde şairliğiyle birlikte kahramanlığıyla da anılan oldukça önemli bir savaşçı şairdir. Bu savaşçı şairin nesep silsilesi hakkında birkaç rivayet bulunmaktadır. Bunlardan birisi Antere b. Şeddâd b. Amr b. Kırâd b. Mahzûm b. Avf b. Mâlik b. Gâlib b. Katia b. Abs b. Bağîd'dir.¹ “Şairin doğum tarihi yaklaşık olarak milâdî 520-530 yılları arasındadır.”² VI. yüzyılda yaşamış olan şairin babası Necid'de oturan Abs kabilesi ileri gelenlerinden Şeddâd, annesi ise Zebîbe adında Habeşli bir cariyedir.³ Anter'in babasının adı hakkında çeşitli rivayetler bulunmakla beraber babasının Necd bölgesinde oturan Abs kabilesinin ileri gelenlerinden Şeddâd olduğunu belirten rivayet en güçlüsüdür.⁴ Annesi Zebîbe, bir savaş sırasında babası tarafından esir alınmış ve onunla evlenmiştir. Bu yüzden hür bir kadın değil de bir cariyedir. Anter'in annesi cariyeye olduğu için, zamanının anlayışına göre köle sayılmaktadır. Bu nedenle küçük yaştan beri sevdiği ve amcasının kızı olan Able ile evlenmesi uygun bulunmamaktadır.⁵

“Arap kabile geleneğine göre cariyeden olan melez çocukların, babalarının kabul ve itirafı gerçekleşmeden kölelikten kurtulmaları ve babalarının neseplerine ilhak edilmeleri mümkün olmayıp kölelerin özgürlüklerini kazanabilmeleri için büyük işler başarmaları gerekmektedir.”⁶ Anter köle olarak doğduğu için uzun bir süre hizmetkârlık ve çobanlık yaparak hayatını sürdürmüştür. Bu sebeple hem kölelikten kurtulmak hem de sevgilisine kavuşmak için bazı ciddi başarılar göstermesi gerekiyordu. Bununla birlikte bir köle olmasına karşın güzel şiirler söylemekte ve ata çok iyi binmekteydi. Abs kabilesinin bazı Arap kabilelerinin hücumuna uğrayıp yağmalanması ve bu arada sevgilisi Able'nin de kaçırılması, cesaretini ispat etmek için iyi bir vesile oldu. Düşmanın üzerine saldırıp kahramanca çarpıştı ve gasp edilen

¹ Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi 'Antere b. Şeddâd'ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş Aralık 2015. s.19.

² Kenan Demirayak, *Arap Edebiyatı Tarihi I (Câhiliye Dönemi)*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2012, s. 217.

³ Yakup Göçemen, “Antere b. Şeddâd'ın Şiirlerinde Tasvir”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.3, S.4, 2016, s.72.

⁴ Yakup Göçemen, “Antere b. Şeddâd'ın Şiirlerinde Tasvir”, s. 72.

⁵ Cemal Muhtar, “Antere”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, c. 3, s.237.

⁶ Süleyman Tülüçü, “Muallaka Şâirlerinden Antere”, *Ekev Akademi Dergisi*, 4, Mayıs 1999, s. 15.

her şeyi geri aldı.⁷ Böylelikle “*Anter, İslâm’dan önceki devirde, melez ırktan bir şahsın, saf kan bir Arabın statüsünü kazanabildiğini ispat etti.*”⁸

Anter’in babası tarafından hür bir insan olarak kabul edilmesinin rivayeti şöyledir: Bazı Arap kabileleri, ‘Abs kabilesine baskın düzenleyerek bazı kadınları kaçırmış ve develerine el koymuşlardır. Baskından sonra aralarında ‘Anter’in de olduğu ‘Abs kabilesi savaşçıları saldırganların peşlerine düşerler. Çetin çarpışmanın ortasında babası ona “*Hücum et!*” diye seslenir. Anter, “*Bir köle nasıl savaşılacağını bilmez, onun işi develerden süt sağmak ve memelerini bağlamaktır.*” diyerek reddeder. Bunun üzerine babasının “*Hücum et, hürsün.*” demesiyle bir şiir söyler ve saldırıya geçer.⁹ Böylelikle Anter, cesaretiyle kölelikten kurtulmuş ve düşmanlarının gözünde korkulan savaşçı bir yiğit haline gelmiştir.

Anter’in kölelikten kurtulmasına rağmen ten renginin siyah olmasından dolayı insanlar bunu kusur olarak görmüşler ve ona lakaplar takmışlardır. Bu lakaplar “karga”, “Benî ‘Abs’in zencisi”, “Zebîbe’nin oğlu” ve “siyahi kadının oğlu” gibi hitaplardan oluşur.¹⁰ O, bu lakapları kabul etmiş ve babasından olan diğer yarısıyla övünmüştür. Çünkü elinden başka bir şey gelmemektedir. Ne kadar cesur ve yiğit olursa olsun bu özelliği, sadece savaş dönemlerinde kabilesinin aklına gelmiştir. Anter bu durumu şiirlerinde şöyle dile getirmiştir: “*Barış zamanı beni ‘Ey Zebîbe’nin oğlu!’ atların çarpıştığı savaş zamanında da ‘Ey soyluların oğlu!’ diye çağırıyorlar.*”¹¹

“*Cesaret ve hamâset gibi sıfatlar ‘Anter’in kişiliğiyle o kadar özdeşleşmiştir ki, kimilerine göre o, Arapların gelmiş geçmiş en meşhur binici şairidir.*”¹² Diğer taraftan “*Arapların en meşhur atlılarından biri olan ‘Amr b. M’adikerb’in (ö.21/642) ‘Arapların iki hür atlısı ve iki melez atlısıyla karşılaşmadığım sürece geriye kalanlar umurunda bile değildir.’ demesi de Anter’in cesaretine delildir.*”¹³ Anter’e insanların en cesaretlisi olduğu söylendiğinde o bunu kabul etmemiş, cesaret ve

⁷ Cemal Muhtar, “Antere”, c.3, s.237.

⁸ Régis Blachère, “Antere”, Süleyman Tülücü (çev.), *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.33, Erzurum 2010, s. 213.

⁹ Yakup Göçemen, “Antere B. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinde Hamâset Teması”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, c.5, S. 10, Aralık 2015, s. 50.

¹⁰ Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi ‘Antere b. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, s.23.

¹¹ Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi ‘Antere b. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, s.22.

¹² Yakup Göçemen, “‘Antere b. Şeddâd’ın Şiirlerinde Tasvir”, s. 72.

¹³ Yakup Göçemen, “Antere B. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinde Hamâset Teması”, ss.50-51.

yiğitlik şanını, gerektiğinde atılgan davranıp gerektiğinde de geri çekilmeyi bilmesine, çıkışını görmediği yola asla girmemesine ve cesurların gözünü korkutmak için korkaklara amansız darbeler vurmasına bağlamıştır.¹⁴

Anter'in cesur olmasının yanında gönlünün zengin ve kanaatkâr bir kişiliğe sahip olduğu için savaşlarda ganimet almadığı rivayet edilir. Ganimet almak için savaşmayı basitlik olarak gören Anter, savaş gayesini kendisini sevgilisi Able'ye kanıtlamak, kabilesini her türlü tehlikeden korumak ve aynı zamanda hem kabilesini hem de kendini şan ve itibar yönünden yüceltmek olarak görmüştür. Bunu da “*Ey Mâlik'in kızı! Eğer bilmiyorsan atlılara sorsaydın ya! Savaşa tanık olanlar, benim savaşa atıldığımı, ganimet dağıtılırken de geri durduğumu söylerlerdi.*” İfadesiyle belirtmiştir.¹⁵

Anter; sadece yaşadığı câhiliye döneminde değil, daha sonraki dönemlerde de Arap şiirinin hamâset temalı şiirler kaleme alan öncü şahsiyetlerinden birisi olarak kabul edilmiştir.¹⁶ Nitekim “*Anter, Arap menkıbelerinde muallakasındaki aşk ve hamâset yönüyle, Ahd-i Atîk'teki Samson'a veya Yunan mitolojisindeki Herkül'e benzetilmiştir.*”¹⁷

İnsanlar zor duruma düştüklerinde onlara yardım etmek için yetiştiği ve Arapların meşhur atlılarından birisi olduğu için *Anter el-Fevâris*, gece karanlığında cesaretle düşmana saldırdığı için *Ebu'l-Muğallis*, alt dudağı yarık olduğu için *Antere el-Felhâ* ve amcasının kızı 'Able'ye olan aşkı sebebiyle *Ebû 'Able* gibi lakapları bulunmaktadır.¹⁸ Ancak *el-Felha* (tavşan dudaklı) lakabını taşımış olması çok da muhtemel değildir. Aksi takdirde mu'allaka'sında (41. beyit) böyle bir kusur ile mâlul bir adam tasvir etmezdi.¹⁹ Anter, Arap câhiliye döneminde melezlikleri nedeniyle kendilerine *Ağribetu'l-'Arab* yani *Arap Kargaları* lakabı verilen ve kahramanlıklarıyla nam salan, Hufâf B. en-Nedebih ve es-Süleyk B. es-Sülekeh' ile birlikte üç zenci yiğitten biridir.²⁰

¹⁴ Yakup Göçemen, “‘Antere B. Şeddâd'ın Hayatı ve Şiirlerinde Hamâset Teması”, s.50.

¹⁵ Yakup Göçemen, “‘Antere B. Şeddâd'ın Hayatı ve Şiirlerinde Hamâset Teması”, s. 51.

¹⁶ Yakup Göçemen, “‘Antere B. Şeddâd'ın Hayatı ve Şiirlerinde Hamâset Teması”, s.47.

¹⁷ Süleyman Tülücü, “Muallaka Şâirlerinden Antere, 145.

¹⁸ Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi 'Antere b. Şeddâd'ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, s. 19.

¹⁹ Carl Brockelmann, “Antere”, *Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1978, c.1, s. 463.

²⁰ Yakup Göçemen, “Antere B. Şeddâd'ın Şiirlerinde Tasvir”, s.71.

Araplar, yiğitçe savaşan, nezâketi hiçbir zaman elden bırakmayan, aynı zamanda da şiir söyleyen şairlere, *eş-Şu‘arâu’l Fursân (Süvari Şairler)* adını vermişlerdir. Câhiliye dönemindeki Araplarının bu yiğit süvari şairlerinden biri olan Antere bin Şeddâd, muallaka şairi olmasıyla birlikte el-Asma‘î’nin de (ö.216/831) dâhil olduğu birçok Arap edebiyat tarihçisine göre, *Eş‘aru’l-Fursân* (Süvarilerin en yetenekli şairi) vasfına lâyık görülmüştür.²¹

Anter’in bir başka önemli özelliği de örf ve âdetlerin hâkim olduğu kabile yaşantısında nefsinin şehvet ve arzularına boyun eğmeyerek onu kontrol altına alabilmesidir. İslâm öncesi Arap cahiliyye toplumunda hayat sürmüş şairlerden olan İmruu‘l-Kays, Tarafe ve el-A‘şâ gibi şairler kendilerinden geçene kadar içmişler ve kadınları konu alan adaba uygun olmayan şiirler zikretmişlerdir. Ancak Anter içkinin kendisini esir almasına müsaade etmemiş, içmesine rağmen şiirlerinde edebi elden bırakmayarak aşkını en temiz ve saf duygularla dile getirmiştir.²² Ebu‘l-Ferec el-İsfahânî (öl. 356/967)’nin naklettiğine göre, ‘Anter’in “*Karnım belime yapışmış da olsa da meşru bir yiyecek buluncaya kadar aç yatar, aç kalkarım.*” diye dile getirdiği bu beyit kendisine inşat edildiğinde Hz. Peygamber; “*Hiçbir bedevî ‘Antere kadar bende görme arzusunu uyandırmamıştır.*” diye buyurmuştur.²³

Anter’in ölümü de savaş meydanlarında olmuştur. “*Anter’in hayatını doksanlı yaşlarda evinde oturarak değil de savaş meydanlarında noktalaması, yiğitliği ve savaşçılığının apaçık delili olmuştur.*”²⁴ Onun ölümüyle ilgili pek çok rivayetler aktarılmıştır. “*Bunların en meşhur olanı ve âlimlerin çoğunun tercih ettiği İbn Habîb (ö.245/860) ‘in rivayetine göre ‘Anter, yaşlı haliyle Tay’ kabilesinden Benî Nebhân’a saldırmış, Benî Nebhân’dan el-Esedü’r-Rahîs lakaplı Selmâ’nın oğlu Vezir b. Câbir (ö.9/630) tarafından okla vurularak öldürülmüştür.*”²⁵

1.2 Mu‘allaka’sı ve Dîvân’ı

İslâm öncesi döneme ait şiirlerin zirvesinde yer alan muallakalar, Arap şiirinin ulaştığı seviyenin en büyük göstergelerindendir. Mu‘allakât, Kabe’nin duvarlarına

²¹ Yakup Göçemen, “Antere B. Şeddâd’ın Şiirlerinde Tasvir”, s.47.

²² Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi ‘Antere b. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, s.238.

²³ Süleyman Tülücü, “Muallaka Şairlerinden Antere, s. 17.

²⁴ Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi ‘Antere b. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, s. 23.

²⁵ Süleyman Tülücü, “Muallaka Şairlerinden Antere, s.17.

asıldığı rivayet olunan meşhur kasidelere verilen isimdir.²⁶ Rivâyete göre bu şiirler, câhiliye döneminde kurulan ‘Ukâz ve ona benzer diğer panayırlarda her yıl yapılan şiir yarışmalarında eleştiriden geçerek beğenilip seçildiği için, keten bezinden yapılmış tomarlara altın suyu ile yazılarak Kâbe’nin duvarlarına asılmıştır. Bu rivâyette Kâbe duvarlarına asıldığından dolayı bu şiirlere *muallakât* denildiği gibi altın suyuyla yazıldığı için de *müzehhebât* denilmiştir.²⁷ El-Bağdâdî, câhiliyede şairlerin herhangi bir yerde şiir söyleyebildiğini ama hac mevsiminde Mekke’de okunup Kureyş’in değerlendirmesine sunulana kadar bu şiirleri kimsenin bilmediğini, bilse de buna pek aldırmış etmediğini, ancak beğenildiği takdirde sahibi için bir övünç kaynağı olduğunu ve Kâbe’ye asıldığını söyler.²⁸

Terim olarak muallakalar, câhiliye döneminde ün kazanmış yedi veya on şaire ait seçkin kasidelerden ibaret olan şiir koleksiyonudur. Genel bir tanımlama yapılmak gerekirse muallaka teriminin, İslâm öncesi dönemde yaşamış Arap şairlerin en güzel ve başarılı şiirlerini ifade eden ve o dönemde her yıl düzenlenerek geleneksel bir faaliyet haline gelmiş herkese açık panayır veya fuarlarda yapılan şiir müsabakalarında jüri önünde okunmuş ve yarışmayı kazanmış şiirlere delâlet ettiği söylenebilir.²⁹

Anter’in divanındaki en gözde kasidesi, *el-Mühezzabe* olarak tanınan muallakasıdır. Anter’in bu önemli muallakası, baştan sona gazel ve kahramanlık temalı beyitlerden oluşurken, şair şiirinin ilk yarısında aşk ve sevgi anılarını, ikinci yarısında ise cesaretini, kahramanlığını, cömertliğini ve iffetini dile getirmiştir. Divanındaki bazı kasidelerin kendisine ait olup olmadığı konusunda farklı görüşler olmasının yanında, muallakasının da kendisine nispetiyle ilgili farkı görüşler de bulunmaktadır.³⁰

Anter bin Şeddâd, muallakasını Benî Abs ile Benî Zübyân’ın arasında vuku bulan Dâhis ve Gabrâ Savaşı’nda büyük bir kahramanlık gösterdikten sonra söylemiştir. Muallakasını, annesinin ten rengi yani siyahlığı ile alay eden ve

²⁶ Süleyman Tülücü, “Muallaka Şâirlerinden Antere”, s.17

²⁷ Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi ’Antere b. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, s.31.

²⁸ Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi ’Antere b. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, s. 28.

²⁹ Süleyman Tülücü, “Muallakat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, c.30, 310.

³⁰ Yakup Göçemen, *Muallaka Şairi ’Antere b. Şeddâd’ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*, s.36.

kendisinin şiir söylemeyi bilmediği iddiasında bulunan birine karşı şairliğini kanıtlamak maksadıyla oluşturduğu da rivayet edilmektedir.³¹

“Seksen altı beyit kadar olan ve birçok kişi tarafından şerh edilen mu'allaka'sının diğer mu'allaka'larla birlikte çeşitli zamanlarda şerhli ve şerhsiz neşirleri yapılmıştır.”³² Muallakasının neredeyse tamamı, Mehmed Fehmî'nin Târîh-i Edebiyyât-ı 'Arabiyye adlı eserinde Türkçe tercüme ve açıklamalarıyla birlikte yer almaktadır. Şerefeddin Yaltkaya tarafından öbür muallakalarla da birlikte Türkçeye çevrilerek yayımlanmıştır. Sonraki zamanlarda İsmet Zeki Eyuboğlu *Yedi Askı, Arap Şiirinin İlk Parlak Dönemi* adlı kitabında, bu kasideyi de manzum olarak Türkçeye çevirmiştir. Bu muallakanın çeşitli Batı dillerine de tam veya kısmî tercümeleri de yapılmıştır.³³ Diğer taraftan Doğu dillerinden Farsçaya, Urduçaya ve Hint diline de tercüme edilmiştir.³⁴

1.3 Sîretü'l-Anter

Anter kıssasının ilk olarak ne zaman ve kim tarafından ortaya çıkarıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Her ne kadar eserde, hikâyenin anlatımı sırasında derleyenin Anter'den iki yüzyıl sonra yaşamış olan Asmaî (ö. 216/831) olduğu ifade edilse de kıssa Asmaî'nin ölümüyle son bulmamış ve milâdî XII. yüzyıla kadar hikâyeye yapılan ilâveler devam etmiştir.³⁵

Anter'e ait haberlerin devamlı bir hikâye haline getirilişi ile ilgili başka bir rivayet de şöyledir: Fâtımî halifelerinden Azîz-Billâh'ın (975-996) Mısır'daki hilâfeti sırasında sarayla alakalı olan bazı dedikoduların ortaya çıkması üzerine, halkın dikkatini diğer bir tarafa yöneltmek bu söylentilerin üstünü örtmek isteyen halife, dönemin tanınmış edebiyatçısı Yûsuf b. İsmâîl'den halkın ilgisini üstüne çekecek sürükleyici hikâyeler yazmasını istemiş; bu istek üzerine Ebû Ubeyde, İbn Hişâm ve Asmaî gibi birçok edebiyatçının rivayet ettiği hikâyeleri ezbere bilen Yûsuf b. İsmâîl, yekûnu yetmiş iki kitaptan oluşan ve her kitabın sonundaki hikâye ile bir sonraki arasında ustaca birbiriyle bağlantı kurulmuş bulunan bir kıssa yazmaya başlamış ve böylelikle Anter kıssası denilen sîret-hikâye tarzında bu eser ortaya çıkmıştır. Ayrıca

³¹ Cemal Muhtar, “Antere”, s. 237.

³² Cemal Muhtar, “Antere”, s. 237.

³³ Cemal Muhtar, “Antere”, s. 237.

³⁴ Süleyman Tülücü, “Muallaka Şâirlerinden Antere”, s. 18.

³⁵ Cemal Muhtar, “Antere”, s. 237.

hekim olan Ebü'l-Müeyyed Muhammed el-Cezerî de (M.XII. Yüzyıl) bu hikâyeleri toplayan isimlerden biridir ve bu nedenledir ki el-Anterî diye tanınmıştır.³⁶

Antere kıssasının başlangıcı, cengâver Arap ruhunu aksettirmek maksadıyla Câhiliye devrinin önemli olaylarını ve şahsiyetlerini kapsayacak şekilde eski tarihlere kadar gider. Eserde, Sudan melikinin kızı olduğu sonradan anlaşılacak olan Antere'nin annesi Zebîbe'nin, bir savaş sırasında babası Şeddâd tarafından esir alınışı ve onunla evlenmesinden söz edildikten sonra Antere'nin tanıtımı yapılır. Burada verilen bilgilere göre daha bebekken çok güçlü ve hareketli olan Antere en sağlam kundak bezlerini bile parçalardı; iki yaşında çadırı yıkmış, dört yaşında iken bir köpeği, dokuz yaşında iken bir kurdu, genç bir çobanken de bir arslanı öldürmüştü. Daha sonra eserde, bir câriyeden doğduğu için kendisi de bir köle sayılan bu yiğidin hürriyetini elde etmesi, amcasının kızı Able'ye olan aşkı, ona kavuşabilmek için başarması şart koşulan zor ve tehlikeli birçok maceraya girişmesi anlatılır. Eserde anlatılanlara göre Hayber yahudilerini perişan eden kahraman, Arap yarımadasının dışına çıkarak Irak, Suriye, İran, Kuzey Afrika ve İspanya vezir ve krallarıyla da tanışmıştır. Bu arada Hz. İbrâhim, Hz. Peygamber ve Hz. Ali'ye dair bazı rivayetlerin de yer aldığı eserde Câhiliye döneminden İslâmî döneme geçilmek üzere olan bir devirde sergilediği erdemli yaşayışıyla Antere, İslâmiyet'in gelişini hazırlayan bir kahraman hüviyetine büründürülür ve özellikle yukarıda adı geçen ülkelerde âdeta İslâm fetihlerinin sembolü haline getirilir. Eser, Antere'nin İran'daki maceralarını anlatırken tarihiyle, savaşlarıyla, kral saraylarındaki âdet ve an'aneleriyle dönemin İran hayatı hakkında ayrıntılı bilgiler verir. Bu durum, güçlü bir İranlı yazarın esere ilâveler yapmış olabileceği ihtimalini hatıra getirmektedir. Antere kıssasında kahramanın Bizans, Fransa ve Roma saraylarının ileri gelenleriyle ilgili olarak anlatılan maceraları onu Mısır'a, hatta Sudan ve Hindistan'a kadar götürür. Bu münasebetle Suriye ve Bizans'taki Hristiyanlar ile Haçlılar'ın durumları, kilise âdet ve an'aneleri, papazların kıyafet ve yaşayışları, dinlerinin özellikleri, eserin yazıldığı dönemdeki Hristiyanların Müslümanlarla ilgili yanlış kanaatleri hakkında bilgiler verilir.³⁷

Anter kıssası İslâm dünyasının beş yüzyıl boyunca düşmanları karşısında kazandığı zaferlerin âdeta bir sembolü haline gelmiştir.³⁸ Birçok alanda ilgiyi üstüne çeken Anter hikâyesi müzisyenlerin de ilgisini çekmiştir. Rimsky-Korsakov, 1874'te *Antar* adında senfonik bir şiir bestelemiştir. Şukrî Gânim, bu bestenin ilk dört kısmını drama haline getirmiş ve 1910'da Odéon Tiyatrosu'nda sahneye koymuştur. Bu oyunu İzzet Melih [Devrim] Türkçeye tercüme etmiştir. Bu tercümeyi İnci Koçak (1983) sadeleştirdikten sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları arasından aynı isimle neşretmiştir.³⁹

1.4 Nüsha Tavsifi (H.1147)

İslam dünyasında kahramanlık ve aşk destanı olarak tanınan Anter Kıssası, 1477 yılında Fatih Sultan Mehmed'in emri ile Türkçeye çevrilmiştir. El yazması olan bu eser *Anter Hikâyesi*, *Anternâme* veya *Kıssa-i Anter* adlarıyla tanınmaktadır; lâkin mütercimi bilinmemektedir. Bu Türkçe tercümenin tamamı Topkapı Sarayı

³⁶ Cemal Muhtar, "Antere", s. 237-238.

³⁷ Cemal Muhtar, "Antere Kıssası", s. 238.

³⁸ Cemal Muhtar, "Antere Kıssası", s. 238.

³⁹ Süleyman Tülüçü, "Muallaka Şâirlerinden Antere", s. 20-21.

Müzesi'ndedir. Eser uzun olduğu için üç cilt olarak tercüme edilmiştir. Esere bakıldığında şiirlerin tercüme edilmeyip Arapça asılları ile yer aldıkları görülmektedir.

H. 1147 numaralı cilt, üç ciltten oluşan tercümenin son cildir. Eser, *“Bismillāhir-raḥmānir-raḥīm. Rāvī eydür: Vaḳtī kim Melik Nu‘mān geldi, Hüzāvend’ün dīvānına varup ḥizmet itdi.”* cümlesi ile başlamaktadır ve *“Rıḍvānullāhi ‘aleyhim ecma‘īne. Allāhümme‘c‘alnā min zümretihim v’aḥşurnā me‘a ibādiḳe‘ş-şāliḳhīne ve‘l-ḥamdü lillahi rabbi‘l-‘ālemīn.”* cümlesi ile bitmektedir.

Tezimizi oluşturduğumuz yazma nüsha tercümenin son cildinin 409a-614b arası varaklarıdır. Müstensihî ve müellifî belli olmayan nüshanın bizim çalıştığımız 206 varağında üç farklı müstensihî el yazısı bulunmaktadır. Cildinde yaldızlama olmayan nüsha, 340x240 mm. ölçülerindedir. 614 varaktan oluşan eser genellikle 23 satırdır. Aharlı kâğıt üzerine harekeli nesihle yazılan eser, 150 mm. boyundadır ve kısmen reddadelidir. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı sayfasında siyah renkli olduğu belirtilen kapağı, bu bilgi aksine, miklepli ve şemseli kahverengi deri bir cilde sahiptir.

Eserde yer yer sahh kaydı bulunmaktadır. Bazı yerlerde sahh ifadesi geçmesine rağmen çoğunlukla bu ifade mevcut değildir. Bu sahh kayıtları başka müstensihlere değil eseri kaleme alan kişilere aittir.

Nüshanın bütün varaklarının ön yüzünün solt üst köşesinde Arap rakamları ile yapılmış numaralandırma bulunmaktadır. 2a numaralı sayfada “2” sayısı ile başlayan numaralandırma “614a” numaralı sayfada “614” sayısı ile bitmiştir. Zahriyyenin sol üst köşesinde II. Bâyezîd’in mührü ve 3a numaralı sayfanın sol üst köşesinde III. Ahmed’e ait mühür mevcuttur.

Nüşhada zahriyyenin ortasında kırmızı mürekkeple ve sülüs hatla eserin ismi bulunmaktadır. Ayrıca üçüncü cilt olduğunu belirten *“El-mücelledü‘ş- şāliḳü min Kışṣati ‘Anter bin Şeddād bin Kırād el-‘Absī”* başlığı ve bu başlığın üzerinde siyah mürekkeple yazılmış *“El-mücelledü‘ş-şāliḳ vehüve‘l-aḥīr min Kitābi Fāḥir fī- Kışṣati ‘Anter bi‘t-Türkiyyeti fī‘t-tevāriḳ”* başlığı bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Hikâyenin İncelenmesi

2.1.1 Şahıs Kadrosu

Kıssa-i Anter'in 3. cildinin 409a-614b kısmında bulunan bölüme ait şahıs kadrosu; *hikâyenin genelinde yer alan kahramanlar, Anter'in savaşta öldürdüğü veya öldürmeyip esir ettiği kahramanlar ve hikâyede adı geçen diğer kahramanlar* olmak üzere üç farklı başlık altında sunulmuştur. Şahısların varsa lakapları da ayrıca parantez içinde verilmiştir.

2.1.1.1 Hikâyenin Genelinde Yer Alan Kahramanlar

Able: Mâlik ibni Kırâd-ı Absî'nin kızıdır. Anter'in hanımıdır. Âmir ibni Tufeyl tarafından boğularak öldürülmüştür.

Ahvâs bin Câfer: Benî Âmir kabilesindedir. Anter'in dostudur.

Alkama bin Galâse: Benî Âmir kabilesindedir. Anter'in dostudur.

Amâre bin Ziyâd: Anter'in düşmanıdır. Anter tarafından öldürülmüştür.

Âmir ibni Tufeyl-i Âmir: Benî Âmir'in beyidir.

Amr bin Celheme (Amr-ı Kelb): Benî Kazâa'nın ulusudur.

Amr bin Madî Kereb: Benî Zübeyd kabilesinin ve Arapların meşhur bahadırlarındandır. Hz. Ömer'in *bin kişiye bedel asker* olarak tanımladığı sahabedir.

Amr bin Mâlik: Malik'in oğlu ve Able'nin kardeşidir. Âmir ibni Tufeyl'in gönderdiği adamlar tarafından öldürülmüştür.

Amr bin Nufeyle: Melik Esved'in veziri ve Anter'in dostudur.

Amr: Hâris'in oğludur.

Anter bin Şeddâd bin Kırâd el-Absî: Hikâyenin başkahramanı.

Anyetere: Gazbân'ın kızı ve Anter'in torunudur.

Ayeyne bin Hısın bin Huzeyfe: Hısın bin Huzeyfe'nin oğludur.

Cemâne: Kays bin Züheyr ve Müddile'nin kızı.

Cerîr: Anter'in kardeşidir.

Cevferân bin Gübrüt: Anter'in Meryem'den olan oğludur.

Gaşm bin Mâlik (Mülâibü'l-Esinne): Benî Âmir kabilesinin reisi. Anyetere tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Gazanfer: Anter ile Hayfâ'nın oğludur.

Gazbân: Anter'in oğludur. Târik ibni Gâsık ibni Sinân adlı bir cin tarafından öldürülmüştür.

Gazûb: Anter'in oğludur. Hısın tarafından öldürülmüştür.

Gübrüt: Melik Haylecân'ın kardeşidir. Meryem'e âşıktır.

Hâlid ibn Rebîa: Anter ile birlikte savaşan karakterdir.

Hâlîme: Hâris'in kızıdır.

Hayfâ (Kanâsatü'r-ricâl): Anter'in gizlice evlendiği eşidir. Amr bin Celheme'nin kız kardeşidir.

Herkıl: Kayser'in oğludur.

Hıdâş bin Züheyr: Melik Kays'ın kardeşidir.

Hısın ibni Huzeyfe: Benî Fezâre'nin beyidir. Anter'in oğlu Gazûb'un katilidir. Melik Kays tarafından öldürülmüştür.

Huzrûf: Şeybûb'un oğludur.

Kebşe: Esed-i Rahîs'in hanımıdır.

Kisrî (Nûşîrevân): Sasani imparatoru. Hazret-i Ömer tarafından öldürülmüştür.

Leylümân: Ferenc padişahıdır. Anter tarafından cenk meydanında başı kesilerek öldürülmüştür.

Leysü'l-Meydân: Mâzin'in oğludur.

Mâlik ibni Kırâd-ı Absî: Able ile Amr'ın babası, Anter'in amcasıdır. Âmir ibni Tufeyl tarafından öldürülmüştür.

Mâzin: Anter'in kardeşidir. Deffâfe tarafından öldürülmüştür.

Melcem bin Hanzale: Benî Nebhân'ın beyi ve Esed-i Rahîs'in amcası oğludur. Anter tarafından öldürülmüştür.

Melik Esved: Anter'in önce düşmanı sonra da dostu olan karakterdir. Irak'ın melikidir.

Melik Kays: Benî Abs'in beyidir. Melik Züheyr'in oğludur. Kızı ile birlikte boğularak ölmüştür.

Mervân bin Sürakâ: Benî Âmir kabilesindedir. Anter'in dostudur.

Meryem: Anter'e hamile kalması için verilen câriyedir. Anter'in oğlu Cevferân'ın annesidir.

Meysere: Anter'in oğludur. Mühelhel bin Mesrûk bin Gaylân tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Minhâl bin Nâkid ibni'l-Cellâc: Anter'in önce düşmanı sonra dostu olan karakterdir.

Minhâl ibni Nâkîd: Anter'in muhiblerinden biridir.

Mübâdir: Esed-i Rahîs'in hanımı Kebşe'nin yasak aşk yaşadığı kişidir. Esed-i Rahîs tarafından öldürülmüştür.

Müddile: Rebî bin Ziyâd'ın kızı ve Kays bin Züheyr'in karısıdır.

Mühelhil bin Feyyâz: Benî Nebhân'ın beyidir.

Münzîr bin Numân: Melik Esved ölünce tahta çıkmıştır.

Mütecerride: Melik Kays'ın kardeşidir. İlk olarak Melik Numân'la evlenmiştir. O ölünce Melik Esved ile evlenmiştir. Melik Esved tarafından öldürtülmüştür.

Necm: Esed-i Rahîs'in yardımcısıdır.

Nehşel: Melik Kays'ın kardeşidir.

Numân: Melik Esved'in kardeşidir.

Rebî bin Ziyâd (Kaysu'l-Ray): Anter'in düşmanıdır. Anter tarafından öldürülmüştür.

Reyhâne: Amr bin Mâdî Kereb'in kız kardeşi ve Esed-i Rahîs'in hanımıdır.

Sinân ibni Ebi Hârise: Benî Fezâre kavmindendir.

Sübey bin Hâris (Zü'l-hımâr): Anter'in önce düşmanı sonra dostu olan karakterdir.

Şeybûb: Anter'in anne bir kardeşidir. Sârih tarafından hile ile öldürülmüştür.

Tarık ibni Mesnâ: Benî Himyer ve Benî Kehlân'ın melikidir.

Urve bin Verd: Anter'in kardeşi gibi gördüğü yoldaşdır. Hassân ibni Sâbit tarafından pusu kurularak öldürülmüştür.

Ümâme: Esed-i Rahîs'in kızıdır.

Varakâ: Melik Kays'ın kardeşi ve Anter'in dostudur.

Vehb ibni Mevhûb: Tarık'ın amcasının oğlu. Anter'in önce düşmanı daha sonra dostu olan karakterdir.

Vizr bin Câbir (Esed-i Rahîs): Benî Nebhân'ın beyi ve Anter'in katilidir.

Yâsir: Meysere'nin oğludur.

Zahme (Zahmü'l-Cevâd): Anter'in kardeşidir. Benî Abs'in meşhur bahadırlarındandır.

Zebîbe: Anter'in annesi.

Zeyd bin Urve: Urve'nin oğludur.

Zeydû'l-Hayl: Melik Mühelhil'in oğludur. Benî Nebhân'ın seyyididir.

Züheyr ibni Kays: Melik Kays'ın oldukça akıllı olan oğludur.

2.1.1.2 Anter'in Savaşta Öldürdüğü veya Öldürmeyip Esir Ettiği Kahramanlar

Âmir ibni Hârîse: Âtıl ibni Müsennâ'nın amcasının oğludur. Anter ile Melik Esved'in savaşında Esved'e yardıma gitdi. Anter'e esir oldu.

Âtıl ibni Müsennâ: Benî Selîm kabilesindendir. Anter ile Melik Esved'in savaşında Anter'e esir olmuştur.

Bişr bin Abdu'l-Lât-ı Dehemî: Huzrûf'un kafilesini basanların sığındığı kişidir. Anter tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Deffâfe bin Hûd (Defâfe bin Hûd ibni Şemmâs): Hassân bin Sâbit'in sığındığı kişidir. Mâzin'i öldürmüştür. Anter'de onu öldürmüştür.

Hâbil: Kayser'in amcasının oğlu ve Karkısıya şehrinin padişahıdır. Anter tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Hâmân bin Alkama-ı Hemedânî: Melik Esved'in Anter'i yensin diye gönderdiği karakterdir. Anter tarafından öldürülmüştür.

Hassân ibni Sâbit: Âmir ibni Sâbit'in kardeşidir. Urve'yi öldürmüştür. Anter'de onu bu yüzden öldürmüştür.

Huddâş bin Gulâse: Benî Şeybân'lıdır. Melik Esved'in yiğit bahadırıdır. Anter'e savaşta esir oldu.

İtrîf bin Mûteahhib: Melcem bin Hanzâle'nin askeridir. Anter tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Melik Haylecân: Gübrüt'ün kardeşidir. Anter tarafından öldürülmüştür.

Meysere: Benî Fezâre kabilesindendir. Anter tarafından savaşta öldürüldü.

Mirkâl bin Fâyiz: Anter'in savaşta esir ettiği karakterdir.

Mirkâl ibni Cendele: Benî Zahya'dan bir pehlivandır. Anter tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Müsteviri ibni Rebî'a: Anter'in öldürdüğü bir kişidir.

Nübrüt: Gübrüt'ün kardeşidir. Anter tarafından öldürülmüştür.

Sârih: Muhtelis ibni Penhân-ı Zahvî'nin kendi gibi hırsız olan kardeşidir. Şeybûb'u öldürmüştür. Anter tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Sercüvân: Leylümân'ın oğludur. Anter tarafından cenk meydanında başı kesilerek öldürülmüştür.

Sinân ibni Abdu'l-Uzzâ: Melik Esved'in Anter'e karşı topladığı bahadırlardandır. Anter tarafından cenk meydanında öldürüldü.

Şehriyâr bin Mihrübân bin Rüstem-i Zâl (Merzübân ibni Şehriyâr, Şehriyâr bin Mehriyâr): Kisrî'nin meşhur pehlevanıdır. Anter tarafından cenk meydanında öldürüldü.

Şervîn ibni Cerven: Kisrî'ye isyan eden Hurezm'in koruyucusudur. Anter tarafından esir alınmıştır. Daha sonra Anter'in dostu olmuştur.

Tübrüt: Gübrüt'ün kardeşidir. Anter tarafından öldürülmüştür.

Vişâh bin Râhim: Benî Zübâb kabilesinin ulularındandır. Reyhâne'nin babasıdır. Anter tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Yezîd ibni Selme: Rebâbe'nin çeyiz kafilesine saldıran karakterdir. Anter onu bozguna uğratmıştır.

2.1.1.3 Hikâyede Adı Geçen Diğer Kahramanlar

Abbâs ibni Mirdâs: Anter öldükten sonra kılıç kullanmayı bıraktı. Hazreti Muhammed'e hizmet etmeye başladı.

Abdu'l-Lât-ı Kuşeyrî: Amr bin Mâlik tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Abdullâh: Amr bin Mâdî Kereb'in kardeşidir.

Abdullâh: Reyhâne'nin amcasının oğlu.

Abdü'l-Medân: Yezîd'in babasıdır.

Âbid ibni Mes'ûd bin Hâssân: Emyâ-i Arâ'ir'in beyidir.

Âk: Şervîn'in Anter'i esir eden ulu pehlivanıdır.

Alkama bin Mâcidü'l-Hemedânî: Anter ile Melik Esved'in savaşında Esved'e yardıma giden karakter.

Âmir ibni Sâbit: Leylî'nin Urve'den önceki eşidir. Urve tarafından öldürülmüştür.

Âmir: Amr bin Celheme'nin kardeşidir.

Amr bin Lâtiye: Amr bin Celheme tarafından öldürülmüştür.

Amr bin Mâcid: Esved'in yanında Anter'e karşı savaştı.

Amr bin Ümeyye-i Zamrî: Huzrûf ile Ümeyye'nin oğludur.

Amr: Anter'in dostudur.

Aykafûr bin Hümâm: Haytafûr'ın kardeşidir. Melik Kays'ın kardeşi Hâris'i öldürmüştür.

Bayrâm: Şehriyâr ve Melik Esved'in mektubunu Anter'e ileten hacib.

Behîc ibni Hâzım: Benî Abs kabilesindendir.

Bestâm: Kays ibni Mesûd'un oğludur.

Beşşâr bin Bekkâr: Anter ile birlikte Melik Esved'e karşı savaşan karakterdir.

Bücürçimihr: Kisrî'nin veziridir.

Câbir ibni Âmir: Huzrûf ile Ümeyye'nin kafilesini basan kişidir.

Câbir ibni Gulâse: Esed-i Rahîs'in babasıdır.

Câbir ibni Hıdâş: Anter'e karşı Melik Esved'in yanında olan Arap ulusudur.

Cehîr bin Celheme: Melik Esved'in çerisidir.

Cemîl bin Gınâ: Âtıl ibni Müsennâ'nın kardeşinin oğlu. Amr bin Mâlik tarafından savaş meydanında öldürüldü.

Cendel: Melik Züheyr'in Tumazir'den olan oğlu. Melik Kays'ın kardeşi.

Ceyyâş: Farrâş'ın babasıdır.

Dâruma bin Cendele: Hâmân'ın amcasının oğlu. Zü'l-Himar tarafından cenk meydanında öldürüldü.

Deffâf: Hısın bin Huzeyfe'nin cariyesidir.

Dîsâr ibni Davk: Anter'in dostudur.

Düreyd ibni Simmâ: Benî Cüşem kabilesi lideri.

Ebû Tâlib: Peygamberimizin amcasıdır.

Ebû'l-Ahvâl: Benî Abs kabilesindendir.

Efrence bin Hürmis Kebîr: Zalim bir padişaktır. Hürmüs tarafından öldürülmüştür.

Esed ibni Mâcid: Anter'in ashabındandır.

Esedü'l-Felâ: Benî Himyer'den bir pehlivandır. Gazanfer tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Farrâş ibni Ceyyâş: Esed-i Rahîs'in esirine merhamet gösteren kişidir.

Feyyâz bin Hilâl: Hâmân'ın Hemedân askerinin başına diktiği adamıdır. Mülâibü'l-Esinne tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Fidâme bin İyâz: Minhâl'in amcasının oğlu.

Gamra: Gazûb'un annesi.

Hacder: Nezâr'ın babasıdır. Reyyân ibni Numân tarafından öldürülmüştür.

Hâcib Mehrân: Kisrî'nin kapıcısıdır.

Hâkem: Anter'in dostudur.

Hâlid ibn Rebîa: Anter ile birlikte Melik Esved'e karşı savaşan karakterdir.

Hâlid ibni Şemmâs: Deffâfe'nin amcası. Mâzin tarafından öldürüldü.

Hâmid: Benî Abs kabilesindendir.

Hamzâ: Benî Abs kabilesindendir.

Hânî bin Mesûd: Anter öldükten sonra kılıç kullanmayı bıraktı. Hazreti Muhammed'e hizmet etmeye başladı.

Hâris ibn Meslehâ: Esved'in yanında Anter'e karşı savaştı.

Hâris ibni Gassânî: Dımışk'ın melikidir. Anter onu kardeşi gibi görmektedir. Mâlik ve kardeşini öldüren ismi olmayan biri tarafından öldürülmüştür.

Hâris: Melik Kays'ın kardeşidir. Aykafûr bin Hümâm tarafından öldürülmüştür.

Hattâl: Anter'in kız kardeşinin oğludur. Mühelhel bin Mesrûk bin Gaylân tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Haytafûr: Anter tarafından öldürülmüştür. Sevdığı kız Hâris ile evlenmiştir.

Hazret-i Ali (Aliyyi bin Ebî Tâlib): Dördüncü halifedir.

Hıddâş bin Câbir: Melik Esved'in Kisrî'ye yardım talebine gittiğinde yerine vekil koyduğu kişidir.

Hind: Kays-ı Şeybânî'nin kızı Bestâm'ın kızkardeşidir.

Hufâf ibni Nedbe: Anter'in dostudur.

Huzâvend: Kisrî'nin oğludur.

Hürmüs: Leylümân'ın babasıdır.

Hüseyn: Hz. Muhammed'in torunu ve Hz. Ali'nin oğludur.

İbni Hânî: Melik Saffât ve Anter savaşında As ırmağı ve Şümâs depesinde karşı karşıya gelmelerini nazma döken kişidir.

İbni Hilâl: Frenk leşkerinin kılıcı için nazım düzen karakterdir.

İbni Mimâr: Leylümân'ın deniz aygırına methiye düzen iki kişiden biridir.

İbni Ulâ: Leylümân'ın deniz aygırına methiye düzen iki kişiden biridir.

İbn-i Üşrüt: İbnü'd-Deyr'in meşhur sünüsü için beyitler söyleyen kişidir.

İbnü'd-Deyr: Frengistan padişahının kızı ile rahibin oğlu. Anter onu iki parçaya bölerek öldürmüştür.

İkrime bin Cendele: Esved'in yanında Anter'e karşı savaştı.

İsfendiyâr: İsfahan'ın koruyucusudur. Şervîn tarafından başı kesilerek öldürülmüştür.

İskender bin Dârâ: Makedonya kralıdır.

İsmû bin Dârî: Leylî'nin babasıdır.

Kâbûs: Hâbil'in veziridir.

Karku ibnü'l-Yerkui: Melcem ibni Hanzâle'nin askeridir.

Katâde: Amr bin Celheme'nin amcasının oğludur. Hayfâ'ya ilan-ı aşk etmiştir. Bundan hoşlanmayan Hayfâ tarafından öldürülmüştür.

Kâtâde-i Lahmî: Melik Esved'in meşhur pehlivanıdır.

Kays ibni Abdu'l-Medân: Yezîd ibni Abdu'l-Madân'ın kardeşidir.

Kays ibni Mesûd: Benî Şeybân'ın ulusudur. Anter'in dostudur.

Kayser: Nasrânîlerin şahıdır.

Kays-ı Şeybânî: Hind'in babasıdır.

Kebşân: Esed-i Rahîs'in kayınpederidir.

Kebşe: Âmir ibni Tufeyl'in anasıdır.

Kebşe: Reyhâne'nin annesidir.

Kevkeb ibni Mücâlid: Benî Seyyâr kabilesinin beyidir.

Keykûbâd: Irâk'ın vefat eden melikidir.

Kıdâmet ibn Tâin: Benî Maan'dan bir mübarizdir.

Kubâd: Huzâvend'den sonra şâh olmuştur.

Lâhık: Benî Abs kabilesindendir.

Lebîz: Melik Hâris'in amcasının oğludur. Benî Tenûh'lu iki kişi tarafından öldürülmüştür.

Leylâ: Hamsîse'nin âşık olduğu kızıdır.

Leylî: Urve'nin hanımıdır.

Lübnâ: Haytafûr'un sevdiği kızıdır.

Mâcid ibni Hâmid: Benî Abs kabilesindendir.

Mâcid ibni Mücâlid: Kevkeb ibni Mücâlid'in kardeşidir.

Mâlik: Anter'in dostudur.

Mâlik: Benî Tenûh kabilesindendir. Semmâk'ın kardeşidir. Hâris'in adamları tarafından öldürülmüştür.

Mansûr ibni Hâzım: Benî Fezâre kabilesindendir.

Mecîd ibni Mâlik: Anter ile birlikte savaşılan karakter. Abdullât'ı tarafından öldürüldü.

Melik Saffât: Vâhât-ı Cezâyir'in beyidir.

Melik Yeksûm: Kuran-ı Kerim'de adı geçen fil sahibi.

Meryemân: Leylümân'ın kızıdır.

Mesrûk bin Târik: Anter ile birlikte Melik Esved'e karşı savaşılan karakterdir.

Mesûd ibn Hâlid: Esved'in yanında Anter'e karşı savaştı.

Metâ: Zâtü'l-Alâm kalesindeki deyrin sahibidir.

Meymân: Zindancıdır. Hürmüs tarafından öldürülmüştür.

Mikdâm bin Hassân: Benî Nebhân'dandır. Mâcid ibni Hâmid tarafından cenk meydanında öldürülmüştür.

Mikdâm: Esed-i Rahîs'e esir olmuş karakterdir.

Muâviye: Anter'in dostudur.

Mû-bedân: Kisrî'nin veziridir.

Muhtelis ibni Penhân-ı Zahvî: Zamanında Anter'in atı Abcer'i çalmıştır. Âmir ibni Tufeyl tarafından öldürülmüştür.

Mutemîd bin Bekr: Lübnâ'nın babasıdır.

Mübâdir: Zîde ibnetü Mübâdir'in babasıdır.

Müferric bin Hilâl: Melik Esved'in bahadırlarındandır.

Müfric bin Hümâm: Esed-i Rahîs'in zamanında esir ettiği kişi.

Mühelhel bin Mesrûk bin Gaylân: Benî Kahtân'ın ulusudur. Aykafûr bin Hümâm'ın amcasının oğludur. Meysere'yi cenk meydanında öldürmüştür.

Mülcâc ibni Sirâc Hemedânî: Beni Hemedân'ın melikidir. Esed-i Rahîs tarafından cenk meydanında öldürmüştür.

Münâhib: Benî Abs kavmindendir.

Müteğâncer: Amr bin Celheme'nin amcasının oğludur. Anter tarafından öldürülmüştür.

Nâit ibni Marûf: Mecliste Şeybûb'dan bahseden karakterdir.

Nehîc bin Hâzım: Anter'in yoldaşdır.

Nevfel: Melik Züheyr'in Tumazır'den olan oğlu. Melik Kays'ın kardeşi.

Nezâr ibni Hacder: Benî Bâhil'den bir pehlivandır. Amr bin Celheme tarafından öldürülmüştür.

Nizâr ibni Madî bin Adnân: Vezirin adına yemin ettiği kişidir.

Ömer ibni Hattâb: İkinci halifedir.

Râmih ibni Sabâh: Nezâr ibni Hacder'in âşık olduğu kızın babasıdır.

Râyid-i Şeybânî: Benî Şeybân'dan bir pehlivandır.

Rebâbe binti Mâcid: Mâcid ibni Mücâlid'in kızı ve Zeyd bin Urve'nin sevdiği kızdır.

Reyhâne: Vişâh bin Râhim'in kızıdır. Hassân bin Sâbit'im sevdiği kızdır.

Reyyân ibni Numân: Benî Kaşîr'in beyidir. Nezâr ibni Hacder tarafından öldürülmüştür.

Sâbık: Benî Abs kabilesindendir.

Sâbit bin Saîd: Esved'in yanında Anter'e karşı savaştı.

Safvân bin Madân: Anter'in annesinin kardeşinin oğludur.

Safvân bin Sâbit: Esved'in yanında Anter'e karşı savaştı.

Sahnûn ibni Semnûn: Eflatun deyrinin sahibidir. Meymân tarafından öldürülmüştür.

Sahr: Anter'in dostudur.

Saîd ibni Kesîr: Sübey bin Hâris'in amcasının oğlu.

Sâlim: Vezir Amr'ın Anter'i uyarması için gönderdiği kuludur.

Sârih: Deffâfe'nin hilebaz kuludur.

Sâyık: Benî Abs kabilesindendir.

Selheb bin Akhab ibni Nedre bin Girhân: Cin padişahlarından biridir. Hızır peygamber onu siyah at suretine büründürmüştür.

Semân: Büyük rahiptir.

Semmâk: Benî Tenûh kabilesindendir. Melik Hâris tarafından öldürülmüştür.

Serâhil oğlu Hamsîse: Anter'in oğlu gibi sevdiği Benî Rebî'anın beyidir. Hâris kızı Leylâ'ya aşıktır.

Sinân-ı Şâver: Benî Şeybân kabilesindendir.

Sivâr ibni Kâmiyân: Şervîn'in veziridir. Şervîn'e ihanet edip Anter'e yardım etmiştir.

Sûbert: Melik Haylecân'ın kardeşidir.

Südâ: Şahâb-ı Yerbû'ı'nın kızıdır.

Şâbûr: Kisrî'nin dedesidir.

Şahâb-ı Yerbû'ı: Yerbû'ı kabilesindendir.

Şîrâd bin Rüstem: Vezîr Behlevî'nin mektubunu Şervîn'e ileten karakterdir.

Şumrût bin Dâmân: Cezîre-i Vâhât'ın beyidir.

Târik ibni Gâsık ibni Sinân: Anter'in oğlu Gazban'ı öldüren cindir. Anter tarafından boynu kesilerek öldürülmüştür.

Umeyr: Anter'in dostudur.

Utbe bin Şihâb: Benî Yerbû'ı kabilesindendir.

Uteybe bin Şahâb: Anter'in dostudur.

Ümeyye: Reyyân ibni Numân'ın kızıdır. Huzrûf ile evlenmiştir.

Vezîr Behlevî: Kisrî'nin veziridir.

Yezd-i Cürd: Kisrî'nin oğludur. İran'da yaşayan Sasanilerin kralıdır.

Yezîd ibni Abdu'l-Madân: Yemen kabile beylerindendir. Amr'ın dostudur.

Zâyide: Benî Murâd kabilesindendir. Eşsiz bir ata sahiptir.

Zerkâ-ı Himyerî: Sübey ibni Hâris'in kızıdır.

Zîde ibnetü Mübâdir: Sârih'in âşık olduğu kızıdır.

Ziyâd ibni Ekkâlû'l-Ekbâd: Melcem ibni Hanzâle'nin kızıyla evlenecekken Meysere çeyiz kafilesini yağma etti. Anter tarafından öldürüldü.

2.1.2 Kıssa-i Anter'de Geçen Kabile, Şehir, Bölge, Kale, Dağ-Tepe, Irmak-Dere, Su Kaynağı, Hayvan ve Silah Adları

2.1.2.1 Kabile Adları

Benî Abs, Benî Akîl, Benî Amâre, Benî Âmile, Benî Âmir, Benî Bâhil, Benî Cedîle, Benî Fezâre, Benî Gassân, Benî Gاتفان, Benî Gaylân, Benî Hasam, Benî Haşım, Benî Hemedân, Benî Himyer, Beni Hüzeyl, Benî Kahtân, Benî Kaşîr, Benî Kehlân, Benî Kınân, Benî Kırâd, Benî Kırâd, Benî Kilâb, Benî Kuzâa, Benî Maan, Benî Medcîc, Benî Muhârib, Benî Murâd, Benî Mürre, Benî Mûsâvir, Benî Müstalik, Benî Nebhân, Benî Nemîr, Benî Nizâr, Benî Rebîâ, Benî Sakîf, Benî Seleme, Benî Selîm, Benî Seyyâr, Benî Süleyim, Benî Sünbûs, Benî Şeybân, Benî Tay, Benî Temîm, Benî Tenûh, Benî Ukâz, Benî Yerbû, Benî Zadk, Benî Zafîyye, Benî Zahye, Benî Zamîr, Beni Zehrân, Benî Ziyâd, Benî Zübeyd, Benî Zübyân, Benû Gânî, Benû Nehed, Benu'l-Asfer, Benû'l-Kayn, Benû's-Şerîd, Şemhûreş.

2.1.2.2 Şehir Adları

Deyrûn, Hîre, Hûrezm, İsfahân, İstanbul, Karkısıya, Kehlân, Kûfe, Lebşân, Medâyin, Mekke, Necef, Necrân, Rey, Şâfûr, Şâm (Dımışk), Târe, Trâblus, Vâhât, Yemen.

2.1.2.3 Bölge Adları

Arzu's-Şerebbe, Cebeleyn, Cefrû'l-Hebâ, Desnâ, Deylem, Deyr-i Sanem, Emyâ-i Arâir, Ferenc, Frengistân, Habeşistân, Hicâz, Horâsân, Irâk, Kalamun, Mâun-Nazîm, Mevmazâ, Rûm, Vâhât-ı Cezâyir (Rûmiye-i Kübrâ), Zâtü'l-Alam.

2.1.2.4 Kale Adları

Cezîre-i Kâfûr (Kal'a-ı Kâfûr), Kal'a-ı Bilûr.

2.1.2.5 Dağ, Tepe Adları

Acâ, 'Alemlî's-Sadî, Cebel-i Benî Mûsâvir, Gâlic dağı, Haşâhiş dağı, Rimâl dağı, Selmâ, Şümâs tepesi, Tenâsub dağı, Tuveyli dağı,

2.1.2.6 Irmak, Dere, Su Kaynağı Adları

As ırmağı, Furât, Tuna ırmağı, Zebâle deresi.

2.1.2.7 Hayvan ve Silah Adları

Abcer (Anter'in atı), Cevâd (Vizir'in atı), Dâmî (Anter'in kılıcı), Gayheb (Sekab'ın doğurduğu kara tay), Hattâr (Deffâfe'nin atı), Kevkeb (Able'nin tayı), Sekâb (Able'nin atı).

2.1.3 409a-614b Varakları Arasında Yer Alan Âdetler

2.1.3.1 Saç Kesmek Âdeti

Kıssada kahramanların, birini küçük düşürmek için saçını kestiğini görmekteyiz. Saç kesmek bir nevi karşıdakinin başını kesmek gibi görülmektedir. Anter'in torunu Anyetere'nin esir ettiği yiğitlerin ve Esed-i Rahîs'in Arap ulularının saçını kesmesini bu duruma örnek gösterebiliriz. Bunun yanında matem anında da saç kesilmektedir. Able'nin Anter'in ölüsünün başında saçını kestiğini görmekteyiz.

2.1.3.2 Baş Açmak Âdeti

İslam'dan önce cahiliye döneminde Arap kadınlarında başörtüsü kullanma âdeti bulunmaktadır. Kadınlar, erkekler özellikle savaşta ve yönetimde başarısız olduklarında onlara tepki göstermek için başlarını açmaktaydılar. Anter kıssasında da bu âdet yer almaktadır.

2.1.3.3 Matem Âdetleri

Kıssada matem anında yaka yırtmak, feryat-figan etmek, yüzünü yırtıp gözlerinden kanlı yaş akıtmak, başına toprak koymak, kıyafetlerini yırtıp atmak, yüzüne ve göğsüne vurarak kendine zarar vermek, ölenin ardından mersiye okumak, ölünün mezarı üzerinde deve boğazlamak, ölenin ardından belirli sayıdaki günlerde yas tutmak (3,7 gün veya 1 ay), erkeklerin savaş aletlerini atması, kadınların saçlarını kesmesi ve çözmesi gibi âdetler yer almaktadır.

2.1.3.4 İntikam İçin Çok Sayıda İnsan Öldürme Âdeti

Kıssada Anter, oğlu Gazûb, kardeşi Şeybûb ve yoldaşı Urve öldürüldüğünde onların cansız bedenlerinin başında onları öldüren kişilerin kavminden yüzlerce kişiyi mezarı üstünde boğazlamak için yemin etmektedir. Önce savaşta karşılaştıkları askerleri öldürüp sonra esir ettikleri kişileri bir bir ölülerin mezarı üstünde boğazlayarak kanlarını mezara akıtmıştır.

2.1.3.5 Ziyâfet Âdeti

Kıssada Araplar mutlu olduklarında, bir zafer kazandıklarında ve misafirleri geldiğinde ziyafet düzenlemektedirler. Oldukça görkemli olan bu ziyafetler zaman zaman israfa neden olmaktadır.

2.1.3.6 Himâye Âdeti

Anter kıssasında bir kişi başka bir kişiye sığınıyorsa genellikle himâye edilir. Hatta onu korumak için savaş bile düzenlenir. Nitekim Melik Esved ve Anter arasında cereyan eden birçok savaş Anter'in oğlu Gazûb'u öldüren Hısın'ın Melik Esved'e sığınmasıyla başlamıştır.

2.1.3.7 Evlilik Âdetleri

Anter kıssasında çok kadınla evlilik âdeti görülmektedir. Anter'in aynı anda hem Able hem de Kanatü'r-Ricâl ile olan evliliği ve Esed-i Rahîs'in aynı anda Kebşe ve Reyhâne ile olan evliliği buna örnek gösterilebilir.

Kıssada eğer bir erkek bir kızı görüp beğendiğinde onunla evlenmek isterse ailesinden biri öldürülmüşse kanını almadan evlilik gerçekleşmemektedir. Zira Urve ve Şeybûb'u ailelerinden öldürülenlerin intikamını almak isteyen gençler öldürmüştür.

Kıssada evlilik ile ilgili göze çarpan başka bir evlilik âdeti mehirdir. Cahiliye döneminde evlilik esnasında kadına verilen paraya ve mala mehir denilmektedir. Mehir o kadar önemlidir ki mehir vermeden yapılan evlilik ayıp sayılırdı. Mehirin belli bir ölçüsü yoktur. Kişinin maddi durumuna göre değişmektedir. Bazen binlerce deve, yüzlerce at, değerli kumaşlar ve cariyeler verilirken bazen de sadece bir yüzük veya tılsımlı taş verilmiştir.

Metinde gelini baba evinden damat almamaktadır. Gelinin kabilesinden insanlar gelini bir deveye bindirip çeyiziyle birlikte damat evine götürmektedirler. Bu durum oldukça tehlikelidir. Çünkü yağmacı bir topluluk olan Araplar gelinin kafilesinin önünü kesip bütün malı hatta gelini bile kaçırmaktadırlar.

Kıssada başka bir dinden bir kadınla nikâhlanma ve ondan çocuğu olma uygun görülmemektedir. Anter Rum diyarına gittiğinde Hristiyan olan Meryem'den bir çocuğu olmasından korkmuş ve onu öldürmek istemiştir.

2.1.3.8 Yemeğini Yiyene Dokunmama Âdeti

Kıssada dikkat çeken önemli âdetlerden biri evinde misafir edilip yemeğinden yiyen kişinin malına ve canına zarar vermemek âdetidir. Kişi ne kadar büyük bir hata yapmış olursa olsun evin sahibi ona zarar verememektedir.

2.1.3.9 Yağma Âdeti

Kıssada yer alan önemli adetlerden birisi de yağma âdetidir. Yağma oldukça normal kabul edilir. Hatta yağmacılar bununla gurur duyarlar. Çöl hayatı şartları, hayatın acımasızlığı, topraklarının verimsizliği nedeniyle insanlar yolda geçen kervanları, düğün kabilelerini veya daha iyi durumda olan kabileleri yağmalamış ve geçimlerini bununla sağlamışlardır.

2.1.3.10 Şiir ve Şâire Önem Verme Âdeti

Kıssada özellikle meliklerin kendilerine methiye düzen şairlere önem verdiği görülmüştür. Şairlere çeşitli hediyeler ve saraylarında konaklama imkânı sunmuşlardır.

2.1.4 Olay Örgüsü

Metinde olay örgüsü oluşturulurken genelde eserde yer alan râvî eydür, Asmaî eydür, Ebû Ubeyde eydür gibi kırmızı kalemle gösterilen başlıklar ve metin içinde bunların hali bu, bu tarafda, iy azîz, biz geldük ve bu yana gibi kelime gruplarıyla belirtilen kesitlerle oluşturulmuştur. Kıssa-i Anter'in üçüncü cildinin 409a-614b varaklarında toplam 37 kesit tespit edilmiştir.

Kesit 1: Esed-i Rahîs'in Kebşe'ye Reyhâne'yi cariyeye getirmesi ve sonra Kebşe ona ihanet ettiği için onu öldürmesi ve Reyhâne ile evlenmesi (409a-15> 421b-11). **Kesit 2:** Esed-i Rahîs'in civardaki kabileleri yağmalaması ve insanların ona cizye getirmesi için bir koç dikmesi ve Anter'in o koçu öldürüp Reyhâne'yi Able'ye hizmetkâr etmesi (421b-11>429a-21). **Kesit 3:** Kabileye döndüğünde olanları gören Esed-i Rahîs'in intikam almak için Anter'e doğru yola çıkması ve Anter ile arasında üç tane savaş meydana gelmesi. Üçünde de yenilen Rahîs'i Anter'in iki kere affetmesi ve üçüncüsünde affetmeyip Rahîs'in gözüne mil çekmesi (429a-21>455a-1). **Kesit 4:** Hısın'ın Anter'in oğlu Gazûb'u öldürüp Melik Esved'e sığınması ve Melik Esved'in onu himâye altına alması (455a-1>460a-11). **Kesit 5:** Melik Kays'ın Melik Esved ile dost olup Anter'e ihanet etmesi (460a-11>462b-22). **Kesit 6:** Melik Esved'in merhum kardeşi

Numân'ın hanımı Mütecerride'yi abisi Melik Kays'dan istemesi ve Melik Kays'ın kabul etmesi. Melik Kays ile Anter'in barışması üzerine tepki olarak Melik Esved'in Mütecerride'yi öldürmesi (462b-22>471a-20). **Kesit 7:** Anter'in Melik Esved'in adamı Mirkâl'i yenmesi ve melikin veziri Amr'ın Anter ile müttelik olmaları (471a-20>476a-9). **Kesit 8:** Melik Esved'in Anter'in yenmesi için Âtıl'ı göndermesi ve Anter'in onu esir etmesi (476a-9>480b-8). **Kesit 9:** Âtıl'ın zafer haberini bekleyen Melik Esved onun yenildiğini öğrenince bu kez Huddâş'ı Anter'in üzerine göndermesi ve Anter'in Huddâş'ı yenip esir etmesi. (480b-8>487b-3). **Kesit 10:** Hısın ile Sübey'in Anter'e savaş açması ve Anter'in onları yenmesi. Sübey ile Anter'in dost olmaları. (487b-3>497a-11). **Kesit 11:** Anter'in yine galip geldiğini öğrenen Melik Esved'in bu sefer Hâmân'ı göndermesi ve Hâmân'ın Anter'i esir etmesi. Anter'in kurtulup Hâmân'ı öldürmesi (497a-11>510a-19). **Kesit 12:** Melik Esved'in Anter'e karşı kendi çıkması ve yenilmesi (510a-19>520b-1). **Kesit 13:** Esved'in Kisrî'nin yanına varıp olanları bir bir anlatması ve Anter hakkında onu uyarması (520b-1>521a-1). **Kesit 14:** Kisrî'nin Anter ile dost olması ve Anter'in Hısın'ı Melik Kays'ın Melik Esved'i affetmesi (521a-1>523b-7). **Kesit 15:** Anter'in Kisrî'nin kaybettiği toprakları tekrar ona almasını istemesi ve Anter'in kabul etmesi. Anter'in Kisrî'nin adamı Şervîn'den toprakları geri alıp barışı sağlaması (523b-7>529a-18). **Kesit 16:** Urve'nin oğlu Zeyd'in evlenmesi (529a-18>532b-14). **Kesit 17:** Urve'nin öldürülmesi ve Anter'in onun intikamını alması (532b-14>543b-5). **Kesit 18:** Melik Kays ile arası bozulan Anter'in oğlu Meysere'yi kabilede bırakıp ve kabile ile vedalaşıp Zeyd ile Şam'a gitmesi (543b-5>547b-5). **Kesit 19:** Şam melikinin ölmesi üzerine kızı Halime'nin isteğiyle Anter'in Şam tahtına çıkması (547b-5>551a-4). **Kesit 20:** Anter'in İstanbul tekfurunun amcasının oğlu Hâbil'i öldürmesi (551a-4>553a-14). **Kesit 21:** Kayser'in davetiyle Anter'in İstanbul'a gitmesi ve orada Meryem adlı cariyeyi beğenmesi (553a-14>557a-17). **Kesit 22:** Anter'in Kayser'in düşmanı Leylümân'ı ve Sercüvân'ı öldürmesi (557a-17>562b-8). **Kesit 23:** Anter ile Gübrüt'ün karşılaşması ve Anter'in onun canını bağışlaması (562b-8>569a-13). **Kesit 24:** Anter'in Cezâyir'in beyi Melik Sâfât'ı öldürmesi (569a-13>573a-8). **Kesit 25:** Deyr-i Sânem'deki rahibin Hz. Muhammed'in müjdesini vermesi ve ölmesi (573a>573b-10). **Kesit 26:** Anter'in oğlu Gazbân'ı öldüren cini bulup öldürmesi (573b-10>575b-14). **Kesit 27:** Anter'in Benî Abs'e dönmesi ve öldürülen Hâris'in intikamını alması (575b->580b-8). **Kesit 28:** Şeybûb'un öldürülmesi ve Anter'in onun intikamını alması (580b-8>587b-19). **Kesit 29:** Anter'in Rebî ile Amâre'yi öldürüp Furât kenarına yerleşmesi (587b-19>590b-20). **Kesit 30:** Esed-i Rahîs'in okçulukta kendini ilerletmesi ve Anter'i öldürmesi (590b-20>594b-11). **Kesit 31:**

Anter'in ölmesi üzerine Arap kavimlerinin Benî Abs'e saldırması ve kurtulanların Anter'in torunu Anyetere'ye sığınması (594b-11>596b-6). **Kesit 32:** On beş yıl geçince Züheyr'in yaşadığını öğrenen Anyetere'nin tekrar kavmi toplamak için ona doğru yola çıkması ve Anter'in Kanasâ'dan olan oğlu Gazanfer ile karşılaşması (596b-6>598a-17). **Kesit 33:** Hz. Muhammed'e peygamberlik gelmesi ve Anter'in yarenlerinin ona varıp müslüman olmaları. Hz. Muhammed'in onlara cihadı emretmesi (598a-17>598b-16). **Kesit 34:** Anter'in oğulları olduğu ortaya çıkan Gazanfer ile Anyetere'nin bir olup Anter'in intikamını almaları (598b-16>602b-17). **Kesit 35:** Anter'in Meryem'den olan oğlu Cevferân ile karşılaşılması ve Anter'in intikamının alınıp yad edilmesi (602b-17>611b-22). **Kesit 36:** Cevferân'ın Benî Abs'de kalması ve Huzrûf'un oğlu Ümeyye ile kavuşması (611b-22>614a-2). **Kesit 37:** Hz. Muhammed'in Anter'in oğullarının iman getirmeleri için Cerîr'i onlara göndermesi ve Gazanfer, Cevferân, Anyetere ve Benî Abs'in hepsinin Müslüman olması (614a-2>614b-18).

2.2. İmlâ Hususiyetleri

Kıssa-i Anter'in üçüncü cildinin 409a-614b kısmının imla hususiyetleri incelenirken eserin Eski Anadolu Türkçesinin geçiş dönemi hususiyetlerini barındırması göz önünde bulundurulmuştur. Bu bölümde eserin genelinde dikkat çeken hareke, harf, kelime ve kelime gruplarının imla özellikleri incelenmiş ve birkaç örnekle gösterilmiştir. Muhammed İkbâl Güler'in "Kıssa-i Anter (1. Cilt / H.1145) [İnceleme-Metin-Sözlük]" (2019:152-220) adlı doktora tezinde imla hususiyetleri geniş ölçüde ve ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

2.2.1. Ünlü Harflerin İmlası

Ünlü harflerin yazımında aynı kelimelerde farklı imlâ örnekleri gözlenmektedir.

دَاحِي	daḥı	[410b](11)	دَاحِي	daḥı	[481b](13)
قَبِيلَةَ سَيِّدَا	qabîlesine	[418a](21)	قَبِيلَةَ	qabîlesine	[418a](23)
حَالِي	hâli	[413a](17)	حَالِي	hâli	[412b](23)
أَوَّلِكِيمَ	ola kim	[504b](15)	أَوَّلِكِيمَ	ola kim	[504b](17)
جُفَّالِينَ	çuḡal	[478a](8)	جُفَّالِينَ	cuçallar	[481b](12)

شَوَّلَة	Şöyle	[422b](18)	شَوَّلَة	şöyle	[422a](23)
قُيُون	koyun	[423a](2)	قُيُونلَر	koyunları	[423a](3)

2.2.2. Aynı Kelimenin Farklı Yazımları

Metinde Türkçe ve yabancı kökenli kelimelerin ve eklerin farklı şekillerde yazıldıkları tespit edilmiştir. Tespit ettiğimiz bu farklılıklar Eski Anadolu Türkçesi'nin bir özelliği olarak kabul edilmiş ve çeviri yazılı metinde korunmuştur.

بِرْبِرِينِ	birbirine	[445a](8)	بِرْبِرِينِ	birbirine	[446b](12)
بِگِ	bigi	[474a](1)	گِگِ	gibi	[474b](20)

2.2.3. Ünlü Değişimleri

Eserde aynı kelimelerin bazen farklı ünlülerle yazıldığı tespit edilmiştir. Bu ünlülerin imlâları korunmuştur.

i-e	اَوَيْتَ	Evet	[493b](7)	اَوَيْتَ	evit	[495a](22)
e-a	يَاشِلَ	Yeşil	[550b](10)	يَاشِلَ	yaşıl	[547a](6)
e-ü	گَندُودُ	göndürdüm	[413a](2)	گَندُودُ	gönderdi	[423a](2)

2.2.4. Ünsüz Değişimleri

Metinde b-p, k-ğ, ğ-k, ş-s, g-ğ ve n-m gibi ünsüz değişimlerine rastlanmıştır.

b-p	اِبِپَا	ip	[451a](6)	اِبِپَا	ib	[451a](3)
k-ğ	يَڭْه	yıhup	[414a](20)	يَقْه	yıkup	[424a](1)
ğ-k	بَغَاذَلَيْتَ	boğaz	[484a](6)	بَغَاذَلَيْتَ	boğazlayup	[486b](10)
ş-s	اِشْمَارَلَدِ	ışmarladı	[415a](4)	اِشْمَارَلَدِ	ışmarladı	[437b](17)
g - ğ	اِدُغِينِ	idüğini	[427a](4)	اِدُغِينِ	iduğın	[437a](3)
n-m	اِنْدِي	İndi	[412a](4)	اِنْدِي	imdi	[414a](16)

2.2.5 Düzlük-Yuvarlaklık Ayrımı

Eserde düzlük ve yuvarlaklık uyumu ikilik arz etmektedir. Bu durum gözetilerek eserin Eski Anadolu Türkçesi geçiş özelliklerini barındırdığını söyleyebiliriz.

قُيُوبُهُ	kıyuya	[439a](18)	قُيُ	kıyı	[439a](17)
-----------	--------	------------	------	------	------------

2.2.6 Tonlulaşma

Eser incelendiğinde bazı kelimelerin başında ortasında ve sonunda tonlulaşma olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda görüyoruz ki aynı satırda *t-d* harfleri kullanılarak iki farklı don yazılmıştır.

طُنُلُوْكَتْدُوْ دُنُلُوْ	tonlu kendü donlu	[471b](15)
---------------------------	-------------------	------------

Aşağıdaki örnekte ise *k-ğ* tonlulaşmasını görüyoruz.

سَنَاقَلَر	sancaqlar	[519a](5)	سَنَاق	sancağ	[551a](2)
اَرَاق	ıraq	[424a](19)	اَرَاغ	ırağ	[421b](17)

2.2.7 Metinde Yer Alan Bazı Türkçe Ek, Edat ve Fiillerin Yazımı

Metinde 1. Tekil şahıs ekinin hem *-im* hem de *-in* şeklinde kullanımı mevcuttur.

اَكْلِيْم	geleyim	[535a](10)	اَكْلِيْن	geleyin	[521a](21)
-----------	---------	------------	-----------	---------	------------

İle edatının *-la* ve *-ıla* şeklinde yazıldığı görülmektedir.

اَنُكْلَه	anuñla	[523b](1)	اَنُكْلَه	anuñıla	[409b](2)
-----------	--------	-----------	-----------	---------	-----------

İçün ve ile edatının *i-* fiiliyle bir önceki kelime ile birleşme durumlarında *y* sesinin ortadan kaybolarak kendisinden önceki ünlüyü uzattığı görülmüştür. Çeviri

yazılı metinde kelimeye ye harfi harekelendirilmemiş ise “-y-” şeklinde ama y harfi hiç kullanılmamışsa “[yi]” veya “[yı]” şeklinde yazım kullanılmıştır.

خَلْقِيَلَه	halkı-y-ıla	[546a](5)
فَارِسِيَلَه	fārisi[yi]le	[436a](3)
نَدِيم لَرِيكِي	nedīmleri-y-idi	[414b](17)
ايندي	ine[yi]di	[522b] (6)
حَقِّقُون	hakkı-y-içün	[412a](4)
خَلَاصِيَّيْچُون	halāşıyıçün	[433a](13)

2.2.8 Arapça ve Farsça Kökenli Kelimelerin İmlaları

Metinimizde Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin kullanımında kimi yerlerde yanlış harekelendirme kimi yerlerde de ikili kullanım görülmektedir. Lâkin, fakat anlamında kullanılan lîkin ve velîkin kelimelerinin ikisinde metinde kullanıldığı görülmektedir.

لِيَكُنْ	lîkin	[410a]
وَلِيَكُنْ	velîkin	[410a](9)]

Eserde kısa ünlülü yazılan aslen uzun ünlülü olan Arapça kelimelerin imlasına uyularak metinde muhafaza edilmiştir. Aslen tezvîc şeklinde yazılması gereken kelime burada kısa ünlü ile tezvîc şeklinde yazılmıştır.

تَزْوِج	tezvîc	[434a](8)
---------	--------	-----------

Bazı Arapça kelimelerde başta, ortada ve sonda hemzeli yazılması gereken kelimelerde hemzenin kullanılmadığı görülmektedir. Bazı kelimelerde hemze yerine y harfi bazılarında ise hemze ve y harfi birlikteliği görülmektedir. Aşağıdaki örnek kelimenin te'essüf şeklinde yazılması gerekmektedir. Metinde doğrusu yazılmış dipnotta metinde geçen hali belirtilmiştir.

تَاسَفُ	teessüf	[428b](2)
---------	---------	-----------

Aşağıdaki gibi sonunda hemze yazılması gereken kelimelerde ise bir müdahale yapılmamış ve metindeki hali korunmuştur.

الْقَا	ilkā	[410b](13)
--------	------	------------

Aşağıdaki gibi hemze ile yazılması gereken lâkin “y” harfî ile yazılan kelimelerin imlası korunmuştur.

حَرَائِرَ	ḥarāyir	[410b](1)
زَايِلَ	zāyil	[414a](19)
سَايِرَ	sāyir	[415a](9)
غَايِرَ	ġāyir	[416a](11)

Aşağıdaki tabloda gösterilen hem y’nin hem de hemzenin birlikte kullanıldığı kelimelerde y’li yazım tercih edilmiştir.

فَايِدَ	fāyide	[438a](4)
طَايِفَسِ	ṭāyīfesi	[452b](15)
رَايِسَ	reyīs	[469b](7)

Farsça çoban kelimesinin dört farklı imlada yazıldığı tespit edilmiş ve imlaları korunmuştur.

جَبَانَلَرِ	cobānları	[444b](11)
جُوبَانُ	çōbān	[444b](17)
جَبَانَلَرِ	çobanlar	[444b](23)
چُوبَان	çōpān	[529b](23)

Farsça tasa kelimesinin üç farklı imlada yazıldığı tespit edilmiş. Metinde ise “tasa” şekli tercih edilmiştir.

تَاسَانِي	tāsānı	[410b](19)
تَاصَه	tāšā	[421a](13)
تَاصَالَت	tašālanma	[481a](6)

Farsça tiz kelimesinin iki farklı şekline rastlanılmıştır. İmlaları korunmuştur.

تِز	tiz	[424b](18)	تِيز	tīz	[428a](7)
-----	-----	------------	------	-----	-----------

Metnimizde bazı kelimeler hem Farsça *ü* bağlacını hem de Arapça ve bağlacını birlikte bulundurmaktadır. Bu tarz yapılar için Farsça *ü* bağlacı tercih edilmiş ve orijinal metindeki hali dipnotta belirtilmiştir.

مَالٌ وَطَوَارِكُ	māl u ve tavar	[420a](9)
قَوْمٌ وَقَبِيلَةٌ	qavm u ve qabīlelerin	[614a] (18)

Metinde Farsça terkipler bazen *ü*'lü yazılmıştır. Çeviri yazılı metinde *i*'li yazılmıştır ve metindeki hali dipnotta belirtilmiştir.

عَرَبٌ عَرَبًا	‘Arab-ı ‘Āribe	[474b](21)
----------------	----------------	------------

2.2.9 Özel Kelimelerin İmlasında Görülen Farklılıklar

Metin incelendiğinde bazı kelimelerin bir veya daha fazla şekilde yazıldığı görülmüş. Bazı kelimelerin ise asıl imlasından daha farklı olduğu görülmüştür.

زُبَالَه	Zübāle	[413a](18)	زَبَالَه	Zebāle	[412b](20)
----------	--------	------------	----------	--------	------------

Asıl ismi Zebāle olan derenin ismi iki farklı imla ile gösterilmiştir. Metinde asıl imlasına uyulan Zebāle kelimesinin farklı kullanımları dipnotta belirtilmiştir.

طَوِيلُ	Ṭoylu ^c	[413a](18)
---------	--------------------	------------

سُبَيْعٌ	Sübey ^c	[490b](23)	سَبِيعٌ	Sebī ^c	[490b](11)
----------	--------------------	------------	---------	-------------------	------------

Sübey bin Hâris'in ismi metinde iki farklı şekilde geçmektedir. Metnin kurulmasında Sübey^c kelimesi tercih edilmiş Sebī^c kelimesi ise dipnotta belirtilmiştir.

2.2.10 Kelime Ortasında ve Sonunda Ünsüz Tekleşmesi

Çift ünlü ile yazılması gereken müretteb kelimesi müredeb şeklinde yazıldığı görülmektedir. Metin incelemesinde kelime orijinal imlasında yazılmış metindeki hali ise dipnotta belirtilmiştir.

مُرْتَبٌ	müredeb	[588a](22)
----------	---------	------------

Aşağıda görüldüğü gibi bazı kelimelerin son seslerinde şedde kullanılmamıştır. Çeviri yazılı metinde bu durum korunmuştur.

حَقٌّ	ḥaḥ	[415a](21)
حَاشِدٌ	ḥāşından	[518b](21)
هَاجِدٌ	bī-ḥad	[518b](22)
نَاحِقٌ	nā-ḥaḥ	[548a](20)

2.2.11 Ortak Hareke Kullanımı

Metindeki bazı kelimelerde ortak hareke kullanımı dikkat çekmektedir.

يَالُؤْنُزْ	Yaluñuz	[470b](3)	Lam ve nazal n'de ortak hareke kullanımı vardır.
إِسْتَدُؤْغُڤْ	İstedüğüñ	[410b](3)	Dal ve kef harflerinde ortak hareke kullanımı vardır.

2.2.12 Birleşik Yazım Örnekleri

Metinde bazı kelimelerde birleşik yazım göze çarpmaktadır.

سَنْدَغِي	sen daḥı	[411a](23)
-----------	----------	------------

اولدې	ol dağı	[418a](9)
شېندېكېالو	şimdiki hâlde	[415a](20)
كېنېكم	kişi kim	[417b](9)

2.2.13 İptal Çizgileri ve Takdim-Tehir ile Metne Yapılan Müdahaleler

İncelediğimiz metinde hareke, harf, kelime ve kelime grubunda düzeltme amaçlı iptal çizgileri kullanılmıştır. Bu müdahalenin mütercim tarafından yapıldığını tahmin etmekteyiz. Metinde üstü çizilerek yapılan iptal işlemleri dipnotta gösterilmiş ve ek bir açıklama yapılmamıştır.

كەغەزبان اولدۇرۇڭلارنى ۋاقىت نە كەدار	ki Ğazbān öldürdükleri vakt ne kadar	[574b] (1)
قاتىندىن تاغرا چىقتى	katından taşra çıktı	[413a] (8)
گۆردىلەر كى نە گەھ بىر تەز كەپتە	gördiler ki nā-gāh bir tez köpdi.	[419a] (13)

فۇرسەتە	Fursāna	[432b](18)	Fe'de esrenin üstü çizilmiş ve ötre eklenmiş.
كەي كۇبەد	Keykubād	[457b](21)	Dal'da esrenin üstü çizilmiş ve cezm eklenmiştir.
رەئىس	'Anter	[468a](21)	Ra'da esrenin üstü çizilmiş ve cezm eklenmiştir.

Metnimizde sonradan eklenmiş kelime ve kelime grupları mevcuttur. Müstensihin elinden çıktığını düşündüğümüz bu eklemeler {} yay parantezi içinde gösterilmiştir.

هەلەكەت ئىستەيەر	Helāk {itmek} isteyeler	[473b](22)
نېچە كەز دۇئا	“Nice {haber} getürdün?”	[476a](11)

2.2.14 Telaffuzun İmlaya Yansıması

Metnimizi incelediğimizde telaffuzun imlaya yansıdığı kelimeleri görebiliriz. Asıl imlası şî'r olan şiir kelimesinin metnimizde şî'r olarak harekelenmesini buna örnek gösterebiliriz.

شعر	şî'irler	[444b](12)
-----	----------	------------

2.2.15 İy Kelimesinin İmlası

Metinde geçen ve hitap bildiren iy edatı genel olarak ĩy şeklinde harekelendirilmiştir. Ama bazı yerlerde ünlü kısalması görülerek iy şeklinde harekelendirildiği de olmuştur.

ای	İy	[543a](15)	ای	ĩy	[540b](13)
----	----	------------	----	----	------------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Metnin Kurulmasında Dikkat Edilen Hususlar

1. Metnimiz transkripsiyon harfleri ve Gentium Plus yazı tipinde yazılmıştır.
2. Varak numaraları köşeli parantez içinde kalın punto ile yazılmış **[409a]** ve satır numaraları ise parantez içerisinde ve üst simge şeklinde ⁽¹⁾ yazılmıştır.
3. Metinde genel olarak kırmızı mürekkeple ve bazı yerlerde siyah mürekkeple yazılmış “râvî eydür, Asma’î eydür” ve “Ebû Ubeyde eydür” gibi ibareler ve diğer kelime grupları kalın punto ve siyah renk ile yazılmıştır.
4. Cümle başları ve özel isimler, büyük harfle yazılmış ve özel isimlere gelen ekler ' şeklindeki bir kesme işareti ile ayrılmıştır.
5. Metinde geçen “*el-‘iyāzü-billāhi*” gibi Arapça kalıp ifadeler, dualar ve ayetler italik yazılmıştır.
6. Asıl imlâsından farklı yazılan Arapça ve Farsça kelimeler, çeviri yazılı metinde korunmuştur.
7. Arapça ve Farsça ön ekler kısa çizgi ile ayrılmıştır. Farsça birleşik kelimeler de kısa çizgi ile ayrılmıştır.
8. İç ve son seste (◌) dal harfi yerine (◌) zel harfi bulunan Farsça kökenli kelimeler, çeviri yazılı metinde metnin imlâsı göz önünde bulundurularak korunmuştur.
9. Ü harfi ile yapılan Farsça terkipler i’ye çevrilmiş ve dipnotla metinde geçen hâlleri belirtilmiştir.
10. İç seslerinde hemze bulunan Arapça kökenli kelimeler, metindeki hemzesiz kelimeler çeviri yazılı metinde hemzeli yazılmıştır. İç seste hemze yerine y harfi bulunan veya hem y’li hem hemzeli yazılan kelimeler ise çeviri yazılı metinde y harfi ile yazılmıştır. Son seste hemze bulunmayan kelimelerin imlâsı ise çeviri yazılı metinde korunmuştur.
11. Arapça kelimelerin sonu hemze ile bitenleri muzâf/mevsûf olmaları durumunda çeviri yazılı metinde hemzeleri düşürülerek yazılmış ve dipnotla asıl hâlleri gösterilmiştir.

12. İç ve son sesinde uzun ünlü olan Arapça veya Farsça kökenli kelimelerde uzun ünlünün yazılmadığı durumlarda metne bağlı kalınarak çeviri yazılı metinde kısa yazım tercih edilmiştir.

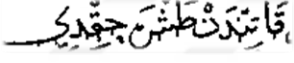
13. Metinde bulunan Arapça şiirler Türkçe olmaması ve yer yer hatalar göstermeleri sebebiyle köşeli parantez içinde [Arapça şiir] gösterilmiştir.

14. Metindeki satır üstünde ve sayfa kenarına sonradan eklenen ibareler çeviri yazılı metinde {} küme parantezi ile gösterilmiştir.

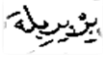
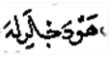
15. Harf, hece veya kelime düzeyinde eksik olan kısımlar ise metin tamiri yoluyla eklenip [] şeklinde bir köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir.

16. Telaffuzun imlâya yansıması durumunda, dönemin imlâ hususiyetlerini korumak için çeviri yazılı metinde telaffuz korunmuştur.

17. Sayfanın sonundaki kelime bir sonraki sayfada aynen tekrar ediliyorsa kelime ikinci defa yazılmayıp dipnotla belirtilmiştir.

18. Metinde kelime ve kelime grubu düzeyinde iptal çizgileri ile yapılan iptal etme işlemleri çeviri yazılı metne alınmayıp dipnotlarla belirtilmiş ve (~~katından taşra çıktı~~) örnekte görüldüğü gibi bir açıklama yapılmayıp üstü çizilerek gösterilmiştir.

19. Hâ-i resmiyye ile biten kelimelere gelen belirtme hâli eki örnekte de görüldüğü üzere genellikle hâ-i resmiyyenin üzerine koyulan küçük y harfi ile gösterilmesi üzerine çeviri yazılı metinde (y) şeklinde belirtilmiştir.

20. “İle, için” edatları ile “-i-“ fiilinin kendinden bir önceki kelime ile birleşmesi durumlarında imlâ hususiyetleri bölümünde açıklandığı üzere birbiri-y-ile örneğinde de görüldüğü üzere ortaya ses kaynaşmasının çıkması durumunda - y- şeklinde yazımı ve hevdecleri[yi]le örneğinde de görüleceği üzere (ى) y harfinin hiç olmadığı hallerde ise köşeli parantez içinde [y]/[yi] yazımı tercih edilmiştir.

3.2. Çeviri Yazılı Metin

[Kıssa-i Anter Bin Şeddâd bin Kırâd el-Absî (3. CİLT 409a-614b)]

[409a] ⁽¹⁵⁾ Rāwī eydür: Kebşe anuñ sözin işitdi, ⁽¹⁶⁾ güldi ve eyitdi ki: “Eger öldürmege kâdir degülseñ bārī helākına bir tedbīr eyle.” ⁽¹⁷⁾ Ol dañı eyitdi: “Helākına tedbīr var. Ammā sensüz olmaz. Eger sen baña muvāfaqat ⁽¹⁸⁾ iderseñ, ben anı helāk iderin.” Andan Kebşe eyitdi: “Nice muvāfaqat ideyin?” Eyitdi: ⁽¹⁹⁾ “Bilürsin ki saña qatı maḥabbeti vardır. Ol vaqt ki senüñ qatuña gele, guşşa⁽²⁰⁾ lanup melālet izhār eyle. Çünkü ḥālūñden şorasan, eyit ki: “Bir gün ⁽²¹⁾ ‘avretler cem’ olup benüm ḥaberüm söyleşüp eyitdiler, Kebşān kızı kuvvetli fārise ⁽²²⁾ ve seḥāvetlü seyyide vardı ki hīç evinde konuk eksük olmaz ve şofrası ortadan gitmez.” ⁽²³⁾ Andan birisi eyitdi: “Hīç birümüzüñ eri ⁴⁰ degüldür illā anuñ erinden kerīmdür ve hem [409b] ⁽¹⁾ ⁴¹ seyyid-i ‘azīmdür ve eger anuñ eri anı bizüm üzerümüze ululasaydı. Kişi ⁽²⁾ ‘ayāllarından bir cāriye aña ḥizmetiçün getüri vireydi. Tā anuñıla bizüm üzerümüze ⁽³⁾ faḥri ziyāde olaydı ve illā bizüm dañı mālumuz anuñ mālī gibi var. Erümüz erinden gökcek.” ⁽⁴⁾ Anı aldayup eyit: “Eger beni girçek severseñ yā fārise! Qavmi senden dilerin ki ⁽⁵⁾ ḥarāyir-i ‘Arab’dan bir kişi ‘ayālī getiriviresin, baña ḥizmet ide.” Eger saña ⁽⁶⁾ eyitse ki: “Kimi dilersin?” Sende eyit biş kişi ‘ayālınıñ birisini her kanḳısı ⁽⁷⁾ olursa yā Reyḥāne’yi ki ‘Amr ibni Ma’dī Kereb Zübeydī’nüñ kız qardaşıdır. {Veyāḥuz Hind’i ki Beştām ibni Qays-ı Şeybāni’nüñ kız qardaşıdır.} Veyāḥuz ⁽⁸⁾ Kebşe’(y)i ki ‘Āmir ibni Tufeyl ‘Āmirī’nüñ anasıdır veyāḥuz ‘Able’(y)i ki Mālīk ibni Qırād ‘Absī’nüñ ⁴² ⁽⁹⁾ kızıdır veyāḥuz Sü’dā’yı ki Şahāb-i Yerbū’ı’nüñ kızıdır. İşbu biş kabīle ki saña vaşf ⁽¹⁰⁾ itdüm ‘Arab’uñ fārisleri ve bahādurlarıdır. Ammā Benī ‘Āmir kabīlesinde ‘Āmir ibni ⁽¹¹⁾ Tufeyl vardır ki fārisü’l-ḥayldır. Ammā Benī Şeybān kabīlesinde Beştām bin Qays vardır ⁽¹²⁾ ki fārisü’l-ḥāndur. Ammā Benī Yerbū’ kabīlesinde ‘Utbe bin Şihāb

⁴⁰ eyle

⁴¹ ve hem

⁴² ‘Abesī

vardur ki fārisü'l-⁽¹³⁾zırābdur ammā Benī 'Abs⁴³ kabīlesinde 'Anter ibni Şeddād vardur ki fārisü'l-ḥarb ⁽¹⁴⁾ ve'l-cellāddur. Ammā Benī Zübeyd kabīlesinde 'Amr bin Ma'dī Kereb vardur ki ol daḥı fārisü'z⁽¹⁵⁾-zemān ve pehlevān-ı cihāndur. Ebedī 'Ahd-i 'Arab ḥaḳḳı[yı]çün bu biş kabīlenüñ ⁽¹⁶⁾ her ḳanḳısına gönderürseñ 'aẓīm mehlekedür. Şağ u esen girü gelmek ⁽¹⁷⁾ mümkün degüldür.” didi. Vaḳti kim Kebşe bunu işitdi, bu nesneye i'timād idüp ⁽¹⁸⁾ be-ğāyet feraḥ oldı. Andan 'emmüsi oğlu vidā' idüp gitdi ve bu daḥı Esed-i Rahīş'üñ ⁽¹⁹⁾ gelmesine muntaẓır olup tırdı. Bu böyleyiken nā-gāh Esed-i Rahīş'üñ Necm adlu ⁽²⁰⁾ ḳulı segirdi, gelüp efendisinüñ geldügin Kebşe'ye muştuladı. Vaḳti kim Kebşe bunu ⁽²¹⁾ bildi, fāḥir ṭonların geyüp kendüyi müzeyyen itdi. Esed-i Rahīş daḥı Benī Kināne⁴⁴ ⁽²²⁾ kabīlesinüñ Miḳdām adlu begini esīr idüp ve yüz elli devesin sürüp yitişdi ⁽²³⁾ ve gözi göñli Kebşe'de idi ve görmege iverdi. Vaḳti kim geldi, indi. Esīr bağlayup [410a] ⁽¹⁾ develeri çökerdi. Ba'zı cāriyesi çıkup bilinden ḳılıcın aldı. Andan Esed-i Rahīş Kebşe'nüñ ⁽²⁾ ḳatına girdi. Gördi kim be-ğāyet guşşalu, hīç tırup merḥabā itmedi. Selāmın daḥı infi'ālile aldı.

⁽³⁾ Andan Esed-i Rahīş eyitdi: “Yā şemerete'l-fu'ād veyā ḡāyete'l-murād! İnfi'ālün nedendür? Üş mällar ⁽⁴⁾ ve develer getürdüm ki çöbānları bile ve Benī Kināne kabīlesinüñ ulusu daḥı biledür. ⁽⁵⁾ İmdi mecmū'ı senüñçündür. Her ne kim dilerseñ it.” didi. Andan Kebşe eyitdi: “Yā Vizr! ⁽⁶⁾ Şöyle bil kim benüm şikāyetüm saña at için ve daḥı süd için degüldür.” Andan ⁽⁷⁾ Esed-i Rahīş eyitdi: “Bu infi'āl saña ba'zı 'Arab'dan yitişdiyise diyü vir ki tā başını ⁽⁸⁾ kesüp ḳanını dökem.” Andan Kebşe eyitdi: “'Arab 'avretlerinden bir nesne işitdüm ⁽⁹⁾ ki baña ḳatı infi'āl viridi. Velīkin ḥaḳ nesnedür.” Andan Esed-i Rahīş eyitdi: “Ne ⁽¹⁰⁾ nesnedür işitdügüñ ki seni ḳaḳıtdı?” Andan Kebşe eyitdi: “Bir gün 'emmüm ⁽¹¹⁾ kızları tehnīyetiçün baña geldiler ve oturup avurd urdılar ve esnā'-ı kelāmda ⁽¹²⁾ eyitdiler: “Vallāhi Kebşān ḳızı Kebşe'(y)i 'Arab'üñ iftiḥār yöninden ve iḳtidār yöninden ⁽¹³⁾ 'ālīsine viridi.” Andan

⁴³ 'Abes

⁴⁴ Kenāne

birisi aralarında eyitdi: “Anuñ erinüñ bizüm erümüz üzerine ⁽¹⁴⁾ ne fazîleti vardır.” diyicek eyitdiler: “Zîrâ ki kapusı açıktur konuklarıçün ve çanaqları ⁽¹⁵⁾ tolu ta‘āmdur ve şofrası ‘āmdur.” Andan ol mütekemmile eyitdi: “El-ḥamdü lillāhi ki bizüm ⁽¹⁶⁾ erlerümüz anuñ erinden kerīmdür. Ne zemīm ve ne ḥoz le’īmdür. Līkin bizüm ⁽¹⁷⁾ üzerümüze iftiḥār ol vaqt olaydı ki biz yitişmedüğümüze ol yitişeyidi. Zîrâ ki yiyüp ⁽¹⁸⁾ içmekde altunda ve gümüşte mecmū‘umuz berāberüz. Līkin ḥarāyir-i ‘Arab’dan ⁽¹⁹⁾ bir ḥürretü’l-aşl ḥizmetkārı olaydı bileydük kim anuñ bizüm üzerümüzde fazîleti vardır.” ⁽²⁰⁾ İmdi ‘ahd-i ‘Arab ḥaqqıyıçün dimediler illā ḥaḳ didiler ve söylemediler. İllā şıdk söylediler. Pes ⁽²¹⁾ Vāhid Ḳahhār ḥaqqı-y-içün Benī girçek sevdüğün andan bilem kim baña bir ḥürretü’l-aşl ḥizmetkār ⁽²²⁾ idüp nihāyet şerefe yitişdüresin. Ḥattā ben daḥı sāyir ‘avretlerün üzerine anuñla ⁽²³⁾ iftiḥār idem.” Andan Esed-i Rahīş bilā-teemmül eyitdi: “Vech-i cemīlün ve rīḳ-i selsebīlün ḥaqqı[yı]çün [410b] ⁽¹⁾ senüñiçün elbette ḥarāyir-i ‘Arab’dan bir ḥürretü’l-aşl getüreyüm kim be-ğāyet ḥasīb ü nesīb ⁽²⁾ ola.” Andan Kebşe eyitdi: “Şöyle beñzer ki atuña binüp gidesin ve her kime ⁽³⁾ tuş olursañ getürüp eyidesin ki: “Üş istedüğün getürdüm.”” Andan Esed-i Rahīş ⁽⁴⁾ eyitdi: “Di imdi sen kimi dilerseñ ben anı getüreyüm.” Andan Kebşe eyitdi: ⁽⁵⁾ “Şol kimseyi dilerin kim senden ğayrı kimse yitişmeye ve senden ğayrı kimse ⁽⁶⁾ aña ḳādir olmaya. Tā ‘emmüm kızları bileler kim benüm anlaruñ üzerine fazîletüm ⁽⁷⁾ vardır ve ḳatlarında mertebem yücedür. Dilerin senden ki ‘Amr ibni Ma‘dī Kereb-i ⁽⁸⁾ Zübeydī’nün kız ḳardaşı Reyḥāne’(y)i getüresin ve eger aña gücün yitmezse Şahāb-ı ⁽⁹⁾ Yerbū‘ī kızı Sü‘dā’yı getüresin veyāḥuz Ḳays-ı Şeybānī kızı Hind’i ki Bestām’uñ ⁽¹⁰⁾ kız ḳardaşıdır veyāḥuz Kebşe’(y)i ki ‘Āmir ibni Ṭufeyl-i ‘Āmiri’nün anasıdır ve eger bunlara ⁽¹¹⁾ daḥı gücün yitmezse ‘Able’(y)i getiresün ki Mālik ibni Ḳırād-ı ‘Absī’nün ⁽¹²⁾ kızıdır.” Vakti ki ⁽¹²⁾ Esed-i Rahīş bunuñ söziñ işitdi, baş aşığa idüp bir zamān fikr eyledi. ⁽¹³⁾ Bildi kim bu sözden maḳşūdı kendüyi ‘azīm

⁴⁵ ‘Abesī’nün

mehlekeye ilkā idüp ve ʔarīḳ-i ⁽¹⁴⁾ meḥāfeye atmak ve ölüm dāmına düşürmekdür ve daḥı dinmezise bildi kim Kebşe kendüye serzeniş ⁽¹⁵⁾ idüp ḥaḳāret birle naẓar ider. Andan eyitdi: “Sözün gözüm üstine. Līkin bu bīşden ⁽¹⁶⁾ birisin ta‘yīn eyle.” didi. Andan Kebşe eyitdi: “Cehd it ki Reyḥāne ola.” Andan ⁽¹⁷⁾ Esed-i Rahīş eyitdi: “Ḥāliyā! “Üşde Reyḥāne'(y)i ihtiyār itdüm didün.” Şoñra bir dürlü ⁽¹⁸⁾ daḥı olma baña ḥüccetün olmasuñ.” diyüp biraz oynayup gülişdiler ve andan şoñra ⁽¹⁹⁾ çıḳup buyurdi. Miḳdām'ı getürdiler ve aña didi kim: “Fidā vir ki tasanı ḳoyı ⁽²⁰⁾ virem.” Andan Miḳdām eyitdi: “Yā seyyid-i Benī Nebḥān! Benüm nem varısa hep alduñ ⁽²¹⁾ eger dilerseñ beni öldür ve illā başum yoluyup ḳoyıvir. Tā ki senün ⁽²²⁾ āzādluñ olam. Vallāḥi bu bend baña be-ḡāyet zaḥmet virdi ve bu döḡülmek ḳullara ⁽²³⁾ yaraşur ululara lāyık degüldür.” didi. Andan Esed-i Rahīş eyitdi: “Çok sözi ḳo ki [411a] ⁽¹⁾ saña fidāsuz ḥalās yokdur.” İy ‘aziz! Bunlar bu sözdeyiken nā-gāḥ ol arada Benī ⁽²⁾ Nebḥān'dan bir oḡlan ṡururdi ki Ceyyāş oḡlı Farrāş dirlerdi. Atası şöyle bahādur ⁽³⁾ idi ki itdüḡi işler dillerde mezkūr ve illerde meşhūr idi. Ol oḡlan ⁽⁴⁾ bu esīre teraḥḥum itdi ve esīr aña eyitdi: “Feryāz yā ‘Arab! Ki bu zālīm beni döḡmekden ⁽⁵⁾ arḳamı uşatdı ve zaḥmetümi uzatdı.” Andan ol oḡlan Esed-i Rahīş'e eyitdi: ⁽⁶⁾ “Yā Vizr! Çek elüñi andan ki baña feryāz itdi. Benüm cānum aña fidī olsun.” didi. Andan ⁽⁷⁾ Esed-i Rahīş ol oḡlana eyitdi: “Hāy anası yavi ḳılası! Sen daḥı baña ‘inād mı ⁽⁸⁾ idersin.” diyü ḳamcıyla urup alnın yardı. Andan oḡlan feryāz idüp atasına ⁽⁹⁾ yitişdi. Andan atası eyitdi: “Ne oldı saña ḥalün nedür?” Andan ol oḡlan eyitdi: ⁽¹⁰⁾ “Yā baba! Vizr bin Cābir baña şuncılayın işler itdi.” diyüp mā-cerāyı bir bir didi. Vaḳti kim ⁽¹¹⁾ atası bunu işitdi, be-ḡāyet ḳaḳıyup gitdi. Ḥattā Esed-i Rahīş'e yitdi ve eyitdi: ⁽¹²⁾ “Yā Vizr! Vallāḥi sen benüm elümden ebedī ḳurtulmazsın. Ya‘ni benüm oḡluma şunuñ gibi ⁽¹³⁾ işler mi idersin?” didi. Andan Vizr aña eyitti: “Allāḥ Te‘ālā senün ‘azābuñı uzadup ⁽¹⁴⁾ belāñı ziyāde eylesün. Sen istiḥsān ider misin ki oḡluñ esīrüme ta‘arruz ide ve esīrüm ⁽¹⁵⁾ benden ḡayrıdan istiḡāşe ide.” Andan birbirine ḳaḳıyup

haykırışdılar. Hattā bu haber ⁽¹⁶⁾ kabīlenüñ begi Mūhelhil ibni Feyyāz'a yitişdi ve eyitdiler ki: “Yā melik! Ceyyāř'ıla Vizr ⁽¹⁷⁾ ortasında muḥāřama vāķi'c oldu.” Vakti kim Mūhelhil işitdi, tūrup anlara geldi ve kabīlenüñ ⁽¹⁸⁾ cemī'c-i uluları ḥazır oldılar. Andan Ceyyāř eyitdi: “Ben oğlumuñ dādını ḳomazın ve intikāmın ⁽¹⁹⁾ almağa řabr itmezsin. řol kimseden ki ḳamcıyla başın yarup ḳanıla tūnların ⁽²⁰⁾ boyadı.” Andan Vizr aña eyitdi: “Murāduñ nedür?” Ol daḫı eyitdi: “Senüñile mübārizlik itmek ⁽²¹⁾ dilerem. Eger ben seni ḳahr idersem ḫor u ḫaḳīr idüp esirüñüñ bendin alup ^{46 (22)} şalı virem ve eger sen beni ḳahr iderseñ ḫoz ne ki dilerseñ iřle.” Andan Vizr eyitdi: ⁽²³⁾ “şimdi inřāf itdüñ. Sen daḫı baña ne dilerseñ it.” didi. Vakti kim Kebře⁴⁷ bunu işitdi, **[411b]** ⁽¹⁾ be-ğāyet feraḫ oldu. Andan Vizr evine girüp emr itdi, sāz u selebin iḫzār itdiler. Çuḳalın ⁽²⁾ arḳasına geyüp iřıġın başına urdı. Ḳılıcın yanına daḳup süñüsün eline alup atına ⁽³⁾ süvār oldu. Bu yañadan Ceyyāř daḫı sāz u selebin üzerinde arāyize ḳılıp ḥazır oldu. ⁽⁴⁾ Mecmū'c-ı erenler bu iki fārise naşar iderlerdi. ‘Avretler daḫı evleri içinden temāřā ider⁽⁵⁾lerdi. Kebře'nüñ anası Kebře'nüñ ḳatına gelüp eyitdi: “İy kızum! Gör ki erüñden meydānda ⁽⁶⁾ neler zāhir olur, dime ki zemīmü'l-ḫilḳat ḳabihü'l-manşardur. şöyle bil kim biz seni bir ere ⁽⁷⁾ virdük kim ‘ālemde naşırı yokdur. Velī sen anuñ işini ḳabūl ḳılmazsın ⁽⁸⁾ ve fażlını bilmezsin ve Ceyyāř'a daḫı naşar it ki taġlardan bir taġ gibidür ve gör ki ⁽⁹⁾ anuñıla anuñ arasında ne cārī olur.” İy ‘azīz! İki fāris birbiri-y-ile meydānda ⁽¹⁰⁾ berāber olup uyanları ḳoyıvirüp ve süñüler çevürüp arslanlar gibi ⁽¹¹⁾ cevłān itdiler. Vizr diledi kim maḫbūbına ḳarřu hüner gösterüp göñline gire. At ⁽¹²⁾ başın şalıp meydānuñ bir kenārına çıḳdı. Andan girü dönüp ata mahmuz ⁽¹³⁾ urdı. At yıldırım gibi götrülüp derḫāl yitişdi. Ceyyāř'ıñ süñü gögsiñde ⁽¹⁴⁾ diredi. Yaḳın oldu kim ucu arḳasında çıḳa. Andan süñüyü ardına atup ⁽¹⁵⁾ na'ra urdı ve yaḳasından tūtup esīr itdi ve ḫalḳ içinde ḫor u ḫaḳīr itdi. ⁽¹⁶⁾ Andan sürüyü Benī Nebḫān'un öñine getürdi. Benī Nebḫān küllüsü çıġrıřup ⁽¹⁷⁾

⁴⁶ şalı

⁴⁷ Kebeşe

eyitdiler: “Yā Vizr! Vallāhi fūrūsiyyet ve şecā‘at ancak ola. Cihānda er varısa sensin.” ⁽¹⁸⁾ didiler. Ammā Kebşe'nün anası segridi, Kebşe'nün katına gelüp eyitdi: “İy kızum! ⁽¹⁸⁾ Gördün mi erüni? Nice merd-i merdān ve şücā‘i yıkandır.” Andan Kebşe eyitdi: “Vallāhi ⁽²⁰⁾ benüm gözümde ol bir iki ayağı egri, iki gözi gök ve kabīh yüzü kişidür kim ⁽²¹⁾ cemī‘-i āfāt andan kaçup dükeli belıyyāt andan ürker.” Andan anası eyitdi: “Vallāhi ⁽²²⁾ İy kızum! Sen aña bāğīsın. Sen aña ‘āşī olduğundan be-ğāyet korkarın ⁽²³⁾ ve eger senün erün degülmisse biz bir yirde qarār itmeyüp ‘Arablar her birümüzi [412a] ⁽¹⁾ bir diyāra tağıdurlardı. İmdi saña lā-büddür kim ol işüne peşmān olup andan girü ⁽²⁾ rücū‘ idesin. Zīrā ki Esed-i Rahīş'ün ‘Arab arasında naşibi ziyādedür ve cenābı ‘ālīdür.” ⁽³⁾ Bunların hāli böyle ammā Esed-i Rahīş Ceyyāş'ı Benī Nebhān'un öninde koyup aña eyitdi: “Yüri ⁽⁴⁾ indi var bahādurluk öğren. ‘Ahd-i ‘Arab hakkı-y-içün eger hışımlık, kavümlük ve bu tūran kavmün ⁽⁵⁾ hürmeti olmayaydı elbette ben senün etüni sünügünden ayırtlardum nolaydı? Yad kişi ⁽⁶⁾ olaydı göreyidün kim ben anuñ başına neler getüreydüm.” didi ve bu ebyātı okudı: ⁽⁷⁾ Şîr. ⁽⁸⁾ [Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁵⁾ Andan bendin şişüp koyıvırdı. Ol kavm bunu görüp Esed-i Rahīş'e taḥsīn itdiler. ⁽¹⁶⁾ Andan Esed-i Rahīş Mıkdām'ı getürdüp bendin alup Ceyyāş'ın oğlına bağışladı. ⁽¹⁷⁾ İy ‘azīz! Esed-i Rahīş'ün bu mecmū‘-ı işleri Kebşe'nün hīç göziñe görünmez idi. ⁽¹⁸⁾ Zīrā ki gönlinde aña buğz u kīni varıdı. Ammā Kebşe'nün anası Esed-i Rahīş'e ⁽¹⁹⁾ du‘ā idüp eyitdi: “Yā seyyide'l-fürsān kāhirü‘ş-şüc‘ān⁴⁸! ‘Avretler senün gibilerle faḥirlenürler ⁽²⁰⁾ kim cāmi‘-i mefāḥir ve hāvi-i me’siresin.” Andan Esed-i Rahīş aña du‘ā idüp Kebşe'nün katına ⁽²¹⁾ girdi ve iki gözinde öpüp eyitdi: “Yā sittā! Erüni nice gördün?” Andan Kebşe eyitdi: “Ya‘ni ⁽²²⁾ diler misin ki ben senün işüne feraḥ olup saña medḥ u senā idem. Vallāhi ebedī ⁽²³⁾ itmezsin. Mādām ki ḥācetüm kazā idüp murāduma yitişdürmeyesin, pes ol vakt

⁴⁸ Şic‘ān.

[412b] ⁽¹⁾ bilem ki sen fāriş-i ‘aşr ve vahīd-i dehrsın.” Andan Esed-i Rahīş bu söz üzerine şükür ⁽²⁾ idüp iki gözinde öpdü ve eyitdi: “Vallāhi bu sözüññ cevābın kılmayam. İllā Reyhāne'(y)i ki Ma‘dī ⁽³⁾ Kereb'ün kızıdır. Hattā bilesin ki atañ ihtiyār itmedi mi ben saña ba‘l olup sen ⁽⁴⁾ baña ehl olmağı? İllā şundan ihtiyār itdi ki bilürdi ben a‘zam-ı ‘Arab'ın şān yöninden ⁽⁵⁾ ve erfa‘ın mekān yöninden.” **Rāwī eydür:** Bu böyle geldük. Bu tarafda Ceyyāş ⁽⁶⁾ bir ulu düğün itdi. Qavminüñ uluların ve bahādurların cem‘ idüp Esed-i Rahīş'ile ⁽⁷⁾ şulh itdi. Esed-i Rahīş ol zamān ferahlık birle andan çıqup evine geldi. Andan ⁽⁸⁾ Kebşe aña istikbāl idüp anuñıla oynadı. Ol dağı bunuñ hācetini qazā itmege ⁽⁹⁾ va‘de idüp va‘desinde eyitdi: “Yarın sefer ideyin senüñ hācetüñi yirine getürüp ⁽¹⁰⁾ murāduña yitişdürmekiçün.” didi. Andan ol gice yatdı. Vaḳti kim yarındası ⁽¹¹⁾ oldu, çıkdı ve anuñıla vidā‘ idüp eyitdi: “Yā Kebşe! Üş ben senüñ rızāña ⁽¹²⁾ tābi‘ oluben ve arzuñ yirine getürmekiçün gitdüm. Leys-i kāsver baḳal-ı ⁽¹³⁾ ḡāzanfer ‘Amr bin Ma‘dī Kereb⁴⁹ tā kim andan ol kerīmetü'l-haseb ve şerīfetü'n-neseb ⁽¹⁴⁾ Reyhāne'(y)i çıkaram. Eger manşūr ve muzaffer olursam hoş. Eger anda ölüp qalacaḳ ⁽¹⁵⁾ olursam Allāh ḥaḳkı-y-içün senden dilerem ki benden soñra kimseye varmayasın.” ⁽¹⁶⁾ diyüp kucaḳladı ve alnında öpdü. Ol dağı bunu gögsinde öpdü ve Kebşe'nüñ qatından ⁽¹⁷⁾ çıqup atına bindi ve ḳulı Necm'i bilesince alup gitdi. Bir niçe şahrā ve beriyyeleri qat‘ ⁽¹⁸⁾ itdi. Līkin göñli yanup dutuşmış idi. Zīrā ki ḥaṭar merkebine binüp qarārsuz ⁽¹⁹⁾ deñize ṭaleb itmişidi. Tā öyleye degin gidüp diyārından ba‘īd oldu. Andan ⁽²⁰⁾ ḳulı aña eyitdi: “Yā mevlāye!⁵⁰ Ne yire qaşd itdün?” Andan Esed-i Rahīş eyitdi: “Zebāle⁵¹ ⁽²¹⁾ deresine ve Ṭuveyli⁵² ṭağına ve Benī Zübeyd menzillerine.” Andan ḳul eyitdi: “Beşāret olsun, ⁽²²⁾ yol yakınlığıla ve sa‘ādetile.” İy ‘azīz! Bu ḳul ol yolları bilürdi ve āfetlerden bir ⁽²³⁾ āfet idi. Esed-i Rahīş'ün ḥālī böyle. Ammā ‘avreti Kebşe çünki bildi Esed-i Rahīş [413a] ⁽¹⁾ diyārından

⁴⁹ Kerebe

⁵⁰ Mevlāyı

⁵¹ Zibāle

⁵² Ṭoylu‘

ıraq oldu, ‘emmüsi oğlu Mübādir’e haber gönderüp getürdi ve mā-cerāyı aña bildürüp ⁽²⁾ eyitdi: “Esed-i Rahiṣ’i Benī Zübeyd’e göndürdüm.” ve ol daḥı bunı işidüp ‘azīm şāz oldu ⁽³⁾ ve eyitdi: “Vallāhi şimden girü sen anı ebedī göremezsın.” Andan Kebşe feraḥ olup ⁽⁴⁾ eyitdi: “Cemī‘ yir yüzinde giden sen baña sevgülüsın.” Andan Mübādir eyitdi ki: “Beşāret ⁽⁵⁾ olsun ki hīç bize zıdd u ḥāsıd mu‘ānid qalmadı.” İy ‘azīz! Bu ikisi şöyle yaḳīn bildiler ki ⁽⁶⁾ Vizr girü gelmez. Bilmediler kim ol ḥoz cengüñ arşlanı ta‘n-ı darbuñ pehlevānidur. ⁽⁷⁾ **Rāvī eydür:** Esed-i Rahiṣ’üñ dāyesi bu ikisi ne ki söyleşdilerse işidüp ⁽⁸⁾ geldi bir bir Kebşe’nüñ anasına naql itdi. Andan Kebşe’nüñ ⁵³ ⁽⁹⁾ anası geldi Mübādir’üñ eñsesinde bir ṭabanca urup Kebşe’nüñ katından taşra çıkdı. ⁽¹⁰⁾ Andan Kebşe’ye eyitdi: “Veyller saña kim buncılayın korkak ḥaḳīri şunculayın ulu ⁽¹¹⁾ bahādurdan tafḍīl idersin. *Vallāhi’l-‘azīm* Esed-i Rahiṣ elbette anuñ başın kesüp ⁽¹²⁾ ḳanın dökmevince ölmez.” didi. Bunlar böyle geldük. Esed-i Rahiṣ’üñ dāyesi ⁽¹³⁾ bu nesneden göñline od düşdi. Līkin şabr idüp Esed-i Rahiṣ gelmesine ⁽¹⁴⁾ muntazır oldu. Ammā Mübādir Kebşe’nüñ anasına and içüp bildürdi kim benümile anuñ arasında ⁽¹⁵⁾ ḥıyānetlik olmadı. Andan Kebşe’nüñ anası eyitdi: “Bildüm ḥıyānetlik olmadı. ⁽¹⁶⁾ Līkin Esed-i Rahiṣ’e ol mehāliki ‘arz idüp ve aş‘ab mesālike ḳınduran ⁽¹⁷⁾ sensin.” Bunlaruñ ḥāli böyle geldük. Esed-i Rahiṣ ṭaḡlar şahrālar ḳaṭ‘ idüp ⁽¹⁸⁾ ve şehirler köyler geçüp eyyām-ı müddetile bir gice Zebāle⁵⁴ deresine ve Ṭuveyli⁵⁵ ⁽¹⁹⁾ ṭaḡına yitişdi. Andan atını ḳazdı, tā ḳışneyüp kendüyi ṭuymayalar. Andan ol ⁽²⁰⁾ ṭaḡuñ etegine çıkup bir maḡāraya girdi ve dereye nazar idüp gördi ki ⁽²¹⁾ develer kükreşür ve atlar ḳışneşür ve ḳullar ve itler uluşur ve ḥalkuñ gürüldisi ⁽²²⁾ ‘ālemi ṭutmuş ve şöyle galebedür kim ne evvel vardur ne āḥir. Şanasın ki baḥr-i zāḥirdür, ⁽²³⁾ mevc urur. Esed-i Rahiṣ bunı görüp müteḥayyir ḳaldı ve nice idecegin bilmedi ve “Bu çokluk **[413b]** ⁽¹⁾ ḥalkuñ arasından Reyḥāne’(y)i nice

⁵³ katından taşra çıkdı

⁵⁴ Zübāle

⁵⁵ Ṭoylu‘

çıkaram.” diyüp hayretdeyidi kim nā-gāh bir bölük ⁽²⁾ kızlar āvāzesi geldi kim bunların arasında bir kız var kim melihātü'l-kıvām güyā ki ⁽³⁾ bedr-i temāmdur yāhuz hūr-ı cinān⁵⁶ veyā gazāl-ı ‘aṭṣāndur. Andan daḥı ilerürek geldi ⁽⁴⁾ kim ne söyleşdiklerin işide. Nā-gāh ol kızların arasındaḡ maḥbūbeleri anlara eyitdi: ⁽⁵⁾ “Gör ki bu yirde bu dere ne gökcek olur?” Andan ol kızlar eyitdiler: “Yā sittāh! Nice gökcek ⁽⁶⁾ olmasun ki bunda cemī^c-i ulularuñ ulusı fārisleruñ ‘ālisi tāc-ı fāhiruñ ⁽⁷⁾ ve kām-i bāhiruñ kardaşuñ ‘Amr vardur.” didiler. **Rāvi eydür:** Ol kız ki ⁽⁸⁾ bu kızlarla varıdı ‘Amr bin Ma‘dī Kereb’uñ kız kardaşı Reyḥāne idi. Vakti kim Reyḥāne ⁽⁹⁾ bu kızlardan kardeşinuñ bu şifātın işitdi, eyitdi: “Ben anuñiçün fidā olayın ve aña ⁽¹⁰⁾ gelen belālara mübtelā olayın ki bu yiri ‘Arab yigitlerinden şaklayup durur ki çıkaruz, ⁽¹¹⁾ çemenlerinde oynaruz.” didi. Andan kazā-ı ḥācetiçün bir mağāraya girdi. Andan Esed-i Rahīş ⁽¹²⁾ şabr eyledi. Hemān mağāradan çıkdıḡunlayın yitdi, yirden götürüp atınuñ ardına ⁽¹³⁾ bindürdi ve döndi. Yol isteyüp gitdi. Andan bu kızlar ol kadar çığırdılar kim ol avāz ile ⁽¹⁴⁾ ol dereyi tıldurdılar. İşiden yügrüşüp geldiler, bunlardan ḥālī şordılar. Anlara bunlar eyitdiler: ⁽¹⁵⁾ “Reyḥāne’(y)i kapdılar! Andan üş gitdi.” diyü ün urdılar. Fārisler birbirinden ivüp ⁽¹⁶⁾ şücā^clar birbirinden geçüp akrānlar birbirine uydılar. Ḥattā şabāḥ ağardıḡı vaktin ⁽¹⁷⁾ Esed-i Rahīş’e yitdiler. Vakti kim bunları gördi ve bunlardan yaña döñüp eyitdi: “Benem ol ⁽¹⁸⁾ Esed-i Rahīş ve hümām-ı reyis ve daḥı şol kazāyam ki benden kurtulmaḡa çare yokdur.” ⁽¹⁹⁾ diyüp bunlardan yaña istikbāl itdi ve önce gelenini sünüyle göğsinde urdı, ⁽²⁰⁾ arḡasında çıkdı. Andan birisin daḥı ancılayın kıldı. Ammā Reyḥāne ardında ‘aḡıl gitmiş ⁽²¹⁾ idi ve bunuñ işine müteḥayyir olmışıdı ki atdan düşmesün diyü dülbendini Reyḥāne’nüñ ⁽²²⁾ arḡasında tolaşdurup kendünüñ biline muḡkem bağlamış idi. Bu böyle İy ‘azīz! Vardıḡınca ⁽²³⁾ erenler çoḡalup bahādurlar devrān

⁵⁶ hūr u cinān

itdiler. Esed-i Rahîş önce gelenine hamle idüp biraz **[414a]**^{(1) 57} ürküdürdi. Anlar ırak olıcağ biraz yine giderdi. Kaçan anlar dönseler ⁽²⁾ bu dağı şîrivâr girü dönüp bunları tağıdurdı. Şol göz faşında bir katı ⁽³⁾ yıl ağaçlar yaprağın tağıtduğı gibi bu vechile gitdi. Tâ öyle olunca tozlar ⁽⁴⁾ göge direk direk olup ‘âlemi karañuluk tutdı. Atlar ayağından odlar peyzâ oldı. ⁽⁵⁾ Bahâdur gayrı bahâdurdan fark olundu. Esed-i Rahîş yigirmi fârise ölüm şerbetin ⁽⁶⁾ içürüp helâk itdi. Vaḳti kim bu kavm bunuñ bu işlerin gördiler, haṭarnāk olup ⁽⁷⁾ aña uydılar. Bu yaña Reyḥâne'nüñ ‘emmüsi ‘Abdullāh ol gice be-gāyet mest ⁽⁸⁾ olup lâ-yā‘kıl yatmış idi. Vaḳti kim mestlikden ifākat buldı, haber virdiler ki ⁽⁹⁾ kardaşuñ kıızı Reyḥâne'(y)i seby itdiler. Andan atıña binüp gitdi, gaḗab birle hattā ⁽¹⁰⁾ Esed-i Rahîş'e yitdi. Şîrivâr bir kez na‘ra haykırup eyitdi: “*Veyleke* saña İy ‘Arab'uañ ⁽¹¹⁾ horı ve şahrā-nişinüñ ḥasîsi ve korkaḗuñ oğı! Ol muḥaddere(y)i koyıvir yoḥsa seni ⁽¹²⁾ ‘âleme gelmedüğe dönderürem.” Vaḳti kim Esed-i Rahîş bu sözi işitdi, ‘Abdullāh'a ⁽¹³⁾ eyitdi: “*Veyl* saña yā korkaḗuñ oğı! Ya‘ni beni erenlerüñile ve bahâdurlaruñıla çoklığıyla ⁽¹⁴⁾ mı korkudursın. Veyl saña dağı kavmüñe ki bugün āḥir günüñdür. İy zelîl! ⁽¹⁵⁾ Eger ben kardeşüñ kızın koyıvirmek dileseyidüm, kavmi arasından alup seby mi ⁽¹⁶⁾ iderdüm.” didi. “İmdi Ka‘be-i garrā ḥaḗkı-y-içün ve dağı şol Allāh ḥaḗkı-y-içün kim gayrıyı ol ⁽¹⁷⁾ görür, gayrı anı görmez. Senüñile kardaşuñ kıızı ḥalāşı ortasında bir fâris vardır kim ⁽¹⁸⁾ bu vâsi‘ şahrâları gözlere tar kılup bu uzun yazılarda ‘aḗılları ḥayrân kılur. Pes ⁽¹⁹⁾ ‘aḗluñı cem‘ eyle, ‘azmüñi kavî kıl, vehmüñi zâyil eyle ve illā dün kandan geldüñise ⁽²⁰⁾ anda git. Yoḥsa evüñi yıḥup ‘ayālüñi yetîm iderin. Dün bundan tâ bende seni ^{58 (21)} āve fi‘lüñile mu‘āḥaze itmeyem. Zîrā ki ben cebān ve za‘îfü'l-cenān degülüm ⁽²²⁾ ve dağı meydānda urup tutmadan muḗaṣşır degülem.” didi ve bu şi‘ri inşād itdi: **Şîr.** ⁽²³⁾

[Arapça şiir **[414b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir.] İy Azîz! Vaḳti kim Reyḥâne'nüñ ‘emmüsi ‘Abdullāh ⁽³⁾ Esed-i Rahîş'üñ söziñ işitdi, süñüsin çevürüp ırdı. Göğsinde bir

⁵⁷ biraz

⁵⁸ terk

muḥkem süñü ⁽⁴⁾ ḥavāle kıldı ve şöyle ḡann itdi kim anı helāk ider. Andan Esed-i Rahiṣ katlandı. ⁽⁵⁾ Temām yakın geldüginleyin süñüsin ucından tutup ḡoltuḡı altına çekdi, süñüsin ⁽⁶⁾ şıdı. Andan kılıcın çıkarup ‘Abdullāh’ı yüzinde çaldı ışıklığın burundurığın kesüp ⁽⁷⁾ kılıç yüzine yitişdi. Qanı revān oldu ve dönüp kaçdı ve eydürdi ki: “Bu şeyṭān ⁽⁸⁾ beni öldürdi.” Andan Rahiṣ çığırup eyitdi: “Al anı kim ben Esed-i Rahiṣ'em.” Andan ⁽⁹⁾ bākī fārislere ḡamle idüp tārumār itdi. Andan ḡulı Necm eyitdi: “*Yā Mevlāye!*” ⁽¹⁰⁾ Bir iş itdün ki ‘ālemde ḡiç kimse itmemişdür.” Andan şoñra Reyḡāne'(y)i ⁽¹¹⁾ alup diyārına ve ḡabīlesine gitdi. İy ‘Azīz! Benī Zübeyd ḡabīlesine Esed-i Rahiṣ'ün ⁽¹²⁾ ardınca giden fārislerün mā-cerāsı ve ‘Abdullāh'ın mecrūḡ olduğu ḡaberi yitişicek, ⁽¹³⁾ Reyḡāne'nün anası Kebşe yaḡasın yırtup aḡlamasın ziyāde itdi. Ammā Reyḡāne ⁽¹⁴⁾ ḡardaşı ‘Amr, ol vaḡt ḡāyib idi kim Yezīd ibni ‘Abdü'l-Madān ve ḡardaşı Qays anı ⁽¹⁵⁾ da‘vet idüp ṡururlardı. Zirā ki anlar ‘Amr'ın dōstları idi ve bunlar ⁽¹⁶⁾ dāyim ḡāret idüp yiyüp içmeden ḡālī olmazlardı. ‘Amr bin Ma‘dī, Benī ‘Abdu'l-Medān'ın nedīmleri-y-idi ki anuñla muṣāḡabeti severlerdi. Vaḡti kim Ma‘dī oḡlı ⁽¹⁸⁾ ‘Amr'ın kız ḡardaşı seby evlendi, anası Kebşe ‘Amr'a ḡaber gönderdi ki tā kız ḡardeşi ⁽¹⁹⁾ seby olunduḡın bildüre ḡaber ile den kişi nā-ḡāḡ ‘Amr'a uğrayup mā-cerāyı ⁽²⁰⁾ aña bildürdi. ‘Amr'a bu nesne ḡāyet ulu gelüp ḡışımnāk olup ḡabīlesinden ⁽²¹⁾ yañā gitdi. Ammā bu yaña da Esed-i Rahiṣ vaḡti kim Reyḡāne'(y)i seby idüp, ḡardaşı ⁽²²⁾ ‘Abdullah mecrūḡ kıldı. Andan şoñrā emīn olup Reyḡāne'(y)i aldı, gitdi. ⁽²³⁾ Ḥattā geldi ehline yitdi ve evi ḡapısına inüp ṡurdu ve bu ebyātı oḡdu: **Şİ‘R. [415a]** ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ Andan ‘avreti çıkup bunı gördi. Çünkü ‘avreti anı gördi kim şaḡ u esen yine geldi, ⁽⁷⁾ ḡöñlinde eyitdi: “Allāḡ Teālā bunuñ yüzün ḡabīḡ kılson ki ḡiç buña āfetler kār itmez.” ⁽⁸⁾ Andan Esed-i Rahiṣ ‘avretine eyitdi: “ṡut bunı ki ol ḡizmetiḡün istedüḡün Reyḡāne ⁽⁹⁾ budur. Tā ki bunuñile sāyir ‘avretlerün üzerine faḡirlenesin.” Andan

⁵⁹ Mevlāyı

‘avreti aña ⁽¹⁰⁾ eyitdi: “Yā ibne'l-‘amm! Ben şöyle şanurdum ki Reyhāne ‘aql-ı kāmil yaşlurak ‘avretdür, ⁽¹¹⁾ hizmet başarur. Bilmedüm ki dahı küççükdür hizmete şāliha degül, tedbīr-i ni‘met bilmez. ⁽¹²⁾ İmdi dilerem ki ‘Āmir ibni Tufeyl'ün anası Kebşe'(y)i getiriviresin. Zīrā ki yaşludur ⁽¹³⁾ ve hem ‘aql u feşāhat issidür. Hizmette şāliha ve baña müşfikādur.” didi. Andan Esed-i ⁽¹⁴⁾ Rahīş aña eyitdi: “Yā Kebşe! Henüz sen baña dahı ‘āşisin, mülāyemetün yokdur.” diyüp ⁽¹⁵⁾ bu fikrile otururdu. Nā-gāh kabīlenün begi Melik Mühelhil⁶⁰ ibni Feyyāz'dan bir cāriye ⁽¹⁶⁾ gelüp eyitdi: “Yā seyyidi! Efendüm seni okur ki kadem-rence kılup anda gelesiz.” Andan ⁽¹⁷⁾ Esed-i Rahīş aña “Hoş ola.” diyüp tūru geldi. Melik Mühelhil⁶¹ evinden yaña gitdi. ⁽¹⁸⁾ Velī be-gāyet guşşaluyıdı. Nā-gāh yolda dāyesine uğradı ve dāyesi anı alup bir eve ⁽¹⁹⁾ girdi ve ‘avretinün haberleriñ virdi ve “Maşşūdi seni helāk itmekdür.” didi ⁽²⁰⁾ ve “Dahı imdi şimdiki hālde bir tedbīr it yoḥsa saña ziyān ider.” didi. **Rāwī eydür:** ⁽²¹⁾ Vaḳti kim Esed-i Rahīş dāyeden bu sözi işitdi, sözi girçek ve naşīhati ḥaḳ ⁽²²⁾ olduğın bilüp aña du‘ā itdi. Andan tūru gelüp Melik Mühelhil evinden yaña gitdi. ⁽²³⁾ Hattā Melik Mühelhil'ün ḳatına yitdi. Melik Mühelhil feraḥlık birle tūru gelüp ḳucaḳladı **[415b]** ⁽¹⁾ ve alnında öpdı ve eyitdi: “Şöyle işitdük ki bu seferüñde Benī Zübeyd'i ḡāret itmişsin. ⁽²⁾ Nefsüñi muḥāṭaraya⁶² ilḳā idüp cānuñi mehlekeye atmışsın. Pes! ‘Amr bin Ma‘dī ⁽³⁾ Kereb'ile ne itdün ki cemī‘-i Arab andan ḳorḳarlar?” Andan Esed-i Rahīş eyitdi: ⁽⁴⁾ “Yā mevlāye!⁶³ ‘Amr anda ḥāzır degül ḡayrı diyāra sefer itmiş idi. Üş kız ḳardaşı ⁽⁵⁾ Reyhāne'(y)i seby idüp getürdüm ve ḳavminden niçe mübāriz helāk idüp ḳardaşı ⁽⁶⁾ ‘Abdullāh'ı cirāḥatlu ḳıldum.” Andan Melik Mühelhil eyitdi: “*Vallāhi'l-‘aẓīm* yā Vizr! ⁽⁷⁾ ‘Avretün senün helākuñ dileyüp saña ‘aẓīm ḡulm itdi. Ben senden ummazıdum ⁽⁸⁾ kim ‘Arab kızlarını diyārlarından seby idüp bunlaruñ arasında sūnnet-i ḳabīḥa ⁽⁹⁾ ḳoyayıduñ. Tā ‘ārī saña lāḥiḳ olup diyeler ki ḥarāyir-i

⁶⁰ Mühelhel

⁶¹ Mühelhel

⁶² muḥāṭıra

⁶³ mevlāyı

muḥadderātuñ nām u nāmūsın ⁽¹⁰⁾ yıķup evüñde ḥidemāt⁶⁴ kılduñ ki senden öñ kimsene itmemişdür ve şöñra ⁽¹¹⁾ daḡı idecek degüldür. Pes revā görme ki Reyḥāne'(y)i zelīl [u] ḥor idüp ḥızmetkār ⁽¹²⁾ eyleyesin. Belki 'izzet ü ikrām idüp ri'āyet eyle ve illā gönder bunda gelsün. ⁽¹³⁾ Benüm ehlüm ve kıızlarum arasında bile olsun. Ben bilürin kim seni, Reyḥāne'nüñ ⁽¹⁴⁾ sebyine bā'ış olanuñ murādı degüldür. illā senüñ helāk olmañdur. *Vallāhi'l-azīm* ⁽¹⁵⁾ Benī Zübeyd'e ta'arruz itdügüñ için kıavmüñe kıatı ğavġā getürdüñ. Şöyle beñzer kim ⁽¹⁶⁾ yaķında Benī Zübeyd'üñ mübārizleri bize yitişüp fārisleri çevremüz iḥāṭa iderler ⁽¹⁷⁾ ve şücā'ları dört yanumuzda devrān kılurlar ve 'Amr ibni Ma'dī Kereb öñlerince ⁽¹⁸⁾ cevlan ider.” Andan Esed-i Rahīş eyitdi: “*Vallāhi'l-azīm* yā seyyide'l-kerīm! Sözüñ ⁽¹⁹⁾ ḥaķdur ki 'avretümüñ ğarazı budur ki; Ben helāk olam ve ammā Reyḥāne'(y)i *vallāhi'* ⁽²⁰⁾ *l-azīm* zelīl u ḥor itmedüm ve ammā Benī Zübeyd kıabīlesinüñ şücā'ları dört yanumuza ⁽²¹⁾ devrān idüp 'Amr ibni Ma'dī Kereb öñlerince cevlan ide kim didüñ. ⁽²²⁾ Bu nesne āsāñdur hiç üşenme 'ahd-i 'Arab ḥaķķı-y-içün ben yaluñuz anlara kıfāyet ⁽²³⁾ iderin anları şadr-ı ḥışāñumıla yıķup kıuvvet-i cāñumıla ve re's-i sināñumıla ḥasāret [416a] ⁽¹⁾ iderin.” didi. Andan Melik Mühelhil aña du'ā kıldı ve şücā'ını naẓır idüġin bildi ⁽²⁾ ve feşāḥati şecā'atin ta'accüb itdi. Andan Esed-i Rahīş Mühelhil kıatından tırup ⁽³⁾ ğazabnāk evine gitdi. Ḥattā 'avreti Kebşe'nüñ yanına yitdi ve dāyesini kııġırup ⁽⁴⁾ evi yanında bir çadır daḡı kıurdu ve Reyḥāne'(y)i aña ışmarladı ve didi kim: “Ey dāye! Oñadca ⁽⁵⁾ ḥızmet idüp eyüce ri'āyet eyle.” Reyḥāne çünkü görđi Esed-i Rahīş kendüye ⁽⁶⁾ iḥsāñ itdi, bu daḡı aña du'ā ve şenā idüp şükr-i Yezdāñ itdi. Andan 'avreti ⁽⁷⁾ Kebşe kıatına geldi ki anası ve daḡı niçe 'avretler anda ḥāẓır idi, eyitdi: “Yā Kebşe! ⁽⁸⁾ Şanur mısın ki baña ne itdügüñ ben bilmezın kendü hevāña tābi' olup ⁽⁹⁾ beni mehlekeye atduñ. Ben ḥoz kıorķardum ki 'Arablar diyeler

⁶⁴ ḥazemāt

bir nesneye ⁶⁵ ‘acizinden ⁽¹⁰⁾ iḳdām idemedi. Tā ki kendü cānumı Benī Zübeyd'ün baḥr-i zāḥirine atup yemm-i ⁽¹¹⁾ ġāyirine ġavş itdüm riḳāblarını zelīl idüp şı‘āblarını ḥor kıldum; ‘ālīlerini ⁽¹²⁾ helāk idüp ulularını mecrūḥ itdüm; ṭāġīlarını ḳahr idüp bāġīlarına zehr ⁽¹³⁾ içürdüm. Ḥattā Reyḥāne'(y)i seby idüp ḥizmetkār getürdüm. Bu cümle işlerüm senüñ ⁽¹⁴⁾ ḳatuñda ḥiç olup zerrece minnetüñ olmadı. Belki dilerdüñ kim ‘Arablar ⁽¹⁵⁾ benüm eṣerüm ḳal‘ idüp gövdemi bī-ruḥ ‘arşa-ı mefāzede bıraḳalar. Tā ki göñlüñe ⁽¹⁶⁾ teṣeffī ḥāşıl olup oduñ şovuyaydı. Andan şimdi ‘Āmir ibni Ṭufeyl'ün anasını dilersin ⁽¹⁷⁾ tā ki beni ḥarb u veyle ta‘rīz idüp Benī ‘Āmir fārislerinüñ ḳitālıyla mübtelā ⁽¹⁸⁾ ḳılasın. Bu mecmū‘ı işlerden ġarazuñ budur ki Mübādir'e yitişesin. İmdi ilāh-i ⁽¹⁹⁾ Ḳādir ve Rabb ü Ġāfir ḥaḳḳı eger sādāt-ı ‘Arab dimeselerdi ki Vizr ‘avretinüñ ‘aybı ⁽²⁰⁾ zāḥir oldu anuñiçün helāk itdi, ḳılıcumı ḳanuñıla şuvarup başuñı keserdüm. ⁽²¹⁾ Līkin yūri var ehlüñe git kim şimden giri sende ḥācetüm yoḳdur.” Andan ⁽²²⁾ Kebşe ḥalāş olduġına feraḥ olup ḳatından çıḳdı, gitdi. Andan anası eyitdi: ⁽²³⁾ “*Vallāhi'l-‘aẓīm* ki ḳurtulmañ ve daḥı sa‘ādetüñ yoḳdur kim ola saña Vizr bin Cābir begi kim **[416b]** ⁽¹⁾ Esed-i Rahīş'dür. Hümām-ı nefīsdür ki riḳāb-ı zelīl idüp şı‘āb-ı āsān ider. Vallāh ki ⁽²⁾ senüñ ‘aḳluñ az, cehlüñ çoġımış kim başuñdan tāc-ı muraşşa‘uñ düşürüp egnüñden ⁽³⁾ şeref-i erfa‘uñı çıḳarduñ. Ḳızlar arasında fehmüñ nice azımış kim ḥasūdlar saña şemātet ⁽⁴⁾ iderler.” diyüp bu nesnelere ḳatlanılmayup aġladı, cigerleri ṭaġladı. Andan atası ḳatına ⁽⁵⁾ girüp kızınuñ mā-cerāsını ve eri Esed-i Rahīş'i ḥīleyile Benī Zübeyd'e gönderüp ⁽⁶⁾ Reyḥāne'(y)i seby itdürdüġini ve maḳşūdı eri helāk olup ‘emmüsi oġlı Mübādir'e ⁽⁷⁾ varmaḳ olduġını bir bir bildürdi. Vaḳti kim atası bunu işitdi, ḥışımnāk olup ⁽⁸⁾ ṭuru geldi. Ḳılıcın aldı, kızınuñ üzerine girdi kim tā ol sa‘āt hemān helāk ⁽⁹⁾ eyleye. Anası men‘ idüp eyitdi: “*Vallāhi'l-‘aẓīm* men‘ itdügüm kızı sevdüğümünden ⁽¹⁰⁾ degüldür. Līkin ḳorḳarın ki diyeler eri ḳovdı, atası öldürdi. Pes ma‘lūm oldu kim ⁽¹¹⁾ fāḥişeye

⁶⁵ da‘vet

mürtekib olupdur, ‘ārı yine bize lāhik olur.” didi. Andan anası ‘emmüsi oğlu ⁽¹²⁾ Mübādir'e haber gönderüp eyitdi: “*Vallāhi'l-‘azīm yā veledē'z-zinā!* Eger bir dahı işidem ki ⁽¹³⁾ kızuma ta‘arruz idüp murādına muvāfaqat idesin, atasını koyam kim senüñ başuñı ⁽¹⁴⁾ kesüp qanuñı döke. İmdi kes kızumdan tama‘uñı yoḥsa bir iş iderler saña kim ⁽¹⁵⁾ ‘ālemde dāsītān olursın. Vaḳti kim Mübādir bunu işitdi, Esed-i Rahiṣ'den qorqup ⁽¹⁶⁾ be-gāyet ihtiyāt itdi. Bundan soñra Kebşe bir gün yine Mübādir'e haber göndürdi, ⁽¹⁷⁾ tā kim gele bulışalar biribiri-y-ile oynayup gülüşeler. Mübādir yine aña haber ⁽¹⁸⁾ gönderüp eyitdi: “Vallāhi Esed-i Rahiṣ'den qorqumdan ben saña ta‘arruz idemezsin.” diyüp ⁽¹⁹⁾ anası ne vechile haber göndürdüğünü bildürdi. Vaḳti kim Kebşe bunu işitdi, ⁽²⁰⁾ anuñ mā-cerāsı kendüye ‘azīm müşkil gelüp sāniye haber dahı göndürdi ki: ⁽²¹⁾ “Eger gelmeyecek olursañ kim murāduma yitişüp şevḳumı bir pāre sākin kılam Esed-i Rahiṣ'ile ⁽²²⁾ şulḥ idüp andan ‘özrümi dilerin dahı seni öldürmege emr iderem.” didi. Andan ⁽²³⁾ Mübādir haber gönderüp eyitdi: “Ne dilerseñ işle ki *Vallāhi'l-‘azīm* şimden giri [417a] ⁽¹⁾ ebedī helākumdan qorqup ben seni añmazın.” Andan Kebşe dahı bunu işidüp andan ⁽²⁾ nevmiz oldı ve nefsinı andan nehy eyledi ve umūrunı tedbīr idüp şürūrını taḳşīr itdi. ⁽³⁾ **Rāvī eydür:** Bunlaruñ ḥālī böyle geldük. Esed-i Rahiṣ bir gün çadırında otururdi. ⁽⁴⁾ Nā-gāh bir atlu geldi kim gövdesi qanıla boyanmış atdan inüp Esed-i Rahiṣ'üñ ⁽⁵⁾ öñinde feryāz kılıp istimdād itdi. Andan Esed-i Rahiṣ eyitdi: “Yā yigit! Ḥalüñ ⁽⁶⁾ nedür neye uğraduñ?” Andan ol yigit eyitdi: “Yā mevlāye!⁶⁶ Ben Benī Zübāb'dan⁶⁷ bir kişiyin ki ⁽⁷⁾ māl-ı cezīlüm ve ni‘met-i ḡayr-ı ḳalīlüm varıdı ve dahı bir ‘emmüm kıızı varıdı ki küccükden ⁽⁸⁾ bile büyüyüp tıururduḳ ve dāyim anuñıla müttefik idük. Hīç aramızda iftirāk olmamışıdı. ⁽⁹⁾ Çünkim büyüdi ḥüsn-i kemāline yitişdi, benden maḥcūb olup imtinā^c itdi. Bu nesne ⁽¹⁰⁾ baña be-gāyet güc gelüp ḳavmümün ulularını cem^c itdüm. Ol ‘emmümün kızını isteddüm. ⁽¹¹⁾ Ol dahı rāzī olup kızını baña tezvīc itdi. Ben dahı

⁶⁶ Mevlāyı

⁶⁷ Zebāb

mehrin edā idüp cemī'-i kaydın ⁽¹²⁾ gördüm hemān zifāf qalmışdı kim nā-gāh 'Ābid ibni Mes'ūd bin Ḥassān ki Emyā-i 'Arā'ir'üñ ⁽¹³⁾ begidür, meger ava çıkmış imiş. Çalğu āvāzın işidüp bizüm evlerümüze yitişdi ⁽¹⁴⁾ ve ol kıızı görüp sevdi. Diledi kim zulmile ala. Zīrā ki zālīm kişidür. Pes ⁽¹⁵⁾ kondı, biz daḥı gāyetde ikrām idüp çok ḥizmet eyledük. Andan kızuñ atasına ⁽¹⁶⁾ eyitdi: "Kızuñı baña vir sevdüm. Yoḥsa seni helāk iderem." didi vü qorqutdı. Ben daḥı ⁽¹⁷⁾ ilerü varup ḥuzū'ıla ol kızuñ maḥabbetinden şikāyet eyledüm. Tā kim beni teraḥḥum ⁽¹⁸⁾ idüp ol kıızı terk eyleye. Beni şöyle mecrūḥ kılup eyitdi: "Yā qavad! Senüñ gibi ⁽¹⁹⁾ kişi beglere te'āruz mı ider, sen ḥoz bir faḳīrsin. Yüri şol qabīleden çık ⁽²⁰⁾ git, yoḥsa seni öldürürin." diyüp beni qovdı ve mecmū'-ı mālumi aldı ve deve⁽²¹⁾lerümi ve bāḳī tavarlarımı be-küllī boğazladı. Andan 'emmüm elin öpüp beni andan ⁽²²⁾ dilek itdi, dilege rāzī olmayup eyitdi: "Gelüp bu qabīleye girmesün, tā ki ben 'avretüm alup diyāruma gidince." Andan baña ba'zı qavmüm eyitdiler: "Yüri ol kerīmü'l-menāşib [417b] ⁽¹⁾ şerīfū'l-menāqīb Esed-i Rahiṣ'e var kim seḥāb-ı māṭır ve leys-i çādırdur.⁶⁸ Aña ḥālūñi ⁽²⁾ i'lām idüp istimdād eyle. Ol senüñ zulmüñi yirine getürüp andan dāduñi ⁽³⁾ ve maluñi alı virür." didiler. İmdi üş bende ḥizmetüñe yitişüp ḥālūmi bildürdüm. Senden ⁽⁴⁾ ḥimāyet taleb iderin. Sen daḥı şānuña ne lāyık ise anı kı. didi. Vaḳti kim ⁽⁵⁾ Esed-i Rahiṣ bunuñ sözün işitdi, eyitdi: "Şabr eyle ki maqşūduña yitişesin." ⁽⁶⁾ Andan buyurdı, ta'ām getürdiler, anuñıla bile yidi. Ta'āmdan fāriğ olıcaḳ 'azm ⁽⁷⁾ itdi ki varup ol kişinüñ mālını ve 'emmüsi kızını ḥalāş ide. Anı görüp qavminden ⁽⁸⁾ yüz fāris tābi' oldı kim aña mu'āvenet ideler. Rāzī olmayup bunları giri döndürdi. ⁽⁹⁾ Yaluñuz Necm adlu qulıyıla gitdi ve ol kişi kim gelüp istimdād itmişdi. ⁽¹⁰⁾ Yaḳīn bildi kim murādına yitdi. El-kışsa şuña deḡin gitdi kim ol qabīleye ⁽¹¹⁾ yaḳın geldi. Şöyle ki defler ve neyler āvāzı ve feraḥlar ser-āḡāzı sem'ine yitişdi ⁽¹²⁾ ve naḡar itdi. Gördi kim günlükler tıtulmuş çadırlar qurulmuş ve 'Ābid ibni Mes'ūd ⁽¹³⁾ siyāb-ı

⁶⁸ cādır

fāhire ve cevāhir-i zāhireyile kızuñ atasını ġanī kılmış. Meger ol ġünüñ gicesinde ⁽¹⁴⁾ zifāf olsa gerek imiş. Develer boğazlanmış, şerāblar içilmiş, nefis tınlar geyilmiş, ⁽¹⁵⁾ hātūnlar bezenmiş, kıızlar düzölmiş. Fīl-cümle bu kavm ‘İşe nūşa şöyle müstağrak ⁽¹⁶⁾ olmuşlar kim tavāriķ-ı āfākı unutmışlar ve ‘Ābid ibni Mes‘ūd bir yüce yirde bir ulu ⁽¹⁷⁾ çadırūñ içinde oturmuş ve kıızı bir deveye bindürmüşler kim ‘Ābid ibni Mes‘ūd'a ⁽¹⁸⁾ getirivireler. Andan Esed-i Rahīş yitişüp devenūñ zimāmını tutdı ve yidüp ⁽¹⁹⁾ gitdi. Andan ol kavm atlar binüp cemi‘-i tarafından ardına düşdiler ve ġavġayı ⁽²⁰⁾ çoğaldup çıġrışdılar ve düġünleri yas olup şücā‘lar birbirine kıġrışdılar. ⁽²¹⁾ Ammā Esed-i Rahīş her tarafa ki at başın döndürdi. Süñüsinden ecel ⁽²²⁾ yaġup ve kılıcından mevt tamar idi. Bu daķı böyle geldük. İmdi ‘Ābid ibni Mes‘ūd ⁽²³⁾ bu ġavġayı işidüp haber şordı, eyitdiler: “Yā seyyid! Şuret-i insānda bir şeytān [418a] ⁽¹⁾ gelüp hātūnuñ bindüġi devenūñ zimāmın alup gitdi ve cemi‘ ‘Arablar ardına düşdiler. Līkin ⁽²⁾ kılıcıla çalduġın iki pāre eyler, şanasın kim esed-i kasver leys-i ġazanferdür ki hīç kaçmak ⁽³⁾ bilmez.” didiler. Bunu işidüp ‘Ābid ibni Mes‘ūd derhāl çıķdı, şanasın ki at üzerinde ⁽⁴⁾ bir ‘amūddur. Nīk aşıldan bir tāziya süvār olmuş ki altında geyik gibi şıçrar. Uzun ⁽⁵⁾ süñü eline alup keskün kılıç biline bağlanmış gitdi, hattā Esed-i Rahīş'e yitdi. Çıġrup eyitdi: ⁽⁶⁾ “Yā veyleke! Elüñdekin kıoyvirüp kaçmak ardınca ol tā ki rūhuñıla ġānim ⁽⁷⁾ olup nefsüñi sālīm kılasın.” Andan Esed-i Rahīş kıalb-i kavīyile andan yaña baķup canān-ı ⁽⁸⁾ cerī-y-ile aña mülākī oldı ve aña eyitdi: “Sen kimsin yā nefisine zūlm idüp ⁽⁹⁾ ölümüne sa‘y idici?” Ol daķı eyitdi: “Veyleke ben ‘Ābid ibni Mes‘ūd'am ya sen kimsin ⁽¹⁰⁾ yā kıorķakun oġlı?” Andan Esed-i Rahīş eyitdi: “Yā veyleke! Benem Esed-i Rahīş ve hizebr ve ‘ıys!” ⁽¹¹⁾ Andan devenūñ zimāmını kıulı Necm'e virüp ‘Ābid ibni Mes‘ūd'a muķābil oldı. Şol ⁽¹²⁾ kıadar uruşdılar kim hattā gözlerinden od çıķdı. Bir niçe zamān ceng itdiler. ‘Āķıbet ⁽¹³⁾ Esed-i Rahīş leys-i ġazbān gibi şayķa idüp rikāb-ber-rikāb oldı. Kıuvvet ⁽¹⁴⁾ kılup eyerinden ġötürdi ve kıaķımasından şöyle yire urdı kim tūl-ı ‘arzına ġirdi. ⁽¹⁵⁾ Ol

kavm gördiler kim ‘Ābid ibni Mes‘ūd anuñ elinde haķīr olup öniñde esīr ⁽¹⁶⁾ oldu. Bir
 uğurdan sīl-i ‘Arīm gibi Esed-i Rahīş'uñ üzerine hamle kıldılar Esed-i ⁽¹⁷⁾ Rahīş daħı
 bunlara hamle idüp bir niçesini süñüyle helāk itdi ve cemiyyetlerini ⁽¹⁸⁾ tağıtdı ve
 ol kıızı ol yigide virdi. Anları guşşadan kırtardı. Dillerde ⁽¹⁹⁾ memdūh olup
 gönüllerde maħbūb oldu. Ba‘de-zān dönüp girü kendü ⁽²⁰⁾ kabīlesinden yaña gitdi. İy
 ‘Azīz! Bunuñ mā-cerāsı böyle, geldük ⁽²¹⁾ bu yaña. ‘Amr bin Ma‘dī Kereb vaķtı kim
 kendü kabīlesine geldi, kıız kıardaşı ⁽²²⁾ seby olduğunuñ mā-cerāsın bildi, kavmini
 cem‘ idüp leşkeri ‘azīmile gitdi. ⁽²³⁾ Eyyām-ı müddetile Benī Nebhān kabīlesine yitdi.
 Fārisler yayılıp şahrāları tıtdı. Bu yaña Melik Mūhelhil⁶⁹ [418b] ⁽¹⁾ daħı binüp Benī
 Nebhān fārisleri-y-ile anlara muķābil oldılar. Hattā ceng idüp ‘ālemi Benī ⁽²⁾
 Nebhān'uñ gözine teng itdiler. Şöyle ki dilīrlerini beriyyelerde müstağrıķ kılup
 cem‘iyyetlerini ⁽³⁾ tağıtdılar ve ‘Amr bin Ma‘dī Kereb, od kıuru odunu ne vechile
 yaķarsa bu daħı ol ⁽⁴⁾ kavm şöyle yaķdı. El-kışşa Benī Nebhān'uñ nicesin helāk idüp
 ve nicesin mecrūh ⁽⁵⁾ kıldılar ve ‘avretlerinüñ çoğına mālīk olup çadırlarını
 yağmaladılar. Şöyle ki ⁽⁶⁾ nisāsını saçından sürüyüp bıkır kıızlarını seby itdiler. Hattā
 ğāret idüp ⁽⁷⁾ Cābir'üñ evlerinde vāķī‘ olup Melik Mūhelhil evlerine yaķlaştı.
 Kebşe'nüñ anası ⁽⁸⁾ eydürdi ki: “*Vā-zellāh vā-kıllete nāşırāh!* Kıanı Esed-i Rahīş ve
 fāris ve ‘ıys. Andan kıızına ⁽⁹⁾ eydürdi ki: “İşbu nesneler hep senüñ şumluğuñdandır
 ve Reyhāne'(y)i taleb itmeñdeñ⁽¹⁰⁾dür ki kavmüñe buncılayın belālar getürdüñ.” O
 daħı Kebşe'nüñ anası hayrān olup ⁽¹¹⁾ dört yanın gözlerdi. Ya‘ni ki bir nāşır taleb
 iderdi. Nā-gāh Mübādir'i gördi ⁽¹²⁾ ki ‘avretler arasında maħfī olmuş. Andan aña
 eyitdi: “Yā ibne'l-‘ammi! Bugün niçün ⁽¹³⁾ şecā‘atün izhār itmezsın ki bizi bu
 muşībetden kırtarasın?” Andan Mübādir aña ⁽¹⁴⁾ eyitdi: “Yā haķībete'l-ķalb! Benüm
 harb üzerine cesāretüm yokdur. Ta‘n-ı darb ⁽¹⁵⁾ elümden gelmez belki bende bir
 kimse isterem ki aña şığınam.” didi. Andan ⁽¹⁶⁾ Kebşe'nüñ anası aña eyitdi: “Yüri hāy

⁶⁹ Mūhelhel

anası yavi kılası sen hoz, zelîl, cebân ⁽¹⁷⁾ recül-i mühân imişsin.” **Rāvī eydür:** Ol gün kardeş kardaşı ⁽¹⁸⁾ bilmeyüp ‘azîzler hor olmuş idi. Benî Nebhân beriyyelerde tağılmış idi. Kebşe'nün ⁽¹⁹⁾anası çağırurdu ki ve “*Vā-sebyāh*” ve Kebşe çağırurdu ki “*Vā-ḳillate nāşirāh*.” El-ḳışsa ⁽²⁰⁾ ‘avretlerün vā-veylāhusından ḳulaḳlar işitmez olmuşıdı. Yağma erenleri ⁽²¹⁾ ḳılıçları[yı]la ḥaymeler arasına ḳoyulmuş idi. ‘Amr bin Ma‘dī Kereb girmiş ⁽²²⁾ deve gibi kükreyüp köpükleri panbuḳ gibi gövdesini ağartmış idi. Benî ⁽²³⁾ Nebhân'ı evlerinden ḳuvvetile sürüp ḳıḳarmış idi ve bu şi‘ri inşād idüp eydüirdi: **[419a]** ⁽¹⁾ **Şi‘r.** ⁽²⁾ [Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁰⁾ **Rāvī eydür:** Vaḳti kim ‘Amr şi‘rinden fāriḡ oldı, bir yire ṭurdu ve ehl-i ⁽¹¹⁾ seby gelüp esîrlerini aña ‘ivaḳ itdiler. Benî Nebhân'a bu iş be-ḡāyet ulu ⁽¹²⁾ gelüp nekebāt-ı zamāndan müteḥayyir olup ṭururlardı ki nā-gāh bir toz ḳopdı. ⁽¹³⁾ ⁷⁰ Gördiler ki toz altında ol ḳadar develer⁽¹⁴⁾ dür ki şahrālar toṭṭolu olmuş develerün öñinde Esed-i Rahîş arslan gibi ve ⁽¹⁵⁾ ḳulı Necm rikābınca ḳaplan gibi gelürler. Esed-i Rahîş gördi kim ‘emmüsi ⁽¹⁶⁾ oḒlanları müteferriḳ olup ‘azîm belāya mübtelā olmuşlar. Pes ḳarārı ⁽¹⁷⁾ ḳalmayup bir kez ḥayḳırdı. At başın şalup seby olan mevzi‘i gözleyüp ⁽¹⁸⁾ gitdi ve bu işler ‘emmüsi oḒlanlarına kendü ucından iduḒın bilüp ol maḳāma ⁽¹⁹⁾ yitdi ve ol fārislere ḥamle idüp cem‘iyyetlerini taḒıtdı. Şöyle ki kimini ⁽²⁰⁾ ḳılıcıla iki pāre ḳılıp kimini sūñüyle atından atdı. İy azîz! Bu vechile ṭa‘n-ı ⁽²¹⁾ ḍarbdan ḥālî olmadı, tā ki anları sürüp bir ṭarafa ḳıḳardı. Ammā Benî Zübeyd'ün ⁽²²⁾ ba‘zısı Ḓārete meşḒul olup ba‘zısı ṭoyum olup Ḓāretten fāriḡ olmuş idi. ⁽²³⁾ Ba‘zısı daḒı Benî Nebhân'ın ardına düşmiş idi. Bāḳisi ‘Amr ibni Ma‘dī Kereb'ün **[419b]** ⁽¹⁾ yanında ṭururlar, ḩünkim gördiler yoldaşlarını Esed-i Rahîş şıdı. Bunlar daḒı ellerindeki ⁽²⁾ esîrlerini ḳoyu virüp bir uğurdan Esed-i Rahîş'ün üzerine ḥamle ḳıldılar. Bu ⁽³⁾ yañadan Benî Nebhân daḒı Esed-i Rahîş'ün bu işlerin göriceḒ ḳalbleri ḳuvvet ⁽⁴⁾ bulup giri bir uğurdan ḥamle

⁷⁰ Gördiler ki nā-gāh bir toz ḳopdı.

kıldılar. El-kışşa bir ‘acāyib ceng itdiler kim gözler ⁽⁴⁾ görmüş degüldür. ‘Amr çünkü Esed-i Rahîş bildi, çıgırup eyitdi: “Kanı anlar ⁽⁵⁾ kim hîç ‘ār lāhîk olmak sözün benāt-ı ahrār-ı seby iderler. Hattā ‘ārumı keşf ⁽⁶⁾ idüp intikāmum alam.” didi. Çünkü Esed-i Rahîş bunu işitdi, ‘ifrīt gibi andan ⁽⁷⁾ yaña hamle kıldı. Ol dağı buña hamle idüp birbiri-y-ile cenge tırdılar. Beni ⁽⁸⁾ Zübeyd Esed-i Rahîş'e nazar idüp fūrūsiyyetde ‘Amr'dan ziyāde gördiler. Bir sâ‘at ki ⁽⁹⁾ ceng itdiler. Şöyle şalābet gösterdi kim ‘Amr'un gözine ‘ālem teng olup kaçā ⁽¹⁰⁾ cağ yir isterdi. Çünkü kavmi bu hālî gördiler, “Me-bādā ‘Amr'a bir ziyān ide.” ⁽¹¹⁾ diyü bir uğurdan Esed-i Rahîş'üñ üzerine hamle kıldılar. Esed-i Rahîş dağı bunu ⁽¹²⁾ görüp ‘Amr'a hücum itdi, yitdi. Kılıcıla başında çaldı. Işıklıgın kesip indi. ⁽¹³⁾ Başında zağm urdı. ‘Amr döndi öñinden kaçup lā-ya‘kıl şahrā yolın ⁽¹⁴⁾ tıtdı, gitdi. Andan Esed-i Rahîş Benī Zübeyd fārislerine hamle kılup ⁽¹⁵⁾ niçesini helāk itdi. Anlar dağı münhezim olup kaçdılar. Elindeki kazançlarını ⁽¹⁶⁾ saçdılar. Şöyle ki yazılarda müteferriğ olup diyārlarından yaña uçdılar. ⁽¹⁷⁾ Andan Esed-i Rahîş döndi. Şöyle ki sūñüsinden revān olup kan tımdı. ⁽¹⁸⁾ Benī Nebhān'üñ öñince esed-i ğāzbān gibi gidüp Benī Zübeyd'ile olan mā-cerāyı ⁽¹⁹⁾ zıkr iderdi ve bu şi‘ri inşād idüp eydürdi: **Şi‘r.** ⁽²⁰⁾ [Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[420a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir.] ⁽⁴⁾ **Rāwī eydür:** Çünkü ebyātını temām itdi, Benī Nebhān bunuñ feşāhatini ve kuvvet-i cenānını ⁽⁵⁾ be-ğāyet ta‘accüb itdiler. Zıkrı dillerde ziyāde olup fi‘li illerde meşhūr oldı ⁽⁶⁾ ve dağı Kebşe gelüp eyitdi: “Ben senüñ cāriye[ñ] iken yā fārise'l-aqrān!” Andan Esed-i ⁽⁷⁾ Rahîş katından kovup eyitdi: “Yüri ki şimden giri benüm saña rağbetüm yokdur.” Ammā Reyhāne ⁽⁸⁾ halāş olmışiken gine kaldı. Ammā Benī Nebhān seby olınan ‘avretlerini ve oğlanlarını ⁽⁹⁾ giri alup ve ğāret olunan māl u tavarlarını ⁷¹ hep giri buldılar. Haymeler kırıup ⁽¹⁰⁾ yine maķāmlarına kındılar. Ba‘de-zān Benī Nebhān'üñ fārisleri Esed-i Rahîş'üñ hizmetine ⁽¹¹⁾ gelüp haymesinüñ dört yanını ihāta itdiler. Ba‘zısı girüp Esed-i Rahîş'e

⁷¹ Māl u ve tavar

du^{ca} ve senā ⁽¹²⁾ itdiler ve eyitdiler: “Mālumuz senüñ, biz senüñ. Her nice dilerseñ hūkm eyle zirā ki biz ⁽¹³⁾ senüñ kılıcuñıla hālāş bulduk ve bizüm begümüz ol. Şimden girü kanda giderseñ ⁽¹⁴⁾ biz senüñ hizmetüñde oluruz.” didiler. Esed-i Rahiṣ dahı kabūl idüp bu sa^{ca}adetüñ ⁽¹⁵⁾ vuşūline feraḥ oldu. Bundağı mā-cerā böyle, geldük bu yaña. ‘Amr bin Ma^{ca}dī Kereb ⁽¹⁶⁾ vaḳti kim diyārına yitişdi, kōndı. Bunı gördiler kim Esed-i Rahiṣ'den münhezim olmış. ⁽¹⁷⁾ Anası Kebşe ḥālını görüp ağladı, ciger tağladı ve mecmū^{ca}-ı Benī Zübeyd'üñ evlerinde ⁽¹⁸⁾ ‘aẓīm fiğān oldu, ol cengde düşen fārisleriçün. Çünki ‘Amr cirāḥatına devā ⁽¹⁹⁾ idüp oñultdı ve kuvvet buldı. ‘Emmüsi oğlanlarına tanışup eyitdi: “Dilerin ki ⁽²⁰⁾ mecmū^{ca}-ı ‘emmüm oğlanlarını cem^{ca} idüp varam. Benī Nebhān'dan kız kardaşımı hālāş idem ⁽²¹⁾ ve Esed-i Rahiṣ'den intikāmımı alam.” Andan kavminüñ uluları aña eyitdiler: “Esed-i Rahiṣ'ile ⁽²²⁾ muḳātele itmekden ol yigdür kim māl virüp āsānlığıla kız kardaşuñı ⁽²³⁾ hālāş idesin.” ‘Amr anlaruñ sözün kabūl itdi ve bildi kim anuñıla muḳāteleden [420b] ⁽¹⁾ ‘acizlerdür. Zīrā ki ḍarbın yiyüp dururlar. Andan Benī ‘Ammi'nden birini iḥzār idüp aña ⁽²⁾ eyitdi: “Dilerin kim varasın Esed-i Rahiṣ'e eyidesin. ‘Amr seniñüçün eydür ki: “Ben ⁽³⁾ rāẓī oldum ki kız kardaşım ve ‘emmüm oğlanlarını fidāyla şalı vire ve aradan ⁽⁴⁾ ‘adāveti gidere ve ol itdügi ḳanlar aña ḥelāl ola ve illā şoñ peşmānlık aşşı ⁽⁵⁾ itmez. Diyārını leşkerile ṭoldurup kavmini hep ipe dizeyin.”” didi. İlçi yaraḳ ⁽⁶⁾ idüp gitdi, eyyām-ı müddetile Esed-i Rahiṣ'e yitdi. Risāle-i edā idüp bir bir ⁽⁷⁾ didi. Esed-i Rahiṣ bunuñ cevābında eyitdi: “‘Amr şöyle bilsün kim ben kesret-i ⁽⁸⁾ ricālden ve ḥarb-i ḳitāldan ḳorḳmazın ammā kız kardaşını isterse baş üstüne. ⁽⁹⁾ Līkin dilerin ki ol dahı benüm sözümi kabūl ide ki kız kardaşını baña tezvīc ide. ⁽¹⁰⁾ Mehrçün biñ deve, yüz at ve elli ḳul ve elli cāriye, iki yüz dahı şevb ü dībāc, ⁽¹¹⁾ yüz yük dahı Mısrī ḳumāş ala ve dahı benüm ol fi^{ca}l ü şeni^{ca}ümi ma^{ca}zūr ṭuta. Tā ki bende ⁽¹²⁾ aña muṭī^{ca} olup dōstına dōst, düşmenine düşmen olam ve dahı ben bu fi^{ca}li ⁽¹³⁾ itmedüm. İllā anları sevdüğümünden itdüm ve illā dahı ‘Arab kızları ḥoẓ çoğıdı.” ⁽¹⁴⁾ Andan yine ilçi

‘Amr'a gelüp bu cevābı bildürdi. ‘Amr ‘azīm feraḥ olup ⁽¹⁵⁾ kız kardeşin aña tezvīc itdi. Qavmiñün uluların aña gönderdi, çünkü ⁽¹⁶⁾ vardılar. Esed-i Rahīş anlara ziyāfet idüp gāyet ikrām itdi. Ol esīrleri ⁽¹⁷⁾ koyıvirüp anlaruñıla ol mehr-i mezkūrı gönderdi. Şol kadar çoğıdı kim şahrālar ⁽¹⁸⁾ tıldı. Vaḳti kim ‘Amr'a yitişdiler, ‘Amr feraḥ olup yarağ itdi. Qavminüñ uluların ⁽¹⁹⁾ alup bilesince hedāyā-yı seniyye ve tuḥaf-ı merziyye götürüp gitdi. Eyyām-ı müddetile Benī ⁽²⁰⁾ Nebhān'a yitdi. Esed-i Rahīş birbirine buluşup ikrām itdi. Biñ deve boğazlayup ⁽²¹⁾ yidi gün düğün itdiler. Reyhāne'(y)i Esed-i Rahīş'e virüp Benī Zübeyd'ile Benī Nebhān qarış ⁽²²⁾ qatış oldılar. Andan ‘avretler dirilüp Kebşe'ye eyitdiler: “Vallāhi Esed-i Rahīş elüñden ⁽²³⁾ çıkarduñ kim senüñ rükn-i veşīkuñ idi. Reyhāne şeref bulup sa‘ādete yitişdi.” **[421a]** ⁽¹⁾ didiler. Andan Kebşe eyitdi: “Eger Vizr on ‘avret tezvīc {ide}, Reyhāne gibi benüm mertebem anuñ ⁽²⁾ qatında mecmū‘ından a‘lādur. Zīrā ki beni sever ve baña maḥabbeti vardur.” Andan ⁽³⁾ bir güç günde ol mecmū‘-ı buğz u ‘inād maḥabbet ve dāda munḳalib olup bir vechile ⁽⁴⁾ Vizr'e ‘aşık oldı kim ḥattā ḥasta olup döşege düşdi. Bu ḥaber Vizr'e yitişdi ki ⁽⁵⁾ olda Reyhāne'ye meşğül idi. Bu nesne(y)i be-gāyet ta‘accüb idüp bu şi‘ri inşād itdi: **Şi‘r.** ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] ⁽¹³⁾ İy ‘azīz! Bu ebyāt ki Kebşe'ye yitişdi. Ḥarāretinden müte’essir olup taşasından ⁽¹⁴⁾ helāk olıyazdı. Esed-i Rahīş bu ḥālī işidüp Kebşe'ye raḥm eyledi. Qatına vardı ki ⁽¹⁵⁾ muşālaḥa eyledi. **Rāvī eydür:** Bir gün Esed-i Rahīş dāyesine Kebşe'den ⁽¹⁶⁾ şikāyet itdi: “Yine evvelki gibi buğz ider, beni sevmez.” didi. Dāyesi eyitdi: “Yā veledī! ⁽¹⁷⁾ Anuñ göñli ‘emmüsi oğlu Mübādir'iledür. Seni {nice} sevsün?” Eyle diyicek Esed-i Rahīş'ün hayatı ⁽¹⁸⁾ başından gitdi, gāzabından qaşd itdi ki gire Kebşe'yi öldüre. Dāyesi ⁽¹⁹⁾ eyitdi: “Yā veledī! İvme şabr eyle şavāb-rāy oldur ki Kebşe'ye ⁽²⁰⁾ “Sefere giderin.” diyesin daḥı bir yirde gizlenesin. Kebşe senüñ gitdügüñ bilicek, ⁽²¹⁾ ‘emmüsi oğlu Mübādir'e ‘ādem

⁷² Eyidesin ki

göndürse gerek getürdüp anuñıla halvet ‘iṣ itse ⁽²²⁾ gerek. Ol vaḳt gelesin ev ardından ne söyleşürler diñleyesin, aña göre tedbīr ⁽²³⁾ idesin.” Andan Esed-i Rahīṣ dāyesinüñ sözün şavāb görüp evine vardı. [421b] ⁽¹⁾ Kebşe'ye ⁷³ “Sefere giderin.” diyüp silāhın taḳındı, çıḳdı, gitdi. Vardı bir yirde ⁽²⁾ gizlendi. Bu tarafda Kebşe daḳı Mübādir'e ‘ādem gönderüp iḥzār itdi. Ol gice ⁽³⁾ ‘iṣe meşḡul oldılar. Birbir-y-ile bu sözi söyleşürlerdi ki: “Çāre olmadı Esed-i Rahīṣ'e ⁽⁴⁾ bir iş idemedük ki helāk idevüz, tā ki birbirümüzle murādumuza irevüz.” didiler. Mübādir ⁽⁵⁾ eyitdi: “Yā Kebşe! Ben bir ot bulup tūruram ki eger anı süd içine koyup ⁽⁶⁾ Esed-i Rahīṣ'e içürürsek derḥāl helāk olur.” Bunlar bu sözdeyiken Esed-i Rahīṣ ev ⁽⁷⁾ ardına geldi. Bunlaruñ bu sözün işitdi, ḡazabından taḥammül itmeyüp ḳapuyı depdi. ⁽⁸⁾ İçerü girdi Mübādir Esed-i Rahīṣ'i göricek güci üzül-di. Derḥāl Esed-i Rahīṣ Kebşey'ile ⁽⁹⁾ Mübādiri biribirine şarup bir urḡanıla muḥkem baḡladı. Andan ḳılıcıla çalup ⁽¹⁰⁾ ikisini dört pāre itdi. Gövdelerini oda yakdı. Andan Kebşe'nüñ ne ḳadar mālī ⁽¹¹⁾ varısa Reyḥāne'ye baḡışladı. Kebşe'ye olan maḥabbeti Reyḥāne'ye düşdi. **Rāwī eydür:** ⁽¹²⁾ Esed-i Rahīṣ ḳabāyil-i ‘Arab'ıñ yaḡmasına müdāvemet idüp ‘Arab uluların esīr ⁽¹³⁾ idüp şacın kesüp yine şalıvirmegi ‘ādet itdi. ‘Irāḳ'ı ḡāret idüp ⁽¹⁴⁾ āfāḳı ḥarāb itdi. Riyāseti ‘ālī olup heybeti ulu oldu. Sulṭān-ı ḳavī olup ⁽¹⁵⁾ a‘vānı çoḡaldı. Heybeti ḳulüb-i ‘Arab'a düşüp fūrūsiyyetde naḡīri ḳalmadı. Cemī‘-i ⁽¹⁶⁾ mevāzı‘da ḳabīle ḳalmadı. İllā mecmū‘ı ḡāret itdi. ‘Arabları diyārından sürüp şulardan ⁽¹⁷⁾ ve ırmaḳlardan ırāḡ eyledi. Çünki ‘Arab'ıñ bu vechile ‘acz u zilletin ⁷⁴ gördi, ḡöñlinde ⁽¹⁸⁾ bir nesne fīkr eyledi kim hīç ḳulaḳlar işitmiş degül ya‘ni kendü ḳoyınından ⁽¹⁹⁾ bir ḳoç ki büyük boynuzlu ḳoçıdı. Boynuzlarına ḳızıl altundan ḳab idüp ⁽²⁰⁾ boynına yeşil ebrişümden baḡ itdi. Arḳasına şaru atlāsdan çul idüp ⁽²¹⁾ boynına cevāhir-i nefīsten boncuḳlar itdi. Anuñiçün bir yüce yirde altundan ⁽²²⁾ bir taḥt ḳurdı kim ayakları ḡümüşden idi ve ḳullarından üzerinde yüz ḳul müvekkel ⁽²³⁾ ḳodı. Tā kim her taraḑdan aña cizye

⁷³ eyitdi

⁷⁴ zellet

getüreler ve dağı kullarına emr itdi kim [422a]⁽¹⁾ cemī^c tarafda nidā ideler kim her kim sefer itmek diler veyāhūz bir kimseden qorqar Esed-i Rahīş'ün⁽²⁾ qoçına cizye getürsün, tā kim qorqudan emīn olup mālından bir habbe gitmeye. Eger bir⁽³⁾ kimsenün nesnesi gitmiş olsa hālān ki Esed-i Rahīş'ün qoçına cizye virmiş olsa⁽⁴⁾ şöyle bilesiz kim Esed-i Rahīş ol cizye(y)i virenün 'adūsınun diyārını harāb⁽⁵⁾ idüp āsārını qal^c ider. **Rāvī eydür:** Bir yıl bunun üzerine geçmedin bu nesne⁽⁶⁾ cemī^c-i diyārda işidilip mülūk ve sādāt qorqularından emvāl-i 'izām getürdiler.⁽⁷⁾ Sādāt-ı 'Arab'un 'ādeti şöyle idi: Qaçan bir sefere gitseler ticāretiçün yāhūz⁽⁸⁾ ğayrı maşlahatiçün ol koça armağan düzüp varurlar idi. Öñinde yayaq yürüyüp⁽⁹⁾ öñinde yir öperlerdi ve ol getürdükleri mālı koyup giderlerdi. Andan ol⁽¹⁰⁾ kullar keselere koyup Esed-i Rahīş'e getürürlerdi. Ol dağı bir çadırı anuñiçün⁽¹¹⁾ hazīne idüp tıururdi. Gelen mālı şanduklara tıoldurdurdi. Eger qatarıla develer⁽¹²⁾ gelse yāhūz sürüyile atlar gelse anlaruñiçün dağı ayru kullar koyup dururdi,⁽¹³⁾ güderlerdi. İy 'azīz! Qoçuñ mālı çoğalup cemī^c-i qabāyil-i 'Arab Esed-i Rahīş'e⁽¹⁴⁾ muṭī^c oldılar. Bu haber cemī^c-i diyāra münteşir olup hattā Benī 'Abs'e⁷⁵ yitişdi. Rebī^c⁽¹⁵⁾ bu haberi işidüp qardaşı 'Amāre'ye⁷⁶ eyitdi: “Hīç görür misin Vizr bin Cābir, Benī⁽¹⁶⁾ Nebhān'ıdan neler işidilür. Vallāh şol menāzil-i fiḥāra ol yitişdi, ne 'Anter yitişdi⁽¹⁷⁾ ve ne ğayrı yitişdi.” Andan 'Amāre⁷⁷ eyitdi: “‘Ahd-i 'Arab ḥaqqı-y-içün hīç kimse yitişmedi,⁽¹⁸⁾ bu veled-i zinā bu 'Anter yitişdüğine. Huşūşā şol vaḳti kim Ka'be'de qaşīde-i s̄anīyi⁽¹⁹⁾ aşdı, cemī^c-i qabāyil-i 'Arab'ı kendüye muṭī^c idüp burunlarını ovdı. Müstevciri⁽²⁰⁾ ibn Rebī'a'(y)ı depeledi ve cemī^c-i 'Arab emrine muṭī^c u münkād olup şı'riçün secde⁽²¹⁾ itdiler.” Andan Rebī^c eyitdi: “Gırçeksin, līkin kemāline yitüp sa'ādet-i muntehī oldı.⁽²²⁾ Huşūşā şol vaḳtten berü kim cinniler oğlu Ğazbān'ı depeleyüp şücā'larını helāk⁽²³⁾ itdiler. Ammā ol Esed-i Rahīş'ün henüz dağı

⁷⁵ Abes

⁷⁶ 'Ammāre

⁷⁷ 'Ammāre

evvelidür. Şöyle ki sa'âdet ikbâl idüp Rabb-i [422b] ⁽¹⁾ 78 semānuñ anda irâdeti müte'allık olup durur yohsa bu itdügi 'ameli bundan öñdün ⁽²⁾ gelen cebābireden kimse itmeyüp durur kim cemī'si muṭī' ⁽³⁾ 79 olup қоçına her җарфдан ⁽⁴⁾ cizye getürürlerdi. İşbu nesne 'Arab'dan ne 'Anter'e oldı ve ne ғайрына. Ben umarın ki ⁽⁵⁾ 'Anter'üñ ölümü anuñ elinde ola. Eger bilseyidüm ki gelüp 'Anter'i қатл ider, ⁽⁶⁾ benüm mālumu ve қардашларум mālını cemī'sini anuñ yolına bezl iderdüm. Ma'a-hāzā ⁽⁷⁾ ben bilürin kim ibtidā'-ı zühūrında 'Anter anuñ atasın öldürüp җурur." diyüp fikre ⁽⁸⁾ vardı. Bu tedbīrile şabāha çıkup Müddile adlu kızınıñ қатına vardı kim Melik Қays'ıñ ⁽⁹⁾ 'avretidür. Öñinde şol қадар ағladı kim ҳattā ағ şaқalı göz yaşıла ışlandı ⁽¹⁰⁾ ve aña eyitdi: "Yā Müddile! Hiç baña muvāfaқat itmedüñ 'Anter ibni Şeddād üzerine, tā ⁽¹¹⁾ göñlüm marazına şifā hāşıl ola. Üş anuñ 'adāvetinde bedenüm saқım olup şaçum ⁽¹²⁾ ағardı, hīç maқşūda yitişmedüm. ⁽¹³⁾ 80 Қорқарun kim bu ҳасretile ölem." didi. Andan Müddile aña: ⁽¹⁴⁾ "Ne vechile saña muvāfaқat ideyin?" diyicek ol dağı eyitdi: "Dilerin kim bir düğün ⁽¹⁵⁾ idüp Benī 'Abs'üñ ⁽¹⁶⁾ 81 ve Benī Қırād'ıñ uluları 'avretlerini cem' idesin kim 'Anter'üñ ⁽¹⁷⁾ 'avreti 'Able anlaruñıla bile ola. Şerāblar içilüp arañuzda sözler açıldıķı ⁽¹⁸⁾ vaқtin sen idesin kim "Hiç kimse bu zamānda bizüm hāmīyemüz 'Anter ⁽¹⁹⁾ yitişdüğine yitişmedi kim қılıсıla 'adūdan emīnüz." Andan қızıñ Cemāne ide kim ⁽²⁰⁾ "Ya aña! Girçeksin, līkin bu zamānda Esed-i Rahīş yitişdüğine kimse yitişmedi kim ⁽²¹⁾ cemī' şücā'ları қahr idüp қoyunından bir қоç tezyīn itdi. Şöyle ki anuñ ⁽²²⁾ sebebi-y-ile cemī'-i tācirlerden cizyeler gelüp ve cemī'-i bahādurlardan ve beglerden ⁽²³⁾ ҳarāçlar gelür." Andan yā kızum! Sen eyit kim: "Esed-i Rahīş ne kişidür kim tā sen ⁽²⁴⁾ anı 'Anter'e beñzedesin?" Zimmetü'l-'Arab ҳаққı-y-içün eger bizüm hāmīyemüz dileycek ⁽²⁵⁾ olursa varur, Benī Nebhān'da ol қоç issinüñ başın keser. Nitekim atasınıñ başın ⁽²⁶⁾ kesdi ve қоçın bunda getürüp

⁷⁸ Rabb-i

⁷⁹ қо

⁸⁰ қи

⁸¹ Abes

etinden bizlere yidürüp bizi cemî'-i nās üzerine [423a] ⁽¹⁾ faḥirlü eyler.” İy ‘azîz! Müddile atası sözine muṭî'a olup “Hoş ola.” didi. Andan Rebî' ⁽²⁾ kızına yüz deve ve iki yüz koyun gönderdi. Dügüniçün ol daḥı kullarına buyurdi. ⁽³⁾ Ol develeri ve koyunları boğazlayup ṭa'āmlar bişürdiler ve şerîf maḳāmda ⁽⁴⁾ çadırlar ḳurup Benî ‘Abs'üñ ⁸² ve Benî Ḳırād'uñ sādātınuñ cemî'-i ‘avretlerini ve ‘Able'(y)i ⁽⁵⁾ ve anasını be-küllî da‘vet itdiler. Çünkim ḥāzır oldılar, ṭa'āmlar yiyüp şerāblar içdiler. ⁽⁶⁾ Şöyle kim kāsāt ⁸³ devr idüp evḳātile muḡtenim oldılar, başladılar, ‘izz ü şeref añışdılar. ⁽⁷⁾ Tenāşüd-i eş‘ār idüp ḥikāyeti aḥbār itdiler. Andan ‘Anter ibni Şeddād'a cemî' beglerüñ ⁽⁸⁾ ve sādātuñ ‘avretleri du‘ā idüp eyitdiler: “Yā ḥarāyire'l-‘Arab! Benî ‘Abs'de ḥiç ⁽⁹⁾ fāris yokdur ve ḥiçbir ‘avret yokdur. İllā ‘Anter anı esîr olduğınca biñ kerre ⁽¹⁰⁾ ḥalāş ḳılmışdur. Benî ‘Abs'üñ ⁸⁴ seyf-i ḳatı‘dur kim cemî' nāyibeden şaḳlar.” didi. ⁽¹¹⁾ **Rāvî eydür:** ‘Able ki bunı işitdi. Feraḥ olup yüzi kızardı. Andan ol vaḳt ⁽¹²⁾ Rebî'üñ kızı söze gelüp babası[nın] ta‘līm itdüğünü söyledi ve Cemāne daḥı söyledi. ⁽¹³⁾ Vaḳti kim ‘Able bunı işitdi: “‘Ahd-i ‘Arab ḥaḳkı-y-içün benüm ‘emmüm oḒlı ḳatında ⁽¹⁴⁾ bu iş be-ḡāyet seheldür.” didi. Andan Cemāne eyitdi: “Yā ‘Able! Yir üzerinde mütemekkin ⁽¹⁵⁾ olan insden ve yir altında sâkin olan cinniden kimse bu nesneye ḳādir degül.” ⁽¹⁶⁾ didi. İy ‘Azîz! Bu ikisi birbirine mu‘ānede itdiler. Şöyle ki ‘Able and içdi: ⁽¹⁷⁾ “Şimdiden şoñra ‘Anter'i yatmaḒa ḳomayayum, ḥattā varup Benî Nebḥān'da Esed-i ⁽¹⁸⁾ Rahîş'üñ ḳoçını boğazlayup ve başını sünüye şaṇçup cemî' emvālını ⁽¹⁹⁾ ve en‘āmını alup gelmeyince.” Andan aña eyitdiler: “Eger sözüñe ṭurmazısañ ⁽²⁰⁾ nice ola?” eyitdi: “Cemî' Benî ‘Abs'i ⁸⁵ da‘vet idüp ziyāfet ideyin ve eger ⁽²¹⁾ ben sözüme ṭurursam sen nice idesin?” didi. Andan Müddile eyitdi: “Benî ‘Abs ⁸⁶ ⁽²²⁾ ‘avretlerini üç gün da‘vet idüp kebāblarıla şerāblarıla ziyāfet ideyin.” ⁽²³⁾

⁸² ‘Abes

⁸³ kāsāt

⁸⁴ ‘Abes

⁸⁵ ‘Abes

⁸⁶ ‘Abes

didi. İy ‘Azîz! Cemî‘isi bu şartı rāzî olup küllüsî bu ittifāka şahid oldılar, [423b] ⁽¹⁾
tağlup her biri evlerine gitdiler. İy ‘azîz! Ol zamāndan kim ‘Anter'ün oğlu ⁽²⁾ Ğazbān
depelenmiş idi. Kendüye at binmegi harām idüp ğārete az giderdi. ⁽³⁾ Lîkin ol gün ki
‘Able Müddile'nün da‘vetinden rücū‘ itdi. Üç gün tırdı. ⁽⁴⁾ Zirā ki ‘Anter ava binmiş
idi. Ğazūb ve Meysere ve ‘Urve ve kardeşi Şeybūb ve Māzin ⁽⁵⁾ ve Haṭṭāl ve Esed ibni
Mācid ve ‘Amr ki ‘Able'nün kardeşidür, bu fārisler bilesince ⁽⁶⁾ idi. Çünkü gice oldu
‘Anter çıka gelüp ‘Able'(y)i gördi kim ‘abūsü'l-vech ⁽⁷⁾ baş aşağı itmiş. Fikr ider
andan ‘Anter sebeb-i infi‘ālin bilmeyüp be-ğāyet ⁽⁸⁾ güç geldi, eyitdi: “Yā ‘Able! Bu
ğuşa nedür ki ben seni şāzān kodum gitdim ⁽⁹⁾ ve bu zamānda saña nazîr komadum.
Senüniçün cemî‘-i rikāb-ı ‘Arab'ı zelîl idüp ⁽¹⁰⁾ sādāt-ı zevîü'r-rütbeyi fānî kıldum ve
dahı senüniçün fuṣaḥā-ı ‘Arab'ı maḳālda ⁽¹¹⁾ hor idüp menāzil-i ‘ālîye yitişdüm.
Ḥattā şöyle ki cemî‘-i nisā-ı ‘Arab'da ⁽¹²⁾ senün mislün yokdur dirler. İmdi baña
haber vir ḳalbüne ne cārî oldu kim ⁽¹³⁾ aḥvālün müteğayyire oldu.” Andan ‘Able
eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Sen dāyimü'd-dehr ⁽¹⁴⁾ şecā‘atünile fahr idüp eydürsin ki
ricāl-i zelîl idüp ibṭāl-i ⁽¹⁵⁾ helāk itdüm. Lîkin ben bildüm kim sen za‘îfü'l-ḥāl za‘îfü'l-
cenān darb u ⁽¹⁶⁾ ṭa‘n ⁸⁷ vaktinde cebān imişsin ve eger böyle olmayayduñ bu
zamānda bir ḳoçuñ ⁽¹⁷⁾ fūrūsiyyeti ve ‘Arablar arasında şöreti ve heybeti senden
ziyāde olup şān-ı a‘zami ⁽¹⁸⁾ olmayaydı. Şöyle ki her tarafuñ sādātından māl-ı cizye
gelür ve her diyāruñ ⁽¹⁹⁾ fārislerinün başları ḥarācın alır. Cemî‘-i rikābı hor idüp
dükeli şı‘ābı ⁽²⁰⁾ āsān itmiş. Pes senün ne fahrün ḳaldı kim illerde meşhūr dillerde ⁽²¹⁾
mezḳūr ola. İmdi vallāhi eger sen didüğün gibi imişseñ saña dahı ol ⁽²²⁾ ḳoç gibi
sādāt-ı ‘Arab'dan mällar geleyidi. İllā ki ‘aczünden oğluñ ⁽²³⁾ Ğazbān'ı bahāne idüp
oturduñ. Lāt u ‘Uzzā ḥaḳḳı-y-içün sen baña ba‘l olup [424a] ⁽¹⁾ ben saña ehl olmazın
mādām ki varup anuñ bünyāzını yıḳup vücūdını i‘dām ⁽²⁾ itmeyesin. Ben evvelden
saña rağbet itmedüm. İllā anuñiçün itdüm ki cemî‘-i ⁽³⁾ ‘Arab şecā‘atüne ikrār idüp

⁸⁷ darb u ve ṭa‘n

berā'atüñe i'tirāf itdiler. Allāh'ıñ la'neti yalancı ⁽⁴⁾ üzerine olsun. Yā ibne'l-‘amm! Ben seni sevdüğümleyin ehlümden hîç kimse(yi) ⁽⁵⁾ sevmez ve ‘avretler üzerine senüñile ben iftiḥār itdüğümleyin hîçbir ‘Arabî ⁽⁶⁾ kıızı kimseyile iftiḥār itmez. Lîkin şimdiki ḥâlde bir nesne vāḳi‘ oldu kim nazarumdan ⁽⁷⁾ seni ırağ idüp göñlümden çıkardı. Eger қоçuñ başını ve şāḥibini ⁽⁸⁾ esîr getürmeyesin sen baña er olmayasın. Eger bu didüğüm işleyecek ⁽⁹⁾ olursañ bildüm ki yir yüzinde mişlūñ ve şecā’tde naẓîrūñ yokdur. Pes ⁽¹⁰⁾ ol vaḳt senüñile faḥirlenüp ḳadrüm ulu ola.” didi. **Rāvî eydür:** ⁽¹¹⁾ Vaḳti kim ‘Anter bunı işitdi, tebessüm idüp eyitdi: “Yā ‘Able! Ol қоç ḳandadur ⁽¹²⁾ ve ol қоçuñ issi şücā‘ kimdür? Bana diyi virgil tā kim қоçı boğazlayup ⁽¹³⁾ şāḥibini ḥor u ḥaḳîr ideyin. ‘Ahd-i ‘Arab ḥaḳḳı-y-içün bu ḥaberi ben senden gayrı ⁽¹⁴⁾ kimseden işitmedüm.” Andan ‘Able eyitdi: “Yā ibne'l-‘amm! Ol қоçuñ şāḥibi Benî Nebḥān'ıñ ⁽¹⁵⁾ fārisidür kim atasın öldürüp ṭurursın. Şol vaḳtin kim Kisrî'den gelüp ⁽¹⁶⁾ Benî ‘Amāre⁸⁸ seby idüp ṭururken Müfric bin Hümām'dan ḥalāş itdüñ. Adı Vizr ⁽¹⁷⁾ ibni Cābir laḳabı Esed-i Rahîş'dür. Ma‘dî-i Kereb-i Zübeydi'nüñ kıız ḳardaşı Reyḥāne'(y)i ⁽¹⁸⁾ ḳavmi arasından seby idüp fārislerini ‘āciz kıldı. Tezvîc idüp elinde ḳaldı. ⁽¹⁹⁾ ‘Arab'ı diyārından ṭağıdup ḳarār-gāḥlarından ıraḳ itdi. Yir yüzinde mişli ⁽²⁰⁾ ḳalmayup mülükde naẓîri bulunmadı. Çünki ‘Arab'ıñ bu vechile kendüden ⁽²¹⁾ ‘aczin gördi, ḳoyunından bir қоç alup boynuzların altunladup cevāhirile ⁽²²⁾ muraşşa‘ kıldı. Bir hevdecde ḳoyup üzerinde ḳullar müvekkel kıldı, tā kim ‘Arab'dan ⁽²³⁾ cizye alalar. Bu ḥaberi ḳabîle ‘avretlerinden işidüp be-ğāyet münfa‘il oldum [424b] ⁽¹⁾ ben eyitdüm, “Emmüm oğlı ‘Anter ḥayātda ola hîç kimseyi ḳomaz ki ‘Arab'da buncılayın ‘ādet ⁽²⁾ eyleye.”” **Rāvî eydür:** Bu kelām Rebî'ün ta‘lîminden idi. Müddile kim Ḳays'ıñ ⁽³⁾ ‘avretidür. Vaḳti kim ‘Anter bunı işitdi, bu sözden ta‘accüb itdi. Bilmedi kim ⁽⁴⁾ ‘Able'ye bu söz ne vechile yitişdi. Göñlinde eyitdi: “Eger ol fārisi evḥad-ı ⁽⁵⁾ ‘aşr ve netîce-i dehr olmasa ‘Arab aña nite muṭî‘ olaydı.” Andan ‘Able'ye

⁸⁸ Ammāre

eyitdi: ⁽⁶⁾ “Yā ‘emmüm kıızı! Zımmet-i ‘Arab hāḳḳı-y-içün daḥı senüñile evde oturmayam ve süci içmeyem mā⁽⁷⁾dām ki ol ıoıuñ başını senüñ hevdecüñ götüren devenüñ boynına ⁽⁸⁾ aşıp şāḥibini hāḳḳır esır itmeyem. Līkin bir nesne var.” ‘Able eyitdi: “Ne nesnedür?” ⁽⁹⁾ Anter eyitdi: “Şöyle şanurın ki varup ol ıoıuñ başını getürem. Saña diyeler ki ⁽¹⁰⁾ vaḳt ola bu baş anuñ olmaya ve daḥı diyeler ki ola ki uğurlayın varup ⁽¹¹⁾ ıoı depeleyüp girü dönmiş ola ve eger ıoıuñ issi tuysa anı depelerdi. ⁽¹²⁾ Ben dilemezim kim eyle diyeler. İmdi gerekdür kim deve üzerinde hevdecüñ ⁽¹³⁾ bağlayavuz. Sen benümile bile gelesin tā gözüñile göresin kim ol serzeniş ⁽¹⁴⁾ kılduḡuñ erüñ ol vaşf itdüḡuñ şāḥib-i Kebşe neler kıluram. Ba‘de-mā ki gözüñile ⁽¹⁵⁾ göresin. Bilesin kim ben Benī Ziyād’dan ve cemī‘-i yiryüzindeki ‘ibāddan kayırmazın.” ⁽¹⁶⁾ Andan ‘Able bu sözi ḳabül idüp eyitdi kim: “Şimdi gönlüm hoş oldı. Dilerin kim ⁽¹⁷⁾ ben daḥı senüñ işlerüne naḡar idem.” Ol sā‘at derḥāl ‘Anter Şeybüb’a nidā idüp ⁽¹⁸⁾ eyitdi: “Tiz tut Abcer’i⁸⁹ eyerle.” ve Cerīr ile Hıẓrūf’a emr itdi kim ‘Able içün ⁽¹⁹⁾ hevdecini bir deve üzerinde berkidüp şaru kızıl dībācıla örttiler. Şeybüb ⁽²⁰⁾ Abcer’i eyerleyüp uyanlayup getürdi. ‘Anter süvār olup Şeybüb’a eyitdi: ⁽²¹⁾ “Yā ibne ümmi! Bir deve daḥı azıḳıçün al.” didi. Andan bir deveye daḥı azıḳ ve ‘Anter’üñ ⁽²²⁾ yaraḡın urdı. ‘Able bindüḡi devenüñ zimāmını Şeybüb eline virdi. Şeybüb ⁽²³⁾ daḥı eline alup azıḳ devesi zimāmını Hıẓrūf eline aldı. ‘Anter Cerīr’e vaşıyyet [425a] ⁽¹⁾ idüp eyitdi: “Olmasun kim biz ḳanda gitdüḡümüzü kimseye bildüresin.” Ehl-i ḳabīle ⁽²⁾ uyurken dün yarusında gitdi. Şöyle ki oḡlanlarına bildürmeyüp ve ‘Urve’ye ⁽³⁾ daḥı tıyduımadı. Ḥattā ki kendüyle bile gitmeyeler ve daḥı Cerīr’e şöyle vaşıyyet ⁽⁴⁾ itdi kim: “Olmasun kim ardumca kimse şoylaya.” Belki diledi kim ol fazīlet ⁽⁵⁾ yaluñuz kendünüñ ola. Zīrā ḳocaldıḡıçün taḥḳīr iderlerdi. Hıḡuşā ki ‘Able ⁽⁶⁾ daḥı bilesince idi. El-ḳışşa bir zamān ki gitdi. ‘Able’nüñ kendüye sözlerini ⁽⁷⁾ fikr itdi. ‘Able’(y)i bilesince görüp bu şi‘ri inşād itdi: **Şİ‘r.** ⁽⁸⁾ [Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾

⁸⁹ Abcur

Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾
Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾
Arapça şiir.] [425b] ⁽¹⁾ **Rāvī eydür:** Vaḳti kim ‘Able ‘Anter'üñ şi‘rin işitdi, göñlünden
ḡuşşası ⁽²⁾ gitdi ve feraḥ olup ‘Anter'e du‘ā itdi ve didi kim: “Fāris-i dilīr ve şücā‘-ı bī-
naḡīrsin.” ⁽³⁾ ‘Anter daḡı anūñ sözün işidüp ‘aḡīm feraḥ oldı. Ḥālīyā bunlar diyār-ı
Benī Nebhān ⁽⁴⁾ ṭaleb idüp ṭurmadın gitdiler. İy ‘azīz! ‘Anter'üñ mā-cerāsı böyle.
Ammā Esed-i ⁽⁵⁾ Rahīş'dür ṭoḡınca mecd-i ‘āli olup sa‘ādet-i bahā buldı. Zeydü'l-ḡayl
ki Mūhelhil ⁽⁶⁾ oḡlıdur ki Benī Nebhān'üñ seyyididir. ‘Anter anı Benī ‘Āmir cenginde
esīr idüp ⁽⁷⁾ dururdu ki ḡikāyeti geḡmişdür. Esed-i Rahīş anı her gün esīr olduğına
ser-zeniş ⁽⁸⁾ idüp aña eydürdi: “Sen fāris-i ḡayl olasın daḡı deve güdüci kullardan bir
ḡul ⁽⁹⁾ seni esīr ide.” dirdi. Zeydü'l-ḡayl daḡı bunuñ cevābında eydürdi kim: “Senüñ
ḡāruñ benden ⁽¹⁰⁾ ziyādedür, zīrā ki atañı depeleyüp durur.” ve daḡı eydürdi ki: “Ben
ḡoḡ anuñ ⁽¹¹⁾ ḡavfindan emīn oldum. Līkin ümīz iderin ki saña da mülākī ola. Göresin
kim ⁽¹²⁾ cihānda fāris kim imiş.” Bunlar birbiri-y-ile her dem buncılayın kelāmda idi
⁽¹³⁾ ki bir gün begleri Melcem ibni Ḥanzale'den ilḡi geldi. Melik Mūhelhil'üñ ḡatına ⁽¹⁴⁾
girüp andan yardım istedi ve aña emr itdi ki Vizir ibni Cābir'i ⁽¹⁵⁾ ḡavmile bile alup
bilād-ı Yemen'de ḡabāyil-i Benī Hemedān'a vara ve Cebel-i Benī Mūsāvir'i ⁽¹⁶⁾
muḡāşara ide. Mūhelhil daḡı ḡare bulmayup ḡavmini cem‘ itdi. Altı biñ pūr-
⁽¹⁷⁾ yaraḡlu er şöyle kim gömgök demüre ḡarḡ olup oḡlı Zeyd'ile Vizir ibn Cābir'ile ⁽¹⁸⁾
göndürdi, kendüsi az ḡalkı[yı]la ḡabīlede ḡaldı. Yüz mübāriz ḡul daḡı ḡoḡ ⁽¹⁹⁾ ḡatında
idi. Benī Nebhān'üñ göñülleri emīn idi. Māllarından ve ‘avretlerinden ⁽²⁰⁾ ve
oḡlanlarından ḡorḡmazlar idi. “Zīrā ki ḡoḡ andadur, nesne olmaz.” dirlerdi. ⁽²¹⁾ Vaḳti
kim ḡeri gitdi, ‘alemleri ḡözölüp Zeydü'l-ḡayl'üñ başı üzerini ṭutdı. ⁽²²⁾ Kendüyi gördi
bir burcı müşeyyed gibi ṭurur. Kendü ḡālını ta‘accüb idüp iftiḡārıla ⁽²³⁾ bu şi‘ri inşād
itdi: **Şi‘r.** [Arapça şiir [426a] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽⁵⁾

Rāvī eydür: Vizr biñ fārisile leşkerüñ ⁽⁶⁾ öñince idi. ⁹⁰ Vaḳti kim Zeydü'l-ḥayl'üñ şî'rin işitdi, eyitdi: “Yā Zeydü'l-ḥayl! Sen ki ⁽⁷⁾ bir ḳara leḳīmüñ elinde esīr olmış olasın. Pes me‘ānūñile iftiḥār idüp temeddüh ⁽⁸⁾ itmek daḥı nedür.” didi. İy ‘Azīz! Ol daḥı: “‘Anter senüñ atañ depeleyüp durur.” diyü cevāb ⁽⁹⁾ virdi. Vizr ayruḳ daḥı cevāb virmedi. El-ḳışşa, bu vechile ṭurmayup gitdiler, tā Melik ⁽¹⁰⁾ Melcem⁹¹ bin Ḥanzale'nüñ diyārına yitdiler. Melik Melcem⁹² anlara ḳarşu ḳıḳup ikrām itdi. ⁽¹¹⁾ Anlaruñiçün develer boğazlayup şerāblar dökdi. Üç gün ziyāfet itdi. ⁽¹²⁾ Dördünci gün güç yarağın görüp Benī Ṭayy cemī‘-i tevābi‘yile bindi. Şöyle ki pür-yaraḳlu ⁽¹³⁾ gömgök demüre müstağraḳ olup on iki biñ fāris oldı. Diyār-ı Benī Hemedān yolın ⁽¹⁴⁾ ṭutup gitdi. İy ‘Azīz! Mülçāc ibni Sirāc Hemedānī'ye ḥaber yitişdi ki üş Benī ⁽¹⁵⁾ Ṭayy senüñile muḥārebeye geldi. Melik Mülçāc daḥı ‘azīmü'ş-şān refī‘ü's-sultān ⁽¹⁶⁾ melik idi. Ḳavminüñ uluların cem‘ idüp eyitdi: “Yā Benī ‘Ammī! İşbu Benī Ṭayy fārisleri ⁽¹⁷⁾ dilerler kim bizüm emvālümüzi alup ḥarīmümüzi seby iderler. Līkin bunlara ḥiç ⁽¹⁸⁾ bir ḳavm ġārete gelmezidi. İllā ki münhezim olup ḳırılmayınca gitmezidi. İmdi ⁽¹⁹⁾ ben bir fikir eyledüm. Şöyle ki ḥarīmümüzi tağ başında ḥışn idüp mücerred olavuz ⁽²⁰⁾ ve tağa arḳamuz virüp muḳātele idevüz. Eger biz anlara ġālib olursavuz ḥoş ⁽²¹⁾ ve eger anlar bize ġālib olursa *el-‘iyāzū-billāhi* tağımıza şıgınavuz.” Mecmū‘ısı bu fikre ⁽²²⁾ rāzī olup mällarını ḥarīmlerini ḳulle-i cebelde penhān itdiler ki ancaḳ bir yol varıdı. ⁽²³⁾ Ol daḥı be-ğāyet gücidi. Andan bu ḳavm tağdan indiler. Şöyle ki on biñ fāris olup **[426b]** ⁽¹⁾ Melik Mülçāc ibni Sirāc öñlerince gömgök demüre müstağraḳ olmış. Bunlar daḥı temām düz yire ⁽²⁾ inince nā-gāh Benī Ṭayy'üñ tozu ḳopdı. Şöyle kim yir yüzini ṭutdı. Toz ⁽³⁾ yarılup altından yalıñ ḳılıçlar berḳ urup ser-nīzeler lem‘ān itdi. İki leşkerüñ ⁽⁴⁾ ba‘zı ba‘zısına ḳarılup ḳatıldı. Yir at ayağından panbuḳ gibi atıldı. Tozdan ⁽⁵⁾ şanasıñ kim gün ṭutuldı. Ser-nīzelerle sīneler süñüşüp seyf-i

⁹⁰ Kim

⁹¹ Mülcim

⁹² Mülcim

kaṭı'larla ⁽⁶⁾ kanlar döğişdiler. Şöyle kim şücā'-ı cebāndan 'ayān olup kan siyl gibi ⁽⁷⁾ revān oldu. El-kışşa, ol gün giceye degin 'azīm ceng itdiler. Benī Nebhān ⁽⁸⁾ Benī Hemedān'ıñ gözine 'ālemi teng itdiler. Çünkü gice oldu, Benī Hemedān ⁽⁹⁾ begleri Mülcāc katına cem' olup hāllerinden şikāyet itdiler. Andan Melik ⁽¹⁰⁾ Mülcāc eyitdi: "Yā kavim! Göñlüñüz hoş tutuñ. Yarın meydāna girüp Melik Melcem⁹³ ⁽¹¹⁾ ibni Hanzale'(y)i da'vet ideyin. Eger ben anı depeleyecek olursam Benī Tayy çobānsuz ⁽¹²⁾ koyun kalur. Cān kırtarmayup kıralum." didi. Andan Benī Hemedān meliklerinüñ ⁽¹³⁾ va'desiyile feraḥ olup ol gice yatdılar, uyudılar. Çünkü şabāḥ oldu, ⁽¹⁴⁾ göz gözi gördi. Melik Mülcāc bir tāziya süvār oldu kim melīḥü'l-eṭārif ⁽¹⁵⁾ güyā ki berķ-i ḥāṭıfdu. Meydāna girüp cevlān kıldı. 'Alā şavtıla nidā ⁽¹⁶⁾ idüp eyitdi: "Beni bilen hoż bilür, bilmeyen key bilsün kim benem Melik hümām ⁽¹⁷⁾ Mülcāc ibni Sirācü'l-Hemedānī şāḥibü'l-evşāf ṭālibü'l-inşāf! Benüm cengüme ⁽¹⁸⁾ gelmesün. İllā şu kimse gelsün ki nesebi benüm nesebüm gibi ola. ⁽¹⁹⁾ Pes dilemezin illā Melik Melcem⁹⁴ bin Hanzale'(y)i ki riyāsetde benümile müsāvidür." ⁽²⁰⁾ Vaḳti kim Melcem⁹⁵ anı işitdi, aña muḳābil olmağa ḡamnāk oldu. Andan Esed-i Rahīş ⁽²¹⁾ eyitdi: "Yā eyyühe'l-melik! Ol gelüp kimdür ki tā sen anuñıla berāber olup ⁽²²⁾ meydānda ceng eyleyesin. Ben senüñ seyf-i kaṭı'unıñ, üş aña ben varayın." diyüp ⁽²³⁾ at meydāna sürdi. Derḥāl yitişdi. Na'ra urup eyitdi: "Yā kavminüñ le'īmi ya'ni **[427a]** ⁽¹⁾ sen begümüzi kıtāle mi ṭaleb idersin? Üş ben 'emmüsi oḡlanlarından biriyem ve kıllarından ⁽²⁾ bir kıliyam. Eger beni ḳatı iderseñ dilüñi aña uzadasın ve illā ben seni helāk ⁽³⁾ idüp ehlüñi saña ḥasret kılurın." didi. Andan Mülcāc⁹⁶ aña eyitdi: "Sen kimsin?". ⁽⁴⁾ Ol daḥı eyitdi: "Benem Vizr ibni Cābir keşīretü'l-fāḥir ve el-me'sire." Vaḳti kim Mülcāc kim idüḡini ⁽⁵⁾ bildi, eyitdi: "Hāy hāy vallāhi sen baṭal-ı 'azīm ve küfv-ü kerīmsin." Andan ⁽⁶⁾ birbirine ḥamle idüp ol iki ādem ejdehāsi uruşdılar. Bir niçe zamān duruşdılar.

⁹³ Mülcem

⁹⁴ Mülcim

⁹⁵ Mülcim

⁹⁶ Milcāc

Andan ⁽⁷⁾ Esed-i Rahiř diyārınıñ ıraklığını ve tiz giri anda varmasını fikr idüp na'ra urdı. ⁽⁸⁾ Seri-nize[yi]le Mülcac'ı⁹⁷ sinesinde eyle dürtdi kim arkasında çıkdı. Atndan yıkılıp ⁽⁹⁾ kana müstağrak oldı. Andan Benî Hemedân'a hamle itdi ve 'aķıbından daķı fārisler ⁽¹⁰⁾ hamle idüp bir sâ'at miķdārı 'azīm ceng itdiler. 'Āķibet Benî Hemedân ⁽¹¹⁾ münhezim olup kaçdılar, raķt u emvāllarını saçdılar. Melcem leşkeri māl u develerin ⁽¹²⁾ ģanīmet sürüp ehl ü 'ayālların 'afv itdiler ki 'ādet-i 'Arab eyleyedi. Andan ⁽¹³⁾ feraķlık birle giri döndiler. Melcem⁹⁸ Esed-i Rahiř'i yüzinde öpüp aña du'ā kıldı ⁽¹⁴⁾ ve leşkeri yaluñuz ol şıduğın bildi. Vizr bin Cābir önlerince leys ü kāsver ⁽¹⁵⁾ gibi giderdi ve bu şi'ri inşād iderdi: **Şi'r.** ⁽¹⁶⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [427b] ⁽¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²⁾ **Rāvī eydür:** Vaķti kim şi'rinden fāriğ oldı, Benî Tay Vizr'üñ feřāķatını ve řecā'atını ⁽³⁾ ģāyet ta'accüb itdiler. Fī'l-cümle diyārların taleb idüp gitdiler. İy 'aziz! Bunlaruñ ⁽⁴⁾ mā-cerāsı böyle. Ammā 'Anter ibni ředdād vaķti kim diyār-ı Benî Nebhān'a yitişdi, nażar itdi. ⁽⁵⁾ Gördi kim şavar, uruz ol ķadar çoķdur kim şanasın baķr-i zāķirdür. Andan şurdı. ⁽⁶⁾ Ķabīleye nażar idüp fikr itdi ki ķoķa ve ķoķ issine vechile vara. ⁽⁷⁾ Andan şeybüb eyitdi: "Yā ibne ümmi! Ben bir nesne fikr eyledüm. Eger anı iderseñ ⁽⁸⁾ murāduña yitişürsin." Andan 'Anter eyitdi: "Ne fikr itdüñ?" şeybüb eyitdi: ⁽⁹⁾ "Fikrüm oldur ki: Sen 'emmüñ kıızıyla işbu derede şurasın, ben ķabīleye varup ⁽¹⁰⁾ ol ķoķuñ ķanda olduğın bilem. Şöyle dirler kim bir mürtefi' depenüñ üzerinde ⁽¹¹⁾ bir dībācdan ķadıruñ içindedür ki yüz mübāriz ķul bekleyüp 'Arab'dan ve tüccārdan ⁽¹²⁾ māl alurlar. Andan giri gelüp saña ķaber virem, varup ķoķuñ başını ⁽¹³⁾ kesüp gidesin. Ķaķan senüñ kimse arduñca gelse ne ki dilerseñ idesin. ⁽¹⁴⁾ Esed-i Rahiř'i daķı şutup esīr idesin veyāķuz öldüresin." Andan 'Anter eyitdi: ⁽¹⁵⁾ "Ķirçek söyledüñ yā şeybüb! Sen bildüğün işle." didi. Andan ol dereye ⁽¹⁶⁾ girüp atından indi, 'Able'nüñ devesin ķegürüp hevdecin{den} çıķardı. şeybüb ⁽¹⁷⁾

⁹⁷ Milcāc

⁹⁸ Mülcem

cemāl tınların çıkarup h le tınlarını geydi. Andan iki inc klerini zeyte ⁽¹⁸⁾ batmış eski bizleri-y-ile şardı. Başın dağı ancılayın şarup atr nlu eski bizler yapışdurdı. ⁽¹⁹⁾ Andan ‘Anter’ile vid  id p ab leye gitdi. Hatt  evler arasına yitdi. ş yle ki ⁽²⁰⁾ bir y r r bir d şerdi, t rmayup ağsardı. Her kim ki g re h linden şorardı. ⁽²¹⁾ Cev bında eyd rdi kim: “Ben  K n n’dan olurun. ‘ zzete  grenmişiken ocalığum vağtinde ⁽²²⁾  ř zam n beni ş yle eyledi. Ol develer, atlar, m llar eldeyiken za  flere yardım ⁽²³⁾ id p d şmişlere dest-g r olurđum. şimdi zam n ictim  um tağıd p [428a] ⁽¹⁾ ğurbete atdı ve dağı şuncılayın bel ya m btel  itdi.” diy p haye hay ağladı. İşidenler   ⁽²⁾ cigerin tağladı. anda varursa yiyecek vir rlerdi. şol vechile iki ayağın ⁽³⁾ s r y p evler arasında giderdi. Hatt  ab len   ortasına yitişdi. Ol ⁽⁴⁾ çoğı g rdi kim did kleri gibi ⁹⁹  zerinde d b c-ı m levven cev hir-i nefiseyile ⁽⁵⁾ m zeyyen h  kimse atına yakın varıamaz, ullar ull kcılar¹⁰⁰ ılılarla s   lerle d rt ⁽⁶⁾ yanın ih ta itmişler. Bunu g r p şeyb b hayr n oldu ve ol ulu  birine ⁽⁷⁾ eyitdi: “Y  yigit! Bu o ned r?” Ol dağı eyitdi: “‘Arab’u  şalayıcısı ve Esed-i Rahiş’   oıdur.” ⁽⁸⁾ Andan şeyb b eyitdi: “Bu ou  issi ne işded r?” Ol dağı eyitdi: “Melik M helhil oğı ⁽⁹⁾ Zeyd ’l-Hayl’ile cem ’-i ab leyile Melik Melcem’e¹⁰¹ yardıma g nd rdi. G r rsin ki ab lede ⁽¹⁰⁾ kimse çalmamış, hep anda gitmişd r.” Andan şeyb b eyitdi: “Har mlerinden, m llarından ⁽¹¹⁾ ormazlar mı? H  h fız omamışlar.” didi. Andan ol  l eyitdi: “İşbu h fızı g rmez ⁽¹²⁾ misin ki cem ’ ‘Arab’ı şalar, kend  ab lesini şalamaya mı?” Andan şeyb b eyitdi: ⁽¹³⁾ “Gireksin!” L kin g  ninde eyitdi: “ ř g resin bu h fız ‘Anter ibni şedd d’dan ⁽¹⁴⁾ kim h fız ider.” El-işşa, giceye değin ab le içinde gezdi. Gice olıcağ kend yi ⁽¹⁵⁾ uğurlayup ardaşı ‘Anter atına geldi g le g le. Andan ‘Anter eyitdi: “Y  ibne⁽¹⁶⁾’l- mmi! Ebedi ferağlıdan z yil olma. Di imdi g rd ğ  ni ba a beş ret eyle.” didi. ⁽¹⁷⁾ Ol dağı eyitdi:

⁹⁹ değ l

¹⁰⁰  lucılar

¹⁰¹ M lcim

“Yā aḥī! Bir ‘aceb nesne gördüm ki gözler görmüş degül. Evvelā⁽¹⁸⁾ bu kim kabīle ḥālī ‘avretlerden, kullardan ğayrı kimse yok. İllā Melik⁽¹⁹⁾ Mūhelhil ile az kişi var ba‘zı nāsa kabīlenūñ kavminden şordum, eyitdi: “Melik⁽²⁰⁾ Melcem¹⁰² bin Ḥanzale'ye yardıma gitdiler.” Koçı daḥı gördüm. Yā ibne'l-ümme ki! Kabīleye⁽²¹⁾ ḥāfız komışlar. Ba‘zı kullara ben eyitdüm. Göñülleri nice emīn olur ki ḥarīmlerini⁽²²⁾ ḥāfızsız komışlar. Anlar daḥı “Bizüm ḥāfızumuzu görmez misin?” diyüp elleri-y-ile⁽²³⁾ koça işāret itdiler ve eyitdiler: “İşbu cemī‘-i ‘Arab'ıñ ḥāfızıdır. Kendü kabīlesini [428b]⁽¹⁾ şaklayımaya mı?” didiler.” Vaḳti kim ‘Anter bunu işitdi, ‘azīm feraḥ oldı. Līkin Esed-i⁽²⁾ Rahīş ğāyib olduğına te‘essüf¹⁰³ itdi. Andan eyitdi: “Ḥāliyā! Ba‘zı şuğlumı każā ideyüm⁽³⁾ daḥı añul añul gideyin. Şöyle ki bir gün{lik} merḥāle(y)i on günde alayın, ḥattā⁽⁴⁾ gelüp baña yitişe. Pes ol vaḳt zāhir ola ki ‘ālemde dilīr ve fāris-i bī-naẓīr kimdür.”⁽⁵⁾ Andan ol gice ol derede yatdı, tā şabāḥa degin. Çün şabāḥ oldı, Abcer'e¹⁰⁴ bindi. ⁽⁶⁾ Şeybūb'ıla Ḥuzrūf daḥı ‘Able'nūñ hevdecin deveye berkidüp üzerine bindürdiler, gitdiler. ⁽⁷⁾ Ḥattā kabīleye yitdiler. Andan ‘Anter kalb-i kaviiyle canān-ı cerīyle ol evlerūñ arasından⁽⁸⁾ geçerdı. Ehl-i kabīle gördiler kim bir fāris şanasın kim tağlardan bir tağdur. Yanınca⁽⁹⁾ bir hevdec-i ‘ālī var kim hīç gözler görmüş degül. ‘Avretler, oğlanlar, kullar ne deñlü⁽¹⁰⁾ varisa hep çıkdılar. Cūssesi büyüklüğinden, ḥilḳati ululuğından müteḥayyir olup⁽¹¹⁾ heybet ü şalābetinden ‘azīm korḳdılar. Andan Esed-i Rahīş'ūñ kulları istiḳbāl⁽¹²⁾ idüp eyitdiler: “Eyyühe's-seyyidü ve'l-baṭlı'l-mecīd! Sen kimsin ve ne dilersin? Eger⁽¹³⁾ koça ḥizmete geldüñise üşde ṭurur, eger anuñiçün māl getürdüñise getür.”⁽¹⁴⁾ Bize vir kim biz bu koçuñ kullarıyuz. Konuḳ ḥānede seni kondurup ziyāfet idelüm.”⁽¹⁵⁾ didiler. İy ‘azīz! Vaḳti kim ‘Anter bu kullaruñ sözün işitdi, bir kez şayḥa kılup⁽¹⁶⁾ eyitdi: “*Veyleküm* benem ‘Anter ibni Şeddād ḥayye-yi baṭn-ı ve‘d fāris-i cellād.” Andan bu kullar⁽¹⁷⁾

¹⁰² Mülcim

¹⁰³ teessüf

¹⁰⁴ Abcur

tağılıp kaçdılar. Erenlerüñ levni müteğayyir olup ‘avretler evlerine düşdiler. ⁽¹⁸⁾ El-kışşa, bu vechile gitdi. Tā ki Esed-i Rahiṣ'üñ evine yitdi. Atından inüp ⁽¹⁹⁾ deveyi çökerdi. ‘Able'(y)i hevdecinden indürüp Reyhāne'nüñ yirine oturtdı. ⁽²⁰⁾ Reyhāne'ye buyurdı ki bil bağlayup ‘Able'ye hizmet ide. Andan қоçı şordı, gösterdi, ⁽²¹⁾ virdiler. Vardı, üzerindeki altını ve gümüşi, çülü, boncuķı, ebrüşümi ne varısa hep şoydı. ⁽²²⁾ Andan қоçı boğazladı. Etini iki nīme eyleyüp bir nīmesini tuzladı. Melik Kays için ⁽²³⁾ şakladı ve bir nīmesini od yakup biryān itdi. Reyhāne'ye emr idüp tarmus bişürtdi, [429a] ⁽¹⁾ ya'ni boğaça. Andan oturup Şeybüb, Huzrūf¹⁰⁵, ‘Able'yile yidiler. El-kışşa, ol gün anda yidi, ⁽²⁾ içdi. Gice olıcaķ yatdı, uyudı. Şabāh olıcaķ tırı geldi. Қоçuñ nesi varısa ⁽³⁾ mālдан, cevāhirden, atdan, deveden mecmū'ını aldı. ‘Able'(y)i devesine bindürüp ⁽⁴⁾ қоçuñ başını devenüñ boynına aşdı. Atına bindi. Līkin kabīleden hīç kimsenüñ ⁽⁵⁾ nesnesin almadı. Belki Esed-i Rahiṣ'üñ emvālını şordı diyi virdiler, aldı. Şöyle ki қоç ⁽⁶⁾ mālından ğayrı iki biñ devesini қатарı mehāriyile, құлı қullуқcısıyıla ve cemī'c-i atlarını ⁽⁷⁾ sürdi. Ferahlıķ birle gitdi. ‘Able dağı anuñ fi‘āline ve ‘izām-ı şānına ‘azīm feraḥ ⁽⁸⁾ oldı. Andan ‘Anter ref' savtıla kendüyi medḥ idüp bu şi'ri inşād itdi: ⁽⁹⁾ **Şi'r.** ⁽¹⁰⁾ [Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ **Rāvī eydür:** ‘Anter diledi kim Reyhāne'(y)i seby ide. Қardaşı Şeybüb eyitdi: “Yā aḥī! ⁽²²⁾ Dōstuñ ya'ni ‘Amr bin Ma'dī Kereb'üñ қız қardeşin mı seby idersin?” Andan ‘Anter ⁽²³⁾ eyitdi: “Gırçeksın yā Şeybüb!” İy ‘azīz! ‘Anter giderdi. ‘Able anuñ şecā'atını [429b] ⁽¹⁾ ve feşāḥatını be-ğāyet ta'accüb iderdi. ‘Anter'üñ mā-cerāsı böyle. Ammā Benī Nebhān vakti kim ‘Anter ⁽²⁾ қоçı boğazladı, Melik Mūhelhil'e eyitdiler: “Bilüñ ki қоç boğazlandı.” Andan Melik Mūhelhil ⁽³⁾ eyitdi: “Olmaya ki birüñüz söyleyesiz hīç tınmañ ola ki kendü diledüĝine ⁽⁴⁾ қanā'at idüp vara gide şerrinden қurtulavuz. Ben bilürem ki ol kimsenüñ ⁽⁵⁾ ḥarīmin seby itmez,

¹⁰⁵ Huzrūf

zîrâ ki şöhreti bu vechile çıkıpdurur.” Ebû ‘Ubeyde eyitdi: Bundağı ⁽⁶⁾ mǎ-cerā böyle geldük. Vizr ibni Cābir Benī Hemedān'ıñ kıtālinden şöıra ki gelürdi. ⁽⁷⁾ İki eli faħr u senāyla toptoluydı. Hattā kavminüñ diyārına yakın geldi. Gördi kim ⁽⁸⁾ қоç тұрдуğı depede dütüñ var. “Ne hikāyet?” diyince қullar yitişüp ¹⁰⁶ “*Vā-zellāh* ⁽⁹⁾ *vā-a‘zam-i muşibetāh.*”¹⁰⁷ diyü çığırdılar. Bunlardan haber şordı, eyitdiler: “Eyyühe's-seyyid! ⁽¹⁰⁾ Bize hücum itdi. Ol fāris-i kerrār esed-i miğfār ‘Anter ibni Şeddād-ı ‘Absi¹⁰⁸ ‘avreti ⁽¹¹⁾ bilesince dağı қardaşı Şeybüb oğı Hızrūf’dan gayrı kimse yok. Gelüp ⁽¹²⁾ evüñe қondı. ‘Avretini senüñ yirüñde oturtdı ve ‘avretüñ Reyhāne'(y)i kendü ⁽¹³⁾ ‘avretiñe hizmetkār itdi. Қoçı boğazlayup etinden yidi. Başıñı ‘Able'nüñ devesi ⁽¹⁴⁾ üzerine aşdı. Cemī‘-i mālūñı aldı, gitdi. İmdi eger sende gayret-i ebṭāl varısa ⁽¹⁵⁾ bu ‘ārı senden keşf eyle.” didiler. Vaḳti kim Vizr bu sözi işitdi, dünyā gözine қараñu ⁽¹⁶⁾ görünüp қullarına eyitdi: “Veyleküm yā evlāde'z-zinā! Niçün қoduñuz kim buncılayın ⁽¹⁷⁾ işler ideyidi.” Elli қuluñ boynın urdı. Andan Zeydü'l-Ḥayl fırsat bulup eyitdi: ⁽¹⁸⁾ “Yā Vizr! Қoçuñuñ mǎ-cerāsı emvālüñüñ alınması saña güç gelmesün. Ol fāris kim beni anuñla ⁽¹⁹⁾ ta‘yib iderdüñ. Senüñ üzerüñe hücum itdi. Ḥarīmüñi hetk idüp қоçuñı ⁽²⁰⁾ қatl itdi. Seni dağı ‘āra bindürüp faziḥatıla қodı.” ¹⁰⁹ didi. Vaḳti kim Vizr bunuñ ⁽²¹⁾ sözün işitdi, keskün қılıçları-y-ıla urmaқdan ziyāde gelüp eyitdi: “Yā Zeyd! Eger ⁽²²⁾ ol benüm üzerüme hücum idüp қоçumı boğazladı-y-ısa başını ‘Able'nüñ devesi ⁽²³⁾ boynına aşdıysa üş göresin kim bende anuñ başını Reyhāne'nüñ devesi [430a] ⁽¹⁾ boynına nice aşam. ‘Able'(y)i seby idüp evüm қapusında ҳor u ḥaḳīr nice hizmetkār қılam.” Andan ⁽²⁾ қabīleye girdiler. Gördiler ki Reyhāne'nüñ saçı таğıлmış. Yüzün yırtup eydür ki: ⁽³⁾ “*Vā-sebyāh vā-faziḥatāh!*” Pes Vizr bu nesnelere taḥammül itmeyüp ardınca gitmeden ⁽⁴⁾ gayrı çāre bulmadı. Andan ol gün yarağ idüp ‘avreti Reyhāne'ye eyitdi: “Eger ⁽⁵⁾ ‘Anter қоçuñ başını

¹⁰⁶ eydürlerdi ki

¹⁰⁷ “Vay başıma gelen büyük dert.”

¹⁰⁸ ‘Abesī

¹⁰⁹ қоçuñı

‘Able'nüñ devesi boynına aşdıysa ben dağı ‘Anter'üñ ⁽⁶⁾ başını senüñ deveñ boynına aşayın, ‘Able'(y)i senüñiçün hizmetkâr alayın.” didi. Andan ⁽⁷⁾ ol sâ‘at yaraklanup at arkasına süvâr oldı. Bilesince eyü atlardan on yidek ⁽⁸⁾ atı aldı ve on kul aldı. On dağı deve aldı. Azığıçün Reyhâne'(y)i bir hevdece bindürüp ⁽⁹⁾ devenüñ zimâmını kulu Necm'e viridi. Kalb-i muẓtaribile gitdi. Andan fârislerden ⁽¹⁰⁾ yüz güzîdesi ardına düşdiler. Bâķisi ‘Anter qorqısından qaldılar. Vaķti kim Vizr bunları ⁽¹¹⁾ gördi, eyitdi: “Yâ âl-i Nebhân! Rabb-i qadîm haķķı ki Rabb-i Mûsâ ve İbrâhîm'dür. Eger sizden ⁽¹²⁾ birüñüz baña tâbi‘ olursañuz bu ‘abd-i zenîmüñ vağd-i le‘îmüñ talebinde kılıcumı gögsümde ⁽¹³⁾ ururun, arķamda çıkar. Qoñ beni kim tâ andan deynümi istîfâ idem.” didi. Andan fursân-ı ⁽¹⁴⁾ Benî Nebhân döndiler, gitdiler. Esed-i Rahîş dağı kulınıñ ve ‘avretinüñ öniñce arslan ⁽¹⁵⁾ gibi ‘Anter'üñ ardına düşüp gitdi. **Râvî eydür:** ‘Anter on gün gitdi. ⁽¹⁶⁾ Lîkin on gün gitdügi yir iki günlük ya üç günlük yol idi. Bu vechile añul ⁽¹⁷⁾ añul giderdi ki tâ ki Vizr ardınca gele depeleye veyâhuz tutup esir ide. Eger ⁽¹⁸⁾ çi Benî Nebhân'uñ mecmû‘ısı bile dağı olursa. El-kışsa, ‘Able'nüñ söziyle telezzüz idüp ⁽¹⁹⁾ gitdi. On birinci gün şabâh bir dereye yitdi. Yimişi çok çâyır u çemen mürğizâr eṭrafıñıñ ⁽²⁰⁾ sâḥât-ı laṭîf. Vaķti kim ‘Anter bu vādîyi gördi, diledi kim ine bir iki gün bunda ṭura. ⁽²¹⁾ Esed-i Rahîş dağı ol vaķtde yaķlaşup ṭururdu. ‘Anter naẓar itdi, gördi kim toz qopdı. ⁽²²⁾ ‘Able'ye eyitdi: “İşbu toz Benî Nebhân diyârından yañadandur. Şek degüldür kim Esed-i ⁽²³⁾ Rahîş'dür ve eger ol olacaķ olursa erüñden bir nesne göresin kim gönlüñ şâz ola. [430b] ⁽¹⁾ Andan ol vaķtde cemî‘-i emvâli derenüñ arasına şalup Şeybüb'ıla Huzrûf'ı üzerine ⁽²⁾ müvekkel qodı. Andan Şeybüb çomağın eline alup ol kullara eyitdi: “‘Ahd-i ‘Arab ⁽³⁾ haķķı-y-içün yâ Benî'l-li‘yâm! Eger birüñüz kımıldanup söyleyecek olursa işbu ⁽⁴⁾ çomağıla başuñuz yararın.” didi. Andan ‘Anter ceng âletini arâyize kıldı. Abcer'i ¹¹⁰ yidekden ⁽⁵⁾ çıkarup üzerinde süvâr oldı. Naẓar idüp ṭurdu kim tâ göre kim gelür bu yaña. Vizr dağı ⁽⁶⁾ gördi kim

¹¹⁰ Abcur

‘Anter yaluñuz kendünün ħudūmına muntazır olmış tırur. Ol daħı yidek⁽⁷⁾lerinden bir eyüsine süvār olup Kağan Arslan gibi añrayup gümredi. ‘Anter⁽⁸⁾’de anı gördi kim ħulınuñ öñinde celādetin izhār ider. Vaħtı kim Vizr⁽⁹⁾’ün gözi ‘Anter’e tuş⁽⁹⁾ oldu, atuñ dizginin şalı virüp bir na‘ra ħaykırdı kim işidenleri ditretti.⁽¹⁰⁾ Nidā idüp eyitdi: “Kimdür ol kim arslan inine hücūm idüp benüm gibi pehlevānuñ⁽¹¹⁾ evüni ġāret ider.” Andan eyitdi: “Yā velede⁽¹²⁾’z-zinā! Bir yire hücūm itdūñ kim melikler andan heybet⁽¹²⁾ alurlar. Sādāt-ı cābire andan ħorħarlar. Meger seni anda ecelüñ getürüp durur ki⁽¹³⁾ üş senüñ burnuñı ovup {ecelüñ} ta‘cıl iden geldi.” didi. **Rāvī eydür:** Bu henüz⁽¹⁴⁾ sözün temām itmeyüp dururdu ki ‘Anter bunuñ öñinde bulundu. Bir kez şayħa⁽¹⁵⁾ ħılup eyitdi: “Kes sözüñi ecel şerābın içmedin eyyāmuña maġrūr olma. Gör ki⁽¹⁶⁾ öñüñde tıran kimdür. Benem ol tavilü’n-nicād¹¹¹, ref‘ü’l-‘imād, ħayye-i baħnu⁽¹⁷⁾’l-ve‘d ve mut‘imü’z-zād ħāmilü’l-umūru’ş-şidād ‘Anter ibni Şeddād.” Andan cevlan⁽¹⁸⁾ idüp bu ebyātı inşād itdi: **Şi‘r.**⁽¹⁹⁾ [Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir [431a]⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir⁽³⁾ Arapça şiir⁽⁴⁾ Arapça şiir⁽⁵⁾ Arapça şiir⁽⁶⁾ Arapça şiir⁽⁷⁾ Arapça şiir⁽⁸⁾ Arapça şiir⁽⁹⁾ Arapça şiir⁽¹⁰⁾ Arapça şiir.]⁽¹¹⁾ **Rāvī eydür:** Vaħtı kim Vizr ‘Anter’ün şi‘rin işitdi, fūrūsiyyet mizāniyla vezn⁽¹²⁾ idüp şecā‘at ħibresiyile istidlāl itdi kim şaħilü’l-‘ayyārdur. Andan⁽¹³⁾ eyitdi: “*Veyleke yā ‘Anter!* Sebeb neyidi ki evüm üzerine hücūm idüp ħarīmümi⁽¹⁴⁾ hetk itdūñ?” ‘Anter daħı eyitdi: “Beni aña bā‘is olan ħuvvet-i cenānumdur ve daħı⁽¹⁵⁾ sen[in] ‘Arab’a itdügüñ işlere ġayretümdür. Vaħtı kim Vizr bunu işitdi, süñüsin⁽¹⁶⁾ çevürüp cevlan ħıldı ve ħılıcın yalın ħılup bu şi‘ri inşād itdi: ⁽¹⁷⁾ **Şi‘r.**⁽¹⁸⁾ [Arapça şiir⁽¹⁹⁾ Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir [431b]⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir⁽³⁾ Arapça şiir.]⁽⁴⁾ **Rāvī eydür:** Vaħtı kim Vizr ebyātından fāriğ oldu, ‘Anter eyitdi: “Yā vaġd! Kendü⁽⁵⁾ nefsüñi ħabāyihile medħ idüp hetk-i sūtūrıla seby-i benātıla iftiħār itdūñ.” didi.⁽⁶⁾

¹¹¹ necād

Andan  ag gibi  albi[yi]le  zerine  amle itdi. Vizr da ı dem r gibi  albi[yi]le a a m l k  ⁽⁷⁾ oldu.   yle ki na ralar urup  ay ırurp g l gibi g rle diler,  a an arslanlar ⁽⁸⁾ gibi a ra up g mre diler.  att   iddet-i  azabdan be izleri  ararurp ⁽⁹⁾ atları aya ından  a ları yum adı.   liy  bunların arasında c r  olan ⁽¹⁰⁾ hi bir meyd nda c r  olmamı dur. El-kı  a ol g n t  evvel-i neh rdan a  ama ⁽¹¹⁾ degin ceng itdiler. Birbirine  afer bulamadılar. Andan Vizr  Anter'e eyitdi: “Y  ibne ⁽¹²⁾ Zeb be! D n p  ab  a dek yatma a   cet n var mıdur?” Andan  Anter eyitdi: ⁽¹³⁾ “Y  Vizr!  imden gir  ayrılma  olmaz. M d mki ikim zden bir m zden mur dına ⁽¹⁴⁾ yiti meye.   yle  ama  itme ki nef n  r  at ola.  imden gir  ⁽¹⁵⁾ ol sa a  ar mdur.” Andan ol  ara u gicede gir  cenge  urdılar.   yle ki ⁽¹⁶⁾ her birisi  ılıcı  u  ından d rt yanın g rerdi. El-kı  a ol gice   lemi birbirin n ⁽¹⁷⁾ g zine teng itdiler. Elllerinde s n ler  ınurp t   ab  a degin ceng itdiler.  y  az z! ⁽¹⁸⁾ Altlarında atları kel l bulup kend ler n mec li  almadı. Rey  ane g zya ın {d kerdi}, ⁽¹⁹⁾ meyd na b  ardı. L kin  Able diledi kim  Anter'i  ındura, t  cevheri   hir ola. ⁽²⁰⁾ Pes nid  id p eyitdi: “Y  ebe'l-fev ris! Noldi?  uvvet ne kim yum adı. Eger ⁽²¹⁾  a mu nı  ahr itmeyecek olursa   ama  itme kim da ı ben m cism m sen n ⁽²²⁾ cism ne yapı a.” didi.  y  az z! V kti kim  Anter  Able'n n kel mın i itdi, himmet-i  aviyyesi ⁽²³⁾ ta arr k id p  ayret-i c hiliyyesi deprendi. Heybet    al betile bir kez  ay ırurp [432a] ⁽¹⁾ yitdi. Vizr'i cebe v  cev enile  utdı, at  zerinden  aldururp yire urdı.   nki  Able ⁽²⁾ g rdi, Esed-i Rah    Anter nice yire ururp es r itdi. Nid  id p eyitdi: “Y  ebe'l-fev ris! ⁽³⁾ Nef m sa a fid  olsun.  a  oldu kim ben sa a fid  olup sen benden mur du a ⁽⁴⁾ yiti esin.” didi.  Anter  Able'n n s zinden  az m fera  oldu. Cism-i  al line  afiyet ⁽⁵⁾ yiti  p  al line  if     ıl oldu. Andan  ılıcı Vizr' n boynına  ayayurp  Able'n n ⁽⁶⁾   nine degin s rdi ve bu  i ri in  ad itdi: ** i r.** ⁽⁷⁾ [Arap a  iir ⁽⁸⁾ Arap a  iir ⁽⁹⁾ Arap a  iir ⁽¹⁰⁾ Arap a  iir ⁽¹¹⁾ Arap a  iir ⁽¹²⁾ Arap a  iir ⁽¹³⁾ Arap a  iir.] ⁽¹⁴⁾ **R v  eyd r:** V kti kim  Anter  i rinden f ri  oldu,  eyb b'ı  ı ırurp buyurđ. ⁽¹⁵⁾ Vizr'i atı  zerine  ar na

bağladı. Andan ‘Anter Reyhāne'ye bağıdı, eyitdi: “Yā Reyhāne! ⁽¹⁶⁾ Eger benümile
 kıardaşuñ ‘Amr arasında dōstluğ degülmisse seni seby idüp ⁽¹⁷⁾ ‘emmüm kıızı ‘Able'ye
 hızmetskār iderdüm. Līkin beşāret olsun ki ben saña ⁽¹⁸⁾ el uzatmazın. Yüri kerīme,
 maşūna maķāmuña git.” didi. Andan Reyhāne ⁽¹⁹⁾ ‘Anter'e du‘ā itdi. Zīrā zannında
 buyıdı ki kendüyi seby ider. Andan Necm Reyhāne'nüñ ⁽²⁰⁾ devesinüñ zimāmını
 yidüp kavmi diyārı yolın taleb idüp gitdi. Andan ⁽²¹⁾ Reyhāne eyitdi: “*Veyleke* yā
 Necm! Eger biz şimdi kabīlemüze varursavuz Zeydül-hayl'üñ ⁽²²⁾ şemāteti ziyāde
 olur. Bu haber ketm olmaz. Zīrā ki haber-i meş‘üm tiz şāyi‘ olur. ⁽²³⁾ Līkin dilemez
 kim erüm esīriken ben kabīlede olam.” Andan Necm eyitdi: “Yā Emīre! **[432b]** ⁽¹⁾ Yā
 sen ne itmek istersin?” Reyhāne eyitdi: “Kim menāzil-i Benī Zübeyd'i taleb iderin.
 Dilerin ⁽²⁾ beni kıardaşum ‘Amr bin Ma‘dī Kereb'e yitişdüresin, tā ki kıışsa(y)ı aña ⁽³⁾
 bildürem. Ola ki Vizr'üñ halāşında sa‘y ide.” Andan kul bunuñ re‘yini şavāb ⁽⁴⁾ görüp
 menāzil-i Benī Zübeyd'i taleb idüp gitdi. İy ‘azīz! Bunlaruñ mā-cerāsı ⁽⁵⁾ böyle.
 Ammā ‘Anter ki giderdi, feraħından dünyāya şıgmazdı. Bilesince Esed-i ⁽⁶⁾ Rahīş be-
 gāyet katline harīş Huzrūf'ı anuñ üzerine müvekkel kııldı. Kıardaşı ⁽⁷⁾ Şeybüb'a emr
 itdi kim cemī‘-i develeri ve daħı Vizr'üñ nesi varısa cemī‘isini cem‘ ide. Şeybüb ⁽⁸⁾
 daħı emrini yirine getürüp kulları, develeri cem‘ itdi. ‘Able'(y)i hevdecinde kıoyup ⁽⁹⁾
 devesi zimāmından yitdi. El-kıışsa ‘Anter bu vechile gitdi, hattā kavminüñ ⁽¹⁰⁾
 diyārına yitdi. Geldügin işidüp feraħ oldılar. Şöyle ki muħibleri istiķbāl idüp ⁽¹¹⁾
 Melik Kıays kıardaşları-y-ıla bindi. ‘Urve iķbāl idüp mu‘ānaķa itdi. Melik Kıays
 ‘Anter'ile ⁽¹²⁾ gelen nesnelere nazar itdi. Gördi mālıldur, bağı esīrdür, develerdür
 ve daħı gördi kim ⁽¹³⁾ bir kıoçuñ başı deve boynında aşılı. Melik Kıays'üñ bundan
 haberi yoğıdı. Andan ⁽¹⁴⁾ eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Nedür bu?” Andan ‘Anter eyitdi:
 “Yā melik! Ammā esīr Vizr bin Cābir'dür. ⁽¹⁵⁾ Ammā bu ol kıoçuñ başıdır kim ‘Arab'a
 hāfız idüp mülükden ve aşhāb-ı rütebdan ⁽¹⁶⁾ cizye alurdı. Vakti kim Kıays bunu işitdi,
 ‘Anter'üñ şecā‘atini ve ‘ulüvv himmetini ⁽¹⁷⁾ be-gāyet ta‘accüb itdi. Bildi kim

ķabīlenüñ ‘izzi anuñ sa‘ādeti[yi]le maķrūndur. Andan ⁽¹⁸⁾ cemī‘-i fursāna ve aşķābına selām idüp gitdi, hattā evlerine yitdi. Esīri Şeybūb'a ⁽¹⁹⁾ işmarladı kim oñat şaklaya. ‘Able daķı Müddile'den da‘vetin aldı. Erinüñ şun‘ına feraķ olup ⁽²⁰⁾ mertebesi yüceldi. ‘Anter bir ulu düğün idüp ‘aşīresine in‘āmlar itdi. ⁽²¹⁾ Bundan soñra yiyüp içüp ‘Able'nüñ hüsniyile ‘iş u ıaraba başladı. Bunlaruñ ⁽²²⁾ mā-cerāsı böyle. Ammā Necm'ile Reyķāne gitdi, hattā ehline yitdi. Ķardeşi ‘Amr'a ⁽²³⁾ girüp öñinde ağladı, ciger ıağladı. Şöyle ki yüzün yırtup **[433a]** ⁽¹⁾ başına ıopraķ koydı. Ķardaşından istimdād itdi. Ćünkü ağlamadan fāriğ oldı, ⁽²⁾ ķardaşı ‘Amr mā-cerāsından şordı. Andan ol daķı eri esīr olup ‘Anter kendüden ⁽³⁾ ne vechile mümteni‘ olduķını bir bir ķaber virdi. Andan ‘Amr eyitdi: “Yā Reyķāne! Erüñ ⁽⁴⁾ ‘Anter'e mülākī olduķı ķaķā itmiş. Gerçi bu nesne aña yiridür. Zīrā ki bir nesne ⁽⁵⁾ itdi ki hīķ andan öñdün kimse anı itmemişdür. Şöyle ki fursānı ⁽⁶⁾ ķaķīr idüp mülūk-ı ‘urbān'ı¹¹² söyündürdi. Ķoyunından bir ķoķ alup ‘Arab'a ķāfız ⁽⁷⁾ ķıldı. Ammā senüñile Vizr arasında hīķ añar mısın ne olupdur? Seni ehlüñden ⁽⁸⁾ nice seby idüpdür. Belki ben rāzī degüldüm seni aña tezvīc itmege. Kes ⁽⁹⁾ sözüñi ki anuñ ķalāşına benden ķāre yokdur. Ne olaydı bu nevbet helāk ⁽¹⁰⁾ olaydı.” Vaķti kim Reyķāne ķardeşinüñ sözün işitdi, ‘āķile fāzıla idi, eyitdi: ⁽¹¹⁾ “Yā āķi! Şimdiki ķālde añunıla bizüm aramuzda ittişāl-ı imtizāc olupdur ki cemī‘ ‘Arab ⁽¹²⁾ bilürler. Geķen geķdi. Pes saña anuñ ķalāşına gitmeden ģayrı ķāre yokdur.” didi. ⁽¹³⁾ Andan ‘Amr eyitdi: “Yā uķtān! Ne dırsıñ? Ķanı ‘āķluñ? Ya‘ni anuñ ķalāşıyıķün ⁽¹⁴⁾ varayın. ‘Anter'ile muķātele idüp nefsümi mehlekeye mi atayum? Ben anuñ yüzine ķılıķ ķeküp ⁽¹⁵⁾ kerīmiken le‘īm olmazın. Līkin senüñ ķāķıruñ içün hediye-i seniyye ile varup ⁽¹⁶⁾ ‘Anter'den dilek ideyin. Bilürin ki şāķib-i keremdür. Eger in‘ām idüp koyı ⁽¹⁷⁾ virürse hoş ģökcek, eger koyıvirmezse daķı anuñ ķalāşına ķāre yokdur.” ⁽¹⁸⁾ didi. Andan Reyķāne eyitdi: “Yā āķi! Saña ne lāyık olursa işle ki ben senüñile ⁽¹⁹⁾ bile

¹¹² ‘İrbān

giderin. ‘Anter’üñ ‘Able’nüñ ayaklarına düşüp istiṣfā‘ iderin. Ümīz⁽²⁰⁾ dūr ki nevmīz olmayam.” **Rāwī eydür:** ‘Amr ol gün yaraqlanup ‘Anter için ⁽²¹⁾ üç yügrük at aldı. Üç daḥı cebe, üç daḥı kılıç ki altunla muḥalli{dür}. Üç ‘ıkd ⁽²²⁾ daḥı cevher. Reyḥāne hevdec-i ālīsine bindi. ‘Amr bilesince ḳavminüñ sādātından ⁽²³⁾ elli fāris aldı. Diyār-ı Benī ‘Abs’i¹¹³ ṭaleb idüp gitdi. İy ‘azīz! Bunlaruñ mā-cerāsı böyle. [433b] ⁽¹⁾ Ammā ‘Anter Melik Ḳays aña eyitdi: “Yā ebe’l-fevāris! Ol esīr ḥaḳḳında niyyetüñ nedür? ⁽²⁾ Anı terk idüp nefsüñ nice rāḥat olur. Pes anı öldürüp rāḥat olsaña.” ⁽³⁾ didi. Andan ‘Anter eyitdi: “Yā melik! Benüm fikrüm oldur ki öldürem.” Andan ⁽⁴⁾ Melik Ḳays’uñ ḳatından ṭurup gitdi ki tā Esed-i Raḥīṣ ḳatlı ideyidi. Nā-gāḥ ⁽⁵⁾ ḳulları ḥaber virdiler ki üṣ ‘Amr bin Ma‘dī Kereb geliṭurur. ‘Anter binüp ⁽⁶⁾ istiḳbāl itdi. Vaḳti kim biribirin gördiler, ‘Amr diledi kim yayaḳ ola. ⁽⁷⁾ ‘Anter and virdi ki inmeye. At sürüp birbiri-y ile at üzerinden mu‘ānaḳa ⁽⁸⁾ itdiler. Şeybüb Reyḥāne’nüñ hevdec-i zimāmın alup ‘Able’nüñ mazrebinden yaña ⁽⁹⁾ gitdi. ‘Able daḥı çıḳdı. İstiḳbāl idüp ikrām u ‘izzetile ḳondurdi. Andan ⁽¹⁰⁾ Reyḥāne ‘Able’nüñ ayaḳına düşüp aḳladı ve etegine ṣalınup istiṣfā‘ ṭaleb ⁽¹¹⁾ itdi. ‘Amr daḥı hediyyesin virdüğinden ṣoñra eyitdi: “Yā ḥamiyyet-i¹¹⁴ ⁽¹²⁾ ‘Abs!¹¹⁵ Ben senüñ cenābuña müte‘allıḳın. Senden istiṣfā‘ ṭaleb iderin.” dirken ⁽¹³⁾ nā-gāḥ gördiler ki Esed-i Raḥīṣ ḥil‘at-i seniyyeyile ṣöyle ki ağır bahālu fāḥire ⁽¹⁴⁾ libāslarıyla, altunlu ‘imāmeyile girüp geldi. Andan ‘Amr bin Ma‘dī Kereb ⁽¹⁵⁾ bundan dehşet idüp ‘Anter’üñ zekāvetini ta‘accüb itdi. ‘Anter eyitdi: ⁽¹⁶⁾ “Yā eba Ṣevr! Benüm ḳaşdum buyıdı ki Vizr’i öldüreyidüm. Ḥāliyā bizden saña baḥṣīṣ ⁽¹⁷⁾ olsun.” didi. Her ṭarafdan ‘Anter’e du‘ā itdiler. **Rāwī eydür:** Andan ‘Anter ⁽¹⁸⁾ Şeybüb’a emr itdi ki develer boḡazlayup ṣerāblar döküldi. Biş gün ⁽¹⁹⁾ temām yiyüp içdiler. Altıncı gün ‘Amr güç yaraḳın itdi. ‘Anter hediyye⁽²⁰⁾ sine ‘ivaż mālī cezīl virüp bile gönderdi, çıḳdı. Güyegüsi Vizr bin Cābir ⁽²¹⁾ daḥı bilesince libās-ı fāḥirile mükerrerem ‘Anter

¹¹³ ‘Abes

¹¹⁴ Hamiyet

¹¹⁵ ‘Abes

atını kılıcını giri virüp ⁽²²⁾ ‘Amr[‘l in] getürdüğü atlaruñ birini aña bağışladı. Fi'l-cümle ‘Anter'üñ ihsānından ⁽²³⁾ şākir olup gitdiler. Līkin Esed-i Rahīş göñlinde mekre niyyet [434a] ⁽¹⁾ ¹¹⁶ itmişidi. ‘Amr'a ihfā itmedi. Şöyle ki ‘Amr eyitdi: “Yā Vizr! ‘Anter hakkında ne itmege niyyet ⁽²⁾ eyledüñ.” Ol dañı {eyitdi}: “Eşerin ħal‘ itmege.” Andan ‘Amr eyitdi: “Lāt u ‘Uzza ħaħķı-y-içün eger ⁽³⁾ ‘adāvet iderseñ ne vāķi‘ ola göresin.” Andan ayrılıp ‘emmüsi oğlanları-y-ıla ⁽⁴⁾ kendü diyārına gitdi. Şöyle ki murādına yitdi. Ammā Vizr ħulı Necmi'le ‘avreti ⁽⁵⁾ Reyhāne'yile gitdi. Ĥattā ki ehline yitdi. Līkin ħabīle gice girdi. ⁽⁶⁾ Şemāte-i a‘dā ħorķusından ħuşuşa ki Zeydü'l-Ĥayl ħāliyā ħabīlede geldügi bilindi. ⁽⁷⁾ Şöyle ki Zeydü'l-ĥayl eyitdi: “Yā Vizr! Her ki bir kimseyi bir nesneyile ta‘yīr itse ⁽⁸⁾ ol kişi anuñıla mübtelā olur. Baĥal-ı mehūlı gördüñ mi kim saña dañı nice ‘ār geydürdi. ⁽⁹⁾ Neylemek gerek dehrüñ ħāli böyledür geh iķbāl ider, gāñ idbār ider.” didi. Andan ⁽¹⁰⁾ Vizr eyitdi: “Yā Zeyd! Bunda ta‘yīr idecek nesne yok. Zīrā ki ħarbdur ki “*Tāreten* ⁽¹¹⁾ *leke ve tareten aleyke*.” Ya‘ni eydür “ Ĥarb gāñ senüñ üzerüñe gelür, gāñ anuñ üzerine ⁽¹²⁾ gelür ¹¹⁷.” İmdi dehrüñ küllüsi ‘Anter içün degül eger intikāmum almadan taķşīr ⁽¹³⁾ idüp ‘ārı geymege rāzī olursam ol vaķt saña vācib ola ki beni ta‘yīr idesin. ⁽¹⁴⁾ Lāt u ‘Uzzā ħaħķı-y-içün baña lā-büddür ki anı öldürüp ‘avretini seby idem ⁽¹⁵⁾ ve dañı cemī-i Benī ‘Abs'üñ ¹¹⁸ aşārını ħal‘ idüp diyārını ħālī kılam. Şöyle kim kuş ⁽¹⁶⁾ uçup ħulan yügüdmez.” Andan Zeydü'l-ĥayl eyitdi: “Vallāhi ‘Anter'üñ bu sözi ⁽¹⁷⁾ işidürse öykesi ziyāde olup giri esīr ider, evveliñden dañı bed-ter saña ⁽¹⁸⁾ iş ider.” didi. Andan çıkup atasıyla gitdiler. Vizr'üñ ħāli yakın oldu kim ⁽¹⁹⁾ ħaķımaħdan göñli pāre pāre ola. Başlayup Benī ‘Ammusını cem‘ eyledi. Şöyle ki bindügi ⁽²⁰⁾ vaķtin ‘emmüsi oğlanlarından dört yüz mübārız bile binerdi. Anlardan istid‘ā ⁽²¹⁾ idüp ħālinden şikāyet itdi, eyitdi: “Yā Benī ‘Ammi! Bilürsiz ki bu ‘Anter'den baña ne nāzil ⁽²²⁾ oldu. Şöyle ki bu ħaber cemī‘-i büldānda

¹¹⁶ niyyet

¹¹⁷ didi

¹¹⁸ ‘Abes

şāyi^c olup mecmū^c-ı eṭrāfa yitişdi. ⁽²³⁾ İmdi ben eger keşf-i ‘ār itmedin oturacak olursam ebedī ta‘yīr olunur. Pes [434b] ⁽¹⁾ lā-büddür ki anuñ üzerine hücum idem. Sizde anuñ ḥarbinde baña yardım olur mısınız? ⁽²⁾ Yoksa nesebüm sizden ḳat^c idüp ḡayrıñuz ṭaleb idineyüm mi?” Andan küllīsi eyitdiler: ⁽³⁾ “Eyyühe's-seyyid cānumız saña fidī olsun.” Vaḳti kim Vizr bunların sözün ⁽⁴⁾ işitdi, feraḥ olup bunlara du‘ā itdi. Andan ol sâ‘at Benī Ma‘an'ın seyyidine {biti} gönderdi ⁽⁵⁾ ¹¹⁹ kim Minhāl bin Nāḳıd ibnū'l-Cellāḥ'dur¹²⁰ ki ‘Anter evvel menşe’inde atasın depeleyüp ⁽⁶⁾ dururdu ki ḥikāyeti ma‘lūm olupdurur. Bitisinde eyitdi: “Yā ibne'l-‘amm! Vaḳt oldu kim ⁽⁷⁾ ṭuru gelüp atañuñ ‘ārını bu ‘abd-i zenīmden maḥv idüp deynini bu vaḡd-i le‘īmden ⁽⁸⁾ istīfā idesin. Şimdiki ḥâlde benümile anuñ ortasında muḥārebe vardır. Şöyle ⁽⁹⁾ ‘azm idüp ṭururın ki yatup uyumayam, tā ki anuñla bir yaña olmayınca. ⁽¹⁰⁾ İmdi sen daḡı tiz gelmek ardınca olasin ¹²¹.” didi. **Rāwī eydür:** Vaḳti kim biti ⁽¹¹⁾ Minhāl'e yitişdi, maẓmūnın bilüp çeri cem^c itdi. Şöyle ki biş biñ pūr-yaraḳlu ⁽¹²⁾ gömgök demüre müstaḡraḳ mübārizile Minhāl ibni Nāḳıd od yalını gibi cebe vü cevşene ⁽¹³⁾ müstaḡraḳ olup önlerince giderdi ve bu şi‘ri inşād iderdi: **Şi‘r.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁸⁾ İy ‘azīz! Bu ḳavm gitdiler, ḥattā Benī Nebḥān'a yitdiler. Esed-i Rahīş istikbāl idüp ⁽¹⁹⁾ anlarıñla mülākī oldu. Develer boḡazlayup bunlara be-ḡāyet ikrām itdi. El-ḳışşa ⁽²⁰⁾ üç gün ziyāfet idüp ol Benī Nebḥān'dan kendüye tābi^c olan mübārizleri cem^c ⁽²¹⁾ itdi. Şöyle ki mecmū‘ısı yidi biñ fāris oldu. Vizr daḡı cebe vü cevşene müstaḡraḳ ⁽²²⁾ olup ‘askerūñ önince gitdi. Germ olup işbu ebyātı inşād itdi. [435a] ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽¹¹⁾ **Rāwī eydür:** Ol ḳavm ciddile diyār-ı Benī ‘Abs¹²² ṭaleb idüp gitdiler. Bu ṭā’yife-yi ⁽¹²⁾ bāḡīyenüñ mā-cerāsı böyle. Ammā ‘Anter ḡazavātı terk idüp yiyüp

¹¹⁹ benī

¹²⁰ Cellāc

¹²¹ ḳi

¹²² ‘Abes

içmeğe ⁽¹³⁾ meşgûl olmuş idi. ‘Able'nüñ naẓarı-y-ıla mültezẓ¹²³ olup cemāliyle müşerref idi. ⁽¹⁴⁾ El-kışşa ‘aṭā vü baḥşîşile elinde māl az ẓaldı. Lā-büdd oldı kim kendüye ⁽¹⁵⁾ ‘āşî ‘Arablara emvāl ẓalebine gide. Pes ol vaḳt buyurdı, oğlanlarına ki Meysere'dür, ⁽¹⁶⁾ Ğazub'dur ve Māzin'e ve ‘Urve ibnü'l-Verd'e ve şol erenlere kim şiddetde kendüye ⁽¹⁷⁾ gerek olurlar. Yarağ itdiler. Şöyle {ki} [gömgök] demüre müstağrağ olup dün içinde gitdiler. ⁽¹⁸⁾ Kabileden çıkıcağ ‘Anter ‘Urve'ye eyitdi: “Yā ebe'l-ebyaz! Bu nevbetde fikrüm var ki ⁽¹⁹⁾ diyār-ı Ĥimyer'i ve Kehlān'ı ġāret idem. Şöyle ki cemîc-i elsün-i ‘Arab'da söylene.” ⁽²⁰⁾ Andan ‘Urve eyitdi: “ Ne ki zāhir oldı-y-ısa işle. Çünki heybetün ẓulüb-ı ‘Arab'da vāḳi^c ⁽²¹⁾ olmışdur, pes oturmak ne revādur?” didi. Andan ‘Anter bunuñ sözini beğenüp Şeybüb'a ⁽²²⁾ emr itdi ki Ĥimyer ve Kehlān diyārı yolın ẓuta. Şeybüb daḥı ol ẓarafı ẓutup önlerince ⁽²³⁾ bād-ı şabā gibi gitdi. ‘Anter yolca giderken bu ebyātı inşād itdi: **Şi'r. [435b]** ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽⁵⁾ Bunlaruñ mā-cerāsı böyle. Ammā Benî ‘Abs¹²⁴ çünki şabāḥ oldı, ‘Anter'i bulmadılar. Bāḳî ⁽⁶⁾ oğlanların ve fārislerin istediler. Anları daḥı bulamadılar¹²⁵. Pes buldılar kim ġazāya ⁽⁷⁾ gitmişdür. Ol vaḳtde Rebîc, Benî Fezāre'deyidi. ¹²⁶ Zīrā ki Ĥışın¹²⁷ ulu düğün idüp ⁽⁸⁾ meşāyiḥ-i Benî Fezāre'(y)i¹²⁸ cemc idüp ẓururdu. Rebîc'i ve daḥı Benî Ziyād'ı da'vet idüp ⁽⁹⁾ ẓururdu. Zīrā ki bunlaruñıla ittifāḳı varıdı. ‘Anter'üñ ‘adāvetinde ol Ĥışın'ıñ¹²⁹ ⁽¹⁰⁾ resül-i Rebîc'e yitişdi. Cemîc-i ẓardeşleri-y-ile ve ẓavminden kendüye tābi^c olanlarıla ⁽¹¹⁾ şöyle ki yüz elli fārisile gitdi. Ḥattā Ĥışın'a¹³⁰ yitdi. Ol daḥı anlara istiḳbāl ⁽¹²⁾ itdi. Buluşduḳları vaḳtin be-ğāyet ikrām itdi. Alup düğüne getürdi ki ⁽¹³⁾ meşāyiḥ-i Benî Fezāre¹³¹ cemc olup

¹²³ mültezẓ

¹²⁴ ‘Abes

¹²⁵ bulımadılar

¹²⁶ Fizāre

¹²⁷ Ĥışın

¹²⁸ Fizāre

¹²⁹ Ĥışın

¹³⁰ Ĥışın

¹³¹ Fizāre

 ururlardı. Develer bi  p i    r olındı. Deff    ⁽¹⁴⁾ neyler   alındı. Ayaklar ortada devr
 id  p kelleler kızıdı. Andan   Anter a  lıdı. ⁽¹⁵⁾    yle ki d  g  nde hi   kimse yok ki andan
   af  sı ola mecm   ı h    r ⁽¹⁶⁾ olanlar   Anter'e s  gdiler, Reb    eyitdi: "L  t u   Uzz  
 h     ı-y-i    n y   Ben   Fez  re¹³²! Ben  m ⁽¹⁷⁾ g   nl  mde bu va  d-ı le   m  n h  sreti   aldı.
 Eger   atline bir yol bulayıdum te  eff   ⁽¹⁸⁾   al  l ideyd  m. Z  r   ki ben a  a   ak  yup
   urur  n ve da  ı Melik   ays'a da ⁽¹⁹⁾   ak  yup   urur  n. A  a meyl id  p   ar  zına
 m  t  ba  at itd  giyi    n." V  kti kim ⁽²⁰⁾ H     n¹³³ bunu i  itdi, Ben     Abs¹³⁴ atasına ve
   emm  lerine ne   ıldı    n a   p eyitdi: ⁽²¹⁾ "Y   Reb   ! Eger sen  n   alb   nde   Anter'e
 bu    varısa ben h  z ek  ser gice ⁽²²⁾ uyumazın,   a  an Ben     Abs[  in]¹³⁵ atama ve
   emm  ler  me itd    n   a  sam imdi. Eger ⁽²³⁾ g   nl   nde   Anter'e bir inti    m itmek
 ma  nisi varısa ben anu  n da  ı cem   -i Ben   {  Abs'   n}¹³⁶ **[436a]** ⁽¹⁾   al  inde sa  a
 muv  f  kat iderin. Da  ı sa  a bir be    ret ideyin kim   alb   n     z olsun." Andan ⁽²⁾ Reb   
 eyitdi: "Ne nesne be    ret idersin?" H     n¹³⁷ eyitdi: "D  n bir iki seyy  h  dan i  itd  m ⁽³⁾
 ki Esed-i Rah    yidi bi  n f  risi[yi]le   Anter'  n     t  l  na gitmi  . Ben bil  r  n kim ol ⁽⁴⁾
 anu  n ve cem   -i Ben   Abs'   n     r  n     al   ider. İmdi eger g   nl   n     f   bulma  k dilerse  n
⁽⁵⁾ yar  n cem   at  m  zile bin  p Esed-i Rah   'e varalum. H  l  m  zden       yet id  p ⁽⁶⁾
 sa  a mu   vin  z diyel  m. Anu  n   erisiyiyle bile gid  p   Anter'den    rumuz ke    ⁽⁷⁾
 idel  m.   Able'(y)i seby id  p   al  l  m  ze     f   idel  m." Andan Reb    eyitdi: "Ta       r  y
   av  b ⁽⁸⁾ itd    n. Ben da  ı sa  a bir be    ret ideyin." H     n¹³⁸ eyitdi: "Ne nesne?" Reb   
 eyitdi: "  Anter ⁽⁹⁾   ab  lesinde h    r deg  ld  r. Belki o  lanlarını ve f  rislerini alup
 diy  r-ı Yemen'e ⁽¹⁰⁾ gitdi. Amm     Able ve Ben     Abs¹³⁹ anlar biz  m il  m  zded  r. L  kin

¹³² Fiz  re

¹³³ H    n

¹³⁴   Abes

¹³⁵   Abes

¹³⁶   Abes

¹³⁷ H    n

¹³⁸ H    n

¹³⁹   Abes

kardeşlerüme ⁽¹¹⁾ emr ideyin. Bizüm harīmlerümüzü hevdecleri[yi]le götürüp bunda sizüñ yirlerüñüzde ⁽¹²⁾ kondursunlar. Bākī kalan Benī ‘Abs’üñ¹⁴⁰ bi’l-küllīyye uşulın kal‘ idüp arzlarına ⁽¹³⁾ mālīk olalum. Kaçan ‘Anter gelse anuñda helākına tedbīr idelüm.” Andan Hışın¹⁴¹ ⁽¹⁴⁾ eyitdi: “Eyü fikr itdüñ.” Andan ol gice yatdılar. Şabāh olıcağ fārisleri-y-ile binüp ⁽¹⁵⁾ bu niyyet üzerine gitdiler. Bir zamān ki gitdiler, nā-gāh gördiler ki çeri tozu ⁽¹⁶⁾ kopdı. Şöyle ki kılıçlar şuā‘ından gün tutulmuş, süñüler ucu yıldızlar gibi berķ urur. ⁽¹⁷⁾ Esed-i Rahīş çerinüñ öñince bu ebyātı okıyı okıyı gelür: **Şifr.** ⁽¹⁸⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[436b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²⁾ **Rāwī eydür:** Rebī‘ile Hışın¹⁴² at başın şalup yitdiler. Vizr’e selām itdiler. ⁽³⁾ Neseblerini bildürüp “Murāduña yitişmekde biz de saña mu‘āvinüz.” didiler. Vizr buña ⁽⁴⁾ ferāh olup atından indi. Anlara ta‘zīm içün ve kışşalarından şordı. Hışın¹⁴³ eyitdi: ⁽⁵⁾ “Yā seyyidi! Ola ki Benī ‘Abs’den¹⁴⁴ bize ne cārī olduğunu işitdük. Ola ki atamı ⁽⁶⁾ depeleyüp ‘emmülerüme neler itdiler. İmdi ben bu ezāya şabr iderdüm. Zīrā ki keşf-i ‘ār⁽⁷⁾dan kâşırdum. Çünkü senüñ baħr-i zāħir gibi çeri-y-ile ‘Anter-i le‘īmüñ kıtālīne geldüğüñ ⁽⁸⁾ işitdüm, şabr u qarārüm kalmadı. Üş geldüm ki tā senüñile bile ölem ve daħı bil ki ⁽⁹⁾ ‘Anter kabīlesinden iki yüz mübārızile gāyib olmuşdur. İşbu Rebī‘ daħı ‘emmüsi oğlanlarınıñ ⁽¹⁰⁾ helākında bize muvāfıķdur. Māllarını alup ol esved-i zenīmüñ ‘avreti ‘Able’(y)i seby ⁽¹¹⁾ idelüm. Ol hoş elbette ‘avretine gelür. Pes ol vaķt biz daħı eserin kal‘ itmege ⁽¹²⁾ bir tedbīr idelüm.” Vaķti kim Vizr bunu işitdi, ‘azīm ferāh olup yakinen bildi ki keşf-i ⁽¹³⁾ ‘ār ider. Andan giri Cevād’ına süvār olup gitdi. Hattā Arż-ı Şerebbe’ye¹⁴⁵ yitdi. ⁽¹⁴⁾ Pes ol vaķt Minhāl’dan yaña baķup eyitdi: “İki biñ fāris alup var. Sen Benī ⁽¹⁵⁾ ‘Abs’üñ¹⁴⁶

¹⁴⁰ ‘Abes

¹⁴¹ Hışın

¹⁴² Hışın

¹⁴³ Hışın

¹⁴⁴ ‘Abes

¹⁴⁵ Şürbe

¹⁴⁶ ‘Abes

tavarını, urūzını ne kim varısa sür. Kaçan arduñdan şıyāḥ ⁽¹⁶⁾ işitseñ ki saña hücum
 itseler, Benī ‘Ammu'ñdan bir i‘timād itdügüne yüz ⁽¹⁷⁾ kişiyile emvālı anlara ısmarla,
 sürsünler. Sen bākī leşkeri alup ol gelen ⁽¹⁸⁾ kavmıla muḳātele eyle. Ben daḥı varup
 ardlarından evlerine koyulayın. ‘Avretlerin ⁽¹⁹⁾ oğlanların seby idüp yigitlerin ve
 kocaların kırayın.” İy ‘azīz! Minhāl ⁽²⁰⁾ bunuñ re’yni şavāb görüp iki biñ fāris aldı.
 Hışın¹⁴⁷ bilesince mer‘āyī ⁽²¹⁾ taleb idüp gitdi. Esed-i Rahīş daḥı iki yüz fārisi[yi]le
 tırdı. Bākī çeri ⁽²²⁾ bir derede kemīn itdi ki Rebī‘ bin Ziyād anlaruñıla bileydi. Bu
 böyle ammā Minhāl ⁽²³⁾ mer‘āyī¹⁴⁸ ğāret idüp şöyle ki atdan, deveden bulduğın sürdi.
 Kullar feryāz idüp [437a] ⁽¹⁾ mevlālarına yitişdiler. Melik Qays işidüp haber şordı,
 eyitdiler: “Yā melik! Biñden ziyāde ola ⁽²⁾ fārisler gelüp emvālī sürdiler.” Andan
 Melik Qays ḥayrān olup eyitdi: “Nolduñuz ki? Ne ⁽³⁾ kavm iduğın bilmedüñüz.”
 Andan eyitdiler: “Yā seyyid! Kavm Benī Ma‘an kavmindendür. Öñlerince ⁽⁴⁾ Minhāl
 ibni Nāḳıd ki ‘Anter atasın depeleyüpdurur.” Vaḳti kim Melik Qays bunu işitdi, ⁽⁵⁾
 çığırdı ki “*El-ḥayl el-ḥayl yā erbābe'l-ḥayli!*”¹⁴⁹ Andan çuḳalın geyüp Cevād'ı üzerine
 süvār ⁽⁶⁾ oldı. Kardeşleri binüp cemī‘-i Benī ‘Abs¹⁵⁰ bindiler. Emvālūñ ardına düşdiler.
 Vaḳti kim ⁽⁷⁾ Minhāl Benī ‘Abs'üñ¹⁵¹ fārislerin gördi kim, ḥāmle idüp şücā‘ları iḳbāl ⁽⁸⁾
 itmişler. Sürdüğü emvālī ‘emmüsi oğlu Fidāme bin ‘İyāz'a ısmarlayup eyitdi: ⁽⁹⁾ “Yüri
 bu emvālī gice yatduğumuz menzile degin ilet.” didi. Andan bākı fārisleri[yi]le ⁽¹⁰⁾
 Benī ‘Abs¹⁵² istiḳbāl idüp seyl-i ‘Arīm gibi birbirine koyuldılar. Süyūf-ı ḳaṭı‘ayıla ⁽¹¹⁾
 rimāḥ-ı şāri‘ayıla uruşdılar. Şücā‘lar hezīmetden ḳorḳup ebṭāller birbiri-y-ile
 duruşdılar. ⁽¹²⁾ İki leşker aşığa yukarı sürüşdiler. Niçeler ayak altına düşdiler.
 Niçeler mecrūḥ ⁽¹³⁾ olup ḥaşmından ḳaçdılar. Bunlar vechile cengdeyidi. Nā-gāḥ
 gördiler kim ⁽¹⁴⁾ ardlarından toz ḳopdı, toz altından sūñüler yıldıradı. Şöyle ki Esed-i

¹⁴⁷ Hışn

¹⁴⁸ merā‘ayī

¹⁴⁹ “Ey ata binenler!”

¹⁵⁰ ‘Abes

¹⁵¹ ‘Abes

¹⁵² ‘Abes

Rahîş⁽¹⁵⁾ aşhâbıyla Benî 'Abs'ün¹⁵³ harîmlerini gâret idüp seby itdiler. 'Avretlerini⁽¹⁶⁾ esîr itdiler. Şağîrine rahm idüp faķîrine muhâbâ itmediler. Melik Qays hayrân⁽¹⁷⁾ olup ardına bakdı. Görđi şöyle ki kılıçlar yıldırım gibi berķ urub seri-⁽¹⁸⁾nîzeler sînelerden geçüp arķalarda lem'ân iderdi. Esed-i Rahîş'ün gözleri⁽¹⁹⁾ kızarup delüye dönmiş idi. İki üz fârise sebyi teslîm idüp⁽²⁰⁾ emr itdi kim sürüp tâ ki gice yatduķları menzile ileteler. Melik Qays harîş oldu kim⁽²¹⁾ kendü harîmini ve ķardeşleri harîmini ĥalâş ide. Lîkin ķâdir olmadı. El-ķışsa⁽²²⁾ ķardaşuñ ķardaşa oğuluñ ataya mededi yoğıdı. Benî 'Abs'e^{154 155} ardından, öñinden⁽²³⁾ belâ geldi. Esed-i Rahîş sağ kolin çıkarup eydürđi ki: "Benem ol Esed-i Rahîş." [437b]⁽¹⁾ Keşf-i 'âr itmege harîş Minhâl daķı hemķünân ceng iderdi. Kıtâl uzadı. Esed-i Rahîş⁽²⁾ Melik Qays'uñ ķardeşi Cendel'e uğradı ki Benî 'Abs'ün¹⁵⁶ öñindeydi. Na'rayıla ĥayķırup⁽³⁾ yitdi. At üzerinde tutdı, eydürđi ki: "Yâ âl-i Nebhân! Benem ferîd-i zamân." Esîr idüp⁽⁴⁾ kullarına ışmarladı. Kardaşı Nevfel ĥamle ķıldı ya'ni ki ķardaşın ĥalâş kıla. Anı daķı⁽⁵⁾ yıldırım gibi atından ķapup ķulına ışmarladı. Andan bâķîlerine ĥamle idüp⁽⁶⁾ birbirine kaķıdı. Benî 'Abs¹⁵⁷ noķşanda vâķîc olup fursân-ı Benî Nebhân fırsat buldılar.⁽⁷⁾ El-ķışsa Esed-i Rahîş Benî 'Abs'den¹⁵⁸ üç yüz fâris-i Şeddâd'ı katl idüp sâdâtını⁽⁸⁾ esîr itdi. Bâķî Benî 'Abs¹⁵⁹ münhezim olup kaķmağıla muğtenim oldılar. 'Able seby olup⁽⁹⁾ anası hetk olunmış idi. Mazrıbları ĥarâp olup ni'metleri selb olunmış idi.⁽¹⁰⁾ Şağına şolına baķardı. Ehlini depeler başında görürdi. Meşâyibi ziyâde olup⁽¹¹⁾ nidâ itdi ki: "Va-faẓîĥatâh vâ-sebyâh ve ibn-i 'ammâh nolaydı? Senüñ gözüñ⁽¹²⁾ beni göreysi ki a'dâ deve sürer gibi niķe sürerler. Yâ fârise'l-afâķ! Belâya⁽¹³⁾ uğraduķ. Senden şoñra bize aĥzân devr idüp Benî Nebhân ne cevri itdi."

¹⁵³ 'Abes

¹⁵⁴ 'Abes

¹⁵⁵ Bile

¹⁵⁶ 'Abes

¹⁵⁷ 'Abes

¹⁵⁸ 'Abes

¹⁵⁹ 'Abes

dirdi. ⁽¹⁴⁾ Vaḳti kim Minhāl nidāsın işitdi, baḳup gördi. Andın yaña iḳbāl itdi. ⁽¹⁵⁾ Ol daḥı ağlamasından fāriḡ oldı. {Minhāl} ḥüsn ü bahāsın görüp begendi. Andan ⁽¹⁶⁾ ba‘zı ‘emmüsi oḡlanlarına eyitdi: “*Veyleküm!* Kimdür ol kim bu cāriye andan ⁽¹⁷⁾ isti‘ānet ider?” Üserādan ba‘zı eyitdi: “Eyyühe's-seyyid! Buña ‘Able dirler ki Mālīk ⁽¹⁸⁾ ibni Ẹırād kıızı, ‘Anter ibni Şeddād'ıñ ‘avretidür.” Vaḳti kim şıfātın işitdi, ḥüsnin ⁽¹⁹⁾ gördi eyitdi: “Buña ben eḥaḳḳın. Zīrā ki eri üzerinde ‘ārum vardur ki atamı öldürüp ⁽²⁰⁾ ‘avretini seby idüp ṭurur.” Andan ol yaña baḳup eyitdi: “*Veyleke* yā Kelbe! Ya‘ni ⁽²¹⁾ bizüm üzerümüze ol esved-i zenīmle faḥir mi idersin? Üş saña ‘azāb-ı elīm ideyin.” ⁽²²⁾ didi. ‘Able daḥı aña eyitdi: “Yā vaḡd! Ẹavmi eger ‘Anter ḳabīlede ḥāzırmıssa aluñ ⁽²³⁾ baña hücum itmeden ḳāşır olurdı.” Vaḳti kim Minhāl kelāmın işitdi, buyurdi. Ṭonların [438a] ⁽¹⁾ çıkarup bir eski geydürdi ve bir ‘uryān devenüñ üzerine bindürtdi ve eyitdi: “Göresin ⁽²⁾ züll ü hevān daḥı nice olurmuş.” İy ‘azīz! Rebī‘ bin Ziyād kendü ḥarīmine naẓar itdi. ⁽³⁾ Gördi kim develer üzerinde bağlanmış belā ihāṭa idüp ‘avretlerine, oḡlanlarına ⁽⁴⁾ ḥızlān vāḳī‘ olmuş. İşine peşimān oldı. Līkin peşimānlık fāyide itmedi. ⁽⁵⁾ Hışın bin Hızeyfe'ye eyitdi: “Eyyühe'l-melik! Bu nesne(y)i biz ḥisāb idüp bize buncılayın ⁽⁶⁾ ‘azāb ḥulūla ide dimedüñ.” Vaḳti kim Hışın¹⁶⁰ bunu işitdi, kendü nefsinı levm¹⁶¹ ⁽⁷⁾ idüp eyitdi: “Vallāhi eger ḡayrılar itseyidi, bu işi kendü ehline ben anları ⁽⁸⁾ melāmet iderdüm. Eger Benī ‘Abs¹⁶² bilecek olursa ki biz anlarıñ ḥaḳḳında buncılayın ⁽⁹⁾ iş itdük. Benī Fezāre'den¹⁶³ kimse ḳomazlar ve bu Rebī‘'ile gitdügüm şavāb ⁽¹⁰⁾ degülimiş. Zīrā bu ḥoz ḡarīḳ gibi bir kışı imiş kim gelürse yapışur.” ⁽¹¹⁾ Andan Rebī‘ eyitdi: “Eyyühe's-seyyid! Olan oldı. Şimden girisin görmek gerek. Şavāb ⁽¹²⁾ budur ki ḳavmıla bile şabāḥa deḡin gidevüz, ḳonduḳları vaḳtin emvālüñ ḳısmetin ⁽¹³⁾ ṭaleb idevüz. Ẹaḳan ḳısmet olına bizüm baḥşımız nisādan virüñ diyevüz. Andan kendü ⁽¹⁴⁾ ḥarīmümüzü ve

¹⁶⁰ Hışın

¹⁶¹ lom

¹⁶² ‘Abes

¹⁶³ Fizāre

dağı Benî ‘Abs’den¹⁶⁴ kimüñ harîmine kâdir olursavuz Melik Kays’a⁽¹⁵⁾ teslîm idevüz. Diyeüz ki “Bu vâkı‘ada hâzır degüldük. Benî Fezâre’de¹⁶⁵ işidüp bindük⁽¹⁶⁾ ardlarına düşdük. Bundan ziyâde alımaduk. Üş biz senüñ elüñ altındayuz ki⁽¹⁷⁾ kanda olursa senüñile bileyüz.” diyelüm sâkit olalum hümümından tesellî idüp⁽¹⁸⁾ bizüm emrümüzden anı gâfil kılalum.” didi. Andan Hışın¹⁶⁶ eyitdi: “Şavâb fikr⁽¹⁹⁾ itdüñ.” İy ‘azîz! Bunlaruñ mâ-cerâsı böyle. Ammâ Esed-i Rahîş Minhâl’e baķup eyitdi: ⁽²⁰⁾ “Eyyühe’s-seyyid! Biz emr-i ‘azîme iķdâm idüp bu emvâl-i ģanâyime mâlik olduk. İmdi⁽²¹⁾ ‘Anter bir haşmdur kim bizüm üzerümüze yaraķ idüp leşker getüre¹⁶⁷. Şöyle ki⁽²²⁾ cemî‘-i diyâruñ ‘Arab’ını getürüp bizüm anlaruñıla qarâra mecâlümüz olmaya. İmdi Rebî‘ile⁽²³⁾ Hışın^{168 169} anlaruñ ‘emmüsi oĝlanlarıdur. Ben bilürin kim anlaruñ göñlinde ne vardur? [438b]⁽¹⁾ Henüz mekirlerinden emîn degülüz. Pes sinden dilerin ki şabâh ķonduĝumuz vaķtin ķavmi⁽²⁾ iķzâr idesin. Ben saña eyidem, emvâl-i ķismet idüp Rebî‘ile Hışın’a¹⁷⁰ haķların⁽³⁾ vir. Tâ kim murâdlarına tâbi‘ olalar. Andan sen baña eyit ki “Yâ Vizr biz bunlara mâli⁽⁴⁾ virevüz. Bugün yarın bizümüle muķâtele ideler. Ķavümlerine tâbi‘ olup ķılıcımızıla⁽⁵⁾ kesib olınmış mâlumuzdur virmezüz. Hâl budur ki bunlar cümle-i ‘adûlarumuzdan⁽⁶⁾dur.” diyüp emr eyle. Anları tevâbi‘leri-y-ile ķutsunlar.” Vaķti kim Minhâl Vizr’üñ sözün⁽⁷⁾ işitdi, eyitdi: “Yâ Vizr! Belki ben bir nesne fikr itdüm ki şavâb andadur.⁽⁸⁾ Şöyle ki Rebî‘ile Hışın’uñ¹⁷¹ ķavmıyıla bu ‘ameli degüldür. İllâ ģasedlerindendür.⁽⁹⁾ Pes ne fâyide kim ķismet-i emvâl vaķtine deĝin şabr idevüz. Belki dilerin ki şimdi⁽¹⁰⁾ anları aşķabıyıla ķutam dağı ‘askeri[yi]le Benî Fezâre’ye¹⁷² varavuz. ‘İndü’ş-şabâh hücüm⁽¹¹⁾ idüp anlara dağı

¹⁶⁴ ‘Abes

¹⁶⁵ Fizâre

¹⁶⁶ Hışın

¹⁶⁷ ~~Ler~~

¹⁶⁸ Hışın

¹⁶⁹ ~~bunlar dağı~~

¹⁷⁰ Hışın

¹⁷¹ Hışın

¹⁷² Fizâre

Benî ‘Abs’e¹⁷³ itdügümüz ‘amel gibi idevüz. Kaçan ‘Anter gelüp⁽¹²⁾ Benî ‘Abs¹⁷⁴ taleb-i ‘arıçün dostlar elbette Benî Fezāre¹⁷⁵ anlara muvāfaqat ider. Kaçan⁽¹³⁾ biz anları ğāret itsevüz. Kuvvetleri kesilüp muṭālebeleri ḥafīz olur.” **Rāvī eydür:**⁽¹⁴⁾ Vaḳti kim Esed-i Rahīş bu sözi işitdi, fikrini şavāb görüp eyitdi: “Lāt u⁽¹⁵⁾ ‘Uzzā ḥaḳkı-y-içün senüñ fikrüñ benümden şavābdur.” Pes ol vaḳt Minhāl⁽¹⁶⁾ Benî Nebhān’dan yüz kişiyi ṭurgurup anlara ḥālī bildürdi. Rebī‘i’le Hışın¹⁷⁶ elli fārisi-y-ile⁽¹⁷⁾ giderken bunlaruñ her birine Benî Nebhān’dan iki fāris ḥamle itdi. Evvel⁽¹⁸⁾ ḥamle iden Esed-i Rahīş idi ki Rebī‘i süñü ‘aḳabıyıla ṭa‘n idüp atdan yıḳdı. Kūlī⁽¹⁹⁾ Necm’e buyurdi, bağladı. Andan Hışın’a¹⁷⁷ ve aşḥābına ḥamle itdi. Şöyle ki bunlarda⁽²⁰⁾ mānī‘ ve dāfi‘ yoğıdı. Zīrā ki ḥalḳ çoğıdı. Huşūşā ki Esed-i Rahīş yalūñuz⁽²¹⁾ bunlaruñ biñine kāfiyidi. Andan bunlaruñ mecmū‘ısın bağlayup Esed-i Rahīş Minhāl’e⁽²²⁾ getürdi. Emr itdi kim bunları daḥı bākī esīrlere ḳatarlar. Andan Vizr Minhāl’e eyitdi:⁽²³⁾ “Eyyühe’s-seyyid! Sebyi dört yüz kişiyile göndürelüm. Biz bākī leşkerile varup [439a]⁽¹⁾ Benî Fezāre’nüñ¹⁷⁸ āşārını ḳal‘ idelüm. Şöyle olmasun ki yılanuñ kıyruğın kesevüz,⁽²⁾ başı bākī ḳala.” didi. Minhāl bu fikrini şavāb gördi. Benî Ma‘an’dan bir mübāriz⁽³⁾ varıdı ki Ḳıdāmet ibni Ṭā‘ın dirlerdi. Cümle-i cebābire-i mezkūreden ve ibṭāl-i⁽⁴⁾ meşhūreden idi. Minhāl anuñıla dört yüz fāris-i şidād ḳoşup eyitdi:⁽⁵⁾ “Yā ibne’l-‘amm! Senüñile olan seby-i ğanāyimi şaḳlayup añul añul git ki tā ki⁽⁶⁾ biz daḥı arduñdan yitişevüz.” Ol daḥı eyitdi: “Es-sem‘u veṭ-ṭā‘e.” Andan Ḳıdāmet⁽⁷⁾ ibni Ṭā‘ın dört yüz fārisi[yi]le esīrleri sürüp gitdi. Vaḳti kim Minhāl’ile⁽⁸⁾ Esed-i Rahīş’üñ ḳalbleri bu ḥālden fāriğ oldı, bākī leşkeri alup Benî Fezāre’ye¹⁷⁹⁽⁹⁾ gitdiler. Ḥaberi ihfā idüp ‘ale’ş-şabāḥ üzerlerine hücum itdiler. Şöyle ki dört⁽¹⁰⁾ ṭarafdan ḳoyuldılar.

¹⁷³ ‘Abes

¹⁷⁴ ‘Abes

¹⁷⁵ Fizāre

¹⁷⁶ Hışn

¹⁷⁷ Hışn

¹⁷⁸ Fizāre

¹⁷⁹ Fizāre

Henüz gün kalkamayup oturdu ki kabîle(y)i hıyâmiyile, mezâribiyile kal⁽¹¹⁾ idüp esîrleri bağladılar. Harîmlerin ve emvâlin alup gitdiler. Hattâ aşhâblarına⁽¹²⁾ yitdiler. Bu sebyi dağı Benî ‘Abs’ile¹⁸⁰ cem^c idüp mâlları mâllara develeri develere⁽¹³⁾ karışdurdılar. İy ‘azîz! Esîrler arasında giderken ‘Able nazâr idüp gördi ki⁽¹⁴⁾ Rebî‘ ibni Ziyâd kardeşleri-y-ile bağı Hışın¹⁸¹ ibni Huzeyfe’ye bağı bunların kavmiyâ⁽¹⁵⁾ bile yidüğinden haberi yoğıdı. Devesin aña yakın sürüp eyitdi: “Yâ Rebî‘! Aşnâm⁽¹⁶⁾ hakkı ben bu nesne(y)i {seniñ} fitneñ zann iderin. Saña vâkı‘ olan kiri sen elüñile itdügüñdür.”⁽¹⁷⁾ Zîrâ ki bir kimse bir kimseyiçün kuyı kazsa Allâh Te‘âlâ ‘âkıbet ol kuyı kazân⁽¹⁸⁾ kişiyi ol kuyuya düşürür.” Andan Rebî‘ eyitdi: “Yâ binte Mâlik! Benüm sen didüğünden⁽¹⁹⁾ haberüm yok. Hışın’uñ velîmesinde yiyüp içerdük ki nâ-gâh üzerümüze hücum idüp⁽²⁰⁾ bizümile muķâtele itdiler. Hattâ ki varduğınca ‘aded çoğalup meded ziyâde oldı.”⁽²¹⁾ Hep bizi esîr itdiler. Bilmezüz ki bizden soñra kabîlenüñ nisânuñ hâli noldı. Eger⁽²²⁾ bu nevbet benden imisse kardeşlerümle harîmümüzle esîr mi olurduk? Yâ binte⁽²³⁾l-‘amm! Bizüm recâmuz kalmadı. İllâ şuna ki fâris-i emcedü{müz} hümâm-ı evhadumuz ‘Anter gele.” [439b]⁽¹⁾ Vaķti kim ‘Able bunu işitdi, ‘emmüsi oğlına taķassür itdi. **Râvî eydür:** İki kabîlenüñ⁽²⁾ sebyini birbirine karışdurdılar. Şöyle ki yirüñ ini uzunı toptolu oldı. İy ‘azîz! Diyâr⁽³⁾larından yaña taleb idüp gitdiler. Ammâ Minhâl’uñ ġarâmı katı olup saķâmı ziyâde⁽⁴⁾ oldı. ‘Able’nüñ maķabbetinden andan ‘emmüsi oğı Kudâmet ibni Tâ‘ın’a şikâyet idüp eyitdi: ⁽⁵⁾ “Yâ ibne’l-‘amm! Keşf-i esrârıçün bulmadum. İllâ seni buldum. Dilerem ki benümile bir ‘amel⁽⁶⁾ idesin ki saña şükür idem.” diyüp ‘Able’nüñ ‘ışķın haber virdi. Ol dağı eyitdi: “Nefsüñ⁽⁷⁾ hoş tut ol vaķti ki kabîlemüze varavuz, anı seniñüçün Vizir’den alup saña tezvic idevüz.”⁽⁸⁾ Andan Minhâl eyitdi: “Yâ ibne’l-‘amm! Şimdi var ‘Able’ye benüm ‘ışķumı haber vir. Eger baña⁽⁹⁾ ‘avret olmağa râzî olursa aña ihsânlar idüp hevdece bindüreyin.”⁽¹⁰⁾ Zîrâ ki ol halde

¹⁸⁰ ‘Abes

¹⁸¹ Hışn

gördüğümce gönlüm pāre pāre olur.” Ol daḥı eyitdi: “*Es-sem‘u veṭ-ṭā‘e.*”⁽¹¹⁾ Ol sâ‘at esīrler arasına girüp ‘Able‘ye eyitdi: “Yā binte Mālik! Bir nesneye geldüm ki⁽¹²⁾ saña anda şalāḥ vardır.” ‘Able eyitdi: “Eyyühe's-seyyid! Ne nesne?” Ol daḥı eyitdi: “İşbu Melik⁽¹³⁾ Minhāl Benī Ma‘an‘uñ ve daḥı Benī Nebhān‘uñ seyyididir. Seni görelden göñli düşdi.⁽¹⁴⁾ Diler ki mehrile ve ‘aḳd-i nikāḥıla ala. İmdi bu saña yigrekür. Ol ‘abd-i⁽¹⁵⁾ esvedden kim rā‘ī-i ḡanemdür.” Vakti kim ‘Able bunu işitdi, ḥayā ḡalebe idüp⁽¹⁶⁾ baş aşağı itdi. Bir zamān fikr itdi. Andan şöñra başın ḳaldurup⁽¹⁷⁾ eyitdi: “Eyyühe's-seyyid! Şöyle bil ki; ben ol ‘abd-i esvedi görmek dilemezim. Līkin fāris-i⁽¹⁸⁾ lā-yuṭāḳdur. Atam beni aña benüm irādetümile tezvīc itmedi. Belki kürhile tezvīc⁽¹⁹⁾ itdi. Ḳaçān emr böyle oldıysa baña bir kimse geldi kim andan ve anuñ çirkin⁽²⁰⁾ yüzinden ḳurtarur. Şöyle ki baña andan sevgülüdür. Līkin bu şartıla ki beni ḳoya,⁽²¹⁾ tā ki ḳabīleye varam. Andan ādem gönderüp atamdan dileye. Ol daḥı tezvīc ide. Ḳaçān⁽²²⁾ zamin olsa ki ol ‘abd-i esvedden bizi ḳurtara.” Andan ‘Able‘ye eyitdi: “Eliñ vir imdi.”⁽²³⁾ Bu ḳavl üzerine ol daḥı elini şunu virdi. ‘Ahdi berkitdiler. Andan ‘emmüsi oḒı Minhāl‘uñ [440a]⁽¹⁾ ḥācetin ḳazā itdüğine feraḥ olup geldi. ‘Able‘yile ne cārī olduḒın ḥaber virdi.⁽²⁾ Ol daḥı göñli ḥoş olup eyitdi: “Lāt u ‘Uzzā ḥaḳḳı bu söz ‘aḳılāne sözdür. İmdi⁽³⁾ ben aña düḥül itmeyem. Mādām ki ol ‘abd-i esvedüñ başını kesmeyince.” didi. Bunlaruñ⁽⁴⁾ mā-cerāsı böyle. Ammā Melik Ḳays bāḳī münhezim olup ṭaḒılan Benī ‘Abs¹⁸² yine diyārlarına⁽⁵⁾ geldiler. Şöyle ki altlarında birer atdan Ḓayrı nesneye mālīk degüllerdi. Bir ev⁽⁶⁾ ḳalmamışdı ki ilticā ideler ve bir gölgelik yoḒıdı ki bir istizlāl ideler. Melik Ḳays‘uñ⁽⁷⁾ daḥı üç ḳardaşı esīr olup emvālī alındı ve ḥarīmi seby olundu. Fi‘l-cümle ‘avret⁽⁸⁾lerine oḒlanlarına aḒlarlar, ciger ṭaḒlarlardı. El-ḳışsa buncılayın muşībet bunlara⁽⁹⁾ ḥiç yitişmemişdi. Bunlar birbiri-y-ile bu sözdeyiken nā-gāḥ Benī Fezāre‘den¹⁸³ şınup ḳaçanlar⁽¹⁰⁾ yitişdi ki ekseri mecrūḥıdı. Fi‘l-cümle ‘Arablar Melik Ḳays ḳatına cem‘ oldılar. Melik⁽¹¹⁾ Ḳays daḥı

¹⁸² ‘Abes

¹⁸³ Fizāre

Benî Ğaţfān'a ve 'Arab-ı Benî Mürre'{ye} ve Zübeyn'a gönderüp 'asā ve le'ālleyile ⁽¹²⁾ muntazır oldu. **Rāwī eydür:** Bunların mā-cerāsı böyle. Ammā 'Anter тұrmayup ⁽¹³⁾ diyār-ı Benî Ğımyer'i taleb idüp gitdi. Lākin kavmine ne cārī olduğundan ⁽¹⁴⁾ ğāfil eyyām-ı müddetile Ğımyer'e ve Kehlān'a yitdi. Bir melikleri varıdı ki 'azīmü's-şān ⁽¹⁵⁾ keşirü'l-cünüd ve'l-a'vān idi. Vehbi ibni Mevhüb dirlerdi. Melik-i 'azīm cebbār-ı cesīm ⁽¹⁶⁾ idi. Şöyle ki 'Arablar heybet alup mülükler ħavf iderlerdi. 'Abidden ⁽¹⁷⁾ ğılmāndan ğayrı on biñ fāris tābī' idi. Kaçan meydāna binse yaluñuz biñ fāris ⁽¹⁸⁾ isterdi. Cebābire-i fursāndan iken 'azīmü's-saţveti şedīdü'l-ķuvvet idi. Ma'ahazā kevkeb-i ⁽¹⁹⁾ Şi'rā'ya taparlardı. Şöyle ki gökyüzinde zāhir olsa aña secde iderlerdi. Şükür Allah'a ⁽²⁰⁾ ki bize tevĥīd bildürüp hidāyet itdi. Şalavāt ekremi ħalk Muhammed üzerine olsun ⁽²¹⁾ ki aña uyan azmadı. İy 'azīz! Vaķti kim 'Anter bunların diyārına yitişdi, 'Urve'ye ⁽²²⁾ eyitdi: "Yā ebe'l-ebyaz! İşbu arz-ı ba'ide mevāzı'-ı şedīdedür. Bu melik ki diyārına giddük. ⁽²³⁾ Melik-i cebbār ve leys-i miġvārdur.¹⁸⁴ Çok çerisi vardur. Biz azuz. Sen ne fikr itdün? [440b] ⁽¹⁾ Bir nice idelüm bu sözi size didüğüm ķorkumdan degül belki bunı size dirin. Tā ki ⁽²⁾ işiñüzde uyanuķluĝıla olasız." Andan Şeybüb eyitdi: "Yā ibn ümmi! Bu diyārdan ben ⁽³⁾ saña ħaber vireyüm. Bu diyār bir yirdür ki çerisi çokdur. Dört yanında ħalk-ı keşir ⁽⁴⁾ vardur. Şöyle ki fezāları tolu, bilādları ma'mūr, taĝları yüce, aĝaçları çok. ⁽⁵⁾ Yā ibne ümmi! Ben bilürin kim eger senün 'aķabünce biñ fāris daķı olsa kendüñi ⁽⁶⁾ niçe ķeriye gerekise urursın. Şimdiki ħāde bileñce iki yüz fāris var. ⁽⁷⁾ İmdi benüm rāyum budur kim diyārlarından ırak bir taĝ-ı penāh idinüp тұravuz. ⁽⁸⁾ Yolların kesip illerin uravuz. Şehirlerin ħarāb idüp mälların alavuz. ⁽⁹⁾ Ğattā maķşūdumuz ħāşıl olup yine diyārumuza gidevüz. Eger bize ķeri göndürürseler ⁽¹⁰⁾ şıyavuz." **Rāwī eydür:** 'Anter ve 'Urve ve cemī'-i cemā'at re'yini istişvāb itdiler. ⁽¹¹⁾ "Şavāb budur ki Şeybüb didi." didiler. Andan 'Anter eyitdi: "Yā ebe'l-ebyaz! Sen ne ⁽¹²⁾ dirsın?" Ol

¹⁸⁴ leys ü miġvārdur

dağı eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Saña ne lāyık olursa it ki biz saña tābi⁽¹³⁾üz.” Andan ‘Anter bir yirde kemīn olup tūrdı. Başladılar tüccārı gāret idüp ⁽¹⁴⁾ kavāfil aldılar. Yolları kesüp qābīlelere yağma şaldılar. Hattā ol iqlīmūñ halkına ⁽¹⁵⁾ belā-ı ‘azīm yitişüp bilādlarınıñ halkı kaçdılar. Melikleri Vehb bin Mevhūb'a düşdiler. ⁽¹⁶⁾ Andan Melik Vehb kaşıyup vezīrin ihzār itdi, eyitdi: “Bu ne miḥnetdür. Bu ‘ārı ⁽¹⁷⁾ bize kim ider ve bu yolları kim keser.” Andan vezīr eyitdi: “Eyyühe'l-melik! Bende şol kadar ⁽¹⁸⁾ bilürin ki bir kişi baña eyitdi, Bizüm üzerümüze cesāret iden Benī ‘Abs'ün¹⁸⁵ esvedi ⁽¹⁹⁾ ‘Anter'dür ki beytü'l-ḥarāmda qaşīde aşup tūrur. Bu yolları kesüp qabāyil-i ‘urbān¹⁸⁶ gāret ⁽²⁰⁾ iden oldur.” didi. Andan ol Melik Vehb eyitdi: “Ne kadar çerisi varımış?” Vezīr eyitdi: “Eyyühe'l-melik! ⁽²¹⁾ Şöyle işitdüm ki; İki yüz fārisi var. Yüzi muḳātele ider ve yüzi ol gāret olınan ⁽²²⁾ mālī şaqlar. Līkin ol yüz fāris ki anuñla vardur. Her birisi biñ şücā'a yiter.” didi. ⁽²³⁾ “Anuñiçündür ki ‘Arab anlara fursānu'l-menāyā dirler.” Andan melik eyitdi: “Bu küllī [441a] ⁽¹⁾ halkuñ istiğāsesi fezaı bu iki yüz fārisden midür? Vezīr eyitdi: “Yā melik! Ol iki ⁽²⁾ yüz fārisi taḥḳīr itme ki riḳābı zılīl idüp şı‘ābı ḥor itmişlerdür. Kisrā vü ⁽³⁾ Ḳayser anlardan fezaı itmişdür. Taḥḳīk işitdük ki anlardan Melik Yeksūm'e ve tavdu⁽⁴⁾l-atvād'a ne cārī oldı. Andan melik vezīre şiddet-i gāzabından eyitdi: “Yā vezīr! Pes ⁽⁵⁾ bu ḥisāb üzerine biz kaçup gidelüm. Bilād-ı ‘Anter ibni Şeddād'a teslīm idelüm. Dağı ne?” ⁽⁶⁾ didi. Vezīr arḳasın şıgayup eyitdi: “Yā melik! Ben bu vechile anuñiçün vaşf ⁽⁷⁾ itdüm ki tā anları ḥaḳīkatile bilüp emirlerinde ihmāl itmeyesin ki tā bize şerleri ⁽⁸⁾ vāşıl ola.” Andan melik eyitdi: “Bir tedbīr it ki şimden girü nitmek gerek tā ki ⁽⁹⁾ şerleri uzanup bize fetḥ-i bāb itmeyeler. Çeri gönderüp bunları def it.” didi. ⁽¹⁰⁾ Andan vezīr eyitdi: “Essem‘u ve‘ṭ-ṭā‘e.” Andan ol sā‘at biñ fāris tecrīd itdi ki ⁽¹¹⁾ her birisi baṭal-ı mūmāris idi. Melikūñ ‘emmüsi oğlunu baş dikdi ki fāris-i ‘abūs ⁽¹²⁾ ḥaṭıfu'n-nūfūs idi. Yidi arşun boyı varıdı. Cebābire-i cāhiliyyeden bir cebbār idi ⁽¹³⁾ ki ḥiç kimseden mūbālāt

¹⁸⁵ ‘Abes

¹⁸⁶ ‘urbān

itmezidi. Adına Tārık dirlerdi. Vaḳti kim ol biñ fāris ⁽¹⁴⁾ yaraqların temām itdiler, vezīr bunları melike arz itdi. Melik daḥı feraḥ olup ‘emmüsi ⁽¹⁵⁾ oḡlı Tārık'a ḥil‘at geydürdi ve daḥı va‘de itdi ki eger ‘Anter'i aṣḥābıyla getürecek ⁽¹⁶⁾ olursa emvāl-i ‘aẓīme vire kim anuñıla iftiḥār olunur. Andan melikūñ ⁽¹⁷⁾ ḳatından çıkdı. Biñ fāris alup ‘Anter'i ṭaleb itdi, gitdi. İy ‘azīz! Şeybüb ⁽¹⁸⁾ ‘Anter'i iki ṭaḡ arasında bir derede ḳondurup ṭururdi ki otlı, şulu yirdi. Dört yanı ⁽¹⁹⁾ ṭaḡ bir yolu var. Ol daḥı be-ḡāyet ṭar idi. Şeybüb ḳavāfilden aḥbār alup ‘Anter ⁽²⁰⁾ çıkar saḡa şola varup emvāl alurdi. Yine ṭaḡ arasına gelürdi. Vaḳti kim ⁽²¹⁾ iṣitse ḳoyun geçeyorur yāḥuẓ bāzīrgān geçeyorur, çıkar alur yine maḳāmına ⁽²²⁾ gelürdi. El-ḳışsa bu vechile ol mekānda yiyüp içüp emnile ḥoş geçerlerdi. ⁽²³⁾ Bunlar bunuñ üzerindeydi ki bir gün nā-gāḥ za‘ḳa¹⁸⁷ vāḳi‘ olup ḳullar yügrüşdiler. **[441b]** ⁽¹⁾ Def‘-i şavt idüp çıḡrıṣdılar ki “Üş geldi!”. Şeybüb müteḥayyir olup ḳardaşına girdi, ⁽²⁾ eyitdi: “Yā ibne ümmi! Üş ‘asker-i cerrār gelür. Şanasın kim şerer-i nārdur. Nefsüñden ḥazer it ⁽³⁾ ki maḳām-ı ḥaṭardasın. Üş üzerüñe ricāl ḥücüm idüp ebṭāl-i tebādür itdiler. Bir cem‘-i ⁽⁴⁾ ‘aẓīmdür. Şanasın ki leyl-i behīmdür.” Vaḳti kim ‘Anter bunu iṣitdi, yirinden şıçradı. ⁽⁵⁾ Benī ‘Ammu'sına “Binüñ!” diyü emr itdi. Mecmū‘ısı at üzerine gelüp ¹⁸⁸ ⁽⁶⁾ ol dereden çıkdılar. Şöyle ki yüz elli fāris alup bāḳısın Māzin'ile yirlerinde ḳoyup ⁽⁷⁾ gitdiler. Vaḳti kim yazıya çıkdılar, gördiler kim baṭallar şürū‘ idüp ḥayller¹⁸⁹ ṭulū‘ ⁽⁸⁾ itmiş. Tozlar mürtefi‘ olup seri-nīzeler tozlar arasında yıldızlar gibi yıldıramış. ⁽⁹⁾ Tārık çerinüñ öñince şanki bir ḳulledür. Ḳullelerden yāḥuẓ bir pāredür. Cebelden ⁽¹⁰⁾ eydürdi ki: “Yā me’ḥūẓīn! Sizüñ bu yire ayaḡuñuz başduḡı ecelüñüz yakın geldüḡinden⁽¹¹⁾ dūr.” dirdi. Benī ‘Abs'den¹⁹⁰ bir kimse cevāb virmedi. Bir aradan bu biñ fārise ḥamle ⁽¹²⁾ ḳıldılar. Benī Ḥımyer daḥı biñ fārisi[yi]le ḥamle idüp ḳarışdılar, uruşdılar, ḳırışdılar. ⁽¹³⁾ Şöyle ki baḥr-i mevt mevc urup ḳorḳaḳları ḡarḳ itdi. El-ḳışsa

¹⁸⁷ za‘ḳa

¹⁸⁸ ol şayḥadan şalıp

¹⁸⁹ ḥayil

¹⁹⁰ ‘Abes

ol gün tã ⁽¹⁴⁾ kãrañu olinca ceng itdiler. Benî Ĥimyer'üñ gözine 'ãlemi teng itdiler. Çünki kãrañu oldı, ⁽¹⁵⁾ iki tãyife birbirinden ayrılup yatdı. Lĩkin ol gün Benî Ĥimyer'üñ ⁽¹⁹¹⁾ iki yüz ⁽¹⁶⁾ elli fãrisi kãtl olunmışıdı. Benî 'Abs'den ⁽¹⁹²⁾ on kiři mecrũh olmışıdı. ⁽¹⁷⁾ řeybũb ol on mecrũh ⁽¹⁹³⁾ kişiyi dereye iletũp anlaruñ yirine ⁽¹⁸⁾ on dağı alup getürdi. Çũn řabãh oldı, yine ceng itdiler. Öyleye degin yakĩn ⁽¹⁹⁾ oldı kim Benî Ĥimyer ⁽¹⁹⁴⁾ mũnhezim olup diyãrlarından yaña kaçalar. Tãrĩk ⁽²⁰⁾ nidã idũp eyitdi: “*Veylekũm yã Benî 'Ammi! Ben size nefsũmi fidã ideyin ebťãllerini* ⁽²¹⁾ *meydãna kığırayĩn. Eger manřũr olursam hoř, eger anlar manřũr olursa hoř. Ol* ⁽²²⁾ *vařtĩn siz dağı bir tedbĩr idesiz.*” didi. Andan atĩnı meydãna sũrũp nida itdi ki: ⁽²³⁾ “Yã Benî 'Abs! ⁽¹⁹⁵⁾ Beni bilen bilsũn bilmeyen key bilsũn ki benem Tãrĩk ibnũ'l-Meřnã ibni 'ammũ'l-melik! **[442a]** ⁽¹⁾ Kãnı ol esved-i zenĩm ki tã aña emrinũñ vebãlin bildũrem.” didi ve bu ebyãtı okudı. ⁽²⁾ **řĩr:** ⁽³⁾ [Arapça řiir ⁽⁴⁾ Arapça řiir ⁽⁵⁾ Arapça řiir ⁽⁶⁾ Arapça řiir.] ⁽⁷⁾ **Rãvĩ eydũr:** Bu yañadan Ėazũb atasına eyitdi: “Yã ebetãh! Kimdũr bu ⁽⁸⁾ le'ĩm ki sen aña muķãbil olasĩn? Nefsũm saña fidã olsun.” diyũp canãn-ı ⁽⁹⁾ cerĩ-y-ile esed-i kãsver gibi gitdi. Ĥattã ki Tãrĩk'a yitdi. Nidã idũp eyitdi: ⁽¹⁰⁾ “Veyleke! Beřãret olsun fenãyıla yã vağd u le'ĩm! Sen kimsin ki tã Benî ⁽¹¹⁾ 'Abs'üñ ⁽¹⁹⁶⁾ ĥãmiye-i 'azĩmin seyyid-i kerĩmin řãleb idersin? Üř ben geldũm ki ⁽¹²⁾ anañ oğlĩna fenã řerãbĩn içũrem.” diyũp üzerine cevlan itdi ve bu ebyãtı okudı: ⁽¹³⁾ **řĩr.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça řiir ⁽¹⁵⁾ Arapça řiir ⁽¹⁶⁾ Arapça řiir ⁽¹⁷⁾ Arapça řiir.] ⁽¹⁸⁾ **Rãvĩ eydũr:** El-kışşa muĥãtaba(y)ı koyup birbiri-y-ile mũbã'adeye, muķãrebeye, ⁽¹⁹⁾ mũlãzemeye, muzãrebeye başladılar. Vařti kim Tãrĩk'ıla Ėazub muķãbil olup ⁽²⁰⁾ cenge meřğũl oldılar, ⁽¹⁹⁷⁾ iki şarafdan leřkerũñ bahãdurları bunlaruñ ⁽²¹⁾ cenglerin gözlerlerdi. Ammã Ėazũb atasından utanup

¹⁹¹ Ĥumeyr

¹⁹² 'Abes

¹⁹³ mecrũh

¹⁹⁴ Ĥumeyr

¹⁹⁵ 'Abes

¹⁹⁶ 'Abes

¹⁹⁷ Eger

ğayret itdi. Haşmınuñ ⁽²²⁾ öldüğün dilemedüğünden ötürü süñünüñ yalmansuz ucıyla gögsinde ⁽²³⁾ eyle urdı kim ardına mu‘allağ yıkıldı. Yire inmedin Şeybüb tutup bağlayup [442b] ⁽¹⁾ ‘Anter katına iletti. Tārık tarafı bahādurlarını ve muḳaddemleri bu vechile göricek, ⁽²⁾ ğirī idüp bi'l-küllıye Ġazüb'uñ üzerine ḥamle itdiler. Bu tarafdan ‘Anter ve Meysere ⁽³⁾ ve ‘Urve daḥı ḥamle idüp ‘azīm ceng itdiler. Ḥattā şöyle oldu ki kan ⁽⁴⁾ gövdeyi götürdi. Āḥirü'l-emr ‘Anter tarafı ğālib olup Benī Himeyr¹⁹⁸ leşkeri ⁽⁵⁾ şınup ekşeri yaralı olup kaçdılar. Tārık'dan ğayrı elli kişi daḥı ⁽⁶⁾ esīr itdiler. Bī-nihāyet māl u ğanīmet aldılar. Ḥayli yir kovup yine dönüp yirlerinde ⁽⁷⁾ karar kıldılar. Şabāḥ oldu, Tārık'ı ‘Anter'üñ katına getürdiler. “Başuñı şatun ⁽⁸⁾ al veyāḥuz boynuñı ururuz.” didiler. Tārık eyitdi: “Boynumı uruñ kim bu ‘ārıla ⁽⁹⁾ dünyāda diri olmaḳdan ölmek yigdür.” didi. Velīkin ‘Anter Şeybüb'a emr itdi, ⁽¹⁰⁾ tırdı demür kazuk kaçup Tārık'ı çarmıḥa gerdiler. ‘Azīm işkence idüp ⁽¹¹⁾ ḳamcıyla dögdiler. Tārık nā-çār olup amān diledi, eyitdi: “Biñ deve vireyin ⁽¹²⁾ ve yigirmi tavla at vireyin. ‘Emmüm oĝlanlarından ba‘zısını şalı virüñ ⁽¹³⁾ varsunlar bunları getürsünler.” ‘Anter bu ḳavle rāzī oldu. Eyle olsa ⁽¹⁴⁾ Tārık daḥı Vehbi¹⁹⁹ ibni Mevhüb'a mektüb yazdı, eyitdi: “Vaḳti kim ḥazretüñ ⁽¹⁵⁾ ḳatından dönüp ‘Anter üzerine yürüdük, şanurduḳ kim bunlar daḥı bizcileyin ⁽¹⁶⁾ bir ādemdür. Bular ḥoz birer dīv imiş. Ḥuşuşā ki ‘Anter yaluñuz kendüsi ⁽¹⁷⁾ biñ kişiye ḫapdur. Anuñ bir oĝlı var. Adına Ġazüb dirler, çok bahādurlarumuz ⁽¹⁸⁾ öldürdi. Ḥattā beni toĝan serçe ḳapar gibi atuñ üzerinden ḳapdı, esīr itdi. ⁽¹⁹⁾ Āḥirü'l-emr ḳamcıyla döĝüp işbu mektübda zıkr olınanlara başumı fidā itdi. ⁽²⁰⁾ İmdi mektüb size vāşıl olıcaḳ bu dīv ile buluşmaḳ fikrin ḳoyasın. ⁽²¹⁾ Buña muḳābil olacaḳlayın degül.” didi. Biti temām yazup ‘emmüsi oĝlanlarından birine ⁽²²⁾ virüp gönderdi. Bu tarafda Melik Vehb²⁰⁰ ibni Mevhüb ‘emmüsi oĝlı Tārık'ı ⁽²³⁾ her ne yire gönderdiyise muḫaffer geldüğün

¹⁹⁸ Himeyr

¹⁹⁹ Veheb

²⁰⁰ Veheb

añup şāz u ħurrem tahtında otururken [443a] ⁽¹⁾ ħaber virdiler ki çok yaralı kişiler geldiler. Melik Vehb eyitdi: “Tiz kığıruñ geldiler.” Tārık'ıñ ⁽²⁾ resūlını melikūñ katına getürdiler. Qaziyyeyi ħikāyet itdi. Mektūbı virdi. ⁽³⁾ Melik gāyet gāzab idüp qaşd itdi ki leşker cem' idüp 'Anter'üñ ⁽⁴⁾ üzerine yüriye. Likin şingun gelen kişiler cem' olup eyitdiler: “Kimse ⁽⁵⁾ anuñla ceng itse ölmez. Zīrā biñ ok ve kılıç urursañ birisi eşer eylemez, eyle olma.” ⁽⁶⁾ Melik vezīrine eyitdi: “Sen ne dirsın?” Vezīr eyitdi: “Vech budur ki evvel Tārık'ı ⁽⁷⁾ ve cemī'-i tutsakları kırtaravuz. Andan soñra bī-nihāyet leşker cem' idüp ⁽⁸⁾ üzerine yüriyevüz.” Melik bu sözi ħoş görüp buyurdi. Ne miqdār nesneye ⁽⁹⁾ Tārık'ı kesdilerse virüp 'Anter'e gönderdi. 'Anter dağı bu gelen nesneleri ⁽¹⁰⁾ alup Tārık'ı bākī esīrleri şālı virdi. Hemān ol sā'at 'Anter leşkeri-y-ile ⁽¹¹⁾ iline teveccüh itdi. Vaqti kim iline yakın geldi, Şeybüb'a eyitdi: “Yüri sen bizden ⁽¹²⁾ öñdün var. Bizüm kabīlelerümüze muştula, tā kim bizi qarşulayalar. Bu ħanīmeti görüp ⁽¹³⁾ anlar ve bizler vaṭanumuza feraḥlıgıla varavuz.” didi. Şeybüb kabūl idüp revān ⁽¹⁴⁾ yola girdi. Nā-gāḥ bir ısızluq yirde ħavfıla giderken Benī 'Abs'den ⁽¹⁵⁾ birkaç şoykun kişiler gördi. Şeybüb eyitdi: “Ne ħāldür?” eyitdiler: “Yā Şeybüb ⁽¹⁶⁾ ħiç ħālümüz şorma.” Şeybüb eyitdi: “Melik Qays kıanı?” eyitdiler: “Üş geliyorur. Nemüz ⁽¹⁷⁾ varısa gitdi. Cemī'-i erenlerümüz depelendi. Melik Qays'ı görürseñ bilmezsin.” didiler. Eyle ⁽¹⁸⁾ olsa Şeybüb meliki qarşuladı. Melik, Şeybüb'ı göricek ağıladı, eyitdi: “Esedü'r-Rahiş ⁽¹⁹⁾ bizüm üzerümüze yüridi. Cemī'-i develerümüzi ve oğlanlarumuzi ve 'avretlerümüzi ⁽²⁰⁾ yağma itdi. Siz bunda degüldüñüz ve bākī cemā'at ħāzır degüldi. Bizi gāfil ⁽²¹⁾ bulup bize şunuñ gibi iş itdi.” didi. Şeybüb eyitdi: “Yā melik! Muştuluq olsun ⁽²²⁾ ki üşde 'Anter şıḥḥatıla ve selāmetlıgıla geleyorur. ħanīmet mālınıñ nihāyeti yok. ⁽²³⁾ Melül olma ki inşā'allāh cemī'-i mālunuñ ve esīrleri kırtara ve anlara bunuñ intikāmın ide.” [443b] ⁽¹⁾ Melik Qays eyitdi: “Yā Şeybüb! Yüri dün kıardeşüñe bu ħikāyeti ħaber vir.” Şeybüb ⁽²⁾ yine

²⁰¹ 'Abes

döndi. ‘Anter’e yakın gelicek yaķasın yırtup başına toprak koydı. “*Vā-veylāh.*”⁽³⁾ diyüp ağladı. ‘Anter görüp eyitdi: “Hāy nolduñ?” Şeybüb eyitdi: “Hīç hāli⁽⁴⁾ şorma ki Esedü'r-Rahīş gelüp gāfilin yağma itmiş. Cemī‘-i ‘avretleri ve oğlan⁽⁵⁾ları esīr itmiş.” ‘Anter bu sözi işidicek barmağın ısırup eyitdi ki: “Gördüñ mi⁽⁶⁾ biz anlara itdüğümüz eylük muķābelesinde anlar bize ne itdiler. Pes bizüm üzerümüze⁽⁷⁾ vācib oldu ki anlara intikām idevüz.” diyüp yürüdi. Ķabīleye yakın gelicek Melik⁽⁸⁾ Ķays karşı çıķdı. ‘Anter’ile buluşup görüşdiler. Melik Ķays bu ģanīmet mālın⁽⁹⁾ görüp fi’l-cümle şāz oldu. Ammā ‘Anter Ķabīle(y)i gördü ki hemān qurı⁽¹⁰⁾ evler ve qarı qoca kalmış. Ķaşınacak tırnak qomamışlar. Melik Ķays eyitdi: “Yā ‘Anter!⁽¹¹⁾ Ķanı Benū Ziyād ve qanı Benī Fezāre²⁰² ve Hışın²⁰³ ibni Ħuzeyfe bunlar cemī‘-i esīr oldılar.” didi.⁽¹²⁾ ‘Anter ģazaba gelüp eyitdi: “Ben ‘Anter ibni Şeddād degüle, eger Esedü'r-Rahīş⁽¹³⁾ daħı ata bindürürsem yā melik melül olma. Ol nesnelerki anlar bundan yağma⁽¹⁴⁾ itdiler. Hemān anlaruñ qatında emānetdür. İnşā’allāh kılcımı ve süñümi elüme⁽¹⁵⁾ alayın. Bu intikāmı anlardan alayın. Yüregüm şovudayın.” didi. Andan cemī‘i getürdüğü⁽¹⁶⁾ mālı Benī ‘Abs²⁰⁴ Ķabīlesinüñ ulusına, kıçisine ulaşırdı. Ģāyet feraħ oldu{lar}.⁽¹⁷⁾ Andan şöñra cem‘ olup meşveret itdiler. Her bir²⁰⁵ kışı bir söz söyledi. Ammā ‘Anter⁽¹⁸⁾ başın aşığa eyleyüp tırur. Melik Ķays eyitdi: “Yā ‘Anter! Ulumuz bahādurumuz sensin.⁽¹⁹⁾ Ne dirsın?” ‘Anter eydür: “Ķılcım kışanup üzerlerine varup intikāmum almaqdan ģayrı⁽²⁰⁾ nesne dimezin.” diyüp qalkdı. Meclisden yüriyi virdi. Her kışı bunuñ re’yini şavāb⁽²¹⁾ görüp taħsīn itdiler. Andan şöñra ‘Anter ‘Urve’(y)i yaluñuz kığırup eyitdi: “Yā ‘Urve!⁽²²⁾ Sen bilmez misin ki ben Benī Nebhān’a ne işler idüp tırurın. Yaluñuz cemī‘-i⁽²³⁾ diyārını ģeşt itmedüm mi? Kebşı öldürüp etini yimedüm mi? Esedü'r-Rahīş’i incitmekçün [444a]⁽¹⁾ ‘avretini kullanmadum mı? Ve ardumuzca bize intikām itmege gelenleri tıutup yine şalı⁽²⁾

²⁰² Fizāre

²⁰³ Hışn

²⁰⁴ ‘Abes

²⁰⁵ biri

virmedüm mi? Pes benüm Benî ‘Abs’den²⁰⁶ bir kiři ħācetüm degül. Ben erenlerümle varurın. ⁽³⁾ Bu intikāmı anlardan alurın.” didi. ‘Urve eyitdi: “Cānum saña ħurbān olsun. Sen ne ⁽⁴⁾ dirseñ? Ben aña muṭī‘am.” Pes andan şöña emr itdi. Cemī‘-i bahādurları yaraqlandı. ⁽⁵⁾ Kendüsi Melik ays atına geldi, eyitdi: “Yā melik! Himmetüñ bile olsun ki ol zālimlerden ⁽⁶⁾ intikām almağa giderem.” Melik ays eyitdi: “Yā ‘Anter! Ben daħı bile giderin.” ‘Anter ⁽⁷⁾ eyitdi: “Ĥācet degül ki sen bile gelesin. Baña hemān ardeşüm oğlanlarum ⁽⁸⁾ ve bahādurlarum kifāyet ider.” Melik eyitdi: “Ben rāzī degülem ki sen kendüñi ol deryā ⁽⁹⁾ gibi leşkere urasın.” ‘Anter eyitdi: “orma Allāh’a ışmarla.” diyüp vidā‘ itdi. ⁽¹⁰⁾ Biř yüz kişiyle Benī Nebhān arafına müteveccih oldı. Ol ħinde bu ebyātı okudı: ⁽¹¹⁾ **Şi‘r.** ⁽¹²⁾ [Arapa řiir ⁽¹³⁾ Arapa řiir ⁽¹⁴⁾ Arapa řiir ⁽¹⁵⁾ Arapa řiir ⁽¹⁶⁾ Arapa řiir ⁽¹⁷⁾ Arapa řiir ⁽¹⁸⁾ Arapa řiir ⁽¹⁹⁾ Arapa řiir ⁽²⁰⁾ Arapa řiir ⁽²¹⁾ Arapa řiir.] ⁽²²⁾ **Rāwī eydür:** Çünki ‘Anter leşkeri[yi]le becid sürdi, tā ki Benī Nebhān abīlesine ⁽²³⁾ iki günlük yol midārı alıca Şeybüb’a eyitdi: “Yā Şeybüb! Dilerin senden ki bizi **[444b]** ⁽¹⁾ anlaruñ üzerine bir yüksek yirden buluşdurasın.” Şeybüb eyitdi: “Başum üzerine eyle ⁽²⁾ olsun.” Çünki bunlar ol avme yakın geldiler, Şeybüb eyitdi: “Yā arındaşum ⁽³⁾ ‘Anter! Siz bu arada ārām idüñ. Ben varayın, anları göreyin. Ahvālinden ħaber ⁽⁴⁾ şorayın.” didi. Ol arada ‘Anter leşkeri-y-ile arār kıldı. Şeybüb ol aradan Benī ⁽⁵⁾ Nebhān leşkeri arafına müteveccih oldı. Nā-ğāħ bi ağ üzerine çıdı. Nażar ⁽⁶⁾ kıldı. Gördi kim derya mişāl leşker onmuş, ħaymelerdür urulmuş. ağ şahrā ⁽⁷⁾ deveyle, oyunıla olmuş. At şahīli²⁰⁷ ve ādem āvāzesi ‘ālemi tutmuş. Pes Şeybüb ⁽⁸⁾ kendüsi yüz yaşında bir pīr şüretine koydı ki elleri ditrer ve bili bükölmiş. Bir ⁽⁹⁾ ġāyet eski aftān götürüp dururdu. Anı daħı geydi ve ayaklarını ve ulağını ⁽¹⁰⁾ şardı. Geldi leşkerüñ içine girdi. Gördi kim kendülerüñ yağmalanan develerini ⁽¹¹⁾ çobānları güderler ve Esedü’r-Rahīř oturmuş

²⁰⁶ ‘Abes

²⁰⁷ şuheyli

yanında Minhāl bin Nāḳīd şerāblardur içilür. Sākīlerdür ⁽¹²⁾ yürür ve şi‘rler²⁰⁸ okınur, gāyet feraḥ içinde. Ammā ‘Anter bugün mi gele veyāḥuz yarın mı gele ⁽¹³⁾ diyüp havfı daḥı vardır. Şeybūb yine dönüp bu ḥālī geldi, ‘Anter'e ḥaber virdi. ⁽¹⁴⁾ ‘Anter feraḥ oldu. Meşveret itdiler. Şeybūb eyitdi: “Dün başkunun idelüm.” ve Ġazūb ⁽¹⁵⁾ eyitdi: “Şabāḥ mübārek vaktur. Şabāḥdan yüriyelüm.” ‘Anter bu sözi kabūl idüp ⁽¹⁶⁾ ol gice anda karar itdiler. Çünkü şabāḥ oldu, ceng yarağın görüp yürüdiler. ⁽¹⁷⁾ Bir tağ üzerine çıkdılar. ‘Anter gördi kim bir ‘azīm leşker yatur. Kendünüñ tavarları ⁽¹⁸⁾ ve çōbānları ve esīr olan kişiler yürürler ve hem bildi kim ‘Able Minhāl katında imiş. ⁽¹⁹⁾ Kaşd itmiş ki aña tezvīc ide. Bunuñile Benī ‘Abs'e²⁰⁹ intikām ide. Eyle olsa ⁽²⁰⁾ ‘Anter ‘Urve'ye eyitdi: “Yūri sen yüz bahādur kişiyile bu yüriyen tavarları sür. ⁽²¹⁾ Biz arduñuzca gelen kişileri def idelüm.” ‘Urve yüz kişiyi alup leşkere yürüdi. ⁽²²⁾ Hemān ki leşkere yakın geldi. “Yā āl-i ‘Abs!”²¹⁰ diyüp çağırdı. Çünkü bu āvāz ⁽²³⁾ kendü çōbānlarınıñ kulağına girdi, hemān ol sā‘at bu çōbānlar daḥı degeneklerin [445a] ⁽¹⁾ ellerine alup bildiler ki gelen ‘Anter'dür. Ol kabīlelerüñ çōbānları üzerine hücum ⁽²⁾ itdiler. Kimisini öldürdiler ve kimisin yaralı itdiler. Ne miqdār tavar yürürse sürdiler. ⁽³⁾ Yürüyü virdiler. Ba‘zıları kaçup leşkere düşdiler. Çünkü Esedü'r-Rahīş bu ḥāle ⁽⁴⁾ vāḳıf oldu, buyurdi. On biñ müsellaḥ kişi at arkasına {gelüp} muḳābil oldu. ‘Anter leşkerine ⁽⁵⁾ nazar itdi. {‘Anter'i} leşker içinde gördi. Yanındağı leşkerine eydür: “Ġāfil olmañ erligüñ ⁽⁶⁾ demidür. Māla ve tavara muḳayyed olmañ ki gelen ‘Anter'dür. Vaktümüz gāyet müşkil ⁽⁷⁾ vaktur.” **Rāvī eydür:** Çünkü ol iki leşker muḳābil oldu, iki tarafından ⁽⁸⁾ bi'l-külliyeye birbirine koyuldılar. Ammā ‘Anter ve Meysere çeriye ortaya aldılar. Kime ⁽⁹⁾ bir darb ursalar yıkarlar. Alaylara ḥamle itseler tağıdurlar. ‘Adū leşkerinden ⁽¹⁰⁾ çok kişiler helāk itdiler. Meysere çağırur ki:

²⁰⁸ Şi‘r

²⁰⁹ ‘Abes

²¹⁰ ‘Abes

“Ene'l-baṭlu'l²¹¹-cebbār!²¹²” ve Ġazūb eydür ki: ⁽¹¹⁾ “Ḳanı ol it Esedü'r-Rahīṣ?” Ol gün ol gice ‘aẓīm ceng itdiler. Ḳılıçlar çöngeldi ⁽¹²⁾ ²¹³ ve süñüler uvandı ve bahādurlar yoruldu. Āhirü'l-emr ṭabl u āsāyiṣ çaldılar. ⁽¹³⁾ İki ṭarafdan leṣker ayrıldı. Birbirine ḳarṣu ḳondılar. Benī Nebhān ḥazen içinde ve Benī ⁽¹⁴⁾ ‘Abs²¹⁴ ṭarafı ṣāzılık içinde. Zīrā ‘Anter ṭarafından hīçbir ḳiṣi ölmemiş ve Benī Nebhān ⁽¹⁵⁾ ṭarafından ḥayli ḳiṣi helāk olmuşdu. Benī Nebhān peṣīmān olup eydürlerdi ki: “Nemūze ⁽¹⁶⁾ gerekidi. Esedü'r-Rahīṣ'üñ sözine uyup ‘Anter'ile dūṣmānlık iddük.” Çünki yine ⁽¹⁷⁾ ṣabāḥ oldu, iki ṭarafdan leṣker at arḳasına geldi. Benī Nebhān ṭarafına ṣınmak ‘alāmeti zāhir ⁽¹⁸⁾ olup ṭururdu. Līkin Esedü'r-Rahīṣ leṣker öñinde ṭurup yanında Benī Nebhān ⁽¹⁹⁾ ṭarafından bir pehlevān meydāna girüp cevlan gösterdi. Süñüyle Benī ‘Abs²¹⁵ ṭarafına ⁽²⁰⁾ iṣāret idüp eyitdi kim: “Benem Miḳdām bin Ḥassān! Baña kimse gelmesün. İllā ġāyetde ⁽²¹⁾ pehlevān ḳiṣi gelsün.” Eyle diyincek bu ṭarafdan daḥı bir pehlevān at meydāna sürdi ve cevlan ⁽²²⁾ gösterdi ve eyitdi kim: “Beni bilen bilür ve bilmeyene bildüreyin ki Mācid ibni Ḥāmid benin.” diyü ⁽²³⁾ ḥaṣmına muḳābil geldi. Niçe zamān ceng itdüklerinden soñra leṣkerüñ iki **[445b]** ⁽¹⁾ ²¹⁶ ṭarafından “Ṭut ḥaṣmuñı erligüñ vaḳtidür.” diyüp her birine çağırdılar ki eyle olsa ⁽²⁾ Mācid, Miḳdām'a bir süñü ḥavāle eyledi. Şöyle urdu ki gögsinden yaġrınında çıḳdı. ⁽³⁾ Hemān sā‘at cān virdi. Andan soñra bir pehlevān daḥı meydāna girdi ve cevlan gösterüp ⁽⁴⁾ Mācid'e muḳābil geldi. Anı daḥı ḳılıcıla iki pāre ḳıldı. Bu vechile temām Benī Nebhān ṭarafınuñ ⁽⁵⁾ on pehlevānın helāk itdi. Benī Nebhān uluları ġāyet maḥzūn olup ġırī idüp ⁽⁶⁾ Esedü'r-Rahīṣ'üñ yanında geldiler, eyitdiler: “Vallāhi ġāyetde ḥaṭā itdün ki Benī ‘Abs²¹⁷ ṭarafına ⁽⁷⁾ dūṣmānlık itdün.” Eyle diyincek

²¹¹ Batal

²¹² cebbār

²¹³ geldi

²¹⁴ ‘Abes

²¹⁵ ‘Abes

²¹⁶ iki

²¹⁷ ‘Abes

Esedü'r-Rahîş eyitdi: “Ben yarın meydâna gireyin. ‘Anter'i⁽⁸⁾ depeleyem veyâhuz esîr getürem.” Esedü'r-Rahîş'ün bu sözünü işidicek bi'l-küllîyye hamle⁽⁹⁾ itdiler. İki leşker birbirine koyuldu. Benî ‘Abs²¹⁸ kabîlesi Benî Nebhân katında bir ak atda⁽¹⁰⁾ bir kara beñ gibi idi. Ol gün tâ ay toğınca ‘azîm ceng itdiler. Âhîr iki leşker⁽¹¹⁾ birbirinden ayrıldılar. Hisâb itdiler, Benî Tay'dan ve Benî Nebhân'dan altı yüz kişi⁽¹²⁾ helâk olmuş ve Benî ‘Abs'den²¹⁹ kırk kişi helâk olmuş. Ol gice ‘Anter oğlu Meysere'(y)i⁽¹³⁾ kığırdı, eyitdi: “Yüri elli bahâdur al. Benî Nebhân tarafınıñ yollarını bağlañ. Her kişünün⁽¹⁴⁾ yanından ki bir kişi kaçâ kurtula. Anı anuñ yerine depelerin.” didi. Çünkü şabâh⁽¹⁵⁾ oldu. ‘Anter'den ‘Urve destür isteyüp meydâna girmek istedi. Destür vermeyüp kendüsi⁽¹⁶⁾ meydâna girdi ve çağırıp eyitdi ki: “Kanı ol Esedü'r-Rahîş ve mel‘ün-ı menhûs?” Esedü'r-Rahîş⁽¹⁷⁾ dahı bu sözi işidüp meydâna girdi. Cevlân gösterdi ve bu ebyâtı inşâd itdi: ⁽¹⁸⁾ **Şîr.** ⁽¹⁹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir.] ⁽²³⁾ **Râvî eydür:** Ve eyitdi: “Yâ vağd-i ‘Abs²²⁰ veyâ ‘abd-i naḥs! Şöyle mi şanursın ki ‘âlem saña bâkı kâla [446a]⁽¹⁾ ve dünyâda senden gayrı er olmaya.” ‘Anter yine döndi, eyitdi: “Anımı şanursın ki gelesin kabîle(y)i⁽²⁾ ısız bulasın yağma idesin. Bugün ol gündür ki ol intikâmı senden alam, it⁽³⁾ yider gibi seni yidem etüñi kerkeslere yidürem.” didi. Bu ebyâtı inşâd itdi: ⁽⁴⁾ **Şîr.** ⁽⁵⁾ [Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ **Râvî eydür:** “Esedü'r-Rahîş bunı işidüp hîç cevâb vermeyüp muḳâbil oldu. ⁽²²⁾ Tâ ki gün zevâle varınca ‘azîm ceng itdiler. Bular cengdeyiken toz belürdi. Toz iki ⁽²³⁾ pâre olup toz içinden Melik Melcem²²¹ ve kardeşi çok müsellaḥ leşkerile çıka geldiler. “Yâ âl-i Tayy!” diyüp [446b]⁽¹⁾ ‘Anter leşkerine muḳâbil oldılar. ‘Anter bunı göricek “Hamle

²¹⁸ ‘Abes

²¹⁹ ‘Abes

²²⁰ ‘Abes

²²¹ Mülcem

idüñ!” diyü emr itdi. ⁽²⁾ Kendüsi leşkerüñ öñince çok ceng itdiler. ‘Ālemi toz karanlığı tutdı. Eger birbiri ⁽³⁾ üzerine ‘Anter leşkeri ceng görmemişlermissey Benî Nebhân’ı şırlardı. Esîrlerini kırtarur⁽⁴⁾lardı. Hele bu hâlile bu ‘azîm leşkere şanmayup şabr idüp turlardı. Nā-gāh bir ⁽⁵⁾ toz belürdi. Yıl tozu iki päre kıldı. Toz içinden süñüler ve kılıçlar şu‘ā’ı belürdi ⁽⁶⁾ ve erenler āvāzı ve atlar sahîlî²²² işidildi. Gördiler ki Melik Kays leşkerüñ öñine ⁽⁷⁾ düşmiş ve Sinān ibni {Ebî} Hārîse ve Hısın²²³ ibni Huzeyfe’nüñ bahādur erenleri “Yā āl-i ‘Abs!”²²⁴ ⁽⁸⁾ diyü çıka geldiler. Bunlaruñ gelmesine sebeb bu olmuş ki Kays kardaşını yanına ⁽⁹⁾ kıgırup dimiş ki: “‘Anter az leşkeri[yi]ile bizüm ta‘allukātumuzu kırtarmağa gidüp ⁽¹⁰⁾ biz bunda tırmağun hîç vechi yokdur. Pes bize dahı lâzımdur ki biz dahı anlaruñ ⁽¹¹⁾ ardınca gidevüz.” diyü yürümüşler. Çünkü bunlar geldi, ‘Anter gāyet feraḥ olup “Ḥamle ⁽¹²⁾ idüñ!” diyüp emr itdi. İki leşker birbirine kırışdı. ‘Ālemüñ yüzini toz ⁽¹³⁾ tutdı. Güneşüñ nûrı görünmez oldu. Sîl-i ‘Arîm gibi gibi kan revān oldu. ‘Anter’üñ ⁽¹⁴⁾ bu az leşkeri şınmaduğına Esedü'r-Rahiş gāyet kaḳıyup Melcem’e²²⁵ ve kardaşına ⁽¹⁵⁾ eyitdi: “Melül olmañ ki yarın olsun. Evvel meydāna gireyin ‘Anter’i ve cemî‘-i ⁽¹⁶⁾ tevābı‘ını esîr ideyin. Zîrā ki ‘Anter leşkerinüñ hiç tākati kalmayupdurur, ⁽¹⁷⁾ çöbānı gitmiş koyuna dönüpturur.” diyüp yirlü yirine geldiler. Ol gice anda ⁽¹⁸⁾ karar kıldılar. Çünkü şabāḥ oldu. Kimse meydāna girmedi. İllā ki Esedü'r-Rahiş ⁽¹⁹⁾ cevlan gösterüp: “Yā Benî ‘Abs!”²²⁶ Kanı ‘Anter? Gelsün bugün benden intikāmın alsun.” ⁽²⁰⁾ diyüp meydāna girdi. Niçe lâflar iderdi ve bu ebyâtı okurdu: **Şîr.** ⁽²¹⁾ [Arapça Şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] [447a] ⁽¹⁾ Çünkü ‘Anter bu sözi işitdi. Yıldırım gibi meydānuñ içine girüp cevlan ⁽²⁾ gösterüp muḳābil oldu. Derḥāl kemerinden tutup öñine aldı. Elini ⁽³⁾ kafāsında muḥkem bağladı. Bir kerre şöyle şıkdı ki tırnaḳlarından kan ⁽⁴⁾ taşra gitdi.

²²² Süheyl

²²³ Huşeyn

²²⁴ ‘Abes

²²⁵ Mülcem

²²⁶ ‘Abes

Çünkü Benî Nebhân tarafı bunu gördiler, tarûmâr olup şındılar. ⁽⁵⁾ Cemîc-i çâdırlarını ve kıymetlü tavarlarını kapup kaçdılar. Melik Melcem²²⁷ ve kardaşı tutulmayup ⁽⁶⁾ kaçdı kurtuldu. Ammâ Minhâl'i bu Esedü'r-Rahîş'ile esîr itdiler. Bî-nihâyet mâla ⁽⁷⁾ yitişdiler. Ne mikdâr tavarları ki Esedü'r-Rahîş yağma idüp dururdu. 'Aynıyla ⁽⁸⁾ bî-kuşûrına aldılar. Feraḥ u şâzıyla yine memleketlerine teveccüh itdiler. Çünkü ⁽⁹⁾ yola girdiler. Kays eyitdi: "Yâ pehlevân! Esedü'r-Rahîş'i yol üzerine aşâ ko ki ⁽¹⁰⁾ görenler bundan 'ibret alalar." 'Anter eyitdi: "İnşâ'allâh ki menzilümüze varuben ⁽¹¹⁾ ben buña idecegüm bilürem." Ammâ 'Able yir öpüp eyitdi: "Yâ pehlevân! Minhâl'üñ ⁽¹²⁾ anasını ve 'avretini senden dilek iderin ki bunlar baña dutsaklığum ḥâlinde ⁽¹³⁾ çok iḥsân idüp dururlar. Luṭf idüp bunları baña bağışla ki kerîmlerüñ ⁽¹⁴⁾ işi dâyimâ ḥaṭâyı 'afv itmek olur." Eyle diyicek 'Anter eyitdi: "Ol ikisini ⁽¹⁵⁾ ve daḥı Minhâl'i ve daḥı cemîc-i Benî Nebhân tarafınuñ 'avretini ve mâllarını saña bağışlayup ⁽¹⁶⁾ âzâd kıldum." Bu 'avretlerüñ arasında Esedü'r-Rahîş ḥâtunı ki adı Reyḥâne idi ⁽¹⁷⁾ ve 'Amr ibni Ma'dî'nüñ kız kardaşıydı. Anı daḥı bile âzâd itdi ve cemîc-i Benî Tayy kabîlesinüñ ⁽¹⁸⁾ mâllarını alup 'Arzu's-Şerebbe²²⁸ ve 'Alemü's-Sa'dî'ye gitdi. Ol ḥinde bu ebyâtı okudı: ⁽¹⁹⁾ **Şi'r.** ⁽²⁰⁾ [Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir ⁽²⁴⁾ Arapça şiir ⁽²⁵⁾ Arapça şiir ⁽²⁶⁾ Arapça şiir ⁽²⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽²⁸⁾ **Râvî eydür:** Ammâ Benî Nebhân kabîlesi ve Benî Ma'an kabîlesi mâllarını alup 'Anter'e ⁽⁹⁾ du'â ide ide şâz u ḥurrem memleketlerine döndiler. Niçe günden şoñra ⁽¹⁰⁾ memleketlerine geldiler. Zeydü'l-ḥayl'e ve atası Mühelhel'e 'Anter Esedü'r-Rahîş'e ⁽¹¹⁾ itdüğü mâ-cerâyı haber virdiler. Zeydü'l-ḥayl feraḥ oldı. Zîrâ Zeydü'l-ḥayl ve atası ⁽¹²⁾ Esedü'r-Rahîş'e ögüt virüp "'Anter'e düşmânlık itme. 'Anter'e kimse zafer ⁽¹³⁾ bulacaklayın degüldür." diyüp ṭururlardı. Bu haberi işidicek ḡâyet feraḥ ⁽¹⁴⁾ oldılar. Bu tarafda çünkü 'Anter menziline geldi. Ḥaymeler kurdı ve 'İşe [ve] ⁽¹⁵⁾ nûşa meşğûl oldı. Esedü'r-Rahîş'i emr itdi, çârmıḥa gerdiler. Dürlü ⁽¹⁶⁾

²²⁷ Mülcim

²²⁸ 'Arzu's-Şerbe

dürlü ‘azāblar itdiler. Andan şöıra Ẹays ‘Anter'e eyitdi: “Yā ‘Anter bunuñ kayıdın ⁽¹⁷⁾ gör. Bunuñ diri olmasında fāyide yokdur.” Eyle diyincek ‘Anter Şeybūb'a emr itdi: ⁽¹⁸⁾ “Yūri ḥaymelerūñ ortasında bir dār ağacı dik. Esedü'r-Rahīş'i ol ağacuñ ⁽¹⁹⁾ dibine getir.” didi. Eyle diyincek Şeybūb dört cellādıla Esedü'r-Rahīş'i getürdi. ⁽²⁰⁾ Cemī‘-i bendlerin götürdi ve elini ardına muḥkem bağlayup boğazına ip ⁽²¹⁾ daḳup dār ağacı dibine getürdi. ‘Anter emr itdi: “Yürüñ Benī ‘Abs²²⁹ kabīlesi ⁽²²⁾ arasında çağıruñ. Her kim Esedü'r-Rahīş'üñ aşılmasın ve oda yanmasın görmek ister ⁽²³⁾ gelsün.” Benī ‘Abs²³⁰ kabīlesi arasında nice kim ‘Anter buyurdi eyle itdiler. Pes ulu kiçi [448a] ⁽¹⁾ ve ḥāṣ u ‘ām cümle ḥāzır oldılar. Esedü'r-Rahīş'üñ boğazında ip, dār ağacı dibinde durur. ⁽²⁾ ‘Anter Şeybūb'a di[di]: “Aş ki oḳa tūtalum.” dirken nā-gāḥ bir ğırī işiddiler. Gördiler ki ⁽³⁾ ‘Amr bin Ma‘dī ve kız ḳardaşı Reyḥāne ki Esedü'r-Rahīş'üñ ‘avretidür. ḳardaşı ⁽⁴⁾ ‘Abdu'l-lah ve Benī Zübeyd seyyidlerinden elli kişi ḳıḳa gelüp ‘Anter'üñ ayağına ⁽⁵⁾ döküldiler. Bunlaruñ gelmesine sebeḳ bu oldı ki Reyḥāne ki ol vaḳt Esedü⁽⁶⁾r-Rahīş'üñ ‘avreti ‘Able dilegiyile āzād oldı idi. ‘Ale't-ta‘cīl atın sürüp ⁽⁷⁾ ḳardeşi ‘Amr'a vardı. Aḥvālı ḥaber virdi. Ḳoḳ ağladı, eyitdi: “Senden ḳāre ⁽⁸⁾ oldı-y-ısa olur ve illā Esedü'r-Rahīş elden ḳıḳdı.” didi. ‘Amr cevāb virdi, ⁽⁹⁾ eyitdi: “Bu şūm mel‘ūn niḳe kim diridüñ. ‘Anter'ile dūşmānlıḳ itme söze uymazdı. ⁽¹⁰⁾ *Ehlühü maḥallehü* ḳo depelesin. Şimdi ben ‘Anter'e ne ‘öḳr ideyin ki vardı ‘avretini ve oğlanını ⁽¹¹⁾ ve tevābı‘ını yağma idüp tārumār itdi.” ‘Amr böyle diyincek Reyḥāne bir vechile ⁽¹²⁾ ağlayup zārılıḳ itdi ki ‘Amr'üñ özi göyündi ve eyitdi: “Ağlama varayın dilek ⁽¹³⁾ ideyin. Tūtarsa ḥoş ve illā elümden ne gelür.” diyüp bu zıkr olınan ⁽¹⁴⁾ seyyidler cem‘ idüp ‘Anter'den yaña teveccūḥ itdi. Ḳünki geldiler ‘Anter ⁽¹⁵⁾ bulara “Ḳoş geldüñüz.” diyüp görüṣdi ve ‘Amr eyitdi: “Yā pehlevān! ⁽¹⁶⁾ Dūşmānlaruñ dāyimā böyle olmaḳdan ḥālī olmasun. Siz şanmañ ki ben bu kerre sizi ⁽¹⁷⁾ ziyārete gelem. Belki dilege geldüm.” ‘Anter bu sözi işidicek güldi.

²²⁹ ‘Abes

²³⁰ ‘Abes

(18) ‘Amr’uñ murādını bildi ve ‘Amr eyitdi: “Yā pehlevān! Vallāhi beytü'l-ḥarām ḥaḳḳı bu mel‘ūn (19) aḥmak içün size dilege gelmek revā degülidi. Lîkin kız ḳarındaşum Reyḥāne (20) bir vechile tazarru‘ itdi ki baña daḥı riḳḳat ḥaşı olup esirgedüm. Bāḳī (21) kerem senüñdür.” diyüp bir niçe ebyāt bu ḥāle münāsib medh okuyup (22) dilek maḳāmında ṭurdi. Ol ebyāt budur: **Şi‘r.** (23) [Arapça şiiir [448b] (1) Arapça şiiir (2) Arapça şiiir (3) Arapça şiiir (4) Arapça şiiir (5) Arapça şiiir (6) Arapça şiiir (7) Arapça şiiir (8) Arapça şiiir (9) Arapça şiiir (10) Arapça şiiir (11) Arapça şiiir.] (12) **Rāwī eydür:** ‘Anter çün ‘Amr’uñ medḥinüñ faşāḥatin ve belāḡatin beḡenüp taḥsīn (13) itdi: “Yā ‘Amr! Bu didüklerüñ sözlere yine siz lāyḳsız.” diyüp Şeybüb’a (14) emr itdi. Esedü'r-Rahīş’üñ boynından urḡanı giderdi ve eli bendin kesdi (15) ve ḥil‘at geyürüp eyitdi ki: “Var du‘ā it. Eger bular olmasa ben seni (16) helāk itsem gerekidi.” Pes üç gün ‘Anter bulara ḳonukluk itdi. Üç günden (17) şoñra destūr dileyüp vilāyetlerine gitdiler. Çünki Esedü'r-Rahīş yola (18) girdi, ‘Anter’e yaramaz söz söyleyüp eydür ki: “Elbette ‘Anter’i ve oḡlanlarını depelesem (19) gerek ve cemī‘-i mālını yaḡma itmeyince ölmezüm.” diyüp kibr gine müstaḡrak (20) olup gider. Çünki ‘Amr bu sözleri işitdi, ḡāyet ḡaḡab idüp (21) eyitdi: “Yā mel‘ūn! Sen bir cünüb murdār ḳişi imişsin ki ‘Anter saña bunuñ (22) gibi kerem itdi. Boḡazuñı urḡāndan indürdi. Sen ‘Anter’üñ bu luṭfunı (23) unıdup anuñ ḥaḳḳına bunuñ gibi yaramaz ḳaşdlar idersin. Senden ḥayır gelmez. [449a] (1) Bu kerre vallāhi Lāt u ‘Uzzā (231) ḥaḳḳı-y-içün daḥı bir ‘aḡīm belāya uğrarsın.” diyüp ‘avreti-y-ile (2) Esedü'r-Rahīş terk idüp kendü vilāyetine gitdi. Esedü'r-Rahīş ‘avretiyile (3) Benī Nebḥān ṭarafın ṭutdı. Ol vaḳt ki ‘Anter Benī Nebḥān’ı şıdı. Hemān ol sā‘at (4) ḳaçup Zeydü'l-ḥayl’e şıḡınup ṭururlardı. Vardı Esedü'r-Rahīş Benī Nebḥān’uñ (5) içine girdi. Ne miḳdār māl ki ‘Anter bulara yine virüp ṭururdu. Mecmū‘ısını (6) yaḡma itdi. Zeydü'l-ḥayl bunu işitdi, eyitdi: “Yā Vizr! Niçün bunuñ gibi yaramaz iş (7) idersin? ‘Anter’i ḡayrı ḳişiye mi ḳıyās idersin? Bilmez misin ki biş

²³¹ Lāt-i Uzzā

biñ atluyla ⁽⁸⁾ vilāyetine varduñ. Anları halvet bulup yağmaladuñ. Āhir bu kažiyye(y)i işidüp ⁽⁹⁾ biş yüz kişiyile üzerüñe gelüp sen yigirmi biñ kişiyile muķābil olup ⁽¹⁰⁾ āhirü'l-emr seni tutup çeriñi şıdı. Kayınuñ irişmese hoz dürlü dürlü ‘azāb ⁽¹¹⁾ idüp seni aşā kosa gerekidi. Senüñ üzerüñe lāzım idi ki kayınuña hayır ⁽¹²⁾ du‘ā ideyidüñ.” Eyle diyincek Esedü'r-Rahiş eyitdi: “Şimdi mi {oldı} zamān bir kişiyile hıyānet ⁽¹³⁾ idüp şedāyide ve zahmetlere mübtelā kıldıuğı ve āhirü'l-emr muzaffer olduğı şimdiye ⁽¹⁴⁾ degin mağlūbısam şimden girü ġālibem. Gözle ki a‘dāma neler itsem gerek.” didi. ⁽¹⁵⁾ Zeydü'l-hayl bu sözleri işidicek eyitdi: “Gel bu fikirden vazgel! Eger bir dahı ‘Anter'e ⁽¹⁶⁾ yaramaz kaşd idecek olursañ ‘ālemden vücūduñı mahv ider.” Bunu didi ve döndi, ⁽¹⁷⁾ gitdi. Esedü'r-Rahīş bir niçe zamān bir yirde oturdı. Hīç kimseyile buluşmadı ⁽¹⁸⁾ ve ‘Anter'i hayrıla ve şerrile añmadı. Bir gün nā-gāh ‘emmüsi oğlanlarından yüz kişi ile ⁽¹⁹⁾ ġāyib olup gice ve gündüz yüridiler. Tā kim bir kabīleye yakın geldiler. ⁽²⁰⁾ Gördiler kim haymelerdür kurulmuş, mālūñ ni‘metüñ nihāyeti yok. Şerāblardur ⁽²¹⁾ içilür, çeng ve çengīler āvāzı ‘ālemi hurūşa getürmiş. Esed-i Rahīş bunu göricek ⁽²²⁾ “Yürüñ şu yüriyen develeri sürelüm.” diyüp at boynına düşüp hamle itdiler. ⁽²³⁾ Temām altı biñ deveyidi, mecmū‘ısını sürdiler. Andan soñra evlerine hamle itdiler. **[449b]** ⁽¹⁾ Eyle olsa kabīle bu hāle vāķıf olup cemī‘-i at arkasına geldiler ve Esed-i Rahīş'e ⁽²⁾ karşı yüridiler. Esedü'r-Rahīş dahı nazar itdi. Gördi ki uluları bir maħbūb ⁽³⁾ oğlandur ki bedr aya beñzer her kimüñ yüzine baksa ol tākāt getürmez ⁽⁴⁾ ve nidā idüp çağırur ki: “Şeraħīl oğlu Hamşīşe benem! Dōstlara ikrām ⁽⁵⁾ idüp düşmānlara kahr idici.” Esed-i Rahīş bunu göricek eyitdi: “Bu oğlanı ⁽⁶⁾ bilür misiz?” eyitdiler: “Bilürüz ‘Anter bunu cānı gibi sever. Ol vaķt ki bu oğlan ⁽⁷⁾ Hāriş kıızı Leylā'ya ‘āşık oldu. Hāriş'i Benī Temīm yolında depeledi geldi. ‘Anter'e ⁽⁸⁾ şıgındı. Ol vaķtden beri ‘Anter bunu oğul idinüpdurur ve tīr-endāzlık ⁽⁹⁾ öğredüpdurur. ‘Anter'i tutmağa bu hoş sebebdür. Zīrā ki bunuñ ‘Anter haberin ⁽¹⁰⁾ işidicek. Elbette seni kandaıysañ gelür, bulur.” didiler. Esed-i Rahīş çünki bu sözleri

(11) işitdi. Bulara hamle itdi, tārūmār oldılar. Oğlanuñ yanında kimse qalmadı. (12)

Oğlan “Ne mühmel kişi imişsin ocağıña şu koyduñ.” diyüp Esed-i Rahiṣ'e (13)

muqābil oldı ve bu ebyātı okıdı: **Şi'r.** (14) [Arapça şiir (15) Arapça şiir (16) Arapça şiir (17)

Arapça şiir.] (18) Esed-i Rahiṣ oğlanı bir qarbıla yıqıp esir itdi ve at üzerinde bend

idüp yine (19) döndi ve bu ebyātı inşād itdi: **Şi'r.** (20) [Arapça şiir (21) Arapça şiir (22)

Arapça şiir (23) Arapça şiir **[450a]** (1) Arapça şiir.] (2) **Rāvī eydür:** Çünkü Hamṣise'nüñ

yoldaşları şınup, anası ve ‘avretine (3) yitişüp bu hāli haber virüp “Qorqma ki ölmedi.

Belki esir oldı.” didiler. (4) Hemān ol sā‘at kendünüñ iki bahādur kılın alup birer kuş

gibi deveye (5) binüp ‘Anter tarafına revān oldılar. Gice ve gündüz yüridiler. Āhirü'l-

emr (6) ‘Anter'üñ evine geldiler. İttifāq ‘Anter evinde ziyāfet idüp Melik Qays (7) ol

vaqt anda hāzır idi. Hamṣise'nüñ anası gördi ki meclis ārāste (8) şerāblar içilür,

sākīlere yürür. Fi'l-hāl devesinden aşağı indi. Devesinüñ (9) burnını kanadup

kendüyi kana müstağraq eyleyüp “*Vā-veylāh vā-veladāh*” diyüp (10) şivan itdi. Çünkü

‘Anter bunu işitdi: “Hāy nedür?” didi, eyitdiler: “Hamṣise'nüñ (11) anasıdır.” Tiz taşra

çıkup ahvālı şordı, anası eyitdi: “Hiç hāli şorma Esed-i (12) Rahiṣ üzerümze geldi,

bizi yağmaladı. Oğluñ Hamṣise'yi esir itdi.” (13) ‘Anter bu sözi işidicek gözleri kana

döndi, gāyet hışım itdi. Ağlama (14) 232 üş ben senüñ intikāmuñı alı vireyin.” didi. Aldı

Melik Qays'uñ katına girdi. (15) Hāli haber viridi. Cemī‘-i ‘ālem Esed-i Rahiṣ'e la‘net

itdiler. Melik Qays eyitdi. “Vech (16) oldur ki bitı yazasın. “Tiz Hamṣise'yi şalı vir.”

diyesin. Eger sözüñ tıatarsa (17) hoş ve illā varup anuñ vücūdını ‘ālemden mahv

itmek hayırludur.” Eyle diyincek (18) ‘Anter ‘Urve'ye emr itdi, eyitdi: “Bir mektüb

yaz. Eyit ki “İki yaramaz iş itdügüñden (19) şöñra yine bunuñ gibi iş mi idersin? Ben

senden bunu mı umardum ki (20) oğlum Hamṣise'nüñ üzerine gelesin kendüyi esir

idesin, tavarın yağma idesin. (21) İmdi eger bilmedin itdünise ma‘zūr tıtduq. Yine

şalı viresin nesin ki (22) alduñısa yine viresin ve illā üzerüne varurın, seni harāb

iderin.”” didi. ⁽²³⁾ Eyle diyincek ‘Urve bu vechile mektüb yazdı ve ‘Anter'üñ nişānın üzerine urup **[450b]** ⁽¹⁾ öñinde ķodı. ‘Anter daħı ķardeşi Şeybüb'ı kığırdı, eyitdi: “Tiz ol şu mektübı ⁽²⁾ Esed-i Rahīş'e yitişdür.” Şeybüb ķaftānların çıkarup ol yola münāsib cāsūs ⁽³⁾ ƣonların geydi ve oğlı Huzrūf'ı bile alup revān olup yola girdi. Bu ƣarafda ⁽⁴⁾ Esed-i Rahīş  unki Benī Nebhān diyārına gel p Zeyd 'l-ħayl bunuñıla buluşdı. Ėazāsından ⁽⁵⁾ şordı, eyitdi: “Benī Rebī ā  zerine segirt m. ‘Anter' ñ  gey oğlı Ėamş se'yi es r ⁽⁶⁾ itd m ve m llarını yağma itd m.” Zeyd 'l-ħayl bu s zleri i itdi. Ba  a ağ  id p ⁽⁷⁾ eyitdi ki: “Ne yaramaz ki i imi sin ki ‘Anter iki kerre seni  ttd . Şu uñı ‘afv ⁽⁸⁾ id p yine  alı virdi.  ork maz mısın ki ‘Anter  zer ne gele, seni hel k eyleye?” ⁽⁹⁾ Esed-i Rahīş eyitdi: “‘Anter daħı gelecek olursa anı daħı es r iderin.” Zeyd 'l-ħayl ⁽¹⁰⁾ bu s zi i idicek Ėazaba geldi, eyitdi: “Vall hi eger bu kerre ‘Anter gelecek olursa ⁽¹¹⁾ mec l virmez. Seni hel k ider.” diy p  urı geldi, y riyi virdi. Am  Esed-i Rahīş Ėamş se'⁽¹²⁾n ñ  zerine  ullar  ururdu. Gice ve g nd z d rl  d rl  ‘az blar iderlerdi. ⁽¹³⁾ Az zam ndan  oñra Şeyb b  ıķa geldi,  ar u vardılar. “Ne ki isin?” didiler, eyitdi: ⁽¹⁴⁾ “Ben ‘Anter ibni Şedd d' ñ res lıyam.” Eyle diyincek Esed-i Rahīş'e gir p ĥaber virdiler. ⁽¹⁵⁾ İttif ķ  er b i eyorurlardı. Ė yetde mest idi.  ullarına “Al ñ beri!” diy p ⁽¹⁶⁾ emr itdi. Fi'l-ħ l bunu Esed-i Rahīş' ñ  atına ilet p mekt bı   inde ⁽¹⁷⁾ ķodı. O uyup i inde ne yazıldıysa bild ğinden  oñra bir  ulı varıdı. Adına ⁽¹⁸⁾ Necm dirlerdi.  ağ yanında  ururdu. Añ emr itdi, eyitdi: “ ut bu mel  nı ⁽¹⁹⁾  arde i beni  ttd ğ  v ktin bu baña nice ‘az b itdiyise siz daħı eyle ‘az b ⁽²⁰⁾ id ñ.” didi. Fi'l-ħ l Şeyb b'ı  ttdılar. A ağ  alup b -nih yet  amcı urdılar. Şeyb b ⁽²¹⁾ ni e ki yalvarurdu,  ab l itmezidi. Andan  oñra emr itdi ki bir d r ağacı dikeler ⁽²²⁾ ve Şeyb b'ı a a  oyalar. Amm  Şeyb b, oğlı Huzr f'ı y kın yirde  oyupdururdu. “Ya ben ⁽²³⁾ saña gelem vey ħuz sen ben m ĥ l mi bilesin.” diy p  ururdu.   nki Huzr f **[451a]** ⁽¹⁾ atasınuñ girift r olduğın i itdi. Fi'l-ħ l  aban   up ‘Anter  arafına gitdi. Bu  arafda ⁽²⁾   nki Esed-i Rahīş' ñ  ulları ağ  dikdiler, Şeyb b' ñ iki eli ardında

bağlu²³³ (3) boğazında bir ip dār ağacı dibine getürdiler. Ulu kiçi bunı teferrüc itmege çıkdılar. (4) Zeydül'l-ḥayl'e haber oldı. Zeydül'l-ḥayl geldi, gördi kim Şeybüb'ı ağaç dibine getürmişler, (5) aşayorurlar. Zeydül'l-ḥayl gāzab idüp çağırdı. Esed-i Rahiṣ kulu Necm'e çok ağaçlar (6) urup fi'l-ḥāl Şeybüb'ıñ elin şişdi. Boğazından ipi alup kendü kullarından (7) bir kula virdi: “Yüri bunı benüm çadıruma ilet.” didi. Zeydül'l-ḥayl andan sürdi. Esed-i (8) Rahiṣ'e geldi, eyitdi: “Yā mel'ün! Tīz cemā'atüñile bu diyārdan git ki yarın 'Anter (9) gelür senüñ ucuñdan Benī Nebhān memleketini ḥarāb ider. Zīrā ki Şeybüb'ıñ bir kılını (10) bu Benī Nebhān'ıñ cemī'-i ḥalkına virmez veyāḥuz anı mı istersin ki senüñ ucuñdan (11) bu diyārı terk idevüz.” didi. “Ṭur şerrüñi bu kavmüñ üzerinden gider.” Eyle diyince Esed-i (12) Rahiṣ eyitdi: “Hoş ola gideyin.” Ol gün anda oldı. Yarındası andan kulları-y-ıla (13) yola girüp gitdi. Benī Nebhān'dan biş yüz kişi buña tābi' olup bile gitdi. (14) Niçe günden soñra Benī Cedīle²³⁴ kabīlesine geldiler. Esed-i Rahiṣ göricek bunlar gāyet (15) şāz olup “{Hoş} geldüñ.” didiler. Zeydül'l-ḥayl ile bunlaruñ arasında geçen mā-cerāyı haber virdiler. (16) “Zeydül'l-ḥayl bize bu işi itdügi 'Anter'den korkduğından ötürü{dür}. Zīrā ki 'Anter anı tutup (17) ²³⁵ yine şalı virüpdurur.” didiler. “İmdi biz size geldük ki sizüñile (18) dōst olup düşmānuñuza kılıç uravuz.” didiler. Bu tarafda Şeybüb üç gün Zeydül'l-ḥayl'üñ (19) çadırında ṭurdı. Üç günden soñra Zeydül'l-ḥayl mektüb yazup cemī'-i aḥvālī 'Anter'e (20) bildürüp Şeybüb'a destür virdi. Bu tarafda Şeybüb'ıñ oğlu Ḥuzrūf çünki 'Anter'e (21) geldi. İttifāk 'Anter Melik Kays'ıñ konukluğında idi. “Ḥuzrūf geldi.” diyüp 'Anter'e (22) haber virdiler. Fi'l-ḥāl taşra çıkdı. Ḥuzrūf feryāz diyüp ²³⁶ (23) ağladı. Cemī'-i aḥvālī haber virdi. Bunı işidicek 'Anter gāyet kaқыup gözleri kana döndi, [451b] (1) girüp Melik Kays'a haber virdi. Kays eyitdi: “Nice fikr idersin?” 'Anter

²³³ bağluva

²³⁴ Cüdeyle

²³⁵ yine tutup

²³⁶ 'Anter'e haber virdiler. Fi'l-ḥāl.

“Varurın ⁽²⁾ kardeşüm Şeybüb'ı halâş iderin.” diyüp ‘Abs'den²³⁷ biñ bahādur alup hemān sâ‘at ⁽³⁾ revān oldu. Bu tarafda Şeybüb yola girüp giderken nā-gāh bir toz belürdi. ⁽⁴⁾ Toz iki pāre olup ‘alemler gördi. Şeybüb nazar itdi, gördi ki oğlu Huzrūf ⁽⁵⁾ piyāde āhū-veş yola düşüp gelür ve ardınca ‘Anter ve ‘Urve ve Ġazüb biñ atluyla ⁽⁶⁾ gömgök demüre ġark olup gelürler. Çünkü Şeybüb'ı gördiler, ġāyet şāz oldılar. ⁽⁷⁾ Şeybüb'ıla bi'l-külliyeye görüşüp aḥvālından şordılar. Ol daḡı cemī‘-i kışşa-ı haber virdi. ⁽⁸⁾ Zeydül-hayl yazduġı mektübı çıkarup ‘Anter'ün eline şundi ve eyitdi ki: “Benem ⁽⁹⁾ kurtulmama sebeb Allah'ın ‘ināyetiyile Zeydül-hayl'ün himmeti oldu.” Eyle diyince ba‘zı ⁽¹⁰⁾ kişilerine “Dönelim.” didiler. ‘Anter: “Ben anuñ işini bitürüp andan intikāmum almayınca ⁽¹¹⁾ ölmezim.” diyüp ‘azm-i Esed-i Rahiṣ kıldı. Bu tarafda Melik Kays eyitdi: “‘Anter ⁽¹²⁾ az leşkeri-y-ile kendüyi deryā gibi leşkere urmaġa gitdi. Me-bāzā ki ‘Anter'e ⁽¹³⁾ bir elem yitişe, ‘Anter gibi pehlevān elümüzden çıka.” diyüp biş yüz pehlevāna ⁽¹⁴⁾ sāz u selebe ġark olup kardeşi Nevfel'i baş diküp ardınca gönderdi. Nevfel ⁽¹⁵⁾ daḡı bu ebyātı inşād idüp yola girdi: **Şi‘r.** ⁽¹⁶⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir.] ⁽²³⁾ **Rāvī eydür:** Esed-i Rahiṣ çünkü Benī Cedīle²³⁸ kabīlesi içinde bir niçe zamān [452a] ⁽¹⁾ oturdu. Kendüye temām ma‘lūm oldu ki ‘Anter elbette gelür bunu bulur. Minhāl'e ⁽²⁾ mektüb yazup yardım istedi. Minhāl cevāb virdi ki: “Ben uşlandum bu ⁽³⁾ kerre olan iş bana öġüt yiter. Ben anuñ ‘avretinüñ āzādusıyım. ⁽⁴⁾ Vallāhi imden girü ben andan yaña dönüp kılıç şalmazın ve ‘Anter'e yaramaz ⁽⁵⁾ kaşd itmezim.” Bundan soñra Benī Tay kabīlesine daḡı mektüb yazdı. ⁽⁶⁾ Anlardan yardım istedi. Dört biñ bahādur atlu kişi yardım gönderdiler ⁽⁷⁾ ve cemī‘-i eṭrāfda kendüyi seven beglere ādem gönderüp yardım isteyüp ⁽⁸⁾ yigirmi biñ er cem‘ idüp eṭrāfına gözciler ve karavullar kōdı. Bu tarafda ‘Anter ⁽⁹⁾ gice gündüz dimeyüp yürüdi. Āḡirü'l-emr Acā ve Selmā taġına yitişüp ⁽¹⁰⁾ Esed-i Rahiṣ'ın üç yüz müsellaḡ

²³⁷ ‘Abes

²³⁸ Cüdeyle

 aravulına buluşdılar. ‘Anter ‘Urve'ye “‘Tutuñ şunları, ⁽¹¹⁾ aluñ berü!” diyüp emr itdi. Hamle idüp her kiři bir kiři tutup ‘Anter'üñ ⁽¹²⁾  atına getürdiler. ‘Urve eyitdi: “Vallāhi yā pehlevān! Yümdür işüimiz oñatdur.” diyüp ⁽¹³⁾ řāz oldılar. Bularuñ ba‘zısı  açup  urtulup Esed-i Rahiř'üñ üzerine ⁽¹⁴⁾ düşdiler. “Ėāfilin vardu , ‘Anter leşkerine girdük ba‘zumuzu tıtdı. ⁽¹⁵⁾ Biz da ı  açma ıla gücile  urtuldu .” didiler. Esed-i Rahiř bu  aberi işidicek buyurdu. ⁽¹⁶⁾ şaflar ba ladılar kūs u na āre dögdiler, ‘alemler  özdiler. Hāy hūyla ‘ālemi ⁽¹⁷⁾  oldurdılar. Bu  arafda ‘Anter da ı kūs u na āre dö üp  a an Arslan gibi her birisi ⁽¹⁸⁾ na‘ralar  ay ırurlar. İki leşker deryā gibi birbirine  arışdı. ‘A īm ceng ⁽¹⁹⁾ itdiler.  anlar sīller olup a dı. Ādem gevdesi  ırılmış a a  buda ı gibi ⁽²⁰⁾ yabra ı gibi dikölüp yaturdu. ‘Anter āдеми ādemile urup helāk iderdi. Ėazūb ⁽²¹⁾ bir kerre  aldu ı kiři da ı ‘ālemi görmezdi ve ‘Urve'nüñ Meysere'nüñ ⁽²²⁾ cengi a lı müte ayyir  ılurdu. Tā a şama de in ceng itdiler.  abl u āsāyiř  alınup ⁽²³⁾ iki leşker biribirinden ayrılıp yirlü yirinde  ondılar. Līkin Benī ‘Abs²³⁹  arafı [452b]⁽¹⁾ ulaşdurı. Ni e zamān ceng vā ı‘ oldu ıyı ün  ākatları  almayup durur idi. Buları ⁽²⁾ ortaya alup  ıkacak yir  omayup  ururlardı. Ol gice ‘Anter hī  yatmadı. Kendüsi ⁽³⁾  aravula  ıkup leşkeri şa ladı.  ünkü řabā  oldu, iki leşker at ar asına ⁽⁴⁾ geldiler. Esed-i Rahiř na‘ra urup cenge meş  l oldu. Līkin ‘Anter ‘emmüsi o lanlarına ⁽⁵⁾ na ar  ıldı. Gördi kim ma lūbiyyet eşeri üzerlerinde zāhir olmuş cenge mecālleri ⁽⁶⁾  almamış. Na‘ra urup eyitdi: “Yā āl-i ‘Abs!²⁴⁰ Ne kāhellik idecek va tdür temām erlik ⁽⁷⁾ idecek demdür. Göreyorursız ki d rt yanumuzu ba layup  ururlar. Eger kāhel⁽⁸⁾lik iderseñüz cümlemüz helāk oluruz. Ėayretüñüz  anda gitdi.” diyüp bulara ⁽⁹⁾  a ırdı. “Siz ba na yardım idüñ. Ben yaluñuz bu leşkere kendümi urayın.” didi. ⁽¹⁰⁾ ‘Anter'üñ böyle didü i Benī ‘Abs²⁴¹ bahādurlarınıñ gönüllerine eřer eyledi. Yine ⁽¹¹⁾  amle idüp ‘a īm cenge meş  l oldılar. ‘Anter bu

²³⁹ ‘Abes

²⁴⁰ ‘Abes

²⁴¹ ‘Abes

leşkerüñ kıra kıra şağından ⁽¹²⁾ ve şolından şağına çıkar, çağırur ki: “Yā ‘emmüm oğlanları! Hemān siz benüm ⁽¹³⁾ kafamı şaklañ. Ben yaluñuz bunlara kifāyet iderin.” diyüp öñinden ⁽¹⁴⁾ gür gür halk ürker. İki taraf bunuñ itdüğini görüp bu vechile cenge ⁽¹⁵⁾ ta‘accüb iderler. ‘Anter'üñ cengden yorulması yok. Līkin Benī ‘Abs²⁴² t̄ayīfesi gāyet ⁽¹⁶⁾ za‘īf oldu. Ekseri helāk olmalarına cezm itdiler. Niçesi ölmüş yatur ve nicesi ⁽¹⁷⁾ mecrūh oluyorur. Bu hāldeyiken nā-gāh bir toz belürdi. Yıl tozu ⁽¹⁸⁾ kalem gibi iki pāre kıldı. Gördiler ki Benī ‘Abs²⁴³ kabīlesinden biş yüz ⁽¹⁹⁾ müsellaḥ bahādur erenler çıka geldiler. Benī ‘Abs²⁴⁴ buları göricek şāz oldılar, ⁽²⁰⁾ ölmüş cānlarına ḥayāt yitişdi. Bu gelen biş yüz leşkerile bi'l-külliyeye ⁽²¹⁾ ḥamle itdiler. Mağlūbiken gālib oldılar. Benī ‘Abs²⁴⁵ kavmi düşmānlarını çadırları ⁽²²⁾ üzerine bıraktılar. ‘Avret u oğlan figānın işidicek ‘Anter döndi ve Benī ‘Abs²⁴⁶ kavmi ⁽²³⁾ bi'l-külliyeye dönüp yirlerinde şāz u ḥurrem qarār kıldılar. Çünkü gice oldu, Benū Tayy [453a] ⁽¹⁾ kabīlesi uluları cem‘ olup Esed-i Rahīş'üñ katına geldiler, eyitdiler: “Cemī‘i şu zahmetler ⁽²⁾ ki bize geldi, senüñ ucuñdan geldi. Bu belāyı bizüm üzerümüzden gider ve illā bu gice ⁽³⁾ başlu başumuz aluruz, giderüz. Helāk olmağa rāzī degülüz.” didiler. Esed-i Rahīş ⁽⁴⁾ bu sözi işidicek gāyet melūl olup eyitdi: “Yā kavm! Vallāhi eger ardlarından ⁽⁵⁾ leşker bir sāt daḥı gelmese cümlesini helāk itdükidi. Hele olacaḥ oldu. İmdi şabr ⁽⁶⁾ idüñ. Yarın olsun evvel meydāna girüp ‘Anter'i isteyeyin. ‘Anter'dür buları ⁽⁷⁾ tayayup tūran ²⁴⁷ ve illā bākīsı benüm bir ḥamleme döymez. Ben ‘Anter'üñ kaydın ⁽⁸⁾ göreyin. Bākīsını siz benümile bile ḥamle idüñ. Cemī‘isini helāk idüp kılıçdan geçürelüm.” ⁽⁹⁾ Bu sözile bunlaruñ göñli hoş olup ol gice anda qarār itdiler. Çünkü şabāḥ ⁽¹⁰⁾ oldu, Esed-i Rahīş başına bir ‘ādī ışık urunmuş ve egnine bir Dāvūdī zirih geymiş ⁽¹¹⁾ ve bir Hindī kılıç taḥınmış. Gömgök demüre müstağraḥ olmuş. Meydāna

²⁴² ‘Abes

²⁴³ ‘Abes

²⁴⁴ ‘Abes

²⁴⁵ ‘Abes

²⁴⁶ ‘Abes

²⁴⁷ didi

girdi, cevlan gösterdi ⁽¹²⁾ ve eyitdi kim: “Yā āl-i ‘Abs!²⁴⁸ Bilen hoz bilür ve bilmeyen daḥı bilsün ki Cābir oḡlı Vizr benem. ⁽¹³⁾ Siz bilürsüz ki benümile ‘Anter arasında nice ‘adāvet vardır. İmdi anı ben meydāna isterem, ⁽¹⁴⁾ tā kim andan intikāmum alam.” diyüp bir niçe beyt okuyup lāf urdı ve cevlan ⁽¹⁵⁾ gösterüp meydānuñ üstinde tırdı ve bu ebyātı inşād itdi: **Şifr.** ⁽¹⁶⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] **[453b]** ⁽¹⁾ **Rāvī eydür:** ‘Anter bu sözleri işidicek meydāna girdi ve cevlan gösterüp na‘ra ⁽²⁾ urup ḥamle itdi ve bu ebyātı inşād itdi: **Şifr.** ⁽³⁾ [Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹²⁾ Ḥayli zamān meydānuñ ortasında kāh kılıcıla ve kāh süñüyle ve kāh gürzi[yi]le ceng ⁽¹³⁾ itdiler. Esed-i Rahiṣ ‘Anter’den kōrkār idi. Zīrā kim Esed-i Rahiṣ nitekim ḥamle ⁽¹⁴⁾ itmekde ḥileler iderdi. ‘Anter anı bir vechile ibtāl iderdi. İki taraftan ⁽¹⁵⁾ leşkerüñ bahādurları bu ikisinüñ cengine müteḥayyir olup gözlerler idi. ⁽¹⁶⁾ Bir kerre ‘Anter elin uzatdı ki Esed-i Rahiṣ kapa. Esed-i Rahiṣ altında atını ⁽¹⁷⁾ bir vechile urdı ki yıldırım gibi şıçradı. ‘Anter’üñ eli yitişmedi. Āḥirü’l-emr ⁽¹⁸⁾ ‘Anter süñüsin alup Esed-i Rahiṣ’e bir vechile gösterdi ki Esed-i Rahiṣ ⁽¹⁹⁾ ‘Anter elinden süñüsin biraḡur şanup ḡāfil eyleyüp bir vechile na‘ra urdı. ⁽²⁰⁾ Yaḡrınında dūrtdi. Depesi üzerine mu‘allaḡ yıkıldı. Fi’l-ḥāl Şeybūb gögsi üzerine ⁽²¹⁾ çıkup bağladı. Benī Ṭay leşkeri bunu göricek bi’l-küllüyye ḥamle itdiler. ⁽²²⁾ Tā kim Esed-i Rahiṣ’i ḥalāş ideler. Bu taraftan Ġazūb ve Meysere ve cemī‘-i Benī ⁽²³⁾ ‘Abs²⁴⁹ leşkeri daḥı ḥamle itdiler. ‘Aẓīm ceng idüp āḥirü’l-emr Benī Nebḥān **[454a]** ⁽¹⁾ leşkeri şınup tārūmār oldu. Birer atdan ḡayrı ne varısa döküp kaçdılar. Esed-i Rahiṣ ⁽²⁾ kulu Necm efendisiniñ esir olduḡın göricek fi’l-ḥāl ‘avreti Reyḥāne’ye ḥālī ḥaber ⁽³⁾ virmege yola girüp revān oldu. ‘Anter Ḥamşışe’yi kurtardı ve ne miḡdār ⁽⁴⁾ mälların yaḡmaladılsa cemī‘sin yine alı virüp şāz u ḥurrem vilāyetine revān oldu. ⁽⁵⁾ Yolca giderken bu ebyātı okıdı:

²⁴⁸ ‘Abes

²⁴⁹ ‘Abes

Şî'r. ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁹⁾ **Rāvī eydür:** Çünkü yola girdiler, Nevfel eyitdi: “Yā pehlevān! Bu mel'ūnuñ diri ⁽²⁰⁾ olmasında ne fāyide var. Bunuñ kaydın görmek gerek.” ‘Anter eyitdi: “Vilāyetümūze varmayınca ⁽²¹⁾ biz bunu öldürmezüz. Tā kim anda bunu görüp ‘ibret alalar.” didi. Çünkü ‘Anter ⁽²²⁾ leşkeri-y-ile vilāyetine yakın oldu, Melik Kays karşılayup şāz u hurrem kabīleye ⁽²³⁾ girdiler. Hāmşīşe'nün anası oğlın görüp ‘Anter'e du'ālar itdi. Üç ²⁵⁰ gün Melik Kays [454b] ⁽¹⁾ hoş konukluklar idüp cemī'-i 'ālemi toyladı. Dördüncü gün ‘Amr bin Ma'dī ve kız kardaşı ⁽²⁾ Reyhāne yüz atluyla Benī Zübeyd kabīlesinden çıka geldiler. ‘Anter işidüp karşıladı. ⁽³⁾ Hoş 'izzet ü ikrāmıla getirüp otağına kondurdu. Yarındası ‘Amr ⁽⁴⁾ ‘Anter'ile buluşup eyitdi: “Yā pehlevān! Bu kerre dilege gelmedüm. Belki bu ⁽⁵⁾ itüñ boynını ur diyü geldüm.” ‘Anter eyitdi: “Siz gelmeseñüz dağı boynını ursam ⁽⁶⁾ gerekidi. Çünkü siz geldüñüz, size cānını bağışladum. Līkin²⁵¹ gözine elbette ⁽⁷⁾ mil çekerin.” ‘Amr eydür: “Hüküm sizüñdür, ne iderseñüz idüñ.” ‘Avreti Reyhāne ⁽⁸⁾ ‘Able katına varup çok yalvardı. ‘Able eyitdi: “Anı dilek itmek bu kerre benüm elümden ⁽⁹⁾ gelmez. Zīrā dilek idecekleyin iş itmedi.” Pes ‘Anter Şeybūb'a emr itdi. Esed-i Rahīş'i ⁽¹⁰⁾ hazır getürdi. Arkası üzerine başdı. Süñünüñ ucunu kıbkızıl olunca ⁽¹¹⁾ kızdurup gözine çekdi. Fi'l-hāl iki gözlerinüñ nūrı gidüp kör oldu. ⁽¹²⁾ Ol hinde ‘Amr Esedü'r-Rahīş'üñ hālın görüp bu ebyātı okudu: Şî'r. ⁽¹³⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁵⁾ Andan sonra on gün ‘Amr ‘Anter'ile bile oldu. On birinci gün destūr ⁽¹⁶⁾ diledi. ‘Anter çok ‘aṭālar idüp destūr virdi ve dağı: “Senüñ yüzüñ ⁽¹⁷⁾ şuyıçün Esed-i Rahīş'e yılda yüz deve, biş yüz koyun vazīfem olsun.” didi. ⁽¹⁸⁾ Yine ‘Amr çok du'ālar idüp yola girüp revān oldu. Esed-i Rahīş'i bir deveye ⁽¹⁹⁾ bindürüp yanınca ‘avreti Reyhāne melūl maḥzūn giderler. Bir gün ‘Amr eyitdi: ⁽²⁰⁾ “Yā Vizr! Hālūñ nicedür? Gördüñ mi? Ol yaramaz

²⁵⁰ meli

²⁵¹ lekin

fi'lüñ başuña neler getürdi. ⁽²¹⁾ Bu zamān seni ne 'aceb muşibete mübtelā kıldı.” Esed-i Rahiṣ eyitdi: “Ben yine 'Anter'e ⁽²²⁾ intikāmum komazın.” diyüp çok yaramaz sözler söyledi. 'Amr bu sözleri ⁽²³⁾ işidicek bildi kim helāl-zāde degülmiş: “Vāy senüñ cānuña! Gözlüyiken kendüñi [455a] ⁽¹⁾ ne eyledüñ ki gözsüzle ne idesin.” diyüp buları terk idüp memleketine gitdi. ⁽²⁾ Esed-i Rahiṣ Benī Cedīle²⁵² kabīlesine geldi. Zeydül-hayl evine ve atası evine konmadı. ⁽³⁾ Çünkü 'Anter Esed-i Rahiṣ'e bu işi itdi, cemī'-i 'ālem bu kažiyye(y)i işidüp 'Anter'ün ⁽⁴⁾ heybeti gönüllerine eşer itdi. Kimsene dağı baş kaldurmağa mecālī kalmadı. Eyle ⁽⁵⁾ olsa 'Anter şāz u hurrem 'iṣ u nūşa meşgūl oldu. Oğlı Ġāzbān öldiginüñ ⁽⁶⁾ acısı içinden çıkdı. Ġāzbān'ın anası az zamān içinde vefāt idüp oğlı yanında ⁽⁷⁾ defn itdiler. Niçe zamāndan soñra bir gün 'Anter konukluk idüp Benī 'Abs²⁵³ ve Benī ⁽⁸⁾ Züheyr uluların ve kendü oğlanların da'vet itdi. Meysere'yi bir yanına ve Ġāzūb'ı ⁽⁹⁾ bir yanına aldı ve 'Urve binü'l-Verd ve kardaşı Māzin karşusunda тұrup şerāb ⁽¹⁰⁾ içmege meşgūl olmışlar idi. Nā-gāh Şeybūb içerü girdi. Yanınca üç kişi bile ⁽¹¹⁾ girdi. Hemān ki 'Anter'i gördiler. Bu üç kişi feryāz u fiğān itdiler. 'Anter bulara: “Hālūñüz ⁽¹²⁾ nedür?” diyüp şordı. Bunlar eyitdiler: “‘Arab'ın biz ġāyet fakīrlерinden ve uğrılarından⁽¹³⁾uz. Benī Murād kabīlesinde Zāyide adlu bir kişinüñ bir atın vaşf itdiler ki “Hıçbir beg ⁽¹⁴⁾ katında yokdur.” didiler. Eyle olsa biz dağı kaşd itdük, varduk. Ol atı yüz hīle⁽¹⁵⁾yile andan biz alduk. Size teberrük getüriyorurken Hışın²⁵⁴ ibni Hūzeyfe'ye bulaşduk. ⁽¹⁶⁾ Gücile bizüm elümüzden aldı. İmdi senüñ aña gücün yiter. Atuñ bahāsını sen ⁽¹⁷⁾ bize vir. Atı ādem göndür, getürsünler.” didiler. 'Anter bu sözi işidicek ġāyet hışm ⁽¹⁸⁾ idüp gözleri kana döndi. Oğlı Ġāzūb'a eyitdi: “Yā oğul! Tұr Hışın²⁵⁵ bin Hūzeyfe'ye ⁽¹⁹⁾ var. Eyit ki: “‘Anter'e şuna mı yitişdi ki aña teberrük geli тұran atı arkurı giresin, ⁽²⁰⁾ gücile alasın ve aña yaramaz sözler söyleyesin. Vech buyıdı ki қoyayıduñ. At geleyidi, ⁽²¹⁾ aña

²⁵² Cüdeyle

²⁵³ 'Abes

²⁵⁴ Hışn

²⁵⁵ Hışn

degeyidi. Andan şoñra dilek ideyidiñ. Ol hoş atı saña virürdi. Çünki ⁽²²⁾ böyle itdün, imdi elbette atı virmezseñ gelür seni harāb iderdi.” ve dağı eyitdi: “{Ey} oğul! Atı ⁽²³⁾ almayınca gelme. Eger virmeyecek olursa depele.” Ğazüb ²⁵⁶ “Başum üzerine.” diyüp [455b] ⁽¹⁾ atlanup revān oldu. Hışın bin Huzeyfe ile bunların aralığı dört fersah yiridi. ⁽²⁾ İkindü vaktinde gitdi. Gün tolunmadın anda vardı. Ğazüb'un geldügin ⁽³⁾ gördükleyin karşı gelüp atdan indürdiler. Hışın ²⁵⁷ şerāb içüp şöhet ideyorurlardı. Hışın ²⁵⁸ ⁽⁴⁾ Ğazüb'ı yanına alup öñine ta‘ām getürüp şerāb içmege meşğul oldılar. Ğazüb ⁽⁵⁾ ‘ākıl hayālu kişiyidi. Neye varduğın bildürmeyüp oturdu. Sözden söz açılıp ⁽⁶⁾ āhirü'l-emr Cefrū'l-Habā kazıyyesi ²⁵⁹ añıldı. Ya‘ni Hışın'un ²⁶⁰ babasını öldürdükleri mevzi^c ki ⁽⁷⁾ yukarıda geçmiştir. Hışın hiç söylemeyüp тұrurken baş kaldırdı. Deffāf cāriyesine ⁽⁸⁾ eyitdi: “Di Qays ibni Züheyr'un eş‘ārından birkaç beyt okı.” Hemān ki cāriye işbu ebyātı ⁽⁹⁾ eyitmege başladığınlayın cemī‘-i Benī Fezāre ²⁶¹ kavmi ağlaştılar. Ol ebyāt budur: **Şifr.** ⁽¹⁰⁾ [Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹²⁾ **Rāvī eydür:** Ve Hışın ²⁶² dağı bir vechile ağladı ki düşdi. Ğazüb ⁽¹³⁾ Cefrū'l-Habā kazıyyesinde bile degüldi, eyitdi: “Yā Hışın! ²⁶³ Geçenden geçmek gerek. Dem bu dem ⁽¹⁴⁾ dūr. Şimdi ki vakti hoş görüp gönülden guşsayı gidermek gerek.” Niçe zamān ⁽¹⁵⁾ şöhet idüp mest olan gitdi. Ehl-i şöhetün çoğı gidicek, Hışın çadırından ⁽¹⁶⁾ taşra çıktı. Bir kұлından gayrı kұлını yanından kovdı ve ol kula eyitdi: “Yüri ⁽¹⁷⁾ meydānda oynadığım kışa sünüyü algıl.” Fi'l-hāl kul getürüp eline viridi. ⁽¹⁸⁾ Tolaşdı çadırın ardına geçdi. Ol kula çadırı kaldur diyüp emr itdi. Hemān ki ⁽¹⁹⁾ çadırı kaldırdı. Ğazüb'ı yağrınında gāfiliken bir vechile urdı ki sününüñ ⁽²⁰⁾ yalmanı bir arşun

²⁵⁶ eyitdi

²⁵⁷ Hışın

²⁵⁸ Hışın

²⁵⁹ kayyızısı

²⁶⁰ Hışın

²⁶¹ Fizāre

²⁶² Hışın

²⁶³ Hışın

miḳdārı gögsinden taşra çıḳdı. Bu iḱerü oturanlar hemān ki ⁽²¹⁾ bu ḫālî gördiler, feryāz u fiḡān itdiler. Sinān ibni Ebi Ḥārīṣe' {ye} ḫaber oldı. Gelüp bu ḫālî ⁽²²⁾ göricek yaḳasın yırtup “Benī Fezāre²⁶⁴ ḳavmine muṣībet yitişmiş.” diyüp gözlerinden ⁽²³⁾ ḳan yaş aḳıtdı. “Sizüñ ile helāklık ortasından dört fersaḫ yir ḳaldı.” di{di}. “Zīrā hemān [456a] ⁽¹⁾ ‘Anter bu ḫālî işidicek gelür cemī‘ümüzi helāk ider. ‘Avretümüzi ve oḡlanumuzu esīr ider.” ⁽²⁾ diyüp Hışn²⁶⁵ bin Ḥuzeyfe'nüñ üzerine girdi, gördi kim mest ü lā-ya‘ḳıl yatur. Hemān ⁽³⁾ sā‘at anı bir deveye berkidüp cemī‘-i Benī Fezāre²⁶⁶ ḳavmi bir şıḡınacaḳ yir isteyüp ⁽⁴⁾ yola girüp gitdiler. Bu ṯarafda ‘Anter ḫayme öñinde ṯurur idi. ‘Urve gelüp eyitdi: ⁽⁵⁾ “Yā pehlevān! Ġazūb atı getürdi mi?” didi. ‘Anter eyitdi: “Nice atdur ol bilmezın.” ⁽⁶⁾ ‘Urve gice olan ḳaḫiyyeyi ḫikāyet itdi. ‘Anter eyitdi: “Vallāhi ben ser-ḫoşıdum. Bu ḳaḫiyye(y)i bilmezın ⁽⁷⁾ ve daḫı eyü itmemişin. ‘Acebdür Ġazūb helāk olmadı-y-ısa zīrā eger dirimişse ⁽⁸⁾ gice elbetde gelürdi.” didi. Hemān ol sā‘at gömgök demüre müstaḡraḳ olup atına ⁽⁹⁾ süvār oldı. Bunı gördi ‘Urve bindi ve Şeybūb ve Ḥuzrūf ve cemī‘ bunlaruñ aṣḫābı binüp ⁽¹⁰⁾ Benī Fezāre²⁶⁷ ṯarafına revān oldılar. Ammā ‘Anter'üñ göñli şehādet ider ki Ġazūb'a ⁽¹¹⁾ bir iş olmışdur. Āḫirü'l-emr Benī Fezāre'nüñ²⁶⁸ yirlerine geldiler, gördiler. Hīḱ kimse ⁽¹²⁾ yok. Cemī‘i göçmişler, gitmişler. Bunı görinceḱ taḫḱīḱ bildiler ki Ġazūb ölmüşdür. ⁽¹³⁾ ‘Anter eṯrāfı gözlerken gördi ki Ġazūb yanı üzerine yatur. Süñü bir yanından ⁽¹⁴⁾ bir yanına çıḳmış. Hemān bu ḫālî göricek kendüyi götürdi. Atdan aṣaḡa atdı. ⁽¹⁵⁾ Niḱe zamān bī-ḫoḫ yatdı. Āḫirü'l-emr ‘aḳlı gelüp sāzın ve selebin yırtup yabana atdı. ⁽¹⁶⁾ Başına ṯopraḳ koyup “Vā-muṣībetāḫ.” diyüp feryāz u fiḡān itdi. Ḳardaşı Meysere kendüyi ⁽¹⁷⁾ yaḳın itdi ki helāk ide. Cemī‘ ‘Anter'ile bile olan erenler feryāz idüp ḱoḱ

²⁶⁴ Fizāre

²⁶⁵ Hışn

²⁶⁶ Fizāre

²⁶⁷ Fizāre

²⁶⁸ Fizāre

yas ⁽¹⁸⁾ itdiler. Āhirü'l-emr Ġazüb'ı bir atun üzerine berkidüp Benî 'Abs²⁶⁹ tarafına müteveccih {oldı.} ⁽¹⁹⁾ Şeybüb öğürdi, gelüp haber itdi. Melik Kays Benî 'Abs²⁷⁰ kavmıla qarşu çıkup ⁽²⁰⁾ kan yaş ağıtdılar. 'Able ve Benî 'Abs'ün²⁷¹ cemî'-i 'avretleri saçların çözüp yüzlerin ⁽²¹⁾ döge döge qarşu çıkup yaslar itdiler. 'Anter bu acığa şabr idüp oğlını bir tábüt ⁽²²⁾ içine koyup bir atun üzerine berkitdi, eyitdi: "İbrahîmü'l-Halîl tañrısı haqqı-y-içün ⁽²³⁾ Ġazüb yirine Benî Fezāre'den²⁷² sekiz yüz kişi öldürmeyince bunı defn itmezin." diyüp **[456b]** ⁽¹⁾ gömgök demüre gark olup bir elin taşra çıkarup Benî Fezāre²⁷³ ardına düşdi ve oğlunun ⁽²⁾ merşiyyesinde bu ebyatı inşād itdi: **Şi'r.** ⁽³⁾ [Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁹⁾ **Rāvî eydür:** Bunı gördi. Melik Kays Cendel'i biş yüz kişiyile evlerin ⁽²⁰⁾ şaklamağıçün yirine diküp bākî Benî 'Abs²⁷⁴ pehlevānlarını alup 'Anter'ün ⁽²¹⁾ ardına düşdi. Bu tarafda Benî Fezāre²⁷⁵ ol gice kaçdılar. Çünkü şabāh oldı, ⁽²²⁾ Hışın'un²⁷⁶ ser-hoşluğu gitdi, gözin açdı. Gördi ki bir atun üzerine ⁽²³⁾ kendüyi berkitmişler. Cemî'-i cemā'ati yanınca segirdişüp becid yorurlar. Bu hālî **[457a]** ⁽¹⁾ göricek: "Hāy ne hāldür?" diyüp çağırdı. Sinān ibni Ebi Hārişe ilerü gelüp eyitdi: "Bir ⁽²⁾ iş itdün ki cihānda yirümüz komaduñ. Cemî'ümüzü od içine şaldun." Hışın²⁷⁷ ⁽³⁾ eyitdi: "Ne itdüm?" "Bir 'ākil kerîmü'n-nefs pehlevān kişi öldürdün ki anuñla kimse ⁽⁴⁾ ortasında hîç 'adāvet yok. Cemî' 'ālem anı severdi." eyitdi: "Kimi öldürdüm?" Sinān ⁽⁵⁾ ibni Ebi Hārişe eyitdi: "'Anter'ün oğlu

²⁶⁹ 'Abes

²⁷⁰ 'Abes

²⁷¹ 'Abes

²⁷² Fizāre

²⁷³ Fizāre

²⁷⁴ 'Abes

²⁷⁵ Fizāre

²⁷⁶ Hışın

²⁷⁷ Hışın

Ğazūb'ı öldürdüñ. Süñüyle urduñ, arkasından ⁽⁶⁾ gögsine çıktı.” didi. Çünkü Hışın²⁷⁸ bu haberi işitdi, bir zamān ‘aklı gidüp düşdi. ⁽⁷⁾ Yine ‘aklı gelüp çok ağladı ve eyitdi kim: “Vallāhi benüm hīç bundan haberüm yok.” Pes Hışın'a²⁷⁹ ⁽⁸⁾ ma‘lūm oldu ki halkınuñ helākı yakın olmışdur. Eyle diyincek Sinān ibni Ebi Hārişe eyitdi: ⁽⁹⁾ “Yā Hışın!²⁸⁰ Olan oldu. Anı yine döndermek olmaz. İmdi ‘Anter sen bilmezdim didigün ‘özri ⁽¹⁰⁾ kabūl itmez. Gelüp cemī‘ümüzi helāk itse gerek. İmdi bize lāzım oldu ki varavuz. ⁽¹¹⁾ Bir kişiye şıgınavuz. Andan yardım isteyevüz. Ümīzdür ki bu düş-vār işden halāş bulavuz.” ⁽¹²⁾ didi. Eyle diyincek Hışın²⁸¹ eyitdi: “Evlā budur ki Benī Şeybān kabīlesine varavuz, anlardan ⁽¹³⁾ yardım isteyevüz. Ola ki anlardan meded yitişe.” Sinān ibni Ebi Hārişe eyitdi: ⁽¹⁴⁾ “Hüb fikir itdüñ. Likin anlara қазиyye(y)i dimezden öñdün ta‘āmlarından ⁽¹⁵⁾ yiyüp andan hikāyeti dimek derek. Tā kim anlar bize yaramaz nesne idemeyeler ⁽¹⁶⁾ ve illā ba‘īd degül ki tutalar. Ele vireler.” Hışın²⁸² bu sözi şavāb görüp tedbiri ⁽¹⁷⁾ bunuñ üzerine berkidüp yola girdiler. Kaçan ki Benī Şeybān'a yakın geldiler Sinān ibni ⁽¹⁸⁾ Ebi Hārişe ve Manşūr ibni Hāzım'ı ve Hışın²⁸³ ibni Huzeyfe ve bularuñıla Benī Fezāre²⁸⁴ seyyidlerinden ⁽¹⁹⁾ elli kişi ilerü yürüyüp Benī Şeybān'ın begi katına teveccüh idüp bir, iki, üç ⁽²⁰⁾ kul göndürdiler. Gelüp didiler ki: “Yā melik! Muştuluk olsun ki Hışın bin Huzeyfe ⁽²¹⁾ ve dahı cemī‘ kavminüñ uluları size geliyorurlar.” diyüp haber virdiler. Çünkü bu sözi ⁽²²⁾ işitdiler, karşı varup i‘zāzıla kondurdılar. Hemān ki Hışın²⁸⁵ geldi, kendüyi şusuz gibi ⁽²³⁾ bildürdi. Bir büyük çanağıla öñine süd getürdiler. Kendüsi içüp aşhābına dahı [457b] ⁽¹⁾ içürdi. Bundan soñra Kays ibni Me’sūd baş kaldurup eyitdi: “Yā Hışın!²⁸⁶ Böyle ⁽²⁾

²⁷⁸ Hışın

²⁷⁹ Hışın

²⁸⁰ Hışın

²⁸¹ Hışın

²⁸² Hışın

²⁸³ Hışın

²⁸⁴ Fizāre

²⁸⁵ Hışın

²⁸⁶ Hışın

sefer itmege sebeb ne düşdi?” Hışın cevāb virüp eyitdi ki: “Elümden bir ulu ⁽³⁾ ḥaṭā çıkdı. ‘Anter'üñ oğlu Ġazūb'ı depeledüm. Ġāyet ser-ḥoşıdum. Kendümi hīḥ ⁽⁴⁾ bilmezdüm. Eyle olsa ‘Anter'den kōrkup sizden ġayrı şıġınacaḡ yir bulmayup sizüñ ⁽⁵⁾ ḡanaduñuz altına geldük. Sizden ümīz olınan oldur ki ‘Anter'ile bizüm aramızda ⁽⁶⁾ iṣlāḥ idüp bu ḡazādan bizi ḡurtarasız.” Hemān ²⁸⁷ Ḳays ibni Me‘śūd bu ḡaberi ⁽⁷⁾ işidicek eyitdi: “İy mel‘ün! ‘Anter'üñ Ġazūb bigi oġlını bī-günāḥ öldürürsin, ⁽⁸⁾ daḡı gelürsin benden yardım mı istersin? Ṭur, tiz git benden saña çāre ⁽⁹⁾ yok. Lāt u ‘Uzzā ḡaḡḡı-y-içün eger bizüm ṭa‘āmumuz yimeseñüz sizi bi'l-küllıyye ⁽¹⁰⁾ ṭutup ‘Anter'e gönderürdüm. Veyāḡuz oġlum Beṣṭām bunda yimişse gerekise ⁽¹¹⁾ ‘ālemüñ yimeġin anuñıla yiyedi. Göz mecāl virmeyüp sizi bende bıraġup ⁽¹²⁾ ‘Anter'e göndürürdi.” Hışın ve Sinān ve Benī Fezāre ²⁸⁸ seyyidleri bu sözleri işidicek ⁽¹³⁾ nevmīz olup yürıyi virdiler. Benī Şeybān ḡalkı bularuñ üzerine ġulūvv ²⁸⁹ idüp ⁽¹⁴⁾ yaramaz sözler söyleşüp çevrelerinden üşüp ṭaşıla döge döge getürüp ⁽¹⁵⁾ yine ḡabīlelerine bıraḡdı. Çünki Sinān ibni Ebī Ḥāriṣe bu ḡālī görđi, ⁽¹⁶⁾ ġāyet me‘lül olup eyitdi: “Yā Hışın! ²⁹⁰ İşümüzi ġāyet yaramaz itdün ²⁹¹. Pes bize ⁽¹⁷⁾ şıġınacaḡ yir ḡalmadı. ²⁹² İllā ‘Irāḡ'uñ pāzişāḡı Melik Esved bu derde andan ⁽¹⁸⁾ ġayrı kişi dermān itmez.” didi. Hışın ²⁹³ bunuñ sözini şavāb görüp ‘Anter'den ⁽¹⁹⁾ ḡavf idüp ‘Irāḡ'uñ yolın ṭutup revān oldılar.

Rāvī eydür: Ol zamān ⁽²⁰⁾ idi ki Melik Esved ḡardeşi Nu‘mān yirine ‘Arab'a beg olup ṭururđı. Zīrā ki ⁽²¹⁾ Keyḡubād vefāt idüp Nūşirevān yirinde ṭaḡta geçicek Melik Nu‘mān öliceḡ yirini ⁽²²⁾ ḡardeşi Melik Esved'e virdi. **Rāvī eydür:** Bu ol Nūşirevān'dur ki ‘Ömer ibnü'l-Ḥaṭṭāb ⁽²³⁾ raḡıyallāḡı ‘anh öldürdi. Ḳızını alup Ḥazret-i ‘Alīn'üñ

²⁸⁷ ki

²⁸⁸ Fizāre

²⁸⁹ ġulū

²⁹⁰ Hışın

²⁹¹ di

²⁹² didi

²⁹³ Hışın

*kerremellāhü vecchehü*²⁹⁴ [458a]⁽¹⁾ oğlu Hüseyin'e viridi. Mükerrerrem seyyidlerüñ ekşeri andan zuhūra gelüpdurur. Bu tarafda⁽²⁾ ‘Anter'ile cemā‘at gice gündüz {gidüp} firāk u derdi-y-ile Benī Şeybān memleketine geldiler.⁽³⁾ Qays ibni Mes‘ūd ‘Anter'üñ geldügin işidicek karşı çıkdı. Çok ‘izzetler idüp⁽⁴⁾ oğlu öldüğünüñ kažiyyesin şorup ‘azā itdi. Hışın²⁹⁵ ibni Huzeyfe'yile geçen⁽⁵⁾ mā-cerāyı diyü viridi. “Vallāhi yā pehlevān! Eger ta‘āmumuzdan yimeseler elbette⁽⁶⁾ tutup size göndürsem gerek idi.” didi. “Teşvīşlenmeñ ki bugün anlarda gideli⁽⁷⁾ ikinci gündür. Becid yürürseñüz yakın zamānda anlara yitişürsüz. Senüñ havfuñdan⁽⁸⁾ ‘Irāk meliki katına gitdiler.” didi. ‘Anter eyitdi: “Ol Tañrı haqqı-y-içün ki yiri⁽⁹⁾ gögi yaratdı. Eger Melik Esved anı kabül idecek olursa anuñ kökini kesüp⁽¹⁰⁾ ve cemī‘ kavmini helāk ideyin.” diyüp ‘Irāk yolına girüp revān oldılar. Ol⁽¹¹⁾ gün ol gice gitdiler. Yarındası şabāh deniz kenārında bir kavm gördiler.⁽¹²⁾ İlerü vardılar, gördiler ki Benī Fezāre²⁹⁶ halkı yürürler. Vaqti kim Benī Fezāre²⁹⁷ na‘ralarla⁽¹³⁾ gelen Benī ‘Abs²⁹⁸ kavmidüğün bildiler, Sinān Hışın'a²⁹⁹ eyitdi: “Bir kazā-yı āsūmānīdür.⁽¹⁴⁾ Gelen ki Benī ‘Abs'dür³⁰⁰ derdine çare yokdur. Bu vakit evvelki vaktlere kıyās⁽¹⁵⁾ itmek olmaz. Zīrā ki ortada ‘aceb ‘adāvet vardır. İmdi kimde ki⁽¹⁶⁾ ‘avreti, oğlanı gayreti var. Elbette başın ele alup cenge girmek gerek.”⁽¹⁷⁾ İki tarafuñ leşkeri ceng āletin geyüp birbirine muqābil oldılar.⁽¹⁸⁾ ‘Anter'üñ halkı gerçi kim bahādur pehlevān kişilerdi. Līkin Benī Fezāre³⁰¹ kavmi⁽¹⁹⁾ on bünlerce varıdı. Bu aralıkda Qays nā-gāh ‘Anter'üñ yüzine baqdı. Gördi ki⁽²⁰⁾ gözleri tölmiş ‘aklı gitmiş. Qays bildi kim guşşadan, gāzabdan ‘Anter'üñ⁽²¹⁾ hālī bir dürlü olmuş. Qays fikr itdi kim şimdi leşker içine girdüğünleyin⁽²²⁾ hemān bir kişi

²⁹⁴ “Allah onun yüzünü mübarek eylesin.”

²⁹⁵ Hışın

²⁹⁶ Fizāre

²⁹⁷ Fizāre

²⁹⁸ ‘Abes

²⁹⁹ Hışın

³⁰⁰ ‘Abes

³⁰¹ Fizāre

urur, öldürür. ‘Anter gibi kişi elümüzden çıkar. Tîz iki kutlu ⁽²³⁾ kula kıgırup eyitdi: “Tîz ‘Anter'üñ ellerin ve ayakların bağlañ.” Fî'l-hâl iki elin [458b] ⁽¹⁾ ve ayakların bağladılar. ‘Anter kendüden gâfil bâkı bunlaruñ halkı bunları gözlerler. Qays'üñ murâdını ⁽²⁾ bilmezler ve dağı Qays bu iki kula eyitdi: “Siz yanından gitmeñ. Eger ‘aklı başına gelüp ⁽³⁾ beni kim bağladı dirse Qays bağladı diñ.” diyüp cenge meşgûl oldu. ‘Urve ve Mâzin ⁽⁴⁾ meydâna girüp muhkem ceng itdiler. Meysere işbu ebyâtı okuyup kâh meymeneye kâh kâlpe depdi. ⁽⁵⁾ Şî‘r. ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁴⁾ **Râvî eydür:** Ol gün tâ giceye degin ‘azîm ceng itdiler. Qan sîl gibi ⁽¹⁵⁾ ağıdı. Çok kişiler helâk oldu. İki leşker gice olduğın göricecek biri ⁽¹⁶⁾ birinden ayrılıp yirlü yirinde karar kıldılar. Lîkin Benî Fezâre³⁰² leşkeri ‘Anter'i ⁽¹⁷⁾ cengde görmedükleri sebebi[yi]le Benî ‘Abs³⁰³ leşkeri üzerine galebe idüp ⁽¹⁸⁾ buları şımarına cezm itdiler. Ammâ ‘Anter bî-hoz olup yatur. Oğı Meysere başı üzerin ⁽¹⁹⁾ alup ağlar. Çünkü şabâh oldu, Benî Fezâre³⁰⁴ leşkeri şâz u hurrem sâz u seleb geyüp ⁽²⁰⁾ hamle itdiler ve Benî ‘Abs³⁰⁵ leşkeri gömgök demüre gark olup bir taraftan Qays na‘ra ⁽²¹⁾ urup hamle itdi ve bir taraftan ‘Anter'üñ kardeşi Mâzin arslan gibi na‘ra urup ⁽²²⁾ ol dağı hamle itdi ve Meysere kardeşi hasretinden kan yaş akıdup cenge meşgûl ⁽²³⁾ oldu. Ol gün tâ kuşluk olunca ceng itdiler. Bular cengdeyiken ‘Anter'üñ ‘ağı [459a] ⁽¹⁾ başına geldi. Nazar itdi. Gördi eli ve ayağı bend içinde fi'l-hâl na‘ra urup eyitdi: “Beni kim ⁽²⁾ bende koydı?” Üzerine tûran kullaruñ birisi eyitdi: “Qays koydı.” ve kuluñ birisi ⁽³⁾ fi'l-hâl Qays'a yitişüp ‘Anter'üñ ‘ağı başına geldügin haber virdi. Tîz Qays gelüp ⁽⁴⁾ ‘Anter'üñ bendin götürdi. ‘Anter eyitdi: “Niçün beni bende koyduñ?” Qays eyitdi: “Gördüm ki ⁽⁵⁾ sizüñ ‘ağıluñuz gitmiş. Bağlayup üzerüñüze âdem kodum ki kimse sizi bu hâlile ⁽⁶⁾ görüp helâk itmeye.” ‘Anter'üñ gönli gâyet hoş olup bu fikri

³⁰² Fizâre

³⁰³ ‘Abes

³⁰⁴ Fizâre

³⁰⁵ ‘Abes

begendi. Hemān ⁽⁷⁾ ol sāʿat ʿAnter daḥı ceng yarağın ārāste ʔılıp leşkerüñ bir ʔarafından “ʿAnter ibni ⁽⁸⁾ Şeddād benem!” diyüp naʿralar urup ḥamle itdi. Benī Fezāre³⁰⁶ leşkeri maḥzūn olup ⁽⁹⁾ mağlūb olmaḥ şüretin ʔıtdılar. {Anter eyitdi:} “Ğazūb bigi oğlumı bī-günāḥ yire öldürenler cānın ⁽¹⁰⁾ elümden ne yire ilte.” diyüp oğlunuñ mersıyyelerin oḫur. Kimisini öldürür, kimisini atdan ⁽¹¹⁾ yıḫup Şeybūb elin bağlayup şancaḫ dibine gönderür. Ol mersıyyelerden baʿzısı budur: ⁽¹²⁾ **Şıʿr.** ⁽¹³⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[459b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir.] ⁽³⁾ **Rāwī eydür:** Bu ḥālī üzerine göz gözi görmez olınca ceng itdiler. Andan ⁽⁴⁾ soñra iki leşker birbirinden ayrılıp Benī ʿAbs³⁰⁷ ʔavmi şāz u ḥurrem yirlerinde ʔarār ⁽⁵⁾ ʔıldılar. Cengde esīr olınan erenleri ḥisāb itdiler. Biñ sekiz yüz kişi esīr ⁽⁶⁾ itmişler. Çünki şabāḥ oldı, Benī ʿAbs³⁰⁸ at arḫasına gelüp ilerü yüridiler. ⁽⁷⁾ Gördiler ki Benī Fezāre³⁰⁹ leşkeri gice ʔaçup tārūmār olup neleri varısa ⁽⁸⁾ döküp gitmişler. Hemān ki ʿAnter bunı gördi yine yirinde ʔarār ʔıldı. ⁽⁹⁾ Tiz emr itdi, Ğazūb'ıñ ʔabrin ʔazdılar. Ğazūb'ı anda defn idüp üzerine ⁽¹⁰⁾ ʔan yaş aḫıdup yas itdiler. Andan soñra Benī Fezāre³¹⁰ ʔavminüñ esīrlerini bir bir ⁽¹¹⁾ getirüp ʔoyun boğazlar gibi Ğazūb'ıñ ʔabri üzerine boğazladı. Hıç zehresi ⁽¹²⁾ kimsenüñ olmadı ki buları dilek ide. Tā şol vaḫte dek kim sekiz yüzün ⁽¹³⁾ kendü eliyile boğazladı ve üç yüz daḥı Meysere boğazladı ʔardaşı üzerine ve üç yüz daḥı Ğazūb ⁽¹⁴⁾ anası Ğamra boğazladı. Üç yüz miḫdārı cengde ölüp ʔurur idi. Melik ʔays ilerü varup ⁽¹⁵⁾ “Yā pehlevān! İntikāmı temām itdüñüz. Sizden dilek iderin.” diyüp bāḫīsın elden ⁽¹⁶⁾ aldı. ʿAnter eyitdi: “Belī andum şındı. Velīkin Hışın³¹¹ ibni Ḥuzeyfe'yi öldürmeyince ⁽¹⁷⁾ yüregüm şovumaz.” Pes bāḫī esīrlereñ nelerin aldılarsa yine virüp diyārlarına ⁽¹⁸⁾

³⁰⁶ Fizāre

³⁰⁷ ʿAbes

³⁰⁸ ʿAbes

³⁰⁹ Fizāre

³¹⁰ Fizāre

³¹¹ Hışn

şalı virdi. Andan şoñra üç gün miqdārı Ġazūb'ıñ kabri üzerinde qarār kıldı. ⁽¹⁹⁾ Dördünci gün Arz-ı Şerebbe'ye³¹² ve 'Alemü's-Sa'dī'ye³¹³ revān oldı. Bu tarafda Hışın³¹⁴ bin ⁽²⁰⁾ Huzeyfe çünkü 'Anter'den şınup kaçdı, āhirü'l-emr Melik Esved'e gelüp feryāz u ⁽²¹⁾ fiğān idüp Benī 'Abs³¹⁵ leşkeri bizüm erenlerümüzi helāk idüp ve tavarlarumuzu ⁽²²⁾ yağma itdi ve biñ sekiz yüz kişilerümüzi esir itdi.” didi ve bu ebyātı okudı: ⁽²³⁾ **Şi'r. [460a]** ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ Andan Melik Esved eyitdi: “Anlara ne itdünüz? 'Ahduñuz ve anduñuz mı şıduñuz?” Hışın³¹⁶ ⁽⁷⁾ eyitdi: “'Ahdumuz şımadum. Belki ser-hoş olup 'aqlum yoğiken 'Anter'üñ oğlu Ġazūb'ı ⁽⁸⁾ öldürmişin.” diyüp bi'l-küllıyye hikāyeti haber virdi. Melik Esved çünkü bu hikāyeti işitdi, ⁽⁹⁾ gāyetde esirgedi ve eyitdi: “Gelüñ benümile oluñ ki intikāmuñuzı ben anda alı ⁽¹⁰⁾ vireyin. Ammā şimdiki hālde anuñ katında olan esirlerüñi kurtarmağa tedbīr idelüm.” diyüp ⁽¹¹⁾ ol gün çok i'zāz u ikrām itdi. Çünkü yarındası oldı, bākī esirler ki Qays ⁽¹²⁾ dilegiyile 'Anter şalı virdi. Gelüp feryāz u fiğān idüp 'Anter'üñ biñ dört yüz ⁽¹³⁾ kişi helāk itdüğün haber virdiler ve dağı “'Hışın'ı³¹⁷ boğazlamayınca yüregüm şovumaz.” didi.” didiler. ⁽¹⁴⁾ Çünkü Melik Esved bu sözleri işitdi, gāyet kaşıyup eyitdi: “Yüz degül, iki yüz degül ⁽¹⁵⁾ biñ dört yüz kişiyi bir kişiden ötüri boğazlamak 'azīm zulümdür. Vallāhi eger ⁽¹⁶⁾ elüme girürse bende anı koyun boğazlar gibi boğazlayam.” diyüp bunlara: “Siz guşşalanmañ, ⁽¹⁷⁾ anlardan ben sizüñ intikāmuñuz alı virem.” didi. Bir vezir varıdı. Adına 'Amr bin ⁽¹⁸⁾ Nufeyle dirlerdi. Aña teveccüh idüp eyitdi: “Qarındaşum Nu'mān'ıñ vezirisin ki niçe ⁽¹⁹⁾ bunuñ gibi işler görüp tıurursın. Bu miskīnlerüñ tedbīrinde sen ne dirsın?” ⁽²⁰⁾ Vezir eyitdi: “Vech budur ki Melik Qays'a mektüb

³¹² Arz-ı Şerbe

³¹³ 'Alemü's-Su'da

³¹⁴ Hışın

³¹⁵ 'Abes

³¹⁶ Hışın

³¹⁷ Hışın

yazup diyevüz ki ⁽²¹⁾ “Yā Melik Qays! ‘Anter bir oğlu-y-içün Hışın'ı³¹⁸ biñ dört yüz erenlerin öldürmiş. Huşūšā ki ⁽²²⁾ Hışın³¹⁹ ser-hoş, kendüyi bilmezken öldürmüş. İmdi ‘Anter'e vech olıdı ki yüz kişi ⁽²³⁾ öldüreyidi. Ammā bir kişiden ötüri biñ dört yüz kişi öldürmek gāyet zulumdür.[460b] ⁽¹⁾ Şimdiki hālde bunlar gelüp baña şığındılar. İmdi mektüb size yitişe gerekdür ki bularuñ ⁽²⁾ nesin alduñuzsa bunda göndüresiz ve ‘Anter'i ve ‘Urve'yi ve bularuñ ne kadar ta‘allukātı ⁽³⁾ varısa cemī‘sin tutup baña göndüresiz ve illā ‘Arab'ıla ‘Acem'i cem‘ iderin. ⁽⁴⁾ Üzerüñe varurun, köküñi keserin.” Çünki Melik Esved vezīri ‘Amr'ıñ bu sözün ⁽⁵⁾ işitdi, gāyet begenüp taḥsīn itdi. Benī Şeybān'dan bir ulu kişi varıdı ⁽⁶⁾ ki adına Sinān-ı Şāver dirlerdi. Anı kığırdılar. Mektübı bu vechile yazup “Tiz var, ⁽⁷⁾ cevāb getür.” diyüp eline virdiler. Çünki mektübı Sinān aldı. Gice ⁽⁸⁾ ve gündüz ‘ale't-ta‘cīl ‘Alemü's-Sa‘dī'ye³²⁰ geldi. Çünki Melik Qays ilçinüñ ⁽⁹⁾ geldügi haberin işitdi, cemī‘-i kardeşlerin yanına cem‘ idüp ilçiyi okudılar. ⁽¹⁰⁾ İlçi gelüp mektübı öñinde kodı. Çünki mektüb okundı, ⁽¹¹⁾ Melik Qays gāyet melül olup: “Eger bu mektübün sözünü tutacak olursam ⁽¹²⁾ ‘Anter cemī‘ümüzi helāk ider ve eger tutmazsavuz Melik Esved ‘Arab'ıla ‘Acem'i cem‘ idüp ⁽¹³⁾ gelür, bizi helāk ider. Bizüm aña hoz muḳāvemet itmek elümüzden gelmez. Bizüm ⁽¹⁴⁾ işümüz gāyet müşkil oldı.” diyüp niçe zamān fıkır itdiler. Āḫirü'l-emr ⁽¹⁵⁾ Melik Qays eyitdi: “Beni mi seversiz veyāḥuz ‘Anteri mi?” Mecmū‘ı eyitdiler: “Biñ ‘Anter ⁽¹⁶⁾ gibiye bir kılıñı virmezüz.” Melik Qays eyitdi: “İmdi vech budur ki ‘Anter'i ⁽¹⁷⁾ ser-hoş idüp tutup Melik Esved'e gönderevüz. Bir, iki, üç yıl ḥabsiñde yatduğından ⁽¹⁸⁾ soñra ādem gönderüp dilek idevüz. Eyle idincek ‘Anter bize ve ğayrıya ayruḳ hoz-⁽¹⁹⁾ bīnlik itmez ve illā Melik Esved gelür aşlumuzu ve kökümüzü keser.” Cemī‘-i kardeşleri ⁽²⁰⁾ “Söz senüñdür.” diyüp şuña ittifāk itdiler kim Qays'ıñ kardeşleri ⁽²¹⁾ Cendel ve Nehşel evinde şöḥbet idüp ‘Anter'i tutalar. Bular bu

³¹⁸ Hışn

³¹⁹ Hışn

³²⁰ ‘Alemü's-Sa‘dā

tedbîrde ‘Anter’üñ ⁽²²⁾ hîç bu kâziyyeden haberi yok. Lîkin Kays’uñ Varākā³²¹ adlu bir kardaşı varıdı. ⁽²³⁾ ‘Anter’i gāyet severdi. Gice olduğunlayın tûrdı, ‘Anter’üñ katına geldi. Mektûb [461a] ⁽¹⁾ geldügin ve kardeşleri itdügi tedbîri haber virdi. ‘Anter Varākā’ya³²² çok du‘ālar itdi ⁽²⁾ ve eyitdi: “Yā ‘Anter! Sen dağı buña göre yarağ gör.” didi vü evine gitdi. Çünkü Varākā³²³ gitdi, ⁽³⁾ ‘Anter ‘Urve’yi ve Meysere’yi katına kıgırup hikāyeti bulara diyü virdi: “Siz nice tedbîr ⁽⁴⁾ idersiz?” didi. Bunlar eyitdiler: “Sen yig bilürsin.” ‘Anter eyitdi: “Yürüñ ne kadar bunda ⁽⁵⁾ tavarumuz varısa taşra çıkaruñ.” Bular kabûl idüp yaraqlanmağa meşgûl oldılar. Çünkü ⁽⁶⁾ şabâhı oldı, Melik Züheyr’üñ oğlanları ava gidüp ‘Anter’i de bile ava ⁽⁷⁾ da‘vet itdiler. ‘Anter havf-ı izhâr itmeyüp bularuñla giceye dek avda yürüdi. ⁽⁸⁾ Nehşel ‘Anter’e eyitdi: “Yā ebe’l-fevâris! Bu gice konukluğum var. ‘Urve’yi ve cemî‘c tevâbi‘uñı ⁽⁹⁾ alup gelmek gereksiz.” didi. ‘Anter eyitdi: “*Bi’r-re’s ve’l-‘ayn!* Ne vâkt gelesin?” ⁽¹⁰⁾ diyüp “Âdem gönderesiz. Ol vâkt varavuz.” diyüp ‘Anter evine geldi. Bir ⁽¹¹⁾ zamāndan soñra bir kişi buları gelüp da‘vet itdi. Meysere ve ‘Urve bâkı ⁽¹²⁾ tevâb’i cem’ olup ‘Anter katına geldiler. ‘Anter bulara “Kılıcuñuzı ve cebeñüzi kaftānuñuz ⁽¹³⁾ içine geyiñ ve kuşanuñ.” didi. Bular ‘Anter nice didi-y-ise eyle idüp ‘Anter öñine ⁽¹⁴⁾ düşüp konukluğa gitdiler. Çünkü meclise geldiler, gördiler ki cemî‘c-i ⁽¹⁵⁾ Melik Kays’uñ kardeşleri otururlar. Selām virdiler, bular selāmı redd idüp ⁽¹⁶⁾ şadra ‘Anter’i da‘vet itdiler. Çünkü ‘Anter geçüp oturdı, kardaşı Şeybûb ⁽¹⁷⁾ ve Huzrûf kafasında tûrdılar. Ammā Nehşel yigirmi kuvvetlü kulu sâz u selebe müstağrak ⁽¹⁸⁾ kılmışdı ve dağı diyüp tûrur idi ki: “Hemān {ki} ben {ve} kardeşüm Cendel taşra çıkavuz. ⁽¹⁹⁾ Hemān siz hücum idüp ‘Anter’i ve cemî‘c-i tevâbi‘ini tutasız.” Çünkü ortaya ta‘ām ⁽²⁰⁾ getürdiler, ta‘āmdan soñra şerâb hâzır kılup şerâb içmege meşgûl oldılar. ⁽²¹⁾ ‘Anter

³²¹ Varğa

³²² Varğa

³²³ Varğa

dizi üzerine oturup kılıcını hâzırlayup tırur idi. Varākā³²⁴ eydür: “Yā pehlevān! ⁽²²⁾ Ceng ider gibi oturursın.” ‘Anter eydür: “Yā melik! Bilmez misin düşmānuñ nihayeti yok ⁽²³⁾ ve hem insān her sâ‘atde başına ne geleceğin bilmez.” Varākā³²⁵: “Hüb söylersin yā ‘Anter!” diyüp [461b] ⁽¹⁾ taşdīk itdi. Nice zamān tölular yürüdi ve şi‘rler³²⁶ okudılar. Dün yarusı olunca içdiler. ⁽²⁾ Ekser kişi mest olup kalkup gitdi. Āhirü'l-emr Nehşel ve Cendel taşra çıkdılar. ⁽³⁾ Hemān bular ki taşra çıkdılar. Ol yigirmi kul ‘Anter'üñ üzerine hücum itdiler. ⁽⁴⁾ Fi'l-hāl ‘Anter dağı kılıcını çıkarup karşı vardı. Önce geleni depesine şöyle ⁽⁵⁾ çaldı ki iki pāre kıldı. Kullar bunu göricek mecmū‘ısı hamle itdiler. Hāl ⁽⁶⁾ bu vechile olıcağ ‘Anter'üñ cemī‘-i tevābı‘ı hamle idüp bi'l-küllüyye bu kulları ⁽⁷⁾ kılıçdan geçürdiler. Fi'l-hāl Şeybüb ve Huzrūf bularuñ atların hâzır getürüp ⁽⁸⁾ atlarına süvār oldılar. {Kays} geldi, gördi ki tuzak uvanmış kuş uçmış. Hâzır ⁽⁹⁾ olan cemā‘atile ‘Anter'üñ ardına düşdiler. Çünkü yitişdiler, Melik Kays bilmezlenüp ⁽¹⁰⁾ eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Ne sebep düşdi ki bizi koyup gidersin.” didi. ⁽¹¹⁾ ‘Anter eyitdi: “Melik Esved'den gelen mektüb ve senüñ beni tutmağa emr ⁽¹²⁾ itdügüñ sebep oldı.” ve dağı eyitdi kim: “İy ebleh³²⁷ muḥannes kişi! Çünkü Melik Esved'den ⁽¹³⁾ korkarduñ, biti yazup bildürseñ ki: “Benüm anı tutmağ elümden gelmez, ben aradan ⁽¹⁴⁾ çıkdum. Siz nice iderseñüz idüñ.” diseñ anuñ katında ve benüm katumda şuçlu ⁽¹⁵⁾ olmasañuz.” diyüp revān yola girdi ve Şeybüb'a eyitdi: “Benī ‘Āmir tarafına ⁽¹⁶⁾ kulavuzluk eyle ki anuñ vilāyeti vāsi‘ memleketdür. Andan gayrı yirde ⁽¹⁷⁾ rāḥat olmazuz.” diyüp yola girdiler. Bu tarafda Melik Kays bu sözleri ⁽¹⁸⁾ işidicek itdügi işe peşimān olup yine döndi ³²⁸ kardeşlerine “Siz ⁽¹⁹⁾ bildürdüñüz ola ve illā ‘Anter gayb bilmez.” diyüp her birine and viridi ve bundan ⁽²⁰⁾ soñra Melik Esved'üñ ilçisini getürüp ol ölen kulları gösterdiler. Bir mektüb ⁽²¹⁾

³²⁴ Varķa

³²⁵ Varķa

³²⁶ Şi‘ir

³²⁷ eble

³²⁸ eyitdi

yazup virdiler: “Yüri ‘ale't-ta‘cīl mektūbı yitişdürüp bu hālî bildür.” didiler. ⁽²²⁾ Fi'l-hāl ol kişi mektūbı alup yola girdi. Ammā bu tarafda Benī ‘Abs³²⁹ kavmi cem‘⁽²³⁾ olup Rebī‘ ibni Ziyād katına geldiler, eyitdiler ki: “Melik Qays ne ‘aceb iş itdi ki [462a] ⁽¹⁾ ‘Anter gibi pehlevān ki buncadan berü cemī‘ümüzi düşmāndan şaqlardı, memleketden giderdi. ⁽²⁾ Biz buña rāzī degülüz.” didiler. Rebī‘ ibni Ziyād eyitdi: “Melik Qays bu işi itdügi yine sizden ⁽³⁾ ötürüdür. Zīrā eger bu vechile itmese Melik Esved gelüp bu memleketi tārūmār iderdi.” ⁽⁴⁾ Bunlar bu haberi işidicek göñülleri hoş olup müteferriḳ oldılar. Bu tarafda ‘Anter Melik ⁽⁵⁾ Qays'a infi‘ālile Benī ‘Āmir kabīlesine geldi ve iki fersah yir yakın gelicek konup çādırların ⁽⁶⁾ qurup ve tavarların şalı virüp gice ve gündüz işe ve nūşa meşgūl oldı. ⁽⁷⁾ ‘Āmir ibni Tufeyli‘le bular, bu hāl üzerinde. Bu tarafda Melik Esved'ün ilçisi gelüp Melik Esved'e ⁽⁸⁾ ‘Anter'ile Melik Qays arasında olan mā-cerāyı haber virdi. Sinān ibni Ebī Hārīse eyitdi: “Melik ⁽⁹⁾ Qays bu işi qaşdıla itdi. Melūl degül belki feraḥdur. Zīrā Melik Qays anı tutmaḳ ⁽¹⁰⁾ istese hīç tekellüfsüz tutar.” didi. İmdi şimdiki hālde vech oldur ki Melik Qays'a ⁽¹¹⁾ mektūb yazasız. ‘Anter ne tarafa gitdi, anı size bildüre. Qanḳı tarafa gitdiyise andan ⁽¹²⁾ daḥı istedesiz.” Melik Esved bunun sözünü kabūl idüp buyurdi. Melik Qays'a bir mektūp ⁽¹³⁾ yazup didiler kim: “Mektūb saña yitişicek tiz ādem gönderüp ‘Anter qanḳı tarafa ⁽¹⁴⁾ gitdügin bilüp bize bildüresin.” Vaḳti ki bu mektūb Qays'a yitişdi, fi'l-hāl iki atlu{yı} ⁽¹⁵⁾ ‘Anter'i bilmege gönderdi. Bu iki kişi cüst u cū idüp Benī ‘Āmir tarafına gelicek ⁽¹⁶⁾ bildiler ki ‘Anter anda qonmuş. Bu iki kişinün birisi birisine eydür: “Melik Qays'ın ⁽¹⁷⁾ ‘Anter'ile itdügi iş bī-vechdür ki buncadan berü öñinde kılıç urup ⁽¹⁸⁾ ‘avretümüzi ve oğlanumuzu {şaqladı}. Qabīlemizün adını ‘āleme eylügile {meşhūr itdi}. Huşūşā biz hoz ⁽¹⁹⁾ ‘Anter'ün bunca keremin görüp dururuz. İmdi vech budur ki toḡrı ‘Anter'e varup ⁽²⁰⁾ bu hikāyeti haber virevüz.” Bir yoldaşı daḥı kabūl idüp sürdiler. ‘Anter'ün ḥaymeleri ⁽²¹⁾

³²⁹ ‘Abes

arasında geldiler. Gördiler ki ‘Anter ‘İşe ve nūṣa meşgūl cemī‘-i erenleri çevresinde⁽²²⁾ otururlar. Nā-gāh ‘Anter'üñ gözi bulara tuş oldu. Şeybūb'a eyitdi: “Yūri şol iki⁽²³⁾ kişi ki oturur, murādları nedür bil?” Fi'l-hāl Şeybūb bulara geldi, gördi. Gördüğünleyin [462b]⁽¹⁾ bilüp görüşdiler. Bularuñ öñine ta‘ām getürdi. Ta‘āmdan soñra “Ne sebep⁽²⁾ düşdi ki bunda geldüñüz?” diyüp şordı. Bular eyitdiler: “Biz ‘Anter'üñ luṭfin ve iḥsānın⁽³⁾ görüp otururuz. Tā ölince unutmazuz.” diyüp cemī‘-i ḥikāyeti ḥaber virdiler. Fi'l-hāl⁽⁴⁾ Şeybūb buları alup ‘Anter katına iltüp bularuñ neye geldüğün {didi}. Fi'l-hāl yine⁽⁵⁾ destūr virüp eyitdi: “Varuñ hīç ḥaber gizlemeñ. Üşde Benī ‘Āmir kabīlesinde⁽⁶⁾ ‘İşe ve nūṣa meşgūl otururduñ.” Bular bu aradan sürüp Melik Ḳays katına⁽⁷⁾ geldiler. ‘Anter'üñ ne yirde yidüğün ḥaber virdiler. Ol sā‘at Melik Ḳays daḥı mektūb⁽⁸⁾ yazup Melik Esved'e bu ḥaberi bildürdi. Melik Esved bu ḥabere vāḳıf olıcaḳ⁽⁹⁾ buyurdi, meşveret itdiler. Vezīr ‘Amr bin Nufeyle eyitdi: “Evlā budur ki⁽¹⁰⁾ Ḳays'ı ve Benī ‘Abs'i³³⁰ bunda kıgırup Benī Fezāre'yile³³¹ şulḥ idevüz. Andan soñra ‘Anter'üñ⁽¹¹⁾ tedbīrine meşgūl olavuz.” Melik Esved bu re'yi ḥoş görüp mektūb yazdılar, eyitdiler kim:⁽¹²⁾ “Melik Esved katında yā Ḳays senüñ dōstluğüñ ve toḡrılığüñ zāhir oldu.”⁽¹³⁾ eyitdi {ki}: “Ale't-ta‘cīl mektūb size yitişecek. Erkān-ı devletüñle gelesin. Tā kim⁽¹⁴⁾ ṭanışıḳ idevüz. Andan soñra ‘Anter'üñ işine meşgūl olavuz.” Mektūbı dürüp⁽¹⁵⁾ bir kişinüñ eline virdiler. Ol daḥı gice ve gündüz sürüp Melik Ḳays'a⁽¹⁶⁾ geldi, mektūbı virdi. Mektūbı okuyup ḳardeşlerini cem‘ itdi. “Melik Esved'den⁽¹⁷⁾ şunuñ gibi mektūb geldi. Siz ne dirsiz?” didi. Bular eyitdiler: “Ḥoş fikir⁽¹⁸⁾ itmişler, varalum.” Eyle olıncaḳ buyurdi, sefer yarağın gördiler. Ḳardeşi Cendel'i yirine⁽¹⁹⁾ koyup revān oldu. Yolca giderken ḳardeşlerine eyitdi: “Sizerin ki⁽²⁰⁾ varduğumuzlayın ḳardeşi Nu‘mān'üñ ‘avreti Mütecerride'yile³³² benden istese gerek.⁽²¹⁾ Ben ne cevāb vireyin.” Bular: “Kāşki eyle itse yine ḳuvvet bulurduḳ.

³³⁰ ‘Abes

³³¹ Fizāre

³³² Mütecerrede

‘İzzümüz⁽²²⁾ yine gelüp Nu‘mān ölmemiş gibi olurduk.” didiler. Niçe gün sürüp āhirü'l-emr⁽²³⁾ Melik Esved'ün şehrine yakın geldiler. Melik Esved bularuñ geldiği haberin [463a]⁽¹⁾ işidicek erkān-ı devletile karşı çıktı. Çok i‘zāz u ikrām itdi. Hışın bin Huzeyfe'yile⁽²⁾ şulh idüp görüşdüirdi ve laṭif evlere kondurup hoş vechile konukluklar itdi.⁽³⁾ Çünkü gice oldu, vezīrini ḳatına da‘vet idüp ḥalvet idüp: “Ben dilerin kim⁽⁴⁾ ḳardaşımuñ ‘avreti Mütecerride'yi Ḳays'dan isteyem. Līkin ben yüzine söylemege utanırım.⁽⁵⁾ İmdi sen bu tedbīr ardınca ol.” didi. Vezīr “Başum üzerine.” diyüp Rebī‘⁽⁶⁾ ibni Ziyād'ıla meşveret idüp alup Melik Esved ḳatına geldi. Melik Esved eyitdi: “Yā Rebī‘!⁽⁷⁾ Senden dilerin ki bizümile Ḳays arasında vāsıṭa olup maşlaḥat bitüresin.” didi.⁽⁸⁾ Rebī‘i “*Bī'r-re's ve'l-‘ayn.*” diyüp Melik Ḳays ḳatına geldi. Hikāyeti haber virdi. Ḳays⁽⁹⁾ daḥı ḳardeşlerini cem‘ idüp meşveret itdi. Cemī‘-i ḳardeşleri ḳabūl idüp rāzī⁽¹⁰⁾ oldılar. Çünkü şabāḥ oldu, Melik Esved oturup Melik Ḳays'ı ve bākī ḳardeşlerini⁽¹¹⁾ sağ yanına aldı ve Hışın ibn Huzeyfe'yi ve bākī tevābı‘ını şol yanına aldı ve sāyir⁽¹²⁾ ulular mertebelü mertebesince oturdılar. Vezīrile Rebī‘ ibni Ziyād Melik Ḳays'dan yaña teveccūh⁽¹³⁾ idüp eyitdiler: “Yā Melik Ḳays! Senden bir dilek idevüz. Ḳabūl itmeñ gereksin.” Melik⁽¹⁴⁾ Ḳays bu haberi işidicek “Ne dilerseñüz başum üzerine.” didi. Bular eyitdiler:⁽¹⁵⁾ “Dilerüz ki ḳardeşüñ Mütecerride³³³ ki ḳardeşi Nu‘mān'ıñ ‘avretidür. Melik Esved'e⁽¹⁶⁾ virüp güyegü idesin. Aña bundan münāsib kimse yokdur.” didiler. Eyle diyince⁽¹⁷⁾ Melik Ḳays feraḥıla yirinden ṭurı gelüp “*Bī's-sem‘i vaṭ-ṭā‘e* ḳabūl itdüm. Ne minnet⁽¹⁸⁾ ol cāriyesi ve ben ḳulıyam.” didi. Ḳays böyle diyicek vezīr eyitdi: “Yā Ḳays! Ḳalıñ⁽¹⁹⁾ ne virelüm?” Ḳays eyitdi: “Bir yüzük kifāyet ider.” Melik Esved: “Yok, Mütecerride³³⁴ benüm ve cemī‘-i⁽²⁰⁾ tevābı‘ımuñ ve daḥı şol serāylaruñ ulusu olsun.” diyüp Ḳays'ı bağına baḫdı.⁽²¹⁾ Cemī‘i oturan ulular şāz oldılar. İllā ki Hışın bin Huzeyfe melūl olup⁽²²⁾ Sinān'a eyitdi: “Bunlaruñ ortasında ḡāyet dōstluk oldu. Bizüm mertebemüz

³³³ Mütecerrede

³³⁴ Mütecerrede

aşağa ⁽²³⁾ düşdi.” didi. Sinān eyitdi: “Melül olma ki Ƙays kız ƙardeşin virüp güyegü idindiyise **[463b]** ⁽¹⁾ senüñ hoz ‘ammeteñ şimdiki hâlde bunuñ şöhetinde dura. Anuñ senden ƙurbiyyeti ziyāde degül.” ⁽²⁾ Çünki ol gün geçdi, yarındası Melik Esved eyitdi: “İy ‘Arab'ıla ‘Acem'üñ seyyidleri! ⁽³⁾ Varuñ Allāh'a şükür idüñ ki sizüñ tefrikañuzu ictimā'a mübeddel kıldı. ⁽⁴⁾ Ben dilerin ‘Anter'i helāk idüp Hışın bin Huzeyfe'nüñ intikāmın andan alam. ⁽⁵⁾ Siz ne dirsiz?” Eyitdiler: “Biz senüñ maḥkūmuñuz. ³³⁵ Yanar oda gir dirseñüz daḥı ⁽⁶⁾ girürüz ve deñizleri yuduñ dirseñüz daḥı yударuz.” Melik Esved'e bularuñ bu söz⁽⁷⁾leri hoş gelüp gāyet feraḥ oldı. Bundan soñra Melik Esved kābiniçün ⁽⁸⁾ biñ laṭīf deve virdi ve daḥı elli³³⁶ at virdi ve boğazlamağıçün biş yüz deve ⁽⁹⁾ ve biñ koyun virdi. Elli daḥı ƙul virdi ve elli daḥı cāriye virdi. Ƙays'ı ve ƙardeşlerini ⁽¹⁰⁾ ve cemīc seyyidleri hil‘atledi. Andan soñra eyitdi: “Yüri var ‘Anter'den intikāmuñ ⁽¹¹⁾ al.” didi ve andan soñra “Yaraḫlan ki ben varam, Mütecerride'(y)i³³⁷ ciftlenem.” didi. Böyle diyicek ⁽¹²⁾ Ƙays eyitdi: “Evlā budur ki varduğumuzlayın helālünü size göndürevüz ve andan ⁽¹³⁾ soñra ‘Anter'üñ helākına meşgül olavuz.” Melik Esved eyitdi: “Sen bilürsin. ⁽¹⁴⁾ Nice dilersen it.” ve daḥı eyitdi: “Benī ‘Āmir'e mektüb yazayıduñ ki: “‘Anter'i tut veyāḥuz ⁽¹⁵⁾ vilāyetünden ƙov, taşra çıkar.” diyi. Sözüñi tutarsa hoş ve illā sen Benī ‘Abs'den³³⁸ ⁽¹⁶⁾ ve Benī Fezāre'den³³⁹ leşker cem‘ eyle ve ben daḥı Benī Şeybān'ı saña yardım vireyin. ⁽¹⁷⁾ Bunlarla ‘Anter'üñ üzerine varup intikām idesin ve illā gücün yitmeyecek olursa ⁽¹⁸⁾ ben ‘Arab'ıla ‘Acem'i cem‘ idüp ‘Anter'üñ üzerine varup helāk idem.” **Rāvī eydür:** ⁽¹⁹⁾ Varaḫā³⁴⁰ bularuñ bu tedbīrlerin işitdükçe gönlinde eydür ki: “‘Anter'e bu gāyet zulümdür. ⁽²⁰⁾ Vallāhi ben bunu ‘Anter'e bildürmeyince ölmezin.” dirdi. Bunlaruñ

³³⁵ uz

³³⁶ elli

³³⁷ Mütecerrede

³³⁸ ‘Abes

³³⁹ Fizāre

³⁴⁰ Varḫa

ittifâkın bildi. Fi'l-hâl ⁽²¹⁾ Varākā³⁴¹ halvetine geldi. Mektûb yazup eyitdi kim: “Yâ ‘Anter! Mektûb size ⁽²²⁾ yitişecek bilesiz kim mecmû‘-ı ‘Arab ve ‘Acem ittifâk itdiler ki seni helâk ideler.” ⁽²³⁾ ve bâķī cemī‘-i hikāyeti yazup kullarından bir kula virdi: “Bu bitî{yi} ‘ale't-ta‘cîl sırrıla [464a] ⁽¹⁾ ‘Anter'e yitişdür.” didi. Kûl daķı mektûbı alup ‘azm-i Benî ‘Âmir idüp yola girdi. Bu ⁽²⁾ tarafda Melik Kays çûnki ‘Alem-i Sa‘dî‘ye³⁴² geldi, kız kardaşını cemī‘-i cihâzıla kardaşı Nehşel'e ⁽³⁾ ışmarlayup üç yüz atluyla Melik Esved'e göndürdi. Melik Esved'ün şehrine yakın ⁽⁴⁾ varıcaķ mecmû‘-ı halk ‘alemleri-y-ile ve kûs u naķâreleri-y-ile karşı çıkup iletüp serāya kondurdılar. ⁽⁵⁾ Bir niçe gün şâzılıklar idüp bir araya cem‘ oldılar. Andan soñra Melik Esved, ⁽⁶⁾ Nehşel ve cemī‘ bile gelen atluları hîl‘atleyüp destûr virdi. Bu tarafda çûnki Varākā'nuñ³⁴³ ⁽⁷⁾ gönderdügi kûl gelüp ‘Anter'e buluşup mektûbı virdi. ‘Urve mektûbı okuyup içinde ne ⁽⁸⁾ varısa ma‘lûm olıncaķ ‘Anter Varākā'nuñ^{344 345} maķabbetin ve döst⁽⁹⁾ lıgın begenüp çok du‘âlar itdi³⁴⁶, döndi ‘Urve'ye eyitdi: “Tîz Varākā'ya³⁴⁷ bir mektûb yazup ⁽¹⁰⁾ eyitdi ki: “Eger ‘Arabıla ‘Acem ittifâk idüp kûm kayır ve aķaķlar yapraķı hîsâbınca ⁽¹¹⁾ ve deñizlerün kaķresi miķdârınca daķı olacaķ olursa hîç korkum yok. Kays kız ⁽¹²⁾ kardeşin Melik Esved'e virdüğine hoż ğāyet feraķın. Ammā Kays'ün bizümile düşmānlıķını ⁽¹³⁾ dirseñüz ol hoż yakın zamānda peşimān olsa gerek. Nice kim evvelden ‘âdetidür. Lîkin ⁽¹⁴⁾ bu kerre peşmānlıķı aşşı itmese gerek. Ümîzdür ki bu kerre aşlını kökini kesüp bir kişisin ⁽¹⁵⁾ ‘âlemde kıomayam. Ammā yâ Varākā!³⁴⁸ Sizden dilegümüz oldur ⁽¹⁶⁾ kim melûl olmayasız. Ümîzdür kim bizüm taraftan hîç bir nesne işitmeyesiz. İllâ ol sizün ⁽¹⁷⁾ kalbünüzi feraķ kılup göñlünüzi rûşen kıla.”

³⁴¹ Varķa

³⁴² ‘Alem-i Sa‘dā

³⁴³ Varķā

³⁴⁴ Varkā

³⁴⁵ gönderdügi kûl gelüp

³⁴⁶ Ler

³⁴⁷ Varķā

³⁴⁸ Varķā

didi. ‘Urve fi’l-ḥāl mektûbı bu vechile ⁽¹⁸⁾ yazup ḳula “Tîz Verḳā’ya bu mektûbı yitişdür.” diyüp destûr virdiler. Bu tarafda ⁽¹⁹⁾ Ḳays çünki kız ḳardaşını gönderdi, niçe zamân Benî Ziyād’a dürlü dürlü ziyāfet ⁽²⁰⁾ itdüğinden soñra Benî ‘Āmir’e mektûb yazup eyitdi kim: “Yā sādāte’l-‘Arab! Bilmiş olasız ki ⁽²¹⁾ şimdiki ḥâlde Melik Esved ḳatından gelürin. İttifāk anuñ ḳatında ‘Anter ḥaberi añıldı. ⁽²²⁾ Baña dönüp eyitdi kim: “Yā Ḳays! İşitdüm ki Benî ‘Āmir benüm düşmenüm ‘Anter’i yanına aldı. İmdi ⁽²³⁾ Benî ‘Āmir şuña mı yitişdi ki baña ‘adāvet ide.” diyüp ḥayli ḡazab itdi. Ben eyitdüm: “Yā melik! [464b] ⁽¹⁾ Bu söz yalandur. Eger girçekise sizüñile ‘adāvetin bilmeyüp ḳabûl idüp durur{lar}.” İmdi ⁽²⁾ bu mektûb size yitişecek. ‘Anter’i yanuñuzdan gideresiz. Anuñ ucından Melik ⁽³⁾ Esved’e düşmān olup başuñuzı yanar oda şalmayasız. Bilmez misiz ki ‘Anter’ile bizüm ⁽⁴⁾ aramızda ne ḳadar dōstluk ve ta‘alluk vardur. ‘Arab içinde ‘Anter’üñ adın biz çıkarduk. ⁽⁵⁾ Bize ne ḥayrı degdi ki size ne ḥayrı dege.” diyüp Benî ‘Abs³⁴⁹ ḳavminden Münāhib ⁽⁶⁾ adlu bir kişiyi mektûb virüp eyitdiler kim: “Tiz bu mektûbı Benî ‘Āmir’e yitişdür.” Fi’l-ḥāl ⁽⁷⁾ ol kişi daḥı süvār olup Benî ‘Āmir tarafına müteveccih oldı. Bu tarafda ‘Anter daḥı Varaḳā’nuñ³⁵⁰ ⁽⁸⁾ mektûbı gelelden günde bir kerre cemī‘-i erenleri-y-ile bir, iki, üç fersaḥ yir taşra çıkup ⁽⁹⁾ eṭrāfı gözleyüp yine gelürler idi. İttifāk bir gün ava çıkup ṭururlardı. Gördiler ki ⁽¹⁰⁾ bir atlu Benî ‘Āmir tarafına müteveccih olup becid gider. ‘Anter eyitdi: “Şol atluyı sezirin ki ⁽¹¹⁾ Benî ‘Abs³⁵¹ tarafındandır. İmdi bu bizüm dōstumuzdur veyāḥuz düşmānumuzdur bilmek gerek.” ⁽¹²⁾ diyüp ‘Anter’ile ‘Urve at başın şalı virüp “Hāy ṭur!” didiler. İkisi iki yanından ⁽¹³⁾ yitişüp gördiler ki bildükleri kişi “Merhābā yā Münāhib! Ne yirden gelürsin ve ne ⁽¹⁴⁾ yire gidersin?” Münāhib eyitdi: “Benî Zübeyd ḳabīlesine giderin. Ḳays bin Züheyr’den ⁽¹⁵⁾ Ma‘dī Kereb’e mektûb iletürin. Ḳays’uñ ‘azametin aña bildürmege giderin. Tā kim ⁽¹⁶⁾ işidüp andan

³⁴⁹ ‘Abes

³⁵⁰ Varḳā

³⁵¹ ‘Abes

havf ide.” ‘Anter eyitdi: “Ḳays'ıñ ululuğı nicedür?” Münāhib eyitdi: “Ḳays siz ⁽¹⁷⁾ gördüğünüzleyin degüldür. Zīrā ki Melik Esved'e kız kardaşın virüp cemī'-i ‘Arab'ıñ ⁽¹⁸⁾ begi oldı.” ‘Anter bu sözi işidecek kaçıyup: “Atdan aşığa in. Seni konuklayayum.” didi. Münāhib ⁽¹⁹⁾ eyitdi: “Şunuñ gibi bir hizmete giderken eğlenmek olmaz.” ‘Anter: “Bārī mektubuñı ⁽²⁰⁾ görelüm.” didi. Münāhib “Ḳays'ıñ sırrını saña āşikāre mi kılayın?” diyincek ‘Anter gāyet ⁽²¹⁾ hışm idüp depesinde yumruğ urdı ki başı yarılıp atdan aşığa yıkıldı. Mektübı gizledügi ⁽²²⁾ yirden bulup ‘Urve'nüñ eline virdi. ‘Urve mektübı açup okuyup ma‘lüm olıncaḡ ‘Anter eyitdi: ⁽²³⁾ “Varākā'nuñ, ³⁵² sözi temām girçek oldı. İmdi bize lāzım oldı ki Melik Ḳays'ıñ nice kim ‘ālemde adın [465a] ⁽¹⁾ çıkardığısa yine maḥv idevüz.” Mektübı Münāhib'üñ eline virdi. “Kime iltürseñ ilet.” diyü yine ⁽²⁾ maḡāmlarına geldiler. ‘Anter ta‘alluḡātı cem‘ idüp ḡikāyeti ḡaber virdi. “İmdi ben ⁽³⁾ elbetde varurın. Ḳays'ı yaḡma iderin. Siz gāyet ihtiyātıla oluñ ve eger size ⁽⁴⁾ Benī ‘Āmir tarafından bir söz olacaḡ olursa gāyet luḡfila söyleñ ve diñ kim: “‘Anter ⁽⁵⁾ geldügi vaḡtin diyevüz. Ol nice iderse ide.” diñ.” didi. ‘Urve “Yā ebe'l-fevāris! Benī ‘Āmir'den ⁽⁶⁾ niçün üşenürsin? Anlardan ‘adāvet mi ola dirsın?” didi. ‘Anter eyitdi: “Ba‘īd degül ki ⁽⁷⁾ kendüye veren resūlden gücile mektüb alup mührini bozup okuduḡumızı işidecek ⁽⁸⁾ olursa göñlinde kīn bağlaya bizüm sefere gitdügümüz işidüp bulara gelüp ḡalbındaḡını ⁽⁹⁾ izḡār eyleye.” didi. ‘Urve “Ḥoş buyurursın yā pehlevān!” diyüp gömgök demüre ḡarḡ olup ⁽¹⁰⁾ ḡayreti oña düşürüp Benī ‘Abs ³⁵³ tarafına müteveccih oldılar. ‘Anter ‘askerüñ öñince bu ebyātı okuyı okuyı gitdi. ⁽¹¹⁾ **Şi‘r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [465b] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir.] ⁽³⁾ Andan muttaşıl sürdiler, tā şol yire dek kim Benī ‘Abs ³⁵⁴ ḡabīlesi-y-ile bularuñ aralıḡı ⁽⁴⁾ bir günlük

³⁵² Varākā

³⁵³ ‘Abes

³⁵⁴ ‘Abes

yol kaldı. Eyle oluncaḳ ‘Anter buyurđı, kendüleri ğayrı şürete dağı ⁽⁵⁾ koydılar. Ol gice yürüdiler tā şabāḥ oluncaḳ. Çünkü şabāḥ oldu, gördiler ki ⁽⁶⁾ iki fersaḥ miḳdārı yir toptolu olup Melik Ḳays'ın ve ğayrı leşkerüñ develeri ⁽⁷⁾ yürür. Fi'l-ḥāl buyurđı: “Yā Benī Murād!” diyüp na‘ralar urup bu develere koyuldılar. ⁽⁸⁾ Ba‘zı çöbānı depelediler ve ba‘zısı kaçdı. Pes ne miḳdār deve varısa sürüp yürüyü ⁽⁹⁾ virdiler. Bu tarafda ḳurtulan çöbānlar, çünkü Melik Ḳays'a geldiler. Feryāz u fiğān ⁽¹⁰⁾ itdiler, Ḳays: “Hāy nedür?” didi. Bular eyitdiler: “Benī Ḥaş‘am ve Benī Murād erenleri gelüp ⁽¹¹⁾ cemī‘-i davaruñı sürüp yürüyü virdiler ve ba‘zı çöbānları öldirdiler.” Melik ⁽¹²⁾ Ḳays eyitdi: “Ne ḳadar kişi ola?” Bular eyitdi{ler}: “Yüz kişi var.” Bunlaruñ azlığına ⁽¹³⁾ ṭama‘ idüp fi'l-ḥāl gömgök demüre müstağraḳ olup ata süvār oldu. Bunu ⁽¹⁴⁾ gördi. Benī ‘Abs'den ³⁵⁵ ve Benī Ziyād'dan biş yüz kişi at arḳasına gelüp ol ⁽¹⁵⁾ kaçup gelen çobanlar öñe düşüp yola girdiler. Aḥşam olınca develeri ⁽¹⁶⁾ yürüdüğü yire geldiler. Bu giden develeri izleyü ardına düşdiler. Bir zamān ⁽¹⁷⁾ gidicek {göz} gözi görmez olup āḫirü'l-emr yol bulamayup yine döndiler. Varāḳā ³⁵⁶ ⁽¹⁸⁾ ğāyetde ḳaḳıyup eyitdi: “Vallāhi ‘Arab bizümile ‘Anter bile degüldüğün bilüp bize ⁽¹⁹⁾ şunuñ gibi iş itdi. İmnden girü bize rāḫatlık yokdur. ‘Anter sebebi-y-ile kimse ⁽²⁰⁾ yöremüze uğramazdı.” diyüp melül u maḫzün maḳāmlarına geldiler. Bu tarafda Melik Ḳays'ın ⁽²¹⁾ virbidüğü Münāhib adlu kişi çünkü Benī ‘Āmir ḳabīlesine geldi. Mektübı virdi. ⁽²²⁾ Gördiler ki yüzi ve gözi döğölmiş ve mektübuñ mühri bozılmış. Buña “Nolduñ?” ⁽²³⁾ didiler. Münāhib eyitdi: “Yolda ‘Anter'e bulaşdum gücile mektübı elümden alup [466a] ⁽¹⁾ baña şunuñ gibi iş itdi.” didi. Çünkü mektübı okıdılar ve içinde ne dinildi-y-ise ⁽²⁾ bildiler. Cemī‘-i cemā‘atini cem‘ idüp ṭanışık itdiler. Her bir kişi bir tedbīr itdi. ⁽³⁾ Leykin ‘Āmir ibni Ṭufeyl ki ‘Anter'üñ ğāyet muḫiblerinden idi. “Bir işdür ki ⁽⁴⁾ ‘Anter'den bunu gizlemek olmaz. Ḥuşūşā ki kendüsi mektübı görmüş ola ⁽⁵⁾ ve dağı sizde bilürsüz ki ‘Anter'üñ Nüşirevān-ı Kisrīden ve Melik Esved'den ve cemī‘-i ⁽⁶⁾

³⁵⁵ ‘Abes

³⁵⁶ Varāḳā

‘Arab'dan, ‘Acem'den bi'l-külliyye ‘âlem halkından hîç derdi yokdur. Şimdiki hâlde gelüp ⁽⁷⁾ size şıgınuş durur. Hîç bize vech degül ki aña: “Yüri, bundan git.” diyüp incidevüz. ⁽⁸⁾ Bizden ğayrıya ne itdi-y-ise bize dağı anı ide. Pes yigreki budur ki ‘Anter'e dōstluğ ⁽⁹⁾ idüp Melik Qays'a cevāb yazup idevüz ki “‘Anter'i qatunūzdan giderüñ.” ⁽¹⁰⁾ demiş. Siz imdi “‘Anter bizüm qatumuzda degül, nice giderelüm. Anuñıla bizüm ⁽¹¹⁾ aramızda iki fersağ yir var. Eger yüri ol aradan git dirsevüz bu yir sizüñ ⁽¹²⁾ degül. Sizüñ olmayan yirden beni siz nice kovabilürsüz.” dir. “Pes sizüñile anuñ ⁽¹³⁾ arasına girmezüz. Siz biribirüñüze nice dilerseñüz eyle idüñ.” diyevüz.” Bāqī ⁽¹⁴⁾ cemā‘at bu sözi şavāb görüp mektūbı bu şüretile yazup Münāhib'üñ ⁽¹⁵⁾ eline virdiler. Münāhib dağı gice ve gündüz yürüyüp āhır Melik Qays'a geldi. ⁽¹⁶⁾ Mektūbı içinde ki ma‘lūm olıcağ cemī‘-i kardeşlerin cem‘ idüp mektūbuñ cevābın ⁽¹⁷⁾ bulara haber virdi. Rebī‘ bin Ziyād eyitdi: “Vallāhi Benī ‘Āmir seyyidi Mülā‘ibü'l-Esinne ki cevāb ⁽¹⁸⁾ virmiş. Bārid cevābdur. Zılmı berāberi bir sözdür kim söylemiş ve illā eger qaşd ⁽¹⁹⁾ itse ‘Anter'i yaluñuz kendüsi tutar bize gönderürdi.” didi ve Melik Qays ⁽²⁰⁾ Münāhib'e eyitdi: “Hele şimdiki hâlde ‘Anter'den sen nice haber bilürsin.” Münāhib ⁽²¹⁾ ‘Anter'e yolda buluşduğın ve gücile mektūbı alduğın bi'l-külliyye hikāyeti ⁽²²⁾ haber virdi. Rebī‘ ibni Ziyād bu haberi işidicek eyitdi: “Şimdiki hâlde vech budur ki ⁽²³⁾ Benī ‘Āmir'i şol hāl üzerine koyasız. Hîç tınmayasız. Tā ki ‘Anter'e muvāfaqat idüp **[466b]** ⁽¹⁾ ‘Anter anuñ sebebiyle kuvvet bula.” ve dağı ğāyet mu‘azzam bütlerine and içüp ⁽²⁾ eyitdi: “Bu adı kimse sizüñ üzerüñüze çıkarmadı ve develerüñüzi kimse ⁽³⁾ yağmalamadı. İllā ‘Anter işledi. Niçe kim evvelden ‘ādetidür. Zīrā bir kerre ben Melik ⁽⁴⁾ Nu‘mān'dan çok tavarıla gelürken kendülere “Benī Şeybān” diyü çağırup beni ⁽⁵⁾ yağma itdiler.” didi. Melik Qays bunu işidicek eyitdi: “Eyle olsa Benī ‘Abs'den³⁵⁷ biş kişi ⁽⁶⁾ gönderin. Sırrıla varsunlar. Ol tavarları ‘Anter

³⁵⁷ ‘Abes

mi aldı? Hākīkat-i hāl bilüp baña ⁽⁷⁾ haber getürsünler.” diyüp Benī ‘Abs'den³⁵⁸ biş kişi kığırdı: “Yürüñ varuñ ⁽⁸⁾ ‘Anter'üñ çōbānları arasına girüñ. Görüñ ki ol davarları anlar mı ⁽⁹⁾ almış? Tīz bañā haber getürüñ.” didi. Bular fi'l-hāl atlanup ‘Anter tarafına ⁽¹⁰⁾ müteveccih oldılar. Bu tarafda ‘Anter ‘Urve'ye eyitdi: “Yā ibne'l-‘ammi! Cemī‘-i ‘Arab bizüm ⁽¹¹⁾ helākumuza ittifāk itdiler. Zīrā Qays Benī Fezāre'yile³⁵⁹ şulh idüp bize ‘adāvet izhār ⁽¹²⁾ itdiler ve Benī ‘Āmir dahı bizüm bu arada tırdüğumuz istemez. Zīrā ki aña Melik ⁽¹³⁾ Qays'dan şunuñ gibi mektüb gelüp bize bildürmedi. Huşuşā ki biz mektūbı ⁽¹⁴⁾ gördüğümüzi bildi. İmdi bize yigregi budur ki bu aradan gidüp ehl ü ⁽¹⁵⁾ ‘ayālumuza ve mālumuza bir tağa çıkaravuz. Andan şöıra bize kim düşmān olursa ⁽¹⁶⁾ anuñla haķlaşavuz.” didi. ‘Urve bu sözi işidicek eyitdi: “Kocalduğunca ‘aķluñ ⁽¹⁷⁾ gitdi. Dürlü dürlü bī-tevcīh sözler şādır olur.” didi. “Zīrā cemī‘-i ‘Arab ⁽¹⁸⁾ ittifāk itdi ve Melik Esved saña ‘adū oldı. Yine senüñ i‘tikāduñ bu ki ⁽¹⁹⁾ bu deryā gibi leşkerile durışasın. Dilersin ki seni ve bizi helāk idesin.” ⁽²⁰⁾ ‘Urve'nüñ ‘Anter'e bu sözi ğāyet güç geldi, eyitdi: “Yā ebe'l-ebyaz! Eger ⁽²¹⁾ bizümile olmaķdan ve ħarb u ħarbdan incinüp ‘emmüñ oğlanları-y-ıla olmaķ isterseñ ⁽²²⁾ benden yanı ma‘zūrdur. Anlar seni qabūl iderler. Var anlaruñla ol.” didi. Eyle diyicek ⁽²³⁾ ‘Urve eyitdi: “Bu sözi ben ‘āciz olduğumiçün dimezin. Belki seni tevābi‘uñı [467a] ⁽¹⁾ esirgeyüp dirin.” ‘Anter eyitdi: “Hīç sen beni qayurma. Zīrā ben ne Melik Esved ne Melik ⁽²⁾ 360 Qays'dan ħavf iderin. Belki cemī‘-i yiryüzinde şahrālarda ħayme quranlardan üşenmezsin. ⁽³⁾ Pes benüm üzerüme lā-büddür ki Melik Esved'üñ üzerine yüriyem. Cemī‘-i memleketini ⁽⁴⁾ ħarāb idem. Kendüyi Nüşirevān'üñ üzerine düşerem. Andan ğayrı şıgınacaķ yir qomayayam. ⁽⁵⁾ Niçe kim kardeşi Nu‘mān'a eyle itdüm. Eger Nüşirevān dahı baña ta‘arruz idecek olursa ⁽⁶⁾ anuñ dahı çadırını başına yıķam ve cemī‘-i mu‘azzam şehirlerini ħarāb eyleyem.

³⁵⁸ ‘Abes

³⁵⁹ Fizāre

³⁶⁰ meli

‘Acem'de ve ‘Arab'da ⁽⁷⁾ ve Deylem'de kılıcumdan havf itmez bir kiři komayam ve sen beni şanma kim kocaldum, ħarb u ⁽⁸⁾ ħarbdan üşendüm.” **Rāwī eydür:** Bular sözdeyiken nā-gāh ‘Āmir ibni ⁽⁹⁾ Tufeyl ve Mülā‘ibü'l-Esinne ve Alķama bin Ġalāse ve Aĥvař ibni Ca‘fer ħarřudan ⁽¹⁰⁾ ħıķa geldiler. ‘Anter'ile ‘Urve bulara ħarřu varup ħok i‘zāz u ikrāmıla ħondurdılar. ⁽¹¹⁾ Aĥvāř ibni Ca‘fer bař ħaldurup eyitdi: “Yā ebe'l-fevārisi! Fi'l-cümle ħalbüñüzde ⁽¹²⁾ ħubār olmasun ki Melik Ķays'uñ mektübünü okuyup andan ħavf idüp saña ⁽¹³⁾ yaramaz nesne şanavuz. Vallāhi cemī‘-i mālumız ve ehl ü ‘ayālumız helāk olsa saña ⁽¹⁴⁾ bizüm yaramaz ħařdumuz yok. şimden giriü ayrılmamız maĥāldür. Ķonduñ, ħonduķ ve göħdüñ ⁽¹⁵⁾ göħdüķ; dōstuña dōst ve düşmenüñe düşmān cemī‘-i emrümüzü saña iřmarladuķ.” ⁽¹⁶⁾ didi. ‘Anter'e bularuñ bu sözi ħāyet ĥoř geldi vü feraĥ oldı ve eyitdi: ⁽¹⁷⁾ “İmdi bu sözüñüzde ħurursañuz şimdiki ĥalde evlā oldur ki bu aradan ħeħevüz ⁽¹⁸⁾ Ĥire'ye yaķın varavuz. Bir emīn yirde ehlümüzü ve ‘ayālumuzu ħoyavuz. Sizden, bizden ⁽¹⁹⁾ buları řaķlamaħıħün yig erenler ħoyavuz. Biz řalt atlu düşmānlarımız üzerine düşüp ⁽²⁰⁾ helāk idevüz. Kim ki ħarřu gelürse boynın uravuz.” didi. Bunlar eyitdiler: “Ĥükme ⁽²¹⁾ muĥı‘uz. Ne ki didüñ ħabül itdük.” ‘Anter eyitdi: “Yürüñ imdi ħullar gönderüñ ⁽²²⁾ varsunlar. Cemī‘-i ta‘alluķātuñuzu ve mālīñuzu getürsünler.” Bular fi'l-ĥāl ħullar ⁽²³⁾ gönderüp cemī‘-i ehl ü ‘ayāllarını, ħavarlarını getürdiler. ‘Anter buyurđı. Ĥaymeler **[467b]** ⁽¹⁾ indürdiler ve ‘alemler ħözdiler ve kūs u naķāreyile ‘Anter dōrt biñ bahādur erenleri[yi]le ‘azm-i ⁽²⁾ ‘Irāķ ħıldı. ‘Anter öñce ve ‘Āmir ibni Tufeyl ve Mülā‘ibü'l-Esinne ve Ġařm³⁶¹ ibni Mālik ve ‘Alķama ⁽³⁾ bin Ġalāse ve Mervān bin Sürāķa ve Aĥvař ibni Ca‘fer ve Zaĥme ve Mālik ve ‘Urve ve Meysere ⁽⁴⁾ ve Māzin bularuñ öñince ve bāķī leşker dōrt yanın alup gömgök demüre müstaħraķ ⁽⁵⁾ olup yola girdiler. Bular bu ĥalde ammā bu ħarafda Melik Ķays gönderdüħi biř kiři, ⁽⁶⁾ ħünki Benī ‘Āmir ħarafına geldiler. Gördiler ki kimse ħalmamıř. Cemī‘i göcmişler, ⁽⁷⁾

³⁶¹ Ġařam

gitmişler. Hemān birkaç işden güçden kalmış fertüt karı ve koca kalmış. ⁽⁸⁾ Bular şordılar ki: “Bular ne yire gittiler?” Cevāb virdiler ki: “İki gün var. Bi'l-külliyeye ⁽⁹⁾ göçüp ‘Irāk memleketi üzerine gittiler.” Bu biş kişi bu sözi işidicek biri ⁽¹⁰⁾ birine eyitdiler: “Vech budur ki anlaruñ ardından yitişevüz. Zīrā anlar deve ayağınca ⁽¹¹⁾ gider. Biz hoz şalt atıla yüz yakın zamānda anlara yitişirüz.” Cemī’i bu söze rāzī ⁽¹²⁾ oldılar. Becid sürüp ikinci günde ‘Anter’uñ ardından yitdiler. Leşkeruñ içine girdiler. ⁽¹³⁾ Gördiler ki bularuñ davarları ve Melik Qays’uñ ol laṭif develeri deve erleri ⁽¹⁴⁾ leşkeruñ içinde bile sürerler. Buları görincek temām bilincek bildiler ki develerin ⁽¹⁵⁾ yağma iden ‘Anter imiş. Bular kaşd itdiler ki yine döneler. Nā-gāh ‘Anter’uñ ⁽¹⁶⁾ gözi bulara tuş olup buları bilüp teveccüh itdi. Fi'l-hāl bunlar dahı atdan ⁽¹⁷⁾ aşığa inüp atınuñ ayağına döküldiler. ‘Anter: “Yā ibne'l-‘amm! *Ehlen ve Sehlen* ne yirden ⁽¹⁸⁾ gelürsüz?” didi. Bunlar eyitdiler: “Qays’dan size geldük.” ‘Anter eyitdi: “Niçün geldüñüz?” Bunlar ⁽¹⁹⁾ eyitdiler: “Vaḳti kim Qays’uñ ve bizüm tavarlarımız yağmalandı, Melik Qays şandı ki Benī Murād ⁽²⁰⁾ ve Haş‘am yağmaladı. Ardlarına düşdi. Başarımayup yine döndi. Ammā Rebī‘ ibni Ziyād ⁽²¹⁾ eyitdi: “Vallāhi bu iş saña kimse itmedi. İllā ‘Anter itdi.” Rebī‘ eyle diyincek Qays ⁽²²⁾ dahı bizi bu tarafa göndürdi ki haḳīkat-i hāl bilüp varavuz. Haber virevüz.” Vaḳti kim ⁽²³⁾ ‘Anter bu haberi işitdi, eyitdi: “Vallāhi ne miḳdār tavar ki anda yağmalandı. Cemī‘ini [468a] ⁽¹⁾ ben yağmaladum. Şimdiki hālde üşde yanumca sürülü yürür. Benüm ne Qays’dan ne gayrıdan ⁽²⁾ havfum var.” ‘Anter böyle diyicek bular eyitdiler: “Yā ebe'l-fevāris! Sen bize güç itdüñ. ⁽³⁾ Zīrā evvel sen bizi ve ehl ü ‘ayālumuzu saḳlarduñ. Biz senüñ du‘acılaruñdan ve muḥiblerüñden ⁽⁴⁾ idük. Şol tavar kim Qays’dan ve āl-i Ziyād’dan alduñ. Ol senüñ haḳḳuñdur. Zīrā ki ⁽⁵⁾ düşmānuñdur. Ammā şol tavar ki bizüm alduñ, bizi yayaḳ ḳoduñ. Gayrı kişilere muḥtāc ⁽⁶⁾ ḳalduḳ. Sen hoz bilürsin ki biz ḡāyet za‘īf faḳīrlerdenüz.” ‘Anter bularuñ bu söz ⁽⁷⁾ lerini işidicek ḡāyet esirgeyüp bulara eyitdi: “Yürüñ, varuñ, arañ. Ne miḳdār sizüñ ⁽⁸⁾ deveñüz bulursañuz aluñ.”

Bular ‘Anter'e du‘ā idüp geldiler. Cemī‘-i ʔavarlarını buldılar ve ‘Anter'e ⁽⁹⁾ vidā‘ idüp destūr dilediler. ‘Anter bulara destūr virüp eyitdi: “Ḳays ʔatına varıcaḵ ⁽¹⁰⁾ diyesiz ki bilmiş olsun ki mālını aldum ve güyegüsi Melik Esved'üñ üzerine yürüyüp ⁽¹¹⁾ memleketini ḥarāb itmege gitdüm.” Pes bu biş kişi gice ve gündüz ʔavarlarını ⁽¹²⁾ sürüp Benī ‘Abs³⁶² ʔarafına geldiler. Buları görinceḵ ʔarşu vardılar, eyitdiler: “Bu ʔavarları ⁽¹³⁾ ʔanda bulduñuz? Yolda ‘Arabları yaḡmaladuñuz?” Bular eyitdiler: “Yok kimseden almaduḵ. Belki ⁽¹⁴⁾ kendü ʔavarlarımızdur ki ‘Anter bize yine virdi.” diyüp Melik Ḳays'üñ ʔatına girdiler ⁽¹⁵⁾ ve eyitdiler: “Yā Melik Ḳays! Rebī‘ söylediḡi söz girçekimiş. Bizüm ʔavarlarımızı ‘Anter yaḡma⁽¹⁶⁾lamış. Leşkeri içine girüp cüst ü cū iderken bizi görüp bildi. Cemī‘i bizüm ⁽¹⁷⁾ develerümüzi yine virdi ve daḡı eyitdi ki: “Ḳays bilmiş olsun ki ʔavarlarını aldum ⁽¹⁸⁾ ve daḡı teferrüc itsün ki güyegüsi Melik Esved'e ve Rebī‘ ibni Ziyād'a ve cemī‘-i ‘Arab'a neler ⁽¹⁹⁾ itsem gerek.” Rebī‘ bularuñ sözüni işidiceḵ ah idüp eyitdi: “Benī ‘Abs³⁶³ ʔavmi bu azḡun ⁽²⁰⁾ zişt ʔuluñ elinden ne belāya uğradı.” Benī ‘Abs³⁶⁴ bu sözi Rebī‘den işidiceḵ ittifaḵıla ⁽²¹⁾ ʔaḡrışdılar, eyitdiler: “Bu belā Benī ‘Abs'e³⁶⁵ gelmedi. İllā senüñ ucuñdan geldi. İmden girü ⁽²²⁾ biz senüñ ʔatuñda ʔuramazuz. Ḥāfızımız, pehlevānumuz ʔatına giderüz. Zīrā ki ⁽²³⁾ ne ʔadar ‘izzet ki ‘ālemde biz bulduḵ. Anuñ sebebiyle bulduḵ. Ne zillet³⁶⁶ ki bize ḥāşıl oldu, [468b] ⁽¹⁾ ol bizden ırāḵ olaldan berü oldu.” Melik Ḳays bu sözleri işidiceḵ ‘ālem gözine ʔar ⁽²⁾ olup endīşe deryāsına ḡarḵ oldu, döḡündi. İşine peşīmān oldu ve daḡı şunu bildi ki ⁽³⁾ Benī ‘Abs³⁶⁷ bi'l-külliyye kendüyi terk idüp ‘Anter ʔatına giderler. Eyle olsa tiz ırāḵdan ⁽⁴⁾ yaḡından kendüye müte‘allıḵ ne ʔadar ‘Arab ʔā‘ifesi varısa yine da‘vet idüp bulara eyitdi: ⁽⁵⁾ “Yā ‘Arab ʔavmi! Bilmiş oluñ ki

³⁶² ‘Abes

³⁶³ ‘Abes

³⁶⁴ ‘Abes

³⁶⁵ ‘Abes

³⁶⁶ zillet

³⁶⁷ ‘Abes

‘Arab-ı ‘Āribe³⁶⁸ hakkı, ben ‘Anter'i katumdan gidermedüm. illā sizden ⁽⁶⁾ ötürü giderdüm. Zīrā ki Melik Esved ³⁶⁹ baña mektüb göndürmüş. İçinde ⁽⁷⁾ çok havflu sözler söylemiş. Melik Esved gelüp sizün ehl ü ‘ayāluñuzı almasınıçün ‘Anter'i ⁽⁸⁾ ben katumdan giderdümidi. İmdi şimdiki hâlde ‘Anter çünkü Benī ‘Āmir ve Benī ‘Ġanī³⁷⁰ ve Benī ⁽⁹⁾ Kilāb itā‘at itdükleri sebebi[yi]le kuvvet buldı. Pes ben yine aña varurın. ⁽¹⁰⁾ Şuçum andan dilerin. ‘Anter benüm suçumı ‘afv idüp ne kadar tavarumuz aldıyısı virür.” ⁽¹¹⁾ ‘Arab kavmi Qays'dan bu sözi işidicek gāyet feraḥ olup Qays'a du‘ālar ve senālar ⁽¹²⁾ itdiler. Cemī‘-i ‘Arab kavmi şāz oldılar. illā Rebī‘ ibni Ziyād ve kardaşları melül ⁽¹³⁾ oldılar. Līkin zarūrī anlar daḥı rızā şüretin gösterdiler. Eyle olsa fi'l-hāl sefer ⁽¹⁴⁾ yaraḡın görüp güccük ve büyük; a‘lā ve ednā bi'l-küllīyye ‘Anter'den yaña gitdiler. ⁽¹⁵⁾ Bu tarafda iki taḡ varıdı ki birinün adına Ḥaşāḡiṣ ve birine Tenāşub³⁷¹ dirlerdi. ⁽¹⁶⁾ ‘Anter anda gelüp ehl ü ‘ayālların ve mälların bu taḡlaruñ üzerinde bir yüce yirde ⁽¹⁷⁾ koyup turur idi. İki taḡun arasında bir yir varıdı ki adına Desnā dirlerdi. Anda ⁽¹⁸⁾ cem‘ olup Melik Esved üzerine gitmek tedbīrindeyiken nā-gāḡ bir toz belürdi ⁽¹⁹⁾ ve at sahīli³⁷² işidildi. ‘Anter şandı ki ceng itmege düşmān geldi. Fi'l-hāl na‘ra ⁽²⁰⁾ urup at arkasına süvār oldu. ‘Anter'ün bindüğün gören bi'l-küllīyye ata süvār ⁽²¹⁾ olup ‘Anter'den öñdün bu gelen leşkere karşı vardılar, eyitdiler: “Ne kişilersiz; ⁽²²⁾ ne yirden gelürsiz; ne yire gidersiz?” Bunlar eyitdiler: “Benī ‘Abs³⁷³ kavmindenüz.” Melik ⁽²³⁾ Qays itdügi işe peşimān oldu. ‘Anter'ile barışmaḡa giderüz.” Bunlar bu sözdeyiken **[469a]** ⁽¹⁾ Melik Qays kardeşleri-y-ile çıka geldi. ‘Anter'i görüp atdan inüp ‘Anter'e karşı yürüdiler. ‘Anter ⁽²⁾ bunı görincek çok şükür idüp fi'l-hāl ol daḥı atdan aşıḡa indi. Bunı gördi. Benī ‘Āmir ⁽³⁾ daḥı indi. Qays ‘Anter'i baḡrına başup eyitdi: “Yā ibne'l-‘amm! Benüm suçumı baḡışla ki kerīm ⁽⁴⁾ olan kişinün ‘ādeti

³⁶⁸ ‘Arbā

³⁶⁹ gelüp

³⁷⁰ ‘Anī

³⁷¹ Tenāşīb

³⁷² süheyl

³⁷³ ‘Abes

dāyimā şuç ‘afv itmek olur.” diyüp çok ağladı ve bu ebyātı okudı: ⁽⁵⁾ **Şi‘r.** ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁰⁾ Ve dahı ‘Anter bu sözi işidicek: “Yā Melik Kays! Ben senüñ kuluñven.³⁷⁴ ‘Ādetdür, efendi ⁽¹¹⁾ kılina gāh gāzab ider gāh rāzī olur.” diyüp bu ebyātı okud: **Şi‘r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁴⁾ İkrām u ‘izzetile iki tağūñ arasında kındurdılar. Andan soñra Kays ‘Anter'e ⁽¹⁵⁾ eyitdi: “İmden girü yā ebe'l-fevārisi! Sen buyur, ben tutayın.” ‘Anter Kays'dan bu haberi işidicek ⁽¹⁶⁾ buyurdı, ne miḳdār Benī ‘Abs'üñ³⁷⁵ tavarın aldı-y-ısa yine virdiler. Benī ‘Abs³⁷⁶ ‘Anter'e ⁽¹⁷⁾ du‘ālar idüp ‘Irāk vilāyetine ittifākıla gitmege yaraḳ itdiler.” Ammā Şeybüb ‘Anter'e eydür: ⁽¹⁸⁾ “Yā qarındaş! El-ḥamdülillahi ki ‘emmüñ oğlanları-y-ıla şulḥ idüp müteferriḳiken müctemi‘ ⁽¹⁹⁾ olduñuz ve cemī‘-i ‘Arab'ıla ittifāk idüp Melik Esved gibi ulu pāzişāhuñ ⁽²⁰⁾ üzerine varıyoruruz ki Nüşirevān Kisrī'nüñ kāyim-maḳāmıdır. Başına yakın zamānda ⁽²¹⁾ devlet kınmuş kişidür. Sen ki aña ‘adāvet itseñ cemī‘-i ‘ālem saña ‘adū ⁽²²⁾ olur. Şimdiki ḥālde kendüñi mehlekeye şalup ḡāyet müşkil işe gidersin. ⁽²³⁾ Melik Esved saña Benī ‘Abs³⁷⁷ ve Benī ‘Āmir ve Benī Ġanī³⁷⁸ ve Benī Kilāb itdüğün işidecek **[469b]** ⁽¹⁾ olursa dek tırmaz. Ol dek tırmak dahı isterse Benī Fezāre anı kınayup elbette ⁽²⁾ seni incidürler. İmdi evlā budur ki şimdiki ḥālde sekiz biñ leşkerüñ var. Bu leşkeri ⁽³⁾ iki[ye] bölesin. ‘Ayāluñı ve māluñı bu iki tağūñ şarp yirinde kınasın. Bu leşkerüñ [bir] nişfi ⁽⁴⁾ buları şaklayalar ve [diger] nişfiyla sen yürıyesin. Düşmānuñdan kimi bulursañ kahr idesin.” ⁽⁵⁾ ‘Anter ve cemī‘-i ‘Arab begleri Şeybüb'üñ bu fikrini begenüp taḥşīn itdiler. Eyle olsa ⁽⁶⁾ ‘Anter leşkeri iki[ye] böldi. Biñ kişi Benī ‘Abs'den³⁷⁹ çıkarup Varaḳā'yı³⁸⁰ bulara reyīs dikdi ve iki ⁽⁷⁾ biñ kişi Benī ‘Āmir'den çıkarup Mülā‘ibü'l-

³⁷⁴ kılūñven

³⁷⁵ ‘Abes

³⁷⁶ ‘Abes

³⁷⁷ ‘Abes

³⁷⁸ ‘Anī

³⁷⁹ ‘Abes

³⁸⁰ Varḳa

Esinne'yi ve 'Āmir ibni Tufeyl'i bulara reyīs ⁽⁸⁾ dikdi ve bulara “Ġāfil olmañ.” diyüp kendü bākī leşkeri-y-ile 'azm-i 'Irāk kıldı. Ammā ⁽⁹⁾ Rebī' ibni Ziyād zāhirde dōstluk ider. Līkin bāṭında bulsa 'Anter'üñ ḳanın içerdi. ⁽¹⁰⁾ 'Anter'üñ Melik Esved üzerine varı ṭurduḡını ve Melik Ḳays'üñ ittifāḳını ve cemī'-i ḥikāyeti ⁽¹¹⁾ bir mektūba yazup bir ḳuluñ eline virdi: “Yūri tiz bunı sırrıla Melik Esved'e yitişdür.” ⁽¹²⁾ didi. Ḳul mektūbı alup 'ale't-ta'cīl Melik Esved'e geldi. Destūr alup içerü girdi ve mektūbı ⁽¹³⁾ öñinde ḳodı. Melik Esved daḡı vezīrinüñ eline virdi. Vezīr mektūbı okuyup içinde ⁽¹⁴⁾ ne varısa Melik Esved'e i'lām itdi. Melik Esved bu ḡaberi işidicek ḡazabıla 'avreti ⁽¹⁵⁾ Mütecerride'nün³⁸¹ üzerine girdi. Mütecerride³⁸² ḳarşu gelüp “Yā melik! Ne oldun?” diyüp du'ā itdi. ⁽¹⁶⁾ Melik Esved eyitdi: “Vallāhi ben seni alduḡumdan murādum buyudı ki ḳardaşuñ ⁽¹⁷⁾ dōstuma dōst ve düşmānuma düşmān olayıdı. Ol şimdiki ḡālde 'Anter ibni ⁽¹⁸⁾ Şeddād'ıla barışmış. Üşde üzerüme geliyorurlar.” diyüp mektūbı okıyı virdi. Mütecerride³⁸³ ⁽¹⁹⁾ bunı işidicek eyitdi: “Yā melik! Anlar birer yaḳıcı oddur ve yıldırım gibidür. Siz gerekdür ki ⁽²⁰⁾ anlara alçaklık idesin. Huşūşā Benī 'Āmir ve Benī Ġanī³⁸⁴ ve Benī Kilāb anlara iṭā'at itmiş ⁽²¹⁾ olalar.” Melik Esved'e 'avretinüñ bu sözi ḡāyet ḡoş gelmedi. Ġazab idüp ⁽²²⁾ cāriyelere buyurdı. Boḡdılar ve kefen şarmadın ve yumadın bir yire göme ḳodılar. Hışmıla ⁽²³⁾ ṭaşra çıkup vezīre ḡikāyet itdi. Vezīr “Niçün böyle itdüñüz?” diyincek Melik Esved [470a] ⁽¹⁾ “Ayruḳ ortamızda şulḡ olmasun içün itdüm.” didi. Hışın bin Huzeyfe'ye ḡaber virdi. Ġāyet ⁽²⁾ şāz olup taḡsīnler itdi. Andan şoñra vezīre eyitdi: “Şimdiden girü cengden ⁽³⁾ ḡayrı arada nesne ḳalmadı. Nice tedbīr itmek gerek.” didi. Vezīr eyitdi: “‘Arab ⁽⁴⁾ beglerin ve bahādurların cem' idüp ceng itmek gerek.” Vezīr böyle diyicek Esved ⁽⁵⁾ ḳabūl idüp buyurdı. Eṭrāfa mektūblar perākende kıldılar. Cemī'-i 'Arab beglerin ḳıḡırdılar. Bir niçe ⁽⁶⁾ gündən şoñra cemī'inden öñdin 'Āṭıl ibnū'l-Müsennā ve

³⁸¹ Mütecerrede

³⁸² Mütecerrede

³⁸³ Mütecerrede

³⁸⁴ 'Anī

‘emmüsi oğlu ‘Āmir ibni Ḥārīse dört ⁽⁷⁾ biñ kişi-y-ile Hindī kılıçlar takınup gömgök demüre müstağrak çıka geldiler ve andan soñra ‘Alkama ⁽⁸⁾ bin Mācidü'l-Hemedānī biş bin müsellaḥ erenleri[yi]le çıka geldiler ve bunlardan soñra Melik ⁽⁹⁾ Vehb ibni Mevhüb ve kardaşı oğlu Ṭārīk kim ‘Anter anı esīr idüp yine şalı virüp ⁽¹⁰⁾ dururdu on biñ atluyla bular daḥı geldiler. Fi'l-cümle cemī‘i eṭrāfdan deryā gibi leşker ⁽¹¹⁾ cem‘ oldu. Bi'l-külliyye leşker cem‘ olduğundan soñra Sübey‘ bin e'l-Ḥārīs kim ‘Aliyyi ⁽¹²⁾ bin Ebī Ṭālib *kerremellāhü vechehü*³⁸⁵ depeledi. Ol daḥı geldi. Cemī‘ leşker karşı çıkup ⁽¹³⁾ çok ‘izzetler itdiler. Andan soñra Melik Esved tahta çıkup cemī‘-i ‘Arab beglerin ⁽¹⁴⁾ katına cem‘ idüp Rebī‘ ibni Ziyād'ıñ mektübın bulara okuyu virdi. Andan soñra eyitdi: ⁽¹⁵⁾ “Yā ‘Arab kavmi! Bize katı ‘ārdur ki ‘Arab'ıñ cemrlerinden bir cimrinüñ elinde ‘āciz olup ⁽¹⁶⁾ bunca leşker cem‘ idevüz.” ve ‘Arab begleri eyitdiler: “Bir adı şanı belürsüz kişiyi ⁽¹⁷⁾ bizi cem‘ itdügüñ sebebi[yi]le adını ‘āleme toldurduñ. ‘Arab-ı ‘Āribe³⁸⁶ ḥaqqı-y-içün biz şanduk ⁽¹⁸⁾ ki Qays[er[-i] Rūm'ıla duruşasın ve bu çirkin kuluñ ne miqdār leşkeri var ki andan ⁽¹⁹⁾ ötüri bunca leşker cem‘ itdüñ?” Melik Esved eyitdi: “Melik Qays'ıñ dört biñ leşkeri ⁽²⁰⁾ var ve Benī ‘Āmir ve Benī Ġanī³⁸⁷ ve Benī Kilāb daḥı bilesince. Līkin cemī‘i ‘Anter'e ṭayanurlar. ⁽²¹⁾ Varlıkları ‘Anter'dür.” didi. Pes vech budur ki anuñla ceng itmelü olıncaḥ ⁽²²⁾ bir bir varmayasız. Belki bir uğurdan ḥamle idesiz. Birüñüzi öldürürse bāḳiñüz ⁽²³⁾ ölmeye. Cehd idesiz, ‘Anter'i depeleyesiz.” Melik Esved'üñ sözünü gāyet beğenüp [470b] ⁽¹⁾ eyitdiler: “İmdi bizden birümüzi on biñ kişiyile göndür varsun. Cemī‘sin bağlasun, ⁽²⁾ alsun, gelsün.” Bular bu haberdeyiken nā-gāḥ leşker arasında gavğa belürdi. ⁽³⁾ Melik Esved eyitdi: “Hay nedür?”, “‘Anter geldi.” didiler. Melik Esved eyitdi: “Yaluñuz mı geldi ⁽⁴⁾ veyāḥuz leşkeri[yi]le [mi?].” Haber getüren kişiler eyitdiler: “İki biñ atlu miqdārınca ādem Necef ⁽⁵⁾ tarafından çıkup bugün bizümile

³⁸⁵ “Allah onun yüzünü mübarek eylesin.”

³⁸⁶ ‘Arbā

³⁸⁷ ‘Anī

olan develeri sürdi, yüriyi virdi.” Melik Esved ⁽⁶⁾ bunu işidicek yakın oldu ki gâzabından ‘aqlı gide. Bu kazıyyeye sebep ⁽⁷⁾ ol, olıdı ki ‘Anter dört biñ leşkeri[yi]le ve Melik Qays'ıla ‘azm-i ‘Irāk kılup ⁽⁸⁾ gelürken nā-gāh bir qara kul yil gibi ayağı yire degmedin segirdüp gelürken ⁽⁹⁾ gördiler ki Melik Qays'ıñ kız qardaşı Mütecerride'nüñ³⁸⁸ kulıdur. Yanınca Huzrūf bile zīrā Huzrūf ⁽¹⁰⁾ Melik Esved tarafına cāsūsluğıla gidüp dururdu. Çünkü Huzrūf Melik Esved'üñ ⁽¹¹⁾ Mütecerride'(y)i³⁸⁹ öldürdüğü haberi işidicek ‘azm itdi ki yine dönüp haber getüre. ⁽¹²⁾ Nā-gāh Mütecerride'nüñ³⁹⁰ kullarından bir kula buluşdı. Anuñla becid sürüp gelürken ⁽¹³⁾ ‘Anter'ile Qays'a buluşdılar. Hemān ki ‘Anter'ile Qays'ı gördiler. Feryāz u figān idüp ⁽¹⁴⁾ başlarına toprak koyup yaqaların çāk itdiler. ‘Anter Melik Qays'ıla “Hāy ne ⁽¹⁵⁾ haberdür?” diyüp çağırdılar. Bular eyitdi: “Haber müşkildür. Cigerler delici ve gōñüller ⁽¹⁶⁾ maḥzūn idici haberdür.” diyüp Melik Esved Mütecerride'(y)i³⁹¹ niçün öldürdüğünü ve ne vechile ⁽¹⁷⁾ öldürdüğünü hikāyet itdiler. Qays bu haberi işidicek cigeri pārelendi. ⁽¹⁸⁾ Qays ve qardeşleri şol miqdār dögündiler ki burunlarından kan geldi. ⁽¹⁹⁾ Andan kız qardaşınıñ hakkında bu ebyātı okudı: **Şi'r.** ⁽²⁰⁾ [Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[471a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ **Rāvī eydür:** ‘Anter gāyet melūl olup eyitdi: “La‘net gelsün. Melik ⁽¹⁷⁾ Esved'i emzürene ki erenler cengine süst olup ayağı bağılu za‘īfleri helāk ⁽¹⁸⁾ ider. Şol Allāh haqqı-y-içün ki tağları yaratdı ve ne miqdār idügin bilür. Melik ⁽¹⁹⁾ Esved'üñ boynın urup bu intikāmı andan almayınca ölmeyem. Cemīc-i tavarın yağmalamayınca ⁽²⁰⁾ tırmayam.” diyüp Qays'ıñ hātırını tesellī eyledi. Fi'l-hāl ol aradan Hıre'ye yakın ⁽²¹⁾ gelince becid yürüdiler. Gördiler ki şahrālarda olan ‘Arab'ıñ cemīc-i ‘Anter gelmesin

³⁸⁸ Mütecerrede

³⁸⁹ Mütecerrede

³⁹⁰ Mütecerrede

³⁹¹ Mütecerrede

(22) işidüp ürküp şehirlere şıgınmışlar. ‘Anter buyurdu, bir arada busuya girdiler. Hemān (23) ki şabāḥ oldu. Cemī‘-i tavarların şalı virüp otlamağa meşgûl olmuşlarken [471b] (1) bi'l-küllıyye at boynına düşüp develeri ve bâkî tavarları sürüp buları güdenlerüñ (2) niçesini yaraladılar. Belki biş yüz kişiye bu sürdügi tavarları ‘Anter ısmarladı ve kendüsi (3) bâkî pehlevānları-y-ıla ve iki biñ biş yüz kişiyle bu davarlaruñ ardında şaklamağıçün (4) tırdılar. Bu biş yüz kişi bu tavarları sürüp yürüvi virdiler. Bu tarafda Melik Esved ³⁹² (5) taşra şehirden çıkdı. Yüregi ditrer endîşe deryāsına ğark olmuş. Bu gelen kişilerden (6) ḥaḳīkat-i ḥāl şorar. Bular eyitdiler: “Yā melik! Vallāhi bilmezüz kimlerdür. Zīrā yüzlerin (7) görmedük. Kendüleri bir kimseye daḥı nisbet itmezler. Hemān sıl gibi koyulup davar⁽⁸⁾ları sürüp yürüvi virdiler.” Melik Esved eyitdi: “Od ḥaḳkı-y-içün bu cür’eti ‘Anter’den (9) ğayrı kimse itmedi. Ol oldur ki benüm on biñ kişimüñ biş biñin kılıçdan geçürüp (10) ve biş biñiyle beni esīr idüp durur.” ‘Arab begleri bu ḥaberi işidicek, eyitdiler: (11) “Yā melik! ‘Anter’e hep sen vücüd virdüñ ve illā bunuñ elinden mi gelürdi ki Ḥaşāḥış³⁹³ (12) ve Tenāşüb tağlarından beri geçüp bizüm mālumuz alıbileydi.” didiler ve daḥı Melik Esved (13) bu mecrūḥ kişilere şordı ki: “Ne kadar leşkerin gördüñüz?”, “İki biñden ziyāde (14) leşkeri yok ola.” didiler. Bulardan bu ḥaberi işidicek buyurdu. Biş biñ atı (15) tınlı, kendü donlu bahādur erler seçdiler. Bulara “Tīz varuñ cemī‘-sini tutuñ getürüñ ki (16) dürlü dürlü ‘azāblarıyla depeleyüp gövdelerini itler öñine bırağın.” didi. Bular (17) bu ḥâlde. Bu tarafda ‘Anter bu tavarları biş yüz kişiye ısmarlayup sürerler. Kendüsi (18) bâkî pehlevānları-y-ıla ardında tırup “Kimse gelür mi veya gelmez mi?” diyüp (19) muntazır tıururken nā-gāḥ gördiler ki ‘alemler ve alaylar ve erenler gömgök (20) demüre ğark olup “İy ḥāyınlar ve İy mel‘ünlar!” diyüp becid gelürler. ‘Anter buları görincek (21) kendü erenlerine “Hīç siz tınmañ. Teferrüc idüñ, görüñ ki ben bulara neylerin.” diyüp (22) atını depdi. Kara tağ gibi bu gelen

³⁹² biş yüz

³⁹³ Ḥaşāḥış

leşkere karşı vardı. Ol h̄inde oğlu Ġazūb'ıñ ⁽²³⁾ öldüğün yād idüp bu ebyātı okudı: **Şi'r.**
[472a] ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ Bu
leşker 'Anter'üñ şüretin ve cüssesin ve heybetin görincek ġāyet havf idüp ⁽⁷⁾
ta'accüb itdiler. Bu gelen leşkerüñ her birini bu t̄āyifeden cem'c itdükleriçün ⁽⁸⁾
içlerinde 'Anter'i bilür kimse yoğdı. Bunlar 'Anter'e eyitdiler: “Ne yirden gelürsin
⁽⁹⁾ ve ne yire gidersin? Melik Esved'üñ niçün ta'addī idüp mālın ve tavarın ⁽¹⁰⁾ alduñ.”
'Anter eyitdi: “Biz Benī Temīm kabīlesindenüz bu t̄arafa geldük ki ⁽¹¹⁾ elümüze nesne
girüp yine dönevüz. İttifāk yolca şol develere uğraduk ki sürüp ⁽¹²⁾ giderler. Bu
tavarları göricek biz bir arada t̄urduk. Tā kim bizden ürkmeyüp ⁽¹³⁾ bi'l-külliyeye
yolca geçeler, gideler. Siz şanduñuz ki biz anlardanuz.” Bular 'Anter'e ⁽¹⁴⁾ eyitdiler:
“Yā mel'ün! Yalan söylersin. Anlar dahı sizdendür. Anlar tavarı sürerler. ⁽¹⁵⁾ Siz
ardlarında t̄urmuşsınız ki anları şaklayasınız. Dek t̄ur söyleme ve illā başıñu gövdeñden
⁽¹⁶⁾ ayıravuz.” didiler. 'Anter bunu işidicek istihzā idüp “Yā 'Arab'ıñ pehlevānları ⁽¹⁷⁾
ve uluları! Bilmiş oluñ ki biz şunlardanuz ki Melik Nu'mān'ıñ qardaşı ⁽¹⁸⁾ Melik
Esved'e ki 'Arab-ı 'Āribe'nün³⁹⁴ melikidür. Şunuñ gibi iş itmek elümüzden ⁽¹⁹⁾ gelür.
Ammā Melik Nu'mān 'Arab-ı 'Āribe³⁹⁵ içinde bize hoş 'izzet idüp bizi ri'āyet ⁽²⁰⁾
iderdi. Üzerümüzde çok ihsānı vardur. İmdi yüzüñüz şuyıyıla şıḥhatıla dönüñ
gidüñ. ⁽²¹⁾ Azğunluğı koñ. Azğunluk kimseye ḥayr itmez.” 'Anter'den bu sözi bular ⁽²²⁾
işidicek: “Bağ bunuñ gibi yaramaz söz dahı mı söylersin?” diyüp 'Anter'i ortaya ⁽²³⁾
aldılar. Mecmū'ı sūñülerin 'Anter'e t̄oğruldup ḥamle itdiler. Bunu görüp Benī 'Abs³⁹⁶
'Anter dahı sūñüsin eline alup yıldırım gibi ḥaykırup ḥamle {itdi} **[472b]** ⁽¹⁾ ve Benī
'Āmir pehlevānları dahı ḥamle idüp 'aẓīm ceng itdiler. Bir sâ'at içinde bu ⁽²⁾ gelen
biş biñ leşkeri şıvup niçesin helāk idüp iki yüzün esīr itdiler. ⁽³⁾ 'Anter buyurdı. Bu iki
yüz kişiyi bu develerüñ üzerine arḫurı arḫurı bekidüp ⁽⁴⁾ sâz u seleblerin yanlarına

³⁹⁴ 'Arbā

³⁹⁵ 'Arbā

³⁹⁶ 'Abes

aşa kodılar. Ol aradan sürüp şāz u hurrem kondukları ⁽⁵⁾ yire geldiler. Bu tarafda Melik Esved muntazır ki bu gelüp tavar yağma idenleri cemī^c-i ⁽⁶⁾ tavarları-y-ıla leşkeri bi'l-küllüyye tutup getüreler. Nā-gāh leşker içinde ⁽⁷⁾ ğavğa kopdı. Melik Esved eyitdi: “Hāy ne hāldür?” Eyitdiler: “Gelüp tavar yağmalayan ⁽⁸⁾ leşkeri tutmağa gönderdüğüñ biş biñ kişi[nin] çoğı yaralu şınup gelür.” ⁽⁹⁾ Melik Esved tiz buyurdı, bir niçesin içerü koydılar. Esved bulara şordı ki: “Ne ⁽¹⁰⁾ hāldür?” Bularuñ içinde Cehīr bin Celheme dirler idi bir kişi ilerü gelüp ⁽¹¹⁾ eyitdi: “Yā melik! Kātuñdan ki yortumıla gitdük. Nā-gāh bir miqdār atlu ⁽¹²⁾ gördük. Anlar dağı bizi göricek içlerinden yapayaluñuz bir kara tağa beñzer ⁽¹³⁾ bir kişi bizüm üzerümüne gelüp niçe yaramaz sözler söyledi. Anuñ sözi bize hoş ⁽¹⁴⁾ gelmeyüp cemī^cümüz üzerine hamle itdük. Ol dağı hamle idüp bir kerre urumda ⁽¹⁵⁾ bizüm on yidi kişimüzi helāk itdi. Anı göricek yoldaşları dağı hamle idüp ⁽¹⁶⁾ bizi şıdılar. Üş biz kaçmağıla gücile kurtulduk.” didi. Melik Esved bunu işidicek ⁽¹⁷⁾ ‘ālem gözine karañu oldı, eyitdi: “Bu kimse degüldür. İllā ‘Anter ibni Şeddād'dur.” ⁽¹⁸⁾ Cemī^c ‘Arab begleri bunu işidicek ‘Anter'üñ işini ‘aceblediler ve Melik Esved'e ⁽¹⁹⁾ “Elbette siz binmek gereksiz.” didiler. Tiz Esved ⁽²⁰⁾ dağı buyurdı. Benī Selīm kabīlesinde ‘Ātıl ibni Müşennā'nuñ ‘emmüsi oğlu Mirķāl³⁹⁷ bin Fāyiz ⁽²¹⁾ dirlerdi bir gürbüz pehlevān varıdı. Anı kığırdılar. Esved eyitdi: “Yā Mirķāl!³⁹⁸ Senden ⁽²²⁾ dilerin ki Benī Selīm kabīlesinden on pehlevān yigit alasin. ‘Anter mi degül mi ⁽²³⁾ haķīķat-i hāl bilüp bize gelesin haber viresin.” Mirķāl³⁹⁹ “*Bī'r-re's ve'l-‘ayn*” diyüp [473a] ⁽¹⁾ maķāmına geldi. Tiz kendü begendügi on yigit seçüp yola girdi. Bu tarafda çünkü ⁽²⁾ ‘Anter bu iki yüz esīrile ordusu konduğı yire geldi. Melik Kays şāz u hurrem ‘Anter'e ⁽³⁾ karşı gelüp soñra gelen leşkerden haber şordı. ‘Anter hikāyeti haber virüp ⁽⁴⁾ esīrleri gösterdi. Kays eyitdi: “Şimdi Esved'in ğazabından yüregi yarılupdurur.” ⁽⁵⁾ ‘Anter eyitdi:

³⁹⁷ Merķāl

³⁹⁸ Merķāl

³⁹⁹ Merķāl

“İvme ki ben anuñ cānın nice alurın.” Bu tarafda Mirķāl⁴⁰⁰ bin Fāyız çünki ⁽⁶⁾ ‘Anter’üñ leşkerine geldi. Gördi ki develerdür yürür, haymelerdür kurulmuş. Bir yoldaşına ⁽⁷⁾ eyitdi: “Dilerin ki varasın bulara kim dirler ve ķankı t̄ayifedendür bilüp haber getüresin. ⁽⁸⁾ Eger Melik Esved baña buluşmağa destür virmiş imisse ⁽⁹⁾ şimdi yaluñuz girüp bulara bir iş iderdüm ki benden soñra ‘ālemde añılurdi.” ⁽¹⁰⁾ Mirķāl⁴⁰¹ böyle diyicek bularuñ birisi atın depüp ilerü vardı. “Yā Kilābu’l-‘Arab!” diyüp ⁽¹¹⁾ çağırdı ve “Siz kimsiz ki gelürsüz. Melik Esved’üñ seyyidlerinüñ t̄avarın sürersiz.” ⁽¹²⁾ didi. ‘Anter bunuñ sözün işidicek ķardaşı Māzin’e “T̄ur şunı t̄ut.” didi. Māzin ⁽¹³⁾ dañı fi’l-ḥāl atın depdi. Buña muķābil oldu. “Yā ḥarām-zāde! Biz Benī ‘Abs⁴⁰² seyyidlerinden⁽¹⁴⁾üz ne herze söylersin?” diyüp göğsinde bir süñü urdı ki ‘avreti t̄ul olup ⁽¹⁵⁾ oğlancuķların yetīm eyledi ve cevlan gösterüp “Māzin ibni Şeddād benem.” diyüp ⁽¹⁶⁾ bir yirde t̄urdi. Andan kerem olup bu ebyātı okudı: **Şi’r.** ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ Mirķāl⁴⁰³ bu ḥālî göricek ġāyet melul oldu. Bu ölen kişinüñ ķardaşına: “Yüri ⁽²²⁾ ķardaşıñuñ intikāmın al!” diyüp emr itdi. Bu dañı fi’l-ḥāl od yalıñı gibi ⁽²³⁾ at depüp Māzin’e muķābil oldu. Bu ebyātı okudı: **Şi’r.** [473b] ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽⁵⁾ “Ķardaşımun ķanın senden alayum.” diyüp birbirine ḥamle itdiler. Āḥirü’l-emr Māzin ⁽⁶⁾ evvelki kişiyi nice depeledi-y-ise bunu dañı eyle depeledi. Mirķāl⁴⁰⁴ bunu göricek ġazabından ⁽⁷⁾ gözine ‘ālem görünmez oldu. Atına mahmuz urup na’ra urup çağırdı ve cevlan ⁽⁸⁾ gösterüp Māzin’üñ öñin aldı ve bu ebyātı okudı: **Şi’r.** ⁽⁹⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹²⁾ ‘Anter bunuñ meydāna girdügin ve ķadd ü ķāmetin görincek bildi kim ķardeşi Māzin ⁽¹³⁾ buña ḥarīf olacaķlayın degül “Me-bāzā Māzin’e bundan bir zarar yitişe.” diyüp ⁽¹⁴⁾ atını fi’l-ḥāl meydāna sürdi. Māzin’e “Yiter ceng itdüñ. Sen

⁴⁰⁰ Merķāl

⁴⁰¹ Merķāl

⁴⁰² ‘Abes

⁴⁰³ Merķāl

⁴⁰⁴ Merķāl

girü tur ben buña ⁽¹⁵⁾ kendüligin bildüreyin. Süñü ve kılıç zahmı lezzetin buña tadurın.” didi. Māzin ⁽¹⁶⁾ bunu işidicek meydāndan taşra çıkdı. ‘Anter Mirķāl’un⁴⁰⁵ öñin aldı. Mirķāl⁴⁰⁶ ⁽¹⁷⁾ ‘Anter’i göricek “Sen kimsin ki haşmumıla benüm arama girüp ceng itmek ⁽¹⁸⁾ istersin?” didi. ‘Anter eyitdi: “Benī ‘Abs’un⁴⁰⁷ pehlevānı ve buları ‘adūdan şaklayıcı benin.” ⁽¹⁹⁾ Mirķāl⁴⁰⁸ bu sözi işidicek gāyet hışm idüp eyitdi: “Saña noldı? Nūşirevān gibi ⁽²⁰⁾ pāzışāh ki ‘Arab’un ve ‘Acem’un ve Deylem’un leşkeri anuñ eli altındadır. Melik Esved’un ⁽²¹⁾ yardımcısıdur. Bunlardan korkmayup gelesin. Melik Esved’un memleketine yürüyüp ⁽²²⁾ develerin yağma idesin ve bunca leşker cem’ olup seni helāk {itmek} isteyeler.” ⁽²³⁾ didi. ‘Anter bunu işidicek eyitdi: “Buña sebep oldur kim kendüye ve kardeşi [474a] ⁽¹⁾ ⁴⁰⁹ Melik Nu‘mān’a bunca zamān itdügüm hizmetleri unıdup Ġazüb bigi oğlum öldüren ⁽²⁾ ‘adūmı yanına alup dōst idindi. Aña kanā‘at itmeyüp beni helāk itmek ister ve andan ⁽³⁾ şöñra bizüm ta‘allükātumuzıla şulh idüp ittifāk itdügümüz işitdügünleyin Mütecerrede⁴¹⁰ gibi ⁽⁴⁾ hātunı ki ‘ākıl ü dānā ve sözi tatlu hātunıdı. Bī-günāh depeleyüp ‘ālemde kimse ⁽⁵⁾ itmedügi işi itdi. İmdi ‘Arab-ı ‘Ārībe⁴¹¹ haqqı varup Nūşirevān’a dañı şıgıñacañ olursa ⁽⁶⁾ elbette ben anı helāk idüp memleketini harāb itsem gerek. İllā meger ki kanlum ⁽⁷⁾ Hışın ibni Huzeyfe’nüñ cemī‘-i Benī Fezāre’nüñ mālını baña vire ve Melik Kays’un ⁽⁸⁾ dañı kardaşın öldürdüginden ötüri hātırın hoş eyleye ve illā hāzır olsun ki ⁽⁹⁾ kendüyi depelerin ve diyārını harāb idüp ‘avretin ve oğlanın esīr iderin.” ⁽¹⁰⁾ didi ve bu ebyātı okudı: **Şİ‘R.** ⁽¹¹⁾ [Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁸⁾ Mirķāl⁴¹² bu haberi işidicek bildi ki

⁴⁰⁵ Merķāl

⁴⁰⁶ Merķāl

⁴⁰⁷ ‘Abes

⁴⁰⁸ Merķāl

⁴⁰⁹ ve kardeşi

⁴¹⁰ Mütecerrede

⁴¹¹ ‘Arbā

⁴¹² Merķāl

‘Anter ibni Şeddād'dur. Gürbüz pehlevāndur ki ⁽¹⁹⁾ kimse muḳābil olmuş degül. Pes eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Ben bunda sizüñile ceng ⁽²⁰⁾ itmege gelmedüm. Belki haḳīḳat-i ḥāl bilmege geldüm. İmdi baña destūr ⁽²¹⁾ virüñ, varayın anlara ḥaber vireyin. Ümīzdür ki sizüñile anlaruñ arasında şulḥ idem.” ⁽²²⁾ ‘Anter bunu işidicek eyitdi: “Ben saña destūr virmege çāre yokdur. Belki seni ⁽²³⁾ esīr idüp ḥor u zelīl iderin ve eger temerrüd idecek olursañ başuñ keserin. [474b] ⁽¹⁾ Bākī yoldaşlaruñı gönderürem ki vara, ḥaber ilete ve eger ser-geşlik itmeyüp münḳād olacaḳ ⁽²⁾ olursañ ḳanuñı bağışların.” didi. Mirḳāl⁴¹³ bu sözleri işidicek temām bildi ki bir gürbüz ⁽³⁾ pehlevāndur ki kendüsi buña muḳābil olacaḳlayın degül. Pes eyitdi: “Yā pehlevān! ⁽⁴⁾ Senden dilerin ki baña amān virüp cānumı baña bağışlayasın.” ‘Anter bunu işidicek ⁽⁵⁾ sözin ḳabūl idüp amān virdi. Melik Ḳays ve Benī ‘Āmir seyyidleri ‘Anter'üñ bu işini ⁽⁶⁾ görincek du‘ālar ve şenālar itdiler. ‘Āmir ibni Ṭufeyl eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Allāh'dan dilerüz ki ⁽⁷⁾ bizi bir gün sensüz eylemeye ki bu ḳabīlenüñ senüñ sebebiñüle mertebesi yüceldi. ⁽⁸⁾ Vallāhi cengde bahādurluḳ bundan ğayrı olmaz.” didi. ‘Anter daḫı bulara ‘izzet idüp ⁽⁹⁾ eyitdi: “Benüm bu miḳdār düşmene ğālib olduğum cemī‘i sizüñ himmetüñüz berekātında⁽¹⁰⁾dur ve sizüñ ḳuvvetüñüziledür.” diyüp yola girdiler. Ammā ol yidi kişi hemān ki Mirḳāl'ın⁴¹⁴ ⁽¹¹⁾ ‘Anter'e boyun virdüĝin gördiler. Feryāz u fiĝān idüp ‘Anter'üñ ḳılıcı ḳorḳusından ⁽¹²⁾ at başın şalı virüp lā-ya‘ḳıl tā Ḥīre'ye gelince segirttiler. Hemān ki ⁽¹³⁾ leşker ḥalkı buları gördiler. Leşkerüñ içinde ğavĝa ḳopdı. Melik Esved bu ğavĝayı ⁽¹⁴⁾ işidicek “Hāy ne ḥikāyetdür?” diyüp şordı, eyitdiler: “Vallāhi Mirḳāl'ıla⁴¹⁵ gönderdügüñ ⁽¹⁵⁾ on kişinüñ yidisi at boynına düşüp becid gelürler.” Melik Esved buyurdi. Buları ⁽¹⁶⁾ iḳerü ḳoydılar. Ḥikāyetden şordı. Bular eyitdiler: “Bu ḳāziyye(y)i iden leşker çeküp üzerüñe ⁽¹⁷⁾ gelen temām bildüñ ki ‘Anter'imiş.” diyüp evvel ü āḫir ḥikāyeti ḥaber

⁴¹³ Merḳāl

⁴¹⁴ Merḳāl

⁴¹⁵ Merḳāl

virdiler ve dağı eyitdiler: ⁽¹⁸⁾ “Ardumuzdan çağırıp eyitdi: “Melik Esved'e eyidüñ ki ol develerin ve tavarların ⁽¹⁹⁾ yağma iden bilmiş olsun ki benven. Şuña yitişdürdi ki cigerüm hūn idüp Ġazūb ⁽²⁰⁾ bigi oğlum öldüreni katına ala ve andan soñra Mütecerride⁴¹⁶ gibi hātunı depeleye. ⁽²¹⁾ İmdi ‘Arab-ı ‘Āribe⁴¹⁷ haqqı hāzır olsun kendüyi ve cem‘ itdüğü halkı kılıçdan ⁽²²⁾ geçürmeyince ölmezin” didi.” didiler. Melik Esved bu sözi işidicek ‘ālem gözine karañu ⁽²³⁾ olup “Vāy bu çirkin kuluñ elinden tākatumuz kalmadı.” didi. Buyurdi ne miqdār [475a] ⁽¹⁾ ‘Arab begleri varısa katına cem‘ oldu. Cümlesinden birisi Vehb ibni Mevhūb ve Sübey‘ ibni ⁽²⁾ Ĥārīs ve ‘Ātıl ibnū'l-Müsennā ve Ĥışın⁴¹⁸ ibni Ĥuzeyfe ve ‘Amr bin Ma‘dī Kereb ve Cābir ibni ⁽³⁾ Ĥidāş ve Sinān ibni ‘Abdū'l-‘Uzzā ve ‘Arab uluları bi'l-külliyeye Melik Esved'üñ katına ⁽⁴⁾ geldiler. Melik Esved bulara eyitdi: “Benī ‘Āmir ve Benī ‘Abs⁴¹⁹ ol ‘Anter mel‘ūna yardım ⁽⁵⁾ idüp tavrından çıkarmışlar. İmdi sizden dilerin ki Nūşirevān ⁽⁶⁾ Kisrī bizüm za‘ufumuz işitmedin, bunuñ kaydın göresiz. Nice tedbīr itmelüyise ⁽⁷⁾ idüñ.” Her bir kişi bir söyledüğinden soñra Melik Esved'üñ vezīri ‘Amr bin ⁽⁸⁾ Nufeyle eyitdi: “Şimdiki hālde vech budur ki bir risālet tarīkın bilür hūb faşihū'l-lisān ⁽⁹⁾ kişi ilçi göndürmek gerek. Vara şahīh haber getüre. Andan soñra aña göre tedbīr ⁽¹⁰⁾ idevüz. Melik Esved eyitdi: “Eyle olsa bu işe senden lāyık kimse yok. Sen varmağ ⁽¹¹⁾ gereksin.” didi. Vezīr “Başum üzerine. Ben varayın. Eger ben didüğümleyin mektüb ⁽¹²⁾ yazarsañ.” didi. Melik Esved rāzī olup kātibi katlarına da‘vet itdiler. Kātibe eyitdi: ⁽¹³⁾ “Yaz! Eyit ki İy bāğī kul! Bilgil ki Melik Esved ulu begdür. Ĥuşūşā ki ⁽¹⁴⁾ Nūşirevān gibi yigit pāzışāh yardımcısı var. Eger bu senüñ haberüñ Nūşirevān kulağına ⁽¹⁵⁾ degecek olursa gelür senüñ aşluñı ve köküñi kıparur. İmdi saña vech budur ki ⁽¹⁶⁾ bu yaramaz işüñden vazgelesin. Melik Esved'üñ bisātı üzerine başmağı terk idesin. ⁽¹⁶⁾ Ne kadar māl alduñısa yine gönderesin ve illā

⁴¹⁶ Mütecerrede

⁴¹⁷ ‘Arbā

⁴¹⁸ Ĥışn

⁴¹⁹ ‘Abes

helāk olursın. Nār u nūruñ selāmı şol ⁽¹⁷⁾ kişinüñ üzerine olsun ki söz tutup azğunluğı terk ider ve la‘net anuñ üzerine ⁽¹⁸⁾ olsun ki şekāvet ider.” Mektūbı bu vechile yazup kūs u naķareyile ‘alemleri[yi]le vezīri ⁽¹⁹⁾ göndürdiler. Bu tarafda ‘Anter çünkü şāz u ħurrem Ĥaşāḥiṣ⁴²⁰ tağıyıla Tenāşub tağınıñ arasına ⁽²⁰⁾ geldi. Eṭrāfuñ ḥalkı bulara inüp katlarına geldiler. Tağlaruñ başına gözciler koyup ⁽²²⁾ ĩşe ve nūşa meşğul oldılar. Bir gün nā-gāḥ tağ başındağılar Melik Esved’üñ vezīri ⁽²³⁾ geldügin gelüp ‘Anter’e ḥaber virdiler. ‘Anter bunu işidicek ‘Arab begleri-y-ile atlanup [475b] ⁽¹⁾ karşı vardılar. Hemān vezīri ‘Anter gördüğünleyin atdan inüp vezīrūñ ayağında ⁽²⁾ baş kodı. Vezīr daḥı ‘Anter’i kocup iki gözi arasında öpdı. Cemī‘-i ‘Arab begleri ⁽³⁾ vezīre selām virüp ‘izzetile ikrāmıla kondurup yanına cem‘ oldılar. Vezīr bulara mektūb ⁽⁴⁾ okuyı virdi. ‘Anter mektūbı işidicek arkası üzerine düşüp güldi ve eyitdi: ⁽⁵⁾ “Ben yaluñuz bu didüğüm bigi işi kardeşi Nu‘mān’a idibdür ve {varın} Melik Esved’i tutup ⁽⁶⁾ yine şalı virüp тұrurın. İmdi şol Allāḥ ḥaḳḳı[yı]çün ki hilāle nūr virdi ve tağları ⁽⁷⁾ тұrқurdı. Eger oğlum Ġazūb’ı öldürüp cigerümi ḥūn iden Ḥışın bin ⁽⁸⁾ Ḥuzeyfe’yi baña virmeyecek olursa elbette yüzün gözün toprağa boyayup ⁽⁹⁾ kendüyi esīr idüp envā‘i ‘azāba giriftār iderin ve cemī‘ memleketini ḥarāb ⁽¹⁰⁾ idüp içinde kırtlar uludurın. Ammā yanında cem‘ olan leşkeridirse hemān ⁽¹¹⁾ benüm kıtumda kıyun gibidür.” Vezīr bu kelāmı ‘Anter’den işidicek derūnı giñ ⁽¹²⁾ olduğı-y-içün gülüp eyitdi: “Yā ebe’l-fevāris! Temām bildüm ki bu kıziyye faşl ⁽¹³⁾ olunmaz ve bu iş bitmez. Bunda gelmege ḥiç ḥaṭırum yoğıdı. Līkin melik iken ⁽¹⁴⁾ ilḥāḥ itdi. İmdi sizden bu ḥaberi işitdügümden şoñra ben bu arada тұрмақ ⁽¹⁵⁾ elümden gelmez. Ammā тұr atuña bin ki saña bir niçe naşīḥat virüp seni ⁽¹⁶⁾ bir nesneden kırқudayın. Tā kim anda vāķi‘ olmayasın.” Vezīr fi’l-ḥāl atına ⁽¹⁷⁾ binüp yola girdi. Ammā ‘Arab begleri ve Rebī‘ bin Ziyād şandılar ki vezīr ‘Anter’den ⁽¹⁸⁾ kırқdı. Pes diler ‘Anter’e sırrıla bir ḥaber diyüp göñlini şāz eyleye anuñıla ⁽¹⁹⁾

⁴²⁰ Ĥaşāḥiṣ

‘Anter'üñ şerrinden kurtula.” didiler. Vezîr bir niçe zamân gitdi. Tâ kim yanında ‘Anter⁽²⁰⁾ kaldı ve ‘Urve ve Meysere kaldı. Vezîr ‘Anter'e eyitdi: “Yâ pehlevân! Nâr u nûr haqqı-y-içün⁽²¹⁾ ben saña yaramaz şanmazın. Senüñ düşmenüñ Hışın bin Huzeyfe ve Sinân ibni Ebî Hârişe⁽²²⁾dür ve Melik Esved'e leşkeri cem‘ itdürden dağı anlardır. Ben bunda gelmezdim.⁽²³⁾ İllâ ki seni sevdüğümünden ötüri geldüm ve ben bu sözi ‘Arab begleri katında [476a]⁽¹⁾ ve Rebî‘ ibni Ziyâd katında dimedüm. Zîrâ Rebî‘ ibni Ziyâd'üñ anda mektûbı gelüp senüñ⁽²⁾ cemî‘ nice idecegüñ bildürüp ben anı Melik Esved'e okı[yı] virüp tûrurın,⁽³⁾ didi. Pes sen andan hâzer it. Bu haberi aña bildürme. Andan soñra Melik⁽⁴⁾ Esved katında cem‘ olan leşkerüñ çoklığından korkma kim anları bi'l-küllîyye üzerüñe⁽⁵⁾ gelmege kômazın. Melik Esved'i dağı üzerüñe getürmezsin. Belki şu miqdâr⁽⁶⁾ üzerüñe leşker gönderem ki anuñ üzerine gâlib olasın. Zîrâ Melik⁽⁷⁾ Nu‘mân zamânından berü senüñile benüm ortamda şadâkat-i kadîme olmağın seni ben ri‘âyet⁽⁸⁾ iderin.” didi. ‘Anter vezîrden bu haberi işidicek şundı. Vezîrüñ elin öpdî. Birbiri-y-ile⁽⁹⁾ vidâ‘ idüp ayrılışdılar. Bu tarafda vezîr çünkü Hîre'ye geldi. Erkân-ı devlet karşı⁽¹⁰⁾ çıkup şehre getürdiler. Melik Esved tahtına oturup cemî‘-i ‘Arab beglerin⁽¹¹⁾ cem‘ itdi. Vezîre “Nice {haber} getürdüñ?” diyüp şordı. Vezîr eyitdi: “Sözümü tenhâ⁽¹²⁾ saña söylerin. Gayrı kimse katında söylemezsin.” Hışın bin Huzeyfe eyitdi:⁽¹³⁾ “Seni anuñiçün göndürdiler ki sözi toğrı söyleyesin sözi gizlü söylemeñüñ⁽¹⁴⁾ ma‘nisi ne?” didi. Vezîr Hışın'a⁴²¹ verhem idüp “Sen söyleme ki ‘Anter'üñ bu vilâyete⁽¹⁵⁾ gelüp şunuñ gibi işler işledügi hep senden ve Sinân'dan ötürüdür.” ve hem⁽¹⁶⁾ eydür ki: “Nizâr ibni Ma‘dî ibni ‘Adnân haqqı ikisini bile tutmayınca kômazam. Eger kaçup⁽¹⁷⁾ Nüşirevân-ı Kisrî'nüñ evine girecek olursa dağı.” dir. Hışın bu haberi işidicek vezîre eyitdi:⁽¹⁸⁾ “Bağ beni ‘Anter'ile mi korkudursın? Bu ‘âlemde hoğ ‘Anter'den za‘if⁴²² kişi yok.”⁽¹⁹⁾ Böyle diyicek vezîr eydür: “Vallâhi dağı ben ‘Anter'den kalb-i kavî kişi görmedüm.

⁴²¹ Hışın

⁴²² hakir

Zīrā eydür ⁽²⁰⁾ Melik Esved'ün leşkerine hamle itmezsin. İllā hemān bir kerre hamle idüp ⁽²¹⁾ öñümce bölük bölük kıvarın. Melik Esved'ün başına ʿālemi dar idüp oğlunu ⁽²²⁾ öldüreni esir iderin. Eger varup Melik Kisri'ye dağı şıgıncak olursa anı ⁽²³⁾ dağı memleketden āvāre kıların ve dağı Melik Esved, Kays'ın hātırın hoş eylemiyecek **[476b]** ⁽¹⁾ anı diyārdan āvāre iderin.” Melik Esved ve cemīʿi katında hāzır olan begler ʿAnter'ün ⁽²⁾ vezīrden bu sözünü işidecek mütehayyir olup birbiri-y-ile meşveret itdiler. Āhır eyitdiler: ⁽³⁾ “Vech budur ki mecmūʿı leşkeri cemʿ idüp üzerine varup külin göge şavuravuz.” ⁽⁴⁾ Vezīr eyitdi: “Bu fikr degüldür. Zīrā ki mecmūʿı leşkeri[yi]le üzerine varıcak eydürler ki ⁽⁵⁾ ʿarlanmadın. Şu mikdārlu kişiye bunca leşkerile vardılar. Egerçi kim şıyacak dağı ⁽⁶⁾ olursañuz *neʿūzubiʿllāhi*, ol sizi şıyacak olursa hoz cemīʿ-i ʿāleme melāmet ⁽⁷⁾ olursız. Çünkü ʿAnter'ün sekiz biñ leşkeri var. Siz on altı biñ leşkerile üzerine ⁽⁸⁾ varuñ birine iki biñine kişi düşer.” didi. Hışın bin Huzeyfe bunu ⁽⁹⁾ işidecek “Ne ʿaceb hoş buyurdunuz.” didi. Āṭıl ibnü'l-Müsennā eyitdi: “Yā melik! Vallāh siz ⁽¹⁰⁾ ʿAnter'i añup dilüñüze getürdünüz. Size ʿayıbdur.” didi. Eyle diyince Melik ⁽¹¹⁾ Esved eyitdi: “Yā Āṭıl! Yüri imdi yigirmi biñ er al. Üzerine varınca erlik ⁽¹²⁾ idersin göreyin.” didi. Āṭıl “*Biʿl-reʿis veʿl-ayr*. Başum yoluña kırbān olsun.” ⁽¹³⁾ didi. Eyle olınca buyurdi. Melik {Esved} yigirmi biñ müsellaḥ er seçdiler. Kūs u nakāreyile ⁽¹⁴⁾ ve ʿalemlerile Āṭıl öñlerince gömgök demüre müstağrak olup ʿAnter tarafına müteveccih ⁽¹⁵⁾ oldılar. Vezīr hemān bu tedbiri temām muḳarrer olduğınlayın ʿAnter'e mektüb yazup ⁽¹⁶⁾ eyitdi kim: “Bilmiş olasın ki Āṭıl ibnü'l-Müsennā yüz pehlevāndur. Yigirmi biñ müsellaḥ ⁽¹⁷⁾ erile üzerüne varıyorur. Buña göre yarağın idüp gāfil olmayasın.” Kıllarından ⁽¹⁸⁾ bir kıllı kığırup eyitdi: “Tiz bu mektübı sırrıla ʿAnter'e yitişdür.” Kıll mektübı ⁽¹⁹⁾ alup gice ve gündüz sürüp Haşāhiş ⁴²³ tağıyıla Tenāşub tağına geldi. ⁽²⁰⁾ ʿAnter anda yimege ve içmege meşğül idi. İttifāk ʿAnter Melik Kays'ın konukluğında ⁽²¹⁾ idi. ʿAnter'ün

⁴²³ Haşāḥaş

kulları karşı varup “Merhabā hoş geldün.” diyüp i‘zāz u ⁽²²⁾ ikrāmıla ‘Anter'ün evine kondurdılar. Tiz segirdüp birisi ‘Anter'e haber ⁽²³⁾ itdi. ‘Anter dağı fi'l-ḥāl ‘Urve'yile etegi altında kılıçları billerinde eve geldiler. Her-bār kim bular **[477a]** ⁽¹⁾ Qays'ün konukluḡına varsalar kılıçsuz varmazlardı. Vezīr'ün kulu dağı ‘Anter'e karşı varup ⁽²⁾ selām viridi ve mektūbı eline şundi. ‘Anter mektūbı alup ‘Urve eline viridi. ⁽³⁾ ‘Urve mektūbı okuyup içinde ne varısa ‘Anter'e i‘lām itdi. Buyurdi Melik Qays ve Mülā‘ibü⁽⁴⁾l-Esinne ve ‘Āmir ibnü't-Ṭufeyl ve Rebī' bin Ziyād bir araya cem' oldılar. Bu haberi kimden ⁽⁵⁾ geldüḡin kimsesine bildürmeyüp eyitdi: “Bilmiş ol yā Melik Qays! Baña ⁽⁶⁾ şahīḥ haber geldi ki Melik Esved ‘Āṭıl ibnü'l-Müṣṣennā'yı baş diküp yigirmi biñ ⁽⁷⁾ er üzerümüze göndürmiş. Siz ne dırsız, nice tedbīr idersiz?” Melik Qays eyitdi: ⁽⁸⁾ “Nice itsevüz gerek. Karşı varuruz, muḳābil oluruz. Ağaçlar yapraḡınca ve denizler ⁽⁹⁾ kaṭresince de olacak olursa dönmemüz yokdur.” didi. ‘Anter bunu işidicek eyitdi: ⁽¹⁰⁾ “Bu fikir degüldür. Ben rāzī degülüm ki siz ‘Āṭıl'a muḳābil olasız. Sen beg ⁽¹¹⁾ oḡlı begsin. Sen muḳābil olacak kişi Melik Esved'dür. Çünkü Melik Esved ⁽¹²⁾ gelmedi, bir pehlevān göndürdi. Vech budur ki sen beni göndüresin. Oḡlum ⁽¹³⁾ Meysere'yi ve qardaşum Māzin'i ve ‘Urve'yi ve cemī'-i āl-i Kırād ve Benī ‘Āmir'den bir beg gerekse ⁽¹⁴⁾ ‘Alḳam'a olsun veyāḡuz Sūrāḡa olsun. Biş biñ kişiyile baña қоşasın ve bākī ⁽¹⁵⁾ anlarıla siz bunda mälları biz gelince şaḳlayasız.” didi. ‘Anter bu haberi diyicek ‘Arab'dan ⁽¹⁶⁾ kimse ḳalmadı. İllā ki ‘Anter'e taḡsīn idüp du‘ālar itdiler. Eyle olsa Melik Qays ⁽¹⁷⁾ buyurdi. Biş biñ kişi gömgök demüre müstaḡraḡ olup at arḡasına geldiler. ‘Anter ⁽¹⁸⁾ öñlerince kūs u naḡāreyile yola girdiler. Ammā ‘Anter sırrıla vezīr'ün kulinı ḡil‘atledi. ⁽¹⁹⁾ Mektūbıla cevāb yazup vezīre çoḡ du‘ālar idüp göndürdi, andan ‘Anter gitdi. Yolca ⁽²⁰⁾ giderken bu ebyātı inşād itdi: **Şi‘r.** ⁽²¹⁾ [Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[477b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ Bu tarafda ‘Āṭıl ibni Müṣṣennā'yı çünkü yigirmi biñ leşkerile ‘azm idüp yola girüp ⁽⁷⁾ gider. Yanınca giden

‘Arab beglerine eydür: “İy sādāt-ı ‘Arab! Siz bilürsüz ki ⁽⁸⁾ ‘Arab'ıñ begleri ve pehlevānları çok. Çünkü sizi Melik Esved begenüp bu işe ⁽⁹⁾ göndürdi. Siz dañı gerekdür ki ğayret idüp ceng idesiz. Hizmetüñüzi ⁽¹⁰⁾ eksemeyesiz. Eger ‘Anter'e zafer bulacañ olursañuz ‘Arab'dan dañı kimse size muķābil olmaz.” ⁽¹¹⁾ diyüp bu ebyātı inşād itdi: **Şi‘r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁹⁾ **Rāvi eydür:** İki taraftan şol miķdār yüridiler ki nā-gāh ‘Anter bir ⁽²⁰⁾ toz gördi. Bildi kim leşker tozıdır. Fi'l-hāl buyurdi. ‘Able'nüñ kardeşi ⁽²¹⁾ ‘Amrī ki ğāyet pehlevān kişi idi. Kığırdılar aña eyitdi: “Yüri leşkerden ⁽²²⁾ yüz kişi al, şol gelen leşkere var. Gör kimüñ leşkeridür, kaç biñ leşkerdür? ⁽²³⁾ Tiz bilüp haber getir.” didi. ‘Amr “Başum üzerine.” diyüp leşkerden yüz kişi **[478a]** ⁽¹⁾ alup yola girdi. Bu tarafta ‘Ātıl dañı yüz kişi çıkarup kardaşı oğlu Cemīl bin ⁽²⁾ Ğinā'yı baş diküp habere gönderüp durur idi. Bular yürüyerek birbirine buluşdılar. ⁽³⁾ Hemān Cemīl ‘Amr'ı gördüğünleyin çağırup eyitdi ki: “Yā Kilābu'l-‘Arab ⁽⁴⁾ veyā deveye binüp üzerine hayme tutanlaruñ ħor u ħaķīrleri! Bize helāk olmadın ⁽⁵⁾ haber virüñ ki ne kişilersiz. Biz ħoż ‘Arab'ıñ arslanlarıyuz.” Bunı işidicek ⁽⁶⁾ ‘Amr atın depüp eyitdi: “Sus yā ħarām-zāde ki ölümüñ yaķın gelmişdür. Bizi ⁽⁷⁾ dirseñ biz Benī ‘Abs'üñ ⁴²⁴ baĥādurlarındanuz. Adumız ‘ālemde pehlevālīgıla añılır. ⁽⁸⁾ Fi'l-hāl mecāl virmeyüp bir süñü urdı ki çuķalın ve cevşenin yırtup bir yanında ⁽⁹⁾ çıkup kana ğarķ itdi. Feryāz u fiğān idüp atdan aşığa yıkıldı. Bunı gördi bu ⁽¹⁰⁾ yüz kişi “Koluñ korusun ki şunuñ gibi kişiyi helāk itdüñ.” diyüp cemī‘isi ⁽¹¹⁾ üzerine ħamle itdiler. ‘Amr'ıñ atası Mālik dañı bu yüz kişi ‘Amr'ıñ üzerine ⁽¹²⁾ bi'l-küllıyye ħamle itdüklerin görincek: “‘Amr'a bir ziyān gelmesün.” diyüp ⁽¹³⁾ buyurdi. Bular dañı mecmū‘ı ħamle idüp bir sâ‘at içinde bunlaruñ ellisini ⁽¹⁴⁾ depeleyüp atların ve sâz u seleblerin aldılar ve bāķısını şıvup ‘Ātıl'ıñ üzerine bıraķdılar. ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür:** ‘Ātıl keyfiyyeti-i ħalı bilmedi. Tā şuña dek kim şınķın eri ⁽¹⁶⁾ aña yitişdi. Kaçan kim

⁴²⁴ ‘Abes

‘Āṭıl’ı gördiler. Ġulū idüp ‘adūdan şikāyet eylediler. Pes ⁽¹⁷⁾ ‘Āṭıl buları bu hālde göricek ilerü yürüyüp vāḳi‘ālarından haber şordı, ⁽¹⁸⁾ eyitdiler kim: “Ardumuzda keskün kılıçlar ve yırtıcı süñüler birle bahādur erenler ⁽¹⁹⁾ var.” ve daḥı eyitdiler kim: “Bize ġālib olan yüz atludur. Öñlerinde bir tağ gibi ⁽²⁰⁾ pehlevān var. Kaçan kim geldiler “Ne kişilersiz?” diyü şorduk cevāb virmediler. ⁽²¹⁾ Ammā öñce gelen kişi bizüm üstümüze at şaldı. Evvel Cemīl’e yitişdi. Anı depeledi. ⁽²²⁾ Andan şoñra cemī‘isi bize yürüyüp kılıç koydılar. Muḳābil tırduk aña dek kim bizden ⁽²³⁾ elli kişi depelediler. Andan şoñra şınduk, kaçduk. Bākī hālümüz hoz. Üşde görürsin.” [478b]

⁽¹⁾ didiler. ‘Āṭıl çünki anlaruñ sözüni diñledi, şüretine rüzigār tabancası toḳundu. ⁽²⁾ Tedbīrini bozdı ve ‘aḳlını tağıtdı. Turmadın “*Vā-ḥaḳāra tāh ve ibn ü ‘Ammāh.*” diyüp ⁽³⁾ a‘lā şavtıla aḡlardı. Zīrā Cemīl kardeşi oḡlıydı. Bir zamān aḡladı ve uşandı. ⁽⁴⁾ Andan şoñra gümrendi ve yaḡandı ve süñüsini ḳaldurdu ve daḥı yigirmi biñ ⁽⁵⁾ erile ki ḳaḳımış arslanlar gibi idi. Benī ‘Abs’üñ ⁴²⁵ pāyın sürdi. Zīrā ⁽⁶⁾ şınup öñlerince ḳaçar şanurdu. İşde bunlaruñ hāli bu. Ol tarafından ‘Anter ⁽⁷⁾ daḥı yüridi. Şuña dek kim ‘Amr’uñ ardından yitişdi. ‘Amr’da muḳātele ⁽⁸⁾ eşerin gördi. Andan mā-cerāyı şordı. Ol daḥı haber virdi. İşidicek ‘Amr’ı göz ⁽⁹⁾lerinde öpdı ve ḳucadı. Andan ol hīnde ‘Amr kerem olup bu ebyātı oḡudı: ⁽¹⁰⁾ **Şİ‘R.** ⁽¹¹⁾ [Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür:** ‘Amr henüz ebyātın temām itmedin. Anı gördiler kim atlular zāhir ⁽¹⁶⁾ oldu ve ḳaldurulmuş süñüler zāhir oldu ve na‘ralar āvāzesi ve ışıḳlar yalabısı ⁽¹⁷⁾ ve cevşenler barkıması peyzā oldu ve bahādurlar gümrendiler ve mihterler öñ şafa ⁽¹⁸⁾ at sürdiler. Ammā ‘Āṭıl öñlerince süñüsin baş üzere çevürüp ve ḳolın ⁽¹⁹⁾ çıkarup çağırur, eydürdi kim: “Yā zelīller! Kendü elüñüzile nefsüñüzi mehlekeye ⁽²⁰⁾ atduñuz. Vāy size kim benüm kardeşüm oḡlın depeledüñüz.” diridi. Kaçan kim ‘Anter ⁽²¹⁾ ol leşkere naḡar eyledi. Gördi kim sīl gibi aḳmış gelür. Döndi ḳarındaşı ⁽²²⁾ Māzin’e ve ‘Urve’ye ve oḡlı Meysere’ye naḡar itdi. Andan anlara eyitdi:

⁴²⁵ ‘Abes

“İy ciger köşem! ⁽²³⁾ Siz benüm ardumı bekleñ. Kıtāl zaḥmetin çekmeñ, ben bu ḳavmi cenge ve kıtāle **[479a]** ⁽¹⁾ toyurayum.” didi. Andan atını ol gelen leşkerden yaña dönderdi ve çağırdı, ⁽²⁾ tırdılar. Andan eyitdi kim: “Yā muḥannesler! Ben ol ‘Anter ibni Şeddād'ın kim pāzişāhlar ⁽³⁾ helāk idiciyem ve baḥādurlar bahāduriyam.” Andan soñra at sürdi. Benī Selīm ⁽⁴⁾ üzerine ve iki leşker birbirine toḳuşdı ve her taraftan na‘ralar çoğaldı ve süñüler ⁽⁵⁾ yıldız gibi yılduraşurdı ve tozdan yiryüzi ḳarañuluk oldu. Şöyle kim gündüz gice ⁽⁶⁾ bigi oldu ve mühlik kılıçlar arada ḥākim oldu. Velī her kime ḥükmi yitişdiyise ⁽⁷⁾ üftāze itdi ve iki leşkerde ferḥāz u fiğān çoğaldı ve gözyaşları kızıl ⁽⁸⁾ kiras rengine döndi ve ḳurtulmaḳ dileyen ḳaçmaḳ taleb iderdi ve ḳorḳaḳ ⁽⁹⁾ kişiler evlerin, oğlanların ve ḳulların añup aḡlarlardı ve ‘Anter leşker ⁽¹⁰⁾ ortasında şecā‘atin izḥār iderdi ve melekü'l-mevt eglenmedin ervāḥ-ı ḳabz iderdi ⁽¹¹⁾ ve başlar kesilür, ḳanlar yire dökülürdi. İşbu resmile Benī ‘Abs'ile ⁴²⁶ Benī Selīm ⁽¹²⁾ tā ki gün zevāle varınca ceng itdiler. Andan gün kızdı. Leşkerde ḥavf-ı ‘aṭaş ⁽¹³⁾ ziyāde oldu. Pes leşker ıssıya ṭāḳat getürmeyüp ayrıldılar. Ammā ‘Āṭıl ⁽¹⁴⁾ ḳünkü ‘Anter'ün ḥamlelerinden müteḥayyir ḳalup bildi kim ol leşkerün varı ⁽¹⁵⁾ ve yoḡı oldur ve şabr itdi. Şuña dek kim ıssı eksildi. Andan ḥüznile ‘Abūsü ⁽¹⁶⁾ l-vech olup bir aşḳar tāzı ata binüp meydāna yüridi kim gözler ḥüsnine ⁽¹⁷⁾ bakıcaḳ ḳamaşurdı ve yügürdüğine göz irişmezdi ve toynaḳları müdevver idi ve saḡrısı ⁽¹⁸⁾ giñidi ve meydānda tırdı. Şuña dek kim iki yañadan leşker bindi ⁽¹⁹⁾ ve andan soñra güci yitdükce çağırdı, eyitdi kim: “Yā ‘Arab bölügi! Kim ki beni ⁽²⁰⁾ bildiyise ḥoḯ bildi ve bilmeyen daḡı bilsün kim ben ‘Āṭıl ibni Müşennā'yam ve bilün kim sizün ⁽²¹⁾ kıtālde meşḥūr bahāduruñuz varısa gelsün ben şecā‘at ehlini severin ve ben ‘Anter'e ⁽²²⁾ zaḥmet olduḡın istemezsin. Eger ben anı tıتماḳ isteyem leşkerümile üzerine ⁽²³⁾ yürürdüm, tıتardum. Ammā benüm fikrüm oldur kim ol nefsinı baña ışmarlaya **[479b]** ⁽¹⁾ ölüm şerābın içmezden öñdün tā ki ben anı Melik Esved'den dileyem. Her kişi bir

⁴²⁶ ‘Abes

şanmañ. ⁽²⁾ Bahādur kişi, korkak kişi bigi olmaz.” ve andan cevlan itdi ve hamle eyledi ve şecā‘ati ⁽³⁾ birle iftiḥār itdi ve bu şi‘ri okudı: **Şi‘r.** ⁽⁴⁾ [Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽⁸⁾ **Rāwī eydür:** ‘Ātıl kelāmını temām itmedin ‘Anter ileyini aldı, kelāmına kaķımışıdı. ⁽⁹⁾ Çağırđı, eyitdi kim: “Allāh seni dilsüz⁴²⁷ eylesün. Biz anlar degülüz kim herzeyile ⁽¹⁰⁾ yımşayavuz ve leşkerüñ saña ‘aceb gelürse ol benüm katumda otlakda ⁽¹¹⁾ yürür behāyim gibidür. Eger ben anları tağıtmaķ istesem tağıduram ve ger cānların ⁽¹²⁾ almaķ istesem aluram.” didi. Andan bu şi‘ri okudı: **Şi‘r.** ⁽¹³⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ ve andan soñra bu şi‘ri okudı: **Şi‘r.** ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ **Rāwī eydür:** Kaķan kim ‘Ātıl ‘Anter’üñ şi‘rini işitdi. Kelāmına kaķıyup üzerine ⁽²²⁾ hamle eyledi. ‘Anter daḥı aña muķābil oldı. Şol hālde kim her birinüñ elinde yıldırım ⁽²³⁾ bigi kılıçları varıdı ve iki taraıdan leşker gözedürdi. Bir zamān virişdiler ve alışdılar [480a] ⁽¹⁾ ve güçleri yitdügince çalışdılar ve ölüm şerābını içişdiler. Ammā ‘Anter ‘Ātıl’ı müteḥayyir eyledi ⁽²⁾ ve göñlini taraltıdı. Darbınuñ tizligiyile ve andan soñra na‘ra urdı ve atı üstinden ⁽³⁾ kucakladı ve eyeri üstinden aldı ve yire urdı. Yakın oldı kim eyegüleri şınayıdı. ⁽⁴⁾ Andan Şeybüb indi. Ellerini kafasında bağladı. Kaķan kim Benī Selīm anı gördiler. ⁽⁵⁾ Bir kezden yigirmi biñ eri kılıçlar kından çıkarup ve süñüler qaldurup Benī ⁽⁶⁾ ‘Abs’üñ⁴²⁸ üzerine hücum itdiler. ‘Anter anlaruñ bu hālini göricek qarşu yüridi. ⁽⁷⁾ Anı görüp Benī ‘Abs’de⁴²⁹ ardından hamle eylediler. Ammā anlaruñ küllisi biş biñ atlıyıldı. ⁽⁸⁾ Bahādur erenler birbirine toķuşdılar ve korkak kişiler kaçdılar ve atlar cevlandan ⁽⁹⁾ yorukdılar ve ḥaşmı ḥaşmıla muķābil oldı ve cihān tozdan karañuluk oldı ve ‘Anter na‘ra ⁽¹⁰⁾ urup ‘alem-dāra qaşdı eyledi. Vardı, öldürdi ve ‘alem dibinde tūran bahādurları ⁽¹¹⁾ kılıçdan geçürdi ve oğlı Meysere ve qarındaşı Māzin ve ‘Urve kafasınca na‘ralar ururlardı ⁽¹²⁾ ve Benī Selīm atlarından

⁴²⁷ dilüsüz

⁴²⁸ ‘Abes

⁴²⁹ ‘Abes

hazān yaprağı gibi yire dökülürlerdi ve kanları sīl-i revān ⁽¹³⁾ olup akardı. Tā şuña dek kim gündüz gitdi, gice geldi ve ol yigirmi ⁽¹⁴⁾ biñ kişiden üç biñi kırıldı. Bāķısı dün içinde kaçdılar ve ‘Anter pāylarınca üç ⁽¹⁵⁾ fersaḥ yir qodı. Nuşretile ve zaferile şāzumān döndiler ve çādırlara ve atlara ve seleblere ⁽¹⁶⁾ mālīk oldılar ve andan ‘Āṭıl’ı buyurdi. İllā yine getürdiler ve eyitdi kim: “Vāy saña yā ‘Āṭıl! ⁽¹⁷⁾ Ol Melik Esved katında pehlevān kişi yok mıdı kim sen gelürdüñ bu maķāma?” ⁽¹⁸⁾ didi. Andan şöñra eyitdi kim: “Getür imdi nefsüñ içün fidī vir ve illā boynuñı ⁽¹⁹⁾ ururam.” Eyle olıcaķ ‘Āṭıl daḡı eyitdi: “Yā veche'l-‘Arab! Benden fidī ne dilersin ⁽²⁰⁾ dile.” ‘Anter eyitdi: “Senden biñ deve dilerem.” Andan ‘Āṭıl eyitdi: “Yā veche'l-‘Arab! Vallāhi ⁽²¹⁾ ol {ķadar deve} benüm memleketümde yokdur.” Andan buyurdi. Atınuñ üstine arķurı bağladılar ve andan ⁽²²⁾ yürüdiler. Giderken ‘Anter ‘Urve'ye eydür: “Yā ķarındaşum! La‘net ol bizüm yirlerümüze kim ⁽²³⁾ muğaylān ağacından ġayrı nesne bitmez. Ammā bu yirler ne hoş yirler olur. Otı [480b] ⁽¹⁾ ve otlakı bol.” Bu sözile yürüdiler. Şuña dek kim Cebeleyñ'e yakın geldiler. Andan Melik ⁽²⁾ Qays ve Benī ‘Abs'üñ ⁴³⁰ ulularına haber yitişdi. Pes bindiler ‘Anter'e menzillerinden ⁽³⁾ ḡayli menzil ırakdayiken ķarşu çıkdılar, buluşdılar ve görüşdiler. Melik Qays ‘Anter'i ⁽⁴⁾ bağrına başdı ve öpdı. Andan menzillerine geldiler bunlaruñ ḡālī bu. Şunlar kim ⁽⁵⁾ şındılar. Anlar yürüdiler. Bölük bölük olup ağlamaķları ve zārılıķları ve ķanda gitdük ⁽⁶⁾ lerin bilmezler. Ekşerinüñ ayağı ve başı açuķ el-ḡaşıl kıyāmetde göreceķleri ta‘ab ⁽⁷⁾ dan ziyāde zaḡmet çekdiler, ṭurmadın gitdiler. Tā ki Ḥīre'ye yakın geldiler. ⁽⁸⁾ **Rāvī eydür:** Melik Esved katında her gün ‘Arab begleri cem‘ olup ⁽⁹⁾ ‘Āṭıl ibni Müşennā'nuñ ‘Anter'e gitdüġin söyleşürlerdi. Melik Esved eydürdi kim: “Ben ⁽¹⁰⁾ bilürem ‘Āṭıl ‘Anter'i esīr ider, getürür.” Bu begler anı işidiceķ bile gitmedüklerine ⁽¹¹⁾ peşimān olurlardı ve mecmū‘ısı eyle şanurlardı kim ‘Āṭıl ‘Anter'i yā ⁴³¹ depeler ⁽¹²⁾ yāḡuz

⁴³⁰ ‘Abes

⁴³¹ ḡōz

cengde esîr ider, getürür. illâ Benû Fezâre⁴³² degül zîrâ anlar ‘Anter’i bilürlerdi kim⁽¹³⁾ ne kişidür. Hışın⁴³³ eydürdi kim: “Ben bilürem kim mevt ‘Anter’e yakın varmaz.”⁽¹⁴⁾ 434 Bunlar bir niçe gün söyleşmekde idi. Nâ-gâh şınkın eri yitişdi. Yalın ayak⁽¹⁵⁾ ve yalıncağ ve dahı kırtulmağlarına i’tikâdları yok. Pes çağırışmak vâki‘ oldı ve şavtlar⁽¹⁶⁾ mürtefi‘ oldı. Eyle olsa halk karşı çıkdılar. Ammâ anları gâyet rüsvây gördiler⁽¹⁷⁾ ve her kimi kim gördiler, hâlini şordılar ve anlarda kışşaların şerh eylediler. Kaçan kim⁽¹⁸⁾ haber Melik Esved’e yitişdi. Yakın kaldı kim gâzabdan ve tasadan ödi şıdaydı⁽¹⁹⁾ ve hayreti ağlamağa ve şikâyet ve gümrrenmege mütebeddil oldı. Andan Melik Esved⁽²⁰⁾ ‘Arab beglerini cem’ eyledi. Yirlü yirinde oturdılar. Mertebelerine göre andan⁽²¹⁾ münhezimlere şordı, hâllerinden. Pes kışşaların evvel ü âhir şerh eylediler ve dahı ‘Âtıl⁽²²⁾ ibni Müsennâ’nuñ esîr olduğın ve ‘emmüsi oğlı öldüğün söylediler ve andan zahmetlerin⁽²³⁾ şerh eylediler ve andan soñra eyitdiler: “Yâ {Melik} Kays ibni Züheyr! Bizümile uğraşa gelmedi. Zîrâ ki [481a]⁽¹⁾ ‘Anter koyu virmedi.” ve eyitdi kim: “Bunlaruñ naẓır benem. Ben varayum. Ammâ Melik Esved naẓır⁽²⁾ sensin. Eger ol gelürse sende varasın, uğraşasın. Andan bize ‘Anter biş biñ⁽³⁾ fâris birle geldi ve bahâdurlarumuzu depeledi. Eyle olıcağ biz dahı nefsumüz kırtulduğın⁽⁴⁾ gânimet görüp kaçduk.” Kaçan kim Melik Esved begleri-y-ile bu mâ-cerâyı diñledi. Üzerlerine⁽⁵⁾ kıyâmet kopdı. Nedâmetden barmağların dişlediler. Melik Vehb dirlerdi, bir beg varıdı. ⁽⁶⁾ Melik Esved anı uşlu ve fettân i’tikâd iderdi. Ol eyitdi⁴³⁵: “Yâ melik! Hîç taşalanma⁽⁷⁾ ben varayın. Anuñ tākātın gidereyüm ve yüzünü çamura süreyüm.” Andan Melik Esved⁽⁸⁾ eydür: “Ol şeytâna sen kendüñ varmayınca olmaz. Yâ Vehb! Var kim ben seni bunuñ⁽⁹⁾ gibi demiçün şaklaram.” ve andan soñra Benî Şeybân eyitdiler: “Yâ melik! Bizde bile varuruz ve bu Benû⁽¹⁰⁾ Fezâre⁴³⁶ da bile

⁴³² Fizâre

⁴³³ Hışın

⁴³⁴ Pâzişâh-ı cihân

⁴³⁵ ol

⁴³⁶ Fizâre

varuruz ‘Anter'e.” didiler. Ammā Melik Esved eyitdi: “Ben Benū Fezāre'(y)i⁴³⁷ aña göndürmezem. ⁽¹¹⁾ Zīrā ki ‘emmüleri oğlıdur. Eger anı depeleseler yāḥuḡ esīr eyleseler eydürler ⁽¹²⁾ kim: “Melik Esved'ün elinden gelmedi. Bizi göndürdi, itdürdi.” Pes ben aña ⁽¹³⁾ göndermezem. İllā kendü ādemüm gönderürem ki söyledüğüm sözi ben kendüm ⁽¹⁴⁾ işleyem.” didi ve andan memleketde bir kişi varıdı. Huddāş bin Ġalāse dirlerdi. ⁽¹⁵⁾ ‘Aẓīm heybetlüyidi. Şöyle kim adı añılsa vehm alurlardı ve çok ⁽¹⁶⁾ müzāyākaya girmiş ve pehlevānları-y-ıla muḳābil olmuş kişi idi ve kuvvetde şöyle idi kim ⁽¹⁷⁾ ḳum dengini süñünün ucında urur ḳaldururdi ve yügüren atı ayağından tutar turgururdi ⁽¹⁸⁾ ve at yiñi-y-ile gelen süñüyü eliyile tutar iki{ye} bükürdi ve her ne çeriyile uğraşdı-y-ısa ⁽¹⁹⁾ şımışıdı ve her ne pehlevāna ⁴³⁸ muḳābil oldı-y-ısa depelemişidi ve Melik Esved'ün şedāyidde ⁽²⁰⁾ ḳılıcı idi ve leşkerinün güzīdesi idi. Ḳaçan kim Melik Esved yürise andan yakın kimse ⁽²¹⁾ yürimezdi. Pes anı getürdüp eyitdi kim: “Var ‘Anter'i esīr idüp getür. Ancaḳ ⁽²²⁾ i‘timādum sanadur ve sen bilürsin pāzişāhların nāmusu olur. Eger ‘Anter ⁽²³⁾ žāyi‘ olmazsa nāmus žāyi‘ olur ve ḳorḳaruz kim Kisrī mā-cerāyı işide. Anuñ ḳatında **[481b]** ⁽¹⁾ rüsvāy olavuz ve ben anı dilemezin ki ‘Anter'i Benū Fezāre⁴³⁹ tūtalar. Zīrā anlar benden amān dilediler. ⁽²⁾ Eger anları gönderürsem eydürler kim melikün amānından hiç fāyide itmedük. Düşmānına ⁽³⁾ bizümile ḳadir olur. İmden senden dilerem ki otuz biñ er alasin varasin ve dahı cehd ⁽⁴⁾ iderem ki ad senün ola ve feth senün elünde ola. Tā ki ‘Arab'ün a‘lāsı olasin ve seyfū'l-⁽⁵⁾devleteyn olasin. Bir bizüm devletümüz bir ‘Acem devleti.” Ḳaçan kim Huddāş Melik Esved'ün ⁽⁶⁾ kelāmın işitdi. Burnına şeyṭān yil urdı. Andan eyitdi: “Yā melik! Her kişiden sen beni ⁽⁷⁾ yig bilürsin ki şiddetüm ve kuvvetüm ne mertebededür. İmdi benüm rızām yokdur kim o ⁽⁸⁾ bir ḳula muḳābil olam. Ammā ṭā‘atün farzdur. Evet bu sehel işdür. ‘Anter'i ve cemī‘-i ⁽⁹⁾ Benī

⁴³⁷ Fizāre

⁴³⁸ ~~Kim~~

⁴³⁹ Fizāre

‘Abs’üñ⁴⁴⁰ erini ve ‘avretini ipe dizem. Saña getürem.” didi. Pes Melik Esved feraḥ⁽¹⁰⁾ oldu, anuñ söziyle ve du‘ā eyledi ve otuz biñ er koşup gönderdi. Dürlü dürlü serā-perdeler⁽¹¹⁾ ve çadırlar ve tabllar⁴⁴¹ ve zurnālar ve altun başlu ‘alemler ve altun kuşaklu kullar ve çok⁽¹²⁾ ḥarb aletleri birle leşkerini bezedi ve süñüler ve cuḳallar ve cevşenler, eyü atlar⁽¹³⁾ birle müzeyyen eyledi ve andan iki fersaḥ yir bile gitdi. Daḥı Ḥuddāş’ı vidā‘layup⁽¹⁴⁾ eyitdi kim: “Ġāfil olma. Zīrā senüñ inkisāruñ benüm heybetümüñ inkisārıdur ve mertebe⁽¹⁵⁾ müñ eksilmesidür.” Andan bir dāḥı vidā‘ idüp döndi. Yine Ḥīre’ye geldi. Ḥuddāş⁽¹⁶⁾ daḥı leşkerüñ öñine düşdi ve bu ebyātı inşād itdi, yola revān oldu.⁽¹⁷⁾ **Şi‘r.**⁽¹⁸⁾ [Arapça şiir⁽¹⁹⁾ Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir **[482a]**⁽¹⁾ Arapça şiir.]⁽²⁾ İşde bunlaruñ mā-cerāsı bu. Ammā vezīr kim ‘Amr bin Nufeyl’dür, kaçan kim ol ‘asker-i kıtālī⁽³⁾ ‘Anter’e gider gördi. Müteḥayyir bī-āram oldu. Andan ‘Anter’e kāğıd yazdı, eyitdi kim: ⁽⁴⁾ “Saḳluḡuñıla ol işüñi fikrile işle. Ümīzdür kim sen Ḥuddāş’ı esīr idesin⁽⁵⁾ ve ‘Ātıl’a yoldaş eyleyesin ve ḥāṭıruñdan geçeni bu leşkere işle.” didi. Andan⁽⁶⁾ mektüb göndürdi. Ol kullıla kim evvel ki nevbetde göndermişidi. Pes⁽⁷⁾ kul ṭaban kaḳup ‘Anter’e yitişdi ve mektübı aña virdi ve ol daḥı ‘Urve’ye şundi,⁽⁸⁾ okutdı, diñledi. Mefhūmını bildi. Andan Melik Ḳays ḳatına geldi. Aña daḥı ḳışsa(y)ı⁽⁹⁾ bildürdi. Andan Ḳays ‘Arab beglerin cem‘ itdi ve anlara leşker geldüġin⁽¹⁰⁾ bildürdi ve anlara eyitdi kim: “Yaraḳlanuñ tā küllümüz düşmana gidelüm.” Bu kez ‘Anter eydür:⁽¹¹⁾ “Yā melik! Aña benden ġayrı ḳişi varmaz. Ancaḳ ben varuram biş biñ erile ḥālīḳ-ı celīl⁽¹²⁾ ḥaḳḳı[yı]çün kimseñüz baña yardım itmen.” didi. Andan bir bir leşkerini getürdi⁽¹³⁾ ve ol gün ḳatlandı daḥı Melik Ḳays ve Benū ‘Āmir begleri{ne} vidā‘ idüp gitdi.⁽¹⁴⁾ Leşkeri öñince gider ve bu şi‘ri okurdi: **Şi‘r.**⁽¹⁵⁾ [Arapça şiir⁽¹⁶⁾ Arapça şiir⁽¹⁷⁾ Arapça şiir⁽¹⁸⁾ Arapça şiir⁽¹⁹⁾ Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir **[482b]**⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir.]⁽³⁾ **Rāvī eydür:** Kaçan kim şi‘rden fāriġ

⁴⁴⁰ ‘Abes

⁴⁴¹ tabıllar

oldı. ‘Urve du‘ā idüp eyitdi kim: “Ağzuñ ⁽⁴⁾ ve dilüñ bākī olsun ve gönüñ süst olmasun.” ve ‘Anter dağı ‘Urve'ye du‘ā itdi. ⁽⁵⁾ Andan ol gün yürüdiler. Tā aḥşam olunca Mevmaza adlu bir yire yitişdiler ve anda kōndılar. ⁽⁶⁾ Yatşu vakti olıcağ ‘Anter kārındaşı Şeybüb'a buyurdi kim düşmān leşkerine vara, ⁽⁷⁾ göre ve kendülerden ıraklığın ve ne vaktin üzerlerine geldüğün bile. Tā anı şımağ ⁽⁸⁾ tedbīrin ide. Eglenmeye Şeybüb dağı “{*Es-sem‘u*} ve‘*t-tā‘e*.” diyüp sāz u selebin geydi ⁽⁹⁾ ve ol sā‘at çıkdı ve gitdi. Ammā ‘Anter ol menzilde āram itdi. Tā ki şubḥ ⁽¹⁰⁾ olunca ve andan yola girüp gitdi. Tā ikindüye dek. Ammā Şeybüb çün ⁽¹¹⁾ ğāyet ğuşşalanurdi. Nā-gāḥ Şeybüb eser yıl gibi yitişdi. Pes ‘Anter anuñ ⁽¹²⁾ geldüğine feraḥ oldı. Andan ḥālinden şordı. Şeybüb eydür: “Yā kardaşum! ⁽¹³⁾ Leşker senden bir günlük yirdedür. Key fikr eyle. Vaktüñe ḥāzır ol.” ⁽¹⁴⁾ didi ve andan ‘Anter ‘Urve'ye eydür: “Yā ebe'l-ebyaz! Bil kim bu leşker yüz leşkerdür. ⁽¹⁵⁾ Huşūşā ki içlerinde ancılayın pehlevān var. Dilerem kim bunlaruñıla cengümüz ⁽¹⁶⁾ uzamaya. Bir yaña ola benüm fikrüm şuña müncer oldı kim sen biñ ⁽¹⁷⁾ kişi alasın Şeybüb señünile bile şimdiden gidesiz. Tā ki irte olunca düşmānuñ ⁽¹⁸⁾ ardına geçesiz ve kaçan uğraş vakti ola oğlum Meysere'(y)i ve ‘emmüm oğlı ‘Amr'ı ⁽¹⁹⁾ biñ kişiyile düşmānuñ sağ yanına kemīne gönderem ve dağı kardaşum Māzin'i ⁽²⁰⁾ ve ‘Alkama'(y)ı şol yanına gönderem. Biñ kişiyile ve biz düşmāna karşı tıravuz. İki biñ ⁽²¹⁾ kişiyile ammā ben gizlenem. ‘Emmüm Mālik'i leşkerde koyam. Tā kaçan kim geleler. Bizi az ⁽²²⁾ görüp tama‘ eyleyeler dağı üzerümüze ḥamle eyleyeler ve bizi leşkerde şanalar. Andan ⁽²³⁾ anlara mehl virevüz. Tā ortamuza gireler ve çādırlarından ırak olalar. Eyle olıcağ [483a] ⁽¹⁾ sen artlarından çık. Çādırı yağmala ve andan iki yaña dağı kemīn erine çağır. Sağdan ⁽²⁾ ve şoldan çıksunlar. Ol vaktin ben dağı anlara görnürem ve kılıç ururam. Siz dağı her taraftan ⁽³⁾ kılıç koyuñ. Tā ki düşmānuñ öñünü kōmayalum kim soñına ulaşa.” Kaçan kim ⁽⁴⁾ ‘Urve ‘Anter'ün kelāmını diñledi. Biñ kişi urundulayup Şeybüb öñince ⁽⁵⁾ aldı, gitdi ve ‘Anter dağı yoldan taşra çıkup tā gicenüñ bir baḥşı geçince ⁽⁶⁾

gitdi ve andan bildi kim düşmānıla anuñ ortasında bucuk günlük yir ıaldı. Eyle olacaq ⁽⁷⁾ indi ve şabāha dek diñlendi. Kaçan kim gün toğdı. Oğlı Meysere'yi getürdi. ⁽⁸⁾ Aña biñ er koşdı. ‘Amr'ıla kim ‘Able'nüñ qardaşıdur ve anlara ışmarladı kim ⁽⁹⁾ uyumayalar. Andan yoluñ sağ yanına göndürdi ve qarındaşı Māzin'i okudı ve ‘Alkama ⁽¹⁰⁾ bin Ğalase'(y)i okudı. Anları dağı biñ güzide erile yoluñ şol tarafına göndürdi ⁽¹¹⁾ ve anlara da ışmarladı kim kaçan leşker görünse gizleneler ve andan ‘Anter ⁽¹²⁾ iki biñ bākī leşkeri[yi]le gitdi. Tā ki irte olunca. Andan kemīn erine ⁽¹³⁾ düşmān erinüñ tozu göründi. Şöyle kim direk direk olup toz toza ⁽¹⁴⁾ ulaşmış gelür ve tırırak borılar ve kūsar na‘rası yitişdi ve andan şoñra ⁽¹⁵⁾ ‘alemler zāhir oldı ve leşkerler gözükdı ve gümüldüden yirler şarsıldı. ⁽¹⁶⁾ Ammā Huddāş leşker öñince Kağan Arslan gibi gelürken ‘Anter'üñ ⁽¹⁷⁾ leşkeri ki iki biñ eridi. Qarşusunda gördi ve andan ol çerinüñ azlığına ⁽¹⁸⁾ mütehayyir olup yanındağı ‘Arablara eydür: “Bizi bunda getürmedi. İllā bu azacuk leşkerüñ ⁽¹⁹⁾ eceli getürdi. Ammā bu bize ‘ār-ı ‘azımdür ki bu kadar leşkerile muqātele idevüz.” ⁽²⁰⁾ Andan bir mehter okudı, eyitdi kim: “Var bu t̃ayifeye eger anlaruñ ‘aklı bileyise benüm ⁽²¹⁾ pehlevānlıgumıla ve leşkerüm çoklığı-y-ıla qorqud. ‘Anter'e eyit kim: “Vāy saña yā ‘abde's-sü!” ⁽²²⁾ Önegülügi qo. Anuñ saña şimdi fāyidesi yoqdur. Çok melikler incitdüñ ve çok mübārizler ⁽²³⁾ depeledüñ. Velī üzerüñe buncılayın leşker gelmedi. İmdi nolacağüñ key fikr eyle. **[483b]** ⁽¹⁾ Saña helāklik gelmezden öñdün gel bizüm serverümüz Huddāş'ıñ öñinde baş qo. Tā ki ⁽²⁾ saña amān virsün. Peşimān olmazdan öñdün şoñ peşmānlık saña aşşı itmez ⁽³⁾ degil.” didi ve andan ol mehter atın döndürdi ve süñüsini qaldurdı. Dağı ‘Anter leşkerinden ⁽⁴⁾ yaña dönderdi. Yakın varıcak çağırdı, didi kim: “Yā Benī ‘Abs! ⁽⁴⁴³⁾ ‘Anter-i ra‘ī ve bāğī sizde midür? ⁽⁵⁾ Tā ki ne direm işide qorquduram anı. Ol oddan kim size görünmez ve ol kılıçdan kim siz ⁽⁶⁾ bilmezsiniz.” **Rāvī eydür:** Henüz dağı mehter kelāmın temām itmedin, ‘Anter aña tiz yitişdi. ⁽⁷⁾

⁴⁴² Sev³

⁴⁴³ ‘Abes

Çerinüñ sağ yanından ve andan süñü birle gögsinden urdı, yağrınında çıkdı. Kaçan⁽⁸⁾ Huddāş aña nazar eyledi, çağırdı. Zīrā ölen ‘emmüsi oğlıdıydı, eyitdi kim: “Yā ‘Arablar! Getürüñ⁽⁹⁾ baña bu azacuk çeriye. Tā anlaruñ helākıyıla cigerüm şovudam ve boyunların uram⁽¹⁰⁾ ve ‘azābların uzadam.” didi. **Aşma‘i Eydür:** Dağı Huddāş kelāmın temām itmedin. Leşkerinden⁽¹¹⁾ dört biñ kişi seçildi. Dağı bu azacuk leşkere hamle eylediler ve çağrışdılar, eyitdiler kim: ⁽¹²⁾ “Vāy size yā mel‘ünlar ki! Kendü elüñüzile kendüñüze ölüm getürdüñüz. ⁽¹³⁾ Gelüñ imdi bize teslīm oluñ. Ecel gelmezden öñdüñ kim nefsüñüz üzerine od ⁽¹⁴⁾ yaqduñuz ve yalıñlarına yakıldıñuz.” didiler. Kaçan kim ‘Anter bunlaruñ kelāmını işitdi ⁽¹⁵⁾ ve dağı hamlelerin gördi. Leşkerine emr eyledi. Anlar dağı bir kezden kılıçlar kından ⁽¹⁶⁾ çıkarup hamle itdiler ve ‘Anter kendüzin leşker arasında penhān itmişidi. ⁽¹⁷⁾ Aşla hiç söz söylemezdi. Belki kelleleri tozıdurdı ve bahādurları vücūddan ⁽¹⁸⁾ ‘ademe iletürdi ve darba haqqını ve ta‘na şıdkını virürdi. Her kişiye ne müsteħaķ ise ⁽¹⁹⁾ anuñıla muķābil olurdu ve kuşları ādem etinden toyardı ve cānları çıkardı ⁽²⁰⁾ ve başlar uçardı ve kelleler tozudurdı. Andan Huddāş’uñ ol dört biñ erini dört ⁽²¹⁾ yanından na‘ralar urup ortaya alup kırdılar ve şıdılar. Kaçan kim Huddāş nazar ⁽²²⁾ itdi. Gördi kim kendünüñ t̄ayifesini ne ‘Anter cemā‘ati ġālib olup kıovmağa meşġul ⁽²³⁾ oldılar. Cān başına şıçradı ve çerisine çağırdı. Bir kezden hamle eylediler ve na‘ralar **[484a]** ⁽¹⁾ urdılar ve kendüzi dağı na‘ra urup leşkeri öñince yürüdi. Ammā ‘Anter cemā‘ati düşmāndan ⁽²⁾ yaña sedd-i İskender gibi müteveccih olup t̄urdılar. Yalıncaķ kılıçlar birle {ki} kanlar t̄amarda, ⁽³⁾ ilikler süñüklerde heybetden kıurıdı ve yirüñ bir kıatı hevāya tozdı. Ammā ‘Anter vardı ⁽⁴⁾ ve geldi ve leşkeri kıarçaşdı ve kıçın kıçın gitdi. Tā şuña dek kim Huddāş leşkeri kemīn ⁽⁵⁾ erinüñ ortasına girdi. Andan Huddāş leşkerine çağırdı ve eyitdi kim: “T̄utuñ bu cemā‘ati, ⁽⁶⁾ esīr idüñ ve boķazlarına ip t̄aķuñ, müteħayyir idüñ.” didi ve leşker anı işidiceķ ⁽⁷⁾ kıaşd itdiler kim varalar ‘Anter çerisini esīr ideler. Bunlar bu hāldeyiken arkularında ‘Urve ⁽⁸⁾ cemā‘ati zāhir oldı.

Na‘ralar urup çadırılarını yıkdılar ve rahtlarını yağmaladılar. ‘Urve rahtı ⁽⁹⁾ leşkerinden yüz kişiye ısmarlayup bākī leşkerile Huddāş leşkerinüñ ardından ⁽¹⁰⁾ amān vormeyüp kılıç koydı ve Huddāş leşkeri bu hāli göricek mütehayyir kaldı. Kaşd ⁽¹¹⁾ itdi kim ‘Urve leşkerine döneiydi. Anı gördi kim sağ yanından Meysere leşkeri yitişdi ⁽¹²⁾ ve demürden sed bigi tokundı ve ol yaña nazar itdügi dem anı gördi kim Māzin leşkeri ⁽¹³⁾ şol tarafından ol dahı hamle eyledi ve andan ‘Anter çağırdı, eyitti kim: “Yā muħanneşler! Benem ⁽¹⁴⁾ ‘Anter ibni Şeddād.” **Rāvī eydür:** Hemān dem leşkerler birbirine qarışdı ve yirler ⁽¹⁵⁾ ve deñizler na‘radan ditredi ve yirüñ bir katı bahrı mişāl hevāda mevc urdı ve bahādurlar ⁽¹⁶⁾ atlarından yıkıldılar ve ‘araqlar kan birle muhteliş oldı. Ammā ceng arasında ‘Anter'üñ ⁽¹⁷⁾ gözi Huddāş'a tuş oldı ve andan süñüyile urdı. Atlar arasına düşürdi ve gitdi. ⁽¹⁸⁾ Eyle olıcaķ Şeybüb ‘Urve leşkerinden anı gördi kim Huddāş'ıñ ‘alemleri yıkıldı. ⁽¹⁹⁾ Pes ol tarafa at sürdi. Giderken Huddāş'ı gördi kim atlar ayağı altında yatur. ⁽²⁰⁾ Yakın olmış kim ola def'i üzerine indi ve bağladı ve andan çağırdı, eyitdi kim: “Yā Benī ⁽²¹⁾ Şeybān! Dahı kimüñiçün ceng idersiz. İşde serverüñüz esir oldı ve Cebeley'n'den ⁽²²⁾ bize yardım yitişdi. Benī ‘Āmir'den pes şimden şoñra sizden sa‘id oldur kim kaçmaķ ⁽²³⁾ taleb eyle.” Ölüm şerābın içmezden öñdün kaçan kim Huddāş leşkeri Huddāş'ı gördiler kim **[484b]** ⁽¹⁾ esir olmış ve ‘Anter ‘alemi yıkdı ve ‘alem-dārı depeledi ve bunlar çōbānsuz koyun bigi kaldı. ⁽²⁾ Pes her birinüñ cehdi ol oldı kim ma‘reke yirinden kaçā. Eyle olıcaķ Huddāş'ıñ leşkeri ⁽³⁾ şındı ve bölük bölük olup kaçdılar ve Benū ‘Abs⁴⁴⁴ ardından yanar od gibi girdiler, kırdılar ⁽⁴⁾ ve yiri ‘aķīķ mişāl kanları-y-ıla boyadılar ve tā gice olinca kovdılar ve andan ‘Anter feraħ ve mużaffer ⁽⁵⁾ çadırına döndi. Giderken bu şi‘ri okurdi: **Şi‘r.** ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁴⁾ **Rāvī eydür:** Kaçan kim ‘Anter şi‘ri temām eyledi. ‘Arab t̄ayifesi feşāhatinden ⁽¹⁵⁾ müte‘accib

⁴⁴⁴ ‘Abes

oldılar ve ol ğanāyimi ve emvālī cem' itdiler. Tā şubḥa dek andan Cebeley'n'den ⁽¹⁶⁾ yaña müteveccih olup gitdiler. Yakın varıcaḳ Melik Ḳays'ıla 'Arab beglerine ḥaber oldu. ⁽¹⁷⁾ 'Antere' karşı çıḳdılar. Sāz-endeler ve gūy-endeler ve çalkuları-y-ıla andan gelüp indükleri ⁽¹⁸⁾ sâ'at 'Anter māl-ı ğanāyimi hep ulaşırdı ve 'Arab ḥalkı anuñ keremini 'aceblediler. ⁽¹⁹⁾ Andan Ḥuddāş ibni Ğulāse'(y)i ve 'Āṭıl ibni Müsenna'yı getürtdi ve anlara eyitdi kim: “Mālī yaraḳlañ ⁽²⁰⁾ nefsüñüze fidā virüñ ve illā boynuñuzı ururam.” didi. Andan Ḥuddāş 'Urve'ye eydür: “Yā veche'l-⁽²¹⁾'Arab! Şāḥibüñe di. Bizüm cānumuzı bize bağışlasun ve bizden ne isterse istesün. ⁽²²⁾ Ḥālümüze göre virelüm.” Bu kez 'Anter eydür: “Ben sizden istemezem. İllā şunı kim 'ādet-i ⁽²³⁾ 'Arab anuñ üzerinedür. 'Arab deve diler. Pes bende deve dilerem. Her biriñüzden biñ deve [485a] ⁽¹⁾ ve yüz at ve elli ḳul ve elli cāriyeden ziyāde istemezem. Zīrā ki ḥalüñüz ol ḳadardur. Eger metā'laruñuz ⁽²⁾ almaḳ istesem daḥı ziyāde ṭaleb iderdüm.” Bu kez Ḥuddāş eydür: “Yā veche'l-'Arab! Vallāhi Melik ⁽³⁾ Esved'üñ {ki} cemī'ḥ ḳabāyilüñ pāzīşāhidur. Otlāğında ol ḳadar devesi yokdur. Pes biz nice ⁽⁴⁾ ḳādir oluruz aña ki cümerā-yı 'Arab'danuz.” Andan 'Anter eyitdi: “Eger ben sizüñ ⁽⁵⁾ cümerā-yı 'Arab'dan olduĝuñuz bilmesem daḥı ziyāde isterdüm.” Andan şoñra emr ⁽⁶⁾ eyledi baĝladılar. Ḥabs eylediler māl virsünler diyü ve andan kendüzi yimege içmege ⁽⁷⁾ meşĝül oldu. İşde bunlaruñ ḥālī bu. Ammā Melik Esved begleri-y-ile gönli Ḥuddāş'a ⁽⁸⁾ müte'allıḳ idi, eydürlerdi kim: “Pāzīşāḥ bu nevbet seyfi-ḳātı'nı gönderdi. Şübhesüz ⁽⁹⁾ 'Anter'i esir ider yā öldürüp başın süñüye şancar. Şāzılıḳ birle getürür.” ve Hışn ⁴⁴⁵ anı ⁽¹⁰⁾ işidicek eydürdi ki: “İnşā'allāḥ öyle ola. Şerrinden ve mekrinden ḳurtulavuz.” Ammā ⁽¹¹⁾ vezir işidicek anlara la'net okuyup eydürdi kim: “'Anter'e vācibdür ki sizüñ ⁽¹²⁾ diyāruñuzı yıḳa ve āsāruñuzı ḳal' ide. Eger ḳumlar sağışınca olursañuzda.” ⁽¹³⁾ Bular bu sözdeyiken feryāz āvāzesi geldi ve münhezimin yitişdi. Yalıncaḳ ve yalın ⁽¹⁴⁾ ayak ve ekseri yayāḳ. Pes anlara ḥāllerin şordılar ve

⁴⁴⁵ Hışn

anlarda eyitdiler kim: “‘Anter ⁽¹⁵⁾ bizi yile virdi ve leşkerümüzi üftāze itdi ve bahādurlarumuzu öldürdi.” ve andan ⁽¹⁶⁾ Huddāş'ı şordılar: “Zamān aña ne işledi.” diyü cevāp virdiler. “H̱or u haķīr ve ‘Anter'e esīr ⁽¹⁷⁾ eyledi.” diyü kaçan kim anı işitdiler, çağırışdılar ve başlarına dünyā çevründi. Andan ⁽¹⁸⁾ eyitdiler kim: “Eger bu vāķi‘ ise ‘Anter bizüm memleketümüzi yıkar ve āsārumuzu kal‘ ⁽¹⁹⁾ ider.” didiler. İşde bunlaruñ hāli böyle. Ammā ‘Arab begleri kaçan kim bu haberi işitdiler. ⁽²⁰⁾ Hışın⁴⁴⁶ ve Sinān ve Melik Vehb ibni Mevhūb ve Sübey‘ bin el-Hārīs münhezīme karşı ⁽²¹⁾ çıkdılar. Gördiler kim aç ve yalıncaķ ve yayaķ ol tuta gitdükleri ziynet-i kāmileleri ⁽²²⁾ ve ol vāfir yaraķları gitmiş tārūmār olup gelürler. Korkudan kardeş kardeşa ⁽²³⁾ ve oğul ataya bakmaz. Kaçan kim anı gördiler mütehayyir oldılar ve nefesleri tıttıldı. Andan **[485b]** ⁽¹⁾ andan Sübey‘ ilerü yürüdi eyitdi kim: “Yā kavm! Size ne belā geldi ve arduñuzdan ⁽²⁾ kim kovar kim böyle kaçarsız?” didi. Pes mā-cerāyı yine i‘āde itdiler ve andan ⁽³⁾ Melik Esved'üñ üzerine girdiler ve yaķalar yırtup ol kadar ağlaşdılar kim ‘ālem ⁽⁴⁾ gözlerine zūlmet oldu. Melik Esved eydür: “Siz neden böyle olduñuz? Leşkerüñüz ẖoz ⁽⁵⁾ çoğıdı.” ve bunlarda {‘Anter} ne vechile kemīn itdüğün ve Huddāş'ı ne tıttduğün ⁽⁶⁾ evvel ü āķir eyidi virdiler ve andan eyitdiler kim: “Bizden on biñ kişı artuķ öldi ⁽⁷⁾ ve kırtulanumuzuñ hāli bu.” didiler. Kaçan kim Esved anı işitdi. Gözlerinden yaş ⁽⁸⁾ dökölüp eyitdi kim: “‘Anter itdüğün baña hīç kimse itmedi. Anı ben şimden soñra ⁽⁹⁾ nice öldürecegüm hīç fikr idemezem.” didi. Gözlerinüñ yaşı yañaķlarından ⁽¹⁰⁾ aşığa dökölüdi. Andan Hışın bin Hūzeyfe eydür: “Yā melik! Şimden soñra sen varmaķdan ⁽¹¹⁾ ğayrı çāre yokdur. Cemī‘-i leşkerüñile ki tağda yaturken deprendürmeyüp tutasın.” ⁽¹²⁾ didi. Andan vezīr eydür: “Yā Hışın!⁴⁴⁷ Utanmaz mısın ki buncılayın söz söylersin. Vallāhi ⁽¹³⁾ ol büyük ‘ārdur ki pāzişāh āzametiyile ancılayın bir şirrīr kıla muķābil ola. ⁽¹⁴⁾ Bunca leşker birle ola kim tağı hışār idine. Kaçan ğalebe görse bahādurları ⁽¹⁵⁾ depeleye. Evet benüm kıatımda şavāb oldur kim

⁴⁴⁶ Hışın

⁴⁴⁷ Hışın

pāzişāh evvel esīrleri kırtara ⁽¹⁶⁾ kendü varmazdan öñdün ve illā helāk olurlar.”

Kačan ki Melik Esved vezirün ⁽¹⁷⁾ sözini işitdi, şavāb gördi. Andan eyitdi kim: “Yā vezīr! Kār-dān dindi bir kişi ⁽¹⁸⁾ gönder. Gör ‘Anter bizden ne ister? Tā esīrlөрümüze kırtarmaķıçün virevüz.” didi. ⁽¹⁹⁾ Andan “*Es-sem‘u ve‘t-tā‘e.*” diyüp kalkdı. Evine geldi ve ‘Arab begleri daķı tağıldılar. ⁽²⁰⁾ Vezīr diledi kim ‘Anter'e kāğıd yazup mā-cerāyı bildüre ve esīrleri fidāya kese. ⁽²¹⁾ Nā-gāh kıllarından birkaçı iķerü girdi. Andan eyitdiler kim: “Yā mevlānā! ‘Anter'ün ⁽²²⁾ resūli geldi. Elinde kāğıd var. İķerü girmek ister.” didiler. Kačan kim anlaruñ ⁽²³⁾ sözini işitdi. “Varuñ, getürüñ!” didi. Pes geldiler vezīre iletdiler. ‘Anter'ün [486a] ⁽¹⁾ ol kıulı gönderdüğine sebep buyıdı kim kačan kim leşkerden selāmet döndi ⁽²⁾ ve ğanāyim-i ‘Arab'a ulaşırdı. Andan yimege ve iķmege meşğul oldu. Bir nice günden ⁽³⁾ şöñra bir ğün mestlik fi‘lile ‘Urve'ye eydür: “Yā ibne ‘ammi! Neye oturursın?” Andan şöñra ⁽⁴⁾ 448 ‘Urve eydür: “Yā ne işleyeyüm? Yā hāmī-yi ‘Abs! ⁴⁴⁹” ‘Anter eydür: “Ben Hīre'ye giderem ⁽⁵⁾ ve anda ne kağar ‘Arab varısa boyunlarını ururam ve ħarīmlerini aluram Melik Esved'ün ⁽⁶⁾ ħarīmiyile bundağı esīrlөрün boyunların urduğumdan şöñra.” Kačan kim ‘Urve anuñ ⁽⁷⁾ kelāmını işitdi. Bildi kim ğāyet mestdür. Pes eyitdi kim: “Yā ebe'l-fevāris! Şabr it, ⁽⁸⁾ ivme. ğün öñüşdür varasın.” didi. Bu kez ‘Anter ‘Urve'nün kelāmına kaķıdı, eydür: ⁽⁹⁾ “Yā ‘Urve! Beni nice kırkıdursın? Bilmez misin kim ecelsüz kimse olmaz ve niķün ⁽¹⁰⁾ bu kıatumuzdağı itlere ‘azāb eylemezüz.” dir. Andan buyurdı. Huddāş ibni Ğalāse'(y)i ve ‘Ātıl ⁽¹¹⁾ ibni Müşennā'yı ve Mirķāl'ı getürdiler. Andan üç kıula buyurdı kim: “Yalıñ kılıçlar birle başları ⁽¹²⁾ üzerinde turalar ve kıullar daķı emrini tıtdılar.” Andan ‘Ātıl'a eydür: “Yā veled-i zinā! ⁽¹³⁾ Allāh ħaķķı-y-iķün fidāyı ta‘cīl getürmezseñ ol kıula emr iderem. Boynuñı urur.” Kačan kim ⁽¹⁴⁾ esīrlөр anuñ sözünü işitdiler ve fi‘lini gördiler ve ğözlerine nazar itdiler. Gördiler ⁽¹⁵⁾ kim şiddet-i sekrden cemreye dönmiş. Andan ħuzū‘ıla ve zelletile: “Yā seyyid! Biz cemī‘ümüz ⁽¹⁶⁾

⁴⁴⁸ bir ğün mestlik

⁴⁴⁹ ‘Abes

saña esīrüz, ğalebeyile ve ƣahrıla. Di imdi bizi māl kes. Ne isterseñ iste ⁽¹⁷⁾ ve bizi bağla ƣatuñda ƣuralum. Andan māl bir ādemüñ gönder varsun, ⁽¹⁸⁾ getürsün.” didiler. ‘Anter eydür: “Her birüñüzden biñ deve ve biñ at ve elli ƣul ve elli ⁽¹⁹⁾ cāriye ve on biñ ƣoyun ve biñ şevb dībācdan ve delihī emvalden.” Anca nesne istedi ⁽²⁰⁾ kim Melik Esved aña ƣādir degül. Ƙaçan kim esīrler anuñ fi‘lini gördiler. Ƙorƣularından ⁽²¹⁾ her ne kim didi-y-ise yazdılar ve cemī‘-i mā-cerāyı Melik Esved'e bildürdiler. Andan ‘Anter ⁽²²⁾ nāmeyi alup bir ƣulına virdi ve emr eyledi kim vezīre ulaşıdura ve andan nāmeyi ƣul ⁽²³⁾ alup cidd ü keddile gitdi. Tā Hīre'ye ulaşıdı, vardı. Vezīre virdi. Nitekim zıkr itdün [486b] ⁽¹⁾ andan girdi. Mektübı vezīre ışımarladı ve mā-cerāyı şerh eyledi. Vezīr feraħ olup buyurdi. ⁽²⁾ Ƙula ikrām eylediler. Ƙaçan kim yarındası oldı, vezīr mektübı aldı. Melik ⁽³⁾ Esved ƣatına vardı yir öpüp eyitdi kim: “Yā melik! Bu ‘Anter ƣatında {ki} esīrlerüñ ⁽⁴⁾ kāğıdıdur.” didi ve andan açdı. İçinde ne varısa işitdürdi, hıṭābından esīrlerüñ ⁽⁵⁾ ‘azābından. Ammā begler ƣaçan kim Huddāş'ıñ ve ‘Āṭıl'ıñ ve Mirƣāl'ıñ hıṭābını işitdiler. ⁽⁶⁾ Esirgeyüp rikƣatıle ağlaşıdılar ve ol {nesne} Melik Esved'e ğāyet güç geldi. Andan emr eyledi. ⁽⁷⁾ ‘Anter'üñ ƣulını getürdiler ve Melik Esved eyitdi kim: “‘Anter şimdi ne işler?” Ƙul eydür: ⁽⁸⁾ “Yir ve içer. Ğuşşası ve teşvīşi yok.” Bu kez Melik Esved eydür: “Alduğı māl ⁽⁹⁾ aña yitmezmididi kim bizden dağı māl ister?” didi. Andan ƣul eydür: “Yā Mevlāye! Ol māl ⁽¹⁰⁾ ol ulaşıdurdı. Şimdi develer boğazlayup şerāblar içüp baḣşışler ider. Aña māl ⁽¹¹⁾ mı yiter?” dir. Andan Melik Esved eydür: “İçmesün mi kendü māl ve atası māl degül.” Ƙaçan kim ⁽¹²⁾ ‘Arab{lar} işitdiler, ‘Anter'üñ keremine şehādet eylediler. Andan Melik Esved eyitdi: ⁽¹³⁾ “Bu işde ne fıkr idersiz.” ve Benū Şeybān eyitdiler: “Biz şāhibimiz Huddāş fidāsını virürüz.” ⁽¹⁴⁾ ve Benū Selīm eyitdiler: “Biz dağı ‘Āṭıl ve Mirƣāl fidāsın virürüz.” Melik Esved eydür: “Bu olur ⁽¹⁵⁾ iş degüldür ki ben anları hıżmetüme gönderem dağı varalar. Esīr olalar. ⁽¹⁶⁾ Dağı siz fidā viresiz ƣıƣarasız.” dir. Andan emr eyledi develer ve ƣoyunlar ve ƣullar ⁽¹⁷⁾ ve cāriyeler ve dağı ‘Anter mektübında ne

yazdı-y-ısa mecmû'ını öñinde hâzır eylediler. ⁽¹⁸⁾ Kaçan kim Melik Esved ol mālā nazar eyledi, peşimān oldu ve elden çıkduğına guşşa⁽¹⁹⁾landı ve eyitdi kim: “Bu bize miḥnet-i ‘aẓīmdür. Vallāhi bu māl ‘Anter'üñ bize ṭama‘ın ziyāde ider.” ⁽²⁰⁾ Eydür kim: “Vallāhi Melik Esved bu mālī baña göndermedi. İllā korkusundan ⁽²¹⁾ ve üzerine kıyāmet kopup barmaklarını nedāmetden dişledi.” Andan eyitdi kim: “Bu mālī ⁽²²⁾ ‘Anter'e kim iletür?” Vezīr eydür: “Minhāl'den münāsib kimse yokdur. Zīrā ki ol ⁽²³⁾ ‘āzam-ı nāsdandur, şalāḥda ve ‘aķılta ve feşāḥatde. Ammā ol ‘Anter'i çok zamānıdı severdi.” [487a] ⁽¹⁾ Pes vezīr diledi kim anı göndere tā ki ‘Anter'ile ‘ahdini yiñileye ve mā-cerāyı aña ḥaber ⁽²⁾ vire. Kaçan Melik Esved vezīrūñ kelāmını işitdi, şavāb gördi ve mālın Minhāl'e ⁽³⁾ işmarladı ve gönderdi. Andan Hışın bin Huzeyfe Minhāl'e eydür: “Yā Minhāl! ‘Anter'e ⁽⁴⁾ varıcaķ anı Melik Esved'ile ve ‘Arab çoklığıyla korkut. Gücüñ yitdükce cehd ⁽⁵⁾ it ve aña bildür. Kisrī'ye Melik Esved kimse gönderdüğün tā ki {korkma.” Minhāl} anuñ ⁽⁶⁾ sözine kaçıdı, velī aña izḥār itmedi. Andan mālī aldı ve gitdi ve ‘Anter'üñ ⁽⁷⁾ kılını evvel göndürdi. Tā mālī geldüğün ‘Anter'e bildüre ve kıl daḥı ṭurmadın gitdi. ⁽⁸⁾ Tā bir gün cibālde ‘Anter'e vardı ve aña ḥālī bildürdi ve eyitdi kim: “İşde Minhāl ⁽⁹⁾ emvālī getiriyorur.” ⁴⁵⁰ ‘Anter anı işidicek feraḥ oldu. Andan bindi. Oğlı Meysere ⁽¹⁰⁾ ve ‘Urve ve Mülā‘ibü'l-Esinne ve ‘Āmir ibni Ṭufeyl ve Melik Kays ve Rebī‘ ibni Ziyād ve Melik ibni ⁽¹¹⁾ Kırād ve Benū ‘Āmir ve Benū Ğanī ve Benū Kilāb bilesince Minhāl'e karşı gitdiler; vardılar; ⁽¹²⁾ buluşdılar ve görüşdiler ve cemā‘at-i ‘Anter cemī‘si Minhāl'e ḥizmet itdiler. Zīrā bilürlerdi kim ⁽¹³⁾ ‘Anter'üñ muḥibbidür. Andan getürdiler, kondurdılar ve konukladılar ve mālını alup leşkere ⁽¹⁴⁾ ve ‘Arab beglerine ve bahādurlara ulaşırdılar. Andan şoñra ‘Anter Minhāl'e Melik ⁽¹⁵⁾ Esved'üñ ictimā‘ından şordı ve Minhāl eyitdi kim: “Yā ebe'l-fevāris! Senden korkularından ⁽¹⁶⁾ uyumazlar.” Andan ‘Anter eydür: “Eyā seyyidi! Allāh ḥaķķı-y-içün benüm göñlümde azdan ve çokdan

(17) anlaruñla ‘adāvetüm yok. Ammā senden dilerem kim Melik Esved'e eyidesin. Niçün (18) baña benümile anlaruñ arasında mu‘āmele olmayan leşkeri gönderür? Hışın bin Hūzeyfe'yi (19) ve Sinān ibni Ebī Hārişe'(y)i niçün göndürmez ki anlar benüm düşmānlarumdur. Eger (20) beni tutarlarsa rāḥat olalar ve eger ben anları tutarsam anlaruñla barışam. (21) Yāḥūz esīr eyleyem. Aña bu sözile ilzām eyle kim aña ta‘ab yiter.” didi ve üç gün (22) tırdı. Andan girü Hīre'ye gitdi. Andan Rebī‘ ‘Anter'e eydür: “Yā ibne ‘ammi! Sencileyin kim (23) ola kim Melik Esved'den ḥarāc alduñ. Sen dāyima şāz ol ve düşmānuñ maḥḥūr olsun.” [487b] (1) ‘Anter anı işidicek güldi. Andan eyitdi kim: “Yā Rebī‘! Ben bilürem kim sizüñ heybetüñüzle (2) ğālib oluram ve sizüñ kılıcıñuz ururam.” didi ve Melik Qays ‘Anter'üñ sözine (3) güldi ve ḥilmin ‘acebledi. İşde bunlaruñ ḥālī bu geldük. Minhāl gitdi. Esīrler (4) anuñla bile ‘Anter anlara ḥaylleri ve silāḥlarını virmişidi. Tırmadın gitdiler. (5) Tā ki Hīre'ye vardılar. Andan Melik Esved'e anlaruñ geldüklerin bildürdiler (6) sevündi. Andan Minhāl içerü girdi, esīrleri-y-ile. Qaçan kim Melik Esved anlara nazar (7) eyledi, esīrgedi ve ḥatırların tesellī itdi ve Minhāl'e eydür: “‘Anter saña ne didi?” (8) Andan Minhāl ‘Anter'üñ kelāmın i‘āde itdi. ‘Arab begleri işitdiler. Zū'l-ḥımār (9) eydür: “Yā melik! Buyuruñ bu nevbet aña ben varayum” ve Melik Vehb eydür: “Eger ‘emmüm (10) oğlı giderse ben bile giderem ‘Anter'e ve daḥı pāzişāḥ kimi kim dilerse gönderesin. (11) Bizümile tā yolına baş oynayavuz ve cehd idevüz kim nuşret bizüm ola.” Andan (12) ‘Āṭıl, Zū'l-ḥımār'a eydür: “Eyā seyyidi! Benüm qatımda oldur kim sen ‘Anter'ile başa (13) varmazsın ve ol seni ḥisāba şaymaz.” **Rāvī eydür:** Cemī‘-i ‘Arab'üñ ittifāḳı (14) olıdı kim Zū'l-ḥımār, yidi biñ kişiye şayılır. Ammā Zū'l-ḥımār ‘Āṭıl'üñ sözini (15) işitdi. Dünyā gözlerine qarañu oldı ve andan soñra Minhāl eydür: “‘Anter eydür kim (16) benüm Melik Esved'ile mu‘āmelem yok. Ammā Hışın bin Hūzeyfe ve Sinān ibni Hārişe qanlumdur. (17) Melik anları baña göndürsün kim münāzā‘a orta yirden gide. Zīrā benüm (18) murādum anlardır.” Pes Melik Esved

eydür: “Anuñ mu‘āmelesi degüldür. illā benümiledür. ⁽¹⁹⁾ Zīrā diler kim benden amān dileyüp ve yolumda cānların tarh iden kavmi koyam. Ne bilürse ⁽²⁰⁾ işleye. Nice nesne ola kim benden kabīh ola. Egerçi ‘Anter bu işi itmedi. illā ⁽²¹⁾ oğlı depelendügiyiçün ammā bunlardan sekiz yüz kişi depeledi. Ol yiter benden ⁽²²⁾ ziyāde isrāfdur ve eger ‘Anter ‘ākil olsa ve kanlusın taleb eylese hālını baña ⁽²³⁾ şikāyet iderdi. Tā ben aña düşmānından haqqını alı virürdüm ve eger alı virmezsem [488a] ⁽¹⁾ ben Melik Esved olmayaydım.” dir. Andan Hışın'dan ve Sinān'dan yaña bakdı eyitdi kim: ⁽²⁾ “Siz bilürsüz kim ‘Anter'üñ düşmānısız ve siziñiçün cengi idermiş. İşde ⁽³⁾ size Benī Fezāre'den⁴⁵¹ ğayrı dağı leşker қоşayum. Varuñ anuñ haqqından gelüñ.” didi. ⁽⁴⁾ Kaçan kim Hışın⁴⁵² Melik Esved'üñ kelāmını işitdi, beñzi şarardı ve ā‘zāsı ditredi. ⁽⁵⁾ Anı öyle göricek Esved eydür: “Korğma yā Hışın!⁴⁵³ Bil kim Benū Şeybān sizüñile bile ⁽⁶⁾ gider. Yigirmi biñ erile ve biş binde sızsiz ve Sübey‘ bin Hāriş ve Melik Vehb ⁽⁷⁾ ibni⁴⁵⁴ Mevhūb otuz biñ fārisile anlarda bile gider. Ne zann idersin kim bir kelb⁽⁸⁾den ve bir şirrīr kuldān ‘āciz mi olasız? Eger tūrursa tutuñ başın baña getürüñ ⁽⁹⁾ ve ger kaçarsa göge mi çıkarsız. Hoz bilürsüz anı ‘Arab'da kimse sevmez. Penāhi ⁽¹⁰⁾ yoğdur kim vara şıgına. Varısa dağı ‘Arab ben anı istedüğüm bilicek anuñ dōstı ⁽¹¹⁾ kalmaz. Pes kaçıcak yir bilemez.” dir. Andan Hışın⁴⁵⁵ bu sözile göñli kavī oldı, eydür: “Yā melik! ⁽¹²⁾ Kaçan kim ‘Anter'e varavuz. Ben aña muķābil oluram. Yā o oldur kim ol beni tuta; ne dilerse ⁽¹³⁾ işleye. Yā oldur kim ben anı tutam rahāt olam.” dir. Melik Esved eydür: ⁽¹⁴⁾ “Var imdi yarağlan.” Hışın⁴⁵⁶ tūrdı. Melik katından vardı, yarağlandı ve Benū Fezare'ye⁴⁵⁷ de emr ⁽¹⁵⁾ eyledi, yarağlandılar. Andan Melik Esved, Müferric bin Hilāl'i ve Benī Şeybān bahādurlarını

⁴⁵¹ Fizāre

⁴⁵² Hışın

⁴⁵³ Hışın

⁴⁵⁴ Ebn

⁴⁵⁵ Hışın

⁴⁵⁶ Hışın

⁴⁵⁷ Fizāre

ve ‘Arab ⁽¹⁶⁾ beglerini getürdi ve anlara eydür: “Dilerem sizden ki bu leşkerile ol kavme bile varasız ⁽¹⁷⁾ ve ‘Anter'e bile buluşasız ve kanlaruñuzı alasız.” Anlar dañı: “*Sem‘ān ve t̄ā‘aten*” diyüp eyitdiler kim: ⁽¹⁸⁾ “Ol bizüm ulu ġaražumuzdur.” Andan leşker ol ġün Ĥire'nün şahrāsına çıķdı. Ĥisāb ⁽¹⁹⁾ olundu. Altmış biñ leşker olmış ve içlerinde meşhūr pehlevānlar Melik Vehb ⁽²⁰⁾ ibni Mevhūb ve Sübey‘ ibni Ĥāriş ve Ĥışın bin Ĥuzeyfe ve Şafvān ⁽²¹⁾ bin Şābit ve Şābit ibni Sa‘īd ve ‘Amr bin Mācid ve Mes‘ūd ibni Ĥālid ve ‘İkrime bin Cendele ve Ĥāriş ⁽²²⁾ ibni Mesleħa'yıdı. Ol baħr-i zāħir bigi leşker atların geçimlediler⁴⁵⁸ ve kendüler çuķala ⁽²³⁾ ve cevşene müstağraķ oldılar dañı Melik Esved'e du‘ā idüp gitdiler. Benū Ĥimyer leşkerüñ **[488b]** ⁽¹⁾ ⁴⁵⁹ muķaddeminde Sübey‘ ibni Ĥāriş'i öñlerince gider. Bu ebyātı inşād ider: **Şi‘r.** ⁽²⁾ [Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁷⁾ **Rāvī eydür:** İşbu resme cidd ü ihlāşıla ‘Anter'i isteyü gitdiler. Vezīr kaçan kim ⁽¹⁸⁾ leşker ‘Anter'e gitdüġin gördi, def‘i ‘Anter'e bir kāġıd yazdı. Mā-cerāyı ⁽¹⁹⁾ bildürdi ve Sübey‘ üzerine varduġını altmış biñ erile tenbīh itdi ve andan mektūbı ⁽²⁰⁾ bir ħulına viridi ve emr eyledi kim leşker varmadın ‘Anter'e ulaşdura ve ħul kāġıdı ⁽²¹⁾ aldı ve yil gibi gitdi. Tā leşkerden ol Cebeleyñ'de ‘Anter'e vardı ve mektūbı ⁽²²⁾ viridi ve ol dañı ‘Urve'ye şundu. Andan açdı, okıdı. Kaçan kim ‘Anter mektūbı ⁽²³⁾ diñledi. ‘Urve'ye eyitdi: “Vezīre kitābınuñ cevabın yaz, eyit, benüm dilümden kim: “Yā seyyidī! **[489a]** ⁽¹⁾ Kitābuñı okıduķ ve mevhūmını bildük. Allāh seni bākī tutsun ve bizi sensüz eylemesün. ⁽²⁾ Allāh ħaķķı-y-çün eger baña Kisrī gelürse sipeh-sālārıla Ķayşer gelürse leşkerleri ⁽³⁾ birle dañı Esved gelürse ħabāyil birle ve ‘aşīresi birle ben anlaruñıla uğraşuram ⁽⁴⁾ ve ħitāllarında yardım istemezem. Zīrā ben bilürem ki benümiçün bir vaķt vardır ki ol vaķtde ⁽⁵⁾ oluram. Kaçan gelse mündefi‘ olmaz ve ħiç kimse anuñ reddine ķādir

⁴⁵⁸ gicim

⁴⁵⁹ leşkerüñ

olmaz digil.”” didi. Pes ⁽⁶⁾ ‘Urve ‘Anter'ün cemī^c-i maḳālını yazdı. Andan bir ḳula ıṣmarladı ve aldı, gitdi. Ḳaçan kim ⁽⁷⁾ ḳul gitdi. ‘Anter ṭurdi Melik Ḳays ḳatına geldi ve Benī ‘Abs⁴⁶⁰ ulularını anda ⁽⁸⁾ buldı. Ḳıṣṣa(y)ı zıkr eyledi. Andan eyitdi kim: “Ne tedbīr idersiz. İşde üzerümūze ⁽⁹⁾ altmış biñ er geleyorur. Sübey^c bin Ḥārīṣ birle ki ‘Arab ittifāḳ itmişidür. Anuñ ⁽¹⁰⁾ yidi biñ ere şayılduḡına ve hıç bir çeriye bulaşmamışdur. İllā ki şımışdur.” ⁽¹¹⁾ ‘Anter eyle diyincek Melik Ḳays eydür: “Benüm ḳatumda şavāb oldur kim mecmū‘umuz ⁽¹²⁾ bu nevbet bile varavuz ve bu çeriden ihtiyāṭ üzerine olavuz ve Zü'l-ḥımār'dan ⁽¹³⁾ ḥazer iltevüz ki cebbār kimsedür.” Andan ‘Anter eydür: “Yā melik! Bu fikir degüldür. ⁽¹⁴⁾ Zīrā bunlar çok ḥalḳdur ve biz azuz. Ḳaçan kim Cebeleyn'den ırak olavuz ve şahrāya taḡılavuz. ⁽¹⁵⁾ Anlardan emīn olmazuz kim bir tāyifesi gele. Cebeleyn'i ala. Andan emvālümūzi ve ḥarīmümūzi ⁽¹⁶⁾ ve ‘ayālumuṣı alalar. Ammā benüm re'yuṣı oldur kim iki yüz ḳişi ve oḡlum Meysere'yi ⁽¹⁷⁾ ve ‘Urve bin Verd'i ve ḳarındaşum Māzin'i alam. Andan leşkerüñ ḳaravulına ḳarşu varam, ⁽¹⁸⁾ şıyam ve dönderem. Eyle olıcaḳ billerin bükereṣ ve işlerinde müteḥayyir eylerem.” Melik ⁽¹⁹⁾ Ḳays eyitdi: “Ne bilürseñ eyle itdür.” Andan yaraḳlandı ve kendüyile iki yüz ḳişi alup ⁽²⁰⁾ düşmān leşkerinüñ ḳaravulını isteyü gitdi. Ol gidicek Melik Ḳays emr ⁽²¹⁾ eyledi, ḳullara: “Ḳabāyilde düşmān yaraḡı üzerüne oluñ.” diyü çaḡırdılar ve anlarda yaraḳlanup ⁽²²⁾ ḥāzır oldılar. Bunlaruñ ḥāli bu. Ammā Melik Esved çerisi yortmayıla gitdiler. ⁽²³⁾ ‘Āṭıl ve Mirḳāl ve Ḥuddāş ve öñlerince ḳaravul ḳaḳımış arslanlar bigi ve ḳatlarında **[489b]** ⁽¹⁾ ölmekden keñez nesne yok. Tā Cebeleyn nevāḥīsına yaḳın geldiler. Velī ḳarşu baḳdılar gördiler ki ⁽²⁾ nevāḥīde ḥayli {toz} peyzā oldı. Ḳaçan kim ‘Āṭıl anı gördi. Melik Vehb'e bir atlu göndürdi, ⁽³⁾ eyitdi kim: “Yā melik! İşde bize ‘Anter'üñ ḳaravulı yitişdi. Evvelini gördük. Siz daḡı bilmiş oluñ.” ⁽⁴⁾ didi. Andan resūl varıdı. Melik Vehb'e anı bildürdi ve ‘Āṭıl anda ṭurdi. Şuña dek ⁽⁵⁾ kim ḳaravuluñ cemī^cisi çıḳdı. Bir derenüñ aḡzından

⁴⁶⁰ ‘Abes

demürden sed bigi ‘Anter gelür. ⁽⁶⁾ İşbu şi‘ri okur: **Şi‘r.** ⁽⁷⁾ [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁴⁾ Kaçan kim ‘Āṭıl ‘Anter'i azacuk kişi birle gördi, anlara ṭama‘ eyledi. Andan leşkeri içinden ⁽¹⁵⁾ çağırdı ve eyitdi: “Vāy size yā cemā‘at! Ol ‘abd-i esved‘ün hep leşkeri ⁽¹⁶⁾ bu mıdur?” Ve ‘Anter anı işidicek kılıç elinde berķ-vār yalıncaķ eyleyüp na‘ra urdı daḥı ⁽¹⁷⁾ buğz u kīn birle ḥamle eyledi. ‘Āṭıl'da anı göricek Benū Selīm öñinde ḥamle ⁽¹⁸⁾ eyledi, eydürdi kim: “Bugün ḵanımı alurun.” Kaçan kim ‘Anter anuñ sözünü işitdi, göz ⁽¹⁹⁾ açmış yummuş bigi üzerine irişdi ve eyitdi kim: “Yā eḥass-i ‘Arab! Ben seni ⁽²⁰⁾ ḵahr u ḍarb birle esīr itdüm ve ölüm ḵaynağından şalı virdüm. Şimdi girü atlanduñ ⁽²¹⁾ ḵazāya ḵarşu mı gelürsin.” didi. Andan üzerine hücum eyledi. Üzengü üzengüye ⁽²²⁾ ṭoḵuşdı ve iki leşker birbirine ḵarışdı. Bir zamān ceng semā‘ın urdılar. Ammā ceng ⁽²³⁾ arasında ‘Āṭıl ḵaşd itdi ki kılıcıla çala. Ol ḥinde Şeybüb ‘Āṭıl'uñ atı ḵafasında [490a] ⁽¹⁾ bir oḵ urdı. At ‘Āṭıl'ı yire çaldı. ⁽²⁾ ‘Anter anı göricek müteḥayyir oldu. Ḵaşd itdi kim ine ‘Āṭıl'ı bağlaya. Nā-gāḥ ḵarındaşı ⁽³⁾ Şeybüb yıldırım bigi ol araya yitişdi. ‘Āṭıl'uñ gögsine ḵondı ve bağladı ve andan ⁽⁴⁾ ‘Anter'e eyitdi kim: “Yā ḵardaş! El çek bundan ki benüm esīrümdür.” didi. ‘Anter anuñ kelāmına ⁽⁵⁾ geldi ve gitdi ve andan düşmān leşkerine ḥamle eyledi ve bahādurlar sīl bigi ⁽⁶⁾ üzerlerine aḵdı ve arslanlar gibi añradı ve ḵorḵaḵlar müteḥayyir oldu ve düşdi, ⁽⁷⁾ öldi ve yirler ḵanıla ḵızardı Bunlar bu ḥāldeyiken nā-gāḥ ma‘reke ortasından ⁽⁸⁾ bir kişi çağırdı: “Yā Benī ‘Abs!⁴⁶¹ Ben bir pehlevāna ġālib oldum.” didi. ‘Anter ⁽⁹⁾ ol yanaya naḵar itdi. Gördi kim oğlı Meysere Mirḵāl'i ṭutmuş. Anı göricek sevindi ⁽¹⁰⁾ ve bildi kim düşmān leşkerinüñ mu‘temidlerini ṭutuldu ve bahādurları esīr oldu. ⁽¹¹⁾ Andan ḵarındaşı Māzin'e çağırdı. Cenge meşğul oldılar ve ol ḵadar ḵırdılar kim ⁽¹²⁾ yire ādem gövdeleri döşek gibi döşeñdi ve atlar ḵana ġarḵ oldu. Ol ḥāli ⁽¹³⁾ göricek Benī Şeybān ve Benū Selīm ḵaçdı.

⁴⁶¹ ‘Abes

Ammā ‘Anter ardların sürdi.⁴⁶² Kıra tura bir kaç⁽¹⁴⁾ fersah yir kodı. Andan döndi. Cemā‘ati birle ğanāyimi ve esīrleri aldılar ve tırmadın⁽¹⁵⁾ gitdiler. Tā Cebeleyne vardılar. Pes Melik Kays anlara karşı çıktı. ‘Arab begleri birle⁽¹⁶⁾ ‘Anter'e du‘ā idüp nuşret zafer kutluladılar ve andan cādıra gelüp oturdılar. ‘Anter⁽¹⁷⁾ ‘Ātıl'ı getürdi ve döğdi ve biraz söğdi ve buyurdi. Muḥkem bağlayup⁽¹⁸⁾ bir cādıra kodılar. Mirḳāl'ıla bile ol gice yatdılar. Şabāḥ olıcaḳ ‘Anter Melik Kays'a⁽¹⁹⁾ eydür: “Yā melik! Şavāb budur kim çağırdasın. Kıtāla kādır kim varısa cem‘ olalar.⁽²⁰⁾ Andan tağdan aşığa inevüz. O leşker gelüp nāḥiyetümüzü tutmazdan öñdün⁽²¹⁾ ve biz bu tağda maḥşūr olmadın. Ammā ḥarīm ‘ayāl ve tavar bunda tura.” dir. Melik⁽²²⁾ anuñ sözini şavāb görüp emr eyledi. Ne kadar kabāyil-i ‘Arab varısa çıkdılar ve birkaç⁽²³⁾ fersah yir bu tağdan aşığa indiler. Andan ‘Anter eydür: “İnūñ şurada ḥarīmden ırak [490b]⁽¹⁾ 463 olmayalum. Tā ki nice olduĝın bilevüz.” dir. Pes ol mekānda indiler ve düşmān leşkerine⁽²⁾ muntazır olup tırdılar. **Rāvī eydür:** Bundan öñdün didük kim ‘Ātıl ‘Anter'ün⁽³⁾ karavulın göricek Melik Vehb'e ve Sübey⁴⁶⁴ bin Hāriş'e atlu göndürdi, eyitdi kim: “İşde⁽⁴⁾ ‘Anter'ün karavulına bulaşduk. Şübhe yokdur kim ol daḥı ardıncadur. Pes tırmañ yürüñ.”⁽⁵⁾ didi ve ol fāris daḥı vardı. Haber virdi. Andan Sübey⁴⁶⁵ bin Hāriş atına binüp eyitdi kim: ⁽⁶⁾ “Gördüñ mi Allāh Te‘ālā baña nice zafer virdi. ‘Anter'e tā anı esīr itmekile iftiḥār idem.⁽⁷⁾ Sāyir beşer üzerine ve göñlümün ğuşşasını giderem.” didi. Andan er yigit⁴⁶⁶ seçüp⁽⁸⁾ ve cādırlar götürüp ve ‘alemler qaldurup yıldızlar gibi birbiri ardınca gitdiler.⁽⁹⁾ Melik Vehb eyitdi kim: “Tırmañ yürüñ! Şeksüz ‘Anter'i tıatarsız. Faḥr sizün olsun⁽¹⁰⁾ ğayrı kimsenün olmasun.” didi. Ammā bir sā‘at miqdārı gitmedin şınḳın erine karşı⁽¹¹⁾ şataşdılar.

⁴⁶² ~~ler~~

⁴⁶³ ırak

⁴⁶⁴ Sebī‘

⁴⁶⁵ Sebī‘

⁴⁶⁶ yigin

Yalın ayak ve yalıncağ yağaların yırtup çağrışdılar. Feryād diyü kaçan kim Sübey⁴⁶⁷
⁽¹²⁾ ve Melik Vehb ve Hışın ve Sinān anları gördiler. Hāllerinden şordılar. Pes
eyitdiler kim: ⁽¹³⁾ “‘Anter iki yüz fāris birle bizi şıdı ve ‘Āṭıl'ı ve Mirḳāl'i esīr itdi. Elli
kişi birle ve biz ⁽¹⁴⁾ kaçduk. İşde bu hālile geldük.” didiler. Anı işidicek Sübey⁴⁶⁸
eydür: “Vallāh bu ⁽¹⁵⁾ iki kez esīr olmak ‘Āṭıl'a muşībet-i ‘azīmedür.” Andan gitdiler.
Tā şuña dek kim Benī ⁽¹⁶⁾ ‘Abs'i⁴⁶⁹ ve Benī ‘Āmir'i ve Benī Ġanī ve Benī Kilāb'ı
gördiler. Cebeley'n'e yakın yirde turlurlar ⁽¹⁷⁾ ve bu tarafından kaçan kim Benū ‘Abs⁴⁷⁰
bahādurları ol leşkeri gördiler. Na‘ralar urup ⁽¹⁸⁾ süvār oldılar ve ‘Anter dahı süvār
oldı. Cemī‘-i leşker birle andan leşkerini ⁽¹⁹⁾ tağıtdı. Şağa ve şola ve ḳalbe ve cenāḥa,
şagḡ tarafa Benū ‘Āmir'i gönderdi. ‘Āmir ibni ⁽²⁰⁾ Ṭufeyl ve Mülā‘ib birle ve şol tarafa
Benī Ġanī ve Kilāb'ı ve Aḥvāş ibni Ca‘fer'i ve ‘Alḳama ⁽²¹⁾ bin Ġalāse'(y)i göndürdi ve
Melik Ḳays ḳarındaşları birle ḳalbde ḳodı ve Benū ‘Abs'i^{471 (22)} ardınca ḳodı ve andan
yüz kişi birle kendüzi meydānuñ ortasına çıḳdı ⁽²³⁾ ve demürden sed bigi tırdı.
Kaçan kim göz gözi gördi, Sübey‘ baş ḳaldurdu, baḳdı **[491a]** ⁽¹⁾ {‘Anter'i} gördi yüz
kişi birle leşker öninde turlur süñüsine ṭayanmış. Andan Benī Ḥimyer'den⁴⁷² yüz ⁽²⁾
kişi seçdi, aldı. ‘Anter'üñ üzerine ḥamle eyledi. İşbu ebyātı oḳudı: **Şi‘r.** ⁽³⁾ [Arapça şiir
⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁰⁾
‘Anter anı göricek süñüsü toprakdan ḳaldurdu. Bir na‘ra urup işbu ebyātı oḳudı: **Şi‘r.**
⁽¹¹⁾ [Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir
⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²²⁾ **Rāwī**
eydür: Andan ‘emmüsi oğlanlarına çağırđı. Anlar dahı ḥamle eylediler. Sübey‘de⁴⁷³
⁽²³⁾ ‘Anter'üñ na‘rasın işidicek na‘ra urdı. Şöyle kim yir ditredi. İki yüz leşker kim

⁴⁶⁷ Sebī‘

⁴⁶⁸ Sebī‘

⁴⁶⁹ ‘Abes

⁴⁷⁰ ‘Abes

⁴⁷¹ ‘Abes

⁴⁷² Ḥumeyr

⁴⁷³ Sebī‘

[491b] ⁽¹⁾ ol çerilerün güzīdesiyidi. Birbirine toķuşdılar ve bākī leşker iki tarafından gözleyüp ⁽²⁾ tūrdılar. Tā şuña dek kim ‘Anter birle Sübey^{c474} buluşdılar ve iki tağ gibi toķuşdılar ⁽³⁾ ve kılıç, ok, süñü birle şınışdılar⁴⁷⁵ ve buğz u kīn birle uruşdılar ve ol iki yüz ⁽⁴⁾ kişi dağı ikin ikin olup meydānda ceng itdiler ve başlar ve cānlar alışdılar virişdiler, ⁽⁵⁾ bir sā‘at miķdārı. Andan Benū Hımyer şındı ve kaçdı. Andan Benū ‘Abs⁴⁷⁶ Benī Hımyer’i⁴⁷⁷ ⁽⁶⁾ şıduķından şoñra ‘Anter birle Sübey^cün cengini teferrüc idüp tūrdılar, üzerlerine ⁽⁷⁾ varmadılar. Ammā ‘Anter’le Sübey^c tā ki aķşam olunca ceng itdiler. Andan çādırlarına ⁽⁸⁾ döndiler. Melik Kays ‘Anter’e karşı geldi ve selametlik kutluladı. Andan eyitdi kim: ⁽⁹⁾ “Haşmuñ nice gördüñ?” ‘Anter eydür: “Yā melik! Bahādur kimse gördüm. Evet ben ⁽¹⁰⁾ andan korkmazam. Zīrā ki birkaç kez esīr itdüm. Yine şalı virdüm. Līkin ben ⁽¹¹⁾ ‘Arab’da buncılayın pehlevān birle mukātele itmedüm ve dağı bunuñ işini işler görmedüm. ⁽¹²⁾ Ammā şecā‘ati şanā‘atsuzdur. Velī cesareti ve kuvvet-i kalbi vardur. Aķşam yakın olıcaķ ⁽¹³⁾ andan baña takşīr zāhir oldı. Eger karañu irişmese bir yaña olmayınca ayrılmazdum ⁽¹⁴⁾ ve meydānda gicelemege korkdum. Leşker çokdur. Beni meydānda bilicek size yürüyüş ⁽¹⁵⁾ ideler diyü.” didi. Andan yaraķlandı karavulıçün oğlu Meysere ve ‘Urve’yile. Ammā Sübey^{c478} bin Hāriş ⁽¹⁶⁾ vardı. Leşkerini dükenledi. Gördi kim çok ādem kırılmış. “Vallāhi eger bugün ⁽¹⁷⁾ ‘Anter’i kusak. Bu leşker hep şınurdı.” didi ve andan eyitdi kim: “Eger ‘Anter cemī‘ leşkerinüñ ⁽¹⁸⁾ içinde tūrursa bir iki günde ben anı elbetde esīr idem.” didi. Melik Vehb eydür: “Yā Zū’l-ħımār! ⁽¹⁹⁾ Haşmuñ nice gördüñ?” Zū’l-ħımār eydür: “Yā melike’l-‘Arab! La‘net yalana vallāhi zamāna ⁽²⁰⁾ buncılayın gelmedi. Meydānda bunuñ darbını ve cengini kimse şerħ itse olmaz. Tūrduğunlayın ⁽²¹⁾ şabrdur ve şecā‘at ve kuvvetdür.” didi. Andan karavula gitdi. İki

⁴⁷⁴ Sebī‘

⁴⁷⁵ şanışdılar

⁴⁷⁶ ‘Abes

⁴⁷⁷ Hımyer

⁴⁷⁸ Sebī‘

cānibden leşkeri ⁽²²⁾ beklediler. Tā şubḥ olunca kaçan kim şabāḥ oldu. Leşkerler bindiler ve alaylar erkānca ⁽²³⁾ düzdiler ve her kişi mertebelü mertebesince yırlı yirine tırdı. Ammā Melik Vehb leşkerinüñ [492a] ⁽¹⁾ sağ yanına Benū Şeybān'ı göndürdi Müferric bin Hilāl birle Sinān ibni 'Abdü'l-'Uzzā birle ⁽²⁾ vuşul tırafa Benī Selīm'i göndürdi ve Benī Fezāre'yi⁴⁷⁹ ve Hışın bile koşdı ve kendüzi ⁽³⁾ leşkerüñ öñinde tırdı ve 'alemleri başı üzerine çatdılar. Ammā Sübey' bin Hāriş'i ⁽⁴⁾ Benū Himyer birle leşker öñinde tıdurken 'emmüsi oğlanlarından bir kişi okıdı. ⁽⁵⁾ Sa'īd ibni Keşīr dirler. Faşīḥü'l-lisān idi ve eyitdi kim: "Yā ibne 'ammi! Var 'Anter'e eyit kim ⁽⁶⁾ Sübey'⁴⁸⁰ ibni Hāriş saña selām ider ve eydür kim: "Er erden yigin olur ⁽⁷⁾ ve ḥalkuñ küllisi bir olmaz. İmdi ben dilemezem ki anuñ nāmüsü yıkıla. Zīrā ⁽⁸⁾ ḳanlum degüldür. Ammā Melik Esved beni anuñ kıtalına göndürdi. Anuñ ⁽⁹⁾ söziyle geldüm. İşde dünki gün benüm ḍarbumı yitecekce gördi. İmdi ⁽¹⁰⁾ uşşı varısa gelsün, baña nefsinı teslīm itsün. Tā ki anı Melik Esved'e iletem. Bu ⁽¹¹⁾ belālardan anı ḳırtaram. Yok dirse şöyle şanmasun kim ben anı tıutup esīr ⁽¹²⁾ itmeyince gidem." Andan "Essem'ı ve't-ṭā'e." diyüp gitdi. Tā 'Anter'üñ leşkerine ⁽¹³⁾ yakın geldi ve çağırdı, eyitdi: "Yā ḥāmiye'l-'Abs! Ben Sübey'⁴⁸¹ üñ ādemin. Saña ⁽¹⁴⁾ buluşmak isterem." 'Anter anı işidicek aña yakın geldi. Sa'īd 'Anter'üñ cüssesine ⁽¹⁵⁾ ve ḥılḳatinüñ ululığına nazar itdi. Muteḥayyir oldu ve eyitdi kim: "Vallāhi Sübey'⁴⁸² bunıñıla ⁽¹⁶⁾ bir gün muḳābil olmaz. Andan 'Anter'e ne işmarladılarsa." didi. Kaçan kim 'Anter ⁽¹⁷⁾ anı işitdi, güldi. Hatta ḳafası üzerine yatdı. Andan eyitdi kim: "Bize vācib ⁽¹⁸⁾ olan oldur kim meydānda bir yaña olavuz. Zīrā ki ol Melik Esved'e zāmin ⁽¹⁹⁾ oldu kim öldüre. Yāḥuz esīr ide ve bende Melik Ḳays'a zāmin oldum kim ⁽²⁰⁾ anı ḳatumdağı esīrler yanına getürem. Eyle olsa lā-büddür. İküümüzden birümüze kim ⁽²¹⁾ 'ahdini edā ide. Ammā ol leşker kim anuñ ḳatındadır. Ol benüm ḳatumda behāyim ⁽²²⁾ gibidür. Bir ḥamle de

⁴⁷⁹ Fizāre

⁴⁸⁰ Sebī'

⁴⁸¹ Sebī'

⁴⁸² Sebī'

hep atların boş koram.” didi. Andan resûle: “Dön var bu ⁽²³⁾ sözleri Zü'l-hımār'a di.” diyüp bu ebyâtı inşâd itdi: **Şî'r. [492b]** ⁽¹⁾ [Arapça şîir ⁽²⁾ Arapça şîir ⁽³⁾ Arapça şîir ⁽⁴⁾ Arapça şîir ⁽⁵⁾ Arapça şîir ⁽⁶⁾ Arapça şîir.] ⁽⁷⁾ Andan resûl döndi. Haberî Zü'l-hımār'a ulaştı. Kaçan kim işitdi, gāyetde kaçıdı. ⁽⁸⁾ Ammā cemā'ati birle meydāna göz tutup tūrurken anı gördiler kim 'Anter meysereye ⁽⁹⁾ hamle eyledi. Hışın bin Hūzeyfe andayıdı, kararî kalmadı ve Benū 'Āmir, 'Anter'ün ⁽¹⁰⁾ bilesince gitdiler. Mülā'ibü'l-Esinne ve 'Āmir ibni Tufeyl ardına düşdiler. Ammā Benū 'Abs'den ⁴⁸³ ⁽¹¹⁾ 'Anter'ile kimse gitmedi. Anlardan gayrı kaçan kim 'Anter'ün meysereye gitdiğini ⁽¹²⁾ gördiler bile hamle eylediler. Meysere on biñden ziyāde idi. Anlara yakın varıcak tağıldılar. ⁽¹³⁾ Zīrā 'Anter evvel hamle itdüğü Hışın bin Hūzeyfe idi. Bildi kim 'Anter'ün istediği ⁽¹⁴⁾ öldür ve durursa helāk eyler. Pes leşker birle şındı ve kaçdı Benū Fezāre ⁴⁸⁴ dahı ardlarınca ⁽¹⁵⁾ kaçdı ve Benū Şeybān dahı anları gördi ve pāylarına düşdi. Andan kova kıra Melik ⁽¹⁶⁾ Vehb üzerinde bıraktı. Ammā Sübey ⁴⁸⁵ gördi kim 'Anter meysereye hamle eyledi ⁽¹⁷⁾ ve meysereyi şıdı. Ol dahı Benī 'Abs'ün ⁴⁸⁶ meyseresine hamle eyledi. Meysere{de} dahı Ahvaş ⁽¹⁸⁾ ibni Ca'fer ve 'Alkama bin Ġalāse olurdu. Anlaruñ üzerine at sürdi. Benū ⁽¹⁹⁾ Şeybān birle. Pes Benī 'Abs'ün ⁴⁸⁷ meyseresini şıdı. Bahādurlarını depeledi. Eyle olıcak ⁽²⁰⁾ öñinden tağıldılar. Andan Melik Kays kalbine yüridi ⁴⁸⁸ diledi kim 'alemi şıya. ⁽²¹⁾ Nā-gāh ardından na'ralar peyzā oldı ve ol dahı bağıdı kim 'Anter aşhābı ⁽²²⁾ birle irişdi. Zīrā anlar kalbe hamle itdükleri vaktin 'alemleri düşürmişler ve ⁽²³⁾ 'alem-dārları öldürüp ve anda olan mübārizleri depelemişlerdi ve leşkeri **[493a]** ⁽¹⁾ şıvup yine Benī 'Abs'e ⁴⁸⁹ dönmişlerdi. Kaçan kim

⁴⁸³ 'Abes

⁴⁸⁴ Fizāre

⁴⁸⁵ Sebī'

⁴⁸⁶ 'Abes

⁴⁸⁷ 'Abes

⁴⁸⁸ Kim

⁴⁸⁹ 'Abes

Sübey⁴⁹⁰ ‘Anter¹üñ na‘rasını işitdi, Qays¹ ⁽²⁾ terk idüp aña döndi. İki birbirene
 to‘quşup cenge meşg‘ul oldılar ⁽³⁾ ve iki leşker birbirene qarıldılar ve buğz u kīn birle
 ceng itdiler ve qorqaq ⁽⁴⁾ kişiler qaçmaq taleb eylediler ve t‘uranlar h‘üsrān h‘aşıl
 eylediler ve Melik Qays ⁽⁵⁾ anı göricek cemī‘-i Benī ‘Abs⁴⁹¹ birle hamle eyledi. ‘Anter¹e
 yardım içün ve andan ⁽⁶⁾ Benī H‘imyer¹de⁴⁹² Sübey^c çün hamle eylediler. Pes ceng
 kabardı ve tozlar artdı ⁽⁷⁾ ve qanlar döküldi ve gün gözlerden gāyib oldı ve ‘Anter ol
 gün gözler ⁽⁸⁾ görmedük işler işledi. Sübey^cden ayrıldı. Leşkeri birbirene urup ⁽⁹⁾
 bahādurlar depeleyüp yürürken anı gördi ki ‘Āmir ibni T‘ufeyl yitişdi. Elleri qana ⁽¹⁰⁾
 batmış. Qaçan kim ‘Anter aña nazar eyledi: “Noldı saña?” diyü şordı. Andan ⁽¹¹⁾
 ‘Āmir eydür: “Yā h‘āmi-yi ‘Arab! Sübey^c⁴⁹³ ibni H‘ārīş beni mecrūh eyledi ve helāk
 itmek ⁽¹²⁾ isterdi. Eger Mülā‘ibü'l-Esinne olmasa ammā cengde qaldı. Ben gitdüm. ⁽¹³⁾
 Velī bilürem Mülā‘ib Sübey^c⁴⁹⁴ harīf degüldür.” Qaçan kim ‘Anter anı işitdi, ⁽¹⁴⁾ ol
 tarafa qaşd eyledi kim ‘Āmir andan geldi ve leşkeri kıra kıra o yire vardı ⁽¹⁵⁾ kim
 Sübey^cile⁴⁹⁵ Mülā‘ib ceng iderdi. Ammā yakın olmuş kim Sübey^c Mülā‘ib'i depeleye.
 ‘Anter ⁽¹⁶⁾ anı göricek na‘ra urdı ve hücūm eyledi ve yolında bulduğun depeledi. Tā ki
 yol ⁽¹⁷⁾ açıldı ve andan irdi ve iki demür tağ birbirene to‘quşur gibi to‘quşdılar ve
 meydānı ⁽¹⁸⁾ giñitdiler ve sāyir bahādurlar dağı birbiri-y-ile cenge meşg‘ul oldılar ve
 toz⁽¹⁹⁾lardan leşker birbirin görmez oldı ve atlar toynağından od çıqdı. Mübārizler
⁽²⁰⁾ to‘quşdılar ve ayrılışdılar. Tā şuña dek kim atları ve qulları yorıldı. ⁽²¹⁾ Bunlar bu
 hālde ammā Melik Vehb şınup gitmişiken yine döndi. Benī Fezāre⁴⁹⁶ ve Benū Şeybān
⁽²²⁾ birle kıtāla hamle eylediler ve Benū ‘Abs¹den⁴⁹⁷ de Sübey^c⁴⁹⁸ öñinden şınanlarına

⁴⁹⁰ Sebī‘

⁴⁹¹ ‘Abes

⁴⁹² H‘umeyr

⁴⁹³ Sebī‘

⁴⁹⁴ Sebī‘

⁴⁹⁵ Sebī‘

⁴⁹⁶ Fizāre

⁴⁹⁷ ‘Abes

⁴⁹⁸ Sebī‘

(23) dönüp buğz u k̄n birle hāmle eylediler ve ‘Anter dahı Sübey^cden⁴⁹⁹ ikindü vaḳti olıcaḳ [493b] ⁽¹⁾ ayrıldı. Her birisi ḳavmi birle cenge meşḡūl oldu ve bir ‘acāyib ceng eylediler kim ancılayın ⁽²⁾ ceng görülmemişdi. Tā gice olunca andan iki leşker de birbirinden ayrıldılar. Ammā Esved ⁽³⁾ leşkeri ḡam-ḡīn ve çok mübārızleri depelenmiş ve Benū ‘Abs⁵⁰⁰ feraḥ ‘Anter’e küllisi du‘ā iderler ⁽⁴⁾ ve ef‘ālinden gördüklerin vaşf iderler. Ammā ‘Anter’üñ ḳalbi buğz u k̄n birle ṭoldı. ⁽⁵⁾ Sübey^cden⁵⁰¹ ḡaraż ḥāşıl olmaduḡına leşkeri çoklığından ve münāsib yir bulmaduḡından ⁽⁶⁾ andan ḳaravula ṭurdu. Tā şubḥ olunca. Ḳaçan kim şubḥ oldu, leşkerler iki cānibden ⁽⁷⁾ bindiler. Ammā Sübey^c bin Ḥārīş leşkerin gördi, bindiler. Evet cenge niyyet-i şādıḳları ⁽⁸⁾ yok. Ṭurmadın ‘Anter’üñ ef‘ālını zıkr iderler ve ölümlerinden ḳorḳarlar ve Sübey^{c502} ⁽⁹⁾ bir gök ḳır tāzī ata binüp meydan gözedüp ṭurur. Ġāyetde ḳābūk ve alnı aḳ ⁽¹⁰⁾ zühreye beñzer ve evvel şıcraduḡda ṭavşana yiter ve ‘uḳūl ḥüsni şun‘ında müteḥayyir ⁽¹¹⁾ ve cevlnāna göz irişmez ve heybetinden yürekler ditrer ve şiddetinden yirler yarılır ⁽¹²⁾ ve döndüḡinde dolab bigiyidi ve cemī^c-i şıfātın ve fūnūndan kāmilidi ve üzerinde ⁽¹³⁾ bir sık zirih kim Dāvūdī zirihlerden birine beñzer ve rüzigār şiddetinden ḳurtarur. ⁽¹⁴⁾ Ve başında bir aḳ ışıḳ nurlu ve bilinde bir mücevher ḳılıç kim nūrı gözleri ḳamaşdurur ⁽¹⁵⁾ ve elinde bir yılan dillü süñü. Pes leşkerden ḳıḳdı. Cevlān urdu ve iftiḥār ⁽¹⁶⁾ itdi ve süñüsün oynatdı ve ‘Anter’i ṭaleb eyledi. **Rāwī eydür:** ⁽¹⁷⁾ Sübey^{c503} kelāmını temām itmedin ‘Anter ileyin aldı. Ḳalb-i ḳavī ve canan-ı cerī ⁽¹⁸⁾ birle andan iftiḥār itdüḡi sorulara cevāb virdi ve andan birbirine muḳābil oldılar ⁽¹⁹⁾ ve hevlnāk na‘ralar urdılar. Hevlinden atlar ḳuyruḡını ṭaḡıtdı ve atlularuñ ⁽²⁰⁾ bedenleri ditredi ve ḥāzır olanlaruñ şanki yūreḡi yarıldı ve ḳıyāmet ḳopdı ⁽²¹⁾ şandılar. Andan ṭuş ṭuşa na‘ralar

⁴⁹⁹ Sebī^c

⁵⁰⁰ ‘Abes

⁵⁰¹ Sebī^c

⁵⁰² Sebī^c

⁵⁰³ Sebī^c

tağıldı ve bahādurlar bularu görüp ⁽²²⁾ cengi unitdılar ve anlara göz tıtdılar. Bu resme maḳdūrlarını şarf idüp ceng itdiler. ⁽²³⁾ Şafaḳ ḡāyib olınca andan Sübey^c.⁵⁰⁴ ‘Anter’e eydür: “Ceng ḳolayın baña bildürdüñ ve meydāndan [494a] ⁽¹⁾ ⁵⁰⁵ beni ḡaber- “Dār itdüñ. Şimden şoñra benden ḳurtulam mı şanursın.” Andan ⁽²⁾ ‘Anter eydür: “Yā Sübey^c! ⁵⁰⁶ Bu sözi ḳo kim saña ‘ārdur di. Yine ceng idelüm bize ⁽³⁾ şimdi lā-būd oldur kim tā bir yaña olmayınca ayrılayavuz.” dir. Pes yine cenge ⁽⁴⁾ başladılar. Ammā iki taraftan leşker eydürlerdi kim: “Eger şāḡībümüz ḡaşmını ḳahr iderse ⁽⁵⁾ itdi ve illā biz şınurız. Nev-mīz olup dönerüz.” dirlerdi. Ammā Hışın⁵⁰⁷ bir toz renklü ⁽⁶⁾ yunda binüp ve ḳaçmaḡa yaraḳlanup tıururdi ve bilürdi kim ‘Anter ḡaşmına maḳhūr ⁽⁷⁾ ve maḡlūb olmaz ve Sinān daḡı bir tāzı ata binüp Benī Fezāre^{ye}⁵⁰⁸ eydürdi kim: ⁽⁸⁾ “Ḳaçan kim göresiz ‘Anter Sübey^c’i⁵⁰⁹ tıuta. Bir göz daḡı tıurmañ ki leşker andan şoñra ⁽⁹⁾ felāḡ bulmaz. Zīrā ‘Anter’üñ devleti kördür. Cemī^cisin ifnā ider ve bizüm ḳanḳımız ⁽¹⁰⁾ eline girürse öldürür. Zīrā ki dūşmāndur.” diridi. **Rāvī eydür:** Sübey^c⁵¹⁰ ile ⁽¹¹⁾ ‘Anter tā seḡer vaḳtine dek muttaşıl ceng itdiler. Sübey^c⁵¹¹ süst deprenür oldı ⁽¹²⁾ ve bildi kim aşḡābı kendüden şoñra taḡılur ve ‘Anter’de bildi kim Sübey^c⁵¹² ⁽¹³⁾ za‘īf oldı. Andan nā-gāḡ ḡamle idüp sūñü birle göḡsinde urdı. ⁽¹⁴⁾ Biş zīrā^c atdan aşırı bıraḳdı ve ḳaşd itdi kim ine baḡlaya. Anı gördi kim Şeybūb ⁽¹⁵⁾ yitişdi ve indi, baḡladı. Anı göricek iki çeri birbirine ḳarışdı ve ḳılıçlar sūñüler ⁽¹⁶⁾ birle ḳarışdı ve at göḡsi birbirine tıoḡuşdı ve ḳan buḡārından hevā tārık ⁽¹⁷⁾ oldı ve kellelerden at geçmez oldı ve cesedler ḳanlara ve tıopraḳlara müstaḡraḳ ⁽¹⁸⁾ oldı ve yigit ḳişiler hevelden ḳoca oldı ve ḳazā ve ḳader sāḳī olup ölüm ⁽¹⁹⁾ şerābın

⁵⁰⁴ Sebī^c

⁵⁰⁵ ve meydān

⁵⁰⁶ Sebī^c

⁵⁰⁷ Hışın

⁵⁰⁸ Fizāre

⁵⁰⁹ Sebī^c

⁵¹⁰ Sebī^c

⁵¹¹ Sebī^c

⁵¹² Sebī^c

ulaşdurdı. Andan ‘Anter Benī Fezāre⁵¹³’ye ħamle eyledi. Anı göricek şındılar ve kaçdılar. ⁽²⁰⁾ Ħıřın öñlerince ħorħudan kendüzin unutmış idi. Ammā Benū Ħımyer Zū'l-ħımār¹ ⁽²¹⁾ ħurtarmak istediler ve añuniċün bir ceng eylediler kim göz görmiş degül. Ammā ‘Anter Melik ⁽²²⁾ Vehb'i ħaleb itdi ve gitdi. Zīrā bilürdi kim ol ħutulacak yāħuz esīr olıcak leşker ⁽²³⁾ şınur. Pes leşkeri ħıra ħıra ol yire vardı kim Melik Vehb andayıdı. Andan na‘ra urup **[494b]** ⁽¹⁾ üzerine ħamle eyledi. Ħaçan kim Melik Vehb anı gördi, raĥt u būngāhını döküp kaçdı ve Benū ⁽²⁾ ‘Abs⁵¹⁴’ ardına düşdi. ‘Anter öñlerince niċe fersaĥ yol ħodılar. Kimin ħırdılar ⁽³⁾ ve kimin esīr itdiler ve kimi bir bir olup řaĥrālara ħaġıldı ve kaçdı. Andan ⁽⁴⁾ döndiler ġanāyim ve üserāyı birle Cebeleyn'i ħaleb idüp gitdiler. ‘Anter öñlerince ⁽⁵⁾ cābük arslan gibi gider. Bu ři‘ri okur: **ři‘r.** ⁽⁶⁾ [Arapċa řiir ⁽⁷⁾ Arapċa řiir ⁽⁸⁾ Arapċa řiir ⁽⁹⁾ Arapċa řiir ⁽¹⁰⁾ Arapċa řiir ⁽¹¹⁾ Arapċa řiir ⁽¹²⁾ Arapċa řiir.] ⁽¹³⁾ **Rāvī eydür:** Ħaçan kim ‘Anter'ün ři‘rini ‘Arab işitdi. Feřāĥatine müteĥayyir oldılar ⁽¹⁴⁾ ve ‘Anter'e du‘ālar itdiler ve gitdiler. Tā Cebeleyn'e vardılar. Ammā gördiler kim diyārları ⁽¹⁵⁾ ĥālī, mālī ġāret olmuş ve beşerden kimse yok. Pes bu işde müteĥayyir olup ⁽¹⁶⁾ ħurdılar ve biraz aġlařdılar. Bular bu ĥâlde ħururken anı gördiler dereden bir ħul ċıkdı. ⁽¹⁷⁾ Anlaruñ ħullarından aġlar ve ċaġırur, feryād ider. Ħaçan kim anı gördiler ilerü ⁽¹⁸⁾ yüridiler mā-cerāyı şordılar. Andan ‘Anter ol ħula eydür: “Sizi kim ġāret itdi.” ⁽¹⁹⁾ Ol ħul eydür: “Bilmezüz yā ĥāmī-yi ‘Arab! Kim idügin. Velī anı bilürüz kim seşer vaĥtinde ⁽²⁰⁾ atlular geldi. Ħabāyili ve emvāli ve ĥarīmi aldı, gitdi.” dir. **Rāvī eydür:** ⁽²¹⁾ Ħaçan kim ‘Anter ol maĥālī işitdi. Ġam-ġīn olup eyitdi kim: “Dehrüñ ĥālī budur. ⁽²²⁾ Bir ħarāra ħurmaz ve intikāle meřġüldür.” didi. **Rāvī eydür:** Sebeb bu ġārete ⁽²³⁾ uludı kim Zū'l-ħımār birle ‘Anter gicede ħuruřdı. Sinān ibni ‘Abdü'l-‘Uzzā**[495a]** ⁽¹⁾ l-řeybānī Melik Vehb'e eyitdi: “Yā melik! Benüm ħatumba řavāb oldur kim ben biř biñ ħiři ⁽²⁾ alam.

⁵¹³ Fizāre

⁵¹⁴ ‘Abes

Benî 'Abs'ün⁵¹⁵ ardından tolaşam Cebeleyn'e varam. Anda şimdi kimse yokdur, hālīdür. ⁽³⁾ Harīmlerini ve mällarını ve kızlarını ve oğlanlarını alam ve tırmadın Hīre'ye gidem. ⁽⁴⁾ Şabāh olıcağ bulara haber yitişe. Mutehayyir olup döneler ve kimse bunda qalmaya ⁽⁵⁾ ve siz⁵¹⁶ düşmān üzerine qavī olasız.” Qaçan kim Melik Vehb anı işitdi, ⁽⁶⁾ şavāb gördi ve eyitdi kim: “Ne dilersen işle.” Pes Sinān biş biñ kişi aldı. ⁽⁷⁾ Leşkerün bir tarafından çıqdı. Dün içinde tā şuña dek kim qabāyil-i Benî 'Abs'e⁵¹⁷ yitişdi ⁽⁸⁾ ve andan bir sâ'at geçmedin qabāyili qopardı ve 'avretlerin, oğlanların esīr ⁽⁹⁾ itdi ve döndi. Geldügi yolu tıutup ve şahrāyı ortasından delüp Hīre'yi ⁽¹⁰⁾ taleb itdi ve gitdi. Leşkerün galebesin işidürdi. Velī hīç iltifāt itmezdi. ⁽¹¹⁾ Şabāh olunca üç fersah yir gitdi. Andan tırdılar. Tā kim göreler leşkerün ⁽¹²⁾ hālī nice olur ve nuşret kimün olur. Ammā nā-gāh anı gördiler kim öyle⁽¹³⁾ den öñdin şınqın eri irişdi. Öñlerince Hışın bin Huzeyfe, Sinān ibni ⁽¹⁴⁾ Ebī Hārişe pes ilerü yürüyüp hāllerinden şordılar. Anlarda mā-cerāyı haber ⁽¹⁵⁾ virdiler. Zül-hımār esīr olmağdan ve çeri şınup tağılmağdan ne hāl oldu-y-isa ⁽¹⁶⁾ didiler ve bir sâ'atden soñra Melik Vehb bin Mevhüb yitişdi ve gelen tırdı. ⁽¹⁷⁾ Ol yirde müctemi' oldılar ve ol ğanīmeti görüp ferağ oldılar ve andan Benî 'Abs'ün⁵¹⁸ ⁽¹⁸⁾ ve Benî 'Āmir'ün ve Benî Kilāb'ün harīmine nazar itdiler. Vāki'ālarını unutdılar, ğussa⁽¹⁹⁾ ları şazılığa döndi. Melik Vehb 'Ātıl'a ve Mirkāl'e nazar eyledi. Gördi kim qurtulmışlar ⁽²⁰⁾ ve eyitdi kim: “Şimdi emīn oldum Sübey' üzerine ve Benî Himyer'den⁵¹⁹ tıtılan esīrlar ⁽²¹⁾ üzerine. Zīrā bu ğanāyim bizdeyiken 'Anter anları esīr idinmez.” Pes ğöñülleri qavī ⁽²²⁾ olup gitdiler. Ammā şanurlardı kim 'Anter ardlarınca gelmez. Evit Hışın ⁽²³⁾ ve Sinān cānları qorqardı ve bilürdi kim 'Anter Benū 'Abs⁵²⁰ ve Benū 'Āmir ve Kilāb [495b] ⁽¹⁾ emvālını ve evlādını ve harīmını anlara qomaz. Bunlar bu fikrile tırmayup giderken nā-gāh ⁽²⁾

⁵¹⁵ 'Abes

⁵¹⁶ ~~den~~

⁵¹⁷ 'Abes

⁵¹⁸ 'Abes

⁵¹⁹ Hūmeyr

⁵²⁰ 'Abes

ardlarından toz göründi ve artdı ve ulaldı ve na‘ralar işidildi ve süñüler sinānı ⁽³⁾ yıldıraşdı; ve andan toz açıldı, leşker gözükdı. ‘Anter öñlerince ve Zü'l-ḥımār ⁽⁴⁾ yanınca, ardınca Benī ‘Abs⁵²¹ ve Benū Ḥımyer⁵²² ve ‘Anter'e Sübey⁵²³ şādık yār olmış, yardım ider. ⁽⁵⁾ **Rāvī eydür:** Sübey⁵²⁴ ‘Anter'e yār olduğına sebep olıdı kim kaçan ‘Anter ol ⁽⁶⁾ kıldan kabāyili esīr olduğını işitdi, şāzılıkı guşşaya mütebeddil oldı. Andan Benī ⁽⁷⁾ ‘Abs'e⁵²⁵ ve Benī ‘Āmir'e ve Benī Kilāb'a çağırdı, eyitdi kim: “Yaraqlanuñ düşmānuñ ardın ⁽⁸⁾ sürelüm. Vallāhi ‘Irāk'a varınca қoram ve Benī Şeybān'ı қomazam göge çıkarsa ve ben ⁽⁹⁾ bilürem kim siz ḥarīme yitişmezsiniz. İllā Ḥīre yakınında eyle olıcaқ Melik Esved'den yardım ⁽¹⁰⁾ irer çerinüñ ḥisābı olmaz. Pes eger siz қorқarsañuz ardumda тұruñ, görüñ kim ⁽¹¹⁾ ben ne iş işlerem ve benden nās ne ḥaber söyleşür kıyāmete dek.” didi. Andan ‘Arab ⁽¹²⁾ bir yirden çağırışdılar, eyitdiler kim: “Yā ḥāmī-yi ‘Arab! Bu bir işdür ki bizüm bunı işlememek ⁽¹³⁾ elümüzden gelmez. Zīrā ki emvāl ve evlād gitdükden soñra ve ḥarīm esīr ⁽¹⁴⁾ olduğdan soñra biz kaçan rāḥat oluruz.” Bular bu sözdeyiken Sübey⁵²⁶ bend içinden ⁽¹⁵⁾ çağırdı, eyitdi kim: “Yā ḥāmī-yi ‘Abs!⁵²⁷ Begenür misin beni kim dāyim senüñ öñüñde olam ⁽¹⁶⁾ ve benden göresin, iki gözüñe reva gördüğüñ. Zīrā bencileyin kişide eylük yavı ⁽¹⁷⁾ varmaz ve küfrānu'n-ni‘me olmaz. Hele ben diledüm ki senden ayrılmayam. Tā ölince ve şedāyidde ⁽¹⁸⁾ senüñile bile olam. Vallāhi ḥaқkı-y-içün şimden soñra saña yaramaz endīşe itmezem ve ‘inād ⁽¹⁹⁾ daḥı itmezem ve dōstluğum şāfidür ve eger bu sözde yine ḥıyānet idersem ḥarām-⁽²⁰⁾zādeyem.” Kaçan kim ‘Anter anuñ kelāmını işitdi, gāyetde feraḥ oldı. Andan atını ve yarağını ⁽²¹⁾ yine virdi

⁵²¹ ‘Abes

⁵²² Ḥamīr

⁵²³ Sebī‘

⁵²⁴ Sebī‘

⁵²⁵ ‘Abes

⁵²⁶ Sebī‘

⁵²⁷ ‘Abes

ve kocdı ve öpdı ve ululadı. Bu kez Sübey⁵²⁸ çağırđı kim: “Yā ma‘şer-i ‘Arab⁽²²⁾ veyā begler! Tānuḵ oluñ kim ben ‘Anter'üñ kılıcınıñ āzādıyam ve beni öldürmege ḳādirken⁽²³⁾ ‘afv eyledi.” ve andan kendüyle Benū Ḥımyer'den⁵²⁹ esīr olanlarıñ ḳatına vardı. Anlara [496a]⁽¹⁾ and virdi. ‘Arab ‘ādeti üzerine kim ‘Anter'üñ aşḫābından olalar ve cümle-i aşdıḳāsından⁽²⁾ ve aḥıbbāsından olalar. Anlar daḥı and içdiler, anuñ üzerine. Pes ‘Anter anlarıñda⁽³⁾ ellerini çözdı ve atlarını ve yaraḳlarını virdi ve anlara istımālet itdi. Andan düşmān⁽⁴⁾ leşkerinüñ payın sürdiler ve gitdiler. İkindü vaḳtiyidi kim ardlarından irdiler.⁽⁵⁾ Ol ḥınde ‘Anter ‘Able'yi añardı ve yine görmege i‘tikādı yoḡıdı. Bu şi‘ri okurđı: ⁽⁶⁾ Şi‘r. ⁽⁷⁾ [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [496b]⁽¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²⁾ Rāwī eydür: Andan ‘Anter na‘ra urdı kim yir yarıldı şandılar ve çağırđı, söḡdı⁽³⁾ ve eyitdi kim: “Nireye ḳaçup ḳurtulasız kim ben sizi ṭaleb iderem.” Anı işidecek⁽⁴⁾ Sinān ibni ‘Abdü'l-‘Uzzā elin aldı ve çağırđı, eyitdi kim: “Epsem yā muḥanneş! Āḡāḥ ol kim⁽⁵⁾ ben Sinān ibni ‘Abdü'l-‘Uzzā'yam. Senüñ ḡarımüñem ve daḥı şol kimseyem ki senüñ ḫarīmiñi⁽⁶⁾ esīr eyledüm.” Ḳaçan kim ‘Anter anuñ sözini işitdi, ḳaḳıdı ve süñü birle göḡsinde urdı.⁽⁷⁾ Sinān arḳasında çıḳdı ve atından düşdı, öldi. Ammā ‘Able ḳaçan kim ‘Anter'üñ na‘rasın⁽⁸⁾ işitdi, cānı dinlendi ve göñli ḳavī oldu. Andan çağırđı, eyitdi kim: “Yā ciger köşe!⁽⁹⁾ Saña kimse muḳāvim olmaz. Bu leşkeri ḳır ve bu maḳāmdan beni ḳurtar.” didi. Ḳaçan kim⁽¹⁰⁾ ‘Anter anuñ sözini işitdi, müteḫayyir oldu. Andan Benū ‘Abs⁵³⁰ ve Benū ‘Āmir ve Benū Ġanī⁽¹¹⁾ ve Benū Kilāb ve Zū'l-ḫımār aşḫābı birle ḫamle eylediler. Zū'l-ḫımār āl-i Ḥımyer'e⁵³¹ çağırđı kim: ⁽¹²⁾ “Yā āl-i

⁵²⁸ Sebī‘

⁵²⁹ Ḥamīr

⁵³⁰ ‘Abes

⁵³¹ Ḥamīr

Ḥimyer!⁵³² ‘Anter'e mütābi‘ oluñ kim ben ‘Anter'üñ yār-ı şādıkı oldum.” Anlar dahı eyitdi kim: ⁽¹³⁾ “Lebbeyk Zū'l-ḥımār! Nidāñ işitdük ve saña mütāba‘a itdük.” Andan mecmū‘ısı ‘Anter'üñ ⁽¹⁴⁾ leşkerine qarışup biribirine çağrışup Benī Şeybān'a kılıç koydılar ve kırdılar ve şıdılar. ⁽¹⁵⁾ Evvel Hışın⁵³³ ibni Huzeyfe şındı. Benū Fezāre⁵³⁴ birle andan Benū Şeybān şındı. Her birisi ⁽¹⁶⁾ bir yaña tağıldı. Ammā Benū ‘Abs⁵³⁵ ḥarīmlerin aldılar ve düşmānlaruñ helākı birle feraḥ ⁽¹⁷⁾ oldılar ve ‘Anter ‘Able'(y)i öpdı ve kōcdı. Andan hevdecine getürdi ve Melik Vehb ⁽¹⁸⁾ geldi, ‘Anter'e itā‘at itdi. ‘Anter birle görüşdiler ve göñülleri şāfı oldı ve şāz oldılar. ⁽¹⁹⁾ Birbirine buluşduklarına ve andan islābı⁵³⁶ ve ğanāyimi {alup} Cebeleyn'e gitdiler. Ammā ‘Anter ğāyetde ⁽²⁰⁾ feraḥ oldı. Nuşretine ve zaferine ve Benū Ḥimyer⁵³⁷ kendüye yār olduğına bu şi‘ri inşād itdi: ⁽²¹⁾ **Şi‘r.** ⁽²²⁾ [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[497a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽⁸⁾

Rāvī eydür: Andan tūrmadın gitdiler. Tā Cebeleyn'e geldiler. Çadırlar kırdılar ⁽⁹⁾ ve ‘Anter Melik Vehb'e ḥaymeler bağışladı ve Benī Ḥimyer'e⁵³⁸ ğanāmetden māl virdi. Andan ⁽¹⁰⁾ yimege ve içmege meşğul oldılar ve şevketleri kavī oldı. Zīrā on sekiz ⁽¹¹⁾ biñ fāris oldılar. **Rāvī eydür:** Bularuñ ḥālī bu ammā Melik Esved her gün tahtında ⁽¹²⁾ otururdu. ‘Ādeti üzerine ve ‘Anter sözin ortaya getürürdi ve eydürdi kim Zū'l-ḥımār ⁽¹³⁾ ‘Anter'i esīr ider getürür. Andan vezīr başın depredür, eydürdi kim: “Yā melik! Devletüñde ⁽¹⁴⁾ eyle olur.” Ammā vezīr bilürdi kim anlara ‘Anter muẓaffer olur ve yakın zamānda şıñkın ⁽¹⁵⁾ eri gelür. Bular bu sözdeyiken şıñkun eri yitişdi. Öñlerince Hışın bin ⁽¹⁶⁾ Huzeyfe ve Sinān ibni Ebī Ḥārīs'e ve ‘Ātıl ibni Müsennī ve Mirḳāl bin Fāyız mecmū‘ısı ⁽¹⁷⁾ yalıncaḳ ve ekseri yalın ayak. Kaçan kim ḥāllerin şordılar,

⁵³² Ḥamīr

⁵³³ Hışın

⁵³⁴ Fizāre

⁵³⁵ ‘Abes

⁵³⁶ eslāb

⁵³⁷ Ḥumeyr

⁵³⁸ Ḥumeyr

eyitdiler kim: “‘Anter bizi şıdı ⁽¹⁸⁾ ve Zü'l-ḥımār'ı esīr itdi.” ve kışsa(y)ı evvel ü āḥir şerḥ itdiler. Ḥarīmī, emvālī ġāret ⁽¹⁹⁾ itdüklerin ve ‘Anter ardlarından yitdüġin ve Sinān ibni ‘Abdü'l-‘Uzzā'yı depeledüġin. ⁽²⁰⁾ Andan ḥaberi Melik Esved'e ulaşırdılar. Kaçan kim işitdi, serīr üzerinde dītredi ⁽²¹⁾ ve tācını yire urdı ve şınḡun eri üzerine girdiler ve kışsa(y)ı tekrār itdiler ve üzerine ⁽²²⁾ kıyāmet kopardılar. Andan Melik Esved döndi vezīre eydür: “Yā ata! Bu kula kendüm ⁽²³⁾ varmaḡdan ġayrı çarem kalmadı. Melik Kisrī'ye ḥaber göndereyidüm ve aña kışsa(y)ı bildüreyidüm. [497b] ⁽¹⁾ Ammā beni ta‘yīb ve ta‘cīz idüp bir kıldan böyle ‘āciz olur. Ḥālī nice olurdu. Pāzīṣāḥ ⁽²⁾ ları-y-ıla düşmān olsa diye diyü korkardum.” didi. Andan vezīr eydür: “Yā melik! Biz kullardan ⁽³⁾ ‘āciz olmaduġ. Belki bir kişiden ‘āciz olduġ ki fāris-i ‘aşrdur. Ḥuşūṣā katında ⁽⁴⁾ bunca bahādurlar var. Mülā‘ibü'l-Esinne gibi ve ‘Āmir ibni Ṭufeyl gibi ve ‘Alḡama bin Ġalāse gibi ⁽⁵⁾ ve Mervān bin Sūrāḡa gibi ve Aḡvaş ibni Ca‘fer gibi ve Ḥālīd ibni Rebī‘a gibi Mesrūk bin ⁽⁶⁾ Ṭārīḡ gibi ve Beşşār bin Bekkār gibi ve daḡı Zü'l-ḥımār'da Melik Vehb'de aşḡābı ⁽⁷⁾ birle anlara muttaşıl oldu. Pes şimden şoñra anlara kim muḡāvemet ider. Eger ⁽⁸⁾ sen kendüñde varursan nāmūsūñ yıkılır ve ḡürmetüñ düşer ve heybetüñ eksilür.” dir. ⁽⁹⁾ Melik Esved vezīrden bu sözi işidicek, mütaḡayyir oldu. Başın aşāġa idüp fikre ⁽¹⁰⁾ vardı. Melik Esved'üñ bu ḡālīn göricek ‘Arab ulularından bir pīr varıdı, çok iş ⁽¹¹⁾ görmişidi. Ol ḡīnde anda ḡāzır idi, eyitdi kim: “Yā melik! Eger ‘Anter'i ṭutmaḡ isterseñ ⁽¹²⁾ Ḥāmān bin ‘Alḡama-(y)ı Hemedānī göndür. Eger ol ‘Anter'e varursa ‘Anter işinde ⁽¹³⁾ saña yiter ve illā ‘Anter'e Ḥīre'de kimse muḡāvim olmaz. İllā meġer kim Fārs'a ⁽¹⁴⁾ ve ‘Acem'e kimse gönderesin.” didi. **Rāwī eydür:** Ol Ḥāmān bin ‘Alḡama ⁽¹⁵⁾ ulu pehlevān idi. Anca yirlerden ḡarāc almışıdı ve anuñ ‘Anter, ‘emmüsi oġlın öldürmişidi ⁽¹⁶⁾ ve anasınuñ aġladuġından Ḥāmān incinüp kefil olmuşıdı kim ‘Anter'i öldüre ⁽¹⁷⁾ yā kendü öle ve ol ‘avrete eydür{di} kim: “Oġluñ ḡanıçün kimi istersin?” ve ol ⁽¹⁸⁾ daḡı eydürdi kim: “Ḳays ibni Züheyr'i yāḡuz ḡardaşınuñ birisini yā ‘Anter'i dilerem kim

(19) bağından bir pāre yiyem ve ʔanından içem. Tā ki yüregüm şovuya.” dirdi. Hāmān (20) dağı ‘Anter'i görmege muntazır idi. **Rāvī eydür:** Bu şeyğ, Hāmān'ı Melik (21) Esved'e zıkr eyledi. Bildi kim şavāb söyledi. Andan Hāmān'a mektüb yazdı (22) ve aña çok māla zāmin oldı ve eyitdi kim: “Bil yā pehlevān! Ki ‘Anter-i şeytān baña ‘āşī (23) oldı ve leşkerüm şıdı. Kerrātıla ve nāmūsımı ve hürmetümi yıkdı ve ʔapularımı yaptı [498a] (1) ve esbābumı düketdi. Saña mektüb yazdum ki gelesin ve bu hızmı tızcek göresin (2) ve bizi ğuşşadan ʔurtarasın ve üzerümüzden zülmeti gideresin ve ben dağı saña iller ve māllar (3) ve ʔullar virem ve nāruñ nūruñ selāmı senüñ üzerüne olsun dağı berekātı.” didi (4) ve andan mektübü dürdi ve iki kişiyi ışmarladı. Havāşından ve anlara emr eyledi kim ʔurmayalar (5) yürüyeler ve anlarda ʔabül idüp yola girüp Benī Hemedān'ıñ menzilin isteyü gitdiler. (6) Bir ğün çok ʔabāyile yitişdiler. Tavarlarıla şahrālar tolmış evlerüñ ve atlaruñ ve harīmlerüñ (7) ve ‘alemlerüñ nihāyeti yok. Andan biraz dağı gidicek çöbānlara yitişdiler ve anları göricek (8) ʔullar yügrışdiler ve hāllerinden şordılar ve bular eyitdiler kim: “Biz Melik Esved'üñ resül(9)leriyüz.” Hāmān bin ‘Alķama'ya geldüĝi anı işidicek “Merħabā hoş geldüñüz.” diyüp (10) öñlerine düşüp ʔabāyile ilettiler. Ammā Hāmān ol hālde düĝün ʔonukluĝında (11) idi. ʔavminüñ ve ‘aşīresinüñ uluların cem‘ itmişidi ve cāriyeler defler çalardı (12) ve maħbūblar hızmı için ayaĝın ʔururlardı. Nā-ĝāh ʔullar geldiler ve çağırdılar, (13) eyitdiler kim: “Yā seyyidenā! Melik Esved'den size resül geldi.” didiler. Anı işidicek (14) Hāmān ferāğ olup eyitdi kim: “ʔonduruñ ve ʔonuklañ ve ĝāyet ikrām idüñ.” (15) Pes ʔullar vardılar. Resülleri ʔondurdılar ve ʔonukladılar ve hızmı ittiler. ʔaçan kim (16) yarındası oldı. Hāmān mertebesinde oturdı ve ʔavminüñ ve ‘aşīresinüñ ulularını (17) cem‘ eyledi. Andan ʔullara emr eyledi: “Melik Esved'üñ resüllerin getürüñ!” diyü. (18) Pes vardılar, hıżūrına getürdiler. Resüllerde hızmı idüp mektübü (19) şundılar. Ol dağı aldı ve ‘emmüsi oĝlanlarınıñ birisine vardı ve ol dağı okudı. Hāmān (20) tā āħirine dek diñledi.

Andan Melik Esved'ün resüllerine bakup eydür: “Bağ ‘Anter ol ⁽²¹⁾ hadde yitişdi kim pāzişāhlar incide.” Resüller eydür: “Na‘am yā seyyid! İşıtdüğünden dağı ziyāde⁽²²⁾dür. Zīrā Sübey^{c539} bin Hārīş'i ve Huddāş bin Ġalāse'(y)i ve ‘Ātıl ibni Müşennī ve Mirķāl bin Fāyız'i esīr ⁽²³⁾ ve zelīl itdi, nice ‘Arab begleri-y-ile.” Andan Hāmān resüllere eydür: “Ne kadar leşkeri var kim [498b] ⁽¹⁾ buncılayın iş ider ve ne kadar pehlevānları var ve bu kandan durudı?” Resüller eydür: “Yā seyyid! ⁽²⁾ On sekiz biñ fārisi var. ‘Arab gūzīdeleridür ve pehlevānları Mūlā‘ibū'l-Esinne ve ‘Āmir ⁽³⁾ ibni Tufeyl ve Mervān ibni Sūrāķa'dur ve ‘Alķama bin Ġalāse ve Aḥvaş ibni Ca‘fer ve Sübey^{c540} ⁽⁴⁾ bin Hārīş ve Melik-i Vehb ibni Mevhūb ve Kays ibni Zūheyir ve Rebī‘ bin Ziyād ve Mālīk ⁽⁵⁾ ibni Kırād ve ‘Urve bin Verd ve Meysere bin ‘Anter ve karındaşı Māzin'dür ve ‘Anter bugün ⁽⁶⁾ pāzişāhlardan bir seyyiddür ve kendü i‘tikādında şöyledür kim Melik Esved'i ⁽⁷⁾ tutar. Zīrā andan bahādurları ‘āciz olmışdur.” Kaçan kim Hāmān anı ışıtdı, müteḥayyir ⁽⁸⁾ oldı ve gönlinde eyitdi kim: “Bu vaşf itdikleri kişi ‘ālemde bir kişidür ve zamānuñ ⁽⁹⁾ netīcesidür. Şimdi eger varup ben aña ġālib olursam dünyānuñ iki tarafına ⁽¹⁰⁾ melik oluram ve cemī‘-i ‘Arab ḥūkmümde olur ve ‘emmüm oğlu Melcāc'uñ kanın ⁽¹¹⁾ aluram.” Andan yaraķlandı ve silāḥlar çıkarup ‘emmüsi oġlanlarına ulaşdurdı. ⁽¹²⁾ Biñ kişi ihtiyār idüp Hīre'ye gitdi. Kaçan kim kabāyilden taşra çıķdı ⁽¹³⁾ bu şi‘ri okurdi: **Şi‘r.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir.] ⁽²³⁾ **Rāvī eydür:** Turmadın gitdi, tā Hīre'ye yitişdi. Andan Melik Esved'e ḥaber oldı. [499a] ⁽¹⁾ Cemī‘ begler birle istikbāle çıķdı ve şehri tezyīn itdiler ve kūslar ve ṭavullar ve borılar çaldılar. ⁽²⁾ Andan getürdiler bir cennet kaşrına beñzer eve ķondılar ve cemī‘-i ḥavāyicini ḥāzır itdiler ve leşkeri ⁽³⁾ Hīre'nüñ şahrāsına ķondırdılar ve anlara dağı ta‘ām çıķardılar. Ol gice zevķ u şafā birle Hāmān ⁽⁴⁾ giceledi. Kaçan kim yarındaşı oldı, Melik Esved taḥtına oturdı ve begleri

⁵³⁹ Sebī‘

⁵⁴⁰ Sebī‘

kimi oturdu ve kimi ⁽⁵⁾ tırdı mertebelerince. Andan emr eyledi, Hāmān'ı getürdiler. Kaçan kim içeri girdi. Hep karşı yürüdiler ⁽⁶⁾ ve Melik Esved dağı serir üzerinden nüzariş itdi ve elin virdi. Hāmān öpdü ve yanına aldı ⁽⁷⁾ ve 'Anter'e göndermesin andı dağı eyitdi kim: "Senden umarum ki gönlümüñ guşşasını gideresin ve beni ⁽⁸⁾ murāduma yitişdüresin." didi. Hāmān anı işidicek eydür: "Yā melik! Bir haķir kul dağı nedür kim ⁽⁹⁾ anı bu vechile ögersin. Senüñ beķāñ haķkı-y-içün ben anı esir idüp yideyüm. Haķir ü ⁽¹⁰⁾ zelil saña getüreyüm." Andan Melik Esved duā idüp eyitdi kim: "Sencileyin kim var kim şöyle ⁽¹¹⁾ işine şadık olur ve kaçan va'de eylese vefā ider." didi. Andan sonra geydügini ⁽¹²⁾ hep aña bağısladı ve bindürüp gönderecegi atı getürdüp virdi ve 'emmüsi oğlanların ve 'aşiresin ⁽¹³⁾ hil'atledi. Andan Melik Esved gölinde eydür: "Eger bu kişi varup yalunuz 'Anter'i ⁽¹⁴⁾ tutarsa ben halk ortasında bed-nām oluram. Pes baña münāsib oldur kim vezirüm kırk biñ ⁽¹⁵⁾ kişi birle göndürem. Tā 'Anter tutilacak ad benim ola anuñ olmaya ve halk eyide kim: ⁽¹⁶⁾ "Eger Melik Esved Hāmān'a leşker koşmasa veziri birle, 'Anter'e kadir olmazdı." Andan ⁽¹⁷⁾ Melik Esved leşkerinden kırk biñ kişi ihtiyār itdi ve anlara silāh ve yaraķ virdi ve emr ⁽¹⁸⁾ eyledi kim gideler ve anlarda "Es-sem'ü ve't-tā'e." didiler. **Rāvī eydür:** Andan Melik Esved ⁽¹⁹⁾ buyurdi. Hāmān'a çadırlar ve serā-perdeler ve 'alemler ve tabllar ve küslar ve eyü atlar virdiler ⁽²⁰⁾ ve leşkeri tezyin itdiler. Bir mertebede kim anuñ mislini gözler görmemişidi ve dağı kulaķlar ⁽²¹⁾ işitmemişidi. Andan Hışın bin Huzeyfe Sinān ibni Ebī Hāriş'e eydür: " Ne dirsın bu nevbet bu leşkerüñ ⁽²²⁾ haķķında? Huşüşā ki Hāmān gibi ādem ejdehāsı biledür." dir. Sinān eydür: "Vallāhi yā Hışın!⁵⁴¹ Melik Esved ⁽²³⁾ bu mällaruñ küllisi 'Anter'e hediye olsun." dir. Üş göresin Hāmān ne vechile baş oynayup [499b] ⁽¹⁾ leşker haķir ü zelil gelür. Bularuñ hāli bu. Ammā leşker tozlar kaldurup vezir Hāmān'ıñ yanınca ⁽²⁾ tırmadın gitdiler. Tā gice olunca andan kındılar. Vezir çadırına geldi diledi kim

⁵⁴¹ Hışın

‘Anter'e leşker ⁽³⁾ varduğun bildüre. Hāmān birle andan mektüb yazdı, eyitdi kim: “Yā hāmī-yi ‘Abs!⁵⁴² Bil kim Melik ⁽⁴⁾ Esved senüñ üzerüne Hāmān ibni ‘Alķama'(y)ı göndürdi ve ben bile gitdüm kırk biñ fāris birle. ⁽⁵⁾ İmdi ben umarum ki sen bizüm küllümüzi tağıdasın, esīr idesin ve evvel esīr olan ben olam ⁽⁶⁾ ve bizümile olan emvālī alasın ve leşkeri şınķun gönderesin. Bu mektübı şehirden bir gün ⁽⁷⁾ berü çıkıcaķ gönderdüm. Kaķan kim kitābum okusañ, ihtiyāt birle ol kāhil olma ve ben bilürem kim ⁽⁸⁾ sen manşürsın ve düşmānuñ maķhūrdur. İmdi saña bildürdüm. Tā hāzer idesin.” didi. Andan ⁽⁹⁾ Sālīm adlu bir ķulını okudı ve mektübı aña ısmarladı daķı ‘Anter'e göndürdi ve ol daķı řabān ⁽¹⁰⁾ kaķup şurmadı, gitdi. Tā Cebeley'n'e vardı ve ‘Anter'üñ evlerin kaşd itdi. Kaķan kim ‘Anter'üñ ⁽¹¹⁾ evleri öñine vardı. ‘Anter gördi ve bildi, daķı feraķ oldu ve anuñiķün ķādır taķliye itdi ve hālinden ⁽¹²⁾ şordı. Kūl daķı vezīrūñ kitabını çıkardı, virdi. Ol daķı ‘Urve'ye şundı. Ol daķı okudı. ⁽¹³⁾ Kaķan kim işitdi, vezīre du‘ā eyledi ve andan cevāb yazdı ve eyitdi kim: “Yā seyyid! Hāřıruñ ⁽¹⁴⁾ hoş řut. Eger Kisrī gelürse ‘Arab ve ‘Acem ve Türk, Deylem birle derdümüz yokdur.” Andan ⁽¹⁵⁾ ol ķulı hıl‘atledi, göndürdi ve ‘Urve'yile Melik Kays şatına geldiler ve Melik Vehb ibni Mevhūb'ı ⁽¹⁶⁾ ve Sübey^{c543} ibni Hāriş'i ve Aķvaş ibni Ca‘fer'i ve Mülā‘ibū'l-Esinne'(y)i ve ‘Āmir ibni şufeyl'i ve ‘Alķama bin ⁽¹⁷⁾ Ğalāşe'i ve Mervān bin Sūrāķa'yı ve Mecīd ibn Mālīk'i ve Rebī‘ ibni Ziyād'ı anda buldılar. Kaķan kim ⁽¹⁸⁾ ‘Anter girdi, meclisde oturur kimse ķalmadı. Andan oturdılar ve kışsa(y)ı ‘Anter Melik Kays'a řerħ ⁽¹⁹⁾ eyledi. Andan āşikāre eyitdi kim: “Yā sādātū'l-‘Arab! Bize ģaber geldi. Melik Esved Hāmān ⁽²⁰⁾ bin ‘Alķama-ı Hemedānī'yi bizüm üzerümüze göndermiş. Vezīr bile gelürmiş kırk biñ eri[yi]le. ⁽²¹⁾ Siz daķı ne tedbīr idersiz.” didi. Andan tedbīr idüp cāsūs çıkardılar ki düşmān leşkerinden ⁽²²⁾ ģaber getüre ve ‘Anter kaşd itdi kim casusları-y-ıla bile gide. Melik Kays ķomadı, eyitdi kim: ⁽²³⁾ “Yā ebe'l-fevārisi! Sen bunda bizümile ol.” didi. Bunlaruñ hālī bu.

⁵⁴² ‘Abes

⁵⁴³ Sebī‘

Ammā Hāmān ibni ‘Alkama gelürdi. [500a]⁽¹⁾ ‘Anter'üñ cāsūsları anı gördi ki kırk biñ er deryā gibi mevc urmuş, gelür. Kaçan kim⁽²⁾ cāsūslar ol çerinüñ çoklığına nazar itdiler ve atlarınıñ sahīlin⁵⁴⁴ ve silāhlarınıñ⁽³⁾ çıkşamasın işitdiler ve süñülerinüñ ve ışıklarınınñ yıldırışmasın gördiler, döndiler. ‘Anter'e⁽⁴⁾ haber yitürdiler. Pes Benū ‘Abs⁵⁴⁵ demürlere müstağrak olup şıçraşup atlarına süvār oldılar.⁽⁵⁾ Andan meymene ve meysere kalb u cenāh tırdılar. Meşhūr bahādurlar öñ şaffa geçdi ve ‘Anter⁽⁶⁾ ve Sübey⁵⁴⁶ ibni Hārīs ve Mülā‘ibü'l-Esinne ve ‘Āmir ibni Tufeyl ve ‘Alkama bin Ġalāse ve Māzin ve Meysere⁽⁷⁾ bigi tazī atlara bindiler ve çukala ve çevşene müstağrak oldılar ve üç melik ardlarında kōdılar.⁽⁸⁾ Bir Qays'ı bir Ahvaş'ı bir dağı Vehb'i ve bu tertīb üzerine tırdılar. Tā düşmān leşkeri gelince⁽⁹⁾ ve göz gözi görünce andan ‘Anter leşkerine eydür: “Siz kıtāle evvel başlaman. Zīrā ki şer başlayan⁽¹⁰⁾ ezlemdür, tā azkunluk anlardan olsun. Zīrā azgun felāh olmaz. Düşmānı aña gelür.”⁽¹¹⁾ Andan Hāmān baħr-i zāħir gibi yitişdi ve ‘Anter'üñ leşkeri aza çoklığına müteħayyir oldı. Ammā⁽¹²⁾ vezīr Hāmān'a eydür: “Nār u nūr⁵⁴⁷ haqqı[yi]çün münāsib budur kim bu çok leşker birle biz bu azacuk⁽¹³⁾ çeriye hamle idevüz.” Andan Hāmān eydür: “Yā vezīr! Benden ġayrı bularuñıla kimse⁽¹⁴⁾ mukātele itmesün. Ben bunları kırmağa ve esīr itmege kifāyet iderem.” Andan vezīr⁽¹⁵⁾ eydür: “Yā emīr! Hāṭıruñdan geçmesün kim sen bu az leşkeri zebūn idesin. Bunlar niçeleri⁽¹⁶⁾ zebūn itmişdür. Şavāb budur kim sen bulardan şaķınasın ve ‘āķıbet fikrin⁽¹⁷⁾ idesin. Her kim ki ‘āķıbet fikrin itmez. Dehr anuñla yār olmaz.” didi. Ammā Hāmān'üñ⁽¹⁸⁾ göñline katı geldi. Zīrā gürbüz pehlevānıdı ve şanurdı kim dünyāda kendü gibi mübāriz⁽¹⁹⁾ yokdur. Andan eyitdi kim: “Yā vezīr! Şulardan degülem kim bu leşkerden kōrkam. Gerçi baħr-i zaħir⁽²⁰⁾ gibi olursada üş saña gösterem kim Melik Qays'ı nice boķazından tıtarım.” Andan ‘emmüsi⁽²¹⁾

⁵⁴⁴ süheyl

⁵⁴⁵ ‘Abes

⁵⁴⁶ Sebī‘

⁵⁴⁷ Nār-ı nūr

oğlanlarından birin okudu ki Dāruma bin Cendele dirlerdi. Mübārız erdi. Kaçan kim⁽²²⁾ öñine geldi, aña eyitdi kim: “Yā ibne ‘ammi! Ol şirrîr kulu var. Benüm hikāyetüm birle⁽²³⁾ kōrkut ve eyit kim: “Zamānuñ küllisin senüñiçün şanma. Hāmān'ı kalan pehlevānlara kıyās itme. [500b]⁽¹⁾ Gel nefsuñ aña teslīm eyle. Seni Melik Esved'e iletisün şucuñ dilek itsün di.” didi. “Eger⁽²⁾ sözüñ tatarsa tuta ve illā güç degül. Esîr it getir yā depele.” didi. Andan ol kişi⁽³⁾ “*Es-sem‘u ve‘t-ṭā‘e.*” diyüp yaraqlandı ve atına bindi. Dağı meydāna çıkdı ve gücince çağırdı,⁽⁴⁾ eyitdi: “Yā azacuk çeri kim ki beni bildiyise bildi ve bilmeyen bilsün kim ben Dāruma bin Cendele'yem⁽⁵⁾ ve Hāmān'ıñ ‘emmüsi oğlıyam. Beni göndürmedi illā sizi esirgedüğinden ol esvedüñüzi⁽⁶⁾ kōrkudur. Hışmından ve kuvvetinden emri der kim nefsiñi aña ısmarlama kavmi ortasında esîr⁽⁷⁾ idüp sürmezden öñdün.” didi. **Rāvī eydür:** ‘Anter anuñ sözini işitdi.⁽⁸⁾ Dünyā gözlerine karañu oldı. Andan iki taraftan leşker meydāna göz tutup tırurken anı⁽⁹⁾ gördiler kim Sübey^{c548} bin Hārîş ‘Anter'e geldi, eydür: “Yā ebe'l-fevāris! Kendüzüñe zahmet⁽¹⁰⁾ itme. Bu senüñ nazîruñ degüldür. Benüm rûhum saña fidā olsun. Dilerem kim baña destûr⁽¹¹⁾ viresin. Bu fārise varam.” Pes ‘Anter aña du‘ā eyledi ve şadākatını ve dōstluğunu bildi. Andan⁽¹²⁾ eyitdi kim: “Sen bilürsin sen ne dilersen it.” didi. Pes Sübey^{c549} bin Hārîş meydāna çıkdı⁽¹³⁾ ve haşmina muķābil olup bu şi‘ri okudu: **Şi‘r.**⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir⁽¹⁵⁾ Arapça şiir⁽¹⁶⁾ Arapça şiir⁽¹⁷⁾ Arapça şiir.]⁽¹⁸⁾ **Rāvī eydür:** Kaçan kim Dāruma, Sübey^{c1}üñ⁵⁵⁰ ebyātını işitdi, eyitdi kim: “Vāy saña kim⁽¹⁹⁾ sen bahādurlardan kimsin ki buncılayın ebyātı okuduñ. Beñzer ki senüñ ecelüñ⁽²⁰⁾ yaķındur. Andan buğz u kîn birle Sübey^{c1}e⁵⁵¹ muķābil oldı ve bu ebyātı okudu: **Şi‘r.**⁽²¹⁾ [Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir [501a]⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir⁽³⁾ Arapça şiir⁽⁴⁾ Arapça şiir⁽⁵⁾ Arapça şiir.]⁽⁶⁾ Bir zamān ceng itdiler. Andan Zü'l-ḥimār süñü birle Dārūm'ı şağ yanından urdı. Şol

⁵⁴⁸ Sebî‘

⁵⁴⁹ Sebî‘

⁵⁵⁰ Sebî‘

⁵⁵¹ Sebî‘

yanında ⁽⁷⁾ çıkdı ve atından düşdi ve öldi ve Zü'l-hımār üzerinde cevłān urup bu şi'ri ⁽⁸⁾ okudı. Kaçan kim Hāmān 'emmüsi oğlını meydānda ölmüş gördi. Dünyā gözlerine karañu oldı ⁽⁹⁾ ve at üzerinde ditredi. Balık ditrer gibi ağ içinde. Andan gözile işāret eyledi, zirihlerini ⁽¹⁰⁾ getürdiler. Birini ihtiyār idüp geydi ve bir ak ışık başına geydi ve bir mükevkeb ⁽¹¹⁾ kuşak kuşandı ve bir Hindī kılıç ve bir ser-tiz süñü eline aldı ve bir kara tāzī at ⁽¹²⁾ çekdiler, bindi. Andan çağırdı eyitdi kim: “Kim ki beni bildiyise bildi ve bilmeyen bilsün kim ⁽¹³⁾ ben Hāmān ibni 'Alķama'yam.” didi ve meydānda cevłān urup bir şi'r okudı: ⁽¹⁴⁾ **Şi'r.** ⁽¹⁵⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir.] ⁽²³⁾ **Rāvī eydür:** Hāmān dahı kelāmını temām itmedin Zü'l-hımār süñüsin qaldurđı. **[501b]** ⁽¹⁾ Dahı ħaraşān birle ileyin aldı ve eyitdi kim: “Yā pelīd! Niçe hedeyān söylersin bu meydānı ⁽²⁾ ħālī mi şanursın. İşde sen işde ceng. Her kişi kim benden yig yokdur diye ol anuñ ⁽³⁾ 'aczone delīldür. Hīç bir kıyāmet yokdur kim andan yukaru kıyāmet olmaya. Eger beni bilmezseñ ⁽⁴⁾ bil kim ben Sübey^{c552} bin Ħāriş'em. Laķabum Zü'l-hımār'dur.” didi. Andan bu şi'ri okudı: ⁽⁵⁾ **Şi'r.** ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹²⁾ **Rāvī eydür:** Kaçan kim Hāmān Sübey^{c'üñ}⁵⁵³ şi'rini işitdi, bildi ve andan eyitdi kim: ⁽¹³⁾ “Yā Zü'l-hımār! Ne bā'is oldı kim sen benüm 'emmüm oğlını depeledüñ. Bir şirrīr kıldan ⁽¹⁴⁾ öturi dahı beni buncılayın muşībete uğratduñ ve benüm kanlum oldun.” didi. “Ħāzır ⁽¹⁵⁾ ol kim āsāruñı qal' iderem.” didi. Andan muķābil olup toķuşdılar ve birbirine ħamleler ⁽¹⁶⁾ itdiler ve şedāyide şabr eylediler ve atları varup gelmekden yorukdı ve tozlardan ⁽¹⁷⁾ görünmez oldılar. Ammā nā-gāh ceng iderken Zü'l-hımār na'rayıla ħayķırdı. Dahı atına ⁽¹⁸⁾ mahmuz urdı kim Hāmān'uñ üzerine yitişe. Velī atınuñ ayağı bir 'Arab tavşanı ⁽¹⁹⁾ inine geçdi. Zü'l-hımār depesinuñ üzerine düşdi. Hāmān anı göricek indi. ⁽²⁰⁾ Ellerin bağladı ve boğazına kılıç bağın taķdı ve esīr idüp zelīl ü ħor u ħaķīr

⁵⁵² Sebī'

⁵⁵³ Sebī'

{atına} ⁽²¹⁾ bindi ve gitdi. Kaçan kim ‘Anter aña nazar eyledi ve üzerine kıyāmet kopdı ve peşimān ⁽²²⁾ olup barmaqların dişledi. Ammā Hāmān Sübey^{c1:554} ‘emmüsi oğlanlarından birine ışmarladı. ⁽²³⁾ Andan yine meydāna gelüp çağırdı. Er diledi bu şi‘ri okudı: **Şi‘r. [502a]** ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽⁹⁾ **Rāvī eydür:** Hāmān dahı şi‘rini temām itmedin. ‘Anter berķ-vār karşıısına geldi ⁽¹⁰⁾ ve na‘ra urup eyitdi kim: “Epsen ol yā ƣaltabān! İşde sen işde ceng. Vāy saña kim ⁽¹¹⁾ emīnlik yirde yürürken mehlekeye yakın geldüñ.” didi. Kaçan kim Hāmān anuñ ⁽¹²⁾ kelāmını işitdi ve cüssesiniñ ‘azametine ve custlığına nazar eyledi. Bildi kim ol zamānuñ ⁽¹³⁾ hāşılı ve dehrüñ neticesi ‘Anter ibni Şeddād'dur ve andan eyitdi kim: “Yā ‘Anter! Zimmet-i ‘Arab ⁽¹⁴⁾ hāķķı-y-içün ben şecā‘ati ve ehlini severem. Sencileyin pehlevān hayfdur kim ola. İmdi ⁽¹⁵⁾ benden saña elem yitişmedin. Gel naşīhatüm tut. Tā kim murāduña iresin göñlüñ ⁽¹⁶⁾ şāz ola ve illā ‘azīm belāya uğrarsın. Peşimān olursun.” didi. ‘Anter eydür: ⁽¹⁷⁾ “Naşīhatüñ nedür? Eyit ve ihtişār it.” Hāmān eydür: “Naşīhatüm oldur kim tevekkül ⁽¹⁸⁾ dizginini baña viresin ve baña hamle eylemeyesin ve nefsüñi baña ışmarlayasın ⁽¹⁹⁾ ve bende senüñile ‘ahd idem kim Melik Esved'e ışmarlayam. Seni tā āmān almayınca ⁽²⁰⁾ ve ‘ahd yüzügin virmeyince yanından gitmeyem. Andan şöñra Melik Esved'üñ döşegine ⁽²¹⁾ oturur ve anuñıla münbasiş ol cemā‘atüñi ve harīmüñi ve ehl-i nesebüñi ƣurtar. Ol saña yiter kim ⁽²²⁾ ƣanlar dökdüñ ve iki pāzīşahı ‘āciz eyledüñ. Bir Melik Esved'i bir Kisrī'yi ve cemī‘ pehlevān ⁽²³⁾ ları ‘āciz eyledüñ. Hattā şuña yitişdüñ kim beni okutdılar. Saña göndürdiler. Zīrā **[502b]** ^{(1) 555} bilürler kim ben senüñ ve dahı senüñ emşālīñüñ misliyorum. Eger dilersen baña muṭī‘ ol. ⁽²⁾ Tā ki ululuğüñ arta ve illā ben didüğüm işleyimez degülem. İşit sözümi aña muḥālefet ⁽³⁾ eyleme. Taḥķīķ ben zāmin olup ƣururam. Melik Esved'e kim senüñ ƣayduñı görem ve şerrüñi ⁽⁴⁾ üzerinden götürem.” didi. Andan ‘Anter eydür: “Bilürem şecā‘atde

⁵⁵⁴ Sebī‘

⁵⁵⁵ Zīrā

didüğüñ gibisin ve melike ⁽⁵⁾ benüm katlûme ya esîr olmama zâmin olup tûrursın. Evet ben dağı benümile bile ⁽⁶⁾ olan pâzîşâhlara zâmin oldum kim senüñ bilüñi bükem ve ‘ayâluñi esîr idem ve emvâlüñi ⁽⁷⁾ alam.” didi. İmdi kôrķutmağı kô ve aldamağı kô. İşde sen işde ceng. Ben niçe senüñ bigi ⁽⁸⁾ depeledüm. Seni dağı depeleyem.” Andan ikisi iki tağ gibi tóküşdılar ve na‘ralar urdılar. ⁽⁹⁾ Dağı cenge meşğûl oldılar. Ammâ vezîr kaçan kim Hâmân'ı gûrbüz pehlevân bildi ve gördi ⁽¹⁰⁾ Sübey^{c556} ibni Hâriş'i esîr itdi. ‘Anter'e mekr yitişdüre diyü kôrķdı ve andan toz ⁽¹¹⁾ kâķdı ve toz arasından kılıçlar yıldıradı ve iki taraıdan leşkerler nazar eyledi ⁽¹²⁾ ve işlerinde ‘aķılları müteħayyir oldı ve ħalâyiķ sükûta vardı. Şöyle kim kâķan ⁽¹³⁾ çatıldusından ħayrı nesne işidilmezdi. Bu resmile buğz u kîn birle tâ aħşam ⁽¹⁴⁾ olunca ceng itdiler ve iki taraıdan leşker anlara muntazır oldı. Anda Hâmân eydür: ⁽¹⁵⁾ “Yâ ebe'l-fevâris! Kârañuluk geldi varalum. Bu gice râħat olalum. Yarın ⁽¹⁶⁾ yine ceng idevüz.” Anı işidicek ‘Anter eydür: “Yâ seyyid! Sen bilürsin kim gice kâradur ⁽¹⁷⁾ ve ben dağı kârayım. Atum kâradur ve geydüğüm kâradur. Pes benüm ħâtırım yokdur kim meydânda ⁽¹⁸⁾ senden ayrılām, tâ murâdumuz bilmeyince. Eger râħat isterseñ in, tûrduğıñ ⁽¹⁹⁾ yirde ve ben dağı ineyüm. Mekânımda atumuzuñ dizginin tûtup tûralum. Şabâħ olunca ⁽²⁰⁾ andan yine ceng idelüm ve cengden zâyil olmayalum, tâ ayırd olunca.” dir. Kaçan kim ⁽²¹⁾ Hâmân ‘Anter'den bu kelâmı işitdi, müteħayyir oldı ve ‘Anter'üñ sözini kâbûl itdi. ⁽²²⁾ Pes sünülerin dikdiler ve atlarından indiler ve dizgin tûtup diz çeküp ⁽²³⁾ oturdılar ve şabâħa muntazır oldılar. Kaçan kim şabâħ oldı ħalk yine at arķasına [503a] ⁽¹⁾ geldiler ve ‘Anter birle Hâmân bindiler meydânda cevân idüp yine cenge meşğûl oldılar. ⁽²⁾ Bir vechile kim bahâdurlaruñ ‘uķûlı anı göricek müteħayyir oldı. Ammâ Hâmân ‘Anter'üñ ⁽³⁾ boķazını gözi kuyruğı birle gözlerdi kim cuķaldan zâhir olıcaķ ura. Velî ħazabından ⁽⁴⁾ ve kîninden râst düşürmezdi. Bu şi‘ri okurdi: **Şi‘r.** ⁽⁵⁾ [Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾

⁵⁵⁶ Sebî‘

Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] ⁽¹³⁾ **Rāwī eydür:** Kaçan kim ‘Anter Hāmān’uñ şîrini işitdi. Gözlerinden od saçılıp ⁽¹⁴⁾ cevāb virdi ve bu ebyâtı okudu: **Şîr.** ⁽¹⁵⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[503b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir.] ⁽³⁾ Andan yine cenge başladılar. Vezîr birine muḥābā itmeyüp ceng itdiler. Tā gün zevāle varınca. ⁽⁴⁾ Andan ‘Anter Hāmān’uñ üzerine ḥamle eyledi ve yitişdi, kucaqladı. Andan şol üzengüsi ⁽⁵⁾ üzerine tırdı kim getüre, yire ura. Ammā üzengünün taşması üzülde ve daḥı taḡ bigi düşdi. ⁽⁶⁾ Andan Hāmān üzerine inüp bağladı ve esîr idüp ‘emmüsi oḡlına işmarladı ve emr eyledi kim ⁽⁷⁾ muḥkem bağlaya. Daḥı vezîr ḡatına ilete ve ol daḥı ne kim didiyise işledi, aldı. Vezîrün ⁽⁸⁾ ḡatına vardı. Vezîr ‘Anter’i göricek özi göyündi. Velî āşikāre eylemedi. Belki ⁽⁹⁾ aña eyitdi kim: “Nicesin yā şirrîr ḡul? Pāzişāḡlar incitmek gördün mi seni ⁽¹⁰⁾ ne ḡāle getürdi.” didi. Andan üzerine ādemler ḡodı ki şaḡlayalar. Tā leşker ⁽¹¹⁾ bir yaña olunca. Ammā Benî ‘Abs⁵⁵⁷ feryāz u fiḡān idüp aḡlaşdılar. Andan Hāmān meydāna varup ⁽¹²⁾ Benî ‘Abs’e⁵⁵⁸ ḡaḡırup eyitdi kim: “Yā ḡavm! Gelün baña nefsününüzi işmarlañ. Ben size ⁽¹³⁾ āmān vireyüm. Bizüm maḡşūdumuz ‘Anter idi. İşde esîr oldı. İmdi sizde nefsününüzi ⁽¹⁴⁾ mehlekeye atmañ.” didi. **Rāwī eydür:** Hāmān kelāmını temām itmedin. ‘Urve ⁽¹⁵⁾ muḡābil oldı. Bilürdi kim ol Hāmān ḡarîf degüldür. Velî diledi kim nefsinı ‘Anter’e ⁽¹⁶⁾ fidā ide. Andan şavt birle aḡladı, eyitdi kim: “Senden şoñra baña dirlik gerekmez, ⁽¹⁷⁾ yā ebe’l-fevāris!” didi. Anı işidicek Benî ‘Abs⁵⁵⁹ ḡaḡırup aḡlaşdılar. Bildiler kim ⁽¹⁸⁾ ol şādıḡdur maḡabbetinde ve muḡîmdür meveddetinde ve Māzin Meysere birle ḡaşd itdiler kim ⁽¹⁹⁾ nefeslerin helāk ideler ve yaḡîn bildiler kim rükünleri yıkıldı ve devletleri ⁽²⁰⁾ ḡitdi. Ammā ‘Urve Hāmān’a ḡaḡırdı ve söḡdi. Andan eyitdi kim: “Eger ḡazā ⁽²¹⁾ gelmese sen ‘Anter’i ḡaçan esîr

⁵⁵⁷ ‘Abes

⁵⁵⁸ ‘Abes

⁵⁵⁹ ‘Abes

iderdüñ. Lîkin kul kazâdan kurtulmağa kâdir olmaz. ⁽²²⁾ Ben meydâna geldüm {ki} yâ saña zafer bulam yâ beni ‘Anter katına iletessin. Andan ⁽²³⁾ şöıra baña dirlik yokdur.” didi ve bu şi‘ri okudu: **Şi‘r. [504a]** ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁰⁾ **Rāvī eydür:** Kaçan kim Hāmān ‘Urve’nüñ şi‘rini işitdi, çağırdı, eyitdi ⁽¹¹⁾ kim: “ Vāy saña kim nefsüne kendü elüñile ölüm getürdüñ. Şimden şöıra ⁽¹²⁾ harīmüñüzi ve evlāduñuzu esīr iderem.” didi. Andan ‘Urve birle bir zamān ceng eylediler ⁽¹³⁾ ve andan şöıra tıtdı, esīr eyledi ve kullarına ısmarladı. ‘Anter katına iletdiler. ⁽¹⁴⁾ Anı göricek Benī ‘Abs⁵⁶⁰ feryāz ziyāde oldı ve Meysere kaşd itdi kim meydâna çıka. ⁽¹⁵⁾ Lîkin Melik Kays tıtdı, komadı ve eyitdi kim: “Yâ oğul! Nesebüñ hürmeti haqqı-y-içün ⁽¹⁶⁾ bu mel‘ûna muķābil olup bizi firākuña mübtelā eyleme. Atañ firākı birle biz nefsümüzi ⁽¹⁷⁾ saña fidā idelüm.” didi. Ammā Hāmān meydānda mübāriz taleb eyledi. Velī kimse ⁽¹⁸⁾ varmadı. Anı göricek Benī ‘Abs⁵⁶¹ üzerine yaluñuz at depdi ve kendüyi cenge ⁽¹⁹⁾ urdı. Buğz u kīn birle. Andan mübārizler üzerine üşdiler. Kaçan kim leşker anı ⁽²⁰⁾ gördiler. Birbirine karışdılar ve iki deryā bigi toķuşdılar ve gözler ve burunlar tozlar ⁽²¹⁾ birle tıldı ve nice başlar uçdı ve gövdeler yire düşdi ve nice atlar sürcdi. ⁽²²⁾ İssini yire bıraķdı ve nice eller kesildi ve kanlar döküldi ve nice gönülller mütehayyir ⁽²³⁾ oldı ve āfāt degirmeni çevründi ve kuşlar şahrālarda ādem atlarından kınmağa yir bulmazdı **[504b]** ⁽¹⁾ ve kellelerden at geçmezdi. Benī ‘Abs⁵⁶² hūkme ve kazāya şabr eylediler ve düşmana yir yir ⁽²⁾ hamle eylediler. Leşker çokluğundan ve her taraftan anlara āfet geldüğinden ⁽³⁾ üşenmediler ve ceng iderek Cebeleyñ'e geldiler. Arķaların urdılar ve aña i‘timād ⁽⁴⁾ itdiler daħı uruşdılar. Tā gice olunca. Şabāh olıcaķ iki leşker birbirine muķābil oldılar. ⁽⁵⁾ Andan Hāmān güçlü

⁵⁶⁰ ‘Abes

⁵⁶¹ ‘Abes

⁵⁶² ‘Abes

gücince çağırđı, eyitdi kim: “Yā Benī ‘Abs!⁵⁶³ Kānı ol kim siz ⁽⁶⁾ anuñiçün baş oynardunuz.” ve andan Kays'a eyitdi kim: “Yā Kays! İşidürdüm ben ⁽⁷⁾ seni re'yi gökcekdür dirlerdi ve ‘Arab seni kâhindür diyü da‘vī iderlerdi. ⁽⁸⁾ Niçün nefsiñiçün bir eyü tedbîr itmedün. Tā ki ehlüni beladan kırtarayıdun. ⁽⁹⁾ Bilmez midün ki ben sizün leşkerünüzi şıyup ve sizi esîr idüp Melik ⁽¹⁰⁾ Esved'e iletmege kâdirem ki ne dilerse size işleye. Hele olan oldu gelün imdi ⁽¹¹⁾ şimden girü nefsiñüzi işmarlañ Benī ‘Āmir ve Benī Kilāb birle tā size āmān ⁽¹²⁾ virem ve ihsān eyleyem ve Melik Esved birle barışduram ve sizi her murāduñuza yitişdürem.” ⁽¹³⁾ Kaçan kim Kays anuñ kelāmını işitdi, çağırđı, eyitdi kim: “Yā kelb-i ‘Arab! Minnetün ⁽¹⁴⁾ kendüne ol, bāṭıl sözlerünile vāy saña kim bize nefsiñüz baña işmarlañ dirsın. ⁽¹⁵⁾ Eyle mi şanursın ki biz ‘Anter'den ümîz kesdük. Ola kim ‘Anter habsden kırtıla ve seni ⁽¹⁶⁾ depeleye zimmet-i ‘Arab hakkı-y-içün sen anuñ emsālinden degülsın. Lîkin aña kazā yitişdi ⁽¹⁷⁾ zamān bir qarāra kırmaz. Şimdi sen anı esîr eyledünise bir zamān ola kim ol ⁽¹⁸⁾ seni öldüre.” didi. Andan bu şi‘ri okıdı: **Şi‘r.** ⁽¹⁹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[505a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ **Rāvī eydür:** Kaçan kim Hāmān Kays'ıuñ şi‘rini ve ‘Anter birle kırkutduğın işitdi, ⁽⁷⁾ güldi. Ol vechile kim arkası üzerine düşerdi. Andan eyitdi kim: “Bu kıvmün ‘akıl⁽⁸⁾ları azdur. Eyle şanurlar kim ‘Anter benüm elümden kırtulur ve bunlara yardım ider. ⁽⁹⁾ Zimmet-i ‘Arab hakkı[yı]çün eger Rüstem-i Zāl dağı gelürse benüm elümden ‘Anter'i kırtarımaz ⁽¹⁰⁾ ve esîrlerini hālāş idemez.” didi ve leşkerine çağırđı. Dört yanına cem^c ⁽¹¹⁾ oldılar ve bir yirden hamle eylediler. Andan ‘Āmir ibni Tufeyl ve Mülā‘ibü'l-Esinne ve ‘Alkama bin ⁽¹²⁾ Ġalāse ve Benī ‘Āmir uluları ve Kays kırındaşları ve Rebī^c ibni Ziyād ve kıardeşi ve Meysere ve ⁽¹³⁾ ‘emmüsi Māzin ve āl-i Kırad na‘ralar urup cenge meşğul oldılar ve darba hakkını ⁽¹⁴⁾ ve ta‘na şıdkını virdiler. Tā şuna dek kim bunları tağa kııkardılar ve tağı ⁽¹⁵⁾ çepçevre

⁵⁶³ ‘Abes

leşker kuşatdı hışār egirdür gibi. Andan üç gün gice ⁽¹⁶⁾ gündüz ceng itdiler ve ‘avret oğlan zārılık idüp çağırışdılar ve ‘Able daḥī ⁽¹⁷⁾ çağırur eydürdi kim: “Yā ibne ‘ammī! Gözlerüñ k̄andadır. Tā ki bizi göreyidüñ.” Bu vechile ⁽¹⁸⁾ söylenüp aḡlarken nā-gāh Hāmān leşkerine çağırdı, eyitdi kim: “Komañ ki ⁽¹⁹⁾ bu kavmüñ ḥarbe ve k̄itāle mecālī k̄almadı.” didi. Andan tuş tuşa yüridiler. Üçünci ⁽²⁰⁾ gün idi ki giceye dek ‘aẓīm ceng itdiler. Ammā Melik Ḳays'üñ ve Benī ‘Abs'üñ ^{564 (21)} cengine ‘Arab müteḥayyir oldı. Andan gice olıcaḡ iki leşker ayrıldı. ⁽²²⁾ **Rāwī eydür:** Vezīrüñ ‘Anter esīr olduḡına ve ‘avretlerüñ ve oğlan⁽²³⁾ laruñ aḡlaşduḡına içi yandı. Fikr iderdi ki: “‘Anter nice ḡurtula ve Benī ‘Abs'i ⁵⁶⁵ [505b] ⁽¹⁾ ḡuşşadan nice ḡurtara.” Nā-gāh Hāmān içerü girdi ve eyitdi kim: “Yā vezīr! Bu iş üzdi ⁽²⁾ ve bu kavm ṭaḡı hışār idindiler. Ben bunları ucdan uca esīr iderdüm. ‘Avretleri ⁽³⁾ ve oğlanları birle. Ammā ‘Anter'den ve bile olan esīrlerden göñlüm ḡorḡar kim anlara bir sebeḡ ⁽⁴⁾ yitişüp ḡurtara. Evet ‘Anter'i ve esīrleri yüz kişi birle Melik Esved'e göndereyüm, iletsünler. ⁽⁵⁾ Ne bilürse işlesün. Andan ben ve leşkerüm yayaḡ olup Benī ‘Abs'üñ ^{566 (6)} ardından girelüm ve ceng idenlerin öldürelüm ve azıḡların ve mālların alalum.” Ḳaçan ⁽⁷⁾ kim vezīr Hāmān'dan bu sözi işitdi, şavāb görđi. Derḡāl Hāmān, Hemedān mübārız⁽⁸⁾ lerinden yüz kişi seçđi. Feyyāz ibni Hilāl dirlerdi. Bir nām-dār varıdı. Anlara baş dikđi. ⁽⁹⁾ Zīrā ki meşḡūr mübārız idi ve aña ‘Anter'i ve Sübey'i işmarladı ve eyitdi kim: “Yā ibne ⁽¹⁰⁾ ‘ammi! Dilerem senden kim bu gice içinde gidesin ve bunları Melik Esved'e ulaşıdırasın. ⁽¹¹⁾ Tā ki bir gün öñdünden sevine ve ben saña bu ḡanāyimden çok hışşe koyam.” ⁽¹²⁾ Pes Feyyāz “*Es-sem‘u veṭ-ṭā‘e.*” diyüp ‘Anter'i ve Sübey'i ⁵⁶⁷ ve ‘Urve'yi atlarınıñ ḡarnı ⁽¹³⁾ altından ayakları berkinmiş ve nefeslerinden ümīz kesmişler. Zīrā bilürlerdi kim Melik ⁽¹⁴⁾ Esved anları varduḡları bigi öldürür. Aldı ve yola girdi. Ḥīre yolın ṭutdı, isteyü ⁽¹⁵⁾ gitđi. Ammā vezīrüñ içi acıdı ve bildi kim Melik Esved

⁵⁶⁴ ‘Abes

⁵⁶⁵ ‘Abes

⁵⁶⁶ ‘Abes

⁵⁶⁷ Sebī‘

vardukları gibi depeler. Pes ⁽¹⁶⁾ ol işde mütehayyir oldu ve anlarıñ ħalāşını fikr eyledi. Andan fi'l-ħāl Qays ⁽¹⁷⁾ ibni Züheyr'e mektüb yazdı, eyitdi kim: “Bil yā Qays ki ‘Anter esīr olduğına ġāyetde ⁽¹⁸⁾ acıduķ. İmdi bu gice Hāmān ‘Anter'i yoldaşları-y-ıla Ĥīre'ye göndürdi. ‘Emmüsi ⁽¹⁹⁾ oğlı Feyyāz'ıla ve yüz kişi bile koşdı. Tā Melik Esved'e ileteler ve Hāmān yaraķlandı kim ⁽²⁰⁾ yarın sizüñile ceng eyleye. Bu mektübı yazmadum. İllā anlar gidicek vallāhi ben ‘Anter için ⁽²¹⁾ ve sizüñiçün ġuşşadayam. Eger çeriye şıvup Hāmān'ı öldürüp ve ‘Anter'i kurtarmak ⁽²²⁾ isterseñüz esīrleri-y-ile mektüb varduğı gibi biñ fāris gönderüñ. Bir mu‘temed ⁽²³⁾ emīnle bu gice gitsünler. Tā ol yüz kişiye giderken Ĥīre yolında ardından [506a] ⁽¹⁾ yitsünler ve cemī‘isin kırup ‘Anter'i ve esīrleri kurtarsunlar ve bizüm leşkerden bir kişi ⁽²⁾ komasunlar kim bize bir ħaber getüre. Andan ‘Anter'ile gelüñ bizüm ardumuzdan kılıç koyuñ ve na‘ralar ⁽³⁾ uruñ daķı Benī ‘Abs'e ⁵⁶⁸ çağırüñ anlarıñıla cenge meşğūlikten evvel kaçan ben olayum. ⁽⁴⁾ Andan çeri üzerüñüze varur gelenüñ ⁵⁶⁹ boynını uruñ. Andan ġanāyimi ve emvāli aluñ.” didi. ⁽⁵⁾ Andan bir ķul eline viridi. Sālīm adlu kim esrārına ve mühimmātına muṭṭalı‘ idi ve aña ⁽⁶⁾ eyitdi kim: “Yā Sālīm! Benüm senüñ ķatuñda bir ħācetüm var. Velī cemī‘-i ħavāyicden ehemm. ⁽⁷⁾ Eger bitürürseñ saña biñ filori vireyüm ve eyü ħil‘atler vireyüm.” didi. Ķul eydür: ⁽⁸⁾ “Ĥācet nedür yā mevlāye? ⁵⁷⁰” Vezīr eydür: “Al mektübı Qays ibni Züheyr'e ilet. Velī aña ışmarla ⁽⁹⁾ ki ġayrı kişiye virme ve andan bir ‘alāmet alup yine baña gel. Tā ben zāmin olduğum ⁽¹⁰⁾ saña virem.” Ķul eydür: “Yā mevlāye! ⁵⁷¹ Bu gice yine geleyüm mi?” Vezīr eydür: “Ėaraż oldur kim ⁽¹¹⁾ bu gice yine gelesin. Yarına dek oturmayasın. Tā ki iş fesāda varmaya.” Pes ⁽¹²⁾ ķul “Es-sem‘u ve‘ṭ-ṭā‘e.” diyüp mektübı vezīrüñ elinden aldı ve ħazarī şiyābını çıkarup ⁽¹³⁾ sefer şiyābını geyüp yola girüp gitdi. Şöyle kim at yitmezdi. Ammā çeriden bir ⁽¹⁴⁾ fersaḥ yir taşra çıķdı. Andan şaħrā ortasınca yüridi. Giderken

⁵⁶⁸ ‘Abes

⁵⁶⁹ geleninüñ

⁵⁷⁰ mevlāyı

⁵⁷¹ mevlāyı

ceng galebesin işidürdi. ⁽¹⁵⁾ Turmadın gitdi. Tā Benī ‘Abs⁵⁷² leşkerine yitişdi ve gördi kim Mālik ibni ẖırād ve oğlu ⁽¹⁶⁾ ‘Amr ve Meysere ve Māzin biñ fāris birle yürürler. Şöyle sak kim kuşda maḥfī geçmez. ⁽¹⁷⁾ Andan ẖulı gördiler. Yıl gibi gelür. Mālik yakın vardı. Andan çağırdı, eyitdi kim: ⁽¹⁸⁾ “Diyü vir kimsin ve illā öldürürem.” ẖul anı işidicek eyitdi kim: “Yā vüçuhe'l-‘Arab! ⁽¹⁹⁾ Siz Benī ‘Abs'den⁵⁷³ kimlersiz? Bende mektüp vardur, virmezem. illā bildüğüm kişiye virürem.” ⁽²⁰⁾ didi. Mālik eyitdi: “Ben Mālik ibni ẖırād'ın. Sen kimsin?” ẖul eydür: “Ben vezīrūñ ẖulı ⁽²¹⁾ Sālim'em.” Anı işidicek Mālik ẖulı gözlerinde öpdı ve anı göricek ‘Anter'i andı, ⁽²²⁾ ağladı. Zīrā ol ẖul ‘Anter'e dāyim mektüp getürürdi. Anı göricek ẖul eydür: “Ağlama ⁽²³⁾ kim mektübda ḥayır vardur. Velī dilerem senden kim beni sırrıla Melik ẖays'a ulaşıdurasın. [506b]

⁽¹⁾ Şöyle kim bir kişi görmeye. Zīrā eger Rebī‘ ibni Ziyād yāḥuz ẖardeşlerinden birisi beni bilürse ⁽²⁾ beni daḥı ve mevlāmı daḥı ‘Anter'i daḥı ve sizi daḥı helāk iderler.” didi. Andan Varākā⁵⁷⁴ eydür: ⁽³⁾ “Nice mümkün olur kim sen benüm ẖarındaşuma buluşasın. Kimse görmedin.” ẖul eydür: ⁽⁴⁾ “Birüñüz atından insün. Andan geyecegin ve ceng āletini baña virsün. Tā ben bineyüm ve geyeyüm, ⁽⁵⁾ varalum vedī‘atı ışmarlayalum. Şöyle kim emr olundı.” ẖaçan kim ol kelāmı ẖuldan işitdiler. Rā’yını ⁽⁶⁾ begendiler ve eyitdiler kim: “Eger bu ‘ākil olmasa mevlāsı vezīr maḥrem mi idinürdi?” didiler. Andan ⁽⁷⁾ ‘Amr'a eyitdiler: “İn atuñdan binsün ve üzerüñdekin vir geysün.” Ol daḥı eyle itdi. Andan ⁽⁸⁾ ol ẖulıla Varākā⁵⁷⁵ Melik ẖays'a girdiler ve ẖul ilerü yürüyüp ẖays'ıñ elin öpdı ve merḥabā⁽⁹⁾ladı. Velī ẖays ẖulı bilmedi. Zīrā vezīr birle ‘Anter'üñ ẖışşasından mükālemesinden ⁽¹⁰⁾ ḥaber-dār degüldi. ẖaçan kim elin öpdı, fikre vardı. Andan eyitdi kim: “Sen ne kişisin yā ⁽¹¹⁾ vecche'l-‘Arab?” ẖul eydür: “Ben Vezīr ‘Amr bin Nufeyle ẖulıyam. Bu gice başum elüme alup ⁽¹²⁾ geldüm.” Anı işidicek Melik ẖays ta‘accüb itdi. Andan eyitdi kim: “Yā yigit! Ḥiṭāb ile mi ⁽¹³⁾ yāḥuz

⁵⁷² ‘Abes

⁵⁷³ ‘Abes

⁵⁷⁴ Varākā

⁵⁷⁵ Varākā

kitābile mi geldüñ?” ̤ul eydür: “Kitābile geldüm.” Andan kitābı çıkardı. Melik ⁽¹⁴⁾ ̤ays'a viridi. Ol dağı okudı āhirine dek. Andan gözlerinden yaş akdı ve ferahından ⁽¹⁵⁾ kendüyi unuttı. Andan ̤ul eydür: “Yā mevlāye!⁵⁷⁶ Dilerem kim yine mevlāma varam. Cevāb ⁽¹⁶⁾ birle şabāha degin bir kimseye muṭṭalı^c olup helāk olmayavuz.” Anı işidicek ̤ays ⁽¹⁷⁾ cevāb yazdı, vezīre du‘ā eyledi ve ̤ula māl viridi. Ammā almadı eyitdi kim: “Yā mevlāye!⁵⁷⁷ ⁽¹⁸⁾ Bu māl benümiçün senüñ ̤atuñda emānet olsun, yine gelince. Şimdi baña mevlām ⁽¹⁹⁾ zāmin olduğı māl yiter.” didi. Melik ̤ays anuñ ḥüsn ü meveddetini ‘acebledi. Andan ⁽²⁰⁾ göndürdi. Varākā⁵⁷⁸ bile gitdi. Cebeleyn'i çıkınca andan atı ve geydügin issine ⁽²¹⁾ viridi ve yayağ olup yil gibi gitdi. Dünüñ sülüşü geçmedin, mevlāsı ̤atına ⁽²²⁾ geldi. ̤açan kim vezīr gördi sevindi. Vezīrile ̤ulunuñ ḥālī bu. Ammā Melik ̤ays ‘Āmir ibni ⁽²³⁾ Ṭufeyl'i ve Mülā‘ibü'l-Esinne'(y)i ve Māzin'i ve Meysere'yi okudı. ̤açan kim ḥāzır oldılar. Meysere'ye [507a] ⁽¹⁾ eydür: “Atañuñ esīrlıkdin ̤urtulduğın ister misin?” Anı işidicek Meysere ağladı. ⁽²⁾ Andan eyitdi kim: “Ne zāhir oldı saña yā melik ki böyle dirsın?” ve ‘Āmir ibni Ṭufeyl ⁽³⁾ eydür: “Kim istemez ‘Anter'üñ ̤urtulduğın.” Pes Melik ̤ays eydür: “‘Anter'üñ ḥalāşı sizüñ ⁽⁴⁾ elüñüzdedür.” Andan şöñra kışşayı şerḥ eyledi ve vezīrdin gelen kitābı okudı. İşitdiler ⁽⁵⁾ ve gāyet ferah oldılar. ‘Āmir ibni Ṭufeyl eydür: “Yā melik! Ben giderem cānum ortaya ̤odum. ⁽⁶⁾ Başuma her ne yazıldı-y-ısa görem.” Anı işidicek ̤ays eydür: “Ḥayrdur zīrā ‘Anter'i Ḥīre'ye ⁽⁷⁾ alup giden yüz kişidür. Cemī‘isine birüñüz yiter. Ancağ sizüñ zahmetüñüz leşkere yitmekdür. ⁽⁸⁾ Andan şöñra murāduñuza yitişürsiz.” Andan ‘Urve cemā‘atini okudı. Anlar yüz atlıydı. ⁽⁹⁾ ̤arındaşı Nevfel'i bile ̤oşdı, üç yüz mübārizle. Andan ‘Āmir ibni Ṭufeyl'i Mülā‘ibü'l-Esinne'(y)i ⁽¹⁰⁾ çıkardı. Altı yüz fārisile mecmū‘ısı biñ kişi oldılar. Eyle kişiler kim gönüllerine ⁽¹¹⁾ ölüm getürmezler ve helākdan ̤orğmazlar. Andan ikişer ̤at zirihler geydiler ve

⁵⁷⁶ Mevlāyı

⁵⁷⁷ Mevlāyı

⁵⁷⁸ Varākā

ikişer ⁽¹²⁾ üçer yidekler aldılar. Hâcet vaktinde gerek ola diyü. Andan Hîre yolın tutup ⁽¹³⁾ gitdiler. Taşra çıkıcağ ‘Âmir ibni Tufeyl eydür: “Hîre'den gelür her kime buluşursañuz depeleñ. ⁽¹⁴⁾ Tâ gelüp haber virmesün.” Andan işbu tertîb üzerine yüridiler. **Râvî eydür:** ⁽¹⁵⁾ Rebî' ibni Ziyâd'ıla qarındaşları bu hâli, göricek mütehayyir oldılar ve fikre vardılar, eyitdiler kim: ⁽¹⁶⁾ “Ne hâl oldu kim Melik Kays buncılayın tar vaktde leşkerinden biñ er seçdi. Yabâna göndürdi.” ⁽¹⁷⁾ didiler. Andan şabr idemeyüp Rebî' Melik Kays katına gelüp eyitdi: “Yâ melik! Haber vir ⁽¹⁸⁾ baña bu biñ fârisi böyle niçün gönderdüñ. Buncılayın tar vaktde.” didi. Melik Kays ⁽¹⁹⁾ eyitdi: “Korqaram bu sırrı şaklamazsın.” Rebî' eydür: “Bağ yâ melik! Senüñ benden mahfî ⁽²⁰⁾ işüñ mi var?” Andan Kays eydür: “Yâ ibne ‘ammî! Bu leşker bizi dört yanumuzdan ihâta ⁽²¹⁾ itdi ve uzadı ve üzerümüzden gitmez. Bu işden korqđum ve bildüm kim bular eksilmez. ⁽²²⁾ Ammâ günden güne ziyâde olur. Zîrâ Melik Esved'den tırmadın yardım gelür. Pes ⁽²³⁾ nefsumde şöyle fikr itdüm kim fâris göndürem. ‘Âmir ibni Tufeyl'ile ve aña emr eyleyem kim **[507b]** ⁽¹⁾ leşkeri bu dün ala, şahrânuñ bir tarafına görünmez olunca gide. Andan yarın gizlene ⁽²⁾ ve râhat ola ve gelecek gice bu çeriye ardından dün başkunın ide. Kalkınlar birbirin ⁽³⁾ kıralar ve şınup tağılalar. Tâ ‘Arab eyitmeye kim Benî ‘Abs'i ⁵⁷⁹ şaklayan ‘Anter idi. Ol gitdiyse ⁽⁴⁾ helâk oldılar.” Kaçan Rebî' anı işitdi. Kays gözlerinde öpdü ve eyitdi kim: “‘Arab saña ⁽⁵⁾ Kaysu'l-ra'y didükleri hağdur.” Rebî' bu söz birle mütesellî olup ve gâyetde ferağ olup gitdi. ⁽⁶⁾ Bunlaruñ hâli bu. Ammâ ‘Able'nüñ qardaşı gice içinde ‘Able katına vardı ve aña ⁽⁷⁾ mâ-cerâyı şerh eyledi ve eyitdi kim: “‘Anter'üñ halâşı yakın oldu.” Anı işidicek gönli ⁽⁸⁾ sâkin oldu ve ağlaması ve zârılığı gitdi. **Râvî eydür:** ‘Âmir ibni Tufeyl ve Mülâ‘ibü'l-⁽⁹⁾ Esinne ve Mâzin ve Meysere ve biñ fâris Şeybüb bilelerince tâ şabâh olunca gitdiler. Şeybüb ⁽¹⁰⁾ buları tenhâ yollardan çekdi. Ardlarından emîn oldılar ve yüridiler kuşluk ⁽¹¹⁾ olunca giderken ‘Âmir ibni Tufeyl bu şi‘ri okurdi: **Şi‘r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾

⁵⁷⁹ ‘Abes

Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir.] **Rāwī eydür:** Andan yortdılar. ⁽¹⁷⁾ Gün zevāle varınca ol vaqt olıcağ ol kavme ardından yitdiler. ⁽¹⁸⁾ Gördiler kim yüz kişi ‘Anter’ile gider göñül⁽¹⁹⁾leri kavī ve ardlarından teşvīşleri yok. Hīç ‘Anter leşkerinden kimse gele diyü ⁽²⁰⁾ fikr eylemez. Bu resmile giderken anı gördiler kim ardlarından toz belürdi ve yüceldi ⁽²¹⁾ ve тұrurақ toz arasından süñüler sinānı barқıdı ve silāhlar āvāzesi geldi ve atlar ⁽²²⁾ sahīli⁵⁸⁰ işidildi. Қақан kim Feyyāz naẓar eyledi, gördi kim atlular sīl gibi gelürler ⁽²³⁾ ve na‘ralar urılır. Çağırdı eyitdi kim: “Yā ibne ‘ammī! Yarağñuz birle oluñ kim bu leşkerüñ **[508a]** ⁽¹⁾ gelişi yaramaz ‘acebdür. Eger düşmān leşkeri degülse.” didi. Anı işidicek ol yüz kişi yarağa ⁽²⁾ meşğül oldılar. Bunlar yaraqlanınca anlarda yitişdi ve birbirine çağırışdı. Öñlerince ⁽³⁾ Mülā‘ibü'l-Esinne bu şi‘ri okurdi: **Şi‘r.** ⁽⁴⁾ [Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽⁹⁾ Қақан kim Feyyāz anlaruñ gelişini gördi ve neye uğraduğın ve ‘ömri temām olduğunu bildi. Velī gayret ⁽¹⁰⁾ itdi. Aluluk göstermedi. Pes atına mahmuz urup Mülā‘ibü'l-Esinne qarşu yordı ⁽¹¹⁾ ve eyitdi kim: “Uskut yā ibne'l-mel‘ün! Bunda seni ecelüñ getürdi.” didi ve bu şi‘rine bu şi‘rile cevāb virdi: ⁽¹²⁾ **Şi‘r.** ⁽¹³⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁹⁾ **Rāwī eydür:** Andan Mülā‘ibü'l-Esinne'yile muqābil oldı. Bir sā‘at miqdārı ⁽²⁰⁾ ceng itdiler. Andan Mülā‘ibü'l-Esinne Feyyāz’ı süñüyle gögsinden urdı, yağrınından ⁽²¹⁾ çıқdı. Atından tağ bigi yire düşdi. Қақан kim ol yüz kişi ol hāli gördiler, ne olacaqların ⁽²²⁾ bildiler ve velī gayret cengin idüp cemī‘si bir yirden hamle eylediler. Anı göricek ⁽²³⁾ ‘Āmir ibni Tufeyl leşkerile na‘ralar urup üzerlerine yitişdiler. Ammā ‘Anter işitdi kim **[508b]** ⁽¹⁾ mübārizler “Yā āl-i ‘Abs⁵⁸¹, yā āl-i ‘Āmir!” diyü çağırışurlar. ‘Urve'ye eydür: “Yā ‘Urve! Bu ben işitdügüm ⁽²⁾ sen dağı işidür misin? Bu girçek midür? Yā benüm düşüm midür?” Andan ‘Urve eydür: “Yā hāmī-yi ⁽³⁾ ‘Abs!⁵⁸² Ben dağı

⁵⁸⁰ süheyl

⁵⁸¹ ‘Abes

⁵⁸² ‘Abes

işidürem. Sencileyin ‘acebdür. Eger senüñ aşhābuñ degülise.” Anlar kelāmın ⁽⁴⁾ temām idince ol yüz kişiyi bir kımayup kırdılar. Andan Meysere ‘Anter katına vardı. ⁽⁵⁾ Gördi kim Şeybūb elini çözeyorur ve kaydlarını bozmağa ‘ilāc ideyorur. Pes ⁽⁶⁾ ‘Anter'i bağına başdı ve kocadı ve dağı ağıladı. Andan aşhābı dağı cem‘ olup bağlarını ⁽⁷⁾ çözdiler ve ‘Anter'i ata bindürdiler. Nefsinden ümiz kesdükden sonra Sübey‘i ve ‘Urve'yi ⁽⁸⁾ dağı ata bindürdiler ve cemī‘-i leşker ‘Anter birle görüşdiler. ‘Anter'de anlara du‘ā ⁽⁹⁾ eyledi. Andan leşkerüñ hālinden şordı. Oğı Meysere eyitdi: “Yā ata! Düşmān bizi ⁽¹⁰⁾ ihāta itmişdür.” Andan vezirle olan mā-cerāyı söyledi, evvel ü ahir. Ammā vezirüñ “Kağan ⁽¹¹⁾ evvel ben olayum.” didügin işidicek ‘Anter güldi. Andan ‘Urve'ye eydür: “Yā ebe'l-ebyāz! ⁽¹²⁾ Şimden sonra ‘ömrümüze⁵⁸³ sebep ol vezirdür.” Andan düşmān ganāyimin alup döndiler. ⁽¹³⁾ ‘Anter ferağ olup kolların çıkarup bu şi‘ri okurdi: **Şi‘r.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[509a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ Bunlaruñ hāli bu ammā Hāmān ol gice yatdı. Ferağ tā şabāh olıcağ kağıdı ⁽⁷⁾ ve leşkerine emr eyledi, tağa yürüyüş itdiler. Ammā Benī ‘Abs⁵⁸⁴ şedāyide şabr eyledi. ⁽⁸⁾ Zīrā ki ol haberden gönülleri kavī idi. Hāmān leşkeri ardlarından koyuldılar ⁽⁹⁾ ve ‘avret oğlan nevhaya figāna başladılar ve erenler mütehayyir olup Hīre yolın ⁽¹⁰⁾ gözedürlerdi ve ‘Anter'üñ ve bākī aşhābınuñ gelmesine gönülleri müte‘allıkdı. Ammā tırmadın ⁽¹¹⁾ gayret cengin iderlerdi. Ol gün dağı bu hālile geçürdiler. Andan gice oldu ve iki ⁽¹²⁾ leşker ayrıldı ve Hāmān tağdan aşağı inüp giceledi. Velī yakını şöyle oldu ⁽¹³⁾ kim şabāh olıcağ evvelki hāmlede tağı alır. Bularuñ hāli bu. Ammā ‘Anter leşkerile ol gün ⁽¹⁴⁾ tā gice olunca gitdi. Andan düşmān leşkerinüñ üzerine geldi. Aşhābına eydür: “İşde ⁽¹⁵⁾ düşmān leşkerinüñ üzerine geldük. Bilürsüz kim anlar çokdur ve biz azuz. İmdi baña bir ⁽¹⁶⁾ tedbīr zāhir oldu. Eger kabūl iderseñüz

⁵⁸³ Ömremüze

⁵⁸⁴ ‘Abes

buları tağıduruz. Şöyle kim onı ⁽¹⁷⁾ bir yirde almaz.” Anı iidicek ‘Amir ibni ufeyl ve Subey⁵⁸⁵ ibni Hari eydr: “Ol saa zahir ⁽¹⁸⁾ olan tedbr nedr? Y ebe'l-fevaris! Bizde sen reye mualefet ider kimse yodur.” ⁽¹⁹⁾ Andan ‘Anter eydr: “Reym oldur kim biz bi kiiyz. Bi da ullarumuzdur. abr eyleyelm ⁽²⁰⁾ dn bir baı geince bu avm uyuya me olınca imdi bilrsiz kim yorulmlardur ⁽²¹⁾ ve geen giceden ber uyusuzlardur. lmi bigi yaturlar. Andan ora drt blk ⁽²²⁾ olalum bier yz ve her blkde bir pehlevn oyalum. Drt yanlarından oyulsunlar ⁽²³⁾ ve her blkde bir ablen ismiyle aırsunlar. Subey l-i Himyer⁵⁸⁶ aırasn. Mlib[l-Esinne] {l-i Murd'a aırasn} [509b] ⁽¹⁾ ‘Amir ibni ufeyl l-i ‘Amir'e aırsn ve ben l-i ‘Abs'e⁵⁸⁷ aırayum.” dir. Andan eybb eydr: “Kllz ⁽²⁾ emrz mukem itdz. Ya ben ne ileyeym. Şöyle baal yriyeym mi.” dir. ⁽³⁾ Anı iidicek ‘Anter eydr: “Sen yol stinde ur. Her kimse ki dmn lekerinden cengden ⁽⁴⁾ aar, varur depele.” dir. eybb eydr: “Varayum amm ol ala ki her kimi depelersem feresi ⁽⁵⁾ ve selebi benm ola. anayime arma.” Andan ‘Anter eydr: “Bunca feresi ve selebi nidersin?” ⁽⁶⁾ eybb eydr: “ataram erba virp ierem ve aldururam.” Pes ol yirde yatdlar, ⁽⁷⁾ uyudlar, arar itdiler. Giceden bir pre geince. Andan ora ‘Anter emr eyledi. ⁽⁸⁾ Yaraklandlar ve dmn lekerin ardna, ine, ana ve olna taıldlar ve halk ⁽⁹⁾ uyudayken yirl yirine varup urdlar. Andan evvel Zl'-ımr l-i Himyer'e aırd ve dmn ⁽¹⁰⁾ lekerine sgdi. Da amle eyledi. aan kim amle eyledi. Andan ora ‘Amir ibni ufeyl amle ⁽¹¹⁾ eyledi ve andan Mlib amle eyledi. aan kim ‘Anter anlar narasn iitdi, eyle nara urd kim ⁽¹²⁾ talar yanulandı. Andan Hamn lekerin ardından amle eyledi. Naralardan uyuyanlar ⁽¹³⁾ uyandı ve beliledi ve an grdi kim adrlar ortasında atlar cevn

⁵⁸⁵ Seb

⁵⁸⁶ Himeyer

⁵⁸⁷ ‘Abes

ider ve kılıçlar karañuda ⁽¹⁴⁾ oynar ve çağıranlaruñ {āvāzından} ‘uḫūl müteḥayyir olur. Ammā Ḳays kaçan kim ğalebeyi işitdi, bildi kim ⁽¹⁵⁾ ‘Anter kurtuldu. Andan leşkerine çağırdı, eyitdi kim: “Arañuza sa‘d ilduzu toĝdı ⁽¹⁶⁾ ve serverüñüz kurtuldu. Yürüñ imdi yardım idelüm.” didi. Anı işidicek indiler. Anlarda ⁽¹⁷⁾ cenge meşĝöl oldılar ve ‘Anter'üñ na‘rasın işidüp “Lebbeyk yā ḥāmī-yi ‘Arab” diyü cevāb ⁽¹⁸⁾ virdiler. Ammā ‘Anter ma‘reke ortasında cemā‘atile bir ceng iderler kim gözler görmiş degüldür. Şöyle kim ⁽¹⁹⁾ başlar kesilür ve bedenler dökilür ve atlar gövdeler üzerinde yürür ve diller kұrur. Tұtaқlar ⁽²⁰⁾ depserür ve ölüm yırtıcısı mübārizlere kайnaқ urur ve āfet yağmurları yağar ve cān kuşları ⁽²¹⁾ ten kafeşlerinden uçar ve cism ağaçlarını kılıçlar yimişinüñ ağırlığı uvadur ve atlar tayınur, ⁽²²⁾ düşer ve her kimse kim ma‘rekeden kaçar, çıkar Şeybüb depeler. Atını ve selebini alur ve kardaş ⁽²³⁾ kardaşı ve oĝul atayı bilmez, öldürür. İşbu vechile ceng itdiler. Tā şabāḥ olunca. Andan [510a] ⁽¹⁾ Hāmān ma‘reke ortasında yürürken vezīre buluşdı. Anı göricek vezīr eydür: “Yā seyyid! Bu ne ‘aceb ⁽²⁾ iş oldu. Nār u nūr ḥaқkı-y-içün ben saña ‘Anter'i Hīre'ye gönderme disem gerekidi. Ammā māni‘ ⁽³⁾ oldu diyemedüm. Bu vebāl bize gelse gerekmiş ve mübārizlerümüz bu gice içinde alup biz ⁽⁴⁾ bu muşībete uğrasavuz gerek imiş.” ve andan eyitdi kim: “Sa‘ādetlü kişi oldur kim bundan ⁽⁵⁾ kurtulmaқ taleb eyleye. Zīrā ğalebede depelenmiş. İllā cāhil kişi nefsinı mehlekeye atmaz. İllā mecnūn ⁽⁶⁾ kişi.” didi. Bular bu sözdeyiken ‘Anter'üñ gözi Hāmān'a tuş oldu. Na‘ra urup ⁽⁷⁾ üzerine ḥamle eyledi ve çağırdı eyitdi kim: “Yā eḥass-ı ‘Arab! Şanur mısın ki sen beni erlikile ⁽⁸⁾ esīr eyledüñ. Vallāhi ben senden ḥaққum almazam illā kılıcıla.” Kaçan kim Hāmān anı işitdi, ⁽⁹⁾ üzerine ḥamle eyledi. Ammā ‘Anter aña mehl virmedi kim aña ulaşa. Belki sūñü birle ⁽¹⁰⁾ göĝsinde urdı. Yaĝrınında çıқdı ve atından düşdi ve öldi. Andan vezīre eydür: ⁽¹¹⁾ “Yā vezīr! Tұrma kaç, tā bilmez kişi görüp seni öldürmesün ve Allāh Te‘ālā bizi sensüz eylemesün.” ⁽¹²⁾ Anı işidicek vezīr leşkerine çağırdı ve daḡı Hīre yolın tūtup kaçdı. ‘Alemler

yıkıldı ⁽¹³⁾ ve çeriler şındı. Andan Benū ‘Abs⁵⁸⁸ kovar adına birkaç fersah yir kodı. Andan şöıra ‘Anter'ile ⁽¹⁴⁾ yine menzillerine döndiler ve ‘Anter'e du‘ā idüp ululadılar ve çadırları ve atları ⁽¹⁵⁾ ve sâz u selebi aldılar. Ammā gelürken Şeybüb'ı gördiler ki yol üzerinde tırmış. Oğlu Huzrūf ⁽¹⁶⁾ yanında ve katında atlar ve selebler çok tırmadın. Bir yire cem‘ ider. Anı göricek ‘Anter eydür: ⁽¹⁷⁾ “Yā ibne ümm! Bunları ğanāyime katup bizümile üleşmez misin?” Şeybüb eydür: “Vallāhi bundan ⁽¹⁸⁾ size nesne virmezem. Zīrā ben yaluñuz cem‘ eyledüm.” Anı işidicek ‘Arablar gülüşdiler ⁽¹⁹⁾ ve eyitdiler kim: “Zimmet-i ‘Arab haqqı-y-içün girçek söyler.” didiler. Andan Cebeley'n'e gitdiler. ⁽²⁰⁾ Ammā Huzrūf şaflar yarup vardı. ‘Anter'ün kurtulduğunu ve leşkerün şınduğın ‘Able'ye ⁽²¹⁾ muştıladı. ‘Able feraḥ oldu ve eyitdi kim: “Yā Huzrūf! Dāyim buncılayın beşāret haberin getir.” ⁽²²⁾ Andan iki hil‘at virdi. Birin saña ve birin Şeybüb'a diyü. Andan ‘avretler cem‘ itdi ⁽²³⁾ ve çalıcı cāriyeler aldı. Dahı leşkere karşı gitdi. Kaçan kim yitişdi, ‘Anter'ün ve Sübey'ün ⁵⁸⁹ [510b] ⁽¹⁾ ve ‘Amir ibni Tufeyl'ün ve Mülā‘ibü'l-Esinne'nün ve Meysere'nün ve Māzin'ün atlarınıñ gögsine ve kuyruğına ⁽²⁾ gül şuyı birle yoğrulmuş za‘ferān yakdı ve gönünden guşşası gitdi ve dōstlar dōsta kardaşlar ⁽³⁾ kardaşa kavuşdı ve ‘Able ‘Anter'i bağına başdı ve öpdı. Andan vardılar yirlerinde oturdılar ve yidi ⁽⁴⁾ gün gice ve gündüz şāzılık idüp yidiler, içdiler. İşde bunlaruñ mā-cerāsı bu. Ammā ⁽⁵⁾ Melik Esved müntazır idi kim vezīr birle Hāmān ‘Anter'i esīr idüp getüreler. Nā-gāh çıgırışma ⁽⁶⁾ oldu ve şınkūn erinūñ evveli yitişdi. Feryāz u fiğān birle ve andan şöıra leşkerler geldi. ⁽⁷⁾ Yalın ve yalıncaḳ ve yayak vezīr aşḫābıyıla ağlayu içerü girdiler. Kaçan kim Melik Esved vezīri ol ⁽⁸⁾ hālde gördi. Endāmı ditredi. Andan hālinden ve mā-cerāsından şordı ve eyitdi ki: “Yā vezīr! ⁽⁹⁾ Sen nice kurtulduñ?” Vezīr eydür: “Yā melik! Biz iflāḥ olduğıdı. Zīrā ‘Anter'i ve Sübey'i ⁵⁹⁰ ve ‘Urve'yi ⁽¹⁰⁾ esīr itdüñ.

⁵⁸⁸ ‘Abes

⁵⁸⁹ Sebī‘

⁵⁹⁰ Sebī‘

Andan Hāmān'a didüm ki: "Anları ala Һazretüñe gele." Velī Hāmān kendüzin ⁽¹¹⁾ görüp eyitdi kim: "Ben 'Anter birle gitmezsin. Bu kavmi esīr itmeyince ve mälların almayınca." ⁽¹²⁾ didi. Andan 'emmüsi oğlu Feyyāz'ıla 'Anter'i ve bākı esīrleri gönderdi. Yüz kişi yoldaşıla ⁽¹³⁾ ben itme didüm. Benüm sözüm eslemedi. Pes anlaruñ leşkerde cāsūsları varıdı. ⁽¹⁴⁾ Vardı bildürdi. Anlarda biñ fāris göndürdiler. Vardı esīrleri kurtarup andan geldi. ⁽¹⁵⁾ Bizüm ardumuzdan kılıç koydı ve tağdağı leşkerde anı göricek öñümüzden Һamle eylediler. ⁽¹⁶⁾ Andan 'Anter Hāmān iki leşkerüñ ortasında benüm gözüm karşıusunda depeledi ⁽¹⁷⁾ ve dōstlarından ve kardeşlerinden ayırdı ve ben dağı kurtulam dimezdüm. Ammā ecelüm yokmış ⁽¹⁸⁾ devletüñde kurtuldum." Kağan kim Melik Esved ol kelāmı işitdi, eyitdi kim: "Nār u nūr Һaqqı-y-içün ⁽¹⁹⁾ bu nevbet aña kimse göndürmezem. İllā kendüzüm varuram. Ammā evvel ururam Melik ⁽²⁰⁾ Kisrī'ye cevābı bildürürem ve leşkerini aluram. Andan soñra varuram." didi. Andan ol gün ⁽²¹⁾ göçdi ve memleketinüñ Һavāşını bile aldı. Һıddāş ibni Cābir'i yirinde koyup yigirmi biñ fārisile ⁽²²⁾ gitdi. Tā Medāyin'e vardı. Andan Kisrī serāyına yitişdi. Һācib Mehrān⁵⁹¹ anı göricek Kisrī'ye ⁽²³⁾ Һaber kıldı ve içeri girmege destūr aldı. Ammā Kisrī dīvānı ārāyize idüp erbāb-ı devlet birle [511a] ⁽¹⁾ oturmuşıdı. Kağan kim anı işitdi beglerine emr eyledi. Vardılar, getürdiler ve Kisrī'nüñ karşıusına ⁽²⁾ bir altun taht kurdılar. Yir öpüp ve Һizmet idüp çıkdı, oturdı. Selām virdüğinden ⁽³⁾ soñra andan a'lā şavtıla ağıladı. Anı göricek Melik Kisrī'nüñ endamı ditredi. Andan ⁽⁴⁾ Һālinden ve mā-cerāsından şordı. Melik Esved eydür: "Yā melik! Saña bildürürem ki ilet. Bek kişi ⁽⁵⁾ baña 'āşī oldılar. 'Arabdan birisi Benī 'Āmir ve Benī Ġanī ve bir Benī Kilāb ve bir Benī 'Abs⁵⁹² ve Benī ⁽⁶⁾ Һimyer ve Benī Ġaţfān ve nāmūsım ellerinde yıkıldı. Ammā muşibetümüñ küllüsi 'Anter ibni Şeddād-ı 'Abs'i⁽⁷⁾ dendür⁵⁹³ kim dört kez leşkerüm şıdı ve bir tağı Һişār idindi. Andan baña belālar itdi ⁽⁸⁾ kim ben anuñ

⁵⁹¹ Mihrān

⁵⁹² 'Abes

⁵⁹³ 'Abes

def'ine çāre bulmadum ve Һazretüñe geldüm ki bu ğuşşadan beni Һurtarasın.”⁽⁹⁾ didi. Kaçan kim Kisrī anuñ kelāmını diñledi, taht üzerinde taşādan tırdı, oturdı. Andan⁽¹⁰⁾ eyitdi kim: “{İy} pāzişāh-ı ‘Arab! Eger ‘Anter ‘āşīlıqdan vāz gelüp cemī‘ tevābi‘ile bize iṭā‘at dağı iderse⁽¹¹⁾ ben anlaruñ nār u nūr Һaqqı-y-içün ve ceddüm Şābūr Türbesi Һaqq-y-içün cemī‘isinüñ derisini⁽¹²⁾ yüzüp şaman tıldururam.” didi. Andan pehlevānlarından bir pehlevān okıdı. Adına Şehriyār bin Mihrübān⁽¹³⁾ bin Rüstēm-i Zāl dirlardi. Ol şol kimse idi kim Kisrī anuñ dedesini ‘Anter'e⁽¹⁴⁾ göndürmişidi. Velī ‘Anter anı depelemişidi. Ol pehlevānuñ uzunluğı yidi zirā‘ıdı. Zirā‘-ı hāşimī⁽¹⁵⁾ birle ve cemī‘ eslihanuñ lu‘bunı bilürdi ve Melik Kisrī’nüñ mu‘temedi idi ve anı ancılayın fursata⁽¹⁶⁾ şaqlardı. Kaçan kim içerü girdi. Yir öpüp Һizmet itdi ve Melik Kisrī elin virdi. Ol dağı⁽¹⁷⁾ öpdi. Andan yanına aldı ve ‘Acem dilince eyitdi kim: “Yā Şehriyār! Bil kim Melik Esved'e ve bize ‘Arab'dan⁽¹⁸⁾ bir ṭāyife ‘āşī oldı ve içlerinde bir mübārız var, ‘Anter dirlar. Cemī‘sinüñ pehlevānı oldur.”⁽¹⁹⁾ Benüm ‘Arab'dağı nāyibümüñ leşkerini şıdı ve nāmusını yıkdı ve aña yitişdürdi kim şimdi baña⁽²⁰⁾ şikāyete geldi. İmdi benüm leşkerümde anlara varmağa münāsib kişi yoğdur. Pes seni⁽²¹⁾ anlara göndürmek isterem. Yigirmi biñ mübārız ile ve seni leşkere emīr itmek isterem. İşde melik ‘Arab⁽²²⁾ leşkeri kabāyılı birle señünile bile varur. Ammā fetḫi bilürem ğayrı kişiden degül. Var cemī‘isini⁽²³⁾ baña esīr eyle getür.” didi. Anı işidicek Şehriyār “*Es-sem‘u veṭ-ṭā‘e.*” diyüp eydür ki: “Yā melik! Bu maşlaḫatda [511b]⁽¹⁾ ben kifāyet iderin. Egerçi cemī‘-i ‘Arab anlaruñıla bileyise dağı ğayrı leşkere ihtiyācum⁽²⁾ yoğdur. Çünkü buyurdun, varayum boğazlarına ip tağup ve zencīrlere dizip⁽³⁾ cemī‘sin getüreyüm.” didi. Melik Kisrī eydür: “Yoğ, yaluñuz varma. Belki leşker⁽⁴⁾ bile varsun. Tā ki heybetüñ ziyāde ola.” Andan ol sā‘at yigirmi biñ kişi⁽⁵⁾ seçdi ve eyü atlar ve kılıçlar ve oklar ve zirihler ve çuğallar ulaşdurdı ve Melik⁽⁶⁾ Esved'e dürden ve cevāhirden bezenmiş ‘alemler virdi ve leşkerini ziynet-i Һasenile ve ālet-i⁽⁷⁾ kāmil birle gönderdi. Tırmadın gitdiler. Tā

Hîre'ye geldiler. Andan Hîre kavmi ⁽⁸⁾ merzübân eceliyiçün şehri bezediler ve er ü 'avreti ve kız oğlanı ne kadar varısa hep ⁽⁹⁾ karşı çıktılar. İki leşker birbirine Hîre'de kavuşdı. Ammā Hîre leşkeri kaçan kim ⁽¹⁰⁾ merzübānuñ ceyşini gördiler, mütehayyir oldılar ve eyitdiler kim: “Vallāhi eger 'Anter helāk ⁽¹¹⁾ olursa {bu} pehlevānuñ elinde helāk olur. Kim 'Anter'üñ helākın görmek isterse ⁽¹²⁾ bunuñile bile gitsün.” didiler. Andan üç gün develer boğazlayup konuqladılar ve dördüncü gün ⁽¹³⁾ merzübân ve Melik Esved cemī'-i kabāyili ve 'aşıresi birle yarağ görüp göçdiler. ⁽¹⁴⁾ Ammā merzübân leşkerüñ çoklığına ve yarağınuñ nefāsetine⁵⁹⁴ mütaḥayyir oldı. Andan ⁽¹⁵⁾ kūsar ve ṭabllar ve borılar ve zurnalar çalup ve 'alemler çözüp gitdiler. Melik ⁽¹⁶⁾ Esved önlerince bu ebyātı okurdi: **Şifr.** ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²²⁾ **Rāvī eydür:** Kaçan kim vezīr 'Amr bin Nufeyl'e aña nazar eyledi, gördi kim Melik ⁽²³⁾ Esved yigirmi biñ 'Acem leşkeri birle ve kendünün cemī'-i kabāyili birle ⁵⁹⁵ **[512a]** ⁽¹⁾ bī-nihāyet leşker alup Cebeleyn'i kaşd eyledi, gitdi. Pes 'Anter'e mektüb yazdı ⁽²⁾ ve anuñıla mā-cerāyı aña bildürdi ve eyitdi kim: “İhtiyātıla ol ve mümkün ⁽³⁾ oldukça yarağıñ gör.” didi. Andan kulu Sālim'i okudı ve mektübı aña ısmarladı. ⁽⁴⁾ Kul mektübı alup ṭurmadın gitdi. Tā Cebeleyn'de 'Anter'e vardı. Gördi kim yimege ⁽⁵⁾ ve içmege meşğul ve gönlinde aşla guşşası yok. Şabūḥdan ve ğabukdan ⁽⁶⁾ ve feraḥdan sürürdan ğayrı. Andan sırrıla girüp mektübı 'Anter'e virdi. Ol daḥı 'Urve'ye ⁽⁷⁾ virdi ve eyitdi kim: “Yā 'Urve! Okı mektübı görelüm ki bu mektübda ne vardır.” didi. 'Urve ⁽⁸⁾ daḥı mektübı okudı ve 'Anter ol mektübda ne varısa işitdi. Andan 'Amr'üñ kulu ⁽⁹⁾ eydür: “Yā ebe'l-fevāris! Bu nevbet evvelki nevbetler bigi degüldür ve şimdi size helākdan ⁽¹⁰⁾ ğayrı nesne yokdur.” Kaçan kim 'Anter kuluñ sözini işitdi, kākḥa birle güldi. ⁽¹¹⁾ Andan 'Urve'ye eydür: “Yā ibne'l-'amm! Vezīr'ün kitābı sizi kōrkūtmasın kim bunda ⁽¹²⁾ kōrkacağ nesne yokdur. Bu çok leşker ki benüm kıtālumiçün cem' oldı. Allāh ḥaqqı[yı]çün ⁽¹³⁾ kim kāmunuñ 'adedin

⁵⁹⁴ nifāset

⁵⁹⁵ bī

bilür ve tağlaruñ ağırlığın bilür ve erzāk ve ācāl kısmet ⁽¹⁴⁾ ider. Bunlar benüm hātıruma hīç nesnece gelmez. Kaṭreler ve kumlar şağışıncayısı ⁽¹⁵⁾ daḥı ol vaḳtın kim gözi göre. Her kişi borçlu borcun ödeye.” didi. Andan ol ⁽¹⁶⁾ sâ‘at kalkdı. Melik Qays ḳatına vardı ve gördi kim ‘Arab begleri anuñ meclisinde ⁽¹⁷⁾ oturmuşlar, ḥamr içerler ve cāriyeler önlerinde defler ve düdükler çalarlar. Kaçan kim ⁽¹⁸⁾ ‘Arab ‘Anter'üñ içeri girdüğün gördiler. Cemī‘isi ayak üzerine tırdılar, ikrām ⁽¹⁹⁾ ve ‘izzetiçün. Andan Melik Qays ‘Anter'i yanına aldı. Kaçan kim ‘Anter oturdu, eğlenmedin ⁽²⁰⁾ eydür: “Yā ḳabāyil-i ‘Arab! Muştuluḳ olsun size kim hediyeler, ḡanīmetler geliyiyorur ⁽²¹⁾ kim size vāşıl ola.” ‘Arab ṭā‘ifesi eydür: “Qandan gelür yā ebe'l-fevāris!” Andan ⁽²²⁾ ‘Anter eydür: “Bu nevbet Melik Esved sizüñ üzerüñüze kendü gelür. Melik Kisrī'den ⁽²³⁾ yardım istemiş. Ol daḥı bir pehlevānıla yigirmi biñ kişi ḳoşmış. İşde bir, iki, üç günden [512b] ⁽¹⁾ gelürler. Diñ imdi siz daḥı ne işlersiz ve ne tedbīr idersiz.” didi. Bu sözi ⁽²⁾ işidicek bu begler her biri bir dürlü söz söyledi. Andan Melik Qays eydür: “Yā ⁽³⁾ ebe'l-fevāris! Senden ḡayrumuzuñ re‘yi hep ḥaṭādur ve senüñ re‘yüne evvel itā‘at ⁽⁴⁾ iden benem. Ma‘ahazā ki ḥalk beni sedīdū'r-re‘y i‘tiḳād ider.” didi. Bu sözi işidicek ⁽⁵⁾ ḥāzır olanlar bir yirden eyitdiler kim: “Biz daḥı itā‘at iderüz yā melik! Daḥı cemī‘ ⁽⁶⁾ umūrumuzı aña ışmarladuḳ ve andan dilerüz kim ol buyura biz işleyevüz. Zīrā ⁽⁷⁾ her ne kim ol buyurur şavābdur.” didiler. Andan ‘Anter eydür: “Eger siz emrūñüzi ⁽⁸⁾ baña ışmarlarsañuz ben size emr iderem ki bundan gidesiz. Ḥarīmūñuz ve ‘ayāluñuz ⁽⁹⁾ ve emvāluñuz birle şöyle kim taḡda hīç kimse ḳalmaya. Andan düşmān ⁽¹⁰⁾ leşkerine ḳarşu varavuz ve yolda buluşavuz ve mālларumuz ḥarīmlerümüz üzerinde ⁽¹¹⁾ depeleşevüz. Tā bizden kimse şınmak istemeye ve her ḳanḳımız kim ḳaça ‘avretin ⁽¹²⁾ ve ta‘allūḳatın göre. Yine döne ḳitāle meşḡūl ola ve ‘avretler hep baş açā ve erlerine ⁽¹³⁾ ve ḳardaşlarına ‘emmüleri oḒlanlarına çağırılar ve cāriyeler ardumuzda defler ⁽¹⁴⁾ ve düdükler çalalar ve biz ceng idevüz.” didi. Kaçan kim ‘Arab {ḥalkı} anuñ sözini işitdi. Cemī‘si ⁽¹⁵⁾ şavāb

gördiler. Andan ol sâ'at göçdiler ve çadırları kaldurdılar ve hevdecleri ⁽¹⁶⁾ berkitdiler. Şeybūb 'Able için bir gümüş hevdec ki dībāc birle örtülmüş idi. ⁽¹⁷⁾ Bir hecīn⁵⁹⁶ üzerine berkitdi. 'Able'yi içine koydı. Andan cemī'ci cevārisi ⁽¹⁸⁾ birle gitdi. Ammā 'Anter bağzı leşkeri-y-ile çukallar ve zirihler geyüp harīm öñünce ⁽¹⁹⁾ gitdiler ve harīm ardında biş yüz mübāriz kodılar. Tā harīmi şaklaya. Andan harīmi orta ⁽²⁰⁾ yire alup yola girüp düşmān leşkerin isteyü gitdiler. Ammā Melik Kays ⁽²¹⁾ ve 'Anter ve Mülā'ibū'l-Esinne ve 'Āmir ibni Tufeyl ve Sübey⁵⁹⁷ ibne'l-Hāris ve Melik Vehb bin Mevhūb ⁽²²⁾ ve Ahvaş ibni Ca'fer evāyil-i leşkerde yüridiler. 'Alemler birle kaçan kim tağdan ⁽²³⁾ ayrıldılar. 'Anter Kays'a eydür: "Yā melik! Dilerem ki bu nevbet ben size qaravul olam. Yüz [513a] ⁽¹⁾ mübāriz birle ve iki fersah yir sizden ilerü düşmānı qarşulayam ve kemīni varısa görem." didi. ⁽²⁾ Andan 'Anter 'Urve'yi ve Māzin'i ve Meysere'yi aldı ve anlaruñ önlerine düşüp Melik ⁽³⁾ Esved leşkerin isteyü gitdi. Gönli kavī ve himmeti ziyāde yolca giderken bu ebyātı okurdi: ⁽⁴⁾ **Şifr.** ⁽⁵⁾ [Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] **Rāvī eydür:** Bularuñ hāli bu ammā Melik Esved ve Merzūbān ibni Şehriyār ⁽²¹⁾ gitdiler leşker{ler}i birle Merzūbān öñlerince. Şuña dek ki 'Anter leşkerine iki ⁽²³⁾ günlük yir kaldı. Andan bir yirde kondılar rāhatiçün kullar odun ve od ve şu [513b] ⁽¹⁾ isteyü gitdiler develer birle. Ammā 'Anter aşhābı-y-ıla yüridi. Tā leşkeruñ üzerine geldi, ⁽²⁾ gördi kim şahrālar leşker birle tölmiş ve kemīn yirlerinde mübārizler konmuş. Andan ⁽³⁾ 'Anter yaluñuz düşmān leşkerine gitdi kim mällarından ala. Ammā giderken nā-gāh ⁽⁴⁾ gördi kim bir bölük çeri kendü gitdüğü yolu tutmuş, gelür. Biş yüz kişi miqdārı ⁽⁵⁾ var. **Rāvī eydür:** Ol leşker Melik Esved'üñ qaravulıydı. Bir pehlevān birle kim ⁽⁶⁾ adına Qatāde-i Lahmī dirlerdi. Meşhūr bahādurlardan idi. Gündürmişidi ve emr ⁽⁷⁾ eylemişidi ki varalar.

⁵⁹⁶ hicīn

⁵⁹⁷ Sebi'

‘Anter’den haber bileler ve leşker varıduğın bilür mi veyāḥuz bilmez mi? ⁽⁸⁾ Göreler eyitmişidi ki: “Biz işde arduñuzca yakın giderüz. Eger leşker görseñüz ⁽⁹⁾ yāḥuz bir kişi görseñüz yā haber işidseñüz bize ādem gönderüp bildürüñ. Tā ki size ⁽¹⁰⁾ yitişevüz.” dimişidi. Ol leşker Melik Esved’ün emrini kabûl idüp gitmişidi. ‘Anter anı ⁽¹¹⁾ göricek döndi yine aşḥābı katına geldi. Andan gizlendiler ve kōndılar. Ol biş yüz ⁽¹²⁾ fāris geldi. Tā şuña dek kim {Benī ‘Abs} leşkeri[yi]le anlaruñ ortası bir fersaḥ yir kaldı. ⁽¹³⁾ Pes yakīn bildiler kim karar oldur. Andan ‘Anter ‘Urve’ye eydür: “Yā ebe’l-ebyaz! Ben ⁽¹⁴⁾ bu karavula çıkmak isterem. Ammā şavāb budur kim sen bularuñ ardınca yürüyesin. ⁽¹⁵⁾ Şöyle kim hīç seni bilmeyeler ve bunları terk idevüz. Tā ki varalar leşkerümüzi göreler. ⁽¹⁶⁾ Andan girü dönicek ārāyide alavuz. Birin komayup kıravuz.” didi. ‘Urve eydür: “Ne dilersen ⁽¹⁷⁾ işle.” Andan kemīnden çıķup ardlarınca gitdiler. Ammā düşmān karavulı gider. ⁽¹⁸⁾ Velī ardından haber-dār degül. Zīrā ardlarından emīnlerdi. Velī önlerinden ⁽¹⁹⁾ ihtiyāṭ iderlerdi. Bu vechile giderken nā-gāh ‘Anter leşkerinüñ üzerine ⁽²⁰⁾ vardılar. Andan karşı bakup kabāyili ve emvālī ve ehl ü ‘ayālī ve önlerince leşkeri ⁽²¹⁾ gördiler kim toz arasında sūñülerinüñ demüri bulud içinde berķ yıldırar gibi ⁽²²⁾ yıldıraşurdu. Andan Qatāde aşḥābına eydür: “Bu çok leşker ancak dūnuñ kaçalum bular ⁽²³⁾ görmedin ve kurtulmak taleb idüñ ve illā helāk oluruz.” Bu kez döndiler kim kaçalar. **[514a]** ⁽¹⁾ Velī ‘Anter yüz kişi birle üzerlerine yitişdi ve çağırdı, sögdi. Andan eyitdi kim: ⁽²⁾ “Benem ‘Anter ibni Şeddād! Gelüñ nefsüñüzi baña ışmarlañ, ölmezden öñdün.” didi. ⁽³⁾ Andan üzerlerine ḥamle itdiler ve orta yire aldılar. Cemī’isini tūtdılar ve atlarına ⁽⁴⁾ arķurı arķurı bağladılar ve aldılar. Leşkere geldiler. Kaçan kim Benī ‘Abs leşkeri ⁽⁵⁾ esīrleri gördiler. ‘Anter’ün pehlevānlığına mūteḥayyir oldılar. Andan esīrleri alup Melik ⁽⁶⁾ Qays katına geldiler. Melik Qays eydür: “Bunları Melik Esved ne işe göndürmiş.” Andan ⁽⁷⁾ esīrlere eyitdiler kim: “Yā ebe’l-fevāris! Melik Esved bizi size göndürdi kim sizüñ ⁽⁸⁾ ḥaberüñüz bilevüz ve sizüñ bizden ḥaber-dār olduğunuz olmaduğunuz ma’lūm idevüz.” ⁽⁹⁾ didi.

Andan ‘Anter eydür: “Gör Melik Esved'ün ‘aqlını ve re’yini şuraya geldi. Dahı bizden ⁽¹⁰⁾ haber bilmez. Lāt u ‘Uzzā hakkı-y-içün Hîre'den çıkaldan berü ben anuñ yüridügin bilürem ⁽¹¹⁾ ve Melik Kisrî'ye gitdügi vaktin dahı baña haber yitişdi ve şimdiki halüñüzde benden ⁽¹²⁾ mahfî degüldür. Ammā şimdi bize vâcib olan oldur kim aña bir kavm göndürevüz. ⁽¹³⁾ Tā andan bizüm geldüğümüz bile.” didi. Andan ol esîrlerüñ onını tutdı. Burunların ⁽¹⁴⁾ ve kulağların ve şakalların kesdi ve kırkınuñ dahı başın kesdi ve anlaruñ dahı ⁽¹⁵⁾ eṭrafını aldı. Andan ol on kişinüñ boyunlarına takdı ve atlarına bindürdi. Yalıncaḡ ⁽¹⁶⁾ ve başları açuk gövdelerine ve eyerlerine kanları revān olup aḡar, eyitdi kim: “Varuñ ⁽¹⁷⁾ Melik Esved'e ve bākı ‘Arab'a eyidüñ kim: “‘Anter bu gitdügünüz yoldan size geliyorur. Emvāli ⁽¹⁸⁾ ve ḡarîmi ve ‘ayālî ve ricālî birle arañuzda iki günlük yir ḡalmışdur.” diñ. İmdi aña ne ⁽¹⁹⁾ işleyecegünüz fikr eyleñ ve işüñüzde cidd ü cehd idüñ. Lāt u ‘Uzzā ve ve ḡālīḡu'l-ḡalḡ ⁽²⁰⁾ hakkı-y-içün dirnegüñüzi ṡaḡıduram ve oḡlum Ġazüb'uñ ḡanını Hışın bin Huzeyfe'den ⁽²¹⁾ aluram ve Mütecerride'nüñ ⁵⁹⁸ ḡanını Melik Esved'den aluram ve anı boḡazına ip ṡakup yiderem. ⁽²²⁾ ‘Arab'uñ ve ‘Acem'üñ ictimā‘î anı maḡrūr eylemiş kim anlar benüm ber-ḡamleme ṡurmazlar ve ben ⁽²³⁾ aç ḡurd ve anlar ḡoyun bigidür diñüz.” didi. Andan ḡoyu virdi, gitdiler. Ol ḡālet-i şenî‘ ve feryāz [u] **[514b]** ⁽¹⁾ fiḡān birle ve ol boḡazlarındāḡı ḡalāyid birle Melik Esved'üñ üzerine girdiler. Ḳaçan kim ⁽²⁾ melik anlara naḡar eyledi, müteḡayyir oldı ve ḡışmından derledi. Andan varanlara eydür: ⁽³⁾ “Ne oldı size ki böyle olduñuz?” Anlar dahı mā-cerāyî didiler ve eyitdiler kim: “Yā melik! ⁽⁴⁾ Biz ardumızdan üşenürdük. Girü döndüğümüz vaktin anı gördük kim ‘Anter ⁽⁵⁾ yüz kişi birle üzerümüze çıḡdı. Ardumuzdan bize ḡamle eyledi. Andan mecmū‘ımızi ⁽⁶⁾ tutdı ve kırḡumuzu dahı depeledi ve bizi bu ḡāllü eyledi ve eyitdi kim: “Varuñ Melik ⁽⁷⁾ Esved'e diñ. Her ne kim elinden gelürse işlesün. Ben anuñ leşkeri ḡoklıḡından ⁽⁸⁾ ḡorḡmazın ve anuñ başını keserem ve oḡlum Ġazüb'uñ ḡanını

⁵⁹⁸ Mütecerrede

andan aluram. Hışın ⁽⁹⁾ bin Huzeyfe'den 'ivaż aluram. Zīrā ki ol aña amān virüp benden kırtardı.” didi. ⁽¹⁰⁾ Melik Esved anı işitdi, çağırdı, eyitdi kim: “Āh kim 'Arab [ve] 'Acem bu şirrīr kuluñ ⁽¹¹⁾ elinde 'āciz oldı.” didi. Andan buyurdı kūsar ve borıar çalındı ve 'alemler çözüldi ⁽¹²⁾ ve leşkerler evvelki tertīb üzerine yürüdi. Bularuñ ħālī bu. Ammā 'Anter ol ⁽¹³⁾ ħalkı eyle itdükden şoñra bildi kim yakında leşkerler birbirine buluşur. ⁽¹⁴⁾ Pes ol sā'at kalkdı ve ol gün giceye dek yürüdi ve gice olıcak bir yirde ⁽¹⁵⁾ yatdı. Şabāħdañ andan leşkerini yaraqlandurdı ve şāflar bağlandı ve meymene ve meysere ⁽¹⁶⁾ ve qalb u cenāħ dizildi. Ammā meymenede Benī Ħimyer'i kōdı. Sübey'ı öñlerinde Vehb bin ⁽¹⁷⁾ Mevhüb'ı kōdı ve meyserede Benī 'Āmir kaldı. 'Āmir ibni Tufeyl ve Mülā'ibü'l-Esinne ve Ahvaş ibni ⁽¹⁸⁾ Ca'fer öñlerinde ve qalbede Melik Qays'ı kōdı. 'Anter kendü aşħābıyla öñinde ⁽¹⁹⁾ ve 'Urve bin Verd'i aşħābıyla ve Meysere'yi ve qarındaşı Māzin'i muqaddemde kōdı. Andan 'Anter ⁽²⁰⁾ leşkeruñ tertībinden fāriğ olmadın. 'Alemler zāhir oldı ve kūsar ve borıar āvāzesi ⁽²¹⁾ geldi ve tozlar göründi. Toz arasından evvel Melik Esved çıkdı. Başı üzerinde ⁽²²⁾ 'alemler götrülmüş. Andan Benū Fezāre⁵⁹⁹ birle Sinān yitişdi. Andan şoñra bāķı leşker ⁽²³⁾ bölük bölük geldiler ve mübārizler öñ şafa at sürdiler ve meydānda cevlan itdiler.

[515a] ⁽¹⁾ Melik Esved öñinde bilinmekiçün andan nażar eylediler, gördiler kim 'Anter çerinuñ öñinde ⁽²⁾ tırmış. Pes aña tama' eyleyüp üzerine ħamle eylediler ve çağırdılar, eyitdiler kim: “Vāy ⁽³⁾ saña yā esved! Şirrīr yā mel'un! Gel nefsuñi bize ışmarla. Tā biz saña amān virevüz ve Melik ⁽⁴⁾ Esved'ile barışduravuz. Tā ħil'atin geyesin ve döşegine oturasın ve ol seni Melik ⁽⁵⁾ Kisrī'yile daķı barışdura ve illā yaramaz fi'lüñile aşħabuña belā ve każā götürürsün. Ol ⁽⁶⁾ evvelki nuşretüñe ve zaferüñe mağrūr olma kim bu nevbet ol geçen nevbetler bigi degüldür. ⁽⁷⁾ Bu gelen pehlevāna Şehriyār bin Mehriyār dirler. Melik Kisrī'nüñ seyfidür ve bilesince ⁽⁸⁾ yigirmi biñ mübāriz vardır. Şecā'atlerinde kıl yararlar. Eger Melik Esved'üñ raħmi

⁵⁹⁹ Fizāre

⁽⁹⁾ ve anuñ iḥsānı olmayaydı leşkerine emr iderdi. Bir kezden ḥamle idüp cemī^cüñüzi ⁽¹⁰⁾ kırdı.” didiler. Kaçan kim ‘Anter anlaruñ kelāmını işitdi. Üzerlerine ḥamle eyledi. Andan ⁽¹¹⁾ evvel yakınındağına yitişdi. Süñüyile göğsinden urdı, yağrınında çıkdı. Andan {ardındağıne} yine ⁽¹²⁾ ardındağıne ḥamle eyledi, depeledi ve dördinciye ḥamle eyledi. Başın hevāya uçurdi ⁽¹³⁾ ve beşinciye ḥamle eyledi cānın yile virdi ve altıncıya ḥamle eyledi yoğ itdi ⁽¹⁴⁾ ve yidinciye ḥamle eyledi, evladını yetim itdi. Ne kışşa dırāz ideyüm. ‘Anter ve oğlu ⁽¹⁵⁾ Meysere ve ‘Urve bin Verd ve aşḥāb yitmiş fāris depelediler. Bākīsı münhezim olup kaçdı. Tā Melik ⁽¹⁶⁾ Esved'e varınca anlara Melik Esved eydür: “La‘net size! Eyle mi şanurduñuz kim siz ⁽¹⁷⁾ yaluñuz ‘Anter'i tutasız ve bilmez midüñüz kim ol nice pehlevāndur. Niçün şabr eylemedüñüz. ⁽¹⁸⁾ Tā leşker hep cem‘ olayıdı ve ḳabāyil yirlü yirinde tırayıdı. {Benū Fezāre⁶⁰⁰} Hışın bin Hızeyfe ⁽¹⁹⁾ öñlerinde andan Benū Şeybān duraydı. Müferric bin Hilāl öñlerinde andan ḳabāyil yirüñ ⁽²⁰⁾ tūlını ve ‘arzını tılduraydı ve meymene ve meysere ve ḳalb dizileyidi ve leşkerler demür ⁽²¹⁾ tağlar gibi ḥamle ideydi ve çekürge üşer bigi üşelerdi ve kılıç koyalardı Andan ⁽²²⁾ ol sā‘at ‘Anter'i ve cemā‘atini helāk idelerdi.” didi. Andan şöñra eydür: “Şabr idüñ ⁽²³⁾ yarın ben anuñ şerrini sizüñ üzerüñüzden gidereyüm ve ‘ömrini keseyim ve dünyadan maḥrūm idem.” [515b] ⁽¹⁾ Melik Esved'ile Şehriyār ittifāk idüp ‘Anter'e kāğıd yazdılar ve ḳorḳutmaḳdan şöñra ⁽²⁾ eyitdiler kim: “Bil yā ‘Anter! Saña naşīḥat iderüz. Tā bir iş itmeyesin ki şöñra ⁽³⁾ peşīmān olasın ve bil kim şimdi ḥüküm ‘Arab elinden çıkdı. ‘Acem elindedür. İmdi ⁽⁴⁾ saña Şehriyār emr ider kim nefsüñi aña işmarlayasın tā ḳurtulasın. Zīrā ki her ⁽⁵⁾ maşlahata Melik Kisrī beni göndürür. Elbette ol maşlahatı ben temām iderem ve feraḥ ⁽⁶⁾ ve sürür birle varuram. Eyle şanma kim ol senüñile olanlaruñ saña nef‘i ⁽⁷⁾ vardur.” Andan mektūbı bir ḥācibe virdiler, Bayrām adlu ve emr eylediler kim ⁽⁸⁾ kitābı ‘Anter'e ilete ve yine cevāb getüre. Andan geldi mektūbı ‘Anter'e virdi. ⁽⁹⁾

⁶⁰⁰ Fizāre

‘Anter daḥı ‘Urve'ye şundi. ‘Urve daḥı aldı, mektûbı okudı. ‘Anter içinde olan ⁽¹⁰⁾ tehdîdi işitdi. Temâm ‘Anter okunıcaḡ ‘Anter ḥâcibe eydür: “Yâ kâfir mecûsî! Sizüñ ⁽¹¹⁾ leşkerüñüzden ben kimse(y)i terk itmezem ki sağ u esen yine gide. Belki tûranuñuzı ⁽¹²⁾ ve oturanuñuzı depelerem.” Andan ‘Urve'ye eydür: “Yâ ebe'l-ebyaz! Kalk bu resûlüñ şaḡalını ⁽¹³⁾ ve kulaḡlarını kes. Andan boynına taḡ daḥı şâhibine göndür, gitsün.” didi. ‘Urve ⁽¹⁴⁾ daḥı ḥancerin çıkardı. ‘Anter ne emr itdiyise işledi. ‘Anter ḥâcibe eydür: “Şehriyâr'a ⁽¹⁵⁾ ve Melik Esved'e di. Ellerinden ne gelürse işlesünler. Ben anlardan gelen belâya ⁽¹⁶⁾ katlanuram. Gerçi anlar yapraḡlar ve kumlar ve yaḡmurlar katresi şaḡışınca ise ⁽¹⁷⁾ daḥı her kimse kim baña muḡâbil olur. Mübârizlerden aña bir iş işleyem ki ⁽¹⁸⁾ görenler ‘ibret alalar ve fikr idenlere öḡüt ola.” didi. **Râvî eydür:** ⁽¹⁹⁾ Ḥâcib gitdi tâ merzübân-ı Kisrî'ye vardı. Kaçan ki Şehriyâr resûlini ol ⁽²⁰⁾ hâlde gördi, yakın oldu. Ğazabdan nefsinı depeleyeyidi. Andan çağırđı ‘Acemler ⁽²¹⁾ bindiler. Anı göriceḡ ‘Arab leşkeri daḥı bindi. ‘Anter'ile merzübânüñ meydânda cengin ⁽²²⁾ temâşâ itmekiçün. Andan leşkerler meymeneye ve meysereye ve ḡalbe ve cenâḡa ⁽²³⁾ taḡıldılar. ‘Anter leşkerinüñ daḥı şafları düzüldi ve her kişı yirlü yirine ḡabîlesi [516a] ⁽¹⁾ ve aşḡâbı birle tûrdı. Ammâ ‘Anter üç yüz adlu bahâdur ile ‘askerüñ öñinde tûrdı. Andan ⁽²⁾ merzübân-ı Şehriyâr leşkeri birle cenge yüridi. Melik Esved'e eyitdi kim: “Melik Kisrî'nüñ ni‘meti ⁽³⁾ ḡaḡḡı-y-içün eger bir kişı ‘Arab'dan ‘Anter üzerine baña yardım iderse bu kılıç birle nefsümi depelerem.” Melik Esved ⁽⁴⁾ anı işidiceḡ sözine ḡaḡıdı. Andan eyitdi kim: “Ne bilürseñ işle, ben ‘Arab'dan bir kişı ḡomazın ki size ḡarışa.” ⁽⁵⁾ Merzübân meydâna çıkđı nazar eyledi, gördi kim {‘Anter} yakında tûrur. Aşḡâbından ayrılmış ve yanında Zü'l-ḡımâr. Merzübân ⁽⁶⁾ anları göriceḡ öldürmeḡe tama‘ eyledi. Andan üzerlerine ḡamle eyledi. Kaçan kim ‘Anter Merzübân'ı ḡarşusunda ⁽⁷⁾ gördi, bu şi‘ri okıdı: **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] **Râvî eydür:** Merzübân üzerine ḡamle eyledi Birbirine ⁽¹²⁾ hücûm itdiler ve iki ḡarafdan ol ḡadar ceng itdiler kim

görenler mütehayyir oldılar. Şöyle ki zirihler ⁽¹³⁾ sökildi ve çukallar ve ışıklar yogırıldı ve süñüler uşandı. Ammā ceng arasında ‘Anter ⁽¹⁴⁾ merzübānuñ bögrinde bir darb urdı. Atından yıkıldı ve nefsinden nev-mīd oldu ve kanına bulaşup ⁽¹⁵⁾ yatdı. ‘Acem begleri anı ol hālde göricek yigirmi biñ er ‘Anter’üñ üzerine hamle ⁽¹⁶⁾ eylediler. ⁽¹⁷⁾ Pes ‘Anter dağı anlara karşı gitdi. Andan Zū’l-ḥimār hamle eyledi. ⁽¹⁸⁾ Benī Ḥımyer’le Māzin ve Meysere hamle eyledi. Andan ‘Āmir bin Ṭufeyl hamle eyledi ve Mülā‘ibū’l-Esinne ⁽¹⁹⁾ hamle {eyledi}. Pes ‘Acem begleri birle cenge meşgūl oldılar. Ammā Melik Esved leşkeri kaşd itdi ⁽²⁰⁾ kim ‘Acem leşkerine yardım ide. Velī vezīr ‘Anter’i saķındı, kōmadı. Andan Melik Esved’e eyitdi ⁽²¹⁾ kim: “Yā melik! merzübān bize and virmedi mi kim ‘Acem’e yardım itmeyevüz. **Rāvī eydür:** ‘Anter leşkeri ⁽²²⁾ birle ‘Acem leşkeri alay alay olup ve bölük bölük olup toķışup ‘azīm ceng itdiler. ⁽²³⁾ Andan ‘Acemler kaçdılar. Melik Esved leşkerine vardılar ekseri ölmüş [516b] ⁽¹⁾ ve ba‘zısı esīr olmuş ve ‘Anter ol ḥīnde germ olup bu ebyātı inşād itdi: **Şī‘r.** ⁽²⁾ [Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹²⁾ **Rāvī eydür:** Kays ve kardaşı ‘Anter’e karşı buyırup du‘ā eylediler. Andan ⁽¹³⁾ çādıra gelip oturdılar. Diler ‘Acem ü ‘Arab’uñ göñlinde ‘Anter’den heybet düşdi. ⁽¹⁴⁾ Andan Melik Esved ol gice giceledi. Velī göñlinde od yanardı. ⁽¹⁵⁾ Nāmūsı yakıldıḡına ve Melik Kisrī’nüñ ‘itābından korkardı, merzübāna ⁽¹⁶⁾ yardım itmedüḡinden. Pes şabāḥ olinca korkusu ve ḡuşşası gitmedi. ⁽¹⁷⁾ Kaçan kim şabāḥ oldu, şaflar düzüldi. Cemā‘at ortasından ⁽¹⁸⁾ çıkıp meydāna girdi ve çağırdı, eyitdi kim: “Kanı mezkūr, meşhūr mübārizler ⁽¹⁹⁾ gelsün.” didi. Andan Melik Esved’e çağırdı, eyitdi kim: “Yā melik! ⁽²⁰⁾ Sen Melik Kisrī’nüñ mālını ve ḥil‘atini alduñ ve en‘āmını gördüñ ve muşālaḡa saña ışmarladı ⁽²¹⁾ ve saña “şāḡh-ı tazīyān” didi ve ‘Arab mübārizlerinden seni ihtiyār eyledi ve saña buncılayın leşker verdi. ⁽²²⁾ Niçün gelüp benümile ḡaklaşmazsın?” ve dağı didi kim: “Allāḡ ḡakķı[yı]çün seni benüm elimden kimse almaz. İllā meger ⁽²³⁾ baña oḡlum öldüreni

viresin ve illā cemi'îñüzi helāk iderem.” Andan atlar cevlan idüp süñüyile oynadı. [517a]⁽¹⁾ Andan meydāna girdi, çağırıp eyitdi ki: “İy Hışın!⁶⁰¹ Benüm elümden kaçıp Melik Esved'e sığınursın.⁽²⁾ Melik Esved elinde ben zebün olam mı şanursın? Ne hācet ki anı dañı benüm öykeme uğradasın.⁽³⁾ Eriseñ kendi kabîleñile ve hūş pehlevānlaruñıla gel berü ceng idelüm. Melik Esved'i gözetme⁽⁴⁾ kim er kişiler bunuñ gibi işde kimse elin gözetmek ‘aybdur. Yok diriseñ vaqtüñe⁽⁵⁾ hāzır ol ki dünyā belāsını sizüñ üstüñüze yağdursam gerek ve saña uyan hūlkı kılıçdan⁽⁶⁾ geçürsem gerek.” didi. Eyle diyüp süñüsini eline aldı. Sağına ve şolına çevürdi. Meydān⁽⁷⁾ içinde cevlan urup çok dürlü hūnerler gösterdi. Şöyle ki görenler cümlesi⁽⁸⁾ hayrān kaldılar. ‘Anter'üñ erligine ve hūnerine āferīn kıldılar. ‘Anter ol meydānda cevlan ururken⁽⁹⁾ bu ebyātı **Şi’r** okurdi:⁽¹⁰⁾ [Arapça şiir⁽¹¹⁾ Arapça şiir⁽¹²⁾ Arapça şiir⁽¹³⁾ Arapça şiir⁽¹⁴⁾ Arapça şiir⁽¹⁵⁾ Arapça şiir⁽¹⁶⁾ Arapça şiir⁽¹⁷⁾ Arapça şiir⁽¹⁸⁾ Arapça şiir.]⁽¹⁹⁾ Melik Esved ‘Anter'üñ bu resme erligin göricek ve şi’rini işidicek āh idüp eyitdi:⁽²⁰⁾ “Beñzer ki bu kara kuluñ zulmı kıyāmete dek kalacağımıñ. Cihān hūlkı bunuñ elinde hūr⁽²¹⁾ ve zelīl olacağımıñ.” didi. Melik Esved bu sözi diyince Hışın bin Hūzeyfe ğayret⁽²²⁾ idüp kendü ve kabīlesinden on biñ cebelü erile ‘Anter'üñ üzerine hamle kıldı. La‘net⁽²³⁾ bunuñ gibi kara kuluñ atasına gelsün ki miqdārın bilmeyüp nice azğunlık ider ve kendüden [517b]⁽¹⁾ ulu serverlere ne cür’etler ve ne küstāhlıklar gösterür.” didi. Anı göricek Zül'l-ħımār⁽²⁾ ‘Anter'üñ yüzine bakdı, eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris İy ‘Arab serverlerinüñ atası! Senüñile⁽³⁾ itdügümüz dōstlık ve yoldaşlık haqqı-y-içün baña destūr vir ki ‘emmüm oğlanlarından yüz⁽⁴⁾ atluyla bu nābe-kārlara karşı varayın. Erlik nice olur anlara göstereyin.” didi. ‘Anter eyitdi:⁽⁵⁾ “İy yırtıcı aşlan! Baña and virme ki ben Hışın'ı⁶⁰² meydānda göricek şabrum kalmaz aña. Elbette⁽⁶⁾ varuram yā buñı oğlum Ğazūb'üñ

⁶⁰¹ Hışın

⁶⁰² Hışın

kīnini andan alam ya bārī yüregüm şovuyınca Benī ⁽⁷⁾ Fezāre⁶⁰³ kavmini kıram.” didi. Zū'l-ḥımār eyitdi: “Çünkü eyle dirsın ikimüz hemān yüz kişiyle ⁽⁸⁾ bu gelen leşkere ḥamle idelüm. Bunlaruñ gibi kişiye kōrkudmağıcūn bu kadar ādem yiterüz.” didi. ⁽⁹⁾ ‘Anter eyitdi: “Sen bilürsin. Andan sürüp Qays ibni Züheyr kātına geldiler. ‘Anter ⁽¹⁰⁾ eyitdi: “Sen leşkerüñden kimseyi depretme, epsem tūr. Biz bu gelen ḥalkıla ceng idelüm. Meger kim ⁽¹¹⁾ Melik Esved cemī’i leşkeri-y-ile ḥamle kıla. Ol vakt sen dahı yürıyesin.” didi. ⁽¹²⁾ Pes Qays yayak eyledigüm kalan leşkerden kimsene düşmenile ceng itmeye. Andan ‘Anter ⁽¹³⁾ Benī ‘Abs'den elli kişiye aldı. Oğlı Meysere'yi ve kardaşı Māzin'i ve ‘Urve binü'l-Verd'i ⁽¹⁴⁾ bile aldı Zū'l-ḥımār dahı Benī Ḥımyer'den elli bahadur yigidle süñüler çevürüp kılıçlar çeküp ⁽¹⁵⁾ irişüp Benī Fezāre⁶⁰⁴ ve Süleym kabīlesiyle tōkuşdılar. Hoş vechile virişdiler, alışdılar. Anuñ ⁽¹⁶⁾ gibi ‘azīm ceng itdiler ki leşker tozından ‘ālem karañulık dutdı. Ādem biribirini göremez oldu. ⁽¹⁷⁾ ‘Anter kaçımış aslan gibi ol kavme el uzatdı. Her pehlevāna ki uğrardı. Bir dārbıla yire ⁽¹⁸⁾ birağurdı. Ammā gözi ol cengde Hışın⁶⁰⁵ bin Hūzeyfe'yi gözedürdi. Zū'l-ḥımār dahı Benī Süleym ⁽¹⁹⁾ ḥalkını eline alup ‘ālemi gözlerine tār itmişidi. Ol kavm Zū'l-ḥımār elinde ḥor u zelīl ⁽²⁰⁾ olmışlardı. İki taraftan bākī leşker durup temāşā iderlerdi. ‘Aceblerleridi ki on biñ ⁽²¹⁾ kişiye bu yüz atlu ne vechile girdiler ve ne ‘aceb işler kıldılar. Öyle vakti olınca bu resme ⁽²²⁾ katı ceng itdiler. ‘Anter'ile Zū'l-ḥımār'ıñ na‘rasından yirler şarşılurdi. Tağlar ve taşlar ⁽²³⁾ zelzeleye gelürdi. Gün öyle yirinden geçicek gördiler ki Hışın⁶⁰⁶ toz içinde ‘āciz ü zār olup **[518a]** ⁽¹⁾ kaçacak yir gözedürdi. Benī Fezāre⁶⁰⁷ kavmi anuñ ardına düşüp cānlarından ümīz kesmişlerdi. ⁽²⁾ Hışın⁶⁰⁸ bir niçe yirde muḥkem yere yimişidi. Şöyle ki ölmege yakın olmuşıdı. Ammā gayreti elden ⁽³⁾ kōmayup durışurdi. Ol ḥāldeyiken nā-gāh ‘Anter'üñ

⁶⁰³ Fizāre

⁶⁰⁴ Fizāre

⁶⁰⁵ Hışn

⁶⁰⁶ Hışn

⁶⁰⁷ Fizāre

⁶⁰⁸ Hışn

gözi Hışın'a⁶⁰⁹ tuş oldu. Kağıduğından ⁽⁴⁾ gözlerini kan büridi. Hemān-dem süñüsünü çevürüp hamle kıldı. Kalbi kalbe ve şafları birbirine ⁽⁵⁾ vurup ecel yili gibi irişdi. Hışın⁶¹⁰ gördi ki gelen 'Anter'dür. Karşu tursur helāk ider. ⁽⁶⁾ Bindügi tazīnuñ dizginini çevürdi. At boynını kucaklayup kaçmağa yüz dutdı. 'Anter anuñ kaçduğın ⁽⁷⁾ görüben üzengü üstüne tırdı. Ardından ħarbeyile atdı. Kaçarken omuzına bir yara vurdı. Hışın⁶¹¹ ⁽⁸⁾ cān kayusunda ardına bakmayup leşkerden yaña kaçardı. "Āh bu kara kuluñ elinden ki beni öldürdi." ⁽⁹⁾ diyüp feryād iderdi. Benī Fezāre⁶¹² dağı anı görüp şındılar. Melik Esved leşkerinden yaña kaçdılar. ⁽¹⁰⁾ 'Anter gördi ki Benī Fezāre⁶¹³ Hışın'ıla⁶¹⁴ kaçdı. Anları koyup Benī Selīm kabīlesine hamle kıldı. Zū'l-ħımār ⁽¹¹⁾ dağı aç aslan gibi ol ħalkı öñine bırağup bölük bölük eyleyüp kırardı. Bir taraftan ⁽¹²⁾ 'Anter dağı karşıladı. Kılıç çeküp kırmağa meşğul oldu. Leşkere irince öleni öldi, ölmeyeni Melik ⁽¹³⁾ Esved'ün çerisine karışdı. Ol gün Benī Fezāre'yi⁶¹⁵ şöyle kırmışlardı kim yiryüzi ādem ölüsi-y-ile ⁽¹⁴⁾ tölup dere vü şahrā kanıla māl-ā-māl olmuşıdı ol leşker kaçup Melik Esved çerisine dövisecek ⁽¹⁵⁾ 'Anter'ile Zū'l-ħımār döndiler. Kendü leşkerine geldiler. Melik Esved ol ħāl görüp baş ⁽¹⁶⁾ aşığa bıraktı, vezīrine eyitdi: "Yā 'Amr! Bu ne müşkil ħāl olur ve ne yatlu iş olur ki bizüm ⁽¹⁷⁾ Arab [u] 'Acem begleri katında yüzümüz kalmadı. Bir kul bize bu kadar iş kıldı. Bu leşkere ol ⁽¹⁸⁾ erligi ki 'Anter gösterdi. Korkaram eger ben dağı hamle kılsam leşkerüm 'Anter'ün heybetine tākāt ⁽¹⁹⁾ getürmeye." didi. Melik Esved eyle diyicek dört yanından begler eyitdiler: "İy melik! Bu işi ⁽²⁰⁾ kendüzüne sen kılduñ. Bugün sen bir iş itdüñ ki ne begligiñe şıgar ve ne devlet ve memlekete ⁽²¹⁾ yarar. Kendü elüñile Kisrī'nüñ adın yire depdüñ. Bu ħarām-zāde kul neyidi kim gözüñ karşusunda bu ⁽²²⁾

⁶⁰⁹ Hışn

⁶¹⁰ Hışn

⁶¹¹ Hışn

⁶¹² Fizāre

⁶¹³ Fizāre

⁶¹⁴ Hışn

⁶¹⁵ Fizāre

ķadar leřkeri ķırdurduń. Sen eger leřkerüńile ĥamle ķılsań ‘Anter bize bu ķadar iş mi iderdi.” ⁽²³⁾ didiler. Melik Esved eyitdi: “Vallāhi Īy ķavm! Benüm dinmeyüp turduĥum ķorkumdan degül utanduĥumdanıdı. [518b] ⁽¹⁾ Gördüm ki siz on bińden ziyāde ersiz. Yüz ķıřiyile ‘Anter size ĥamle ķıldı. Bařuńuza bu ķadar ⁽²⁾ iş getürdi. Ben bunca leřkerile ol ķadarca ere ĥamle itmege ĥayretsindüm.” didi. Eyle diyicek ⁽³⁾ Sinān bin Ebī Ĥārıře eydür: “Īy melik! Sin girçek söylersin. Ammā ‘Arab [ve] ‘Acem ĥalkı anı eyle ⁽⁴⁾ bilmezler. ‘Anter'den ķorkusından dinmedi dirlerdi.” didi. Her yańadan Melik⁶¹⁶ Esved'e bu resme çok ⁽⁵⁾ sözler söylediler. Melik Esved eyitdi: “Īy ķavm! řabr idüń irte olsun. Ben ol ķuluń ķaydını ⁽⁶⁾ görem.” didi. Andan ĥadırına geldi iki tarafdān leřker yirlü yirinde ķarār ķıldı. Bu tarafda ‘Anter ⁽⁷⁾ bin ředdād girmiş deve gibi aĥzından köpükler řaķılurdı. Arřlan gibi göĥsi gürlerdi. Zirihinüń ⁽⁸⁾ üzerinde ķan ķat ķat olup ķurumıřıdı. Bu ĥālile cengden dönüp Ĥays'ıń ķatına geldi. ⁽⁹⁾ Ĥays ilerü yürüyüp ‘Anter'üń göĥsünü öpdı. “Āferīn yā ebe'l-fevāris! Tańrı bize ol günü ⁽¹⁰⁾ göstermesün ki sensüz ola.” didi. Rebī‘ ibni Ziyād ve ķardeři ‘Amāre⁶¹⁷ ki ‘Anter'i sevmezlerdi. ⁽¹¹⁾ Ĥays'ıń ‘Anter'e bu ‘izzetlerini gördükķe ĥasedden cigerleri toĥranurıdı. Andan Melik Ĥays ⁽¹²⁾ ‘Anter'i alup ĥadırına geldi. Ol gice Melik Esved ‘Anter'e bir nāme yazdı. İçinde çok va‘deler ⁽¹³⁾ eyledi ve niķe ķorkaķaķ sözler söyledi. Andan Vezīr ‘Amr⁶¹⁸ bin Nufeyle eyitdi: “Īy vezīr! Dilerem kim ⁽¹⁴⁾ bu nāme(y)i ol mütekebbir şeytān ķula sen kendüzüń iltesin. Ańa řol ķadar ķorku ĥaberin viresin ⁽¹⁵⁾ ki āsānlıĥıla kendüyı bańa teslīm ķıla. Tā ki ben anuń řuķını baĥıřlayam. Hem anı Ĥıřın'ıla⁶¹⁹ barıřduram. ⁽¹⁶⁾ řońra alup Nūřīnrevān ķatına bile varam. řāhdān anuń řuķını dileyem.” didi. Vezīr gerķi ⁽¹⁷⁾ işüń olacaĥın bilürıdı. Ammā Melik Esved'üń sözinden ĥeķemeyüp yirinden turdı. ‘Anter'den yańa gitmege ⁽¹⁸⁾ yaraķ görđı. Göńlinde eyitdi: “Hergiz bu meliküń ‘aķlı yok ‘Anter'i

⁶¹⁶ meliki

⁶¹⁷ ‘Ammāre

⁶¹⁸ ‘Ömer

⁶¹⁹ Ĥıřın

bunuñ gibi sözlerle aldayam ⁽¹⁹⁾ şanur. Çün beni anda gönderür bārī çok mālıla ve yarağıla varayın. ‘Anter hōd bunuñ mālını minnetsüz ⁽²⁰⁾ alısardur. Ben minnetde bulunayın.” didi. Pes Melik Esved'e eyitdi: “İy melik! Çünkü ben kuluñı ‘Anter'e ⁽²¹⁾ gönderürsin. Gerekdür ki atlaruñ hāşından ve tınlaruñ nefāyisinden ve cebenuñ, silāhuñ ⁽²²⁾ kıymetlūsinden baña çok nesne viresin. Beni anuñ katına bī-had mālıla ve ulu tencemeyile gönderesin. ⁽²³⁾ Zīrā ki ‘Anter kul kişidür. Bende ancılayın ululuk göricek vaqt ola ki ol ‘izzete tāmā eyleyüp [519a] ⁽¹⁾ senüñ katuña meyl ide gele.” didi. Melik Esved ol sözi begendi, buyurdi. Hāş hecinler⁶²⁰ ve bahri ⁽²⁾ atlar ve ‘Arabī yidekler getürdiler. Her birine altun, gümüş ve cevāhir yükletdiler. Yideklerüñ eyeri ⁽³⁾ kıızıl altundanıdı. La‘l u yāķūtıla muraşşā‘ olmışıdı. Ebrişümden çulları ve gecimleri varıdı. ⁽⁴⁾ İncülerile ve gevherlerle tınanmışıdı ve üstlerinde altun toğanlar berkinmişıdı. Kıymeti taşlarla ⁽⁵⁾ her biri zeyn olunmışıdı. Andan vezīre altun başlu ‘alemler ve sancaklar ve kūsar ve nefirler ⁽⁶⁾ virdi ve mu‘teber beg oğlanlarından elli kişiyi yoldaş koşdı ki her biri cevāhirile ⁽⁷⁾ muraşşā‘ olmuş tınlar geydiler, kor kuşaklar kuşandılar. Vezīr bu ‘azametile ‘Anter'den yaña revān ⁽⁸⁾ oldı. Yakın iricek ‘Anter'e haber oldı ki: “Üş Melik Esved'üñ vezīri geldi.” didiler. ‘Anter ⁽⁹⁾ anı işidicek yirinden tırdı. Bir niçe kişiyile vezīre istikbāle çıkdı. Çok dürlü ⁽¹⁰⁾ ikrām u ‘i‘zāzıla alup çadırına getürüp kındurdi. Halāyık kat kat olup vezīrüñ haberin ⁽¹¹⁾ işitmek isterlerdi. Mektübda ne yazılmış bilsevüz dirlerdi. Birazdan vezīr baş götürüp ⁽¹²⁾ ‘Anter'e Melik Esved'üñ selāmın deñürdi. Andan çıkarup nāme(y)i şındı, eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! ⁽¹³⁾ Bilgil sultānlaruñ etegi uzun olur. Bunlar şol güneşe beñzer ki ‘ālem nūrlarıyla tılmışdur. ⁽¹⁴⁾ İmdi pādışāhlarla karşılaşmak olmaz. Añlaruñıla düşmenlikden kimse hayr itmez. Melik ⁽¹⁵⁾ Esved ki bu nevbet beni saña ilçilige gönderdi. Saña eyü şandüğında ve seni sevdüğinden ⁽¹⁶⁾ itdi. Ben toğru söylerem ki sen melike çok ta‘addī kılduñ ve haddüñden ziyāde deprendüñ. ⁽¹⁷⁾

⁶²⁰ hiçin

Ammā ol sen itdüğüne kalmadı ve leşkerinden kimseyi depretmedi. Yoḥsa eger leşkerine işāret ⁽¹⁸⁾ kılaydı bir uğurdan senüñ üstüne ḥamle idelerdi. Ālemi size ṭar gösterürlerdi. Māluñuzu yağma ⁽¹⁹⁾ idüp oğluñuzu ve kıızıñuzu esīr iderlerdi. İy Ānter! Ākluñı divşür, baña cevāb vir. Maşlaḥat ⁽²⁰⁾ oldur ki beglere āšī olmayasın ve sözden çıkmayasın. Ṭurup Melik Esved'üñ ḳatına ⁽²¹⁾ gelesin. Senüñ şuçuñı šāhdan dileyessin. İtdüklerüñe ol kalmaya.” didi. Andan vezīr göziyle ⁽²²⁾ Ānter'e işāret eyledi ki ol götördüğü mālları ve atları ve yidekleri alalar ve bilesindeki yoldaşlarını ⁽²³⁾ cümle şoyalar. Andan eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Ne ṭurursın baña cevāb virmeñ gerek.” Ānter eyitdi: [519b] ⁽¹⁾ “İy devletlü vezīr! Kerem eyle cevāb virmezden öñ işbu geydüğüñ fāḥir ṭonları arḳañdan çıkar ⁽²⁾ ve bilendeki ḥāş atları ve mālaları ve ālemleri ve sancāḳları ve kūsları baña ışmarla ki buncılayın ⁽³⁾ nesneler bende yaraşur. Bu muraşşa‘ cebeler [ü] silāḥlar benüm yigitlerüme lāyıḳdur ki ben dükeli beglerüñ ⁽⁴⁾ mālını alsam gerek ve yir yüzine başdan başa pādişāḥ olsam gerek. Eylüğüle ālemde ad ⁽⁵⁾ çıkarsam gerek. Sen ilçi ḳışisin senüñ sözüñ ma‘zūrdur. Yoḥsa göreydüñ şimdi saña ne ⁽⁶⁾ kılurdum.” didi. Andan Meysere'ye ve Māzin'e çağırdı ki: “Ṭuruñ bu gelen ilçi ve cemī‘i yoldaşlarını ⁽⁷⁾ şoyuñ. Ne ḳadar mālaları ve ṭavarları varısa aluñ.” didi. Pes ol aşlanlar yirlerinden ṭurup ⁽⁸⁾ vezīri ve yoldaşlarını çip yalıncaḳ eyleyü şoydılar. Vezīr eydürdi ki: “Vallāhi İy Ānter! Senüñ ⁽⁹⁾ elüñ yoğıdı ki bize bunuñ gibi iş kılayduñ. Beni ve yoldaşlarımı bu vechile zelīl ideyidüñ. ⁽¹⁰⁾ Biz şanurduḳ ki sen bu işi sıñaruñ pehlevānlara ve ulu beglere idersin. Ne bileydük ki saña ⁽¹¹⁾ ḥaber getüren ilçiye bu resme ḥāl idesin. Yoḥsa saña bu vechile mi gelürdük.” didiler. Ammā ⁽¹²⁾ bıyık altından gülerdi. Andan Ānter'den yaña yürüdi. Aña sırrıla ḳorḳu ḥaberin söyler gibi arḳuncaḳ ⁽¹³⁾ eyitdi ki: “İy Ānter! Epsem neçün oturursın? Bu gün bitecek işüñi irteye ḳorsın. Bilgil ki ⁽¹⁴⁾ Melik Esved'üñ leşkeri çokdur. Şimdi ben varıcaḳ Ārab [u] Ācem begleri anuñ ḳatına dirilecekdür. ⁽¹⁵⁾ Benden ḥaber isteyecek{ler}dür. Beni tizcek leşkere gönder. Āḳabümce sen daḥı

atlan. Melik Esved ġāfiliken ⁽¹⁶⁾ iriř. Bu gice leşkere kılıç koy.” didi. Andan girülek yüridi, eyitdi: “İy Melik Esved! Benüm sözüme ⁽¹⁷⁾ uymazduñ. Gör bizi ne belāya uğratduñ ve bunda gönderdükden ne aşşı itdüñ?” didi. ‘Anter eyitdi: ⁽¹⁸⁾ “İy vezīr! Çok sözi қо. Ben bu yire anıñüçüñ gelmedüm ki senden ya Nuřınrevān'dan қorқam. Yir yüzinüñ ⁽¹⁹⁾ leşkeri baña düşmen olurısa derdüm yoқdur.” didi. Andan қardařına ve oğlına çağırdı ki: “Tiz gelüñ! ⁽²⁰⁾ şunları benüm қatumdan giderüñ! Bu gice içinde çerilerine ulařduruñ. Yoқsa şindi cemi‘isini kıraram ⁽²¹⁾ ya burunlarını, қulaқlarını keserem.” didi. Eyle diyicek Meysere'yile Māzin ilerü yürüyüp ol hāķı omuzlarından ⁽²²⁾ iterek döğerek süriyürek таřra чıkardılar. Yalın ayak yalıncaқ ol gice anları Melik Esved'üñ ⁽²³⁾ çerisine irürdiler. Melik Esved ulu begleri[yi]le oturmışıdı. Benī řeybān ve Benī Fezāre⁶²¹ ve Benī Süleym [520a] ⁽¹⁾ қavmi řaf řaf olup durmışlardı. Munтазırlardı kim vezīr gele ‘Anter'den ne vechile cevāb ⁽²⁾ getüre. Nā-gāh gördiler kim vezīr evgār şuretile yüz göz döğülmüş ve yoldaşları қара қана bulaşmış ⁽³⁾ чıқа geldiler. Melik Esved bu işi göricek mütehayyir oldu. Vezīre haқıķat-i hālden haбер ⁽⁴⁾ şordı. Vezīr başlayup melike haберi bir bir şöyledi. Ammā şözüni uzadurıdı, kañınca şöyderdi. ⁽⁵⁾ Tā ki anlar ġāfiliken ‘Anter yitişe. Vezīr bu sözdeyiken işitdiler ki leřkerüñ dört yanından ⁽⁶⁾ ġavğalar belürdi. şanki таğlar biribirine тоқuşdı. Zīrā vezīr gitdüginleyin ‘Anter Melik ⁽⁷⁾ Қays'a vezīrüñ haберin bildürmişıdı. Қays ol sözi řavāb görüp hemān binmişıdı. ‘Anter ⁽⁸⁾ Benī ‘Abs'üñ öñine düşüp kılıçlar çeküp қараñu gicede yürimişlerdi. Çün ol hālile Melik⁶²² ⁽⁹⁾ Esved'üñ leşkerine қoyuldılar. Bir sā‘at geçmedin ‘ālemi biribirine vurdılar ve yiryüzini қана boyadılar. ⁽¹⁰⁾ Cihān feryād u ġırīvile tolmışıdı. Haļāyıқ ol heybetden eñü yañu olmışıdı. Melik Esved ⁽¹¹⁾ ol ġavğayı işidicek şaşdı: “Nār u nūr⁶²³ haқķı-y-içün bizi başdılar.” didi. Hışın bin

⁶²¹ Fizāre

⁶²² Meliki

⁶²³ Nār-ı nūr

Huḫzeyfe ⁽¹²⁾ cān ḳayusından atına binüp ḳaçdı. Benī Fezāre⁶²⁴ ve Benī Zūbyān ve Benū Şeybān küllüsi Hışın'ıla⁶²⁵ bile ⁽¹³⁾ ḳaçdılar. Melik Esved gördi ki durursa helāk olur. Tīz bir yūgrük ata bindi. Bār u būngāhı ⁽¹⁴⁾ yirinde ḳoyup ḳaçmağa meşğūl oldu. Ol hāli göricek leşker tārūmār oldılar kim ḳaçarken ⁽¹⁵⁾ ḳarañuda çadır ṭanābına ṭolaşup düşeridi. Ḳalkınca niçe yirden başına ḳılıç ḥancer uşarıdı. Her kişi ⁽¹⁶⁾ şaşduğından ḳanda gidecegin bilmezidi. Şabāḥ olunca ol leşkeri ḳırdılar. Büyükdən küçücükden ⁽¹⁷⁾ kimse ḳurtarmadılar. Melik Esved'ün ol ḥisābsuz mālını ve çādırlarını ‘Anter biraraya divşürdi. ⁽¹⁸⁾ Andan Ḳays'a eyitdi: “İy melik! Bu gice Tañrı furşat virdi, Melik Esved'i başduḳ. Ümīzdür ki ⁽¹⁹⁾ birḳaç günden Kisrī daḫı böyle idevüz. Ya budur ki bizümile şulḥ idüp elümüzden ḳurtıla ya aña daḫı ⁽²⁰⁾ şebīḫūn idüp Allāḥ ‘ināyetinüde anı daḫı ḳahr idevüz.” didi. Andan ol mālī ve ḥazīneleri alup Hīre ⁽²¹⁾ şehrine geldiler ki Melik Esved'ün taḥt-gāhıydı. Anda kendülerden baş çeker kimesne bulmadılar. ⁽²²⁾ Pes ol şehri feth idüp Melik Esved'ün ḥazīnelerini yaḡma ḳıldılar. ‘Anter ol şehriñ ḥalkına ⁽²³⁾ ṭatlu dil virdi. Māllarına ve ‘ayāllarına kimseyi şundurmadı. Anlar daḫı ḳorḫudan emīn olup ‘Anter'e [520b] ⁽¹⁾ muṭī‘ oldılar. Bu yaña Melik Esved düni güne ulayup ḳaçdı. Tā ki Medāyin şehrine irişdi. ⁽²⁾ Göñli ḡuşşayıla ṭolmışdı ve cihān gözlerine ḳarañu olmışdı. Şehr ḥalkı işidüp ḳarşu ḳıḳdılar. ⁽³⁾ Anları görüp perīşān oldılar. Evvel kişi ki şehre irişdi. Melik Esved ibni Münzīr idi ve ⁽⁴⁾ Hışın ibni Huḫzeyfe idi ve Sinān ibni Ebī Ḥārīse idi ve daḫı Vezīr ‘Amr⁶²⁶ bin Nufeyl idi ve ‘Āṭıl ⁽⁵⁾ bine'l-Müşennā idi. Çünki Melik Esved bu ḥālile Medāyin'e irişdi. Kisrī ol ḥaberi işidüp ⁽⁶⁾ perīşān oldu. Ḳaḳıduğından beñzinde ḳan ḳalmadı. Ol melāletile taḥta ḳıḳup oturdi. ⁽⁷⁾ Erkān-ı devlet ve a‘yān-ı memleket emīrlər, vezīrlər ve ḥācibler cümlesi dīvāna ḥazır oldılar. ⁽⁸⁾ Andan destūr oldu.

⁶²⁴ Fizāre

⁶²⁵ Hışn

⁶²⁶ ‘Ömer

Melik⁶²⁷ Esved ‘Arab begleriyle girüp Kisrî öñinde yir öpdiler. Andan Esved⁽⁹⁾ eyitdi: “İy Şehriyâr! Bu cihānda çok kişiler öldürdüm ve nice bahādurlarla ceng eyledüm. ‘Anter gibi⁽¹⁰⁾ pehlevāna tuş olmadum.” Şāh eyitdi: “Vāy senüñ hālūne ki bir kuluñ elinde şöyle zebūn oldun.”⁽¹¹⁾ Melik Esved eyitdi: “İy şāh! Ol bir kişidür ki yüz biñ kişiden yüz çevürmez ve cihān halkı⁽¹²⁾ aña düşmen olup karşı tursun kayurmaz. Benüm katumda ki bunca leşker varıdı. ‘Arab kabîlelerinüñ⁽¹³⁾ çoğı benümleyidi. On biñ bahādur kişi aña karşı vardılar. Gözüüm öñinde cemî‘isini biribirine vururdu⁽¹⁴⁾ ve çoğını kılıçdan geçirürdi.” didi. Şāh eyitdi: “‘Anter’üñ dağı leşkeri on biñ varmıdı ki sizi⁽¹⁵⁾ şıdı?” Melik Esved eyitdi: “Vallāhi İy huzāvend! Ol dem ki ‘Anter on biñ kişi şıdı. Cemî-i⁽¹⁶⁾ leşkeri üç yüze yitişmezidi. İllā her biri bir kara şuretlü yırtıcı aşılan beñzeridi. Şindi⁽¹⁷⁾ Hîre şehrini aldılar. Kūfe'(y)i ve qadısi[nı] kendülere dönderdiler. Ol vilāyetde benüm ne kadar huzānem⁽¹⁸⁾ varısa yağma kıldılar. Şindi benüm tahtuma ‘Anter Qays'ı geçirüdi. Fikri budur ki senüñ vilāyetüne⁽¹⁹⁾ dağı el uzada ve ne kadar memleket varısa elüñden çıkara.” didi. Kisrî eyitdi: “Qanı Şehriyâr ki⁽²⁰⁾ yigirmi biñ çerisi varıdı. ‘Anter'i dutup getirse gerekidi. Ya bunca ‘Arab kabîleleri ‘Anter'e⁽²¹⁾ karşı tırup cevāb virmezler mi?” didi. Melik Esved eyitdi: “İy pâdişāh! ‘Anter Şehriyâr'ı depeledi⁽²²⁾ ve leşkerini şöyle kırdı kim kıyāmete dek yirlerine gelmeyeler. Andan sonra ol kabîlelerin cümlesi ‘Anter⁽²³⁾ elinde helāk oldılar. İy melik! Şöyle sizerem kim ‘Anter bizüm ardumuzcadur. Eglenmeyüp geliserdür. [521a]⁽¹⁾ Ğāfil oturma sen dağı yarağ gör.” didi. Andan ‘Anter'üñ pehlevānlığını şol kadar vaşf eyledi kim⁽²⁾ Kisrî'nüñ ‘Anter'den gönli korkdı, eyitdi: “Bu ne ‘aceb yatlu kul olur ki Nu‘mān ibni Münzire atam⁽³⁾ zamānında bunca iş kıldı ve memlekete nice kerre el uzatdı. Şöñra ulular ortaya düşüp⁽⁴⁾ şulh eylediler. Ol dağı şulha rāzî olup bizüm emrümüze itā‘at getürmişidi. Ben andan ummazıdum ki⁽⁵⁾ bizümile ‘ahdini şıyaydı ve evvelki hālüne rücū‘

⁶²⁷ Meliki

ideyidi. İllā bu fitne beñzer ki sizden olmışdur. Ben ⁽⁶⁾ hōd şöyle bilürem ki kardaşuñ Nu'mān öldüğinden soñra ol vilāyete sen hākim oldun. ⁽⁷⁾ Hem Nu'mān'ıñ 'avreti Mütecerride'yi alduñ Benī 'Abs'e güyegü oldun. Sebeb nedür ki şindi bu hāle yitişdüñüz?" ⁽⁸⁾ didi. Melik Esved eyitdi: "Vallāhi İy Şehriyār! Bu fitne(y)i bizüm ortamuza Hışın bin Huzeyfe'den gayrı ⁽⁹⁾ kimse bırakmadı. Zīrā 'Anter'üñ oğlını öldürdi. Anuñ korkusından kaçup Benī Fezāre⁶²⁸ kavmiyile baña ⁽¹⁰⁾ şıgındı. Ben dañı gördüm ki 'Anter haddenden geçdi. Bir oğlından ötürü ol kavmden sekiz yüz ⁽¹¹⁾ kişi öldürdi dañı kanā'at eylemez. Elbette Hışın'ı⁶²⁹ dañı öldürmek ister. Ben dañı Hışın'ı⁶³⁰ esirgedüğümünden ⁽¹²⁾ aña yardım kılam didüm. Hālümüz şöyle oldu." didi. Kisrī eyitdi: "Bu günāhlar küllüsi sizdendür. Hīç ⁽¹³⁾ 'Anter'üñ bu işde şuçı yokdır. Eger Hışın⁶³¹ 'Anter'üñ oğlın öldürmese ortañuzda bu kadar ⁽¹⁴⁾ fitne ve ceng mi olurıdı." didi. Şāh eyle diyicek Hışın⁶³² ayağı üstine tırdı, eyitdi: "İy şāh! 'Arabuñ ⁽¹⁵⁾ 'ahdi ve toğrulığı haqqı-y-içün ben 'Anter'üñ oğlını kaşdıla öldürmedüm. Öldürmek dañı maşşūdum ⁽¹⁶⁾ degülidi. Ser-hoşlık arasında bir işidi, itdüm. Soñra itdüğüme çok peşimān oldum. Ol dañı oğlu ⁽¹⁷⁾ yirine bizden sekiz yüz kişi öldürdi. Üç yüz dañı işbu cengde depeledi. Ne hālise rāzī ⁽¹⁸⁾ olduk. Ol henüz rāzī olmaz. Pādişāhumuzsın, kullaruñuz. Kaçup senüñ katuña geldük. Emrüne ⁽¹⁹⁾ muṭī'uz. Ne buyurursan fermān senüñ." didi. Kisrī Hışın'ı⁶³³ sözini işidicek ve peşimānlığını ⁽²⁰⁾ bilicek özi göyündi. Anuñ hālını katı esirgedi, eyitdi: "Bir kişi kim bir ādemiçün biñ kişi öldürüp ⁽²¹⁾ kanā'at itmeye ne ol olsun ne anuñ kavm u kabīlesi olsun. Üş ben anuñ haqqından geleyin ve anı cihān ⁽²²⁾ intikāmından uşandırayın." didi. Andan Vezīr Behlevī'ye bağıdı ki cemī'-i vilayeti aña ⁽²³⁾ ışmarlamışdı. Dükeli leşker anuñ hükminde idi,

⁶²⁸ Fizāre

⁶²⁹ Hışın

⁶³⁰ Hışın

⁶³¹ Hışın

⁶³² Hışın

⁶³³ Hışın

eyitdi: “İy vezîr! Nâr u nûr⁶³⁴ hâkkı-y-içün ve dedem [521b] ⁽¹⁾ şâbûr'un türbesi hürmeti-y-içün eger ol azgun kulu dutup benüm katuma getürmeyesin ve bu işi ⁽²⁾ tîzcek bitürmeyesin. Senüñ başuñı keserem.” didi. Vezîr Behlevî eyitdi: “İy Şehriyâr nâr u nûr⁶³⁵ hâkkı[yı]çün ⁽³⁾ toğru söylerem ki bizüm işümüz şindi ‘Acem elinden şöyle müşkil olmışdur ki ‘Arab'a teveccüh ⁽⁴⁾ itmege mecâlümüz yokdur. Ben dilerem ki şâh tuymadın bu belâyı def^c ideyidüm. İllâ ne kadar ki cehd eyledüm ⁽⁵⁾ def'ine çâre bulmadum.” didi. Kisrî bu sözi işidicek hâtırı teşvişile tldı ve beñzi müteğayyir ⁽⁶⁾ oldı, eyitdi: “İy vezîr! Bu hâldür ki ‘Acem'den baña kim ‘âşî olmışdur ya vilâyetüme kim kaçd ⁽⁷⁾ eylemişdür ki böyle söylersin.” Vezîr eyitdi: “İy şâh-ı ‘âlem! Bilgil ki Hurezm'den Târe'ye ve ⁽⁸⁾ İsfahân'a varınca ne kadar şehir ü memleket varısa elden gitmişdür. Diyâr-ı ‘Arab hüd cümle ⁽⁹⁾ ‘Arab'a dönmişdür. Senüñ elünde hemân birkaç pâre harâb şehir kalmışdur. Gözüñ aç işümüz katı ⁽¹⁰⁾ müşkil olmışdur. Devlet-i Kisrevî temâm olmağa yaklaşmışdur. Zerdüşť yakduğı od sovınsar⁽¹¹⁾dur ve ol oda dapan din uluları hor u zelîl olırsardur.” didi. Kisrî bu sözi işidicek gözleri ⁽¹²⁾ yaşıla tldı, eyitdi: “İy vezîr! Bu ne sırdur beni âgâh eyle. Hâl ne olmışdur. Hâkîkatıyile söyle ⁽¹³⁾ benüm kal'alarum hüd mahfûzdur ve şehirlerüm leşkerümile tldı. Hurezm vilâyeti Şervîn ibni Cerven'e ⁽¹⁴⁾ ısmarlanmışdur ki atamuñ hâş kullarındandur. İsfahân u Rey hüd İsfendiyâr elindedür ki ol dahı ⁽¹⁵⁾ atamuñ kılıdır. Ya bu hâricî kimdür, ne kişidür, kandan geldi ki baña ‘âşî oldı?” Vezîr eyitdi: ⁽¹⁶⁾ “İy pâdişâh! Nâr u nûr⁶³⁶ hâkkı-y-içün bize ‘âşî olan şindi Şervîn'dür ki İsfendiyâr'ı aldurdi. ⁽¹⁷⁾ İsfahân u Rey dahı anuñ hükminde oldı. Senüñ devletüne dahı kaçd eylemişdür. Dört kerre anuñ ⁽¹⁸⁾ üstine leşker düzüp gönderdüm. Dördinde dahı çerimüz şınup geldi. Kimesnesi ol düşmene zafer ⁽¹⁹⁾ bulmadı. Ben bu işüñ tedbîrinde ‘âciz kaldum. Pâdişâhsın katuñda ‘âkıller çok. Leşkeri bir ⁽²⁰⁾ kişiyे dahı

⁶³⁴ Nâr-ı nûr

⁶³⁵ Nâr-ı nûr

⁶³⁶ Nâr-ı nûr

ışmarla vakt ola ki anuñ tedbîri benden biñ ola.” didi. Kisrî'nün bu haberden cigeri⁽²¹⁾ yandı. Gözi yaşı yañağı üstine seyl-âb gibi ağıdı, eyitdi ki: “Nār u nūr⁶³⁷ haqqı-y- için bizüm devletümüz⁽²²⁾ günleri temām oldu. Dinümüze hürmet ve rağbet kalmadı.” didi. Eyle diyicek Mu-bedān dirlerdi şāhuñ⁽²³⁾ bir vezîri varıdı ki atası zamānından kalmış ‘aql issi pîr kişiyidi. Cihānuñ eyüsin yavurun çok [522a]⁽¹⁾ 638 görmişidi ve çok rûzigār geçürmişidi. Ol Mu-bedān-ı vezîr eyitdi: “İy şāh-ı ‘ālem! Şöyle⁽²⁾ bil ki atañ ki bu deñlü pādīşāhıdı ve bunca vilāyete hüküm iderdi. Cemî‘isini benüm⁽³⁾ tedbîrümile bulmuşıdı. Hergiz benüm tedbîrümünden taşra iş itmezidi. İmdi anuñ işi⁽⁴⁾ oludı kim kaçan aña ‘Acem'den kimesne ‘āşî olsa ‘Arab'ı anuñ üzerine havāle iderdi.⁽⁵⁾ ‘Arab anuñ başına toprak koyardı. Bu iş ki şimdi vāki‘ olmuştur. Anuñ tedbîri⁽⁶⁾ iken āsāndur. Eger şāh benüm sözüme uyarsa ben keñezligile Şervîn'i helāk ideyin.⁽⁷⁾ Yine ‘Acem kavmini şāhuñ emrine muṭî‘ ideyin.” didi. Kisrî eyitdi: “Ne dursin di söyle⁽⁸⁾ ki sözüne hilāf itmeyem.” Vezîr eyitdi: “İy şehriyar! Benüm tedbîrüm oldur ki ‘Anter ibni⁽⁹⁾ Şeddād'ıla şulh idesin. Aña dōstlık ve muḥabbet gösterüp katuña da‘vet kılasın. Nār u nūr⁶³⁹ (10) haqqı-y- için ki eger ol senüñ katuña gele. Anı ‘Acem vilāyetine gönderesin. Günün gününe⁽¹¹⁾ kōmaya ol hāriciyi depeleye. Ol iklîmi senüñ emrüne rām eyleye.” didi. Nūşîrevān⁽¹²⁾ bu sözi işidicek vezîrūñ fikrine güldi, eyitdi: “Toğru didiler ki ādem kōcadukça⁽¹³⁾ ‘aqlı eksilür ve cehli artar. İy kişi! Bir kimse ki baña ‘āşî ola ve benüm leşkerümü şıya⁽¹⁴⁾ ve kıra. Ol baña yardıma mı gelür ne söylersin.” didi. Vezîr eyitdi: “İy pādīşāh! Anı⁽¹⁵⁾ sen baña inan ki āsānlığıla ben anı senüñ katuña getüreyin ve elüñ öpdüreyin ve⁽¹⁶⁾ cemî‘-i emrüne muṭî‘ ve münkād kılayın. Evet vezîr Behlevî ve Büzürcimihri baña yoldaş⁽¹⁷⁾ koş ve baña ağır hil‘atler ve hāş atlar ve çok armağanlar vir. Kendüzüm varayın ol işi⁽¹⁸⁾ bitüreyin.” didi. Kisrî bu sözden katı şād oldu. Buyurdı

⁶³⁷ Nār-ı nūr

⁶³⁸ çok

⁶³⁹ Nār-ı nūr

‘Acem leşkerinden biş biñ ⁽¹⁹⁾ kişi cümle fāhir tonlarıyla Büzürcimihri’ile ve Behlevî’yile ve hadsüz mālıla ve armağanıla Mu-bedān ⁽²⁰⁾ yarak görüp gitdi ve ‘Arab’uñ ne kadar begleri ve uluları varısa her birine lāyıkınca ⁽²¹⁾ armağan ve hil‘at götürdi. Hışın⁶⁴⁰ bin Huzeyfe bu hāli göricek korkusından ‘aklı ⁽²²⁾ uçdı. Sinān’a eyitdi: “İy server! Görür misin bu nābe-kāruñ devletini ve sa‘ādetini ki ne ⁽²³⁾ mertebeye irişdi. Vallāhi ben korkaram ki ‘Anter bunuñ katına gelicek beni ‘Anter’uñ [522b] ⁽¹⁾ eline vire.” didi. Sinān eyitdi: “İy Hışın!⁶⁴¹ Bizüm işümüz bitdi ve başumuza dürlü dürlü kazālar ⁽²⁾ geldi. Biz deñize düşdük ki çıkmağa çāre yok.” didi. Bunlar bu hālile kaldı. Biz geldük ⁽³⁾ Mu-bedān hikāyetine. Mu-bedān Medāyin’den çıkdı. Furāt şuyını geçüp ‘Anter vilāyetine ⁽⁴⁾ yaklaştı. Bu tarafda ‘Anter’e muştucu geldi ve hāli bildürdi. ‘Anter şād olup ‘Arab ⁽⁵⁾ begleri-y-ile vezīre karşı çıkdı. Yakın varıcağ atından inüp Mu-bedān’uñ elin öpdı. Mu-bedān ⁽⁶⁾ dağı diledi kim atından ine[yi]di. ‘Anter and viridi, komadı. Andan Büzürcimihri’ile ve Behlevî’yile ⁽⁷⁾ görüşdi. ‘İzzetile getirüp bir hoş serāya kondurdi ve ‘azīm konuklıklar itdi. Andan Büzürcimihri ⁽⁸⁾ başlayup ‘Anter’e ‘itāb eyledi, didi kim: “Vallāhi yā ebe’l-fevāris! Şāh-ı Kisrī senden böyle ⁽⁹⁾ ummazıdı ki sen anuñ ādemlerini öldüresin. Leşkerine bu resme iş kılasın. Evet şāh ⁽¹⁰⁾ bu işden ötürü saña ‘itāb itmez ve bu kadar nesneyiçün senüñile kīn dutmaz. Bizi saña ⁽¹¹⁾ hayriçün ve dōstlığıçün gönderdi.” didi. ‘Anter eyitdi: “İy huzāvend! Baña ‘itāb eyleme. ⁽¹²⁾ ‘İtābı Melik Esved’e it ki azğunlık idüp leşker çeküp üstüme yüridi. Diler ki beni gücile ⁽¹³⁾ kahr eyleye ve oğlumuñ kanını benden men‘ eyleye. Andan gör ki kaçup şāh-ı Nüşinrevān’a varur. ⁽¹⁴⁾ Anuñ yardımıyla baña zafer bulam şanur ya beni andan korkar üşenür şanur. Allāh bilür ki ⁽¹⁵⁾ bu fitneye sebep anlar oldılar. Hele Tañrı fırsat viridi. Anları şıdum kahr eyledüm.” didi. ⁽¹⁶⁾ Mu-bedān eyitdi: “İy server! Bu sözi қо bu infi‘ālî ortadan götür. Biz saña anuñiçün geldük ⁽¹⁷⁾ ki bu işi ıslāh ıdevüz. Bu melüllikleri aradan

⁶⁴⁰ Hışın

⁶⁴¹ Hışın

giderevüz. Eger şāh-ı Kisrī senūñ erligiñi ⁽¹⁸⁾ ve pehlevānlıgūñı bilmese bizi saña göndermezdi.” didi. Andan ol şāh viribidügi hāş ⁽¹⁹⁾ hıl‘atleri çıkardı. ‘Anter'e ve Melik Ẕays'a ve Ẕardeşine ve ‘Urve'ye ve Māzin'e ve Meysere'ye ve ‘Arab ⁽²⁰⁾ beglerinūñ her birine mertebelü mertebesince hıl‘atler geyürdi ve Ẕays'a ve ‘Anter'e bī-ḥad armağanlar ⁽²¹⁾ virdi. Rebī‘ bin Ziyād'ıla ‘Amāre ⁶⁴² ‘Anter'e bu vechile ‘izzet olduğın göricek cigerleri ⁽²²⁾ yandı ve ḥasedden yürekleri toğrandı. Yanındağı ḥalkına eyitdi: “Görür misiz işbu bize olan ⁽²³⁾ muşibetleri ve miḥnetleri ne ḳadar umarsuz ki bu mühmel ḳuluñ ‘ömri dükene. ‘Acebdür ki [523a] ⁽¹⁾ devleti ve sa‘ādeti daḥı ziyāde olur. Vallāhi ḥasedden cigerümüz ḥūn oldı.” didiler. ⁽²⁾ Çār u nāçār rūzigāruñ işine şabr eylediler. Çünki ‘Anter şāhdan bu ḳadar muḥabbet ⁽³⁾ gördi. Varaḳā ⁶⁴³ bin Züheyr'i biñ kişiyile Ḥīre'de ḳodı. Bāḳī ‘Arab serverleriyle ve Melik ⁽⁴⁾ Ẕays'ıla yaraḳ görüp Kisrī ḳatına gitdi. Medāyin'e yakın varıcaḳ ḥaber oldı. Cemī‘-i ⁽⁵⁾ şehir ḥalkı büyügi ve küçücügi ‘Anter'e ḳarşu çıḳdılar. ‘Arab beglerini fāḥir ⁽⁶⁾ ṭonları ve muraşşā‘ cebelerile ve müretteb yarağıla temāşā ḳıldılar. ‘Anter'i barmağıla biribirine ⁽⁷⁾ gösterürlerdi. Ḳatı ta‘zīmle alup şehre getürdiler. Andan Kisrī buyurdi erkān-ı ⁽⁸⁾ devlet cümlesi ḳatına ḥāzır oldılar ve taḥtı ve dīvānı bezediler. Kisrī şāhāne ⁽⁹⁾ ṭonlar geyüp ve başına ḳīmeti tāc koyup taḥta çıḳdı. Destūr oldı, ‘Arab begleri içerü ⁽¹⁰⁾ girdi. ‘Anter eyvān ḳapusına gelicek atdan indi. Yayaḳ olup içerü girdi. ⁽¹¹⁾ Kisrī'nūñ döşeginūñ ucunu öpdı ve andan varup şāhuñ elin öpdı. Kisrī ⁽¹²⁾ ‘Anter'ūñ edebini ve tevāzu‘ını göricek güldi. Göñlinde eyitdi: “Āferīn! Bunūñ edebine ⁽¹³⁾ ve merdānelıgına.” Andan ‘Arab begleri bir bir girüp şāh öñinde yir öpdiler. Geçüp birer kürsī ⁽¹⁴⁾ üstinde yirlü yirince oturdılar. Andan şāh buyurdi, ḥūn getürdiler. Ḥūn götürüldükten ⁽¹⁵⁾ sonra ‘Anter'e eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Bilgil ki geçen nesneyi añmaḳ yine kīne(y)i yiñilemekdür. ⁽¹⁶⁾ Ben bilürem ki Melik Esved senūñ ḥaḳḳuñda yatlılık eyledi. Evet senūñ mürüvvetūñden dilerem

⁶⁴² ‘Ammāre

⁶⁴³ Varḳā

(17) ki anuñ suçunu baña bağışlasın. Dağı işbu oturan Hışın bin Huzeyfe'dür ki senüñ
 (18) gözüñ nûrı oğluñı öldürdi. Sen dağı andan ötürü bunuñ sekiz yüz kişisin
 öldürdüñ. (19) İmdi İy pehlevân! Eger anlaruñıla yüregüñ şovumadıysa üş durur
 küllisini dutup (20) elüñe vireyin. Ne dilersen işle. Evet senüñ pāk aşluñdan ve gökcek
 huyuñdan (21) ummazam ki anları helāk idesin. Zîrā ne hālise 'emmüñ oğlanlarıdır.
 Kanuñ kanlarına (22) karışmışdur. Kerem it anuñ dağı suçunu baña bağışla." didi.
 'Anter Kisrî'den bu sözi (23) işidicek ayağ üstine tırdı ve şāh öñinde yir öpdi, eyitdi:
 "Melik Esved ulu [523b] (1) neseb issidür. 'Arab'uñ emîridür. Benüm anuñla hîç işüm
 yokdur. Anuñ işi Melik Kays'ıladur (2) ve kardaşıyladur. Anı Melik Kays bilür. Evet
 Hışın bin Huzeyfe ve Benî Fezāre⁶⁴⁴ anlar baña müte'allikdür. (3) İy şāh! Senüñ
 mübārek hāṭıruñiçün anlaruñ suçunu bağışladum. Şindiden girü anlardan nesne (4)
 taleb itmeyem." didi. Andan sıçrayup Hışın'ıñ⁶⁴⁵ katına vardı. Anı iki gözinde öpdi.
 Hışın⁶⁴⁶ dağı (5) 'Anter'üñ ayağına düşdi. 'Arab [u] 'Acem halkı 'Anter'üñ hūsn ü
 hūlkını 'aceblediler. Andan Melik (6) Kays dağı ayağı üstine tırdı, eyitdi: "İy melik!
 Sen t̄ānuḡ ol ki ben dağı Melik Esved'üñ (7) suçından geçdüm." Eyle diyicek Melik
 Esved dağı yirinden tırdı. İlerü yürüyüp Kays'ıla görüşdiler. (8) Andan şāh buyurdı,
 'Arab beglerinüñ her birine hil'atler geyürdiler. Andan meclisi zeyn (9) idüp hāş
 şöhbete başladılar. Bir zamāndan [şoñra] Mu-bedān 'Anter'e eyitdi: "Yā ebe'l-
 fevāris! Gerçi bu (10) iş bitdi. Göñlüñüz 'adāvet çirkinden pāk oldı. Evet bizüm bir
 işümüz dağı kaldı (11) ki 'Acem vilāyetinde bir hārici durumuşdur. Şāha 'āşī olup
 Hōrāsān iklīminüñ harācını (12) kesmişdür ve ol vilāyeti cümle kendüye
 döndermişdür. Dört kerre leşker tōnadup (13) aña gönderdüm. Dördinde dağı
 leşkerümüz şındı. Aña harīf olur, pehlevān bulunmadı. Ol iş (14) senden artuḡ kişinüñ
 elinden gelmez. Bu hāle ne buyurursın?" didi. 'Anter eyitdi: "İy seyyid! (15) Hāṭıruñı

⁶⁴⁴ Fizāre

⁶⁴⁵ Hışın

⁶⁴⁶ Hışın

hoş dut ve gönlünü emîn eyle ki ben ol kaydı kayıram. Eger anuñ kum kayır sağışınca ⁽¹⁶⁾ leşkeri dağı olursa kayırmayam. Ol iklîmlerine Şehriyâr'a dönderem.” didi. Kisrî ⁽¹⁷⁾ ‘Anter'den bu sözi işidicek be-ğāyet sevindi. Pes buyurdı ‘Acem leşkerinden yigirmi biñ er ⁽¹⁸⁾ yigirmi biñ dağı ‘Arab yigitlerinden kırk biñ kişi müretteb yarağa girdiler. Şāh anlara ‘Anter'i ⁽¹⁹⁾ baş dikdi Mu-bedān'ı ve Melik Esved'i bile koşdı, eyitdi: “Olmasun ki ‘Anter'ün sözine hilāf ⁽²⁰⁾ idesiz. Her ne dirse emrine muṭī^c olasız.” didi. Andan buyurdı kūs u nefīr çalındı ve ‘alemler sancaqlar ⁽²¹⁾ çözüldi. Altun eyerlü yidekler ‘Anter'ün yanınca çekildi. Sağ yanında Sübey^{c647} ibni el-Hāris ⁽²²⁾ yürürdi. Şol yanında ‘Urve bine'l-Verd aşardı. Bu ‘azametile Medāyin'den çıkup ‘azm-i Şervīn kıldı. Ol hinde kerem olup bu ebyātı eyitdi: **Şīr.** [524a] ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁴⁾ **Rāvī eydür:** Ol hāricī kim Kisrī'ye ‘āşī olmuşdur. Atasınıñ kullarından idi. Zīrā ki ⁽¹⁵⁾ Nūşīnrevān'ın atasından dört biñ kulu varıdı. Cemī'isi pehlevānlarıdı. Bu zıkr olınan ⁽¹⁶⁾ Şervīn ve İsfendiyār anlaruñ küllisinden bahādurıdı ve hem ‘ākilidi. Şāh anlaruñ ⁽¹⁷⁾ kemāl ‘aqlından ve hünelerlerinden ötürü Rey'i ve İsfahān'ı ve Hūrezm'i anlara ışmarlamışıdı. Her yıl ⁽¹⁸⁾ ol vilāyetuñ hārācını divşürürleridi. Niçe armağanlarla şāha getürürleridi. Tā şuña degin ki ⁽¹⁹⁾ şāh dünyādan gitdi. Tāc u taht oğlu Kubād'a kaldı. Ol kullar Kubād'ı oğlansındılar. ⁽²⁰⁾ Her biri yirlerinde beg olmağa kaşd eylediler. Şervīn katı gürbüz kişiyidi. Erlikile şöhet ⁽²¹⁾ bulmuşıdı. Yidi arış kaddi varıdı. Yitmiş batman gürz şalarıdı. Şuretde şanki biraz dehā⁽²²⁾ yıdı. Bahādurlıkda hod nazīri yoğıdı. Hūrezm vilāyeti anuñ hükmindeyidi. Eli altında ⁽²³⁾ iki kez yüz biñ leşker varıdı. Hūzāvend'den soñra Kubād şāh oldı. Şervīn diledi kim [524b] ⁽¹⁾ ol cem‘ itdügi hārāc mālını alup gele. Bağıdı ol mālūñ çoklığını görüben tama‘ eyledi, eyitdi: “Ne ⁽²⁾ hācet ki bunca mālī bir oğlına iltem.

⁶⁴⁷ Sebī^c

Neçün bu kadar mālī leşkere harc itmeyem ki varup ⁽³⁾ ‘Irāk memleketini dutam. Bu oğlanı öldürüp yir yüzine pādīšāh olam.” didi. Hem ol fikrile ⁽⁴⁾ iki yüz biñ çerisini cem‘ eyledi. Kaşd itdi ki evvel İsfendiyār'ı öldüre. Zīrā bilürdi ki ⁽⁵⁾ andan ğayrı kendüye ħarīf olur, kimesne yoğdı. Meger Şervīn'ün bir kızı varıdı. ⁽⁶⁾ Ālile ol kızı İsfendiyār'a virdi. Çünkü cihāz kaydı temām oldı. Kızı alacak vaqt ⁽⁷⁾ olıcağ İsfendiyār'ı katına okudı kim kızı[yı]la kendü şehrinde girdek ola. İsfendiyār anuñ elinden ⁽⁸⁾ ğāfil olup yārenlerinden ve ulu beglerinden yüz kişiyle binüp Hurezm'e geldi. Yakın gelicek ⁽⁹⁾ Şervīn karşı çıkdı. Getürüp ‘izzetile serāyına kondurdı. Ğāfiliken dutup İsfendiyār'ın başını ⁽¹⁰⁾ kesdi ve yoldaşlarına çok māl ve ħil‘at virdi. Tatlu dilile anları kendüye dönderdi. Bu ⁽¹¹⁾ ħīleyile İsfendiyār elindeki vilayetler dağı Şervīn'ün oldı. Çünkü cihān içinde kendüye ⁽¹²⁾ karşı тұrur kişi kalmadı. Bu kez Kisrī'nüñ tahtına kaşd itdi. Vezīr ol ħālden āġāh olup ⁽¹³⁾ leşker ŋonadup viribidi ki anı def‘ ideler. Çāre olmadı viribidügi leşker karşı şınup geldi. ⁽¹⁴⁾ Ol tedbīr de vezīr ‘āciz kalmışdı. Dilerdi ki ħālī Kisrī'ye bildüreydi. Nā-ġāh Melik Esved dağı ⁽¹⁵⁾ ‘Anter elinden şınup geldi. Ol demde ħikāyeti Kisrī'ye bildürdi. Çünkü ‘Anter ibni Şeddād ⁽¹⁶⁾ leşker çeküp Şervīn'ün üstine gitdi. Yakın iricek Şervīn'e ħaber kıldılar. “Ne тұrursın üstüne ⁽¹⁷⁾ ağır leşkerile ‘Anter gelür.” didiler. Ol ħaberi işidicek cihān Şervīn'ün gözine țar oldı. ⁽¹⁸⁾ Göñlinde eyitdi: “Kisrī eger ol ‘Anter'ün pehlevānlığına inanmayaydı. Kırk biñ kişiyle ⁽¹⁹⁾ anı benüm üstüme göndermezidi. Zīrā benüm ne kişiyidüğüm ve ne kadar leşkerüm varın ħod bilüridi. İmdi bu ⁽²⁰⁾ işüñ çaresi oldur ki bu gelen pehlevānı ħīleyile dutam. Andan soñra ben bilürem ki Kisrī'ye ne kılam.” ⁽²¹⁾ didi. Meger ol diyārda bir pehlevān kişi varıdı ki adına Āķ dirleridi. Anı katına okudı, ⁽²²⁾ eyitdi: “Leşkerden on biñ kişi al bir metrik yir benüm leşkerümün öñince yūri ve hem leşkere qaravul ⁽²³⁾ ol. Kaçan ‘Anter çerisine buluśasañuz atlaruñuzdan inüñ. Aña karşı varup ileyinde yir öpüñ. Çağırup [525a] ⁽¹⁾ eydüñ ki devlet-i nuşret Kisrī'nüñdür. Bu țarīkıyla anı aldañ. Aġşam olunca şabr idüñ. Aġşam ⁽²⁾ olup ħalk

uykuya varıcağ yirüñüzden duruñ. ‘Anter’üñ üstine hücum kılüñ. Anı dutup ağır bendile ⁽³⁾ benüm katuma getürüñ. Ol gitdükden şöñra bākī leşkerüñ kaydını ben görem.” didi. Ol sözile ⁽⁴⁾ Āķ yirinden tırdı. On biñ kişiyile ‘alem sancağ kıldurup müretteb yarağıla ‘Anter’e karşı yürüdi. ⁽⁵⁾ Bu yaña ‘Anter dağı erligine inanup biñ kişiyile bir güç miķdārı yir leşkerüñ öñince gideridi. ⁽⁶⁾ Melik Kays ve Sübey⁶⁴⁸ ibnü'l-Hārīs ve ‘Urve binü'l-Verd ve Mecīd ibni Mālik bular dağı ‘Anter’ile bile ⁽⁷⁾ gitmişleridi. Giderken gördiler ki karşıdan toz belürdi. Toz arasından süñüler, kılıçlar ⁽⁸⁾ yalabışdı. Cebe vü zirih āvāzesi ‘ālemi dutdı. ‘Anter anı göricek tiz cebesini geydi ⁽⁹⁾ ve ışığını başına geydi. At depüp leşkerüñ öñine çıktı. Çün iki leşker birbirine ⁽¹⁰⁾ yaklaştı ve göz gözi gördi. Gördiler ki ol on biñ kişi ellerinden yarağlarını giderdiler ⁽¹¹⁾ ve atlarından yayağ olup devlet ve nuşret Kisrī’nüñdür diyü çağırışdılar. ‘Anter ol hālī ⁽¹²⁾ göricek şād oldu. Ol iki leşker şāzılığıla birbirine karışdı. Āķ ilerü yürüyüp ‘Anter’üñ ⁽¹³⁾ kademinde baş kodı, eyitdi: “İy pehlevān! Nār u nūr⁶⁴⁹ haķķı-y-içün bu şüm nābe-kār azdı. Kendü ⁽¹⁴⁾ mevlāsına ‘āşī oldu. Elüñden gelürse İy nāmudār bu azğunı öldür ki biz dağı elümüzden ⁽¹⁵⁾ geldükçe saña yārлық idelüm. Senüñ gelmene göyeridük yā pehlevān!” didi. Melik⁶⁵⁰ Kays eyitdi: ⁽¹⁶⁾ “Yā ebe'l-fevāris! Bu iş dağı senüñ sa‘ādetüñden ve tālī’üñ kuvvetindendür ki her birine kaşd ⁽¹⁷⁾ iderseñ rāst gelür.” didi. Pes yürürdi çādırlar dutup ol arada kındılar. Ahşam olunca ⁽¹⁸⁾ yimege vü içmege meşğul oldılar. ‘Anter ol kişiyile Şervīn’üñ leşkerin şordı. Āķ ⁽¹⁹⁾ eyitdi: “İy hūzāvend! Çerinüñ hisābı yokdur. Ammā senüñ heybetüñden gevdelerinde cān kalmamışdur. ⁽²⁰⁾ Çoğı bizcileyin Şervīn’e korkusından gücile uymışdur. Seni gördükleri gibi kaçup saña ⁽²¹⁾ geleceklerdür.” didi. Bu sözleri[yi]le ‘Anter’i inandurđı. Birazdan şöñbet āhır oldu. Halk ⁽²²⁾ çādırlu çādırına yatmağa gitdi. Yoldaşlarından on kişiyile Āķ ‘Anter’üñ çadırında bile ⁽²³⁾

⁶⁴⁸ Sebī‘

⁶⁴⁹ Nār-ı nūr

⁶⁵⁰ Meliki

yatdı. Hemān ki ol yorulmuş. Halk uykuya vardılar. Āk on yoldaşıyla yirinden tırdı. Kılıç çeküp [525b]⁽¹⁾ ‘Anter’üñ üstine geldi. Ġāfillıgıla ‘Anter’i bağladılar, muhkem. Andan on biñ ‘Acem leşkeri⁽²⁾ ‘Anter’üñ kavmine kılıç koydılar. Feryād u fiğānı göklere irürdiler. Melik Kays ol ġavğayı işidüp⁽³⁾ yirinden tırdı. Kılıcın alup çadırından taşra çıkdı ki haber neydügin bile gördi ki çadırını⁽⁴⁾ ortaya almışlar. Kılıç şalmağa mecāl virmediler. Anı ve oğlını ve kardaşını ve ‘Urve binü’l-Verd’i⁽⁵⁾ esīr itdiler. Fi’l-cümle ‘Arab’dan ol gice biş yüz kişi dutdılar. Kalanı kaçup leşkerlerine⁽⁶⁾ gitdiler. Andan ol pelīd ol serverleri esīr idüp ağır bendlerle Şervīn’üñ katına getürdi.⁽⁷⁾ Anı görüp şād oldu. Bildi ki devlet kendüye yarı kıldı. Andan buyurđı ol esīrleri⁽⁸⁾ getürdiler. Bir bir öñinden geçürdiler. Her birini bu kimdür diyü şorardı. Tā şuña degin ki ‘Anter geldi.⁽⁹⁾ Şervīn ‘Anter’üñ vaz‘ını ve heybetini ve kadd ü kāmetini hayrān kaldı. Andan ‘Anter’e⁽¹⁰⁾ eyitdi: “İy kara şuretlü şüm nābe-kār! Ne fikr iderdüñ ki benümile ceng itmege gelürdüñ. Bilmez midüñ⁽¹¹⁾ ki ben şindiye dek dört kerre Kisrī’nüñ leşkerin şıdum. Erliğümile bunca vilāyete pādīşāh⁽¹²⁾ oldum. Nār u nūr⁶⁵¹ haqqı-y-içün senüñ burnuñı ve kulaqlaruñı keserin ve seni bir ‘azābıla öldüreyin ki dağı⁽¹³⁾ bir senüñ gibi hasīsler cimriler pādīşāhlarla ceng itmege kaşd eylesünler.” didi. ‘Anter⁽¹⁴⁾ anuñ sözinden kaçıdı, çağırup eyitdi ki: “İy mecūsīlerüñ iti ve ādemlerüñ pelīdi! Ne herze⁽¹⁵⁾ söylersin İy mel‘ün! Ben ol pehlevānam ki hamleme kimsene doymamışdur cihānda, baña hīç kişi⁽¹⁶⁾ harīf olmamışdur. İy pelīd! Çün eridüñ beni hileyile dutınca meydān içinde erlikile dutsañdı.⁽¹⁷⁾ Bu ol ‘ācizler işidür ki güçleri yitmedügi kimseyi ālile dutarlar.” didi. Şervīn ‘Anter’den bu⁽¹⁸⁾ vechile söz işidicek kaçıdı. Kılıcını çeküp ‘Anter’üñ üstine yüridi ki depere çala. Vezīr⁽¹⁹⁾ komadı, eyitdi: “İy melik! Ne iversin bu hod elüñde zebūnuñdur. Bunuñ leşkeri ve kavmi⁽²⁰⁾ henüz dağı saña buluşmadılar. Evvel anları bir yaña eyle. Andan bunlaruñ kaydını göresin.” didi. Şervīn⁽²¹⁾ vezīrūñ sözini

⁶⁵¹ Nār-ı nūr

hoş gördi. Meger Şervîn'ün katında bir pîr kişi varıdı ki anuñ adına ⁽²²⁾ Sivār⁶⁵² bin Kāmiyān dirleridi. Nūşīnrevān'ün dedeleri zamānından qalmıŝ kiŝiydi. Hem ⁽²³⁾ Nūşīnrevān'ı omuzında götürüp ol pîr tertīb itmiŝidi. Şervîn'ün hem vezîri ve hem ketĥüzāsıydı. [526a] ⁽¹⁾ İsterdi ki Şervîn Kisrî'ye ‘āŝî olmayaydı. İllā men‘ itmek elinden gelmezidi. Pes Şervîn ol ⁽²⁾ kiŝiye eyitdi: “İy pādiŝāhlar tertīb idici devletlü ‘āqıl pîr! İşbu esîrleri senden artuĥ ⁽³⁾ kiŝiye inanmazam. Bunları sen saĥla. İllā işbu qarayı gey gözet gice ve gündüz üstlerinden eksük ⁽⁴⁾ olma. Ben qalan leŝkerün işini bitürdügümden ŝoñra göresin ki bunları ne ‘azābıla öldürem ⁽⁵⁾ ve etlerini ite yidürem. Sen bunları becid al Ĥurezm'e var. Anda muĥkem demürlerle her birini ⁽⁶⁾ berkit. Üŝ ben daĥı vardum.” didi. Andan ‘Anter'i ve Qays'ı ve ‘Urve binü'l-Verd'i ve Meysere'yi ⁽⁷⁾ ve Māzin'i ve bāķî ‘Arab leŝkerinün pehlevānlarını Sivār'a ıŝmarladı ve daĥı bu esîr olan ⁽⁸⁾ ĥalkuñ atlarını ve ŝonlarını ve dükeli silāĥlarını Sivār'a baĝıŝladı. Sivār ibni Kāmiyān ⁽⁹⁾ ol nesneye be-ĝāyet ŝād oldı. Esîrleri alup bendile ve biñ biŝ yüz kiŝiyle Ĥurezm'e ⁽¹⁰⁾ gitdi. Cemî'isi ĥayātdan el yumıŝlarıdı. Öleceklerini yaĥîn bilmiŝleridi. Bu yaña ⁽¹¹⁾ Şervîn iki kez yüz biñ çeriyle ŝāz u ĥandān olup furŝatı kendünün bilüp ⁽¹²⁾ Kisrî leŝkerine qarŝu gitdi. Bunlar gelmekde biz geldük ol kiŝilerün ĥikāyetine ⁽¹³⁾ kim ‘Anter'i dutup esîr idicek anlar qaçup kırtulmiŝlarıdı. Ol gice irteye dek qaçdılar. ⁽¹⁴⁾ İrtesi öyle vaĥti olıcaĥ leŝkerlerine yitiŝdiler. Vaĥı‘ olan ĥālî anlara bildürdiler. ⁽¹⁵⁾ ‘Anter'ün ve Melik Qays'ın dutulduĝın didiler. Vezîr Behlevî bu ĥaberi işidicek qorĥdı. ⁽¹⁶⁾ Dükeli tedbîrini yañıldı. Melik Esved ve qalan ‘Arab begleri āh idüp yaqalarını ⁽¹⁷⁾ yırtdılar. Her birisi feryād u fiĝāna baŝladılar. Ol ĥāletde leŝker biribirine ŝoĥundı. ‘Arab [u] ‘Acem ⁽¹⁸⁾ qatı ıztırāba düŝdi. Vezîr Behlevî ‘Anter'ün dutulduĝını qatı ‘acebledi. Zîrā ‘Anter'e hoş ⁽¹⁹⁾ i‘tiĥādı varıdı. Andan ‘aĥlını cem‘ idüp Vehbi ibni Mevhüb'ı ve Melik Esved'i ve bāķî ⁽²⁰⁾ ‘Arab serverlerini qatına oĥudı, eyitdi ki: “Kendüzü gözidirün. Niçün böyle feryād

⁶⁵² Süvār

kılursız. ⁽²¹⁾ Göñlüñüze ve leşkere kórku birağursız. Dotalum ‘Anter öldi arañuzdan biñ kişi eksildi. Siz āhir ⁽²²⁾ kırk biñ kişisiz. Ğayretüñüz kanı kim böyle zebūnlık gösterürsiz. İlden utanuñ şabr idüñ. ⁽²³⁾ Görelüm devlet kime yüz dutar. Kişi zebūnlığıla diri olmağdan ‘izzetile ölmek yigdür. Çünki hāl [526b] ⁽¹⁾ böyle oldu, ğayret idelüm düşmenile tırışalum adıçün biraz durışalum. Eger fırsat bizüm olursa ⁽²⁾ yüzümüz ağ ola. Yoğsa kaçmañuz ğod elüñüzde durur. Hem ol vaqt kaçarsañuz dağı kimesne ⁽³⁾ ‘ayblamaz.” didi. Bu sözlerle ‘Arab kavmini üñlendürdi. Andan ol kaçup gelen kişilerüñ birkaçını ⁽⁴⁾ katına okudu. Hālū nice olduğın aşılyıla şordı, eyitdiler: “İy ğuzāvend! Anlar bizi ğileyile dutdılar. ⁽⁵⁾ Āk dirlerimiş bir pehlevān on biñ kişiyile bize karşı geldi. Biz biñ kişi diledük ki anlara ⁽⁶⁾ ğamle kılavuz. Cemī’isi atlarından indiler ve silāhlarını bırağdılar. Devlet ve nuşret Kisrī’nüñdür ⁽⁷⁾ diyü çağrışdılar. Bu sözile bizi aldılar. Gice olıcağ ğāfilin ğalkumuza kılıç koydılar. ‘Anter’ile biş ⁽⁸⁾ yüz kişimüzi esīr kıldılar.” didiler. Vezīr bu sözi işidicek şād oldu “İnanacak söz budur yoğsa ⁽⁹⁾ ‘Anter’i erlikile kim dutabilür.” didi. Andan çağırdı ki: “İy ‘Arab kavmi! Şād oluñ. Ğorlık ⁽¹⁰⁾ tönin arkañuzdan çıkaruñ ki ‘Anter zebūnlığıla dutulmamış.” didi. Pes buyurdi ‘Arab at arkasına ⁽¹¹⁾ geldi. Kūslar döğüldi ve ejderhā-peyker ‘alemler çözüldi. Erenler gömgök demüre ğarğ oldu. Biraz ⁽¹²⁾ yir ilerü yürüyince gördiler ki karşıdan toz belürdi. Toz içinden ‘alemler sancağlar belürdi. Ulu ⁽¹³⁾ şevketile ve ‘azīm heybetile Şervīn çıka geldi. Vezīr gördi ki Şervīn şāhāne tönler ⁽¹⁴⁾ geymiş. ‘Acem begleri şağın-da ve şolında tırmuş. Bu ‘azametile geldüğine katı tasalandı. ⁽¹⁵⁾ Andan Şervīn bir yüksek yire çıkup Kisrī’nüñ çerisini gördi. Anları hīç ādem ğisābına şaymadı ⁽¹⁶⁾ ve kimesneye ceng itdürmedi. Tīz buyurdi. Çādırlar dutuldi ve leşker kındı. Anı göricek Kisrī ⁽¹⁷⁾ leşkeri dağı kındılar. Andan Vezīr Behlevī Melik Esved’e eyitdi: “İy melik! Bu işde sen ne tedbīr ⁽¹⁸⁾ idersin?” Melik Esved eyitdi: “Benüm tedbīrüm oldur ki evvel bu şeytāna bir nāme gönderesin. Nāme içinde ⁽¹⁹⁾ aña naşīhat kılasın ve şāhdan kórğudasın.” didi.

Vezîr ol sözi maşlahat görüp bir nāme yazdı, ⁽²⁰⁾ didi ki: “İy Şervîn! Revā mıdur ki Kisrî gibi şāh seni bunca vilāyete hākim kıla ve seni kendü ⁽²¹⁾ öz oğlından yigrek seve. Anuñ umduğı oludı kim başına bir buñ gelicek sen aña arka ⁽²²⁾ olasın düşecek yirde elin alasın. Bu ne işdür ki el yirine ayak alursın. Dōstlık yirine ⁽²³⁾ düşmenlik kılursın. Hele şimdiye dek geçen geçdi. Hāzır ol ki işbu gelen şāh leşkeridür ki [527a]

⁽¹⁾ seni edeblemege gelmişdür. Ardumuzca gelen çerinüñ hisābı yokdur. Ben bilürem ki sen şāh çerisine ⁽²⁾ tırmazsın, fużüllığı terk idesin ve kibri gönlünden gideresin. ‘Anter'i ālile dutduğıña ⁽³⁾ mağrūr olmayasın ki bunda ‘Anter gibi pehlevānlar çokdur. Gelesin seni şāh katına iletem. ⁽⁴⁾ Benüm boynuma ki şāhdan şuçuñı dileyem bağışlatduram. Gine yirüñde muqarrer emîr olasın. Şāh katında ⁽⁵⁾ bayağıdan dahı yig rağbet bulasın. Eger ser-geştlik iderseñ bil ki şāhuñ hışmını katı⁽⁶⁾dur.” didi. Nāme(y)i bu vechile temām idüp Şîrād bin Rüstem'üñ eline virdi: “Bu nāme(y)i Şervîn'e ilet.” ⁽⁷⁾ didi. Şîrād yirinden tırdı. Nāme(y)i alup Şervîn'e geldi. Selām virüp nāme(y)i şındı. Şervîn ⁽⁸⁾ nāme(y)i okıyup vāy ki kağıdı, buyurdi. Ol kâğıdı yırtıldılar, yire depdiler. Gelen ilçinüñ nesi ⁽⁹⁾ varısa şoyup aldılar. Andan ilçiyeyitdi: “Var ol vezîre eyit ki Kisrî ne kadar kişiyidüğün ⁽¹⁰⁾ ben bilürem. Ol beni Kisrî'yile kōrkutmasun. Eger ilçî öldürmek şāhlar katında ‘ayb olmasaydı ⁽¹¹⁾ şindi saña nitdügüm bilüridüm. Evet elüm irerse Behlevî'nüñ derisin çıkaram. İçine şaman tılduram.” ⁽¹²⁾ didi. Şîrād bu sözi işidicek melül maḥzūn dönüp vezîr katına geldi. Vāki‘ olan ḥālî ⁽¹³⁾ ḥaber virdi. Ol sözi işidicek şanki vezîrūñ üstine kıyāmet kōpdı ve itdügi işe peşimān ⁽¹⁴⁾ oldı. Çün ol gice geçdi, şabāḥ olinca iki taraftan leşker atlandı. ‘Alemler çözüldi ⁽¹⁵⁾ ve kūsar dōğüldi. Vezîr kendü eliyile ālāyları düzdi ve şafları bezedi. Andan gelüp ⁽¹⁶⁾ ‘alem dibinde qarār kıldı. Sağ yanında Melik Esved tırdı ve şolında Vehb ibni Mevhūb durdı ⁽¹⁷⁾ ve leşkerūñ sağ kolumı on biñ kişiyile Zū'l-ḥimār'a ısmarladı. Şol kolda on biñ ⁽¹⁸⁾ kişiyile ‘Āmir ibnü'l-Ṭufeyl'i kōdı.

Sübey⁶⁵³ ibnū'l-Hārīs demür tona ğark olup kara tağ gibi öñ şafa ⁽¹⁹⁾ çıkup tırdı ve bu ebyâtı inşād itdi: **Şî'r.** ⁽²⁰⁾ [Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ **[527b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir.] ⁽³⁾ Şervîn dahı aña göre leşkerini yaşadı. Ālāylar düzüp Kisrî leşkerine qarşu yürüdi. ⁽⁴⁾ İki leşker irüp biribirine seyl gibi koyuldu. Kılıçlar başları top eyleyüp süñüler ⁽⁵⁾ göğüs evinde oynamağa meşğül oldu. Toz yirde yir bulmayup hevā yüzine ağdı. Şanayıduñ ⁽⁶⁾ ki 'ālem zulmet içinde kaldı. Erenler na'rāsından ve atlar kişnemesinden cihān ⁽⁷⁾ zelzeleye geldi. Yir yüzinde kanlar ırmağ oluben ağıdı. Kisrî leşkeri azlığından bir araya ⁽⁸⁾ dirilmişidi. Şervîn çerisi anları ortaya alup kuşatmışıdı. Cihān feryād u efgānıla tölmişıdı. ⁽⁹⁾ Bir yañadın Zül'-hımār ve bir yañadın 'Āmir ibnū'l-Ṭufeyl kılıç çeküp Şervîn'ün leşkerine ⁽¹⁰⁾ girmişleridi. Ceng iderleridi ki görenler hayrān kalurıdı. Ammā 'Arab halkı cānlarından ⁽¹¹⁾ ümīz kesmişleridi. Nāçār haq Te'ālīnün kazāsına rāzī olup tırmışlarıdı. Tā ahşam ⁽¹²⁾ irince bu resme ceng oldu. Kan gövdeleri götürdi. Tağlar, şahrālar at ve ādem ölüsüyle ⁽¹³⁾ tıldı. Ahşam olıcak iki leşker biribirinden ayırtlanup kındı. Şabāh olunca karavullar ⁽¹⁴⁾ yürüdi. Hemān ki şabāh oldu. Yine iki leşker deñiz gibi çoş kıldı. Er yigitler öñ ⁽¹⁵⁾ şafa çıkup kılıcıla ve gürzi[yi]le ve süñüyile döğüşmege ve şancışmağa meşğül olmuşıdı. Niçeler ⁽¹⁶⁾ kaçacak yolları kolaylamışıdı. Şervîn leşkeri şöyle ğālibidi kim Kisrî çerisin getürmege ⁽¹⁷⁾ az komışıdı. Ammā Zül'-hımār baş ortaya koyup girmişıdı. 'Arab leşkeri aña tayanup ⁽¹⁸⁾ dururlarıdı. Vezīr Behlevī ol hālī göricek çok ağladı. Ğayretinden ne idecegin bilmezidi. ⁽¹⁹⁾ Bular bu hāl içindeyiken işitdiler ki nā-gāh Şervîn çerisinün ardından na'rālar belürdi. Hāy ⁽²⁰⁾ hūy āvāzeleri 'ālemi dutdı. İki leşker ol ğavğayı görüp cengden el çekdiler. Tā bileler ki ol ⁽²¹⁾ ğavğa nedür gördiler ki toz içinden 'Anter ibni Şeddād cemī'-i yārenleriyle kılıçlar ellerinde çıka ⁽²²⁾ geldiler. Devlet ve nuşret Kisrī'nüñdür diyü çağırurlarıdı. Kisrî leşkeri ol āvāzı işidicek ⁽²³⁾ ölmüşiken taze cān

⁶⁵³ Sebī'

buldılar. Anlar daḥı Kisrī'ye “Yā manşūr” diyü çağrışdılar. Kılıçlar çeküp yir yirin [528a] ⁽¹⁾ düşmene hamle kıldılar. ‘Anter'üñ kurtulduğunu katı ‘aceblediler. **Rāwī eydür:** ‘Anter'üñ kurtulmasına ⁽²⁾ sebep oldı kim çünkü Şervīn ‘Anter'i kalan esīrlerle Sivār ibni Kāmiyān'a ısmarladı. ⁽³⁾ Her birine muḥkem demürler vurup birer at üstine berkidüp niçe leşkerile alup Hurezm'e giderdi. ⁽⁴⁾ Giderken ‘Anter yārenlerinüñ ḥāline bakdı ki ḥorlıgıla ve melāmetligıla alup giderler. Ol ⁽⁵⁾ ḥāletile acıyup gözinden yaşlar geldi. Sivār ibni Kāmiyān ‘Anter'üñ ağladuğın ‘acebledi, ⁽⁶⁾ eyitdi: “İy ‘Anter! Cihānuñ pehlevānısın, ‘ālemde nazīrin yokdur dirler. Aduñ böyle erlikile ⁽⁷⁾ meşhūriken bu ne ḥāldür ki ‘avretler gibi ağlarsın. Ölümünden korchuben ağlamak erenlere ‘ārdur. ⁽⁸⁾ Dünyāya gelenüñ işi ölmekdür, öldüğüniçün ne ağlarsın?” didi. ‘Anter eyitdi: Vallāhi yā mevlā! ⁽⁹⁾ Benüm ağladuğum öldüğümçün degüldür. Ben aña ağlaram ki Kisrī'nüñ başına şuncılayın ḥāl geldi. ⁽¹⁰⁾ ‘Ömr içinde baña bu kadarca iş itdi. Bu belāyı anuñ üstinden şavmadın. Kılıcum gedilüp ⁽¹¹⁾ süñüm uvanmadın arḳamdağı cebe ceng içinde paralanmadın. Ālile dutulduğuma ağlaram.” didi. ‘Anter'den ⁽¹²⁾ bu sözi işidicek Sivār'üñ gözleri yaşıla ṭoldı, eyitdi: “İy ‘Anter! Nüşīnrevān'ı sen ⁽¹³⁾ benden yig mi seversin? Ben anuñ atalarınıñ ni‘metiyile büyümişem. Küçücükden anı omuzumda götürüp ⁽¹⁴⁾ tertīb itmişem. Bu Şervīn mel‘ünü bu vilāyete naşb idicek beni aña yoldaş koşdılar. Ulalup ⁽¹⁵⁾ devlete ve ‘izzete yitişecek velī ni‘metine ‘āşī oldı. Nār u nūr⁶⁵⁴ ḥaḳḳı-y-içün İy ‘Anter! Ben bunuñ ⁽¹⁶⁾ çirkin ḥūlarından bir er olmuşam. İllā nideyin ki men‘ itmek elümden gelmez. Eger senüñ ol ⁽¹⁷⁾ kadar kuvvetüñ yitecegin bileydüm ki seni bu bendden kurtaracak Şervīn'üñ ḥaḳḳından gelebilesin. ⁽¹⁸⁾ Seni cemī‘-i yārenlerüñile bendden çıkarurdum. Atuñuzı ve ṭonuñuzı ve dükeli yarağuşuzı virürdüm ⁽¹⁹⁾ ve daḥı saña biñ biş yüz kişiyle ben daḥı yoldaş olurdum. Gör elüñden gelür mi yā ‘Anter!” didi. ⁽²⁰⁾ ‘Anter bu sözi işidicek güldi, eyitdi: “İy ḥuzāvend-i a‘zam! Dek sen beni bu belā

⁶⁵⁴ Nār-ı nūr

(21) bendinden ḥalāṣ eyle. Atımı ṭonumu yine baña vir. Ol Allāh ḥaḳḳı-y-içün ki her müşkiller aña āsāndur. (22) Şervīn'ün yir ṭolusı leşkeri daḥı ölürse ḳayırmayam. Yanar odısa girem yüz çevürmeyem. ‘Ālemde er (23) nice olurımıṣ göresin. Benüm merdāneliğuma taḥsīn ḳılasın.” didi. Sivār'ın bu sözden ḥāṭırı [528b] (1) şād oldı. ‘Anter'ün ḳuvveti ve cūr’etini ṭaıladı. Bildi kim didüğü iş elinden gelür. Revān (2) atından inüp ‘Anter'ün bendini götürdi. Ḳays ibni Züheyr'i ve ‘Urve'yi ve daḥı ne ḳadar esīr olmuṣ ḳişiler (3) varısa cemī’isini ḳurtardı. Her birine atını ve yarağını virdi. Biş yüz ḳişie biñ biş yüz daḥı (4) ḳoşdı. İki biñ ḳişı olup şāz u ḥandān ol aradan döndiler. Oludı kim Şervīn'ün leşkerine (5) baş ḳayusın ḳoydılar. Çünki Kisrī leşkeri ‘Anter'ün sözün işidüp cānlandı. Ölmişiken her biri (6) bir ejderhā oldı. Şervīn leşkeri ol ḥāle ḥayrān ḳaldı. Şervīn ‘Anter'i ve yanında (7) Sivār ibni Kāmiyān'ı göriceḳ ḥāl ne olduḡın bildi. Ḳaḳıduḡından gözlerini ḳan büridi. (8) Dīv bigi ol pelīd ilerü yürüdi. ‘Anter'e yaḳın varıcaḳ yitmiş batman demür gürzini elini aldı. (9) Üzengü başup ‘Anter'ün başın gözedüp gürzi[yi]le atdı. ‘Anter yire siñüp kendüyi şavdı. Gürz (10) geçüp yire ḡarḳ oldı. ‘Aḳabince ol şīr mecāl virmeyüp irişdi. Süñünüñ demürünü kendüden (11) yaña çevürdi. Ardıyla Şervīn'i göğsinde eyle vurdu kim iki ayak üzengüden ḳıḳdı. Şaman (12) çuvalı gibi depesinüñ üstine yıkıldı. Ḳalkınca şāḥīn, ṭoḡan gibi şıçrayup göğsi üstine ḳıḳdı. (13) İki elini ḳafasında muḥkem baḡladı. Ḥor u zelīl alup kendü leşkerine geldi. Hemān ki Şervīn (14) dutuldu, oloḳ sā‘at leşkeri tārumār oldı. Kisrī çerisi manşūr olup bir niçe menzil ḳovdılar. (15) Niçesini ḳırup niçesini esīr itdiler. Māllarını ve silāḥlarını alup bir araya getürdiler. Vezīr Behlevī ilerü (16) yürüyüp ‘Anter'i göğsinde ve göğsinde öpdı. Şaḡ selāmet gördüğüne şüḳr itdi. Andan Melik (17) Esved ve daḥı ne ḳadar begler varısa gelüp ‘Anter'e du‘ālar itdiler. Ol aradan şādılıḡıla döndiler. (18) Şervīn'i esīr idüp yine ‘İrāḳ ṭarafına döndiler. Bu yaña Kisrī'ye ḥaber yitişdi. Şervīn'ün dutulduḡunu (19) bildi. Şād olup buyurdu. Şehri ṭonatdılar kūs u nefir çalup ‘alemler çözüp ‘Anter'e ḳarşu ḳıḳdılar. (20)

Rāvī eydür: Şervīn kendüyi ol hâlde göricek ağladı. Bildi ki varduğunlayın kendüyi helāk ⁽²¹⁾ idiserlerdür. ‘Anter anuñ ağladuğunu görüp esirgedi. Kātına geldi, eyitdi: “İy beg kişi! Ağlama ki şāh ⁽²²⁾ kātına varıcağ senüñ şuçuñı şāhdan dileyem. Saña ziyān itdürmeyem. Yine ‘izzetile seni maḳāmuña ⁽²³⁾ göndertdürem.” didi. Şervīn ol sözile biraz kendüyi avıtdı. Çünkü Medāyin şehrine irişdiler. Kisrī şāh [529a] ⁽¹⁾ tahtına çıkup oturdu. Begler ve selāṭinler şāh kātına hāzır oldılar. Andan buyurdu ‘Anter ⁽²⁾ geldi ve daḫı Vezīr Behlevī geldi ve ‘Arab beglerinden kim varısa girüp şāh öñinde yir ⁽³⁾ öpdiler. Şervīn zencīrile ‘Anter'üñ elindeydi. Kisrī Şervīn'i göricek hışmıla yüzine bağıdı, ⁽⁴⁾ eyitdi: “İy şeyṭān! Niçün baña ‘āşī olurdun. Gör ki saña ne işler iderem.” didi. Andan ‘Anter'üñ ⁽⁵⁾ yüzine bağıdı, eyitdi: “*Yā ebe'l-fevāris!* İşbu pelīd senüñ esīrūñdür. Kılıcuñla zebūn kılup ⁽⁶⁾ getürdüñ. İmdi ben bunuñ işini saña ışmarladum. Senüñdür ne dilerse gönüñ işle. Gerek öldür ⁽⁷⁾ gerek şuçın bağışla.” Şāh eyle diyecek ‘Anter egilüp yir öpdı, eyitdi: “Pādişāh benüm hāṭırum ⁽⁸⁾ bir nesne diler. Eger şāh hāṭırına daḫı hoş gelürse.” Şāh eyitdi: “Nedür?” ‘Anter eyitdi: “İy ⁽⁹⁾ şehriyār! Senüñ luṭfuñ in‘āmuñ çokdur. Bu gerçi ‘aḳılsızlık eyleyüp saña ‘āşī oldı. ⁽¹⁰⁾ Ammā atanuñ kuldır. Ben ḳul dilerem ki bunu yine vilāyetine gönderesin. Bunuñ şuçunu baña bağışlayasın. ⁽¹¹⁾ Eger bir daḫı yaramazlık iderse ben ḳul hāzıram. Yine boynına ip ṭaḳup ḫizmetüñe getürem.” didi. ⁽¹²⁾ Kisrī ‘Anter'üñ erligine ve keremine ḫayrān ḳaldı. Anuñ mürüvvetine āferīn ḳıldı. Buyurdu ⁽¹³⁾ Şervīn'üñ bendini götürdiler ve ḫil‘at geydurdiler. ‘Alem ve sancaḳıla ve ikrām u i‘zāzıla yine maḳāmına ⁽¹⁴⁾ gönderdi. Şāh öñinden ṭaşra çıkıcağ Şervīn ‘Anter'üñ elin öpdı ve ayağına düşdi. Andan ⁽¹⁵⁾ ‘Anter'ile esenleşüp yine Hurezm'e gitdi. Andan soñra ‘Anter niçe gün şāh kātında ⁽¹⁶⁾ ṭurdu. Vardugınca şāhuñ rağbeti daḫı arttı. Birḳaç günden soñra şehriyārdan ⁽¹⁷⁾ gitmege destūr diledi. Pes şāh-ı Kisrī ‘Anter'e ve Melik Ḳays'a ve dükeli ‘Arab beglerine ḫil‘atler geyürdi ve ⁽¹⁸⁾ ḫadsüz māl ve ni‘met virdi. ‘İzzetile yine maḳāmlarına gönderdi. ‘Anter Medāyin'den çıkıcağ Ḥīre ⁽¹⁹⁾ şehrine

geldi. Melik Esved'i yine vilāyetinde muḳarrer ḳıldı. Nesini aldıysa viridi. Ol ⁽²⁰⁾ aradan geçüp kendü vilāyetlerine geldiler. Leşkere destūr oldu. Her biri maḳāmlu maḳāmına gitdiler. ⁽²¹⁾ Ammā Hışın bin Huzeyfe 'Anter'den ḳatı ḳorḳardı. Öldüğünü cān virüp isteridi, bulsaydı ḳanını ⁽²²⁾ içeyidi. Ol daḥı 'Anter'ile esenleşüp ayrılışdılar. Her kişi yirlü yirinde kendü ḥāllerine meşgūl oldılar. ⁽²³⁾ Rāvīler şöyle rivāyet iderler ki bir gün 'Anter ibni Şeddād oturup çadırında şoḥbet iderdi. Oğlı [529b] ⁽¹⁾ Meysere ve daḥı Sāyık ve Lāḥik ve Ḥamza ḳarşusunda ayak üstine dururlardı. Gördiler ki bir kişi at ⁽²⁾ boynına düşüp geldi, eyitdi: “*Yā ebe'l-fevāris!* Ḳardeşün 'Urve'ye meded ḳıl ki düşmen elinde ⁽³⁾ ḥāli mükedderdür.” didi. Meger aña sebep oludı kim 'Urve binü'l-Verd'ün bir oğlı varıdı. Adına ⁽⁴⁾ Zeyd eydürleridi. Şuncılayın güzellerdenidi ki 'Arab dīyārında ancılayın bir daḥı maḥbūb ḳopmamışdı. ⁽⁵⁾ Boyı serv ḫalına beñzeridi. Küçücükden 'izz ü nāzıla büyümişdi. 'Urve binü'l-Verd anı ḡāyetde ⁽⁶⁾ severidi. Bir sāt ḳatından gidermezidi. Oğlan daḥı ata binmegi ve er yıḳmağı ve māl yaḡmalamağı ḳatı ⁽⁷⁾ severidi. Kendü ḳavminden bir niçe yārenleri varıdı. Binse bile binerler inse bile inerleridi. ⁽⁸⁾ Meger bir gün bu Zeyd yārenleriyle şikāra çıḳmışdı ve bir yügrük ḥāş ata binmişdi. Nā-gāh ⁽⁹⁾ öñinden bir geyik çıḳdı. Oğlan anuñ ardınca atını sıçratdı. Geyik yıldırım bigi giderdi. ⁽¹⁰⁾ Oğlan daḥı uzanup ardınca ḳovarıdı. Bu ḥālile niçe ḫaḡ, şahrā aşdı. Zeyd yoldaşlarından ⁽¹¹⁾ ayru düşdi. Bārī aḫşam olunca ol geyigi ḳovdı. Aḫşam olıcaḡ irişüp süñüyile ⁽¹²⁾ sançdı, düşürdi. Baḳup yārenlerinden kimseyi yanında görmedi. Bildi ki anlardan azmışdur. ⁽¹³⁾ İnüp geyigi boḡazladı. Atına yükledüp bir ḫarafa gitdi. Evet bilmezdi kim gitdüğü yir ne yirdür. Bu ⁽¹⁴⁾ yaña yoldaşları Zeyd'i aḫşam olunca aradılar. Ol gice beriyyede yatdılar. İrtesi bulmayıcaḡ nevmīz ⁽¹⁵⁾ olup yine döndiler. Gelüp 'Urve'ye ḥāli bildürdiler. 'Urve ol sözi işidiceḡ 'āklı başından ⁽¹⁶⁾ gitdi. Oğlını düşmene bulışa diyü ḳorḳdı. Cemī'-i ḳabīlesiyile atlanup ol ḫaḡı ve ḫaşı aradılar. ⁽¹⁷⁾ Oğlandan hergiz nām u nişān bulmadılar. Derd ü ḫasretile yine dönüp evlerine

geldiler. Zeyd daḥı ol ⁽¹⁸⁾ gice gitdi. İrtesi kuşluk vaktinde bir ısuз yirde bir şu kenārına irişdi. Ol arada k̄ondi. ⁽¹⁹⁾ Çakmak çaḳdı, od yaḳdı. Ol geyikden bir pāre bişürdi, yidi. Bākısını yine gerek ola didi. ⁽²⁰⁾ Getürdi yine atına binüp öyle olıncaḳ gitdi. Āḥir bir laṭīf yire irişdi. Görđi ki çādırlar ⁽²¹⁾ dutulmuş ve çoklık leşker k̄onmuş. Kızdan, gelinden şahrā yüzi nev-bahāra dönmiş. Yüriyen tavaruñ ḥisābı ⁽²²⁾ yok. Oḡlan ancılayın ma‘mūr yire geldüḡine şād oldı. İlerü yürüyüp bir çōbāna selām virđi ve ḥaber ⁽²³⁾ şordı, eyitdi ki: “İy çōpān bu ne yirdür ve bu ḥalk ne kabīledendür?” Çōpān eyitdi: “İy yigit! Bu ḥalk [530a] ⁽¹⁾ Benī Seyyār kabīlesidür. Begümüze Kevkeb ibni Mücālīd dirler ki Benī Şeybān aşıındandur. Mālī ⁽²⁾ ve ni‘meti çok kerīm kişidür.” didi. Zeyd bu sözi işidicek sevindi. Bildi ki ol ḥalk ⁽³⁾ Benī Nizār'dandur⁶⁵⁵ ki atasıyıla anlaruñ ortasında k̄atı dōstlık vardur. Pes Kevkeb'üñ evin şordı. ⁽⁴⁾ Toḡru anuñ evine vardı. Zeyd'i göricek Kevkeb'üñ kulları karşı geldiler. İkrām u ‘izzetile ⁽⁵⁾ anı indürüp bir ḥoş yire k̄ondurdılar. Atını bağlayup öñine ot dōkdiler. Ol kavm Zeyd'üñ ḥüsn ü ⁽⁶⁾ cemāline ḥayrān k̄aldılar. Bir zamāndan Kevkeb geldi. Zeyd'i görüben bildi. Anuñ geldüḡine be-ḡāyet şād ⁽⁷⁾ oldı. “Ḥoş geldüñ oḡlum bu dīyārı müşerref kıldun.” didi. Zeyd daḥı yirinden t̄urup Kevkeb'üñ ⁽⁸⁾ elin öpdı. Andan Kevkeb buyurđı, nefīs ta‘āmlar ḥāzır kıldılar. ‘Aḳabince şerāb getürdiler. Ol ⁽⁹⁾ gün giceye dek şöḥbet itdi. İrtesi daḥı koyu virmedi. Gine şabāḥdan şöḥbete oturdılar. ⁽¹⁰⁾ İkindü vakti olınca yidiler, içdiler. Meger ol demde Zeyd yirinden t̄urđı. Biraz seyr iderek atından ⁽¹¹⁾ yaña geldi. Baḳup Zeyd ol arada bir kız görđi ki boyı serve beñzer dudaḡı la‘le ⁽¹²⁾ ve yañāḡı rengīn almaya beñzer bir geyik gözlü güzeldür ki gözler görmüş degül. Niteki anuñ ḥaḳḳında ⁽¹³⁾ şā‘ir dimişdür: **Şi‘r.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ Zeyd ol kıızı göricek yüz cānıla aña ‘āşık oldı. Ol ḥīnde bu ebyātı okudı: **Şi‘r.** ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ Kız daḥı Zeyd'i görüp sevdi. Birazcuḳ biribirini

⁶⁵⁵ Nizāre

teferrüc itdiler. Andan Zeyd ‘aqlını divşürdi. ⁽²²⁾ Yanındağı kullardan birine şordı ki: “Bu kız kimüündür ve kimseneye virilmiş midür?” didi. Kıl eyitdi: ⁽²³⁾ “Bu kız Kevkeb'ün kardeşi Mâcid'üündür. Adına Rebâbe dirler. Dahı kimseye virilmemişdür.” didi. Zeyd kızuñ [530b] ⁽¹⁾ aşlını bilicek dinmedi yine menziline gelüp ol gice ârām kıldı. Ammā kızuñ derdinden irteye dek ⁽²⁾ gözlerine uyku gelmedi. Şabâh ne vakt ola diyü iverdi. Hemân ki şabâh oldu yine ⁽³⁾ Kevkeb Zeyd'ün katına geldi. Şabâhdan yine şöhbete bünyâd olundu. Birazdan ki şerâb yüzden ⁽⁴⁾ hayâyı götürdi. Zeyd ayağ üstine tıurup Kevkeb'e eyitdi: “İy seyyid! Bilgil ki ben senden kız ⁽⁵⁾ dileyü geldüm. Dilerem ki kardeşuñ Mâcid'ün kıızı Rebâbe'yi baña viresin.” didi. Kevkeb bu sözi ⁽⁶⁾ Zeyd'den işidicek güldi ve be-ğâyet şâd oldu, eyitdi: “İy kardeşum oğlu! Sen bizüm maṭlûbumuzsun ⁽⁷⁾ kız dahı saña lâyıkdur.” didi. Andan âdem gönderüp kızuñ atası Mâcid'i getürdi ve dahı Benî Şeybân ⁽⁸⁾ ulularını cem‘ eyledi. Halk gelüp oturıcak Zeyd yine ayak üstine tıurdu. Kızuñ atasına eyitdi: “İy ⁽⁹⁾ ‘emmi! Ben senden kız isteyü geldüm. Dilerem ki döstlüğumuz ve muḥabbetümüz dahı ziyâde ola. Seni seveni ⁽¹⁰⁾ sen dahı sevmeñ gerek.” didi. Mâcid Zeyd'ün sözine şâd oldu. “Sözüñ başum üstine yâ Zeyd!” ⁽¹¹⁾ didi. Yirinden tıurup kızuñ katına girdi. Andan dahı destür aldı. Yine gelüp eyitdi: “İy Zeyd ⁽¹²⁾ sen bizüm döstumuzsın ve ulumuz oğlısın. Söziñi kabûl kıldıuḵ.” didi. Eyle diyicek Zeyd eyitdi: ⁽¹³⁾ “Di imdi kâbin ne istersin iste kıızı baña vir.” Mâcid eyitdi: “Kızı saña virdük, mübârek olsun. ⁽¹⁴⁾ Ammā atañ gelmeyince kâbin olunmaz.” didi. Çünkü Zeyd'ün ol murâdı ḥâşıl oldu. Ol gün dahı anda ⁽¹⁵⁾ oldu. İrtesi şabâh atına binüp evlerine gönüldi. Bu yaña ‘Urve binü'l-Verd Zeyd'i bulmaduğına melûl ⁽¹⁶⁾ ğamgîn oturmuşdı. Gördi ki Zeyd çıka geldi. Kavm ü kabîle anı görüp şâd oldılar. ‘Urve karşı ⁽¹⁷⁾ gelüp Zeyd'i bağrına başdı, yüzini ve boynını öpdı ve ḥâlınden ḥaber şordı. Zeyd vâkı‘ olan ⁽¹⁸⁾ ḥikâyeti evvel âḥir söyledi, eyitdi: “İy ata! Beni Seyyâr'da Mâcid ibni Mücâlid'ün kıızını sevdüm. Atasından ⁽¹⁹⁾ diledüm, aldum. Ya tîz ol kıızı baña getür. Yok didiseñ öldüm.” didi. ‘Urve Zeyd'ün sözine şâd

oldı. ⁽²⁰⁾ Tîz kabîlesinin ulularını okudu. Ulu cem'iyetile kızuñ köylerine varan oldu. Oğlı Zeyd'i bile ⁽²¹⁾ aldı. Zeyd ferahından yolca giderken işbu ebyâtı okurıdı: **Şîr**. ⁽²²⁾ [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[531a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ Andan ol kız köylerine geldiler. Kevkeb karşı çıkup 'Urve'(y)i 'izzetile getürüp evine kondurdı. Andan ⁽⁷⁾ buyurđı, ta'âm getürdiler. Ta'âmdan soñra 'Urve kıızı aındı. Sizden kız almağa geldüm." didi. Pes kız ⁽⁸⁾ atasıyla 'Urve el dutuşdılar. Biribirine virişdiler, alışdılar. 'Urve eyitdi: "İy seyyid! Kızıçün baña ⁽⁹⁾ di kâbin ne istersin? Her ne hâtıruñ dilerse iste ki yüzüm üstine getüreyin." didi. Mâcid ⁽¹⁰⁾ eyitdi: "İy server! Ben senden kızçün nesne istemezem. Kıızı saña karavaşlığa virdüm. Ben dahı senüñ ⁽¹¹⁾ kuluñam." didi. 'Urve anuñ sözine âferîn kıldı, eyitdi: "İy seyyid! Çünkü böyle dirsın vallâhi ⁽¹²⁾ ben senüñ kızuña begler kıızı gibi kâbin ideyin ve şol kadar mâl getüreyin ki yoğsul u bay aña ⁽¹³⁾ hased itsünler." didi. Ol söz üzerine 'Urve tırup evine gitdi. Tîzcek kızuñ cihâz-ı kaydını ⁽¹⁴⁾ gördi. Andan niçe atlar develerile ve hisâbsuz mâlıla ve kumâşıla ve niçe hâdimler ve kullarıla kıızı ⁽¹⁵⁾ almağa geldi. Gelin binmekiçün bir deve iletđi ki hevdeci altunıla gümüşdenidi ve la'ı u yâkûtıla muraşsa'ıdı ⁽¹⁶⁾ ve üzerindeki cümle âlâtı ebrîşüm idi. Kıızı alup ol deveye bindürdi. Kullar yanınca yügrüşürleridi. ⁽¹⁷⁾ Benî Seyyâr ulularından niçe kişi kıızı-y-ıla gitmişleridi. Meger anlaruñ 'âdetleri oludı kim kıızı güyegü ⁽¹⁸⁾ evine dek gelin halkı iltüridi. 'Urve öñürdi gidüp eve gelmişidi. Yigit yiñil süñülerile kılıçlarıla gelinüñ ⁽¹⁹⁾ ardınca ve öñince oynayup gelürleridi. Gördiler ki karşıdan toz belürdi. Toz varduğınca artđı. ⁽²⁰⁾ Toz içinden üç yüz atlu her biri çirkin kara şuretlü 'azîm heybetlü kişiler çıka geldiler. ⁽²¹⁾ Her birinüñ ellerinde süñü, arkalarında cebe, öñlerince bir 'Arab gelür ki qaddi bir minâreye beñzer. Meger ⁽²²⁾ aña Yezîd bin Selme dirleridi. 'Arab'ıñ meşhûr pehlevânlarından idi. Anlar yılda bir kerre Hicâz tarafına ya ⁽²³⁾ Yemen'den yaña harâmîliğe giderleridi. İttifâk ol kerre Hicâz'dan yaña gitmişleridi ki anlara tuş oldılar. **[531b]** ⁽¹⁾ Yezîd

baķup geleni ve bilesindeki altunı ve gümüşi göricek řād oldu. Yoldaşlarına çağırup⁽²⁾ eyitdi ki: “Muřtuluk üř ğanīmete irişdük, durman ğamle kılıñ!” didi. Andan çağırdı ki: “İy ğavm!⁽³⁾ Bilüñ ki ben Yezīd bin Selme'yem ki cihānda baña kimse ğarīf olmamışdur. Dilerseñüz ki elümden⁽⁴⁾ selāmet ğurtılasız. Bu gelinden ve mālından ırağ oluñ!” didi. Eyle diyicek kızuñ atası Mācid⁽⁵⁾ at depüp ilerü geldi ki aña cevāb vire. Yezīd anı boğazından dutdı. At üstinden getürüp⁽⁶⁾ yire şaldı. Andan iki elin muĥkem bağlayup yoldaşlarına ışmarladı. Andan sünüsini çevürüp⁽⁷⁾ ğalan ğalka ğamle kıldı. Kimini öldürdi ve kimini dutup esīr itdi ve ğalanı ğağılup kaçdı.⁽⁸⁾ Kıızı cemīc-i cihāzıyla alup kendü dīyārına gitdi. Yolca giderken kerem olup bu ebyātı inřād itdi:⁽⁹⁾ **Şİr.**⁽¹⁰⁾ [Arapça řiir⁽¹¹⁾ Arapça řiir⁽¹²⁾ Arapça řiir⁽¹³⁾ Arapça řiir⁽¹⁴⁾ Arapça řiir⁽¹⁵⁾ Arapça řiir⁽¹⁶⁾ Arapça řiir⁽¹⁷⁾ Arapça řiir⁽¹⁸⁾ Arapça řiir⁽¹⁹⁾ Arapça řiir⁽²⁰⁾ Arapça řiir.]⁽²¹⁾ **Bu ħarafda** Zeyd ubni ‘Urve emīrāne ħonlar geyüp kendüyi dürr ü cevāhirile zeyn idüp oturmışdı.⁽²²⁾ Ķavm ü ğabīlesi řād u mesrūr gelinüñ gelmesine munħařırdı. Zeyd'e ħod her sā‘at bir yıldan artuĥ görünürdi.⁽²³⁾ Bu ħāldeyiken nā-ĝāh feryādcı geldi ki “Ne durursız gelini ħarāmī elümüzden aldı.” didi. Bu ħaberi [532a]⁽¹⁾ işidicek Zeyd'üñ içi ğopdı. Gözlerinüñ yaşı yüzi üstine seyl-āb gibi aĥdı. Atası ‘Urve⁽²⁾ anı göricek bir kerre ħayķırdı, eyitdi: “Ne aĝlarsın ħur arķañdaĝı ‘avretler ħonını ħıķar, kılıĥ ħuřan,⁽³⁾ atuña bin.” didi. Pes Zeyd yirinden ħurdı. Cebesini ve ıřıĝını geydi. Kılıcın biline ħamāyıl kılup⁽⁴⁾ sünüsün eline aldı ve bir yüĝruk ata bindi. Oloĥ sā‘at Benī ‘Abs'den yüz bahādur atlandı.⁽⁵⁾ ‘Urve'yile Zeyd ol ğalkuñ öñine düşdiler. Yıldırım bigi Yezīd'üñ ardından irişdiler. Yezīd giderken⁽⁶⁾ ĝavĝa işidüp ardına baĥdı. Gördi ki tozlar göĝe direk direk olup geldiler. Gördi ki düşmen⁽⁷⁾ yitişdi. Atınuñ başını çevürüben durdı. Ol ğalk irişüp biribirine ğamle kıldılar. Kıız niķāb altından⁽⁸⁾ baķup Zeyd'i atasınuñ yanında gördi, çağırup eyitdi ki: “İy ‘Arab'üñ pehlevānı! Ne durursın görmez misin ki⁽⁹⁾ beni düşmen nice esīr kıldı. Ķanı ĝayretüñ ħomasaña beni düřmenüñ elinden alsana.” didi. Zeyd⁽¹⁰⁾ ol sözi

kızdan işidicek yüregi yirinden kopdı. Ğayret odı cigerini yakdı. Süñüsin ⁽¹¹⁾ çevürüp Yezîd'e hamle kıldı ve bu ebyâtı inşâd itdi: Şî'r. ⁽¹²⁾ [Arapça şîir ⁽¹³⁾ Arapça şîir ⁽¹⁴⁾ Arapça şîir ⁽¹⁵⁾ Arapça şîir ⁽¹⁶⁾ Arapça şîir.] ⁽¹⁷⁾ Yezîd gürbüz pehlevânıdı. Zeyd anuñ harîfi degülidi. Yakın gelicek şunup Zeyd'i bir elma ⁽¹⁸⁾ gibi atı üstinden kapdı. Yire vurup iki elini bağladı ve yoldaşlarına ısmarladı. Anuñ ardınca ⁽¹⁹⁾ 'Urve hamle kıldı. Anı dahı dutdı ve Hâmid'i ve Esed bin Mâcid'i dutdı ve ne kadar kişi vardıysa ⁽²⁰⁾ küllüsini birer çarbıla yıkup esîr itdi. Ol hâle Yezîd şâd oldı. Diledi ki ol esîrlerle kıızı alup ⁽²¹⁾ iline gideyidi. Nâ-gâh karşıdan toz belürdi. Toz içinden 'Anter nâmutâr cebesinüñ bir yînini çıkarmış ⁽²²⁾ ve ışığını yüzi üstine düşürmüş ve bir yügrük ata binmiş. Bir süñü elinde ardına ve öñine durmayup çevürür. ⁽²³⁾ Ol hâlde çıka geldi. Çağırup eyitdi ki: "İy belîd! Hâzır ol ki ben 'Anter ibni Şeddâd'am. Üş irişdüm." [532b] ⁽¹⁾ didi. Yezîd 'Anter'üñ şavtını işidicek beñzi bozardı ve itdügi işe peşîmân oldı. Ol esîr ⁽²⁾ olan halk 'Anter'üñ sözün işidicek cânlarına şu saçıldı. Yezîd'e çağırup eyitdiler ki: "İy nâbe-kâr! ⁽³⁾ Hâzır ol ki üş Tañrı'nuñ kazâsı irişdi." Bular bu sözdeyiken 'Anter'üñ 'akabince yüz atlıyla ⁽⁴⁾ Varakâ⁶⁵⁶ bin Züheyr yitişdi ve kardeşi Nevfel irişdi. 'Anter'üñ gelmesine sebep ol atlıydı ki irişdi: ⁽⁵⁾ "Yâ ebe'l-fevâris! Kardeşüñ 'Urve'ye meded yitiş." didi. 'Anter ilden öñürdi, yitişdi. Anı göricek ⁽⁶⁾ Yezîd ibni Selme kendü yoldaşlarından elli kişiye buyurdı. Kılıçlar çeküp 'Anter'e muqâbil oldılar. ⁽⁷⁾ 'Anter bir kerre na'ra vurdı. Ol elli kişiyi tărümâr kıldı. Yezîd anı görüp kılıcını çekdi. "İy kara ⁽⁸⁾ şuretlü! Senüñ naḥs vücūduñdan 'Arab'ı kurtarayın." diyüben 'Anter'e hamle kıldı. 'Anter anuñ hamlesini ⁽⁹⁾ şavdı. Bir zamân meydân içinde katı ceng itdiler. Āḥir 'Anter süñüyile Yezîd'i yıkdı. İki elini ⁽¹⁰⁾ bağlayup yoldaşlarına ısmarladı. Andan Yezîd'üñ yoldaşlarına hamle kıldılar. Kimini kırdılar ve kimini esîr ⁽¹¹⁾ itdiler. Kıızı ve atasını ve dutılan halkuñ cümlesini kurtardılar. Andan 'Anter ol esîr olan halkı ⁽¹²⁾ esirgeyüp âzâd kıldı. Kıızı alup

⁶⁵⁶ Varakâ

şādılığıla eve geldi. Yidi gün yimek içmek şādılıklar ⁽¹³⁾ eylediler. Andan şöña ʿizzetile Benī Seyyār halkını evlerine gönderdiler. Zeyd daḥı kızdān murādı neyise ⁽¹⁴⁾ gördi. Bāḳī ʿömrini zevḳ u ʿişretile geçürdi. **Rāvī eydür:** Çünkü Zeyd bin ʿUrve, Mācid'ün ⁽¹⁵⁾ kızını aldı, anuñ üzerine birkaç gün geçdi. Bir gün nā-gāh ʿUrve binü'l-Verd belürsiz oldu. Kavmi ⁽¹⁶⁾ ve kabīlesi yas itdiler. Tağları ve taşları aradılar. Hīç ʿUrve'nüñ nişānı bulmadılar. ʿAnter'e bu ḥālī ⁽¹⁷⁾ haber virdiler. İşidüp katı perīşān oldu. ʿUrve için iken ğuşşalandı. Zeyd'i katına okıyup ⁽¹⁸⁾ ʿUrve'den haber şordı. Zeyd eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Vallāhi andan artuḳ bilmezem ki atam ʿUrve ⁽¹⁹⁾ şikāra gitdi. Bugün altı gündür ki gelmedi. Bilmezem ki ne ḥāle yitişdi.” didi. ʿUrve'nüñ ḥod yavı ⁽²⁰⁾ kılınıduğına sebeb oludı kim evvel zamānda ʿUrve binü'l-Verd ḥātūnı İsmūʿ kızını Leylī'yi gücile ⁽²¹⁾ almışdı. Zīrā İsmūʿ bin Dārīʿ ol kızını ʿĀmir ibni Sābit'e virmişdi. ʿUrve binü'l-Verd ʿĀmir'i öldürdi, ⁽²²⁾ ʿavretini aldı. Ḥassān ibni Sābit ki ʿĀmir'ün kardeşidür. ʿAnter korkusından ʿUrve'den ʿĀmir'ün kanını ⁽²³⁾ isteyimezdi. Bunuñ üzerine ḥayli zamān geçdi. Meger bir gün Ḥassān bin Sābit şikāra çıkmışdı. Ol [533a] ⁽¹⁾ gün aḥşām olınca avladı. Çok şikār eline girdi. Dönüp evlerine giderken yolu Māʿun-Nazīm'e ⁽²⁾ uğradı. Ol şunuñ kenārında on kız gördi ki her biri ğāyetde güzeller idi. İllā aralarında ⁽³⁾ bir kız gördi ki yüzi bedr olmuş aya beñzeridi. Ol kızuñ adına Reyḥāne dirleridi Vişāḥ ⁽⁴⁾ bin Rāḥim'ün kızıydı ki Benī Zübāb kabīlesinüñ ulusıydı. Ḥassān ol kızını göricek şabrı ⁽⁵⁾ kalmadı. Cān u gönülden ol kıza ʿāşık oldu. Kız daḥı Ḥassān'ı gördi ol daḥı yüz cānıla ⁽⁶⁾ Ḥassān'ı sevdi. Ḥassān ğalebe-i ʿışḳdan kıza karşı bu laṭīf şiʿri okudı: **Şiʿr.** ⁽⁷⁾ [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽¹¹⁾ Kız anuñ şiʿrini işidicek güldi. Göz ucıyıla Ḥassān'a selām virdi. Kızın selāmı Ḥassān'ı ⁽¹²⁾ daḥı biter kıldı. Andan Ḥassān bu ebyātı okudı: **Şiʿr.** ⁽¹³⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ Ol aradan Ḥassān hezār dürlü derdile dönüp evlerine geldi. Varduğınca Ḥassān'ın ʿışḳı ⁽¹⁷⁾ ğālīb oldu. Beñzi şarardı. Yimekten içmekten kesildi. ʿİşḳ emvācı beşden aşduḳca ⁽¹⁸⁾ kendüyi ğarrā şiʿrile

teskīn iderdi. Ol şi'rlerden ba'zı budur: **Şi'r.** ⁽¹⁹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[533b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir.] ⁽⁴⁾

Bir gün anası Ḥassān'ın yüzine bakdı, eyitdi: “İy oğul! Senün gönlünü iken müşevveş görürin ⁽⁵⁾ eş'ara çok muḳayyed olursın. ‘Acebdür eger ‘emmün kızlarından birine ‘aşık degülseñ imdi ḥālün ⁽⁶⁾ nedür baña söyle ve beni sırruñdan āgāh eyle ola ki derdüñe çāre bulam.” didi. Ḥassān bu sözi ⁽⁷⁾ işidicek ağladı, eyitdi: “Vallāhi yā ana Vişāh kızı Reyḥāne'ye ‘aşıkam. Niçe gündür ki anuñ derdinden ⁽⁸⁾ cigerüm ḥün olmışdur. Dermānuñ varısa çāre vü meded eyle.” didi. Bu şi'ri okudu: **Şi'r.** ⁽⁹⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹²⁾ Andan karı eyitdi: “Oğul niçün kendözünü böyle maḥzūn kılursın? Senün başuñiçün üş ben ⁽¹³⁾ varayın, tizcek bu işi bitüreyin.” didi. Bārī ol gice geçdi. Şabāḥ olıcaḳ, karı yirinden tırdı. ⁽¹⁴⁾ Kişiyāne tıonlar geydi. Toğru Vişāḥ'ın evine vardı. Meger Vişāḥ'ın ḥātunı Ḥassān'ın anasın ⁽¹⁵⁾ bilürdi. Geldügin işidicek karşı çıḳdı. ‘İzzetile karı evine getürdi. Reyḥāne bildi kim gelen ⁽¹⁶⁾ ma'şūḳınuñ anasıdur. Kendüden ötürü gelmişdür. Anuñ geldüğine şād oldu. Aña dek şabr itdi ki ⁽¹⁷⁾ karı ḥalvetce ḳaldı. Kız ol demde fırsat bulup eyitdi: “İy ana! Oğluñ Ḥassān'ın ḥāli nedür? ⁽¹⁸⁾ Ne demdedür?” Karı eyitdi: “İy oğul! Ol kişinün ḥālin ne şorarsın ki gicesi ağlamağıla ⁽¹⁹⁾ ve gündüzi yanmağıla geçe. Senün ‘ışḳuñ elinde ölmüşdür. Fürḳatün odı cānına kār eylemişdür.” didi. ⁽²⁰⁾ Reyḥāne ol sözi işidicek gözleri yaşıla tıoldı, eyitdi: “İy Ḥassān anası! Şöyle bil ki benüm ⁽²¹⁾ ‘ışḳum anuñdan ġālibdür. Zülfi gibi ḥālüm key müşevveşdür. Yüzini görmege cānum kılca ḳalmışdur. Varıcaḳ ⁽²²⁾ benden aña selām itgil. Digil ki yarın şabāḥ ol buluşduğumuz şu ḳatındağı ağaḳlar dibine gele. Tā ki ⁽²³⁾ anda bir sâ'at biribirimüzi görevüz ve ḥālāt-ı ‘ışḳdan şorişavuz.” didi. Karı bu sözden **[534a]** ⁽¹⁾ be-ğāyet şād oldu. Bir zamāndan durup evine geldi. Ḥassān'a kızuñ ḥaberin söyledi. Ḥassān ol ⁽²⁾ gice sevindüğinden irteye dek gözlerine uyḫu gelmedi. Şabāḥ olduğınlayın emīrāne tıonlar ⁽³⁾ geydi. Zīrā Ḥassān Benī'z-Zübān'ın beglerinden idi. Hem ġāyetde ġüzel

yigid idi. Cān atup kıza ışmarladuğı ⁽⁴⁾ yire geldi. Görđi ki kıız kendüden öñürđi gelmiş. İlerü yürüyüp kızıla şarmaşdılar, şoçuşdılar ve bir ⁽⁵⁾ zamān ağlaşdılar. Andan kızıla and içişdiler ki ölünce biribirini unutmaya ve ol maşabbet erenlerinden ⁽⁶⁾ gitmeye biraz vařt bu řāl üzerine göynükleşdiler. Andan ağlaşarak ayrılışdılar. İllā her birinüñ ‘ışkı ⁽⁷⁾ biñ ol kadar olmışıdı. Ayrıldığı vařt kıız işbu beyti okudı: **Beyt.** ⁽⁸⁾ [Arapça şiir.] ⁽⁹⁾ Andan řoñra niçe zamān ol řālile geçdiler. Biribirine kāh kāh buluşurlardı. Kāh ebyāt u eş‘ārıla ⁽¹⁰⁾ şaberleşürleridi. Ĥassān ĝarrā şi‘rler ve řařīdeler eydüridi. Kızuñ adını şi‘r içinde añaradı. Ol adı ⁽¹¹⁾ añduđı şi‘r budur: **şi‘r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁷⁾ Bir ĝün kıız şaber gönderüp eyitdi: “Yā Ĥassān! Ne řācet ki şi‘ründe benüm adımı añasın. Vařt ola atam ⁽¹⁸⁾ işide ya beni öldüre ya seni görmekten men‘ eyleye. Mařlařat oldur ki sırrumuz ‘ālemde fāř olmadın ⁽¹⁹⁾ řabīlenüñ uluların divşüresin. Atamdan beni isteyü gelsin. Ümīzdür ki yakın zamānda bir yire gelevüz. ⁽²⁰⁾ Hem ilüñ töhmetinden beri olavuz.” Ĥassān kızuñ fikrine tařsīn kıldı. Řavminüñ uluların cem‘ ⁽²¹⁾ idüp Viřāřı‘uñ evine geldi. Viřāř anlara şarşu çıkup ikrām eyledi. Getürüp evine řondurđı. Yidürđi ⁽²²⁾ ve içürđi. Andan anlara “Nite oldı, ne maşlaşata geldüñüz?” diyü şordı. Eyle diyicek Ĥassān ayağ ⁽²³⁾ üstine řurđı, eyitdi: “İy ‘Arab řavminüñ serveri! Saña maşabbet eyleyüp senden kıız almağa geldiüm. [534b] ⁽¹⁾ Sen dağı beni şabül eyle.” didi. Viřāř bu sözi işidicek başa aşağa eyledi. Andan başını şaldurup ⁽²⁾ eyitdi: “Yā Ĥassān! Vallāhi ben seni severem hem senden kızumı saşınaram. Ammā sen dağı bilürsin ki bir kişi ⁽³⁾ kendü üzerinden ‘ārını getürmeyince ve řalk içinde yüzini ağ eylemeyince kıız dilemek aña ‘aybdur. şindiki ⁽⁴⁾ sen bir er yigitsin. ‘Urve binü'l-Verd senüñ řardeřüñi öldürđi. ‘Avretini řarřuña aldı. Sen andan ⁽⁵⁾ řanuñı almadın. Bu ‘ārī kendüñüzden gidermedin. ‘Ālemde bir erlik işlemedin. Kıız mı dilersin?” didi. ⁽⁶⁾ Ĥassān bu sözi işidicek baş aşağa şaldı. Bildi ki Viřāř řař söyler, eyitdi: “İy seyyid! ⁽⁷⁾ Senüñle ‘ahdumuz olsun mı kim ‘Urve'den

ben anımı alıcak ızı baa viresin.” Viah eyitdi: “ıbu ⁽⁸⁾ oturan ulular anuk olsunlar ki her ne vatin ki sen bu ‘ar stnden gideresin, ızum Reyhane ⁽⁹⁾ senn ola.” didi. Pes ol sz zerine el dutıdılar. ‘Ahd  karar eylediler. Hassan ad oluben ⁽¹⁰⁾ ara ıdı. ‘Emmsi olanları-y-ıla anıdı. Elbette ‘Urve'den knimi almaa giderem.” didi. Cemisi Hassan'a ⁽¹¹⁾ yar oldılar. “Sen ne buyurursan biz daı andayuz.” didiler. Pes  y z bahadur yigit bu ‘ahd ⁽¹²⁾ zerine uandılar. Cebeler geyp yaraa girdiler. Beriyyeye dp Ben ‘Abs ablesinden kn almaa ⁽¹³⁾ gitdiler. Yolda giderken yoldalarından biri eyitdi: “y Hassan! Bilmez misin ki Ben ‘Abs ne ayifedr. ⁽¹⁴⁾ Her birisi bir ceng idici alandur. Huua ki ‘Anter gibi pehlevanları var. Ne fikrdr bu ki bu ⁽¹⁵⁾ adarca halkıla biz anlardan an almaa giderz.” didi. Hassan eyitdi: “y‘emmm o! Benm fikrm ⁽¹⁶⁾ ol degldr ki Beni ‘Abs'den gcile an isteyem. Eger on bi kii daı olsavuz. Biz anlarınla ceng ⁽¹⁷⁾ idp baa ıamazuz. Benm mzm oldur ki bir kiiye ok nesne virem. Alile an ‘Urve'nn evine ⁽¹⁸⁾ gnderem. Varup ‘Urve'nn etegine yapıa, eyide ki: “y seyyid-i Ben ‘Abs! Benm hlm mkil oldu. zerme ⁽¹⁹⁾ dmen geldi.  saa geldm ki an benden def idesin.” diye. Bilrem ki ‘Urve bu szi ıdicek ⁽²⁰⁾ elbette aa yardıma geliserdr. Ol vatin biz an yolında busuya girevz. Geldginleyin ıup baını ⁽²¹⁾ kesevz.” didi. Hassan'n yarenleri bu fikri begendiler. Vatı avab grdiler. Bu tedbrile Ben ‘Abs'e ⁽²²⁾ yakın irdiler. Hassan bu fikrdeyidi. N-gh arudan bir toz belrdi. Yakın gelrek toz inden ⁽²³⁾ on kii grndi ki her biri bir ejderhaya bezer. Hassan anları gricek yoldalarına eyitdi: **[535a]** ⁽¹⁾ “Geln bir sa‘at duralum. ıbu gelen halk dstı mıdur, dmen midr bilelm.” didi. Hassan bu szi ⁽²⁾ diyince ol halkdan bir server at depp iler geldi, eyitdi: “y eyatn! Ne ayifesiz ve bu yire ⁽³⁾ ne e geldnz? Tz eyidn ki ıbu gelen ‘Urve binl-Verd'dr. Yanındaı Ben ‘Abs'n bahadurlarıdır.” ⁽⁴⁾ didi. Bu szi ıdicek Hassan sevindi, eyitdi: “y mberek kii! Ne ho haber virdn. Eger ⁽⁵⁾ benm

düşmenlerümden olmayayduñ. Bu şükrāneye saña bī-ḥad māl virürdüm. Bil ki Ben Ḥassān ibni Ṣābit'em ⁽⁶⁾ 'Urve'den kardaşum 'Āmir'üñ kanını almağa geldüm.” didi. Ol kişi eyitdi: “İy Ḥassān! Ne 'aceb söylersin ⁽⁷⁾ bu kadarca kişi-y-ile mi Benī 'Abs'den kan istersin. Yüri sen sağ yürüdügüne şükr eyle. Bu sözi ⁽⁸⁾ қо. Dutayın şindi 'Urve'(y)i ḥalvet bulup öldüresin. Āḥir 'Anter ibni Şeddād diridür. Cihānda ne seni ⁽⁹⁾ қор ve ne қавмüni [ve] қабіleñi қор. Benī Zübāb'uñ⁶⁵⁷ bi'l-küllīyye köküni keser.” didi. Ḥassān eyitdi: “Yüri ⁽¹⁰⁾ İy kişi! İrteyiçün beni қорқutma. Bugün fırsat bulmışiken düşmenüñ ḥaqqından geleyim. Ümīdüm ⁽¹¹⁾ oldur ki yarın 'Anter'üñ ḥaqqından gelem. Benī 'Abs'i dünyāya gelmedüğe dönderem. Çün bu beşāret ⁽¹²⁾ haberin senden işitdüm. Var saña cānuñı bağışladum.” didi. 'Arab Ḥassān'uñ sözinden қақıdı, ⁽¹³⁾ eyitdi: “İy Ḥassān! Bu kadar ḥalkıla on kişiye girmek seheldür. Eriseñ berü gel. Senüñle başa baş ⁽¹⁴⁾ ceng idelüm.” didi. Ḥassān 'Arab'uñ sözine қақıdı. Süñüsünü çevürdi. İrişüp 'Arab'ı göğsinde ⁽¹⁵⁾ eyle urdı kim süñü ucı arkasında çıқdı. Andan çağırup eyitdi ki: “İy 'Urve! Bilgil ki қан ⁽¹⁶⁾ uyumaz. Kişinüñ itdügi yanına қалmaz. Rūzigār dāyimā kişinüñ murādınca olmaz. Ḥāzır ol ki ben ⁽¹⁷⁾ Ḥassān ibni Ṣābit'em! Senden қарdeşüm 'Āmir'üñ kīnini almağa geldüm. Ne seni koyam ne 'Anter'i koyam.” didi. ⁽¹⁸⁾ 'Urve çün yoldaşınun öldüğün gördi. Ḥassān'dan bu kadar söz işitdi. Қақıduğından gözi cihānı ⁽¹⁹⁾ görmez oldı. Тоқуз yoldaşyyla ol üç yüz erden yüz döndermedi. Қılıч çekүp anlara ḥamle қıldı. ⁽²⁰⁾ Ḥayli ceng eyledi ve niçe kişi düşürdi. Āḥir Ḥassān'uñ leşkeri anları ortaya aldılar. 'Urve'nüñ ⁽²¹⁾ yidi adamın öldürdiler. Ḥassān 'Urve'nüñ üzerine bu ebyātı okıyup ḥamle eyledi: **Şi'r.** ⁽²²⁾ [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[535b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir.] Andan 'Urve daḥı aña muқābil olup şi'rine bu ebyātıla cevāb virdi: ⁽³⁾ **Şi'r.** [Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir.] Andan biribiriyile uğraşdılar. ⁽⁷⁾ 'Urve'nüñ üzerine çok ādem üşdi. Āḥir fırsat bulup Ḥassān 'Urve'yi süñüyile yıқdı. Başını kesүp ⁽⁸⁾ süñüye

⁶⁵⁷ Zebāb

şançdı. Şād u ḥandān olup iline gitdi. ‘Urve'nün üç yoldaşı kaçup kurtuldılar. Giñ ⁽⁹⁾
 yirden Ḥassān'ı gözetdiler. ‘Urve'nün başını alup dönicek yine ceng itdükleri yire
 geldiler. ‘Urve'nün ⁽¹⁰⁾ gevdesini bir ata yükletdiler. Derd u ḥasretile alup evine
 getürdiler. Oludı kim ‘Anter ibni Şeddād Zeyd'e ⁽¹¹⁾ ‘Urve'nün ḥālinden ḥaber
 şorardı. Gördiler ki ol üç kişi ‘Urve'nün gevdesiyile çıka geldiler. ⁽¹²⁾ Vāḳi‘ olan ḥālī
 söylediler. ‘Anter ‘Urve'yi ol ḥālile göricek āḥ idüp yaḳasını yırtı. ⁽¹³⁾ Yüzini ve
 gögsini döğdi. “Ḥayf benüm çok sevgülü yārüm yoldaşum.” didi. Gözlerinden yaş
 yirine derdile ⁽¹⁴⁾ kanlar akıtdı. Bu mersiyye(y)i inşād itdi: **Mersiyye**. [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾
 Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾
 Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[536a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça
 şiir.] Andan eyitdi: “Ol Allāh ⁽⁴⁾ ḥaḳḳı-y-içün ki ādemi toprakdan yaratmışdur.
 ‘Urve'nün yirine Zübāb'dan biñ kişi öldürmeyince ḳomayam.” ⁽⁵⁾ didi. Pes buyurdi.
 ‘İzzetile ‘Urve'yi götürdiler. İledüp ḳabrine ḳodılar. Üstine niçe develer ḳurbān
 itdiler. ⁽⁶⁾ Andan ‘Anter ḳardeşi Şeybüb'a baḳdı, eyitdi: “Yā Şeybüb! Ne durursın yūri
 leşkere ḥaber ⁽⁷⁾ ḳıl ki ḳardeşümün ḳanın almağa giderem.” Pes Benī ‘Abs ḳavmine
 ḥaber oldı. Cemī‘isi ‘Anter'ün ḳatına ⁽⁸⁾ dirildiler. Evlerin beklemeḳiçün Melik
 Ḳays'ıla biş yüz kişi ḳodılar. Bāḳī leşker demür ṭona ḡarḳ ⁽⁹⁾ olup ‘Anter'ün ardına
 düşüp Benī Zübāb ḳabīlesini isteyü gitdiler. Zeyd bin ‘Urve ‘Anter'ün yanınca ⁽¹⁰⁾
 giderdi. Babasın ağlayup bu ebyātı eydürdi: **Mersiyye**. [Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾
 Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁴⁾ Bu yaña Ḥassān bin Sābit çünki ‘Urve'yi öldürdi. Başını
 alup süñü içinde Vişāh'a getürdi, eyitdi: ⁽¹⁵⁾ “İy seyyid! Üş ben ḥizmetümi bitürdüm.
 Gerekdür ki sen daḥı ‘ahdüñi yirine getüresin.” Vişāh ol şāzıyıla ⁽¹⁶⁾ düğün başladı.
 Ḳızını Ḥassān ibni Sābit'e viridi. Ammā Benī Zübāb ḳavmi Ḥassān'ın itdüğü işe ḳatı
⁽¹⁷⁾ perīşān olmışlarıdı. Bilürlerdi kim ḥışmıla ‘Anter gelecekdür. Cihān ḳazāsını
 anlaruñ başlarına ⁽¹⁸⁾ getürecek. Ne Ḥassān'ı ve ne kendüleri ḳoyacaḳdur. Durup
 bu melülligile Ḥassān'ın ḳatına geldiler, eyitdiler: ⁽¹⁹⁾ “İy Ḥassān! Yatlu iş ḳılduñ.

Bizüm ve oğlancuklarımızın kanına girdün. İrte bir gün ‘Anter hışmıla gelicek ⁽²⁰⁾ biz aña ne vechile cevāb virelüm. Ol gelmezden öñ bu hāle tedbīr itmek gerek.” didiler. Ḥassān eyitdi: ⁽²¹⁾ “İy kavm! Siz üşenmen fāriğ oluñ. ‘Anter gelürse ben anuñ hakkında gelem.” didi. Ol halk gördiler ki ⁽²²⁾ Ḥassān'ın başında ‘aklı yok. Varup her biri ehli-y-içün ceng yarağına meşğul oldılar. Benī Zübāb ⁽²³⁾ küllüsü bir araya dirildiler. Ammā ‘Anter korkusından cigarleri hūn olmuştu. Ḥassān kavminün bu vechile **[536b]** ⁽¹⁾ korkusun göricek ārāmı kalmadı. Bir gice hātūnını bir ata bindürüp kimesne tuymadın kaçdı. İrtesi ⁽²⁾ ol halk Ḥassān'ın gitdüğün bilicek bir yire geldiler. “Ḥassān kaçdı. Bizüm hālümüz ne ola.” didiler. Gelüp ol ⁽³⁾ hālī Vişāh'a bildürdiler. Vişāh eyitdi: “İy kavm! ‘Anter'den hiç üşenmen. Eger gelecek olursa ne hāl ⁽⁴⁾ olursa ben daḥı sizünile olam. Yā budur ki ‘Anter'ün şerrini ‘ālemden götürerüz yā eyü adıla ölevüz.” didi. ⁽⁵⁾ Bular bu fikirdeyiken bir gün ‘Anter ibni Şeddād yir götürmez leşkerile kazā-yı āsumān gibi yitişdi. ⁽⁶⁾ Benī Zübāb ceng yarağına girüp atlandılar. Vişāh'a daḥı haber oldu. Bī-ḥad leşkerile ol daḥı ⁽⁷⁾ Benī Zübāb'a yardıma geldi. İki leşker birbirine muḳābil oldu. ‘Anter at depüp meydāna girdi ⁽⁸⁾ ceng itmege. Benī Zübāb'dan er diledi. Bu ebyātı okudı: **Şi‘r.** ⁽⁹⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir.] Benī Zübāb'dan kimesne kendüye inanup ⁽²⁰⁾ ‘Anter'e yaluñuz çıkmadı. Belki bir aradan süñüler çevürüp kılıçlar çeküp ‘Anter'ün üstine hücum kıldılar. ⁽²¹⁾ ‘Anter daḥı leşkerine işāret kılup bir kulunu cebe yininden çıkardı. Na‘ra vurup leşkeri-y-ile ol halka ⁽²²⁾ hamle kıldı. İki leşker birbirine katıldı. Aḥşam olunca katı ceng oldu. Ol gün ‘Anter Benī ⁽²³⁾ Zübāb'dan biş yüz kişi toprağa düşürdi. Çünkü aḥşam yitişdi, iki {leşker} ayırtlaşup birbirine karşı kondu. Şabāḥ olunca ⁶⁵⁸ **[537a]** ⁽¹⁾ iki yañadan qaravullar yürüyüp leşkeri bekledi. Hemān ki şabāḥ ⁽²⁾

⁶⁵⁸ olanca

oldı. Ceng⁶⁵⁹ harbi çalındı. İki leşker yine at arkasına geldi. ⁽³⁾ ‘Anter yine atını meydāna sürdi ve çağırıp eyitdi ki: “İy Benī ⁽⁴⁾ Zübāb! Kānı ol ‘Urve'nün başın kesenler. Niçün meydāna ⁽⁵⁾ girmez.” didi. Eyle diyince Vişāh gömgök demüre ğark olup ⁽⁶⁾ ‘Anter'e muḳābil oldu ve bu ebyātı okudı: **Şi‘r.** ⁽⁷⁾ [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] ⁽¹³⁾ **Rāwī eydür:** Andan eyitdi: “İy ‘ifrīt! Dünyāyı dutacak mısın? ⁽¹⁴⁾ Cihānda senden artuḳ er yok mı şanursın?” diyüben süñüsin ⁽¹⁵⁾ çevürdi. İrişüp ‘Anter'e bir süñü ḥavāle kıldı. ‘Anter anuñ süñüsini ⁽¹⁶⁾ āsānlıgıla şavdı. Vişāh yine dönince göğsinde bir süñü ⁽¹⁷⁾ eyle urdı ki ucu yağrınında çıktı. Andan süñüyile ⁽¹⁸⁾ kuvvet eyleyüp Vişāh'ı getürdi. Meydān ortasında yire çaldı. ⁽¹⁹⁾ Ol ḥalk ‘Anter'ün heybetin göricek tārūmār olup tağıldılar. ⁽²⁰⁾ Andan Benī ‘Abs kılıç çeküp ol şınḫun ḳavme girdiler. Kimini ⁽²¹⁾ kırıp ve kimini esīr kıldılar. Māllarını ve ṭavarlarını ğāret ⁽²²⁾ itdiler. Andan ‘Anter ol esīrlerün birinden Ḥassān'ı şordı. ⁽²³⁾ Ol kişi eyitdi: “İy ḥuzāvend! Sen gelmezden öñürdü Ḥassān [537b] ⁽¹⁾ bir gice ‘avretini alup ḳaçdı. Hīç bilmedük ki ḳankı ṭarafa ⁽²⁾ gitdi. Eved işitdük ki varup Defāfe bin Hūd'a şıgınmış.” ⁽³⁾ didi. ‘Anter ol ḥaberi işidicek döndi. Gelüp ‘Urve'nün ⁽⁴⁾ ḳabri üstinde ol dutılan ḥalkı kırdı. Andan ‘Urve'nün ḳabrini ⁽⁵⁾ ḳocuben biraz zamān ağladı, eyitdi: “Vallāhi ‘Urve senüñiçün bu ḳadar ⁽⁶⁾ kişiyi öldürmekile ḳanā‘at itmezem. Tā Ḥassān'ı senün yoluna ⁽⁷⁾ öldürmeyince ḳomazam.” didi ve bu ebyātı inşād itdi: **Şi‘r.** ⁽⁸⁾ [Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāwī eydür:** Andan ikileyin yaraḳ görüp Defāfe bin Hūd'ın üstine ⁽¹⁶⁾ gitdi. Bu yaña Ḥassān ki Deffāfe'nün ḳatına gelmişidi. Deffāfe anuñ ⁽¹⁷⁾ geldigüne şāz oldu. Üç gün Ḥassān'a ulu ḳonuklık eyledi. ⁽¹⁸⁾ Dördünci gün olıcaḳ eyitdi: “İy Ḥassān ḥālün nedür? Üzerüne ⁽¹⁹⁾ kim geldi kim ḳavmüñi terk idüp bu ḥālile bunda geldün?” ⁽²⁰⁾ didi. Ḥassān bu sözi işidicek ağladı. ‘Anter'den şikāyet ⁽²¹⁾ eyledi. Vāḳi‘ olan ḥikāyeti evvel

⁶⁵⁹ cengi

ve āhir söyledi ve eyitdi: “İy ⁽²²⁾ ħuzāvend! İſitdim ki ben gidicek ‘Anter gelmiſ. Benüm ħabīlemden ⁽²³⁾ biſ yüz kiſi öldürmiſ. Biſ yüz ādem daħı tıutup iledüp ‘Urve'nüñ **[538a]** ⁽¹⁾ ħabri üſtinde boğazlamıſ. Eved bilürem ki ‘Anter zālīm kiſidür. Ol ⁽²⁾ ħadara ħāni‘ {olmaz}. Elbette beni isteyiserdür.” didi. Ħassān'ın ħāline ⁽³⁾ Deffāfe'nüñ özi göyündi, eyitdi: “İy Ħassān! ſimdiden girü ⁽⁴⁾ üſenme ki ben saña muħkem ħal‘ayam. Ħavmüñe ħaber gönder. Benüm ⁽⁵⁾ ħatuma gelsünler. Ben ‘Anter'den senüñ intikāmuñı alam.” didi. Ħassān ⁽⁶⁾ anıñ sözinden ſāz oldu ve ‘Anter'ün ħorħusını unuttı. Zīrā ⁽⁷⁾ bilürdi ki Defāfe bin Hūd ibni ſemmās ulu begdür. Hem gürbüz ⁽⁸⁾ pehlevāndur. Degme kiſi anıñla ħarīf olmaz. Pes Ħassān ħaber ⁽⁹⁾ gönderdi. Viſāħ ħabīlesi ve kendü ħabīlesi diyārlarını terk ⁽¹⁰⁾ idüp Deffāfe vilāyetine geldiler. Üç ulu ħabīle bir araya cem‘ olıcaħ ⁽¹¹⁾ ‘Anter'ün ħorħusundan emīn oldılar. Bu yaña da ‘Anter bin ſeddād ⁽¹²⁾ daħı leſkerinden altı yüz ādem almıſdı. Deffāfe bin Hūd vilāyetini ⁽¹³⁾ ſorup giderdi. Tā ſuña degin ki bir gün ol diyāra iriſdiler. ⁽¹⁴⁾ Ol araya varıcaħ ‘Anter'ün ħardaſı ſeybüb eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! ⁽¹⁵⁾ Uſ düſmenüñ iline girdük ve kendü ħabīlemüzden ırāħ düſdük. ⁽¹⁶⁾ ſimdiden girü her kiſi bize düſmāndur. Eved bilmezüz ki ol ⁽¹⁷⁾ isteyü geldüğümüz kiſi ki Ħassān'dur. Deffāfe ħatında maħbül ⁽¹⁸⁾ mıdur yoksa merdūd mıdur? Bu iſüñ ħaħıħatin bilmeyince günāhsuz ⁽¹⁹⁾ ħavmüñ üzerine varmaħ olmaz. Revā oldur ki leſkerile sen bir yirde ⁽²⁰⁾ gizlenesin. Ben bugün Deffāfe'nüñ ſehrine varam. Ħāl neydüğini bulam. ⁽²¹⁾ ſabāħ olunca yine saña ħaber getürem.” didi. ‘Anter ſeybüb'ün ⁽²²⁾ fikrini begendi ve leſkeri-y-ile bir derede tırdı. ſeybüb ceng ⁽²³⁾ tını çıħardı. Birħaç giñ yiñlü cübbeler geydi ve baſına bir büyük **[538b]** ⁽¹⁾ ‘amāme ſarındı ve bir yük devesine binüp Deffāfe'nüñ ſehrine geldi. ⁽²⁾ Gördi ki bir mu‘azzam ſehr yapılmıſ ve çevresinde nihāyetsüz çadırlar ⁽³⁾ tıutulmıſ. ſol ħadar leſker cem‘ olmiſ ki ħisābını meger Allāh bilür. ⁽⁴⁾ Bir zamān ſeybüb ol ħalkı temāſā eyledi. Andan çadırdan çadıra ⁽⁵⁾ ſoraraħ Deffāfe'nüñ ħapusına geldi. Ħullar ſeybüb'ı görüp ħarſu ⁽⁶⁾

geldiler. “Ne kişisin bu arada ne istersin.” didiler. Şeybüb eyitdi: ⁽⁷⁾ “Sünbüs kabīlesinden bir şā‘ir kişiyem. Bu emīrūñ seḥāsın işidüp ⁽⁸⁾ anı görmege geldüm. Umaram ki beni bu faḡr u iflās miḥnetinden ⁽⁹⁾ kurtara.” didi. Kullar girüp Deffāfe'ye Şeybüb'ün ḥaberin bildürdiler. Destūr ⁽¹⁰⁾ oldu. Şeybüb devesin bir yirde bağlayup içerü girdi. Selām virdi. ⁽¹¹⁾ Hemīşe ‘işretde ve şāzılıkda oluñ.” didi. Meger ol demde ⁽¹²⁾ Ḥassān Deffāfe'nüñ katında oturmuşıdı. Begler pehlevānlar çepçevre ⁽¹³⁾ тұrmuşılar idi. Şerāb içmege meşgūllar idi. Şeybüb du‘ā ⁽¹⁴⁾ itdüğinden soñra eyitdi: “Deffāfe ḡanḡıñuzdur ki ‘ālemde seḥāyıla ⁽¹⁵⁾ ve luṭfila ad çıkarmışdur.” Deffāfe eyitdi: “İy şā‘ir-i Sünbüs! Maḡşūd'ün ⁽¹⁶⁾ üş benem.” didi. Eyle diyicek Deffāfe'ye ikileyin du‘ā itdi. Andan başlayup ⁽¹⁷⁾ faṣīḥ dilile Deffāfe içün bir ḥoş medḥ okudı. Şöyle ki oturanlar ⁽¹⁸⁾ anuñ belagātine ve feṣāḥatine taḥsīn itdiler. Ol medḥ budur: **Medḥ.** ⁽¹⁹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[539a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁴⁾ **Aşma‘i eydür:** Deffāfe Şeybüb'ün şi‘rini be-ḡāyet begendi. Arḡasında ⁽¹⁵⁾ ne ḡadar ṭon geyerse kerem olup Şeybüb'a baḡışladı. Buyurdı ⁽¹⁶⁾ kendüyiçün ayruḡ ṭon getürdiler. Andan Şeybüb'a ḡatı ‘izzet ⁽¹⁷⁾ eyledi ve yanına geḡürdi. Ol gün Şeybüb'a biş at ve elli deve virdi. ⁽¹⁸⁾ “Ma‘zūr dut. İy şā‘ir-i Sünbüs! Teşvīşümüz var yoksa saña ⁽¹⁹⁾ eyüce ḥizmet iderdüm.” didi. Şeybüb eyitdi: “İy ‘Arab'ün seyyidi! ⁽²⁰⁾ Ol ne iş ola kim seni ziyāde ḡayr itmekden ve du‘ā almaḡdan ⁽²¹⁾ men‘ eyleye.” Deffāfe eyitdi: “İy şā‘ir! Görürsin ki işbu ḡadar ⁽²²⁾ ḡavm ‘Anter bin Şeddād ḡorḡusından meded isteyü baña şıḡını ⁽²³⁾ gelmişlerdür. İştüdüm ki ‘Anter daḡı bu diyāra ḡaşd eylemiş. Bizümle **[539b]** ⁽¹⁾ cenge bil baḡlamış. Ben daḡı leşkerümi ḡāzırladum. Göreyorursın ⁽²⁾ ki atlarumuz eyeri-y-ile ve uyanı-y-ıla nice ḡāzırdur. Umaram ki bugün, ırte ⁽³⁾ ‘Anter gele anuñla uğraşavuz.” didi. Ol gice Şeybüb'a gitmege ⁽⁴⁾ destūr virmedi. Şabāḡ olıcaḡ buyurdı. Ol in‘ām itdüḡi atları ⁽⁵⁾ ve develeri

Şeybüb'a virdiler ve biş kul dağı virdi ki anlara tīmār ⁽⁶⁾ ideler. Andan izzetile Şeybüb'ı gönderdi. Şeybüb dağı du'ā idüp ⁽⁷⁾ Deffāfe atından ıkınca meger ki Deffāfe'nüñ bir ayyār ulı varıdı ki ⁽⁸⁾ adına Sārih dirleridi. Ol uluñ işi dāyima uğruluk⁶⁶⁰ ve arrārılık itmekidi. ⁽⁹⁾ Niçe kerre Anter'üñ abīlesine uğurlamağa varmışıdı. Şeybüb anda ⁽¹⁰⁾ görüp dururdu. Segirtmekde geyikden geçerde. Nā-gāh ol ⁽¹¹⁾ ul ol vaktde ıka geldi. Şeybüb'ı görüp bildi. Efendisi-y-ile ⁽¹²⁾ Şeybüb esenleşüp gitdüğünü acebledi. İlerü yürüyüp mevlāsına ⁽¹³⁾ eyitdi: “Yā mevlāye! İşbu işiye ki bunca in'ām ve ihsān itdüñ. ⁽¹⁴⁾ Bilür misin ki ne işidür?” Deffāfe eyitdi: “Yā Sārih! Benī Sünbüs'den bir şā'ir ⁽¹⁵⁾ işiymiş. Benümiçün bir medh eyitdi, getürdi. Teşvīşümüz vaktine ⁽¹⁶⁾ tuş gelmekin sehelce nesne virdüm, gönderdüm.” didi. Deffāfe ⁽¹⁷⁾ eyle diyicek Sārih iki elini biribirine vurdu ve gülmekden uğundu ⁽¹⁸⁾ ve eyitdi: “Yā mevlāye! ⁶⁶¹ Vallāhi bu işi ne Benī Sünbüs'dendür ve ne Benī Şeybān'dandur. ⁽¹⁹⁾ Bu ol zamānuñ āfeti ve Arab āyifesinüñ miñneti ol köşkler ⁽²⁰⁾ ve serāylar ısız oyucu ve serverlerüñ başın kesici Anter ibni Şeddād'ıñ ⁽²¹⁾ ardeşidür. Bunıñ adına Şeybüb dirler. Ayyārılığıla gelmişdür ki ⁽²²⁾ bizüm hālümüzü bile leşkerümüzü ne adardur göre. Ğālibā Anter dağı ⁽²³⁾ yakın yirde buşuya girmişdür. Bunı cāsūsılığa göndermişdür. [540a] ⁽¹⁾ Dilerseñ ki işüñi sağı eyleyesin. Furşat bulmışiken bunı boğazından ⁽²⁾ aşğıl. Aabince iriş ardeşin dağı ğāfil yaturken ala getür.” didi. ⁽³⁾ Deffāfe uluñ sözünü acebledi ve tedbīrini atı begendi Tīz ol ⁽⁴⁾ ullara ağırdı. Şeybüb'ı ortaya alup dutdılar. İki elini bağıladılar. ⁽⁵⁾ Boğazına ip dağıp Deffāfe'ye getürdiler. Deffāfe buyurdu, bir ⁽⁶⁾ yüce dār ağacın dikdiler ki Şeybüb'ı aşı. İller üşüp ⁽⁷⁾ anı temāşā iderlerdi. Bunlar bu hālde iken nā-gāh ğavġā ⁽⁸⁾ belürdi. Gördiler ki Deffāfe'nüñ avaruñdan ulları birbirinden ⁽⁹⁾ geçüp açarlar. Gelüp Deffāfe'ye eyitdiler: “Yā mevlā! Ne urursın ki ⁽¹⁰⁾ üş Anter yitişdi. Ādem omadı, ırdı.” didiler. Deffāfe bu sözi ⁽¹¹⁾ işidicek Şeybüb aşmak ayusu almadı,

⁶⁶⁰ ağırluk

⁶⁶¹ Mevlāyı

eyitdi: “Bunı bu ağaca ⁽¹²⁾ muḥkem⁶⁶² şaruñ. Benüm başumiçün qardaşı-y-ıla ikisini bile bir aradan ⁽¹³⁾ aşam.” didi. Andan buyurdi, atını çekdiler bindi ve leşkere ḥaber oldı. ⁽¹⁴⁾ Oloḵ sā‘at cemī‘ leşker yarağa girüp ‘Anter'e qarşu yürüdiler. ⁽¹⁵⁾ Meger ‘Anter'üñ ol vaḳtde geldüğine sebep olıdı kim çün ol ⁽¹⁶⁾ gice geçdi. Şeybüb va‘de itdüğü vaḳtde gelmedi. ‘Anter'üñ ⁽¹⁷⁾ bir kız qartaş oğlu varıdı. Adına Haṭṭāl dirlerdi. İlerü gelüp ⁽¹⁸⁾ ‘Anter'e eyitdi: “İy ṭayı! Niçün oturursın? Ṭur yuḳaru işbu ⁽¹⁹⁾ yürüyen ṭavarı yaḡma idelüm. Şeybüb eger dutulmadı-y-ısa bizi ḥoḏ ⁽²⁰⁾ bular. Dutuldı-y-ısa bārī ölmedin irişelüm.” didi. Ol sözile ‘Anter ⁽²¹⁾ bindi. Ol yürüyen ṭavara at şaldı. Olıdı kim ṭavar oḡlanları ⁽²²⁾ kaçup gelüp Deffāfe'ye ḥaber itmişlerdi. Çünki ol iki leşker ⁽²³⁾ birbirine irişdiler. Şaflar bağlayup ālāylar düzüp ṭurdılar. Deffāfe [540b] ⁽¹⁾ ‘Anter'üñ çerisini göricek azırqandı. Gözine iken ḥorca göründi. ⁽²⁾ Ḥassān'a eyitdi: “İy Ḥassān! Bu ‘Anter'üñ hīç ‘aḳlı yoḡımış ki bu ḳadarca ⁽³⁾ kişi-y-ile benüm üstüme gelür. Eved ben bunı çomaḡumıla uşlandurın.” ⁽⁴⁾ didi. Ḥassān eyitdi: “İy seyyid! Eyle şanma ‘Anter ol kişidür ki ⁽⁵⁾ bu ḳadarca ḥalḳıla cihānı ḥoḳḳaya ḳoymışdur. Anca serverleri ⁽⁶⁾ mālдан başdan ayırmışdur. Degme kişi buña ḥarīf olmaz.” ⁽⁷⁾ didi. Ḥassān'ın sözi Deffāfe'ye ḥoş gelmedi, eyitdi:⁶⁶³ “Üş ⁽⁸⁾ göresin ki ben buña ne iş ḳılam.” Eyle diyüp ‘emmüsi Ḥālid ibni Şemmās'ı ⁽⁹⁾ ḳatına okıdı ki ol diyārda ad ḳıḳarmış pehlevānıdı eyitdi:⁶⁶⁴ ⁽¹⁰⁾ “İy ‘emmi! Yürü şol ‘aḳıl yoḳ ḳara ḳula eyit ki yüzi şuyıla ⁽¹¹⁾ dönsün, gitsün. Beni ḳalan pehlevānlara ḳıyās itmesün. Nā-ḥaḳ yire ⁽¹²⁾ bunca ḳavm elümde helāk olmasun. Yoḳ dirise yazuḡı kendü boynına. ⁽¹³⁾ Üş vardum.” didi. Ḥālid eyitdi: “İy server! Bu ḳadar ḥızmet ben ⁽¹⁴⁾ bitüreysin. Senüñ ḥaberüñi evvel söyleyeyin dönüp giderse gide. ⁽¹⁵⁾ Yoḳ dirse yanındaḡıları ḳıram. Kendüyi dutup ḥazretüñe getürem.” ⁽¹⁶⁾ didi. Eyle diyüp atını depdi. Meydānuñ ortasına vardı. Çaḡırup ⁽¹⁷⁾ eyitdi ki: “İy ‘aḳlı yoḳ ṭāyife! Bilüñ ki Ḥālid ibni

⁶⁶² maḥkem

⁶⁶³ eytdi

⁶⁶⁴ eytdi

Şemmās'em ki ⁽¹⁸⁾ erlikile cihānda ad çıkarmışam. İşbu tūran kardaşum oğlu Deffāfe'dür ⁽¹⁹⁾ ki 'ālemūñ şāhib-kırānıdur. Sizi esirgedüğinden beni viribidi ⁽²⁰⁾ kim size öğüt virem. Yüzünüz şuyı-y-ıla yine dönderem. Yok dirseñüz ⁽²¹⁾ başuñuzı kesüp anuñ katına iledürem.” didi ve bu ebyātı okudı: **Şi'r.** ⁽²²⁾ [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[541a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ **Rāvī eydür:** Hālid'den bu sözi işidicek 'Anter'ūñ kardaşı Māzin göm⁽⁷⁾ gök demüre ğark olup 'Anter'ūñ katında durmuşıdı. Atına mahmuz ⁽⁸⁾ urup ilerü vardı. Hālid'e eyitdi: “İy nābe-kār! Ne söylersin ⁽⁹⁾ 'ālemde erlikile biz gelmişüz ki ata binüp kılıç kuşanaldan berü ⁽¹⁰⁾ kimesneden yüz döndermişüz. Niçün lāf urırsın. Eriseñ gel berü ⁽¹¹⁾ ceng idelüm.” didi ve bu ebyātı inşād itdi: **Şi'r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ **Rāvī eydür:** Hālid bu sözi işidicek kaķıdı. Süñüsini ⁽¹⁷⁾ çevürüp Māzin'e hamle kıldı. Māzin daķı anuñ hamlesini şavurdı. ⁽¹⁸⁾ Biraz vakt birbiri-y-ile ceng itdiler. Āķir Māzin ğayret eyledi. Hālid'e ⁽¹⁹⁾ bir süñü havāle kıldı. Hālid kendüyi divşürince Māzin anı sağ ⁽²⁰⁾ koltuğında eyle şańdı kim süñünüñ ucu şolında çıkup ⁽²¹⁾ yüzi üzerine yire yıkıldı. Deffāfe anı görüp āh eyledi. Kaķıduğundan ⁽²²⁾ cihān gözine görünmez oldu. Hışmıla irişüp Māzin'e hamle ⁽²³⁾ kıldı ve bu ebyātı inşād itdi: **Şi'r. [541b]** ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir.] **Rāvī eydür:** ⁽⁴⁾ Māzin daķı buña muķābil olup şi'rine bu ebyātıla cevāb virdi: **Şi'r.** ⁽⁵⁾ [Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽¹¹⁾ **Rāvī eydür:** Andan birbiri-y-ile uğraşup ğayli ceng itdiler. Āķir Defāfe fırsat ⁽¹²⁾ bulup Māzin'i süñü ile eyle urdı kim yalmanı gögsinden geçüp ⁽¹³⁾ yağrınında çıkdı. Ol demde Deffāfe bir Dāvūdī zirih geymiş idi ⁽¹⁴⁾ ve başına 'ādī ışık komışıdı. Biline bir kıızıl altunıla muraşsa' kılıç ⁽¹⁵⁾ kuşanmışıdı. Bir hāş ata binerdi ki adına Haţţār dirleridi. 'Arab ⁽¹⁶⁾ diyārında bir daķı mişli yoğıdı. 'Anter bu heybetile Deffāfe'yi göricek ⁽¹⁷⁾ bildi ve kardaşınıñ öldüğine içi yandı. Kaķıduğundan ne ideceğini ⁽¹⁸⁾ bilmezdi. Atına mahmuz urup ilerü yürirdi, bu ebyātı inşād itdi: **Şi'r.** ⁽¹⁹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾

Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [542a] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ **Rāvī eydür:** Deffāfe¹ye bir süñü havāle kıldı ve bu ebyātı okudı: **Şîr.** ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [542b] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir.] ⁽⁴⁾ **Rāvī eydür:** Deffāfe ‘Anter¹üñ süñüsini şavdı. Ol dahı ‘Anter¹e hamle ⁽⁵⁾ kıldı. İki ejderhā ol meydānda kaķımış arslan gibi dutuşdılar. Kılıcıla ⁽⁶⁾ ve süñüyile ve gürzile aķşam olunca dögişdiler. Birbirine hıç zafer ⁽⁷⁾ bulmadılar. ‘Anter ol hınde kerem olup bu ebyātı okurdı: **Şîr.** ⁽⁸⁾ [Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] ⁽¹³⁾ **Rāvī eydür:** Andan Deffāfe eyitdi: “İy ‘Anter! Aķşam oldu. Bugün elümden ⁽¹⁴⁾ cān kurtarduñ. Var bu gice rāhat ol irte yine seni bulam.” didi. ⁽¹⁵⁾ ‘Anter eyitdi: “İy aķmak! Ne söylersin gice kara, ben kara, atum kara. Gice bendendür, ⁽¹⁶⁾ ben gicedenem. Pes niçün gice içinde ceng itmeyem. ‘Ālemi yaradan Allāh ⁽¹⁷⁾ haķķı-y-içün kardaşumuñ kanını senden almayınca bu meydāndan dönüşüm yokdur. ⁽¹⁸⁾ Eger sen yorulduñısa atıñdan in. Ben dahı ineyin. Bu gice meydān ⁽¹⁹⁾ içinde yatalum irte yine ceng idevüz.” didi. Deffāfe ‘Anter¹üñ sözünü ‘acebledi. ⁽²⁰⁾ “Eyle olsun.” diyüben atından indi. ‘Anter dahı indi. İrteye dek birbirine ⁽²¹⁾ karşı süñülerin tayanuben tırdılar. Şabāh olacak yine atlarına binüp ceng ⁽²²⁾ itmege meşgöl oldılar. Gün öyle yirine varınca kıatı ceng itdiler. Ammā ⁽²³⁾ gün ıssısından şusuz buñaldılar. Ol hāde ‘Anter ğayrete geldi. [543a] ⁽¹⁾ El urup kılıcını çekdi. Üzengü üstine tıruben Deffāfe¹(y)i depere eyle ⁽²⁾ çaldı ki kuşağına deĝin iki pāre eyledi. ‘Anter kavmi anı görüp ⁽³⁾ taķşın kıldılar. Deffāfe halkı āh idüp yaķalarını yırtđılar. Ħassān ibni ⁽⁴⁾ Şābit¹e eyitdiler: “İy şüm kademlū ve naķs tāl¹ilū kişi! Dahı ne hālile ⁽⁵⁾ oturursın ki senüñ ucuñdan bizüm serverümüz helāk oldu. ⁽⁶⁾ İlerü yüriseñ haķmuña cevāb virseñe.” didiler. Ħassān anlaruñ sözinden ⁽⁷⁾ korkdı ki

kendüyi öldüreler. Ya ‘Anter'üñ eline vireler diyü üşendi. ⁽⁸⁾ Çār u nāçār süñüsin çevürüp ‘Anter'e karşı yürüdi ve bu ebyâtı ⁽⁹⁾ okudu: **Şî'r**. [Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür**: ‘Anter Ḥassān'ı göricek “Hoş geldün iy ‘Arab bahādurı!” ⁽¹⁶⁾ diyüben ilerü vardı. Süñüyle Ḥassān'ıñ dahı eyle urdı kim süñü ⁽¹⁷⁾ bir yanında çıkdı. Ol kavm Ḥassān'ıñ dahı öldüğün görüben girī ⁽¹⁸⁾ kıldılar. Ol deryā gibi leşker bir aradan ‘Anter'üñ üstine hamle ⁽¹⁹⁾ itdiler. İki çeri birbirine sıl gibi koyuldılar. Bir zamān ‘azīm ⁽²⁰⁾ ceng oldu. Āḥir ol ḥalk ‘Anter elinde zebūn oluban kaçdılar. ⁽²¹⁾ Evlerini vü mällarını yirinde kodılar. Her birisi cān kayusunda bir tarafı ⁽²²⁾ dutdı. Benī ‘Abs ardlarına düşüp aḥşam olunca kovdılar. Kimin ⁽²³⁾ kırdılar ve kimini esīr itdiler. Mällarını yağma idüp ‘avretlerini **[543b]** ⁽¹⁾ ve oğlanlarını esīr kıldılar. Andan ‘Anter irişüp Şeybūb'ı dahı bendden ⁽²⁾ kurtardı. Çünkü ol iş bitdi. Māzin'üñ ölüsün getürdiler. ⁽³⁾ Sa‘dī⁶⁶⁵ tağında defn itdiler. Ol esīr olan ḥalkuñ niçesini üstine ⁽⁴⁾ boğazladılar. Andan yüz aklığı-y-ıla evlerine geldiler. Melik Qays üç menzil ⁽⁵⁾ yir ‘Anter'e karşı çıkdı. Māzin içün çok ağladı. Andan soñra bir yıl ⁽⁶⁾ temām hīç düşmen belürmedi. Şavaş ve ceng unudıldı. Her kişi kendü ⁽⁷⁾ ḥālinde zevke ve ‘işrete meşgūl oldu. Bir gün ‘Anter'üñ aşḥābı ⁽⁸⁾ cem‘ olup ‘Anter'e geldiler, eyitdiler: “Yā ebe'l-fevāris! Aşḥābuñ açlıktan ⁽⁹⁾ buñaldı. Hīç bir tarafa gāzāya gitmege kaşd eylemezsin ki varavuz. ⁽¹⁰⁾ Māl ve rızq taḥşīl idevüz.” didiler. ‘Anter eyitdi: “Eger ‘Urve bile olaydı ⁽¹¹⁾ sizüñile nireye dirseñüz giderdüm. Çünkü ‘Urve öldi. Ayruḳ ⁽¹²⁾ benüm gāzāya binmege şafām kalmadı.” döndi. Andan ‘Urve'yi añup biraz ağladı ⁽¹³⁾ ve bu ebyâtı inşād itdi: **Şî'r**. ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[544a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ **Rāvī eydür**: Bir gün ‘Anter'üñ oğlu Meysere birkaç yārenleri[yi]le avlanı ⁽⁷⁾ çıkmışdı. ‘Arab kabīleleri arasında

⁶⁶⁵ Su‘dā

yürürdi. Umardı kim bir şikāra ⁽⁸⁾ tuş ola. İttifāk bir yire yitişdi, gördi kim bir gelin başdan ayağa ⁽⁹⁾ altuna ve incüye müstağrak olmuş. Yanınca kırk deve yüki cihāz çekilür. ⁽¹⁰⁾ İki yüz kırk ‘Arab yigitleri müretteb yarağıla ol kızuñ ardınca ve önince ⁽¹¹⁾ giderler. Süñüyle ve kılıçları-y-ıla birbiri-y-ile oynarlar. Meger ol kız ⁽¹²⁾ Melcem bin Hanzale'nüñ kızı-y-ıdı ki Ziyād ibni Ekkālū'l-Ekbād'a virilmişidi. Aña ⁽¹³⁾ iltürlerdi. Melcem'üñ oğlu dağı ol kızıla bile giderdi. Çünkü Meysere gelini ⁽¹⁴⁾ gördi ve bilesindeki cihāza nażar kıldı. Bildi ki bir ulu kişinüñ kıızıdur. ⁽¹⁵⁾ ‘Arab beglerinden birine virilmişdür. Yoldaşlarına eyitdi: “Yārenler şunuñ gibi ⁽¹⁶⁾ avı elden çıkarmak erlik olmaya. Siz ardumca gelüñ.” didi ve atını depüp ⁽¹⁷⁾ ilerü yürüdi. Çağırup eyitdi ki: “İy kavm! Bilüñ ki ben ‘Anter oğlu Meysere'yem. ⁽¹⁸⁾ Dilerseñüz ki elümden selāmet kırtılasız. Gelinden ve mālından el ⁽¹⁹⁾ çeküñ.” didi. Eyle diyüp kılıcını çekdi. İrişüp gelin devesin yiden kulu ⁽²⁰⁾ depere çaldı. İki pāre eyledi. Anı göricek Melcem'üñ oğlu Meysere'ye muķābil ⁽²¹⁾ oldu. Meysere süñüyle anı dağı depeledi. Andan kalan ‘Arab'a hamle kıldı. ⁽²²⁾ Cemī'isi Meysere'nüñ heybetinden tārūmār olup kaçdılar. Gelini ve mālı yirinde ⁽²³⁾ kodılar. Meysere ol hāle şāz oldu. Cihāzıla gelini alup evlerine geldi. **[544b]** ⁽¹⁾ Bu yaña ol şınup kaçan halk irişüp Melcem'e vāķi‘ olan hālī bildürdiler ve oğlunuñ ⁽²⁾ öldüğünü haber virdiler. Melcem ol sözi işidicek āh eyledi. Tīz güyegüsi ⁽³⁾ Ziyād ibni Ekkālū'l-Ekbād'a nāme gönderdi ve hāl ne olduğunu bildürdi. Ziyād ⁽⁴⁾ dağı diyār-ı Yemen'de ne kadar ‘Arab varısa divşürdi. Fi'l-cümle otuz biş biñ ⁽⁵⁾ atı vü kendü tonlu ad çıkarmış bahādur yigidle Melcem'üñ kıtına geldi. ⁽⁶⁾ Melcem dağı leşkerini hāzır kıldı. Hışm u kīnile⁶⁶⁶ ve hisābsuz leşkerile ⁽⁷⁾ Benī ‘Abs'den kīnin almağa ve kızların kırtarmağa gitdiler. Bir gün Melik ⁽⁸⁾ Kays bu işden āgāh oldu. Üstine ağır leşker geldüğünü işitdi. ⁽⁹⁾ Kıatı perīşān olup yirinden kırdı. ‘Anter'üñ evine vardı, eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! ⁽¹⁰⁾ Görür misin ki Meysere bizi ne belāya uğratdı. Üş üstümüze yir götürmez ⁽¹¹⁾ leşker

⁶⁶⁶ Hışm u ve kīnile

gelidurur. Bizüm halkumuz anlara kaçan cevāb virür. Bunuñ çaresi oldur ⁽¹²⁾ ki cemī cihazı-y-ıla kızı baña ışmarlayasın ki yine atasına gönderem. Ola kim ⁽¹³⁾ bu tedbīrile bu kaçāyı üzerümüzden şavam.” didi. ‘Anter Melik Qays'uñ sözine ⁽¹⁴⁾ güldi, eyitdi: “İy Melik! Ne söylersin. Vallāhi eger dünyā tolusı leşker ⁽¹⁵⁾ gelse oğlum getürdüğü develerüñ bir kılını isteseler virmeyem. Bu ne sözdür ki ⁽¹⁶⁾ baña söylersin.” didi. Melik Qays ‘Anter'üñ eyle didüğine ve sözini qabül ⁽¹⁷⁾ itmedüğine melül oldu. Durup yine evine geldi. Benī ‘Abs'üñ ulularını ⁽¹⁸⁾ qatına okudı. Gelen leřkerüñ anlara haberin söyledi, eyitdiler kim: “İy melik! ⁽¹⁹⁾ Bunca leşker bizüm üstümüze geldüğine sebep nedür?” Qays eyitdi: “Sebeb ⁽²⁰⁾ ‘Anter'dür ve dağı oğı Meysere'dür. Mādām ki ol bizümiledür. Bize bunuñ gibi ⁽²¹⁾ belālar eksük olacağ degüldür. Meger kim başum alam bir tarafa gidem. Bu diyārı ⁽²²⁾ ‘Anter'ile oğına qoyam.” didi. Qays'uñ bu sözini ‘Anter'e ışıtdürdiler. ⁽²³⁾ ‘Anter aña qatı melül oldu. Hātūnı ‘Able'ye eyitdi: “İy ‘emmüm kız! Qays'uñ [545a] ⁽¹⁾ sözünü ışıdır misin ki ben aña ne eylükler itdüm. Adını ⁽²⁾ ‘ālemde nice yüceltdüm. Ol benüm haqqumda neler söyler.” didi. Hātūn eyitdi.⁶⁶⁷ ⁽³⁾ İy server! Gel bu diyārdan göçelüm, gidelüm. Vilāyetini Melik Qays'a qoyalum ⁽⁴⁾ ki senüñ qadrüñi bilsünler.” didi. ‘Anter eyitdi⁶⁶⁸: “Belī gidelüm eved şimdi ⁽⁵⁾ gidicek bizi düşmenden qorqdı, gitdi şanurlar. Gelen düşmeni bunlaruñ üstinden ⁽⁶⁾ şavalum. Andan řoñra göçelüm. řām tarafına gidelüm.” didi. Pes ‘emmüsi oğlanların ⁽⁷⁾ ve cümle kendüye müte‘allıq kişileri qatına okudı, eyitdi ki: “Üstümüze ⁽⁸⁾ řarp düşmen gelür. Bizi seven dōstlara ve yārenlere haber kıluñ, hāzır olsunlar.” ⁽⁹⁾ didi. ‘Anter bu sözdeyiken Melik Qays geldi, eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! ⁽¹⁰⁾ Düşmen çerisi bī-nihāyetdür dirler. Biz aña tākāt getürecekleyn degülüz. Çāre ⁽¹¹⁾ nedür?” ‘Anter eyitdi: “İy melik! Düşmenden üřenüriseñ ve gāvğadan qaçarsañ ⁽¹²⁾ var sen qavmüñile bir yaña ırıl git. Ben düşmene qarşı tırayın. Ya budur ki ⁽¹³⁾ düşmene cevāb virem. Bu belāyı sizüñ üstünüzden giderem veyāhız ⁽¹⁴⁾ bu cengde

⁶⁶⁷ eytdi

⁶⁶⁸ eytdi

ölem. Benüm zahmetümden kurtulasız. Ben öldüğümden şöñra rāḥat ⁽¹⁵⁾ olup kendü bildüğünüz işleyesiz.” didi. Qays eyitdi: “İy server! Gelen ⁽¹⁶⁾ düşmen baña gelür. Ben kıanda gitsem gerek. Çāresi oldur ki arқа bir idüp ⁽¹⁷⁾ düşmene tıravuz ve başumuza ne yazıldı-y-ısa görevüz.” didi. Andan Qays dağı ⁽¹⁸⁾ leşkerini divşürdi. Yarağa girüp vaktine ḥāzır oldu. ‘Anter dağı Şeybüb'ıla ⁽¹⁹⁾ çeriyi ol leşkere cāsūsıḡa gönderdi. Birkaç günden şöñra geldiler, ⁽²⁰⁾ ‘Anter'e eyitdiler: “Gelen bir leşkerdür ki yir gök götürmez ve çoklığı dilile ⁽²¹⁾ vaşf olunmaz. Üş geldi yitişdi.” didiler. Eyle diyicek ‘Anter oğı Meysere'ye ⁽²²⁾ bağıdı ve eyitdi: “İy oğı! Yoldaşlarıñdan yüz yigit al ve sen bizüm gözçümüz ⁽²³⁾ karavulumuz ol. Her kaçan düşmene buluşsan anlardan kılıcuñı dirīğ itme.” [545b] ⁽¹⁾ didi. Meysere tiz yirinden tırdı. Yüz bahādur yigidile binüp düşmene karşı gitdi. ⁽²⁾ Aḡşama yakın olıcağ Melcem leşkerinüñ karavulına buluşdu ki dört yüz ⁽³⁾ kişı-y-idi. İki şanmayup ol dört yüz ere ḡamle kıldı. Ol leşkerüñ pehlevānı ⁽⁴⁾ Meysere'ye muḡābil oldu. Meysere bir ḡarbıla anı yıḡup başını kesdi ve kıalan ⁽⁵⁾ yoldaşlarını dağı şıyup tārūmār itdi. Niçesini esir eyleyüp mālını ve yarağını ⁽⁶⁾ alup atası kıatına geldi. Şınan leşker kaçup Melcem'üñ üstine düşdi. Melcem ⁽⁷⁾ ol ḡāl göricek kaçıldı. Hışmıla ol gice gitdi. İrtesi şabāḡ ‘Anter'üñ kıavmi ⁽⁸⁾ üstine çıka geldi. Tağlar ve şahrālar leşkerile tıldı. Melik Qays ol ḡālī ⁽⁹⁾ göricek üşendi. ‘Anter eyitdi: “İy melik! Bu leşkerden kıorğıduñısa ben ⁽¹⁰⁾ bu kıadar düşmenden kıayırmazam. Beni kıavmümile kıo. Bunlarıñla bir iş idem. Sen fāriğ ⁽¹¹⁾ ol.” didi. Bu kıarafdan Melik Melcem şafları düzdi ve ālāyları bağıladı. İḡrīf bin ⁽¹²⁾ Müte’ahhib on biñ kişı-y-ile leşkerüñ şol kıolında kıodı. Sağ kıolını ⁽¹³⁾ Ziyād bin Ekkālū'l-Ekbād'a ışmarladı. Kıarḡu‘ ibnü'l-Yerḡu‘ı yigirmi biñ ḡāzır ⁽¹⁴⁾ erile çerinüñ göğsinde kıodı. Bākī leşker iki kıarafa seplimişdi. Benī ‘Abs dağı ⁽¹⁵⁾ aña göre ālāylar düzdiler. Kıalb ü cenāḡ bezediler. ‘Anter ibni Şeddād ve oğı Meysere ⁽¹⁶⁾ ve dağı Feyyāz ve Sābık u Lāḡık ve Behīc ibni Ḥāzım ve Esed ibni Mācid ve Haḡḡāl'ı ⁽¹⁷⁾ ve Ebū'l-Ahvāl bu serverler leşkerüñ ön şaffına çıkup durdılar. Andan ‘Anter ⁽¹⁸⁾ atını

depüp meydāna çıkdı. İki leşkerüñ orta yirinde durdı ve çağırıp eyitdi ⁽¹⁹⁾ ki: “İy kavm! Bilen bilsün ve bilmeyen işitsün ki ben ol başlar kesici ve cigerler ⁽²⁰⁾ yakıcı ‘Anter bin Şeddād'am! Kendüye inanur er yigit varısa gelsün berü ceng ⁽²¹⁾ idelüm.” didi. ‘Anter'üñ heybetinden Melcem leşkeri atlarınıñ eyerlerine sindiler. ⁽²²⁾ Kimesne çıkup ‘Anter'e muķābil olmadı. ‘Anter gördi ki kendüye kimse ⁽²³⁾ gelmez süñüsini çevürdi. Leşkerüñ kâh sağına ve kâh şolına ve kâh қalbe [546a] ⁽¹⁾ hamle kıldı. Niçe bahādurları toprağa bıraқdı. Andan yine meydān ortasına geldi. ⁽²⁾ Tırınca қarşudan bir toz belürdi. Toz içinden Benū'ş-Şerīd'ile Benī Hāşm leşkeri ⁽³⁾ yitişdi. ‘Amr u ‘Umeyr ve Şahr ve Mālik ve Hākem ve Mu‘āviye ve Düreyd ibni Şimma⁶⁶⁹ ve Dişār ibni ⁽⁴⁾ Davқ ve Hāfāf bin Nedbe. Bu pehlevānlar leşkerüñ öñince geldiler. Anlaruñ ‘aқabince ⁽⁵⁾ Benī Hımyer⁶⁷⁰ hālkı-y-ıla Zū'l-hımār irişdi. Yakın gelicek bu server ilerü yürüyüp ⁽⁶⁾ ‘Anter'ile görüşdiler. ‘Anter anlaruñ ol hāletde geldüklerine şāz oldu. Sübey⁽⁷⁾ eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! İşitdük ki Yemen ‘Arabları senüñile ceng itmege gelmiş. Biz dağı ⁽⁸⁾ saña yardım itmege geldük.” didi. ‘Anter ve Melik Қays şāz olup anlara du‘ā ⁽⁹⁾ itdiler. Bu yaña Melcem gördi ki leşkerinden ‘Anter'e harīf olur kimesne yok, eyitdi: ⁽¹⁰⁾ “İy kavm! Mādām ki bu қара қul Benī ‘Abs'iledür. Bir bir ceng itmekden aña çāre ⁽¹¹⁾ yoқdur. Aşl budur ki bir aradan bunca leşker hamle kılasız. ‘Ālemi düşmenüñ ⁽¹²⁾ gözlerine țar gösteresiz.” didi. Melik Melcem bu sözi diyince қarşudan bir toz belürdi. ⁽¹³⁾ Varduğınca toz ulaldı ve yüceldi. Yakın gelürek yil tozı götürdi. Toz ⁽¹⁴⁾ içinden yidi biñ er yigidile ‘Āmir ibnü'l-Ṭufeyl ve Ğaşm bin Mālik ve Mülā‘ibü'l-Esinne ⁽¹⁵⁾ ve Aḥvaş bin Ca‘fer yitişdi. Melcem leşkeri anı görüp müteḥayyir oldılar ve bu ⁽¹⁶⁾ țarafda Melcem leşkeri seksen biñ kişı-y-ile kılıçlar çeküp Benī ‘Abs leşkerine hamle ⁽¹⁷⁾ kıldılar. Benī ‘Abs, Melcem çerisinüñ қatında şol қара şığırdağı aқ beñe beñzerdi. ⁽¹⁸⁾ Bu țarafdan ‘Anter dağı oğı-y-ıla ve pehlevānları-y-ıla kılıç çeküp ol deryā gibi leşkere ⁽¹⁹⁾ girdiler.

⁶⁶⁹ Şamma

⁶⁷⁰ Hāmīr

Ahşam olunca ancılayın ceng itdiler ki ılan gövdeleri götürdi. ⁽²⁰⁾ Şahra vü yazılar kesük başıla tıldı. Çünkü ahşam irişdi. Tabl u āsāyış ⁽²¹⁾ çalındı. İki leşker birbirinden ayırtlandı. Şabāh olunca her yañadan ⁽²²⁾ karavullar ve pāsubānlar yürüdi. Hemān ki şabāh oldu. İki leşker yine at ⁽²³⁾ arkasına geldi. ‘Anter bin Şeddād at depüp meydāna girdi ve Melcem leşkerinden [546b] ⁽¹⁾ ceng itmege er diledi kim geldi-y-ise birer darbıla yıkdı. Andan çağırup eyitdi ki: “İy ⁽²⁾ Melcem! Baña gönderürseñ pehlevān gönder. Bu günāhsuz miskinleri kırdurup nidersin?” ⁽³⁾ didi. Eyle diyince ‘İtrīf ibni Mūteāhib ki yaluñuz biñ ere deperdi. Biribiri ⁽⁴⁾ üzerine üç kat cebe geydi ve sūñüsini çevürüp ‘Anter'e hamle kıldı. ‘Anter anuñ ⁽⁵⁾ hamlesini şavdı. Biraz vakt birbiri-y-ile ceng itdiler. Şöyle ki iki leşker anlaruñ ⁽⁶⁾ cengine hayrān kaldılar. Āhir ‘Anter bin Şeddād hışmıla kılıcını çekdi. Üzengü başup ‘İtrīf'üñ ⁽⁷⁾ üzerine geldi ve depere eyle çaldı kim tā gögsine degin iki dilindi. Anı göricek ⁽⁸⁾ Melcem leşkeri bi'l-küllıye ‘Anter'üñ üstine hücüm kıldılar. ‘Anter dağı hamle kıluñ ⁽⁹⁾ diyü kavmine işāret eyledi. Cibe yiñinden bir kolını çıkarıdı. ‘Alem dibini gözetdi ⁽¹⁰⁾ yürüdi. Şafları bozup ālāyları birbirine urdı. İrişüp ‘alem-dārı iki pāre ⁽¹¹⁾ eyledi ve bir darbıla Melik Melcem'i öldürdi. Ziyād ibni Ekkālū'l- Ekbād diledi kim ⁽¹²⁾ kaça. Ecel yıl gibi ardından irişdi. Arkasından bir sūñüyi eyle urdı kim ⁽¹³⁾ ucı gögsinde çıkdı. Çünkü ol leşkerüñ başları düşdi. Cemī'isini ⁽¹⁴⁾ baş kayusu oldu. Her birisi şınup bir tarafa kaçdılar. Benī ‘Abs yine manşūr ve muzaffer ⁽¹⁵⁾ oldılar ve ‘Anter'üñ erligine āferīn kıldılar. Ol leşkerüñ mālını yağma idüp ⁽¹⁶⁾ her kişi mālā ve gence müstağrak oldılar. Çünkü düşmen işi temām oldu. ‘Anter ⁽¹⁷⁾ eyitdi: “İy kavm! Bunca zamāndur ki benüm ucumdan rāhat görmedüñüz cengden ⁽¹⁸⁾ ve şavaşdan hālī olmaduñuz. Dilerem ki ben bu diyārı terk eyleyem. Tā ki şimdiden ⁽¹⁹⁾ girü kendü hālūñüzde rāhat olasız.” didi. Benī ‘Abs ‘Anter'den bu sözi işidicek ⁽²⁰⁾ ağlaşdılar. “Biz ol günü görmeyelüm ki sensüz olavuz yā ‘Anter!” didiler. ‘Anter eyitdi: ⁽²¹⁾ “Anuñ haqqı-y-içün ki ‘ālemi yokdan var eyledi. Gizlüyi ve āşikāreyi bilicüydür. Elbette ⁽²²⁾ göçüp Şām'a gitsem

gerek.” didi. Andan Zeyd bin ‘Urve'nün yüzine bakdı, eyitdi: “İy Zeyd! ⁽²³⁾ Eger kavmünden incündüñise gel. Sen dahı ta'allukātuñı al. Benümile git ki [547a] ⁽¹⁾ çokdan kardeşum Melik Hāris ibni Ğassānī'yı göresüm gelmişdür. Anuñ katına giderem.” ⁽²⁾ Didi ve oğlu Meysere'yı yirinde kodı. Meysere eyitdi: “Yā mevlā! Benüm suçum nedür ki ⁽³⁾ alup bile gitmezsin?” didi. ‘Anter eyitdi: “Oğlum seni anuñiçün alup gitmezem ki kabīlemüz ⁽⁴⁾ igen dahı ışuz qalmaya. ‘Arab'ıñ şeyātini bunları kolayısnmayalar. Sen bunda qalıcaq ⁽⁵⁾ benüm gitdügüm belürmez.” didi. Pes buyurdı, ‘Anter'üñ hademi vü haşemi evleri göçürdiler. ⁽⁶⁾ Atları ve develeri māl u gencile yükletdiler. Yaşıl ve kızıl ‘alemler çözdiler. ‘Aẓīm şevketile ⁽⁷⁾ Şām yolını dutuben gitdiler. ‘Anter ol h̄inde bu ebyātı okudı: **Şİ‘R.** ⁽⁸⁾ [Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [547b] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽⁵⁾ **Rāwī eydür:** Melik Qays ‘Anter'üñ gitdüğünü işidicek katı melül oldı. ⁽⁶⁾ Çok ağladı. Qaşd itdi ki yitüp ‘Anter'i yalvarmağıla yine döndereydi. ⁽⁷⁾ Rebī'ile ‘Amāre komadılar, eyitdiler: “İy melik! Niçün melül olursın biz saña ⁽⁸⁾ yitmiyivüz. Anuñ yardımına bizüm ne ihtiyācumuz var. Bunca belālar bize anuñ ucındandur. ⁽⁹⁾ Kimesne dahı dirilüp biz anı öldürmelü idük. Qo h̄iç melül olma anuñ naḥs ⁽¹⁰⁾ yüzini görmemek dahı sa‘ādetdür.” didiler. Bu sözlerle Melik Qays'ı eglediler. Bu yaña ⁽¹¹⁾ Düreyd ibnü'l-Şimma⁶⁷¹ ve Sübeyc ibnü'l-Hāris'i ve ‘Āmir ibnü'l-Ṭufeyl ve dahı ol pehlevānlar ki ⁽¹²⁾ ‘Anter'e yardıma gelmişlerdi. ‘Anter'i Arz-ı Şerebbe'den⁶⁷² añarı bir niçe menzil ⁽¹³⁾ gönderdiler. Ol aradan ‘Anter'ile esenleşüp kendü vilāyetlerine gitdiler. ‘Anter ⁽¹⁴⁾ tā şuña degin gitdi kim Şām serḥaddine yakın yirde Qalamun dirlerdi bir otlu ⁽¹⁵⁾ ve şulu çayır varıdı. Aña yitişdi buyurdı. Ol arada birkaç gün dinlenmekiçün ⁽¹⁶⁾ qondılar. Andan kardeşi Şeybüb Dımışk'a viribidi ki vara, hāl

⁶⁷¹ Şamma

⁶⁷² Şerbe

nedür bile. Hem ⁽¹⁷⁾ Melik Hāriş'e 'Anter'ün geldügin bildüre. Şeybüb yirinden tırdı. Oğlı ⁽¹⁸⁾ Huzrūf'ı bile aldı. Cān atup Dımışk'a geldi. Gördi ki Dımışk'ün ⁽¹⁹⁾ kapuları bağlanmış şehriñ dervāzeleri feryāz u fiğānla tölmiş. Şeybüb ⁽²⁰⁾ ol hāli 'acebledi. Dört yaña gezerek bir kişi bulup şordı eyitdi: "İy kişi! ⁽²¹⁾ İşbu feryāzlar kimüñiçündür." didi. Ol kişi eyitdi: "Pāzişāhumuz Melik Hāriş ⁽²²⁾ ibni Vehhāb'ı bugün öldürdiler. Bu yaslar külli anuñiçündür." dirdi. Melik Hāriş'ün ⁽²³⁾ öldüğine sebep oldı kim 'Arab kabīlelerinden dāyima aña hārāc gelürdi. [548a] ⁽¹⁾ Meger 'emmüsi oğlanlarından birkaçı aña 'āşī oldılar. Hārāc mālını Hāriş'den men' ⁽²⁾ itdiler. Melik Hāriş'ün bir 'emmüsi oğlı varıdı. Lebīz dirlerdi. Katı ⁽³⁾ bahādur kişi idi. Melik Hāriş'i ol Lebīd yüz kişi-y-ile Benī Tenūh kabīlesinün ⁽⁴⁾ hārācın almağa gönderdi. Lebīd emīrāne tönler geyüp ol kavme geldi. ⁽⁵⁾ Kavm Lebīd'e 'izzet kıldılar. Getürüp bir hoş yire kondurdılar. Üç gün ⁽⁶⁾ konuklık itdiler. Üç günden soñra hārāc mālını divşürüp niçe develere ⁽⁷⁾ yükletdiler ve Lebīd'e ısmarladılar. Lebīd ol kadar māl alup gidicek Benī Tenūh'den ⁽⁸⁾ bir niçe kişi ittifāk itdiler ki ol mālı Lebīd'den alalar. Pes yarağa girüp ⁽⁹⁾ üç yüz kişi oldılar. Yol üstinde bir yire buşuya girdiler. Lebīd geldüginleyin ⁽¹⁰⁾ arkurı çıkdılar. Lebīd'i öldürdiler ve kavminün niçesin kırdılar ve ol mālı ⁽¹¹⁾ alup yine döndiler. Ol kavmden kırtılanları Hāriş'ün 'āmillerine haber ⁽¹²⁾ itdiler. Niçe kişi atlanup ol halkuñ ardından yitdiler. Çoğını kırdılar. Mālı ⁽¹³⁾ alup Hāriş'e geldiler. Vāki' olan hāli Hāriş'e bildürdiler. Hāriş'i Lebīd'ün ⁽¹⁴⁾ öldüğine katı acıdı ve çok ağladı. Meger Hāriş'ün katında Benī Tenūh'den iki ⁽¹⁵⁾ kardaş varıdı ki Hāriş katında iken mu'teber kişiler idi. Birinün adına ⁽¹⁶⁾ Mālik dirlerdi ve birine Semmāk eydürlerdi. Hāriş'i Lebīd'ün öldügin işidicek ⁽¹⁷⁾ ol iki kardaşı dutdı, eyitdi: "Sizün 'emmünüz oğlanları benüm 'emmüm oğlını ⁽¹⁸⁾ öldürdi. Ben anuñ kanını sizden aluram. İküñüzi dahı Lebīd için öldürürem." ⁽¹⁹⁾ didi. Anlar ağladılar, eyitdiler: "İy melik! Bunca zamāndur ki biz senün ⁽²⁰⁾ katuñdavuz. Bu hālden āgāhumuz yok. Niçün bizi nā-hāk yire öldürürsin,

anumuza ⁽²¹⁾ girürsin.” didiler. Nie ki alayup zārılık itdiler. Hī fāyide itmedi. Hārīs eyitdi: ⁽²²⁾ “Alamauñ fāyidesi yok. Elbette öldürürem eved un böyle dırsız. İkiñüzüñ ⁽²³⁾ arasında ur‘a bırauñ. ur‘a anıñuzda ıarsa anı öldürem. Biriñüzü [548b] ⁽¹⁾ āzād eyleyem.” didi. Pes nāār olup iki ardeş ur‘a bıradılar. ur‘a Semmāk üzerine ⁽²⁾ ıdı. Semmāk gördi ki ölür ok aladı. ardeşi Mālīk'e ok vaşiyet eyledi, ⁽³⁾ eyitdi: “İy ardeş! Varup anama benden selām idesin. Beni Melik Hārīs nā-a ⁽⁴⁾ yire nice öldürdüin diyesin.” didi. Mālīk ardaşının aladuına özi göyündi. ⁽⁵⁾ Melik Hārīs'e eyitdi: “İy melik! Gel kerem eyle. Semmāk'ı āzād eyle. Beni anuñ yirine ⁽⁶⁾ öldür.” didi. Hārīs eyitdi: “Ben kimesne ulm itmezem, ur‘a kimde ıdı-y-ısa anı ⁽⁷⁾ öldürürem. Ayruın öldürmezem.” didi. Pes buyurdi bir ılı getürdiler. Kendü eli-y-ile ⁽⁸⁾ Semmāk'ı öldürdi ve Mālīk'i āzād eyleyüp destür virdi. Mālīk derd u asretile ⁽⁹⁾ ilīmine gitdi. Gelüp anasına Semmāk'ıñ hālını ve ne vechile öldüğünü aber virdi. ⁽¹⁰⁾ Anası āh eyleyüp yüzini yırtdı ve bu mersiyiye(y)i inşād itdi: **Şi‘r.** ⁽¹¹⁾ [Arapa şiiir ⁽¹²⁾ Arapa şiiir ⁽¹³⁾ Arapa şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapa şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapa şiiir ⁽¹⁵⁾ Arapa şiiir ⁽¹⁶⁾ Arapa şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapa şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapa şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapa şiiir ⁽²⁰⁾ Arapa şiiir ⁽²¹⁾ Arapa şiiir ⁽²²⁾ Arapa şiiir ⁽²³⁾ Arapa şiiir [549a] ⁽¹⁾ Arapa şiiir ⁽²⁾ Arapa şiiir ⁽³⁾ Arapa şiiir ⁽⁴⁾ Arapa şiiir.] ⁽⁵⁾ **Rāvī eydür:** avmi vü abīlesi Semmāk iun yas itdiler. Bunuñ üstine ayli ⁽⁶⁾ zamān gedı. Semmāk'ıñ anası alamadan ālī olmazdı ve bir sā‘at gözinüñ ⁽⁷⁾ yaşı dinmezdi. Bir gün Mālīk anasının āliline baup esirgedi, eyitdi: “İy ana! ⁽⁸⁾ ardaşumdan şoñra baña bu ālile dirlikden erlikile ölmek yigdür. Gel ⁽⁹⁾ alamaı o baña himmet yoldaş eyle ki varayın Melik Hārīs'i öldüreyin. ardaşumuñ ⁽¹⁰⁾ kīnini andan alayın.” didi. Anası Mālīk'e destür virdi. Mālīk bir anceri ⁽¹¹⁾ oltuına oyup şuret degüşürdi. Dımış'a geldi. Evet kendüyi kimesneye ⁽¹²⁾ bildürmege orardı. Zīrā bilürdi ki kendüyi bildüklerin{leyin} öldürürlerdi. ⁽¹³⁾ Pes hī varaca yir bulmadı. İllā şehir ucında bir meyāne varıdı. Anda ⁽¹⁴⁾ vardı ve bir alvet kūşe(y)i itiyār ıldı. Fikr eyledi ki bira gün anda ⁽¹⁵⁾

sākin ola. Tā ki Melik Ḥārīṣ'e bir vechile furşat bula. Meger ol meyḥānede ⁽¹⁶⁾ bir yigit varıdı. Hīç kimseye qarışmazdı. Dāyima göñli perīṣān şöyle ⁽¹⁷⁾ yürürdi. Mālik anuñ ḥālını ‘acebledi. Bir gün ol yigidi ḳatına oḳudı, ⁽¹⁸⁾ eyitdi: “İy yigit! Ne ḳışisin ḥālūñ nedür ki seni dāyima perīṣān görürem?” ⁽¹⁹⁾ Ol yigit eyitdi: “İy ḳişi! Nice perīṣān olmayam ki benüm bir sevgülü ḳardaşımı ⁽²⁰⁾ Melik Ḥārīṣ öldürdi ve cānumı odlara yaḳdı. Bu yirde anuñiçün ṭururam ⁽²¹⁾ ki Melik Ḥārīṣ'e bir furşat bulam, ḳardaşumuñ ḳanını andan alam.” didi. Mālik ⁽²²⁾ ol yigidi kendüyle hem-derd görüben aḡladı, eyitdi: “İy yigit! Ben ⁽²³⁾ daḡı senüñ derdüñe uğramışam. Bu zālīm benüm daḡı ḳardeşcuḡum öldürmişdür. [549b] ⁽¹⁾ Anuñiçün gelmişem ki aña bir furşat bulam. Ḳardaşumuñ kīnini andan alam. İmdi baña ⁽²⁾ senden yig yār u yoldaş yoḳdur.” didi. Meger Melik Ḥārīṣ'üñ ‘ādeti olıdı ⁽³⁾ kim Naşrānīlerüñ bayram günü olıcaḳ. Yaluñuz şehrden ḳıḳardı bir yirde ḥalvet ⁽⁴⁾ otururdi. Ḥalkuñ ḳazāyāsını kendüsi dinlerdi. Kimüñ kimde ḥaḳḳı varısa ⁽⁵⁾ alıvirürdi. İttifāḳ ol mevsüm daḡı olmaḡa yaḳın ḳalmışıdı. İkisi bile anuñ ⁽⁶⁾ üzerine ‘ahd itdiler ki bayram gün Ḥārīṣ'üñ uğrayacaḡı yirde buşuya gireler ⁽⁷⁾ geldüḡi gibi ḳıḳalar. Anı depeleyeler. Ḳünkü bayram yitişdi. Ol iki ḳişi ⁽⁸⁾ ellerine birer ḡancer alup seher vaḳtinde varup Ḥārīṣ'üñ uğrayacaḡı yolda gizlendiler. ⁽⁹⁾ Şabāḥ olıcaḳ Ḥārīṣ bayaḡı ‘ādetince atına binüp yaluñuz ol yola gitdi. ⁽¹⁰⁾ Ḳulları ıraḳdan ardınca gelürlerdi. Hemān ki ol yire geldi. Añsuzın ⁽¹¹⁾ Mālik yirinden şıḳradı. Ḥārīṣ'i ḡancerile ḳarnında urup baḡursakḳlarını yire ⁽¹²⁾ dökdi. Bir yoldaş daḡı irişüp fi'l-ḡāl boḡazladı. Dört yanından ḡalk ⁽¹³⁾ irişince Ḥārīṣ'i depelediler. Biraz zamāndan Ḥārīṣ'üñ ḳulları yitişdi. Anlaruñ ⁽¹⁴⁾ ikisini bile dutup boḡazlarından aşdılar. Ammā ne fāyide ki Ḥārīṣ helāk oldı. ⁽¹⁵⁾ Ol demidi kim şehr ḡalkı Ḥārīṣ içün yas idüp aḡlaşurlardı ki Şeybüb ⁽¹⁶⁾ yitişdi. Ḳünkü Şeybüb bu ḡikāyeti bildi. Göñli be-ḡāyet perīṣān oldı. ⁽¹⁷⁾ Ol aradan dönüp yine ‘Anter ḳatına geldi. Ḥārīṣ'e olan ḡālī ḡaber virdi. ⁽¹⁸⁾ Ḥārīṣ öldüḡine ‘Anter ḳatı acıdı. Ol aradan göçüp ta‘cīlile Dımışḳ'a ⁽¹⁹⁾ geldi. Ehl-i Dımışḳ ‘Anter geldüḡin işidiceḳ şāz

oldılar. Hāriṣ'ün⁽²⁰⁾ kızı Hālīme'ye haber itdiler. Hālīme buyurdu şehriñ ekābiri ve a'yānı 'Anter'e⁽²¹⁾ karşı çıktılar. Getürüp bir hoş serāya kondurdılar. 'Anter'ün cānı 'Able⁽²²⁾ Hālīme'nün katına girdi. Hāriṣ için çok ağladı. Hālīme anlara katı 'izzetler⁽²³⁾ itdi ve çok ni'metler viribidi. Bir ay temām Hāriṣ için yas dutdılar. [550a]⁽¹⁾ Bir aydan soñra Hālīme buyurdu. Eyvānı tonatdılar. Dükeli ulular ve begler⁽²⁾ hāzır oldılar. Andan viribiyüp 'Anter'i okudı. 'Anter⁶⁷³ için bir gümüş kürsī⁽³⁾ kodılar. Gelüp oturdu. Andan buyurdu hūn getürdiler. Hūn yinüp⁽⁴⁾ götürüldükden soñra eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Nite oldı ki bu diyāra teṣrīf⁽⁵⁾ kılduñuz? Bunca gündür ki Hāriṣ derdinden hāṭıruñı şoramaduk. Seni⁽⁶⁾ görmeklige hoz katı müştākıduk. Zīrā çok zamāndur ki görmeyüp dururduk.⁽⁷⁾ İy server! Biz bunda emīr olduğumuza sebep sensin. Eger sen olmayayduñ⁽⁸⁾ bu şehri bir gün bize komazlardı.” didi. 'Anter eyitdi: “Yā Hālīme! Allāh hāḳkı-y-içün⁽⁹⁾ ben sizi unutmazdum. İllā rūzigār baña dahı çok dürlü işler kıldı. Qardaş⁽¹⁰⁾ ve oğul acısı benüm cigerümi yaqdı. Ol sebebdan hayli vaqtdur ki gelüp⁽¹¹⁾ sizi göremedüm. Dilerem ki Huzā saña çok 'ömür vire. Mübārek ṭal'atüñden⁽¹²⁾ bizi ırağ itmeye. Ümizüm o idi kim qardaşum Hāriṣ'i sağ bulam. Şimdiden⁽¹³⁾ soñra olan 'ömri anuñıla geçürem taḳdīrde buyımıṣ aña ne çāre.” didi.⁽¹⁴⁾ Andan soñra eyitdi: “Yā Hālīme! Hīç Hāriṣ'ün kimesnesi ḳalmıṣ mıdur? Hem⁽¹⁵⁾ leşkere fitne bırağacaḳ kişi var mıdur?” Hālīme eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Hāriṣ'ün⁽¹⁶⁾ yidi yaşında bir oğlancuğı ḳalmıṣdur. Adı 'Amr'dur. 'Irāḳ beginden ḳorḳaram⁽¹⁷⁾ ki ol oğlancuğı öldüre ve bu vilāyeti bizüm elümüzden ala.” didi. 'Anter eyitdi:⁽¹⁸⁾ “İy hātūn! Çünkü ben bundayam. Hīç kimseden üşenme. Benüm adum işiden⁽¹⁹⁾ şām yöresine gelmez.” didi. Hālīme eyitdi: “Şükr ol Allāh ki seni bize beg mi⁽²⁰⁾ viribidi.” 'Anter eyitdi: “Arab ve 'Acem guşşasını ḳo. Buyur Hāriṣ'ün oğlını getürsünler⁽²¹⁾ göreyin.” didi. Pes Hālīme buyurdu, 'Amr'ı getürdiler. 'Anter anı dizi üstine⁽²²⁾ aldı. Biraz vaḳt atası Hāriṣ için ağladı. Andan 'Anter

⁶⁷³ 'Anteri

buyurdi. Cemī' a'yān-ı ⁽²³⁾ şeh̄r hāzır oldılar. 'Amr'uñ elin alup atasınuñ tahtına geçürdi. Ulu **[550b]** ⁽¹⁾ ve kiçi küllüsi 'Anter'üñ ol işine āferīn itdiler. Birkaç günden soñra Hālīme ⁽²⁾ 'Anter'üñ hātūnı serāya okudı ve ulu konuklık eyledi. Yimekden soñra buyurdi. ⁽³⁾ Bir kızıl altun taş ve bir altun ibrik ve on kız oğlan cārīye ve on dizi ⁽⁴⁾ gevher ve niçe vaqıyye müşk ü 'anber ve ağır hıl'atler getürdiler. Cemī'isini 'Able'ye ⁽⁵⁾ bağısladı. Andan 'izzetile 'Anter katına gönderdi. 'Anter anı görüp şāz ⁽⁶⁾ oldu. Andan soñra 'Anter Dımışk'da niçe gün durdı. Her iş anuñ elinden ⁽⁷⁾ biterdi ve her nesne anuñ tanışığı-y-ıla olurdu. Bir gün 'Anter serāyında otururken ⁽⁸⁾ kardeşi Şeybūb içeri girdi, eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Kapuya bir ay yüzlü ⁽⁹⁾ Rūmī kul geldi. İçeri girmek ister, buyurursañ gelsün.” didi. 'Anter ⁽¹⁰⁾ dahı destūr virdi, kul girdi. 'Anter'üñ öninde yir öpdı ve bir yeşil harīrden ⁽¹¹⁾ boğça getürüp 'Anter'üñ önüne kodı ki içinde üç altunlu ton ve üç ⁽¹²⁾ 'imāme, üç kemer kuşak varıdı ve bilesince iki altunlu süñü dahı ve iki ⁽¹³⁾ dahı hāş atlar ki 'Arab diyārında anlardan yig yoğıdı. Eyerleri ve uyanları ⁽¹⁴⁾ kızıl altunla muraşsa' idi. Anları dahı 'Anter'üñ önüne getürdi. Andan eyitdi: ⁽¹⁵⁾ “Yā ebe'l-fevāris! Hātūnumuz Hālīme size selām kıldı, eyitdi ki: “Luṭf eylesün ⁽¹⁶⁾ vilāyet karār bulup 'Amr kendüyi bilince Hārīs'üñ tahtına anlar otursun. ⁽¹⁷⁾ Kardeşi oğlı-y-içün memleketi zabt itsün.” didi. 'Anter bu sözi işidüp ⁽¹⁸⁾ kabūl kıldı. İrtesi ol fāhır tonları geyüp tahta çıkdı. Cemī' begler vezīrler ⁽¹⁹⁾ gelüp 'Anter'e selām ve du'ā itdiler. Çünkü begler cemī'isi geldi. Hācibler ü ⁽²⁰⁾ hādemler yirlü yirinde tırdı. 'Anter ayak üzerine tırup eyitdi: “İy kavm! ⁽²¹⁾ Her kimüñ Hārīs zamānında nesi varısa ben dahı müsellemler dutdum. Kimse kimseye ⁽²²⁾ zulm itmesün. Eli altındaki ra'ıyyetleri incitmesün. Her kişi kim bir kimse(y)i incide ⁽²³⁾ ya kimse haqqına tama' ide anuñ başını keserem bilmiş olsun. Bilüñ ki **[551a]** ⁽¹⁾ vilāyet Hārīs oğlı 'Amr'uñdur. Ben anuñiçün memleketi zabt iderem. Birkaç günden ⁽²⁾ anı alup Kayşer'e iledem. Andan 'alem ve sancağ berāt alam. 'Arab u 'Acem 'Amr'uñ hükmine ⁽³⁾ rām eyleyem.” didi. Cemī' begler 'Anter'e āferīn itdiler. Bu hāl

üzerine dört ay geçdi. ⁽⁴⁾ Bir gün İstanbul⁶⁷⁴ teküri Melik Kayşer'ün katına Dımışk'dan birkaç kişi ⁽⁵⁾ geldiler. Hāris'ün öldüğün Kayşer'e bildürdiler. Kayşer ol kişilere “Hāris'ün ⁽⁶⁾ kimesnesi var mıdur?” diyü şordı, eyitdiler: “İy melik! Bir oğlı kalmışdur. ⁽⁷⁾ Ammā dahı kişirekdür.” Kayşer eyitdi: “ Eyle gerekidi ki anı alup benüm katuma getürelerdi ⁽⁸⁾ ki aña teşrif virüp atasınuñ memleketini aña ışmarlayaydum. Tā ol iklīm ⁽⁹⁾ anuñ hükminde olaydı.” didi. Kayşer eyle diyicek eyitdiler: “İy melik! Hicāz'dan ⁽¹⁰⁾ ‘Anter adlu bir kişi geldi. Hāris'ün oğlını yirine beg dikdi. Cemī^c begler ⁽¹¹⁾ anuñ heybetinden kōrkdılar. Küllüsini emrine muṭī^c eyledi. Anuñ dahı fikri ⁽¹²⁾ oldur ki birkaç günden oğlancuğı alup katuña gele.” didiler. Kayşer eyitdi: “ ⁽¹³⁾ ‘Arab begleri yüz t̄ayifedür. Ne ‘aceb bir kişinuñ emrine böyle muṭī^c oldılar?” ⁽¹⁴⁾ Eyitdiler: “İy melik! ‘Anter bir kişidür ki ‘Arab'da vü ‘Acem'de vü Türk'de ve Deylem'de ad çıkarmışdur. ⁽¹⁵⁾ Cihānda aña harīf olur kimse yokdur. Küllüsi anuñ heybetinden üşenürler.”⁶⁷⁵ didiler. ⁽¹⁶⁾ Bir kişi dahı eyitdi: “İy melik! ‘Anter ol kişidür ki Kisrī ile uğraşmağa var⁽¹⁷⁾ duğumuzda ki yine döndük. Gelürken bizüm leşkerümüze hamle kıldı çerimüzi ⁽¹⁸⁾ tağıtdı ve Melik Haylecān'ı öldürdi. Az kaldı kim bu diyārı harāb kılaydı.” didi. ⁽¹⁹⁾ Kayşer eyitdi: “Bildüm dīnüm haqqı-y-içün girçek eyitdiñüz. Ben andan ve anuñ çirkin ⁽²⁰⁾ huyından ĩsā'ya şıgınuram. Eved ne olaydı ki anuñ gibi pehlevān benüm katumda ⁽²¹⁾ olaydı. Cemī^c ne varısa aña virürdüm ve anı cihān pehlevān idünürem.” didi. ⁽²²⁾ Bu yaña cemī^c Rūm ve Şām begleri ve ‘Acem melikleri Hāris'ün öldüğün işidicek ⁽²³⁾ Dımışk'ı almağa kaşd eylediler. Şoñra ‘Anter'ün adın işiden ol fikrden **[551b]** ⁽¹⁾ bī-zār oldılar. Hattā Nūşīnrevān diledi ki Dımışk'a leşker göndere. Ol ⁽²⁾ dahı işitdi ki ‘Anter andadur vazgeldi. İllā Melik Kayşer'ün ‘emmüsi oğlanlarından ⁽³⁾ bir hāricī var idi ki anuñ adına Hābil dirlerdi Karkısıya şehrinuñ pāzişāhı ⁽⁴⁾ idi. Katı ulu pehlevān idi ve katında bahādur yigitler çokıdı. Evvel zamānda Kayşer'e ⁽⁵⁾ ‘āşī olup iline

⁶⁷⁴ İstebol

⁶⁷⁵ eşünürler

yürümüşıdi. Haylī vilāyeti kılıcıla kendüye döndermişdi. Şoñra ⁽⁶⁾ Melik Kayşer anı ālile dutdı. Elin ve ayağın demürleyüp bir ƙal'ada ħabs itdi. Ol ⁽⁷⁾ ħālī anuñ yārenleri işitdiler. Bir vechile anı ol ħabsden ƙurtardılar. Bendden ⁽⁸⁾ ħalāş bulduƙdan şoñra leşker divşürüp Kayşer'üñ şehirlerini yıƙardı ve hem ⁽⁹⁾ yağmalardı. Fikri olıdı kim Kayşer'üñ tahtına dağı yūriye. Meger ol Hābīl'üñ ⁽¹⁰⁾ bir vezīri varıdı. Adına Kābūs dirlerdi. Bir gün Hābīl'e eyitdi: “İy mevlā! İşitdüm ⁽¹¹⁾ ki Hāriş'i öldürmişler. Şimdiki ħālde Dımışƙ ışıuz ƙılmış. Gerekdür ki evvel Dımışƙ'ı alasın. ⁽¹²⁾ Şām leşkeri-y-ile Kayşer'üñ üstine gelesin. Cemīc memleketi ħükmüne rām ƙılasın.” ⁽¹³⁾ didi. Hābīl vezīrūñ sözinden şāz oldu. Yigirmi biñ leşker cem' eyledi. Ƙaşd ⁽¹⁴⁾ itdi ki Dımışƙ'a vara. Bu ƙarafdan 'Anter bin Şeddād fikr itdi kim 'Amr bin Hāriş'i ⁽¹⁵⁾ Melik Kayşer'e götüre. Nā-gāh işitdi kim Hābīl leşker divşürmiş Dımışƙ'ı almak ⁽¹⁶⁾ fikrini ƙılmış. Anuñ Kayşer'e 'āşī olduğın dağı işitmişdi, eyitdi: “Baña vācib olan ⁽¹⁷⁾ oldur ki Hābīl bunda gelmezden öñdin ben Ƙarƙısıya şehrine varam. Anuñ anda ⁽¹⁸⁾ başını kesem, Kayşer'e armağan iledem. Hem ol ƙal'a(y)ı dağı 'Amr'a alıvirem.” didi. Hemān ⁽¹⁹⁾ ol dem yaraƙ görüp 'Amr bin el-Hāriş'i alup 'azm-i Hābīl ƙıldı. 'Anter gelmekde. ⁽²⁰⁾ Biz geldük, Melik Kayşer ħikāyetine. Bir gün İstanbul tahtında oturmuşıdı. ⁽²¹⁾ İşitdi ki 'emmüsi oğlı Hābīl vilāyetine ƙaşd eylemiş ve niçe yiri ħarāb ⁽²²⁾ ƙılmış ve ħalƙı fitneye bırakmış. Ol ħaberi işidicek Kayşer perişān oldu. Tīz ⁽²³⁾ niçe bin leşkerile bir 'āƙil vezīri varıdı. Anı leşkere baş diküp Ƙarƙısıya **[552a]** ⁽¹⁾ şehrinde Hābīl'üñ üstine gönderdi ki vara. Anuñ dirnigini ƙağıda. Hābīl'i öldürüp ⁽²⁾ ol dīyārı anuñ şerrinden ƙurtara. Pes vezīr leşkeri alup becid gitdi. Hābīl'i ⁽³⁾ Ƙarƙısıya'dan ƙıƙmadın yitişdi. Hābīl dağı anı görüp atlandı. Vezīre ƙarşu ⁽⁴⁾ alaylar düzüp yürüdi. İki çeri birbiri-y-ile uğraşdılar. Ammā Hābīl ulu pehlevānıdı. ⁽⁵⁾ Kayşer leşkerinde aña ħarīf olur kimesne yoğıdı. Hem ƙatında çok ⁽⁶⁾ bahādur kişiler varıdı. Ƙılıçlar çeküp Kayşer'üñ leşkerine ħamle ƙıldılar. Ƙalbi ƙalbe ⁽⁷⁾ ve şafları biribirine urdılar. Kayşer'üñ çerisini yirinden göturdiler. Az ƙaldı ⁽⁸⁾ kim leşker şınaydı. Nā-gāh gördiler ki yüce

yüce toz belürdi ve erenler na‘rası ⁽⁹⁾ işidildi. Anı göricek leşker biribirinden el çekdiler. Tā ki ne hāldür ⁽¹⁰⁾ bileler. Bir zamāndan yıl tozu götürdi. Toz altından ‘aẓīm heybetile ‘Anter ⁽¹¹⁾ bin Şeddād çıka geldi. Kayşer'ün vezīri anı göricek şāz oldu. İlerü ⁽¹²⁾ yürüyüp ‘Anter'ile ve ‘Amr bin el-Hāriş'ile görüşdi. ‘Anter buyurdi. Tīz çādırların ⁽¹³⁾ tutdılar. Hābīl'ün leşkerine i‘tibār itmeyüp kondı. Hābīl daḥı ol ⁽¹⁴⁾ gün savaştan el çekdi. “Görelüm ne hāldür?” didi. Andan ‘Anter bir nāme yazup ⁽¹⁵⁾ Hābīl'e viribidi, eyitdi ki: “İy Hābīl! Revā mıdur ki Mevlāña ‘āşī olasın ⁽¹⁶⁾ ve ḥalka bunca zulm u ta‘addī kılasın. Nāme(y)i okıyıcak boynuña kuşak daḥup benüm katuma ⁽¹⁷⁾ gelesin ki seni dutup Kayşer'e iledem ve dilek eyleyem suçunu bağışlatduram. ⁽¹⁸⁾ Yok dirseñ bilmiş ol ki cihānı gözüñe tar göstersem gerek.” didi. ⁽¹⁹⁾ Hābīl ol nāme(y)i göricek kaḫıdı. Yırtup yabana atdı. İrte olsun ben anuñ ⁽²⁰⁾ kaydın görem.” didi. Çünkü şabāḥ oldu, iki taraftan leşker at arḫasına ⁽²¹⁾ geldi. Biribirine karşı alaylar bağlayup tırdılar. ‘Anter diledi kim meydāna ⁽²²⁾ gire. Bu yañadan Hābīl gömgök demüre ğarḫ olup ḥışmıla at meydāna sürdi. ⁽²³⁾ Bu taraftan ceng itmege er diledi. Anı göricek ‘Anter bin Şeddād atına maḥmız **[552b]** ⁽¹⁾ urup Hābīl'ün ileyin bağladı. Biraz ceng iderek süñüyle Hābīl'ün göğsinde ⁽²⁾ urdı. Cebeden geçüp süñü yanında çıḫdı. Andan meydān ortasında ⁽³⁾ başını kesdi. Anuñ öldüğün göricek kalan leşker şındı vü kaḫdı. ‘Anter ⁽⁴⁾ çerisi Kayşer çerisi-y-ile ol şıngun eri ḳovdılar, kırdılar ve mālalarını ve tavarlarını ⁽⁵⁾ yağma kıldılar. Ḳurtılan ḥalk kaçup ḳal‘aya girdiler. Ḳapusını içinden berkitdiler. ⁽⁶⁾ Çünkü leşker şındı, ‘Anter dükeli begleri ḥāzır kıldı. Kayşer'ün vezīrine eyitdi: ⁽⁷⁾ “İy vezīr-i ‘āḫil! Üşde düşmenün başı kesildi. Bu vilāyet Kayşer devletinde ⁽⁸⁾ feth oldu. Ben şöyle maşlaḫat görürem ki bu ḳal‘a ‘Amr bin el-Hāriş'ün ola. ⁽⁹⁾ Sen ne reva görürsin?” Vezīr eyitdi: “İy pehlevān! Anı ki sen maşlaḫat göresin. ⁽¹⁰⁾ Maḥzā şavābdur ve ‘ayni ḫaḳdur, eyle olsun.” didi. Ḳal‘a ḳavmi dilediler kim ceng ⁽¹¹⁾ idüp ḳal‘a(y)ı virmeyeler. Ammā ‘Anter'ün heybetinden ḳorḳup ḳapuyı açdılar. Gelüp ⁽¹²⁾ ‘Anter'ün ayağına

döküldiler. Andan ‘Anter ‘Amr'ıla al‘aya girdi. Bira gün oturunca ⁽¹³⁾ iitdiler ki ayer'den ililige bi kii gelür. Tiz aru ıkup ‘izzetile ⁽¹⁴⁾ getürdiler ve bir hoş yire ondurdılar. Andan ili ayer'den ‘Amr'a ok ⁽¹⁵⁾ armaanlar getürdi, eyitdi: “İy ‘Amr! Bilgil ki Narāniler āhı Melik ayer ⁽¹⁶⁾ saa selām ıldı ve ām vilāyetini bi‘l-kūliyye saa ımarladı. Bizi Dımi'a ⁽¹⁷⁾ gönderdidi. Yolda giderdük, bundayduu iitdük. Ü hizmetüe geldük ⁽¹⁸⁾ ayer'ü buyruı olıdı kim ām vilāyetinü lekerin diresin gelüp Hābıl'ile ⁽¹⁹⁾ uğraasın.” didi. ‘Amr eyitdi: “ayer devletinde ol hizmeti yirine getürdük. ⁽²⁰⁾ Düşmeni öldürdük, lekerini ırdük, al‘asını aldük. Zırā ‘Anter ibni eddād ⁽²¹⁾ benümile biledür. Ol varduı yerde düşmen mi alur.” didi. Andan kürsi üzerinde ⁽²²⁾ ‘Anter'e iāret eyledi. Ol hāl ‘Anter'i gördiler, anu gövdesine ve ekline ⁽²³⁾ ‘acaba ıldılar, eyitdiler: “İy ‘Amr! Bu dīv midür yoksa Benī ādem midür?” ‘Amr eyitdi: **[553a]** ⁽¹⁾ “Ādemdür, ammā ejderhādur. Cihānda bua kimse hārīf olmamıdur.” didi. ⁽²⁾ Andan ‘Anter'ü itdüi ilerden anlara söyledi. Cemī‘isi hayrān aldılar. ⁽³⁾ Andan buyurdı, Hābıl'ü baın bir īnīye oyup getürdiler ve ayer'e ‘āī ⁽⁴⁾ olan beglerden kır kiinü baın daı bile getürdiler. Ol baları Hābıl'ü ⁽⁵⁾ cemī‘ mālī-y-ıla iliye virdi ki ayer'e ilteler, ili eyitdi: “Māl cümle senüdür. ⁽⁶⁾ ayer'ü aa itiyācı yokdur. Hemān düşmenlerinü baı yiter.” didiler. Baları ⁽⁷⁾ alup ayer atına gitdiler. Andan ora ‘Amr on gün ol ehirde oturdı. ⁽⁸⁾ On birinci gün Benī Ġassān'dan bir kiiyi anda beg dikdi. ‘Amr Hābıl'ü cemī‘ ⁽⁹⁾ hāzīnelerini alup göüp yine Dımi'a gitdi. ‘Anter'e andan nihāyetsüz māl ⁽¹⁰⁾ virdi. Dımi'a yakın gelicek haber oldu, ehri onatdılar. Ām u hā ‘Amr'a ⁽¹¹⁾ aru ıkdılar. Hālīme gelüp ‘Amr'ı gözlerinde öpdı ve ‘Anter'e du‘ālar itdi. ⁽¹²⁾ ‘Anter daı hātunı ‘Able'nü atına girdi. Vāi‘ olan hıāyetleri haber virdi. ⁽¹³⁾ ‘Able iidüp āz oldu. Bu yaa ayer'ü ilisi ki baları alup ayer'e ⁽¹⁴⁾ getürdiler. ‘Anter'ü eklini ve erligini söyledi ve ol adar vaf eylediler ki ⁽¹⁵⁾ ayer ‘Anter'i görmee atı mütā oldu. Varan ililere hıl‘at

geyürdi. ⁽¹⁶⁾ Üç günden soñra bî-ḥad armağanlar virüp Dımışk'a 'Anter'i getürmege gönderdi. ⁽¹⁷⁾ 'Anter daḥı ḥātūnı-y-ıla ol tedbîrde idi kim Şeybūb'ı Ḥicāz'a kavmini ve kâyilesini ⁽¹⁸⁾ görmege göndere. Kayşer'ün ilçisi yitişdi. 'Amr'a Kayşer'ün selâmın deñürdi ⁽¹⁹⁾ ve armağanın viridi ve murād neydügin bildürdi. 'Amr 'Anter'i katına okudı, ⁽²⁰⁾ eyitdi: "İy server! Kayşer'den ilçi geldi. Seni görmek dilemiş. Ne buyurursın?" ⁽²¹⁾ 'Anter eyitdi: "Yā 'Amr! Kayşer beni nider?" 'Amr eyitdi: "Yā ebe'l-fevāris! Senüñ ⁽²²⁾ pehlevānlıguñı işitmiş, düşmenüñ başını kesdüğüne şāz olmuş. Diler ki seni göre ⁽²³⁾ ve hem ben daḥı senüñile bile varam bu vilāyetüñ menşürını alam ki Şām mülki cümle [553b] ⁽¹⁾ benüm ḥükmümde ola." didi. 'Anter 'Amr'ün sözine rāzî oldı. Ḥātūnıñ katına ⁽²⁾ girüp bu ḥaberi bildürdi. 'Able eyitdi: "İy emmüm oğlu! Qorqaram ki Rūm begleri ⁽³⁾ saña bir iş ideler." didi. 'Anter güldi, eyitdi: "Yā 'Able! Benüm heybetüm 'āleme şöyle ⁽⁴⁾ ṭolmışdur ki yatup uyusam daḥı qorqularından uyarımayalar." didi. Andan 'Amr atasıñ ⁽⁵⁾ ḥazīnelerini açdı. Kayşer için biñ deve yüki armağan aldı ve dört yüz 'Arabī ⁽⁶⁾ at aldı ve kendü ta'allukātından dört biñ kişi uydurdu ki her biri bir beg ⁽⁷⁾ oğlu-y-ıdı. Vezīrini yirine kodı. 'Anter daḥı kulları vü mālî üzerine qardaşı Cerīr'i ⁽⁸⁾ kodı. Bir demür süñüsü varıdı. Anı yirine dikdi. Şeybūb'ı ve Ḥuzrūf'ı bile aldı. ⁽⁹⁾ Leşkerüñ öñince 'azīm heybetile 'azm-i İstanbul kıldı ve 'Anter yolca giderken ⁽¹⁰⁾ bu ebyātı inşād itdi: **Şi'r.** [Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [554a] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir.] **Şi'r.** ⁽⁴⁾ Yakın gelicek ilçi öñrüdi. Varup Kayşer'e ḥaber kıldı. Kayşer buyurdi, şehri ṭonatdılar. ⁽⁵⁾ Ne kadar ceng āleti varısa taşra çıkardılar ve şehir ḥalkı külli 'Anter'e karşı çıkdılar. Şeybūb ⁽⁶⁾ Rūm'ün yüce yüce tağlarını ve şarb kal'alarını görüp 'acebledi. 'Anter ol gün Nūşīnrevān ⁽⁷⁾ virdügi ḥil'ati geymişdi ve bir muraşşa' kuşak kuşanmışıdı. İki etegini bile şokup ⁽⁸⁾ çavuşlar gibi 'Amr'ün öñince giderdi.

‘Arab begleri dağı her biri fāhır tınlar geymişlerdi. ⁽⁹⁾ Bu heybetile çün İstanbul'a irdiler. Kayşer'ün vezīrleri ve ulu begleri ve pehlevānları ⁽¹⁰⁾ karşı çıktılar. Şehr halkı kalb kalb olup ‘Anter'i temāşā iderlerdi. ‘Anter eyitdi: ⁽¹¹⁾ “İşbu halk benim nem gördiler.” Vezīr eyitdi: “İy pehlevān! Senün şeklün gibi şekl ⁽¹²⁾ bu vilāyetde olmaz. Anuñiçün teferrüc iderler.” didi. ‘Anter güldi. Andan gitdiler. Tā ki ⁽¹³⁾ serāy kapusına yitişdiler, gördiler ki ol kapuda dürlü dürlü döşekler bırağılmış ⁽¹⁴⁾ ve ebrīşim yastuklar konmuş. Anda begler ve pehlevānlar gördiler ki ellerinde demürden ⁽¹⁵⁾ gürzler dutarlar. Cümlesi uzun boylu kır sağıllu kişileridi. Andan geçüp ikinci kapuya ⁽¹⁶⁾ vardılar. Anda gördiler ki kara sağıllu yigitler ellerinde yaylar ve süñüler tutarlar. Billerinde ⁽¹⁷⁾ altunla muraşsa‘ hancerler ve yanlarında Hindī kılıçlar. Birer ellerine kalkanlar tutarlar. ⁽¹⁸⁾ ‘Anter'i göricek ilerü yürüyüp saçular saçdılar. Andan geçüp üçüncü kapuya irdiler. Andan ⁽¹⁹⁾ ay yüz ve kara gözlü güzel oğlanlar gördiler ki her biri şanayduñ ki rıdvān ⁽²⁰⁾ tuymadın cinnetden çıkmışlardı. Elleriinde altun ve gümüş çevgānlar dutarlar. Arğalarına ⁽²¹⁾ la‘l u cevāhirile bezenmiş tınlar geyürler. Başlarında altun tāclar ve billerinde kor ⁽²²⁾ kuşaklar iki şaf tırmışlardı. ‘Anter anları teferrüc iderek geçdi. Dördüncü ⁽²³⁾ kapuda gördi ki niçe niçe hādımiler dürlü dürlü tınlar geyüp tıururlar ve dağı **[554b]** ⁽¹⁾ anda on fil var idi ki üstlerinde tahtlar bağılanmış. Cemī‘ silāhlarıla ārāste olunmuş. Hor ⁽²⁾ tımlarında birer Hindī kılıç bağılanmış. ‘Anter'ün atı ol filleri göricek ürkdı, varmadı. ⁽³⁾ ‘Anter atına kağıyup eyle haykırdı ki ol filler belinleyüp birbirine dokundılar ve ol āvāzdan ⁽⁴⁾ serāsīme oldılar. Andan geçüp bişinci altıncı kapuya irdiler. Anda dağı çok dürlü ⁽⁵⁾ ‘acāyibler gördiler. Andan yidinci kapuya vardılar. Anda gördiler ki uvacuk gözleri küçücek ⁽⁶⁾ karaca harīfler ellerinde hancerler tutarlar ve başlarında çubık börk geyerler. Kılıçları[yı]la ⁽⁷⁾ ve hancerleri[yi]le birbiri-y-ile oynarlar. ‘Anter anları dağı temāşā kıldı. Yidinci kapudan içerü muhteşem ⁽⁸⁾ kişiler varıdı ki her biri dürlü dürlü rengde ‘imāmeler şarınup

oturmuşlardı. Ol ⁽⁹⁾ aradan geçüp eyvān kapısına irdiler. Aña dek ‘Anter ata binmişdi ve kılıcı yanında idi. Ol araya ⁽¹⁰⁾ varıcağ kullar karşı yürüdiler. “Atuñdan in yā pehlevān!” diyü çağırdılar. Pes ‘Anter ve ‘Amr atlarından ⁽¹¹⁾ indiler. Niçe yir Rūmī döşekler üzerince yürüdiler. Andan içerü bir kapu dağı girdiler. Gördiler ki ⁽¹²⁾ bir yüce altun taht konulmuş. Melik Kayşer başına bir şahāne tāt geyüp oturmuş. Begler ⁽¹³⁾ ve selātīnler sağında ve şolında тұrmışlar. Ol köşk altunla şıvanmış ‘İsā’nuñ ⁽¹⁴⁾ ve Meryem’üñ ve havārīnūñ⁶⁷⁶ şuretleri anda nağş olunmuş. Tahtuñ çevresinde altundan ⁽¹⁵⁾ ve gümüşden ‘ācdan ve ābanūsdan kürsiler konmuş. ‘Anter ol ‘azameti göricek hayrān kaldı. ⁽¹⁶⁾ Şaşduğından Kayşer’e tapu kılacağı⁶⁷⁷ yirde baş kodı. ‘Anter’üñ ol vechile tevāzu‘ı ⁽¹⁷⁾ Kayşer’e iken hoş geldi. Anuñ kaddini ve şeklini katı ‘acebledi. Andan Kayşer’üñ karşıusunda ⁽¹⁸⁾ bir altun kürsī varıdı ki dükeli kürsilerden ol yüksekidi ve birkaç ayak nerdübānıla ⁽¹⁹⁾ çıkılurdı. Hācibler ‘Anter’üñ elin alup ol kürsiye iletdiler. ‘Anter nerdübāna başmadın ⁽²⁰⁾ kürsīnūñ üzerine oturdı. Ayaklarını yire uzatdı. Melik Kayşer ‘Anter büyüklüğine hayrān ⁽²¹⁾ kaldı. Andan buyurdı, ta‘ām getürdiler. Her begüñ öñine bir sinī kodılar. ‘Anter’e yaluñuz ⁽²²⁾ üç sinī getürdiler ki her sinī içinde çīnīlerle tolu laṭīf ta‘āmlar var idi. ‘Anter anuñ ⁽²³⁾ gibi ta‘āmı meger Nūşīnrevān katında yimişidi. Pes ‘Anter baş aşığa eyleyüp ol yimege girişdi. [555a] ⁽¹⁾ Her loğma ki ağzına koyardı. Görenler ‘acaba kalurlardı. Yanında hācibler ayağ üstinde тұrmışlarıdı. Her çanağı yidükçe ⁽²⁾ yirine bir dağı korlardı. Bu hālile ‘Anter dört yaña bakmayup yimege meşğul oldu. Cemī begler ta‘āmdan el ⁽³⁾ çekdiler. Anı temāşā iderlerdi. Her biri önlerindeki yimegi ‘Anter’e tekellūf itdiler. Melik Kayşer şaydı. Ol ⁽⁴⁾ vaqt ‘Anter’üñ öñine on sinī getürdiler ki her sinī içinde on çīnī yiyecek varıdı. Cemī’sini ‘Anter yidi. ⁽⁵⁾ Andan baş kaldırdı gördi ki halk yimekten fārīg olmuş. Ol dağı utandığından yimekten el çekdi. ⁽⁶⁾ Ol gün ki açlığa şabr eyledi. Çünkü ta‘ām yindi ve götürüldi. Melik Kayşer

⁶⁷⁶ havārīyinüñ

⁶⁷⁷ kılacağı

‘Arabça ‘Anter'e ⁽⁷⁾ söyledi, eyitdi: “Yā ‘Arabī! Ne hāl idi kim ‘Arab dīyārından geldüñ. Şām nāhiyetinde benüm ‘emmüm oğlın ⁽⁸⁾ öldürdüñ. Qarkısıya gibi şehrini elinden alduñ.” ‘Anter “İy melik! İşıtdüm ki ol kişi saña ‘āşī ⁽⁹⁾ olmuş. Vilāyetüñe el uzatmış. Hem kaşd itmiş ki Dımışk'ı ala. Hāriş kulunuñ ⁶⁷⁸ oğlı ‘Amr'ı öldüre. ⁽¹⁰⁾ Şām vilāyetine pāzişāh ola. Ben daḥı ittifāk Dımışk'da Hāriş'i görmege gelmişdüm. Zīrā ki ⁽¹¹⁾ ortamuzda bunca dōstlık var idi. Gördüm ki Hāriş ölmüş. Oğlı ‘Amr'ı yirine beg dikedüm. ⁽¹²⁾ Fikrüm olıdı kim alup ḥizmetüñe getüreydüm. Hābīl kažiyyesini işitdüm, geldüm. Qarkısıya'da anuñ ⁽¹³⁾ başını kesdüm. Şāhlara ‘āşī olanuñ başı kesilmek hoşdur. Üş ‘Amr kuluñı daḥı ḥizmetüñe ⁽¹⁴⁾ getürdüm.” didi. Melik Qayşer ‘Anter'üñ sözinden güldi. ‘Anter'üñ aşlını ve nesebini şordı. ‘Anter ⁽¹⁵⁾ eyitdi: “İy melik! Benüm aşlum Benī ‘Abs'dendür. Atam Benī ‘Abs seyyidlerinden bir kişi-y-idi. Ammā anam cāriye idi. ⁽¹⁶⁾ Ben büyüyirek ‘emmüm kızın sevdüm. İşbu kılıcumıla anı aldum. ‘Arab'da vü ‘Acem'de çok erlikler ve bahādurlıklar ⁽¹⁷⁾ kıldum.” didi. Qayşer eyitdi: “Yā ‘Anter! Senüñ erlügüñi işitdüm. Eved dilerem ki yarın meydānda bize daḥı ⁽¹⁸⁾ hūnerlerüñden gösteresin.” didi. ‘Anter eyitdi: “Baş üstine.” Andan işāret oldı, meclis tağıldı. ⁽¹⁹⁾ ‘Anter'i bir hoş serāya kondurdılar. Cemī'ci yarağını katına hāzır kıldılar. Dürlü dürlü ni‘metler ve laṭīf ⁽²⁰⁾ döşekler getürdiler. Ol gice ‘Anter yatdı. Şabāḥ olıcaḳ Qayşer kulları kapuya geldiler. ‘Anter'i alup ḥammāma ⁽²¹⁾ getürdiler. Çıkıcaḳ yiñi ḥil‘atler geyürdiler. Andan alup Melik Qayşer'üñ meydānına vardılar ki ol ⁽²²⁾ meydānuñ dört fersaḥ ini ve uzunı varıdı. ‘Anter gördi ki Qayşer kendüsi binmiş meydān içi beglerle ⁽²³⁾ ve pehlevānlarla ṭolmuş. Her pehlevān müretteb ceng yarağına girmiş. Birbirine qarşu şaf şaf dururlar. Andan [555b] ⁽¹⁾ Rūm pehlevānlarından bir pehlevān at depüp meydāna girdi. Quvvetinden girmiş deve gibi kükrerdi. Bir süñüyi ⁽²⁾ eline aldı. Sağına ve şolına çevürdi. Meydān içinde biraz cevlān urdı ve ḥayli hūnerler gösterdi. ‘Anter ⁽³⁾ daḥı diledi kim

⁶⁷⁸ kalunuñ

meydāna at depe. Kayşer bir ādem gönderüp ‘Anter’i katına okudu, eyitdi: “Yā ‘Anter! Pehlevānlarımı ⁽⁴⁾ biraz temāşā eyle.” Pes ‘Anter Kayşer’ün katında tırdı. Andan bir pehlevān ilerü yürüyüp ol meydān içinde ki ⁽⁵⁾ pehlevāna bir sūñü havāle kıldı. Ol pehlevān anuñ sūñüsini şavdı. Geçince elindeki sūñüyü çevürdi. ⁽⁶⁾ Ardı-y-ıla ol gelen pehlevān göğsinde eyle urdı kim iki ayağı üzengüden çağıdı. Depesünüñ üstine ⁽⁷⁾ yığıldı. Andan ‘aķabince bir dağı girdi. Anı dağı yığıdı. Bir dağı bir dağı tā yigirmi pehlevānı atdan yığıdı. ⁽⁸⁾ Andan meydān kenārına çıkup tırdı. Bir t̄ayife dağı girdi. Anlar dağı sūñüyile ve kılıcıla bir zamān oynadılar. ⁽⁹⁾ ‘Anter anları temāşā kılurdı. Melik Kayşer eyitdi: “Yā ‘Anter! Benüm pehlevānlarum nicedür?” ‘Anter eyitdi: “İy ⁽¹⁰⁾ melik! Bizüm vilāyetümüzde at binmege heves iden oğlancuķlar bu resme birbiri-y-ile oynarlar.” didi. Melik Kayşer ⁽¹¹⁾ eyitdi: “İy ‘Arab pehlevānı! Di imdi senüñ dağı hūnerüñ görelüm.” Eyle diyicek ‘Anter buyurdı, cebesini ⁽¹²⁾ getürdiler ve sūñüsünü eline aldı. Meger ‘Anter’ün bir sūñüsü varıdı ki ol sūñüyü kimse yirinden getürmezdi. ⁽¹³⁾ Kayşer ol sūñüyü ‘acebledi, eyitdi: “İy pehlevān! Cengi bu sūñüyile mi idersin?” didi. ‘Anter eyitdi: “Belī!” ⁽¹⁴⁾ Andan atını depüp meydāna girdi. Sūñüyü şağına ve şolına çevürdi. Biraz meydān içinde cevłān ⁽¹⁵⁾ urdı. Andan Hıẓrūf’a çağırdı. Gürzini iletı. Gürzi alup başı üzerinde çevürdi. At segridürken ⁽¹⁶⁾ çomağı alnından hevāya atdı. İnerken irişüp yine destesinden dutdı. Bu kadar ki at yıñiyile ‘Anter ⁽¹⁷⁾ segirdürdi. Kardeşi Şeybüb katı yaydan çıkmış ok gibi bilesince segrıtdügi Kayşer’e ‘aceb geldi. ⁽¹⁸⁾ ‘Anter’i katına okudu, eyitdi: “Yā ‘Anter! Şol kişi kim? Senüñ yanuñca segridür, dīv midür, yoksa ādem midür?” ‘Anter eyitdi: ⁽¹⁹⁾ “İy melik! Ol benüm kardaşumdur. Hāķ Te‘ālā aña bir hūner virmişdür ki segritmekde atlar ‘azīm olmaz. Bunuñ bir oğı vardır. ⁽²⁰⁾ Adına Hıẓrūf dirler. Geyigi segridürken irişür, dutar. Semiz ise boğazlar arıkısa anı kıor. Bir dağı dutar.” didi. ⁽²¹⁾ Kayşer eyitdi: “İy pehlevān! Bunuñ segrıtdüğini gördüñ. Bu kerre yanuñca Hıẓrūf segritsün.” didi. Pes ‘Anter ⁽²²⁾ işāret eyledi, Hıẓrūf geldi. Şeybüb

meydān kenārında tūrdı. Andan ‘Anter yine meydāna at şaldı. ⁽²³⁾ Sağa ve şola cevlan gösterdi. Andan evvel giren pehlevāna işāret kıldı. Vaqtüne hāzır ol ki vardum.” didi [556a] ⁽¹⁾ ve pehlevān-ı Rūm kalkanını gögsine çevürdi. Süñüsin kolaylayup ‘Anter'e karşı durdı. ‘Anter at kuvvetile irişdi. ⁽²⁾ Pehlevānuñ süñüsin elinden kaptı. Süñünüñ dibi-y-ile gögsinde eyle urdı ki ayakları üzengüden çıkup başınuñ ⁽³⁾ üstine yıkıldı. Anuñ ‘akabince bir pehlevān kılıç çeküp ‘Anter'üñ üstine yürüdi. ‘Anter anı yakın gelicek kuşağından kaptı. ⁽⁴⁾ Başınuñ üzerine çevürüp arkasınıñ üzerine yire urdı. ‘Anter geçüp vardı. Pehlevān toprağın silkerek yirinden tūrdı. ⁽⁵⁾ Bu resme tā öyle olunca Kayşer'üñ biñ pehlevānını biribiri ‘akabince yıkdı. Kayşer ‘Anter'e āferīn kıldı. Hil‘at geyürdi. Andan ‘Anter'i ⁽⁶⁾ alup serāya geldi. Ta‘āmlar yindi ve ‘akabince şerāblar içildi. Ol gün ahşam olunca serāyda Kayşer'ile şöhet itdiler. ⁽⁷⁾ Uyhu vaqti olıcağ destūr oldu. Şöhet tağıldı. ‘Anter mest ü harāb tūrup odasına geldi. Meger ol gün Kayşer'üñ ⁽⁸⁾ katında bir güzel Rūm kıızı varıdı. ‘Anter aña katı nigerān olmışıdı. Kayşer ‘Anter'üñ çok bakduğından şafāsı olduğın bildi. ⁽⁹⁾ Kıızı ‘Anter'üñ ardınca gönderdi. ‘Anter kıızı görüp şāz oldu. Ol gice mestle şabāh olunca kıızı kenara çekdi. ⁽¹⁰⁾ Şabāh olıcağ mestlikden eyledi. Kıza “Ne kişisin?” diyü şordı. Kız eyitdi: “Kayşer'üñ hāş u cāriyelerindenüm. Seni katı oluduğından ⁽¹¹⁾ beni saña gönderdi.” didi. ‘Anter bildi ki Kayşer'üñ bu işden murādı oldur ki cāriyeden ‘Anter'üñ bir pehlevān oğlu toğa. ⁽¹²⁾ Anuñ sāyesinde düşmenlerinden emīn ola. Kıızı koçduğına peşīmān oldu. Göñlinde şöyle tutdı ki gidecek ⁽¹³⁾ vaqt olıcağ cāriye(y)i öldüre. ‘Anter bu fikrdeyiken Kayşer'üñ kulları geldiler. ‘Anter'i alup yine hāmmāma vardılar. Çıkıcağ ⁽¹⁴⁾ bir dürlü hil‘at dahı geyürdiler ve üzerine gül şuların saçdılar ve bir at çekdiler ki ancılayın at ne Kisrī katında varıdı ⁽¹⁵⁾ ve ne Benū'l-Aşfer beglerine varıdı. Bu ‘izzetile alup ‘Anter'i temāşāyiçün meydān kenārına geldiler. Meger Kayşer gümüşden hālka ⁽¹⁶⁾ dökdürmüşıdı. Ol gün ol hālkalardan birini meydān içinde dikerlerdi. Atıla gelüp

süñü ucı-y-ıla ھاڭھا(y)ı ڭaparlardı ⁽¹⁷⁾ kim alıbilürse ھاڭھا anuñ olurdı. Yirine bir ھاڭھا dağı dikerlerdi. ‘Anter anları biraz temāšā eyledi. Andan ⁽¹⁸⁾ ڭayşer'e eyitdi: “İy melik! İşbu ھاڭھالardan ڭatuñda ne ڭadar ھاڭھا vardur?” ڭayşer eyitdi: “Üç yüz ھاڭھا vardur. Her ھاڭھanuñ ⁽¹⁹⁾ ağırlığı üç yüz mişķāldur.” ‘Anter eyitdi: “İy melik! Buyur ol ھاڭھلارunñ küllüsini getürsünler. Ben bir bir süñü ucıyıla divşürin. ⁽²⁰⁾ Eger birinde ھاṭā idersem ‘ömrüm içinde elüme süñü almayam.” didi. ڭayşer ‘Anter'ün sözini ‘acebledi. Buyurdı ol üç yüz ھاڭھا(y)ı ⁽²¹⁾ getürüp meydānda bir bir dıkdiler. ‘Anter anuñ cemī‘isini at segirdürken süñü ucıyıla aldı. Birisinde ھاṭā ڭılmadı. ڭayşer ⁽²²⁾ aña āferīn ڭıldı, eyitdi: “‘İsā ھاڭڭı-y-içün bu ādem degüldür.” Andan yine serāya geldiler. Gice ڭayşer'ile yidiler, içdiler. ⁽²³⁾ Çünki uyhu vaṭı oldu. ‘Anter mest u lā-ya‘kıl ڭayşer ڭatından ڭıḳup şalınarak odasına geldi. Ol ڭızı [556b] ⁽¹⁾ yine ڭatında görüp şāz oldu. Şabāḥ olınca ڭızı ڭocdı. Alıcaḳ gine ڭıza itdügine peşīmān oldu. İllā ڭızı öldürmegi göñlinde dutdı. ⁽²⁾ Birazdan ḥādımları yine selāma geldiler. Alup ‘Anter'i ḥamāma vardılar. Çıḳıcaḳ bir dürlü dağı ḥıl‘at geyürdiler. Teferrüclenerek yine ‘Anter'i ⁽³⁾ meydān kenārına getürdiler. ڭayşer eyitdi: “İy pehlevān! Benüm ڭatumda üstāz güreşçiler vardur ki hıç bir şāhuñ ڭatında yokdur. ⁽⁴⁾ Dilerem ki anlaruñıla güreş dutasın.” didi. ‘Anter eyitdi: “Belī güreşeyin. Eved ol şartıla ki bī-edeblik itmeyeler. Başalını yine ⁽⁵⁾ dutmaḳ isteyüp beni ڭaḳıtmayalar.” didi. Pes ڭayşer buyurdı, güreşçiler geldiler. ‘Anter dağı atından inüp meydāna girdi. ⁽⁶⁾ İki etegini biline şoḳdı kim gelür. Gelsün diyince bir ‘ifrīt pehlevān ki ڭuvvetde nazīri yoğıdı. İrişüp ‘Anter'i ⁽⁷⁾ bileginden dutdı. Hız eyleyüp ‘Anter'i kendüye çekdi. Ammā hıç yirinden ıramadı. ‘Anter dağı anuñ bilegin dutdı. ⁽⁸⁾ Eyle şıḳdı ki barmaklarınuñ ucından ڭan atıldı. Ḥarīfūñ ‘aḳlı başından gitdi. ‘Anter anı ⁽⁹⁾ arḳası üstine yire ڭodı. ڭayşer ‘Anter'ün ڭuvvetini ‘acebledi. Anı göriceḳ ayruḳ kimse güreşmege gelmedi. ⁽¹⁰⁾ ڭayşer gördi ki güreşden ‘āciz oldılar, eyitdi: “İy pehlevān! Dilerem ki Şeybüb'ıla oḅlanuñ segirdüğün ⁽¹¹⁾ temāšā idevüz.” Eyle

diyicek ‘Anter eyitdi: “Baş üstine!” Pes Kayşer buyurdi tavîleden iki yügrük at ⁽¹²⁾ getürdiler. Meydānuñ ortasında tırdılar ve birkaç dahı geyikler getürdiler. Kayşer eyitdi: “İy ⁽¹³⁾ pehlevān! Şeybüb işbu atlarıla segirtsün, Huzrūf geyiklerile.” ‘Anter eyitdi: “Eyle olsun.” Pes ⁽¹⁴⁾ emr eyledi. Şeybüb'ıla Huzrūf şoyundılar. Meydān başına vardılar. Geyikleri ⁽¹⁵⁾ ve atları ok atım yir ilerüden şalı virdiler. Şeybüb'ıla Huzrūf dīv gibi ardlarından ⁽¹⁶⁾ boşandılar. Meydānuñ ortasına gelmedin yitdiler. Biraz aralar nice segritdiler. Yakın gelicek ⁽¹⁷⁾ bir ok atımı atdan ve geyikden önürdi gelüp Kayşer'üñ elin öpdiler. Kayşer'üñ önünde iki biñ ⁽¹⁸⁾ filori durur{dı.} Taḥsīn idüp ikisine virdi. Hil‘atler geyürdi, eyitdi: “Dīnüm ḥaqqı-y-içün eger ‘Arab ⁽¹⁹⁾ hep böyle olursa bunlara kimesne ‘azīm olmaya.” Andan ‘Anter'e eyitdi: “İy server! Gel benüm ⁽²⁰⁾ katumda eglen. Seni cemīc leşkerüme baş dikeyin. Nem varısa senden dirīğ itmeyeyin.” ⁽²¹⁾ Eyle diyicek ‘Anter egilüp yir öpdü, eyitdi: “İy melikü'z-zamān! Ben bunda inlemezem. Benüm ⁽²²⁾ anda dōstlarum ve qardaşlarum vardur. Anlardan ayrılmazam. Senüñ kuluñam. Sağ olduğumca ⁽²³⁾ yılda bir kez gelem. Devletlü yüzüñi görem.” didi. Ol gün gine serāya gelüp aḥşam olınca şöḥbet itdiler. [557a] ⁽¹⁾ **Aşma‘ī eydür:** ‘Anter Kayşer şöḥbetinden kılqup odasına qaşd itdügi vaqt ⁽²⁾ tīz Kayşer bir ādem gönderdi ki cāriyeyi odasından getüre. Zīrā Melik ⁽³⁾ Kayşer'üñ maqşūdı ol cāriyeyi virdüğinden olıdı ki ‘Anter'den yüklü ola. ⁽⁴⁾ Tā ki andan ‘Anter bigi bir pehlevān ḥāşıl ola kendü vilāyetinde. ‘Anter dahı Kayşer'üñ ⁽⁵⁾ bu qaşdın bilmişidi. Gitdügüm vaqt cāriyeyi öldürem diyi fikr itmişidi. ⁽⁶⁾ Çünkü Melik Kayşer ‘Anter'üñ ol cāriyeyile birkaç def‘a şöḥbet itdüğün bildi. ⁽⁷⁾ Maqşūdı ḥāşıl oldu idi. Qaşd itdigi cāriyeyi serāya getüre. ⁽⁸⁾ Olıdı ki ādem gönderdi. ‘Anter dahı odasına geldi. Gördi ki ⁽⁹⁾ cāriye gitmiş. Kullarına “Cāriye ne oldu?” diyü şordı, eyitdiler: “Kayşer'den ⁽¹⁰⁾ ādem geldi. Şimdi aldı, gitdi. Henüz dahı yoldadur. Serāya varmadı ⁽¹¹⁾ ola.” didiler. ‘Anter Şeybüb'a eyitdi: “Tīz yitiş, cāriyeyi yolda depele. Yoksa ⁽¹²⁾ benden bir oğlı toğar. Ḥāça tapanlar içinde qalır. Ben istemezem ki oğlum ⁽¹³⁾ ḥāça tapa.” Şeybüb

derhāl segirtti. Cāriye daḥı serāyuñ taş⁽¹⁴⁾ ḥavlısına yitişmedi. Şeybüb yitişüp ġāfille cāriyeyi ḥancerile⁽¹⁵⁾ şaṇçdı. Cāriye yıkıldı. Şeybüb kimse görmedin derhāl yıl gibi yıldı.⁽¹⁶⁾ Kullar Şeybüb'üñ sesin alup ardınca kova gitdiler, yitemediler, döndiler.⁽¹⁷⁾ Gine geldiler, gördiler ki cāriye ġayb olmış. **Rāwī eydür:** Bu cāriyenüñ⁽¹⁸⁾ ġaybiyyetine sebep buydı kim yukarıda beyān itmişidük kim Ḥaylecan adlu⁽¹⁹⁾ bir Frenk begini ve iki kardaşını ki adları Subert ve Nübrüt⁶⁷⁹ idi.⁽²⁰⁾ ‘Anter depelemişidi. ‘Askerin perākende itmiş idi. Ol Ḥaylecan'üñ bir kardaşı varıdı.⁽²¹⁾ Gübrütt⁶⁸⁰ dirlerdi. Ol zamānda küçücük idi. Zamānıla ulaldı ve büyüdi.⁽²²⁾ Bir şāḥib-cemāl⁶⁸¹ kopdı ki görenler ḥüsünde müteḥayyir olurlardı.⁶⁸² Nite ki anuñ⁽²³⁾ ḥaḳḳında ba‘zı şu‘ārā işbu ebyātı dimişdür: **Ebyāt. [557b]**⁽¹⁾ [Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir.] **Rāwī eydür:** Melik Kayşer'üñ bu oġla{na} ġāyet⁽³⁾ muḥabbeti varıdı. Şöyle ki ġāyet sevdüğinden kapucı başı itmişidi.⁽⁴⁾ Gice ve gündüz yanından komaıdı. Ḥāş şoḥbetinde dāyim bile olurdı. Bu Gübrüt⁶⁸³⁽⁵⁾ bu yirüñ ġāyet pehlevānlarından oldu. Şöyle ki yaluñuz biñ kişiyedeperüdi.⁽⁶⁾ ‘Anter, Melik Kayşer kätına gelicek ġāyet tasalandı. Kardaşlarını öldürdüġin⁽⁷⁾ andı. Gice gündüz fikr iderdi ki ‘Anter'i bir nāzüklikile helāk ide. **Aşma‘ī eydür:**⁽⁸⁾ Bu kışşanuñ cümle(y)i ‘acabāyibindendür {ki} ol cāriye ki Kayşer ‘Anter'e virmişidi.⁽⁹⁾ Adına Meryem dirlerdi. Bu Gübrüt anı severdi. Meryem daḥı Gübrüt'e ġāyet muḥabbet⁽¹⁰⁾ itmişidi. Ammā Kayşer meclisinden ġayrı yirde bulışmazlardı. Āḥir Meryem'i Kayşer⁽¹¹⁾ ‘Anter'e viricek Gübrüt Meryem'e ādem gönderdi ve bunuñ üzerine mu‘āhade itdi⁽¹²⁾ ki bir gice ala kaçā. Ol eyyāmda Gübrüt Kayşer'e eyitdi: “Yā melik! ‘Anter'i⁽¹³⁾ gördüğümce kardaşlarum öldürdüġin añarın. Yüregüm kopa gelür. İçüm ḥışmıla⁽¹⁴⁾ tolar. Korkaram taḥammül idemeyüp bir fesād idem. Şoñra melik ġazabına müstaḥıḳ⁽¹⁵⁾

⁶⁷⁹ Nubert

⁶⁸⁰ Gömert

⁶⁸¹ cemāl

⁶⁸² olarlardı

⁶⁸³ Gömert

olam. İmdi melikden ümîzüm budur ki baña ‘Anter gidince destür vire, ⁽¹⁶⁾ varam. Deñiz adalarınıñ birinde olam. ‘Anter gidicek gine ⁶⁸⁴ hizmete gelem.” ⁽¹⁷⁾ Kayşer dahı bir fesād ola diyi kōrkup eyitdi: “Sen bilürsin. Hātıruñ nice ⁽¹⁸⁾ dilerse eyle eyle.” didi. Çünkü Gübrüt melikden destür aldı, Meryem'e ⁽¹⁹⁾ ne fırsat bulam ki çıkaram, alam, gidem diyi fikri derdi. İttifāk ol ⁽²⁰⁾ gice ki Şeybüb Meryem'i hancerile urdı. Gübrüt ol vaqt serāy ⁽²¹⁾ kapusunda hāzır idi. Kullar Şeybüb'üñ ardınca segridünce Meryem'i ⁽²²⁾ götürdi. Odasına getürdi. Şeybüb hancerile dürttüğü vaqt havfıla ⁽²³⁾ dürtti-y-idi. İken muhkem yere itmişidi. Birkaç gün Gübrüt Meryem'üñ yarasına [558a] ⁽¹⁾ tīmār itdi. Şıhhat bulduğı gibi ilden uğurlayın Meryem'ile bir gemiye bindi. Frengistān'a ⁽²⁾ açıldı. Bunlaruñ hāli böyle oldu. Geldük biz bu tarafda Melik Kayşer'ile ⁽³⁾ ‘Anter kışşasına. **Rāvī eydür:** Çünkü kullar geldiler, Meryem'i bulmadılar. ⁽⁴⁾ Gördiler ki düşdüğü yerde kanlar revān olmuş, akmış. Melik Kayşer'e “Cāriyeyi ⁽⁵⁾ yolca gelürken ardından bir ādem gāfille hancerile dürtti, öldürdi.” ⁽⁶⁾ didiler. Kayşer gāyet melül oldu. Şabāh olıcak ‘Anter Kayşer'e selāmlayı geldi. ⁽⁷⁾ Kayşer ‘Anter'e cāriyenüñ kışşasın haber virdi. ‘Anter dahı melāmet şuretin gösterdi. ⁽⁸⁾ **Aşma’ī eydür:** Bir niçe gün Kayşer ‘Anter'ile Ğīşe nūşa meşğül oldu. Ol ⁽⁹⁾ eyyāmda Ferenc pāzīşāhı Leylümān'dan ilçı geldi ki: “Bilmiş ol yā Melik ⁽¹⁰⁾ Kayşer ki ‘emmümüz oğlu Gübrüt şimdiki hālde bizüm katumuzdadur. Anda ⁽¹¹⁾ senüñ katuñda ‘Anter adlu bir kanlusı varımış. İmdi ilçı saña varıcak ⁽¹²⁾ gerekdür ki ol ‘Anter'i tutasın. İlçiye tapşurasın. Yok dirseñ ⁽¹³⁾ hāzır ol ki yir götürmez çeri-y-ile üş üzerüñe vardum.” didi. **Rāvī eydür:** ⁽¹⁴⁾ “Bu Leylümān Kayşer'e mānend begidi. Bütün Frengistān'a pāzīşāhıdı. Bī-nihāyet ⁽¹⁵⁾ leşkeri varıdı. Çünkü Melik Kayşer bu sözi işitdi, ilçıye bu vechile ⁽¹⁶⁾ cevāb virdi ki: “‘Anter benüm hükümünde degül. Ben anı tutmak elümden gelmez. ⁽¹⁷⁾ Elümden gelse dahı benüm emānumda olan kişiyi tutup aña virmez. ⁽¹⁸⁾ Elinden ne gelürse itsün.” didi. Andan ilçıyi hıl’atleyüp gönderdi

⁶⁸⁴ Yine

(19) ve andan ‘Anter’e bu қазиyyeyi bildürdi. ‘Anter’üñ hışmından gözleri kan (20) çanağına döndi ve eyitdi: “Yā melik! Baña bir gemi vir varayın ol Leylümān (21) diyen kişinüñ giñ memleketin gözine țar göstereyin.” didi. Eyle (22) diyicek Ȑayșer eyitdi: “Yā ‘Anter! Senüñ bunuñ gibi iş elüñden gelicek (23) ben dağı mecmū‘ı leșkerümle bileñce giderin.” didi. ‘Anter eyitdi: [558b] (1) “*Lā vallāhi!* Sen bile gelmek olmaz. Meger leșkerüñden biraz er seçesin ve baña (2) Ȑoșasın.” didi. Eyle diyicek Ȑayșer üç yüz biñ leșkerüñ içinden yigirmi (3) biñ güzide er Ȑıkardı. Biș yüz pāre ȐadırȐa Ȑonatdı. Cemī‘ esbābı (4) cengile müheyyā eyledi. Yüz kükeye dağı biș biñ hāș at koydı. (5) Cibesi-y-ile silāhı-y-ıla andan oğı HerȐıl‘ı ‘Anter’e Ȑoșup Firengistān’a gönderdi. (6) ‘Anter gemi-y-ile revān olıcaȐ bu ebyātı inșāz itdi: **Și‘r.** (7) [Arapça şiiir (8) Arapça şiiir (9) Arapça şiiir (10) Arapça şiiir (11) Arapça şiiir (12) Arapça şiiir (13) Arapça şiiir (14) Arapça şiiir (15) Arapça şiiir (16) Arapça şiiir (17) Arapça şiiir (18) Arapça şiiir (19) Arapça şiiir (20) Arapça şiiir (21) Arapça şiiir (22) Arapça şiiir (23) Arapça şiiir [559a] (1) Arapça şiiir (2) Arapça şiiir (3) Arapça şiiir (4) Arapça şiiir (5) Arapça şiiir (6) Arapça şiiir (7) Arapça şiiir (8) Arapça şiiir (9) Arapça şiiir (10) Arapça şiiir.] (11) **Rāvi eydür:** Bunlaruñ hāli böyle. İlȐi dağı Leylümān’a geldi. Ȑayșer’üñ (12) cevābın ĥaber virdi. Leylümān derĥāl altmış biñ bahādur kiși seȐüp (13) gemiler Ȑonatdı. Bu altmış biñ kiși gemiye Ȑoyup kendü dağı bilelerince (14) İstanbul’a ‘azm itdi. **Așma‘ī eydür:** ‘Anter leșkeri[yi]le birȐaȐ gün giderken (15) Leylümān’uñ leșkerine Ȑuș geldi. İki leșker birbirini gördi. (16) Derĥāl lenger biraȐup cenge bünyāz itdiler. ÜȐ gün gice gündüz muĥkem (17) ceng itdiler. ‘Anter’üñ leșkeri Frenk leșkerine ĥayli müzāyāȐa virdiler (18) ve ȐoȐ gemilerin helāk itdiler. ‘Anter ol ĥinde kerem olup bu ebyātı (19) didi: **Și‘r.** [Arapça şiiir (20) Arapça şiiir (21) Arapça şiiir (22) Arapça şiiir (23) Arapça şiiir [559b] (1) Arapça şiiir (2) Arapça şiiir.] (3) **Rāvi eydür:** Āĥir bir gice fırtına Ȑopdı. Muĥkem deniz oldu. İki țarafuñ (4) gemilerin eȐrāfa perākende itdi. Leylümān Ȑurtılan gemileri[yi]le Cezire-i Kāfūr’a (5) geldi ki anuñ taȐtı idi. Olan mā-cerāsin oğı Sercüvān’a {Ȑaber} virdi ki (6) yirine Ȑomıș, gitmișidi. Andan gine leșker

cem^c itmege meşğul oldu. ⁽⁷⁾ Bu tarafda ‘Anter dağı Leylümān'ıñ Cezīre-i Kāfūr'a gitdügin bildi. Gemilerin ⁽⁸⁾ cem^c idüp ol yaña ‘azm itdi. Bir niçe gün gittiler. Yakın gelicek gemilerin ⁽⁹⁾ kıraya çekdiler. Ol biş biñ atı kükelerden çıkarup biş biñ benām ⁽¹⁰⁾ pehlevān gömgök demüre müstağrak olup ol atlara süvār oldılar. ⁽¹¹⁾ Herkıl⁶⁸⁵ ibni Kayşer üzerine ‘alem çözüp ‘Anter önlerince Cezīre-i Kāfūr üzerine ⁽¹²⁾ yürüdi. ‘Anter yolca giderken kerem olup bu ebyātı eydüirdi: **Şi‘r.** ⁽¹³⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[560a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ **Rāvī eydür:** ‘Anter'üñ geldügin Melik Leylümān işitdi. Derhāl çerisin ⁽¹⁷⁾ çeküp karşı vardı. Çünkü iki leşker biribirine buluşdı. ‘Anter at ⁽¹⁸⁾ depüp meydāna girdi. Biraz cevlan itdi ve işbu ebyātı inşāz itdi: ⁽¹⁹⁾ **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] **[560b]** ⁽¹⁾ **Rāvī eydür:** Bunı göricek Frenk leşkerinden bir bir mübārezeye çıktılar. ⁽²⁾ Her kankısı geldi ise ‘Anter bir dārbıla helāk itdi. Leylümān leşkeri ⁽³⁾ gördiler ki mübārezeyile başa çıkmazlar. Bir aradan hücūm itdiler. Bu taraftan ⁽⁴⁾ ‘Anter leşkeri dağı hāmle itdiler. İki leşker biribirine koyuldu. Aḥşam ⁽⁵⁾ olunca muḥkem ceng oldu. Ol gün ‘Anter aḥşam olunca kaşşāb şākirdlik ⁽⁶⁾ idüp bir niçe biñ Frenk'i kuşūr getürdi. Aḥşam olıcağ tabl u āsāyiş ⁽⁷⁾ uruldu. İki leşker birbirinden ayrıldı. Leylümān leşkerin teftiş ⁽⁸⁾ itdürdi. Gördi ki çok ādem helāk olmuş. Ulı ḥaça ve kiçi ḥaça and ⁽⁹⁾ içdi ki yarın evvel meydāna varan kendü ola. ‘Anter gelürse depeleye. ⁽¹⁰⁾ **Aşma‘ī eydür:** Bu Leylümān dağı meşhūr bahādurlardan idi. Frengistān'da bunun ⁽¹¹⁾ nazīri kimse yoğıdı. Şabāḥ olıcağ cemī‘ ālet-i ḥarbın ārāste idüp ⁽¹²⁾ bir deniz aygırına süvār oldu ki nazīrin felek getürmemiş idi. Nite ki ⁽¹³⁾ İbni ‘Ulā anuñ gibi atıñ ḥaqqında bu ebyātı dimişdür: **Şi‘r.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça

⁶⁸⁵ Hirḳıl

şiiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir.] ⁽²²⁾ **Rāvī eydür:** ve hem İbni Mi‘mar daḥı ol aşıł atı bu ebyātıla vaşf itmişdür: ⁽²³⁾ **Beyt:** [Arapça şiiir **[561a]** ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir ⁽⁵⁾ Arapça şiiir.] ⁽⁶⁾ **Rāvī eydür:** Andan Leylümān meydāna geldi, gördi ki ‘Anter meydānda ⁽⁷⁾ ʔurur. Uğraşmak ister bir kerre na‘ra urup ‘Anter’üñ üzerine yürüdi. ‘Anter ⁽⁸⁾ daḥı haykırup bunı ʔarşuladı. Ḥayli zamān birbiri[yi]le ceng itdiler. Āḥir ‘Anter ⁽⁹⁾ fırsat bulup Leylümān’ı ʔaldı. Başı öñine düşdi. Leylümān leşkeri ⁽¹⁰⁾ bu ḥāli göricek “ʔusḥuna ʔuvvet.” didiler. ‘Anter leşkeri ardına düşüp ⁽¹¹⁾ ʔovdı. Yitişebildüklerinüñ kimin ʔırdılar ve kimin esīr itdiler. ‘Anter ⁽¹²⁾ ol ḥīnde kerem olup bu ʔaşıde(y)i inşāz itdi: **Şi‘r.** ⁽¹³⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir ⁽²²⁾ Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir **[561b]** ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir ⁽⁵⁾ Arapça şiiir ⁽⁶⁾ Arapça şiiir ⁽⁷⁾ Arapça şiiir ⁽⁸⁾ Arapça şiiir ⁽⁹⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir ⁽¹³⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiiir. ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür:** Andan ‘Anter Leylümān’uñ ne deñlü bār u būngāhı varısa cem^c ⁽¹⁶⁾ itdi. Ol dutduḥları esīrlerle bir gemiye ʔoyup İstanbul’a gönderdi ⁽¹⁷⁾ ve kendü Herḳıl⁶⁸⁶ ile leşker ʔeküp Cezīre-i Kāfūr’a ve ʔal‘a-ı Bilūr’a⁶⁸⁷ ⁽¹⁸⁾ revān olup yolca giderken ‘Able’(y)i añup bu ebyātı inşāz itdi. ⁽¹⁹⁾ **Şi‘r:** [Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir ⁽²²⁾ Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir **[562a]** ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir ⁽⁵⁾ Arapça şiiir ⁽⁶⁾ Arapça şiiir ⁽⁷⁾ Arapça şiiir ⁽⁸⁾ Arapça şiiir ⁽⁹⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir ⁽¹³⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹⁶⁾ **Aşma‘ī eydür:** Leylümān leşkerinüñ şınḥunları Cezīre-i Kāfūr’a vardılar. ⁽¹⁷⁾ Oḡlı Sercüvān’a Leylümān’uñ düşdüḡin ḥaber virdiler. Sercüvān bu ḥaberi ⁽¹⁸⁾ işidicek ‘ālem gözine ʔarañu oldı. Derḥāl ḥazīne açdı. Leşkerine ⁽¹⁹⁾ ulaşırdı. ʔırḳ biñ müsellaḥ ādem cem^c eyledi. Biş biñ kişi-y-ile ⁽²⁰⁾ Gübrüt’i taḥtında ʔodı. Cezīre-i Kāfūr ehline eyitdi:

⁶⁸⁶ Hirḳıl

⁶⁸⁷ Billūr

“İy kavm! Ben ⁽²¹⁾ uğraşa giderin. Uğraşa gidenün hālini Allāh bilür. Eger baña ⁽²²⁾ bir hāl vāki^c olursa bilmiş oluñ ki yirüme beg ‘emmüm oğlu ⁽²³⁾ Gübrüt olsun.” didi. Anlar dañı “*Sem^can ve tã^caten.*” didiler. Andan Sercüvān [562b] ⁽¹⁾ kırk biñ kişi alup ‘Anter çerisin qarşuladı. Birkaç gün gidince iki ⁽²⁾ leşker birbirine buluşdılar ve iki bir dimedin derhāl birbirine koyuldılar. ⁽³⁾ İki taraftan ecel yilleri esdi ve başları tolu gibi dökdi. Ceng ⁽⁴⁾ arasında ittifāk {‘Anter} Sercüvān’a tuş geldi. Biraz zamān muķātele itdiler. ⁽⁵⁾ Āñir ‘Anter gögsinde süñüyle şańdı. Yağrınında çıkdı. Atdan yıkıldı. ⁽⁶⁾ Derhāl Şeybüb irişdi. Başın kesdi. Bir süñüye dikdi. Bir yüksek ⁽⁷⁾ depeye çıkdı, çağırdı ki: “Yā şüm tãyife! Dañı kimüñçün ceng ⁽⁸⁾ idersiz. İşde begüñüzün başı süñü ucında.” didi. Ferenc leşkeri bu hāli ⁽⁹⁾ göricek tağılup baş kırtarmak ardınca oldılar. ‘Anter leşkeri ardına düşüp ⁽¹⁰⁾ irdüklerini kırdılar. Ekşerin helāk itdiler. Kırtılanları Gübrüt’e geldiler. ⁽¹¹⁾ Kışsayı haber virdiler. Gübrüt’ün cān başına şıçradı. Derhāl çeri cem^c ⁽¹²⁾ idüp ‘Anter’i qarşuladı. Çünkü iki leşker birbirne buluşdı, ‘Anter meydāna ⁽¹³⁾ girdi. Frenk leşkerinden dañı bir serv-i kad, lāle-had, şeker-leb, sīm-ğabgab ⁽¹⁴⁾ bir āla gözli meh-pāre Frenk oğlanı envā’i ziynetile müzeyyen olmuş. Şaçı ⁽¹⁵⁾ eñsesinde ol sīmin bināğuşına deste deste dökölmiş. Meydāna ⁽¹⁶⁾ geldi. ‘Anter anı göricek Tuna ırmağı gibi ağzınıñ salyarları revān ⁽¹⁷⁾ olup akdı. Ol mañbūbuñ haķķında işbu ebyātı okudı: **Şi’r:** ⁽¹⁸⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ **Rāvī eydür:** Bu oğlanuñ bilinde bir muraşsa^c kınlı Frengī kılıcı var ki Kisrī ⁽²²⁾ Kayşer hazīnesinde bulunmaz. Nite ki şā’ir anuñ haķķında dimişdür: ⁽²³⁾ **Ebyāt:** [Arapça şiir [563a] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir.] ⁽³⁾ **Rāvī eydür:** Bu Frenk mañbūbı at depüp meydāna girdi. Burka^cın çıkardı. ⁽⁴⁾ Yüzünüñ nūrı şöyle bark urdı ki güneşün ferri kalmadı. Ol hīnde ⁽⁵⁾ ba^czı şu’arā anuñ haķķında bu ebyātı didi: **Şi’r.** ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁴⁾ **Rāvī eydür:** Bu meydānda tūran mañbūb Gübrüt idi. Meydāna giricek ⁽¹⁵⁾ çağırdı ki: “Benem Gübrüt bin Melik Şehriyān ki qardaşlarum Tübrüt’i ⁽¹⁶⁾

ve Nübrüt'i ve Haylecân'ı 'Anter öldürmüştür. Üzerinde kanum vardır. ⁽¹⁷⁾ Bugün meydâna girdüm ki 'Anter'ün başın kesem. Kardeşlarumuñ ⁽¹⁸⁾ kanın alam, yüregüm şovudam. 'Anter kanķıñuzısa meydâna ⁶⁸⁸ girsün" ⁽¹⁹⁾ didi. Bu sözleri 'Anter işidicek at depüp meydâna girdi. Bu ebyâtı ⁽²⁰⁾ okudu: **Şî'r**. [Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[563b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[564a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²⁾ **Rāvī eydür:** Andan 'Anter bunuñ hüsñ ü cemāline kıyamayup silāhıla ⁽³⁾ ceng itmedi. Belin üzerine hamle idüp yirden bir serv fidanın ⁽⁴⁾ koparur gibi eyerinden kapdı, bağına başdı. Andan Şeybüb'a teslīm ⁽⁵⁾ itdi. Bu hāli göricek Gübrüt'ün leşkeri, kaçdı. Cezīre-i Kāfūr'a ⁽⁶⁾ girdi. Qal'a-ı Billūr'a berkitdiler. Sūrlar üzerine çıkup cenge ⁽⁷⁾ yaraqlandılar. 'Anter dahı Herķıl⁶⁸⁹ leşkeri-y-ile bu qal'a(y)ı egirttiler. Tā ⁽⁸⁾ elli güne degin bu qal'a(y)ı muḥāşara itdiler. Bir gice 'Anter Şeybüb'ı ve dahı ⁽⁹⁾ Huzrūf'ı bile alup leşkeri beklemeye çıkdı. Leşkerün ucına ⁽¹⁰⁾ varıcağ gördi ki bir yirden od ışığı gelür, 'Anter eyitdi: "Yā Şeybüb! ⁽¹¹⁾ Şol yanın od degin degüldür. Elbette varup şol odı görmek ⁽¹²⁾ gerek." didi. Şeybüb'ı ve Huzrūf'ı öñine bırağdı, biraz gitdi. Bir mür⁽¹³⁾ gızāra yitişdi. Her tarafından şular aqar. Şanasın ki bağı-ı İrem'dür. Niteki ⁽¹⁴⁾ şā'ir anuñ ḥaqqında bu ebyātı dimişdür: **Ebyāt**. ⁽¹⁵⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁷⁾ **Rāvī eydür:** Bu mürğizāruñ her tarafında bağı u bağı gülistānlar ki diller ⁽¹⁸⁾ şerḥinde 'ācizdür. Niteki şā'ir dimişdür: **Ebyāt**. ⁽¹⁹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ **Aşma'ī eydür:** Bu mürğizāruñ içinde bir serāy var ki sekiz cennet ⁽²²⁾ anuñ bir hücre sine beñzemez. **Rāvī eydür:** Bu serāy Qal'a-ı Billūr'un ⁶⁹⁰ sūrı üzerinde yapı olup dururdu. Ol vilāyete pāzişāh olan ol

⁶⁸⁸ Didī

⁶⁸⁹ Hirķıl

⁶⁹⁰ Bilūr

[564b] ⁽¹⁾ serāyda olurdu. ‘Anter Şeybūb’ıla bu serāyuñ altına vardılar. Yuğarudan feryāz u ⁽²⁾ fiğān işitdiler. Şeybūb Frenk dilince öğrenmişdi. Kulağ urdu bir āvāz ⁽³⁾ işitdi, eydürdi ki: “Āh nolaydı bir kimesne olaydı ki benden ‘Anter’e ⁽⁴⁾ işbu mektūbı iltaydı. Gübrüt’i esirlikden kırtaraydı.” didi. Bu āvāzı ⁽⁵⁾ Şeybūb işidicek ihtiyārı kalmadı. İşte ben{di} altından çağırdı. ⁽⁶⁾ Bu içerüde ağlaşanlar segirdişüp pencereye⁶⁹¹ geldi. “İşbu söyleyen kimdür? ⁽⁷⁾ Dīv midür, perrī midür görelüm?” diyüp şem‘ getürdiler. **Rāvī eydür:** Ol ⁽⁸⁾ serāyda işbu mektūbı nolaydı ‘Anter’e iltür ādem olaydı diyen ol ⁽⁹⁾ Şeybūb’uñ hancerile urduki Meryem idi. Gübrüt anı almış Frengistān’a kaçmışdı. ⁽¹⁰⁾ Niteki yuğaruda kışşası şerh oldı. Vaktī ki pencereden aşāğa ⁽¹¹⁾ bakdı. Şeybūb’ı bildi, çağırup eyitdi: “Yā Şeybūb! Kānı ‘Anter?” didi. Şeybūb ⁽¹²⁾ bunuñ āvāzın işidicek mütehayyir oldı. Bu ne kişidür ki benüm ve kıardaşumuñ ⁽¹³⁾ adın bilür.” didi, andan eyitdi: “Yā melike! Sen kimsin ki beni bilürsin?” ⁽¹⁴⁾ Meryem eyitdi: “Ben ol Meryem’in ki Melik Kaysēr beni ‘Anter’e virmişdi. ‘Aceb ⁽¹⁵⁾ çāre varmıdur ki ‘Anter’i ben görem.” didi. Şeybūb eyitdi: “İşbu ⁽¹⁶⁾ sâ‘at saña ‘Anter’i getüreyin.” diyüp ‘Anter’e ‘Arab dilince söyledi. ‘Anter ⁽¹⁷⁾ bu kızıyyeyi işidicek ‘aklı denk oldı. İleri yürüdi Meryem’e bilişlik ⁽¹⁸⁾ virdi. Meryem ‘Anter’i göricek kışrdan aşāğa indi. Hışār kaposın ⁽¹⁹⁾ açdı. Taşra çıkdı. ‘Anter’ile buluşdı, esenleşdi. Başından geçen ⁽²⁰⁾ vāķi‘ayı bir bir ‘Anter’e haber virdi. Andan ‘Anter’i Şeybūb’ı Huzrūf’ıla ⁽²¹⁾ alup serāya girdi. Envā‘ dürlü ni‘metler getürdi. Şeybūb ⁽²²⁾ ‘Anter’e yimekden yime nā-gāh sem kätılmış ola diyi işāret itdi. Meryem ⁽²³⁾ bu işāreti tutup her yimekden birer loğma şundı. Bunlaruñ vehmin [565a] ⁽¹⁾ def‘ itdi. Andan ol gün yidiler, içdiler. Aşşama yakın olıcak Meryem ‘Anter’i ⁽²⁾ aldı. Bu serāyları gezdürdi. Temāşā itdürdi. ‘Anter ol hīnde ol ⁽³⁾ serāyuñ vaşında bu ebyātı okudı: **Ebyāt.** [Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽⁵⁾ **Rāvī eydür:** Andan gine yirlerine geldiler. Meryem bir cāriyeye buyurdu. Bir altundan ⁽⁶⁾ şanduk getürdi, açdı. İçinden bir taş

⁶⁹¹ pençere

çıkardı. ‘Anter’e eyitdi: ⁽⁷⁾ “Yā ebe'l-fevāris! Senüñ hasūdlaruñ çokdur. Saña bir gün
 nā-gāh ğadr ideler. ⁽⁸⁾ İşbu taş bileñce getür her kāh ki saña bir ağulu ta‘ām
 yidürmek isteyeler ⁽⁹⁾ bu taş dereler şuları aķar. Bu taşuñ bu hālın göricek ol
 ta‘āmdan yime.” ⁽¹⁰⁾ didi. “Yā ebe'l-fevāris! Bu taşuñ uzun kışşası var. Saña hikāyet
⁽¹¹⁾ eyleyeyin. Yā ebe'l-fevāris! Bu taş Süleymān peygāamberüñ imiş. Andan bir ⁽¹²⁾
 cinnīler pāzīşāhına degmiş. Andan niçe dehrlerden şoñra Necrān ⁽¹³⁾ kenīsesi
 rāhibine degmiş. Andan rāhib-i kebīri Sem‘ān’a degmiş. Andan ⁽¹⁴⁾ Saḥnūn ibni
 Semnūn’a vāşıl olmuş ki Eflātūn deyrinüñ şāhibidür. ⁽¹⁵⁾ Bu Saḥnūn Efrence bin
 Hürmis Kebīr zamānında idi. Bu Efrence katı zālīm ⁽¹⁶⁾ pāzīşāhıdı. Saḥnūn’daki taşuñ
 vaşfın işitdi, kığırtıdı. Bu taş bundan ⁽¹⁷⁾ diledi. Saḥnūn inkār itdi, buyurdı. Bir yıl
 ḥabs itdiler. Abdan katına ⁽¹⁸⁾ getürdiler. Girü istedi gine inkār itdi. El-ḥāşıl yigirmi
 yıl ⁽¹⁹⁾ ḥabs itdi. Yılda bir kerre istedi. Ol inkār itdi. Gine ḥabs itdi. ⁽²⁰⁾ Saḥnūn bir
 tedbīr itdi ki ḥabsden ḥalāş ola. Kendünüñ üzerinde ⁽²¹⁾ tūran zindāncıya ki adı
 Meymān idi, eyitdi: “Yā Meymān! Saña bir sözüm ⁽²²⁾ vardur, idirin. Ammā dilerin
 senden ki Efrence’ye dimeyesin.” **Aşma’ī eydür:** Bu Meymān ⁽²³⁾ Efrence’yi sevmezdi.
 Zīrā ki aña çok isā’et idüp anasın ve atasın [565b] ⁽¹⁾ oğlanların ve ‘avretin öldürüp
 tūrurdu. Kendüyi daḥı öldürmege korkı ⁽²⁾ virürdi. Vaḳtī {ki} rāhibden bu sözi işitdi,
 and içdi ki her ne söz ⁽³⁾ dirse Efrence’ye dimeye. Andan Saḥnūn’ı rāhib bu taş
 çıkardı Meymān’a virdi, ⁽⁴⁾ eyitdi: “Yigirmi yıl ḥabs çekdügüm taş budur.” didi. “Al
 sakla vaḳtī ki ⁽⁵⁾ zindānlardan⁶⁹² bir ādem ola, ol ādemi defn eyle ve beni öldi diyı var
 Efrence’ye ⁽⁶⁾ ḥaber vir. Andan gel beni kefenle, tābūta koy. İlet bir yirde şalı vir. Bir
 deyrde ⁽⁷⁾ varayın, mu‘tekif olayın. Olinca kimesneye gözükmeyeyin.” Meymān bu
 kavle ⁽⁸⁾ rāzī oldu. Bir niçe gün muntazır oldu. Āḥir zindān ehlinden birisi öldi. ⁽⁹⁾
 Derḥāl defn itdi. Efrence’ye vardı. Saḥnūn öldi diyü ḥaber virdi. Efrence ⁽¹⁰⁾
 Saḥnūn’uñ öldüğine ğāyet melūl oldu. Birkaç gün öğürdi, “Baña ⁽¹¹⁾ niçün ḥaber

⁶⁹² zindānlardan

virmedüñ ki āzād ideydüm.” diyi Meymān'a ğāzab itdi. “Seni ⁽¹²⁾ anuñ yirine öldüreyin. Mesīh şerī‘ati ‘ālimine hevā-yı nefsdan ötüri şunuñ ⁽¹³⁾ gibi iş itdüm.” diyi itdüğü işe peşimān oldı. Andan vüzerāsı-y-ıla ⁽¹⁴⁾ atlandı. Zindān kapusına geldi. Meymān'a eyitdi: “Gir Saḥnūn çıkar ⁽¹⁵⁾ yumasında ben daḥı bile olayın.” didi. Meymān müteḥayyir oldı. İçerü girdi. ⁽¹⁶⁾ İş ḥadeşe varduḡın Saḥnūn'a ḥaber virdi, eyitdi: “Bundan ğayrı çāre ⁽¹⁷⁾ ḡalmadı ki seni öldürem. Tā ki ben yalan çıkımayam ve illā bu tedbīri ⁽¹⁸⁾ Efrence tıyarsa seni daḥı ve hem daḥı öldürür. İküümüz ölmekden ise ⁽¹⁹⁾ birimiz ölmek yig.” diyüp Saḥnūn'ıñ boğazına yapışdı. Cānı çıkınca şıḡdı. ⁽²⁰⁾ Andan cüsseşin taşra çıkardı, yudılar. Defn itdiler. Andan Leylümān'ıñ ⁽²¹⁾ babası Hürmüs beg olunca ol taş Meymān'da ḡaldı. Bir gün Efrence'yile ⁽²²⁾ Melik Hürmüs uğraşdı. Melik Hürmüs Efrence'yi başdı. Kendüyi tutdı. ⁽²³⁾ Ol eyyāmda ol taş Meymān'da idüki zāḥir oldı. Melik Hürmüs Meymān'ı [566a] ⁽¹⁾ tutdı. Taşı elinden aldı. Andan Efrence'yile Meymān'ı öldürdi. Andan Hürmüs'den ⁽²⁾ Leylümān'a degdi. Leylümān'dan bize vāşıl oldı.” didi. ‘Anter bu taşā ⁽³⁾ ğāyet feraḡ oldı. Andan destūr diledi ki Meryem'den çādırına vara. Meryem ⁽⁴⁾ daḥı ‘Anter'den Gübrüt'i dilek itdi ki ḡalāş ide. ‘Anter daḥı “*Sem‘an* ⁽⁵⁾ ve *tā‘aten*.” diyüp dilegin ḡabül itdi. Andan Meryem ‘Anter'i gönderüp ardınca ⁽⁶⁾ bu ebyātı okudı: **Şi‘r**. [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁰⁾ **Rāvī eydür**: Andan ‘Anter daḥı Herḡıl'ıñ ⁶⁹³ yanına geldi ve vāḡi‘asın bir bir ḡaber virdi. ⁽¹¹⁾ Ol serāyuñ evşāfın itdi. Herḡıl'ıñ ⁶⁹⁴ daḥı ol serāyı görmege şevḡı ğālib ⁽¹²⁾ oldı. ‘Askerden uğurlayın ‘Anter ve birḡaç atlı ile tenhāca Ḳaşr-ı Billūr'a ⁽¹³⁾ revān oldı. Meryem pencereden baḡdı. Görđi ki gelen Herḡıl'ıla ⁶⁹⁵ ‘Anter'dür. ⁽¹⁴⁾ Ḳaşrdan aşıġa indi. Bunları ḡarşuladı. ‘İzzet ve ikrām idüp aldı, serāya ⁽¹⁵⁾ geldi. Şoḡbet esbābından ne varisa müheyyā itdi. Çengīler ve muġnīler ⁽¹⁶⁾ ihzār eyledi. Şāfī şerāblar getürdi. Māḡ-pāre maḡbūbeler sākīlik ⁽¹⁷⁾ itdi.

⁶⁹³ Hirḡıl

⁶⁹⁴ Hirḡıl

⁶⁹⁵ Hirḡıl

Bunlar bu ĩşdeyiken serāyuñ bir tarafından bir kapu açıldı. Kırk kız ⁽¹⁸⁾ oğlan ay yüzlü cariyeleri[yi]le bir maħbūba kız oğlan güneş toğar ⁽¹⁹⁾ gibi toğdı, geldi. Selām virüp bunlaruñ şöħbetine oturdı. ‘Anter ⁽²⁰⁾ bunuñ ħüsn-i cemālin⁶⁹⁶ görüp ‘aqlı şaşdı. Derħāl bu ebyātı okudı: ⁽²¹⁾ **Şi‘r**: [Arapça şiiir ⁽²²⁾ Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir.] **[566b]** ⁽¹⁾ Herķıl⁶⁹⁷ ħoż kendüden gidüp cān u göñülden ‘āşık oldu. Andan gine ⁽²⁾ ĩşe meşğül oldılar. ‘Anter’üñ başı kızararak bu ebyātı okudı: **Şi‘r**. ⁽³⁾ [Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir ⁽⁵⁾ Arapça şiiir ⁽⁶⁾ Arapça şiiir ⁽⁷⁾ Arapça şiiir ⁽⁸⁾ Arapça şiiir ⁽⁹⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹¹⁾ **Rāvī eydür**: Andan Meryem bunları bu serāyuñ gülistanların ve şöħbet-gāhların ⁽¹²⁾ bir bir gezdürdi. ‘Anter ol gülşenlerüñ leţāfetini müşāhede idicek, ⁽¹³⁾ işbu ebyātı inşād itdi: **Şi‘r**. ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir ⁽²²⁾ Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir **[467a]** ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir ⁽⁵⁾ Arapça şiiir ⁽⁶⁾ Arapça şiiir ⁽⁷⁾ Arapça şiiir.] ⁽⁸⁾ **Rāvī eydür**: Andan sonra bu ebyātı didi: **Şi‘r**. ⁽⁹⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir ⁽¹³⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹⁶⁾ **Aşma‘ī eydür**: Andan sonra bu şi‘ri didi: **Şi‘r**. ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir ⁽²²⁾ Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir **[567b]** ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir.] ⁽⁵⁾ **Rāvī eydür**: Andan ‘Anter Meryem’e şordı, eyitdi: “İşbu şöħbetimüze gelen ⁽⁶⁾ güneş yüzlü kimüñ nesidür.” didi. Meryem eyitdi: “Öldürdüğüñ Melik Leylümān’uñ ⁽⁷⁾ kızıdır ve Sercüvān’uñ kız kardaşıdır ki ikisi daħı senüñ cengüñde ⁽⁸⁾ helāk oldılar.” didi. ‘Anter bu sözi işidicek tırdı. Ol kıza ⁽⁹⁾ ‘özürler itdi. Ol kız eyitdi: “Olan oldu ayruķ aña irilmez. Ammā senden ⁽¹⁰⁾ dilerin ki ‘emmümüz oğlı Gübrüt’i şalı viresin.” didi. ‘Anter daħı “*Sem‘an* ⁽¹¹⁾ ve *tā‘aten aler-re’si-vel-ayn*.” didi. Andan aħşam olinca şöħbet itdiler. ⁽¹²⁾ Aħşam olıcaķ çādırlarına geldiler. Herķıl’uñ⁶⁹⁸ gerçi ki bedeni⁶⁹⁹ gitdi. ⁽¹³⁾ Ammā rūħı ol kız kıatında kıaldı.

⁶⁹⁶ ħüsn-ü cemālin

⁶⁹⁷ Hirķıl

⁶⁹⁸ Hirķıl

Çadırlarına gelicek Gübrüt'i hil'atleyüp ⁽¹⁴⁾ şalı virdiler. Gübrüt dağı Qal'a-(y)ı Billür'a⁷⁰⁰ geldi. Ol gice yatdı şabāh ⁽¹⁵⁾ olıcağ kavminüñ aña birini cem' itdi. Çok hediyyelerile envā'i pîşkeşlerle ⁽¹⁶⁾ Herkıl'a⁷⁰¹ geldi. Herkıl'ıla⁷⁰² 'Anter'i ve bākı havāşşın Qal'a-ı Billür'a⁷⁰³ getürdi. ⁽¹⁷⁾ Konuklıklar eyledi. Ol gün ĩşe vü nūşa meşğül oldılar. Ol ⁽¹⁸⁾ eyyāmda Herkıl⁷⁰⁴ Leylümān'ın kızı Meryemān'ı aldı. Girdege girdüki gice ⁽¹⁹⁾ burka'ın⁷⁰⁵ kaldırdı. Bir cemāl gördi ki gözler görmege kamaşur. Nite ⁽²⁰⁾ ki şā'ir anuñ haqqında bu ebyātı dimişdür: **Şi'r**: ⁽²¹⁾ [Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [568a] ⁽¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²⁾ **Aşma'ī eydür**: Bir kad gördi ki anuñ hacletinde cennet ravzasındaki ⁽³⁾ tūbānuñ başı aşığa olur. Nite ki şā'ir anuñ haqqında dimişdür: **Şi'r**. ⁽⁴⁾ [Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür**: Ol gice Herkıl⁷⁰⁶ Leylümān'a vaşl oldı. Şabāh olıcağ ⁽¹⁶⁾ cemī'-i havāşşı Herkıl'a⁷⁰⁷ mübārek bāde geldiler. 'Anter dağı geldi gine ⁽¹⁷⁾ şöhbete meşğül oldılar. Sîmin sāk sākîler sağrak gezdürüp meh-⁽¹⁸⁾pāre muğnîler sāza āğāz idüp elhān-ı laţîfeyile bu ebyātı eyitdiler: ⁽¹⁹⁾ **Şi'r**. [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [568b] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ **Rāvī eydür**: Bunuñ üzerine yigirmi gün ĩş oldı. Andan şöñra ⁽⁷⁾ Gübrüt Herkıl'ı⁷⁰⁸ ve 'Anter'i aldı Qal'a-ı Billür'ın kullsin gezdürmege ⁽⁸⁾ gitdi ki ol vilāyetüñ pāzîşāhlarınuñ hazînesi ol kullede idi ve dağı ⁽⁹⁾ dünyāda ne kadar 'acāyib ve ġarāyib varısa ol kullede idi. Cümle-i 'acāyibinden ⁽¹⁰⁾ biri buyıdı ki kâpusında bir

⁶⁹⁹ benedeni

⁷⁰⁰ Bilür

⁷⁰¹ Hirıl

⁷⁰² Hirıl

⁷⁰³ Bilür

⁷⁰⁴ Hirıl

⁷⁰⁵ bırka'

⁷⁰⁶ Hirıl

⁷⁰⁷ Hirıl

⁷⁰⁸ Hirıl

bağırdan âdem düzüp berkidüp turlardı. ⁽¹¹⁾ Elinde bir Hindî kılıç varıdı. Her kaçan ki bir âdem on zırâ^c mıkḍârı ⁽¹²⁾ ol kapuya yakın gelse ol şuret ol âdemi kılıcıla çalardı. İki ⁽¹³⁾ pâre iderdi. Kaçan ki ol kapudan girmek istese yukarıda bir hîlesi ⁽¹⁴⁾ varıdı, anı iderlerdi. Âdem içerü girürdi. Ol şuret ol âdemi ⁽¹⁵⁾ çalamazdı. Dağı buña beñzer çok ‘acāyib ve ġarāyib tılsımlar varıdı. ⁽¹⁶⁾ Hükemā-ı Yunan taşnîf itmişidi. Çünkü Melik Herkıl'ıla⁷⁰⁹ ‘Anter bu kullede ⁽¹⁷⁾ girdiler, hazinelelerin temāşā itdiler. ‘Acāyibden ve ġarāyibden kımetilerden ⁽¹⁸⁾ kendülere gerekin aldılar. Bāķisin Gübrüt'e teslīm itdiler. Andan ⁽¹⁹⁾ gine menzillerine geldiler. İstanbul'a gitmek emrine müşāveret itdiler. ⁽²⁰⁾ ‘Anter'ün ol hinde vaṭanı önüne düşdi ve ‘Able hāṭırına geldi. ⁽²¹⁾ Göñli çoşa gelüp bu ebyâtı inşād itdi: **Şîr.** ⁽²²⁾ [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[569a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] ⁽¹³⁾ **Rāvî eydür:** Bunlar bu meşveretde iken haber geldi ki Melik Şāfāt ⁽¹⁴⁾ ki Vāḥāt-ı Cezāyir'inün begidür. Yir götürmez çeri ile Kal'a-ı Kāfūr'ı ⁽¹⁵⁾ almağa gelür. Bunlar bu sözi işidicek gitmek tedbîrin kōdılar. ⁽¹⁶⁾ Tîz otuz biñ kişi cem^c idüp on biñin kal'a beklemeye kōdılar. ⁽¹⁷⁾ Yigirmi biñ hāş güzide âdem alup Melik Şāffāt'ı⁷¹⁰ karşıladılar. ⁽¹⁸⁾ On gün gitdiler. Bir otı ve şuyı bol şahrāya irdiler. Şöyle ⁽¹⁹⁾ rāy itdiler ki birkaç gün andan kōnalar rāḥat olalar. **Aşma'î eydür:** ⁽²⁰⁾ Bunlaruñ hāli böyle. Geldük biz bu tarafda Melik Şāffāt⁷¹¹ hāline ⁽²¹⁾ bu Melik Şāffāt⁷¹² ulı pāzişāhıdı. Bî-nihāye leşkeri varıdı. Dört ⁽²²⁾ ‘azīm cezire içinde dört muazzam şehre mālīk idi. Ol şehirleruñ ⁽²³⁾ birine Vāḥāt ve birine Deyrūn ve birine Lebşān ve birine Şāfūr dirlerdi. **[569b]** ⁽¹⁾ Ammā cemī'isinden artuk Vāḥāt'ı severdi. Ekser anda turlur. Hem taḥṭı dağı ⁽²⁾ andayıdı. **Rāvî eydür:** Bu Vāḥāt didükleri Rūmiye-i Kübrā'dur ki ⁽³⁾ İskender bin Dārā dağı andan kōpupdur. Ol şehir içinde İskender'ün ⁽⁴⁾ bir kaşrı

⁷⁰⁹ Hirıl

⁷¹⁰ Şāfāt

⁷¹¹ Şāfāt

⁷¹² Şāfāt

varıdı. Yigirmi dört kapusı varıdı. Bir tahtı varıdı. ⁽⁵⁾ Ol tahtuñ üzerine aşılı bir muraşsa^c cevheri tacı varıdı. **Aşma'ī eydür:** ⁽⁶⁾ Bu Melik Şāffāt⁷¹³ bu dört şehrden gayrı çok vilāyete hüküm iderdi. ⁽⁷⁾ Memleketinüñ bir ucından bir ucına elli günlük yolıdı. Vilāyetinden ⁽⁸⁾ yüz yigirmi biñ er cem^c idüp Qal'a-ı Billūr'a Cezāre-i Kāfūr'a müteveccih ⁽⁹⁾ oldı. Olıdı ki Gübrüt'e haber geldi. Gübrüt dağı 'Anter ve Herkıl'ıla⁷¹⁴ ⁽¹⁰⁾ yigirmi biñ er cem^c idüp qarşuladılar. Olıdı ki geldiler. Ol ⁽¹¹⁾ şahrāda qondılar. İki gün rāhat oldılar. Üçünci gün geçdiler. Gine ⁽¹²⁾ yola revān oldılar. 'Anter bu leşkerüñ öñine düşüp giderken ⁽¹³⁾ öñine vaṭanı düşüp hāṭırı çoş itdi ve işbu ebyātı inşād itdi: ⁽¹⁴⁾ **Şi'r.** [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[570a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[570b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] ⁽¹³⁾ **Rāvī eydür:** Andan tırmayup iki leşker gitdiler. Tā şuña degin ki ⁽¹⁴⁾ As ırmağı ve Şümās depesi dirlerdi, bir yir varıdı. Anda biribirine ⁽¹⁵⁾ buluşdı. Şanasın ki ol gün ol şahrāda kıyāmet kopdı. Niteki İbni Hānī ⁽¹⁶⁾ anuñ haqqında işbu ebyātı dimişdür: **Şi'r:** ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[571a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽⁵⁾ **Aşma'ī eydür:** Ol gün ahşam irince ceng itdiler. Ahşam olıcağ iki leşker ⁽⁶⁾ birbirinden ayrıldı. Qarārgāhına gitdi. Şāffāt⁷¹⁵ erbāb-ı devletin ⁽⁷⁾ cem^c idüp bunu taşındı ki irte kendü meydāna gire. 'Anter'ile ⁽⁸⁾ muqābele ide. Vüzerāsı men^c itdiler. “Sen

⁷¹³ Şāffāt

⁷¹⁴ Hirqıl

⁷¹⁵ Şāffāt

‘Anter’ile uğraşmak haṭarnāk ⁽⁹⁾ işdür.” didiler. Eger aña ḥaşm isterseñ İbnü'd-Deyrī getür ki ⁽¹⁰⁾ aña andan ğayrı ḥaşm yokdur.” didiler. **Rāvī eydür:** Bu İbnü'd-Deyr didükleri ⁽¹¹⁾ zamānında cihān pehlevān idi. Bütün Frengistān'da andan bahādur kimse ⁽¹²⁾ yokıdı. Bunuñ bir ‘aceb kışşası var. Evvel anı zıkr idelüm. Andan ⁽¹³⁾ soñra kışşaya rücū idelüm. **Rāvī eydür:** Frengistān'da bir ulı ⁽¹⁴⁾ pāzişāh varıdı. Yüz yaşına irmişidi. Ammā Ḥaḫ Te‘ālā anı oğlandan ⁽¹⁵⁾ ve kızdan mahrūm itmişidi. Bir gün ruhbānları cem idti. Anlaruñıla ⁽¹⁶⁾ meşveret idüp eyitdi: “Nice ideyin ki Ḥaḫ Te‘ālā baña bir oğul vire ki ⁽¹⁷⁾ benden soñra milk ğayrılara müntakıl olamaya.” didi. Anlar eyitdiler: ⁽¹⁸⁾ “Deyrlere ḳurbānlar eyle ve fuḳarāya taşadduḳ eyle ki Ḥaḫ Te‘ālā saña ⁽¹⁹⁾ bir oğul rūzı kıla.” didiler. Ol pāzişāh daḫı bunlaruñ didügi gibi ⁽²⁰⁾ itdi. İttifāk Ḥaḫ Te‘ālā bir kıız viridi. Anuñ ümīzi buyıdı ki ⁽²¹⁾ oğlan olaydı. Tañrı Te‘ālā naşīb itmedi. Bu kıız deyrlere ⁽²²⁾ ḳurbān itmek sebebi-y-ile olmağın dāyim deyrlere iltürler. Ziyāret itdürürlerdi. ⁽²³⁾ Tā şuña degin ki büyüdi. Bir gün deyre iletüp gezdürürken [571b] ⁽¹⁾ bir rāhibe āşık oldı. Babasına zāhidlik şuretin gösterüp vardı. Ol ⁽²⁾ gülistānda ṭurdı. Ol rāhibile dāyim Ğış u nūşda oldı. Bir gün ⁽³⁾ ol rāhib öldi. Bu kıız ol rāhibden yüklı ḳaldı. Her ay başında ⁽⁴⁾ babası ve anası bu kıızı göre gelürlerdi. İttifāk gine aybaşı olmışıdı. ⁽⁵⁾ Göre geldiler. Anası gördi ki kıız yüklı ḫālinden şordı, ⁽⁶⁾ kıız eyitdi: “Vallāhi şundan ğayrı bilmezem ki bir gice yaturdum. Bir kimesne ⁽⁷⁾ işbu deyruñ saḳfında aşığa indi. Baña cimāc itdi, ḳarnum şöyle oldı. ⁽⁸⁾ Bilmezin ne ḫāldür.” didi. Bu sözi işidicek anası sevindi eyitdi: “Ol ⁽⁹⁾ aşığa inen bu deyruñ şāḫibi firiştedür. Ḥaḫ Te‘ālā andan saña bir oğlan ⁽¹⁰⁾ virürse zihī sa‘ādet saña.” didi. Andan bu ḫaberi kızuñ babasına ⁽¹¹⁾ muştıladı. Ol daḫı sevinüp eyitdi: “Bulayki Ḥaḫ Te‘ālā bir irkek ⁽¹²⁾ oğlancuḳ vire. Benden soñra yirüme beg ola.” didi. **Rāvī eydür:** Birḳaç ⁽¹³⁾ aydan soñra bu kıızdan bir oğlancuḳ ṭoğdı. Deyrde ḫāşıl olduğı-y-içün ⁽¹⁴⁾ İbnü'd-Deyr diyi ad ḳodılar. Rūzigārıla büyüdi. Bir cihān pehlevān ḳopdı. ⁽¹⁵⁾ Dedesi öliceḳ

yirine beg oldu. Bu Melik Şāffāt⁷¹⁶ ile aralarında dōstlık⁽¹⁶⁾ varıdı. Çünkü vūzerā bu tedbīri eylediler. Melik Şāffāt begendi. Derhāl⁽¹⁷⁾ beglerinden birini çok tuhfeyile İbn-i Deyr'e gönderdi. Tīz iriş baña⁽¹⁸⁾ meded eyle diyi mektūb yazdı. Mā-cerāsın i'lam itdi. **Aşma'ī eydür:** Ol⁽¹⁹⁾ gice iki leşker irteye dek ceng tedbīrin itdiler. Şabāh olıcağ⁽²⁰⁾ iki çeri at üzerine geldiler. Ahşam olunca uğraş itdiler.⁽²¹⁾ Dereleri, depeleri ādem ölusi-y-ile toldurdılar. Ādem kanı sīl gibi ağıdı.⁽²²⁾ Ahşam olıcağ tabl u āsāyiş uruldu. Şabāh olıcağ gine uğraşdılar.⁽²³⁾ El-hāşıl biş gün bu vechile uğraş itdiler. Altıncı gün olıcağ Şāffāt⁷¹⁷ [572a]⁽¹⁾ şındı. Kaçmağa yüz tutınca bir taraftan toz koptı. Gördiler ki İbnü'd-Deyr⁽²⁾ altmış biñ erile gömgök demüre müstağrak olmuş çıka geldi. Şāffāt⁷¹⁸⁽³⁾ leşkeri anı görüp ölmüşiken yine dirildiler. İki leşker biribirine⁽⁴⁾ koyulup ol gün ahşama degin ve gice irteye degin tırmayup⁽⁵⁾ ceng itdiler. Şabāh olıcağ 'Anter meydāna girdi, er taleb itdi⁽⁶⁾ ve bu ebyātı okudu: **Şi'r.**⁽⁷⁾ [Arapça şiir⁽⁸⁾ Arapça şiir⁽⁹⁾ Arapça şiir⁽¹⁰⁾ Arapça şiir⁽¹¹⁾ Arapça şiir⁽¹²⁾ Arapça şiir⁽¹³⁾ Arapça şiir⁽¹⁴⁾ Arapça şiir⁽¹⁵⁾ arapça şiir⁽¹⁶⁾ Arapça şiir⁽¹⁷⁾ Arapça şiir⁽¹⁸⁾ Arapça şiir⁽¹⁹⁾ Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir [572b]⁽¹⁾ Arapça şiir.]⁽²⁾ **Rāvī eydür:** Anı göricek İbnü'd-Deyr cemī' silāhın rāst idüp bir cezāre⁽³⁾ aygırına süvār oldu ki yügürse yıl tozına yitmezdi. Niteki ba'zı şu'ārā anuñ⁽⁴⁾ gibi atuñ hakkında dimişdür: **Ebyāt.** [Arapça şiir⁽⁵⁾ Arapça şiir⁽⁶⁾ Arapça şiir⁽⁷⁾ Arapça şiir.] **Aşma'ī eydür:** Arkasına bir çini pūlāddan cevşen⁽⁸⁾ geydi ki yıldırım tokınsa kār itmezdi. Eline bir süñü aldı ki kayaya⁽⁹⁾ ursa yıldırım gibi geçerdi. Niteki İbn-i Üşrüt anuñ gibi süñünün hakkında⁽¹⁰⁾ dimişdür: **Ebyāt.** [Arapça şiir⁽¹¹⁾ Arapça şiir.]⁽¹²⁾ **Aşma'ī eydür:** Biline bir kılıç kuşandı ki bir deveyi ortara çalsa iki pāre⁽¹³⁾ iderdi. Niteki şā'ir anuñ hakkında dimişdür: **Ebyāt.**⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] **Rāvī eydür:** Andan İbn-i Deyr atın meydāna⁽¹⁶⁾ depdi. 'Anter'ile muḳābeleye meşgūl oldu. Öyle olunca ceng

⁷¹⁶ Şāffāt

⁷¹⁷ Şāffāt

⁷¹⁸ Şāffāt

itdiler. Āhîr ⁽¹⁷⁾ ‘Anter ġālib olup kılıcıla İbnü'd-Deyr'i çaldı. İki pāre itdi. Bunı göricek ⁽¹⁸⁾ Melik Şāffāt⁷¹⁹ taḥammül itmedi. Kendü meydāna girdi. ‘Anter'ile muḳābele ⁽¹⁹⁾ eyledi. ‘Anter āmān virmeyüp derḥāl anı daḥı depeledi. Şāffāt⁷²⁰ leşkeri ⁽²⁰⁾ bu ḥālî göricek münhezim oldılar. Her biri kaçup cān kurtarmak ardınca ⁽²¹⁾ oldu. ‘Anter leşkerile ol şınkun çeriye Cezīre-i Vāḥāt'a varınca ⁽²²⁾ ḳodılar. Çünki Cezīre-i Vāḥāt'a yakın geldiler, gördiler ki bir ‘azīm dere ⁽²³⁾ içinde bir ulu ırmaḳ akar. Dibsiz deñize beñzer bu ırmaḳı göricek müteḥayyir [573a] ⁽¹⁾ oldılar. Bu şınan leşker bundan nice geçdi ola diyi tañladılar. Ol ⁽²⁾ yirüñ ādemlerinden bir ādem bulup bu ırmaḳuñ aḥvālinden şordılar. Ol kişi ⁽³⁾ eyitdi: “Vallāhi bunca zamāndur bu vilāyetdeyüz bu ırmaḳı gördüğümüz yok ⁽⁴⁾ ve atamuzdan ve dedemüzden daḥı işitmedük. Şāffāt⁷²¹ ölüp leşkeri bu aradan ⁽⁵⁾ geçüp gitdükden şoñra ḥādīs oldı. Bilmez ne ḥikāyetdür. Eger ⁽⁶⁾ bunuñ aşlın bilmek isterseñüz Zātü'l-‘Alam ḳal‘asında olan deyrüñ rāhibi ⁽⁷⁾ Metā‘dan şoruñ ki ol ḥavādişi rüzigārdan olmışı olacağı bilür.” ⁽⁸⁾ didi. **Rāvī eydür:** Ol deyre Deyr-i Şanem dirlerdi. İçinde bir şanem varıdı. ⁽⁹⁾ Kızıl altundan yılda bir kez ol deyrüñ ḳapusın ol rāhib açardı. ⁽¹⁰⁾ İraḳdan ve yaḳından ne ḳadar millet-i mesīhiyye varısa ol şanemüñ cevānibine ⁽¹¹⁾ cem‘ olurlardı. Bu şanem bunlara söylerdi. Va‘z u naşīḥat iderdi. ⁽¹²⁾ Dīn-i ‘İsā'yı ta‘līm iderdi. İncīlden birkaç sūre okurdi. Ol gün ⁽¹³⁾ aḥşama dek ol deyrde ulı bayram iderlerdi. Millet-i Naşārā‘nuñ ol ⁽¹⁴⁾ gün ulı günlerinden idi. Ḥattā ol günde mülük-i Efrenç ne ḳadar varısa ⁽¹⁵⁾ ol deyre cem‘ olurlardı. **Rāvī eydür:** Melik Herḳıl⁷²² çünki bu sözi işitdi, ⁽¹⁶⁾ tīz ol rāhibi getürtdi. Ol rāhib ‘Anter'i göricek eyitdi: “Ne kişisin ⁽¹⁷⁾ ki hīç bu ṭāyifeye benzemezsin.” didi. ‘Anter eyitdi: “Ben Ḥicāz vilāyetinden⁽¹⁸⁾ in.” Rāhib eyitdi: “Zīḳārda Muḥammed adı añıldı mı ve Kisrī'nüñ leşkeri ⁽¹⁹⁾ şındı mı ve hem Kisrī'nüñ eyvānı yıkıldı mı?” ‘Anter eyitdi: “Belī bu didigüñ ⁽²⁰⁾ ‘alāmetler zāhir oldı.

⁷¹⁹ Şāfāt

⁷²⁰ Şāfāt

⁷²¹ Şāfāt

⁷²² Hirḳıl

Ammā bilmezüz ki ‘alāmetler neye delīldür.” didi. ⁽²¹⁾ Ol rāhib eyitdi: “Mekke'de Muḥammed adlu bir nebī zāhir olsa gerek. ‘Ālem-i nūr-ı ⁽²²⁾ hidāyeti-y-ile toldursa gerek. Sen daḥı bu Cezīre-i Vāḥāt'ı alsañ gerek. ⁽²³⁾ Eger bu ırmaḳuñ kesilmesin isterseñ Zātü'l-‘Alam ḳal‘asınuñ burcı üzerinde [573b] ⁽¹⁾ bir direkde bir baḳırdan arslan vardır. Var ol arslanı ve ol diregi yıḳ. Bu ırmaḳ ⁽²⁾ kesilsün.” didi. Andan bu rāhib başın göge ḳaldurdu, eyitdi: “Yā Rabbi! ⁽³⁾ İbrahīm ve Mūsā ve ‘İsā ol Mekke'de zāhir olan Muḥammed resūlallāh ḥürmeti-y-içün ⁽⁴⁾ benüm bu sâ‘atde rûḥumı ḳabz it ki ben anuñ milleti üzereneyin. Anuñ âletin ⁽⁵⁾ taṣdīḳ iderin ve yevm-i ḳıyâmetde anuñ şefâ‘atin umarın.” didi. **Aşma‘î eydür:** ⁽⁶⁾ Bu rāhib sözün temām idince rûḥı ḳabz oldu. Hāzır olanlar bunuñ du‘âsı ⁽⁷⁾ maḳbûl olduğına müteḥayyir ḳaldılar. Andan Herḳıl⁷²³ buyurdu. Ol rāhibi defn ⁽⁸⁾ itdiler. Andan ‘Anter vardı, ol Zātü'l-‘Alam'da ki arslanı yıḳdı. Ol ⁽⁹⁾ gün aḥşam olınca ol ırmaḳuñ eṣeri ḳalmadı. Andan Herḳıl'ıla⁷²⁴ ‘Anter leşkeri ⁽¹⁰⁾ cem‘ idüp bu dereyi geçdiler. Cezīre-i Vāḥāt'ıuñ ḳal‘asına muḥāşara itdiler. Bir ay ⁽¹¹⁾ temām ceng itdiler. Āḥir Frenk ṭâyifesi buñaldı. Sūr üzerlerine ḳıḳup ⁽¹²⁾ “Levrek levrek” diyüp çaḳırdılar. Ya‘ni “El-āmān el-āmān” dimekdür. Melik Herḳıl⁷²⁵ ⁽¹³⁾ bunlara ‘ahd idüp āmān virdi. Bunlar daḥı ḳapuları açdılar. Herḳıl'ıla⁷²⁶ ‘Anter ⁽¹⁴⁾ içeri girdiler. Melik Şāffāt'ıuñ⁷²⁷ ḥazāyinin zabt itdiler. Ol ḳadar māl ⁽¹⁵⁾ ve cevāhir aldılar ki ḥaddin ve ḳıyāsın Allāh bilür. Andan bu ḥazāneleri ⁽¹⁶⁾ seyir iderken bir ḳapuya ṭuş geldiler, gördiler. Bu ḳapuya on kilīt ⁽¹⁷⁾ urmuşlar. Her biri ādem oyluḡınca var. Her kilīdüñ üzerinde anaḥtarı aşılı ⁽¹⁸⁾ ‘Anter bu kilīdleri açdı, içeri girdiler. Gördiler ki bir ḳara atı ⁽¹⁹⁾ dört yirden zencirile bağlamışlar ve ayaḡına iki buḳaḡu urmuşlar. Ol buḳaḡunuñ ⁽²⁰⁾ üzerine ṭılsımlar yazmışlar. ‘Anter bu atı göriceḳ Şeybüb'a eyitdi: “Vallāhi bu at ⁽²¹⁾ eyi elüme girdi. Abcer ḳarıyup

⁷²³ Hirḳıl

⁷²⁴ Hirḳıl

⁷²⁵ Hirḳıl

⁷²⁶ Hirḳıl

⁷²⁷ Şāffāt

728 Şafāt

sen dahı bizüm cengümüzi temāşā idesin.”⁽³⁾ ‘Anter eyitdi: “Belī yā āhī!” **Rāvī eydür:** Derhāl Selheb ‘Anter’üñ gözine bir mil⁽⁴⁾ çekdi. Ne deñli cīnnīler varısa ‘Anter müşāhede itdi. Dürlü dürlü şuretler⁽⁵⁾ gördi kimünün gövdesi var, başı yok ve kiminün başı var gövdesi yok.⁽⁶⁾ Kimi at şuretinde ve kimi it şuretinde ve kimi kuş şuretinde *el-ḥāşılı* her biri⁽⁷⁾ bir dürlü şuretile muşavver olmuş. Ammā bu Selheb ādem şuretinde bir yahşı ata⁽⁸⁾ binmiş başına dülbend şarmış. At depüp bu cin leşkerinün içine ıarışdı.⁽⁹⁾ Birazdan kana ğarķ olup bu Tārık ibni Ğāsık ibni Sinān’ı esīr itmiş. Aldı⁽¹⁰⁾ geldi, ‘Anter’e eyitdi: “Al ḥaşmuñı nice iderseñ eyle.” ‘Anter Selheb’e du‘ālar⁽¹¹⁾ 729 itdi. Derhāl Dāmī adlu kılıcın⁽¹²⁾ çeküp cīnnün üzerine ḥavāle oldı, Selheb eyitdi: “Yā ‘Anter! Bilmez misin⁽¹³⁾ ki Ğazbān’ı öldürdükleri vakt ne kadar çalduñısa kılıcuñ bunlara⁽¹⁴⁾ kār itmedi. İmdi bilmiş ol ki bu cin t̄ayifesine ādem oĝlanınun kılıcı⁽¹⁵⁾ kār itmez. Bunlara gine kendü kılıçları kār ider.” diyüp çaķırdı. Kendü⁽¹⁶⁾ kılıcın ‘Anter’üñ eline şundı. ‘Anter ol kılıcıla Tārık’ı çaldı. Boynı öñine düşdi.⁽¹⁷⁾ Ğazbān’uñ kanın alduĝına yüregi şovurdu. Ol ḥinde kerem olup bu ebyātı⁽¹⁸⁾ didi: **Şîr.** [Arapça şiir⁽¹⁹⁾ Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir **[575a]**⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir⁽³⁾ Arapça şiir⁽⁴⁾ Arapça şiir⁽⁵⁾ Arapça şiir⁽⁶⁾ Arapça şiir⁽⁷⁾ Arapça şiir⁽⁸⁾ Arapça şiir⁽⁹⁾ Arapça şiir⁽¹⁰⁾ Arapça şiir⁽¹¹⁾ Arapça şiir⁽¹²⁾ Arapça şiir⁽¹³⁾ Arapça şiir⁽¹⁴⁾ Arapça şiir⁽¹⁵⁾ Arapça şiir⁽¹⁶⁾ Arapça şiir⁽¹⁷⁾ Arapça şiir⁽¹⁸⁾ Arapça şiir⁽¹⁹⁾ Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir **[575b]**⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir⁽³⁾ Arapça şiir⁽⁴⁾ Arapça şiir⁽⁵⁾ Arapça şiir⁽⁶⁾ Arapça şiir⁽⁷⁾ Arapça şiir⁽⁸⁾ Arapça şiir⁽⁹⁾ Arapça şiir⁽¹⁰⁾ Arapça şiir⁽¹¹⁾ Arapça şiir⁽¹²⁾ Arapça şiir⁽¹³⁾ Arapça şiir.]⁽¹⁴⁾ **Rāvī eydür:** Andan ‘Anter Selheb’ile vedā‘ idüp Melik Herķıl⁷³⁰ katına geldi.⁽¹⁵⁾ Kışşasın bir bir ḥaber virdi. İşidenler ḥayrān oldılar. Andan bir niçe gün⁽¹⁶⁾ gitdiler, Cezāre-i Kāfūr’a geldiler. Bir niçe gün anda ‘işret itdiler.⁽¹⁷⁾ Andan göçüp ‘azm-i İstanbul itdiler. Meryem ‘Anter’üñ gitdüĝin göricek ağladı.⁽¹⁸⁾

⁷²⁹ Ki Ğazbān öldürdükleri vakt ne kadar

⁷³⁰ Hirķıl

Birkaç ebyât okudu ki ‘Arab dilince maẓmūnı işbu beytlerdür: **Şîr**.⁽¹⁹⁾ [Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir [576a]⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir⁽³⁾ Arapça şiir⁽⁴⁾ Arapça şiir⁽⁵⁾ Arapça şiir.]⁽⁶⁾ **Rāvī eydür:** Andan Herkıl⁷³¹ dahı Meryemān ki Melik Leylümān'ı kızıdır.⁽⁷⁾ Cihāzı-y-ıla aldı, yola revān oldılar. Meryem Meryemān'ı birkaç fersah yol gönderdi,⁽⁸⁾ vardı. Āhır vedā^c idüp ayrılacak Meryemān Meryem'e birkaç beyt okudu. Frenkçe⁽⁹⁾ ki ‘Arab dilince maẓmūnı budur: **Şîr**. [Arapça şiir⁽¹⁰⁾ Arapça şiir⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] **Aşma‘ī eydür:**⁽¹²⁾ Meryem dahı anuñ cevābında bu beytleri okudu: **Şîr**.⁽¹³⁾ [Arapça şiir⁽¹⁴⁾ Arapça şiir⁽¹⁵⁾ Arapça şiir⁽¹⁶⁾ Arapça şiir⁽¹⁷⁾ Arapça şiir⁽¹⁸⁾ Arapça şiir⁽¹⁹⁾ Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir [576b]⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir.]⁽³⁾ **Rāvī eydür:** Andan gemilere bindiler. Bir zamāndan sonra İstanbul'a geldiler.⁽⁴⁾ Kayşer oğlunuñ geldügin işidicek ‘Amr bin Hāris'ile karşı çıktı.⁽⁵⁾ Andan ‘Anter ve Herkıl⁷³² gelüp Kayşer'üñ elin öpdiler. Aşup yanınca gitdiler.⁽⁶⁾ Kayşer ‘Anter'i kaşr-ı a‘zamına getürüp ‘İş u nūşa meşğul oldılar.⁽⁷⁾ ‘Anter itdügi işleri bir bir Kayşer'e haber virdi. Kayşer işidüp mütehayyir oldı⁽⁸⁾ ve bir niçe gün ‘İş itdüklerinden sonra ‘Anter Kayşer'den gitmege destür⁽⁹⁾ diledi. Kayşer dahı ‘Anter'e ve ‘Amr bin Hāris'e çok māl virüp hil‘atler geydürdi.⁽¹⁰⁾ Vedā^c idüp gönderdi. **Aşma‘ī eydür:** Kayşer ‘Anter'e ol kadar māl virdi ki⁽¹¹⁾ Kisrī hāzīnesinde yoğıdı. Andan ‘Anter ‘Amr bin Hāris'ile yola revān⁽¹²⁾ oldı. Yolca giderken bu ebyâtı inşād itdi: **Şîr**.⁽¹³⁾ [Arapça şiir⁽¹⁴⁾ Arapça şiir⁽¹⁵⁾ Arapça şiir⁽¹⁶⁾ Arapça şiir⁽¹⁷⁾ Arapça şiir⁽¹⁸⁾ Arapça şiir⁽¹⁹⁾ Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir [577a]⁽¹⁾ Arapça şiir.]⁽²⁾ **Aşma‘ī eydür:** Andan bir niçe zamān gitdiler, Dımışk'a geldiler. Cemī^c-i Dımışk⁽³⁾ ekābiri bunlara karşı çıkdılar. Bunlara du‘ālar ve şenālar itdiler. Melik⁽⁴⁾ ‘Amr bin Hāris Dımışk tahtına geçdi. ‘Anter Dımışk'ıñ cemī^c ekābirin⁽⁵⁾ ve eşāğirin cem^c idüp Melik Kayşer'üñ virdüki tevķī'i ‘Amr'ıñ vezīrinüñ⁽⁶⁾ eline virdi. ‘Amr'ıñ vezīri dahı bu

⁷³¹ Hirķıl

⁷³² Hirķıl

tevkî'î 'alā'-ı şavtıla okıtdı. ⁽⁷⁾ Cemî'-i ehl-i Dımışk işidüp “*Semî'nā ve aṭa'nā.*” didiler. Andan 'Anter evine geldi. ⁽⁸⁾ 'Able'yile buluşdı, öpdı, kocdı. Bağrına başdı. Ol gice yatdılar. ⁽⁹⁾ Şabāḥ olıcak 'Anter birkaç atluyla ava bindi. Birkaç fersaḥ gidince karşıdan ⁽¹⁰⁾ bir toz belürdi, gelür. Gördiler ki Varākā⁷³³ bin Züheyr'ile yüz atlıdur gelen. ⁽¹¹⁾ 'Anter'ile Varākā⁷³⁴ birbirin bilicek atdan endiler. Birbiri-y-ile koca koca görüşdiler. ⁽¹²⁾ Andan Varākā⁷³⁵ eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Şām vilāyeti saña ne 'aceb ṭatlu ⁽¹³⁾ geldi ki kendü vaṭanuñı unitduñ. Vallāhi yā ebe'l-fevāris! Qardaşum ⁽¹⁴⁾ Qays sen gidüğüñden soñra seni gitmege kovduķına ḳatı peşīmān ⁽¹⁵⁾ oldı. İşde beni gine saña gönderdi ki gine vaṭanuña gelüp ol ⁽¹⁶⁾ dīyārı müşerref idesin. Qardaşumuñ itdüğine ḳalmayasın.” 'Anter bunuñ ⁽¹⁷⁾ bu sözlerin işidüp du'ālar itdi. “Her ne buyurursan eyle olsun Yā mevlāye!” ⁽¹⁸⁾ didi. Andan Frengistān'da itdügi işleri bir bir ḫaber virdi. Varākā⁷³⁶ işidüp ⁽¹⁹⁾ müteḫayyir oldı. Andan 'Anter Melik 'Amr ḳatına geldi. Vaṭanına gitmege ⁽²⁰⁾ destūr diledi. Melik 'Amr daḫı 'Anter'e çok māl virdi. Varākā'yıla⁷³⁷ ⁽²¹⁾ gelen Benī 'Abs'e ḫil'atler geydürüp 'Anter'i üç gün gönderdi, gitdi. ⁽²²⁾ Āḫir vedā' idüp yolı yolına revān oldılar. 'Anter aşḫābı-y-ıla bir niçe zamān ⁽²³⁾ gidüp Benī 'Abs'e geldiler. Gördiler ki ḳabīlede feryāz u fiğān [577b] ⁽¹⁾ var. Melik Qays daḫı 'Anter'üñ geldügin işidüp ḳarşu çıkmışdı. 'Anter'i ⁽²⁾ Qays göricek ileri yüridi, görüşdi. 'Anter ḳabīlenüñ ḫālinden şordı. ⁽³⁾ Qays eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Qardaşum Ḥāriş'i öldürdiler. Bu yas anuñ yasıdur.” ⁽⁴⁾ didi. 'Anter eyitdi: “Yā mevlāye! Ne sebebile öldürdiler?” Qays eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! ⁽⁵⁾ 'Ayḳafūr bin Hümām öldürdi ki Ḥaytafūr'ıñ ḳardaşıdur. **Rāvī eydür:** ⁽⁶⁾ Bu Ḥaytafūr'ı 'Anter öldürüp sevdügi Lübnā adlu kızı Ḥāriş'e alı virmişdi. ⁽⁷⁾ Bir gün Lübnā Ḥāriş'e eyitdi: “Atamı göresüm geldi. Senden dilerin ki beni ⁽⁸⁾ ḳabīlemüze iltesin, varam. Ḳavmüm

⁷³³ Varākā

⁷³⁴ Varākā

⁷³⁵ Varākā

⁷³⁶ Varākā

⁷³⁷ Varākā

görem. Hasretleri içümden çıka.” didi. ⁽⁹⁾ Hāriş bu sözi işidicek “*Sem‘ān ve tātaten.*” diyüp Lübnā'yı bir müzehheb ⁽¹⁰⁾ hevdice bindürdi. Elli kişi-y-ile Benī Zehrān'a gitdi. Kaynatası Mu‘temīd ⁽¹¹⁾ bin Bekr işidüp qarşu çıkdı. Birbiri-y-ile buluşup görüşdiler. Andan ⁽¹²⁾ kabīlelerine gelüp bir niçe gün yidiler, içdiler. Andan soñra Hāriş ⁽¹³⁾ ‘avretin alup gine Benī ‘Abs'e müteveccih oldı. ‘Ayķafūr bunuñ gitdügin ⁽¹⁴⁾ göricek Hāriş için ‘Anter kardeşin depeledügin añup eski ‘adāvet ⁽¹⁵⁾ gine harekete geldi. ‘Emmüsi oğlanlarına eyitdi: “Siz bilürsüz ki ķardaşımı ⁽¹⁶⁾ ‘Anter Hāriş'den ötüri depeledi. Ma‘şūķası Lübnā'yı aña alı virdi. İmdi ⁽¹⁷⁾ şimdi fırsat el virdi. Dilerin ki yolına çıķam Hāriş'i ķardaşım yirine depeleyem ⁽¹⁸⁾ ķanın alup yüregüm şovudam.” didi. ‘Emmüsi oğlanları iki yüz kişi ⁽¹⁹⁾ olup Hāriş'ün ardına düşdiler. Hāriş ğāfil giderken yitdiler, depelediler. ⁽²⁰⁾ ‘Avreti Lübnā anı görüp bu ebyātı okudı: **Şi‘r.** ⁽²¹⁾ [Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[578a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽⁶⁾ **Rāvī eydür:** Hemin kendüyi ħancere urdı. İkinin bir ķabre gömdiler. ⁽⁷⁾ Bāķī Benī ‘Abs'den ķurtılanlar geldiler. Melik Kays'a bu ħālī bildürdiler. ⁽⁸⁾ Kabīleye feryāz u fiġān düşdi. Olıdı ki ‘Anter yitişdi. Bu ħāle ⁽⁹⁾ vāķıf oldı. Derġāl altı yüz kişi cem‘ idüp Varka⁷³⁸ ve Nevfel⁷³⁹ ve Zeyd ⁽¹⁰⁾ ibni ‘Urve'yi ve aşķāb-ı ‘Urve'yi bile alup Benī Zehrān'a revān oldılar. ⁽¹¹⁾ Yolda Hāriş'ün ķabrine uğradı ve bu mersiyyeyi inşād itdi: **Mersiyye.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] **[578b]** ⁽¹⁾ **Rāvī eydür:** Üç gün Hāriş'ün ķabri üzerinde tırdı ve develer boġazladı. ⁽²⁾ Fuķarāya ulaşırdı. Andan Benī Zehrān'a revān oldı. Bunlaruñ ħālī bu. ⁽³⁾ Geldük bu tarafda ‘Ayķafūr vaķtı ki Hāriş'i öldürdi. Kāvmi cem‘ ⁽⁴⁾ olup eyitdiler: “Eyi iş itmedük. ‘Anter geliser bizüm köķümüz kesiser” ⁽⁴⁾ ‘Ayķafūr eyitdi: “‘Emmüm oġlı Mūhelhel'e varayın. Andan yardım taleb ideyin, ⁽⁵⁾ geleyin Benī ‘Abs'ün külin göġe şavurayın.” didi. Bunlar Mūhelhil ⁽⁶⁾ adın

⁷³⁸ Varka

⁷³⁹ Nevfil

işidicek yürekleri yirine oturdu. Zîrâ bilürlerdi ki Benî Kaḥṭṭān ⁽⁷⁾ içinde andan ulı pehlevān yoğıdı. Andan ‘Ayḳafūr Mūhelhil'e⁷⁴⁰ gitdi, ⁽⁸⁾ vardı. Kışsayı ḥaber virdi. Mūhelhil⁷⁴¹ daḥı leşkerin cem‘ idüp Benî Zehrān'a ⁽⁹⁾ geldi. Andan Benî Zehrān daḥı leşkerin cem‘ idüp ser-cümle yigirmi biñ ⁽¹⁰⁾ er olup Benî ‘Abs'e müteveccih oldılar. Mūhelhil⁷⁴² bin Mesrūk bin Ğaylān ⁽¹¹⁾ önlerince bu ebyâtı inşād idüp giderdi: **Şi‘r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ **Rāwī eydür:** Birkaç gün giderek ‘Anter leşkerine buluşdılar. İki leşker ⁽¹⁷⁾ biribirine koyuldu. Muḥkem ceng oldu. ‘Ayḳafūr at sürüp meydāna ⁽¹⁸⁾ girdi. Anı görüp Meysere anuñ üzerine ḥamle eyledi ve bu ebyâtı ⁽¹⁹⁾ inşād itdi: **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] **[579a]** ⁽¹⁾ **Aşma‘ī eydür:** Andan birbiri-y-ile ṭoḳuşdılar. Ḥayli zamān ceng itdiler. Meysere ⁽²⁾ ‘Ayḳafūr'ı depeledi. Kerem olup bu ebyâtı okudu: **Şi‘r.** ⁽³⁾ [Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir.] ⁽⁷⁾ **Rāwī eydür:** Bu ḥālî görüp Mūhelhel Meysere'nüñ üzerine yürüdi ve bu ebyâtı ⁽⁸⁾ inşād itdi: **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] **Rāwī eydür:** Andan Meysere'nüñ üzerine ⁽¹³⁾ yürüdi. Āmān vormeyüp göğsinde dürtdi, yağrınında çıkdı. Andan ⁽¹⁴⁾ kerem olup bu ebyâtı okudu: **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir.] **Aşma‘ī eydür:** Mūhelhel şi‘rin temām idince ⁽²⁰⁾ ‘Anter'üñ kız kardaşı oğlu Haṭṭāl⁷⁴³ üzerine yürüdi ve bu ebyâtı okudu: ⁽²¹⁾ **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[579b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽⁵⁾ **Rāwī eydür:** Mūhelhel bunuñ şi‘rine bu ebyâtıla cevāb virdi: **Şi‘r.** ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽⁹⁾ **Aşma‘ī eydür:** Andan biribiri-y-ile uğraşdı. Ḥayli zamān ceng itdiler. Āḥir ⁽¹⁰⁾ Mūhelhel Haṭṭāl'ı⁷⁴⁴ daḥı depeledi. ‘Anter bu ḥālî göricek gözlerinden yaş revān ⁽¹¹⁾ olup bu ebyâtı inşād

⁷⁴⁰ Mūhelhel

⁷⁴¹ Mūhelhel

⁷⁴² Mūhelhel

⁷⁴³ Haṭṭāl

⁷⁴⁴ Haṭṭān

itdi: **Şi'r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] **[580a]** ⁽¹⁾ **Rāvī eydür:** Andan Mühelhel'ün üzerine at depdi ve bu ebyâtı okudu: **Şi'r.** ⁽²⁾ [Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir.] ⁽⁷⁾ **Aşma'ī eydür:** Mühelhel 'Anter'ün ebyâtına bu ebyâtıla cevâb virdi: **Şi'r.** ⁽⁸⁾ [Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽¹¹⁾ **Rāvī eydür:** Bu iki pehlevân birbiri-y-ile uğraşdı. Ammā 'Anter katı içmişdi. ⁽¹²⁾ Oğlunuñ ve kız kardaşı oğlunuñ öldüğine derhâl âmân vermeyüp ⁽¹³⁾ kılıcıla Mühelhel'i çaldı. İki pāre itdi ve bâkı leşkerine kurt koyuna ⁽¹⁴⁾ hamle ider gibi girdi. Ekşerin kırdı. Biñ âdem esîr itdi. ⁽¹⁵⁾ Getürdi Hâriş'ün kabri üzerinde boynın urdı. Andan Meysere'nün ⁽¹⁶⁾ ve Haṭṭāl'uñ ⁷⁴⁵ gövdelerin götürüp Benî 'Abs'e müteveccih oldılar. Yolca giderken ⁽¹⁷⁾ bir toz belürdi. Gördiler ki biş yüz kişi gelür. Öñlerince göm ⁽¹⁸⁾ gök demüre müstağrak bir fil gibi pehlevân var. Yanınca anuñ endāmında ⁽¹⁹⁾ bir pehlevân daḥı var. 'Anter: “Bunlar ne ṭāyifedür?” diyi nazar idince bunlaruñ ⁽²⁰⁾ içinden bir âdem çıktı. Bunlara geldi, eydür ki: “Tîz eyüdüñ ki ⁽²¹⁾ ne kişilersiz? Dōst mısız, düşmen misiz ki biz Benî Kuzā'a'danuz. Bizüm ⁽²²⁾ ulumuza 'Amr bin Celheme dirler. Laḳabı 'Amr el-kelbdür. Yanındaki ⁽²³⁾ kız kardaşı Kanāşatü'r-ricāl'dür.” Bu kişi bu sözi diyince 'Anter leşkerinde **[580b]** ⁽¹⁾ Esed bin Mācid ileri yürüdi, eyitdi: “İy yigit! İgen çok söyleme ki ⁽²⁾ bize Benî 'Abs dirler. Muḳaddemümüze 'Anter ibni Şeddād dirler ki cemîc-i 'Arab elinde ⁽³⁾ 'ācizdür.” Bu sözi işidicek ol kişi vardı. 'Amr'a “Bunlar Benî 'Abs'den ⁽⁴⁾ imiş. Muḳaddemleri 'Anter imiş.” diyi haber virdi. 'Amr bu sözi işidicek ⁽⁵⁾ feraḥ olup eyitdi: “Vallāhi bu sefer ne mübārek sefer olur. 'Anter'e ne hoş ⁽⁶⁾ ṭuş geldüm. Bu 'Anter benüm 'emmüm oğlu Müteğancer'i öldürmişdür. Elbette ⁷⁴⁶ ⁽⁷⁾ ben anuñ kanın 'Anter'den alup varup Benî 'Abs'i kılıçdan geçürsem gerek.” didi. ⁽⁸⁾ **Rāvī eydür:** Bu 'Amr bin Celheme'ye 'Amr-ı Kelbi didüklerine sır buyıdı ki ⁽⁹⁾ Bu 'Amr'uñ bir 'Āmir adlı kardaşı varıdı.

⁷⁴⁵ Hıṭāl

⁷⁴⁶ Elbete

Dāyim işi arslan avlayup etin ⁽¹⁰⁾ yiyüp kanın içmek idi. Bir gün bir mîşede bir arslana tuş geldi. ⁽¹¹⁾ Atından indi bir yire bağladı. Üzerine yürüdi ki bu arslanı depeleye. Haḫ ⁽¹²⁾ Te‘ālā ecelin taḫdīr itmişidi. Rāst gelmedi. Ol arslan ‘Āmir'i depeledi. ⁽¹³⁾ ‘Āmir eglenicek ‘Amr anı arayı gitdi. Vardı gördi ki bir mîşede atı ⁽¹⁴⁾ turur. Kişir kişir kişner. Kendü anda degül ol tarafda bu tarafda ararken ⁽¹⁵⁾ bir arslan ‘Amr'ıuñ üzerine yürüdi. Bildi ki qardaşın bu arslan depelemişdür. ⁽¹⁶⁾ ‘Amr qazabıla bu arslanı kafasında çaldı. İki nîme itdi. Qardaşınıñ ⁽¹⁷⁾ leşin aldı. Qabîlesine getürdi, gömdi. And içdi ki qardaşınıñ ⁽¹⁸⁾ qanı-y-içün yüz arslan depeleye. Andan soñra yüz degül iki yüz arslan ⁽¹⁹⁾ depeledi. Bu vechile şöhreti ‘ālemi tıtdı. Cemī‘ ‘Arab ṭāyifesi buña ⁽²⁰⁾ baş indürdi. ‘Amr bu vechile şevketin göricek itlerinden bir aḫ iti ⁽²¹⁾ hınāyla boyadı. Arqasına bir müzehheb qatīfe çul örtüdi ve boynına ⁽²²⁾ bir cevāhirile muraşşa‘ ḥaltā itdi ve üzerine on müvekkel qul qodı. ‘Arab ⁽²³⁾ diyārında çaḫırttı ki her kim ki ite ḥarāc getüre. Cemī‘ düşmenden [581a] ⁽¹⁾ ḥalāş bula. ‘Arab ṭāyifesi bunuñ üzerine muḫarrer olup kimüñ ki mālın ⁽²⁾ ḥarāmī alsa yā qabîlesi urlısa gelürdi. Bu ite ḥarāc getürürdi. ⁽³⁾ ‘Amr varurdu. İntikāmın alı virürdi. Ol cihetden bu ‘Amr'a ‘Amr-ı Kelp ⁽⁴⁾ diyi laḫab qodılar. **Rāvī eydür:** Bu ‘Amr'ıuñ bir kız qardaşı varıdı. ⁽⁵⁾ Adına Hayfā dirlerdi. Zamānında anuñ gibi ḥüsn-dār kimse yoğıdı. ⁽⁶⁾ ‘Ammā cüssede bir arslan gibiyidi quvvetde zūr-ı bāzūda⁷⁴⁷ misli yoğıdı. ⁽⁷⁾ ‘Amr bunuñ bu zūr-ı bāzūsın⁷⁴⁸ görüp bahādurlıqda ne qadar bend u ⁽⁸⁾ ḥîle varısa öğretdi varıraḫ zamānında cihān pehlevān oldu. Şöyle ⁽⁹⁾ ki yaluñuz varurdu. {Bir} qabîle(y)i ḡāret iderdi. Bu kızuñ bir ‘emmüsi oḡlı ⁽¹⁰⁾ varıdı. Adına Qatāde dirlerdi. Ğāyet bahādur kimesneyidi. Bir gün ⁽¹¹⁾ Hayfā'ıuñ ḥüsn-i cemāline⁷⁴⁹ meftün olup eyitdi: “Yā ibne ‘ammi! ‘Aceb ⁽¹²⁾ senüñ vaşluña irem mi? Yoksa ḥasretile ölem mi?” diyüp bu ebyâtı ⁽¹³⁾ inşād itdi: **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁶⁾ **Aşma‘ī**

⁷⁴⁷ zūr-u bāzū

⁷⁴⁸ zūr-u bāzū

⁷⁴⁹ Hüsn-ü cemāline

eydür: Hayfā'ya bunuñ sözi hoş gelmeyüp atından ıapdı, ⁽¹⁷⁾ götüirdi yire ıaldı. Beynisi burnından geldi. Andan kerem olup ⁽¹⁸⁾ bu ebyâtı okıdı: **Şîr**. [Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir.] **Rāvī eydür:** Kabîle içinde Kātāde öldi diyü ⁽²²⁾ fiğān düşdi. ‘Amr irişdi. Kız kardaşına kışşasın şordı. Hayfā ⁽²³⁾ dahı kažiyyeyi haber virdi. ‘Amr eyitdi: “Eyi varmışsın.” didi. Ol **[581b]** ⁽¹⁾ günden Hayfā'ya Kanāşatü'r-ricāl didiler. **Rāvī eydür:** Bir gün ‘Amr Kanāşatü'r-⁽²⁾ricāl'ile otururken ol kelb üzerine tıran kullardan ba‘zısı ⁽³⁾ feryāz u fiğān idüp iıerü girdiler, eyitdiler: “Yā mevlāye! Benī Seleme'den⁷⁵⁰ ‘Amr bin ⁽⁴⁾ Lātīye dirlermiş. Biş yüz kişi-y-ile kelbüñ katına geldi. Derhāl ⁽⁵⁾ indi. Kulakların kesdi, boynına aşdı. “Varuñ bu kelbüñ issine eydüñ ⁽⁶⁾ ki işde kelbine şöyle itdüm. Anuñ dahı elinden ne gelürse itsün.”” ⁽⁷⁾ Bu sözi ‘Amr işidicek and içdi ki elbette ‘Amr ibni Lātīye'nüñ ⁽⁸⁾ başın kese, itinüñ boynına aş. Derhāl kavminden altı yüz ādem seçdi. ⁽⁹⁾ Benī Seleme⁷⁵¹ kabîlesine vardı. Urüzın tavarın sürdi. ‘Amr bin Lātīye'ye ⁽¹⁰⁾ haber oldı. Derhāl kavmin cem‘ idüp ‘Amr-ı kelbile uğraşdı. İkisi ⁽¹¹⁾ meydāna girüp birbiriy-ile tokuşdılar. ‘Amr mecāl vermeyüp ‘Amr bin Lātīye'yi ⁽¹²⁾ depeledi. Andan kavminüñ nefslerin ‘afv idüp tavarların sürdi. Oludı ki ⁽¹³⁾ yolca gelürken ‘Anter'e uğraşdı. Birbirin bildiler. ‘Anter ileri yürüdi. ⁽¹⁴⁾ Çağırdı ki: “Yā Benī Kuzā‘a beni bilmezseñüz bilüñ benem ‘Anter bin Şeddād'am. Kanı ol ⁽¹⁵⁾ ‘Arab üzerine harāc kıoyan ‘Amr-ı kelb ki anı dahı Vizr ibni Cābir bigi idüp ⁽¹⁶⁾ itini anuñ kıoçı gibi depeleyem.” diyüp bu ebyâtı inşād itdi: **Şîr**. ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[582a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür:** ‘Anter şîrin temām idince ‘Amr dahı ileri yürüdi. Bu ebyâtıla ⁽¹⁶⁾ cevāb virdi: **Şîr**. [Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça

⁷⁵⁰ Selemī

⁷⁵¹ Selemī

şiiir [582b] ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir ⁽⁵⁾ Arapça şiiir.] ⁽⁶⁾

Rāwī eydür: Andan birbiri-y-ile toķuşup ol gün aķşam olinca ceng ⁽⁷⁾ itdiler. Birbirine zafer bulmadılar. Aķşam olıcaķ ayrıldı{lar}. Şabāķ gine meydāna ⁽⁸⁾ geldiler. ‘Amr ilerü yürüdi. Bu ebyātı okıdı: **Şi‘r.** ⁽⁹⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir ⁽¹³⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹⁵⁾ **Aşma‘ī eydür:** **Rāwī eydür:** ‘Anter işidüp bu ebyātıla cevāb virdi: **Şi‘r.** ⁽¹⁶⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir ⁽²²⁾ Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir [583a] ⁽¹⁾ Arapça şiiir.]

Rāwī eydür: ⁽²⁾ Andan biribiri-y-ile uğraşdılar. Aķşam olinca ceng itdiler. El-hāşılı ⁽³⁾ bu vechile üç gün ceng itdiler. Dördünci gün olıcaķ ‘Amr mağlūb ⁽⁴⁾ oldu, eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Teslīm itdüm bahādurlıķuñı. Ammā senden ⁽⁵⁾ dilegüm budur ki ölince hızmētünde olam.” diyüp atından aşığa sıçradı ⁽⁶⁾ vardı. ‘Anter'üñ rikābın öpdi. ‘Anter daķı atdan inüp bunu baķrına ⁽⁷⁾ başıdı, ķocdı. Ortalarından hıķd u ħased gitdi. Şafā-yı ķalb ħāşıl ⁽⁸⁾ oldu. Andan eyitdi: “Yā ‘Amr! Bahādur oğullarum ve ķardaşum varıdı. Hepisi ⁽⁹⁾ muşībete uğrayup helāk oldılar. Şükür Allāh ki seni anlardan baña ivaz ⁽¹⁰⁾ virdi.”didi. Andan cem‘ olup yola revān oldılar. Gide gide Benī ‘Abs'e ⁽¹¹⁾ geldiler. Meysere'yile Haṭṭāl'ı⁷⁵² anda defn itdiler. Cemī‘ ķabīle ‘Anter'e ⁽¹²⁾ geldiler. ‘Azā itdiler. İllā Rebī‘ ve ‘Amāre gelmedi. Rebī‘ ‘Amāre'ye eyitdi: “‘Anter'üñ ⁽¹³⁾ devleti düşdi. Cemī‘i oğulları helāk oldu. Az zamānda kendü daķı ⁽¹⁴⁾ helāk olur. Şimden girü buña müdārā itmek ‘abesdür.” didi. **Aşma‘ī eydür:** ⁽¹⁵⁾ ‘Anter'üñ yası temām olıcaķ bir gün {‘Anter'ile} ‘Amr-ı Kelbi ve Kānāşatü'r-ricāl ve Zeyd ⁽¹⁶⁾ bin ‘Urve ava çıķdılar. Üç gün şayd itdiler. Dördünci gün olıcaķ ķabīleye ⁽¹⁷⁾ geldiler. Gördiler ki Benī Kırād içinde feryāz u fiğān var. ‘Anter ileri ⁽¹⁸⁾ yürüdi, şordı, eyitdiler: “Şeybūb'ı depelediler.” Bu sözi işidiceķ ‘Anter ⁽¹⁹⁾ kendüden gitdi. “Neden depelendi.” diyi şordılar, eyitdiler: “Sen ava ⁽²⁰⁾ biniceķ Şeybūb'a bir ‘Arab geldi, eyitdi: “Benī Muķārib ķullarındanın. Bir ⁽²¹⁾ cāriye severdüm ve ol beni sevmezdi. Bir

⁷⁵² Haṭṭāl

ayruk kılıla idi. Bir gün ikisi ⁽²²⁾ bir arada iken fırsat buldum. İkisin dahı depeledüm. İşde geldüm size ⁽²³⁾ şıgındum. Sizden dilerin ki beni düşmen eline virmeyesiz.” didi. Şeybüb'ün **[583b]** ⁽¹⁾ bu kula özi göyündi, eyitdi: “Mādām ki bizüm qatumuzdasın. Saña düşmen ⁽²⁾ zafer bulmaz.” didi ve andan buña ‘izzet itdi. Bir odaya kondurdi. İki gice ⁽³⁾ bunuñıla yidi ve içdi. Üçünci gice olıcağ şabāh oldı. Şeybüb ⁽⁴⁾ taşra çıkmadı. “Ne hāl ola.” diyi odasına girdük. Girdük ki ol ⁽⁵⁾ kul gāyib olmış. Şeybüb boğazlanmış yatur. Bu sözi işidicek ‘Anter Şeybüb'ün ⁽⁶⁾ üzerine girdi. Gördi ki boğazlanmış yatur. Bu hāli göricek gözlerinden ⁽⁷⁾ yaş yirine kan revān olup bu ebyātı inşād itdi: **Şi‘r.** ⁽⁷⁾ [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[584a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽⁸⁾ **Rāvī eydür:** Andan Şeybüb'ı defn itdi. Üzerine develer boğazlandı. Bir ay temām ⁽⁹⁾ yas itdi. Ata binmedi, ekşer derdi bundan idi ki kim öldürdüğün ⁽¹⁰⁾ bilmezdi ki varaydı, kanın alaydı: **Aşma‘ī eydür:** Bu Şeybüb'ün ölmesine sebep ⁽¹¹⁾ buyıdı ki yukarıda zıkr itdük ki Muhtelis ibni Penhān-ı Zāhvī ki ⁽¹²⁾ ‘Anter'ün Abcer'in uğurladı. Anuñ üzerine ne kışşa vāki‘ oldı-y-ısa oldı. Yine ⁽¹³⁾ tekrār itmek olmaz. Bu Muhtelis'ün bir küçük kardaşı varıdı. Zamānıla ulaldı. ⁽¹⁴⁾ Bir āfet-i zamān oldı. Şöyle ki uğrılığda zamānında naẓīri yoğıdı. ⁽¹⁵⁾ Qabīlesinde bir güzel kız varıdı. Zīde ibnetü Mübādir dirlerdi. İttifāk ⁽¹⁶⁾ bir gün anı gördi, ‘āşık oldı. Qabīle uluların divşürüp babasından ⁽¹⁷⁾ istedi. Mübādir eyitdi: “Yā Sāriḥ! Kaçan ki kardaşuñuñ kanın alasin. ⁽¹⁸⁾ Ol vaqt kızımı virem.” didi. Sāriḥ eyitdi: “Yā Mevlāye! Kardaşımı kim öldürdi?” ⁽¹⁹⁾ Mübādir eyitdi: “Şeybüb tutdı. ‘Anter'e ilettdi. ‘Āmir ibni Tufeyl depeledi.” didi. ⁽²⁰⁾ Sāriḥ eyitdi: “Yā mevlāye! Gel imdi benümile muḥkem ‘ahd eyle ki kaçan Şeybüb'ı ⁽²¹⁾ öldürsem kızuñı baña viresin.” didi. Mübādir dahı bunuñ üzerine ‘ahd eyledi. ⁽²²⁾ Andan Sāriḥ bir ḥanceri bilinde penhān

idüp Benî 'Abs'e geldi. Oldı ki ⁽²³⁾ bir hileyile Şeybüb'ı öldürdi. Hâk Te'âlâ bir kimesnenün ecelin takdîr [584b] ⁽¹⁾ idicek az nesne bahâne olur. Yoksa Şeybüb'ı kaşdı itse şeytân aldayımazdı. ⁽²⁾ Meşel-i meşhûrdur ki dirler çevük kuş iki ayağından tutulur. Şeybüb bu Sârih'ile ⁽³⁾ iki gice şöhet itdi. Üçünci gice olıcak Allâh emri-y-ile Şeybüb'a uyku galebe ⁽⁴⁾ itdi. Bir pâre râhat olayın diyi yatdı. Derhâl Sârih hancerin çıkardı. Şeybüb'ı ⁽⁵⁾ boğazladı. Başın gövdesinden ayırdı. 'Alâmet için kulağların kesdi. ⁽⁶⁾ Kabîlesine revân oldı, geldi. Mübâdir'e gösterdi. Mübâdir dağı 'ahdine ⁽⁷⁾ vefâ idüp kızın Sârih'e viridi. **Râvî eydür:** Benî Zahiyye'de bir kul varıdı. ⁽⁸⁾ Sârih'i sevmezdi. Bu maḥbûbeye mâlik olduğın göricek dağı biter ḥasedi ziyâde ⁽⁹⁾ oldı, geldi. 'Anter'e Şeybüb'ı Sârih öldürdi, diyi ḥaber viridi. Bu kuldan ⁽¹⁰⁾ bu ḥaberi işidicek bu kula çok iḥsân eyledi. Derhâl 'Amr-ı Kelbi'yi ⁽¹¹⁾ ve Kanâşatü'r-ricâl'i ve Zeyd bin 'Urve'yi aşḥâbıla ve Varakâ ⁷⁵³ bin Züheyr'i bahâdurlarıla ⁽¹²⁾ bâkı kavminden kendüye tâbi kim varısa aldı. Benî Zahiye'den yaña revân oldı. ⁽¹³⁾ Bu leşkerün öñine düşüp Şeybüb'ı andı ve bu ebyâtı okudı: **Şîr.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] [585a] ⁽¹⁾ **Râvî eydür:** Bir zamân gidince bir toz belürdi. Gördiler ki biraz atlı bir kabileyi ⁽²⁾ esîr idüp gelürler. **Aşma'î eydür:** Bu kabîlenün esîr olmasına sebep buyıdı ⁽³⁾ ki Benî Bâhile'de ⁷⁵⁴ bir oğlan varıdı. Nezâr ibni Ḥacder' {dür} dirlerdi. Katı pehlevânlardan ⁽⁴⁾ idi. Bu Ḥacder'i Kaşîr begi Reyyân ibni Nu'mân depelemişidi. Bu Ḥacder'i {depele} ⁽⁵⁾ düğine sebep buyıdı ki bu Reyyân'ın bir kıızı varıdı. Adına Ümeyye dirlerdi. ⁽⁶⁾ Maḥbûbe-i zamân idi. Bî-naẓîre-yi cihân idi. Niteki şâ'ir anuñ ḥaqqında ⁽⁷⁾ dimişdür: **Beyt.** [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir.] **Râvî eydür:** ⁽⁹⁾ Vakti ki Ḥacder bu Ümeyye'nün vaşfın işitdi, âdem gönderdi. Oğlı Nezâr'a ⁽¹⁰⁾ diledi. Reyyân ⁷⁵⁵ virmedi. Ḥacder bu işe incinüp çeri çekdi. Reyyân'ın

⁷⁵³ Varakâ

⁷⁵⁴ Bâhil

⁷⁵⁵ Reyyân

üzerine ⁽¹¹⁾ vardı. Reyyān daḥı buña muḳābil oldı. Ḥaḳ Te‘ālā furşatı Reyyān'a ⁽¹²⁾ virdi. Ḥacder'i depeledi. Çerisi münhezim oldı. Andan şoñra yirine Nezār ⁽¹³⁾ beg oldı. Varırak büyüdi bahādurlıḳda bir āfet-i zamān oldı. Bir gün ⁽¹⁴⁾ bu Nezār'ıñ katında Rāmiḥ ibni Şabāḥ'ıñ kızın vaşf itdiler. **Rāvī eydür:** ⁽¹⁵⁾ Bu kız daḥı zamānında bī-naẓīre idi. Bir serv-ḳaddli, lāle-ḥadlı, ḡonce-⁽¹⁶⁾lebli, gökercin topuḳlı maḥbūbe idi. Niteki şā‘ir anıñ ḥaḳḳında dimişdür: ⁽¹⁷⁾ **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ **Aşma‘ī eydür:** Bu kitābuñ muşannifi daḥı bu bābda dimişdür: **Şi‘r.** ⁽²²⁾ [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[585b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁸⁾ **Rāvī eydür:** Bu kız ol ḳadar öḡdiler ki Nezār bu kıza görmedin ⁽¹⁹⁾ ‘āşık oldı. Babasına ādem gönderdi. Rāmiḥ eyitdi: “Ben kızımı aña ⁽²⁰⁾ cāriyeliḡa virürem. Degül ki ‘avretliḡa. Ammā gerekdür ki babasınun ⁽²¹⁾ ḳanını evvel Reyyān'dan ala. Andan kız dileye.” Nezār bu ḥaberi işidicek derḥāl ⁽²²⁾ ḳavminden iki yüz bahādur seçdi. Benī Żamīr'e gitdi. Giceyile ḡāfille ⁽²³⁾ şeb-ḥūn itdi. Reyyān at arḳasına gelüp er cem‘ idüp bunlarunıñla muḳābele **[586a]** ⁽¹⁾ ideyin diyince ittifāḳ Nezār'a tuş geldi. Nezār bunıñ üzerine ḥamle idüp ⁽²⁾ derḥāl çaldı. Başı öñine düşdi. Andan bu ḳabīle(y)i ser-cümle esīr idüp ⁽³⁾ cemī‘ esbābı-y-ıla sürdi. Ümeyye daḥı bu esīrler içinde bile idi. Nezār ol ⁽⁴⁾ ḳarañı gicede anı gördi. Güneş toḡmış şandı. Derḥāl anuñiçün ⁽⁵⁾ bir hevdec ihzār itdi. Ümeyye(y)i hevdece ḳoyup feraḥ-ı ḳalbile yola revān ⁽⁶⁾ oldılar. Oldı ki ‘Anter'e uğradılar. ‘Anter bunları göricek ‘Amr-ı Kelb'e ⁽⁷⁾ buyurdi: “Var şol azacuk ṭāyifenüñ elinden şol māl-ı ḡanīmeti al gel.” ⁽⁸⁾ didi. ‘Amr daḥı “*Sem‘an ve ṭā‘aten.*” diyüp biraz ādemile ol ḳavme ḥamle itdi. ⁽⁹⁾ Bir sā‘atde ekserin topraḡa dökdi. Ceng içinde Nezār'a tuş geldi. ⁽¹⁰⁾ Bir zamān birbiri-y-ile ceng itdiler. Āḥir ‘Amr ḡālīb olup Nezār'ı çaldı. ⁽¹¹⁾ İki pāre eyledi. Bāḳī leşkerinden

⁷⁵⁶ ‘Amr u Kelb

kurtulanı kaçdı. **Aşma'ī eydür:** Bunlar ⁽¹²⁾ cengde iken Huzrūf'ın gözi Ümeyye'ye tuş oldu. Cān u gönülden ⁽¹³⁾ aşık oldu. Bu māl-ı ğanīmeti 'Anter'ün öñine getürdiler. 'Anter Ümeyye'yi ⁽¹⁴⁾ göricek “Kimün nesisin?” diyi şordı. Ümeyye eyitdi: “Benī Zāmīr'den Reyyān ⁽¹⁵⁾ bin Nu'mān'ın kızının.” didi. 'Anter eyitdi: “Melül olma ki seni gönölün ⁽¹⁶⁾ diledügi gibi bir beg yigide vireyin.” didi. Huzrūf bu sözi işidicek eyitdi: ⁽¹⁷⁾ “Ne beg yigid vallāhi aña benden müsteḥak yokdur ki gördüğüm gibi ben ⁽¹⁸⁾ aña aşık olmışın.” diyüp bu ebyātı okudı: **Ebyāt.** [Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir.] ⁽²⁰⁾ **Aşma'ī eydür:** Andan bu ebyātı okudı: **Beyt.** [Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²²⁾ **Rāvī eydür:** Andan bu ebyātı okudı: **Ebyāt.** [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] **[586b]** ⁽¹⁾ **Rāvī eydür:** 'Anter'ün nazmın ve neşrin işidicek eyitdi: “Veyleke ne ıışk vaktidür. ⁽²⁾ Şimdi babanun kanın almağa giderüz.” didi. Huzrūf eyitdi: “Babamun ⁽³⁾ bihr-i ğīzine. Kanı alınmasun, dek ben bu maḥbūbeye mālīk olayın.” didi, andan bu ebyātı ⁽⁴⁾ okudı: **Şifr.** ⁽⁵⁾ [Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽⁹⁾ **Aşma'ī eydür:** 'Anter Huzrūf'ın bu sözlerin işidicek tebessüm itdi. Ümeyye'yi ⁽¹⁰⁾ nikāḥ idüp Huzrūf'a virdi ve bākı māl-ı ğanīmeti daḥı teslīm idüp ⁽¹¹⁾ “Var Benī 'Abs'e ilet.” didi. Huzrūf eyitdi: “Yā 'Ammī be-ḥayāt-ı 'Able! Kō beni ⁽¹²⁾ ki maḥbūbemile bu gice girdege girem. Murādum ḥāşıl idem. Kōrḡarın ⁽¹³⁾ ki yolca giderken ḡarāmī çıka, elümden ala. Ben murāduma irmedin maḡrūm ⁽¹⁴⁾ kalam.” didi. 'Anter {bu}nün sözine tebessüm idüp ol gün anda ḡarār itdi. Gice ⁽¹⁵⁾ olıcaḡ Huzrūf⁷⁵⁷ girdege girdi. Murādına irdi. Şabāḡ olıcaḡ 'Anter ⁽¹⁶⁾ Huzrūf'a biş kişi koşdı. Bu māl-ı ğanīmeti bunlara teslīm itdi. ⁽¹⁷⁾ “Varun Benī 'Abs'e iltün.” didi. Bunlar bu māl-ı ğanīmeti aldılar, gıtdiler. ⁽¹⁸⁾ Biraz zamān giderek biş yüz ādem zāḡir oldu. Bunların üzerine ḡamle ⁽¹⁹⁾ kıldılar. Bu biş kişiyi depelediler. Cemī'-i māl-ı ğanīmeti aldılar. Ümeyye'yi ⁽²⁰⁾ esīr itdiler. Huzrūf bu ḡālī göricek kaçdı. Taban kaḡup ⁽²¹⁾ bir günde 'Anter'e irdi. Vākı'ayı ḡaber virdi. 'Anter Ümeyye için ġāyet ⁽²²⁾ teessüf itdi. Līkin Şeybūb'ın

⁷⁵⁷ Ḥadrūk

kanın almak katında gāyet mühim olmağın ⁽²³⁾ aña muḳayyed olmadı. Turmayup Beni Zāhya'dan⁷⁵⁸ yaña becid sürdi. Yakın **[587a]** ⁽¹⁾ gelicek Cerīr eyitdi: “Yā āḫil! Şavāb budur ki sen tūrasın. Varam ḫaber ⁽²⁾ tecessūs idem.” **Rāvī eydür:** Bu Cerīr daḫı gāyet tedbīr ehli kişiyidi. Ba‘zı ⁽³⁾ muḫaddisler şöyle rivāyet iderler ki bu cümle-i mu‘ammerlerdendi⁷⁵⁹ ki ⁽⁴⁾ Ḥazret-i resūle yitişdi. Düreyd bin Şimma⁷⁶⁰ gibi ‘Amr bin Nufeyle gibi. ⁽⁵⁾ **Rāvī eydür:** ‘Anter Cerīr'ün tedbīrin şavāb görüp cāsūsliğa gönderdi. ⁽⁶⁾ Bunlaruñ ḫālī bu. Geldük bu tarafda Benī Zāhye daḫı ‘Anter'ün gelmesün zan ⁽⁷⁾ idüp Bişr ibni ‘Abdü'l-lāt-ı Dehemī'den yardım isteyüp varup anuñ sāyesinde ⁽⁸⁾ iltica itmişlerdi. Vaḳtī ki Cerīr gitdi, vardı bunları tecessūs itdi. ⁽⁹⁾ Bişr ibni ‘Abdü'l-lāt'a şıgındukların bildi. Geldi ḫardaşına ḫaber virdi. ⁽¹⁰⁾ ‘Anter daḫı turmayup gitdi. Ḥattā ki Benī Zāhya'nuñ üzerine çıka geldi. ⁽¹¹⁾ Bişr bin ‘Abdü'l-lāt daḫı ‘Anter'i ḫarşuladı. İki leşker biribirine ⁽¹²⁾ ḫoyılup aḫşama degin ceng itdiler. ‘Amr'ıla Ḳanāşatü'r-ricāl ḫatı ⁽¹³⁾ pehlevānlık itdi. Aḫşam olıcak iki leşker birbirinden ayrıldı. İrteye ⁽¹⁴⁾ dek ceng bābında meşveret itdiler. Şabāḫ olıcak Benī Zāhye'den Mirḳāl ⁽¹⁵⁾ ibni Cendele dirlerdi. Bir nāmudār varıdı, meydāna girdi. Er taleb eyledi. ⁽¹⁶⁾ ‘Anter daḫı ḫarşu yüriyüp bu ebyātı okıdı: **Şi‘r.** ⁽¹⁷⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ **Rāvī eydür:** Andan birbiri[yi]le uğraşup biraz ceng itdiler. Āḫir ‘Anter kılıcıla ⁽²²⁾ çaldı. İki pāre eyledi ve çağırdı ki “Daḫı er var mıdur, gelsün.” diyi ⁽²³⁾ Benī Zāhye'den bir kimse yirinden ḫımıldamadı. ‘Anter gördi kimse gelmez. **[587b]** ⁽¹⁾ Kāḫ meymeneye ve kāḫ meysere{ye} ḫamleler eyledi. Ādemi ḫazān yapraḫı gibi yire dökdi. ⁽²⁾ Kāḫ ḫalb ve kāḫ cenāḫa depdi. Ādem başların yire yağmur gibi yağdurdı. ⁽³⁾ Gine geldi meydāna süñüsin tayanup tūrdı. Er diledi. Benī Zāhye Sāriḫ'ün ⁽⁴⁾ üzerine cem‘ olup eytdiler: “Hep bu iş senüñ ucuñdandır. Niçün çıḫup ⁽⁵⁾ ‘Anter'ile ceng itmezsın.” didiler. Sāriḫ bu sözi işidicek

⁷⁵⁸ Zāhiyye

⁷⁵⁹ mu‘ammir

⁷⁶⁰ Şamma

ğayret-i cāhiliyye ⁽⁶⁾ galebe itdi. ‘Anter’ile ceng itmege meydāna çıkdı, çağırđı ki: “Yā ‘Anter! ⁽⁷⁾ Kardaşuñ Şeybüb’i öldüren benin. Üş geldüm ki seni dağı kardaşuñ katına ⁽⁸⁾ gönderem.” ‘Anter bunuñ sözün işidicek taħammüli kalmadı. Derhāl üzerine ⁽⁹⁾ yürüyüp süñüyile göğsinde dürtti, yağrında çıkdı. Bu hālî göricek ⁽¹⁰⁾ Bışr ibni ‘Abdü’l-lātu’l-Dehemī at depüp meydāna girdi. ‘Anter’e muķābil ⁽¹¹⁾ oldı. Hayli zamān ceng eyledi. Āhir ‘Anter anı ağzında dürtti, kafasında ⁽¹²⁾ çıkdı. Andan bākı leşkere hāmle itdi. Kurd koyuna girür gibi gele ⁽¹³⁾ kelle eyleyüp öñine kadtı. ‘Amr gelüp ve Kanāşa dağı bir tarafından bākī ⁽¹⁴⁾ leşkerile bu şıñkun leşkerüñ üzerine yürüdiler. Ekşerin kılıçdan ⁽¹⁵⁾ geçürdiler. ‘Avretin ve oğlanın esīr idüp mālın ġāret itdiler. Bu māl-ı ⁽¹⁶⁾ ġanīmeti sürüp Benī ‘Abs’e geldiler. Rebī’ile ‘Amāre ‘Anter’üñ manşūr ⁽¹⁷⁾ ve mużaffer geldigin göricek hasedden çatlayıyazdılar. Rebī’ ‘Amāre’ye ⁽¹⁸⁾ eyitdi: “Ġam yime ki ‘Anter’üñ helākı yakın gelmişdür. Zīrā ki devleti her gün ⁽¹⁹⁾ tedennīdedür.” didi. **Rāvī eydür:** ‘Anter bir niçe zamān ‘İş u nūşa meşğül ⁽²⁰⁾ oldı. Bir gün Rebī’üñ kullarından biri geldi, Cerīr’e eyitdi: “‘Anter ⁽²¹⁾ ġāfil olmasun ki Rebī’ile ‘Amāre şöyle ittifāk itdiler ki ⁽²²⁾ Kays meclisinde ‘Anter’i ser-ħoş iken ġāfille hancerile dürteler, helāk ⁽²³⁾ ideler.” didi. **Aşma‘ī eydür:** Buña sebeb bu idi ki bir gün ‘Amāre Rebī’ile **[588a]** ⁽¹⁾ otururken ‘Anter’i söyleşüp eyitdiler: “Ömrümüz geldi, gitdi. İşbu yüzi ⁽²⁾ kara kuluñ helākın görmedük. Korkaruz ki bunuñ öñinde ölevüz ⁽³⁾ ve bunuñ helāk olduğın görmeyevüz. Eger eyle olursa zihī muşībet bize.” ⁽⁴⁾ diyüp biraz ağladılar. “Rāzī ıduķ ki bugün anuñ ölümün göreydük. ⁽⁵⁾ İrtesi biz dağı öleydük.” didiler. Rebī’ eyitdi: “Anuñ tedbīri budur ki bir gün ⁽⁶⁾ Kays meclisinde ser-ħoşla ġāfil iken bir ağılu hancerile dürtdevüz. Helāk ⁽⁷⁾ idevüz.” didiler. ‘Amāre eyitdi: “Vallāhi şavāb tedbīr itdük.” diyüp rāyların ⁽⁸⁾ bunuñ üzerine muķarrer itdiler. Ol kul bu kaziyyeye vāķıf olup ⁽⁹⁾ Cerīr’ile ġāyet dōst olduğı cihetden olıdı ki geldi. Cerīr’e ⁽¹⁰⁾ haber virdi. Cerīr dağı ‘Anter’e haber virdi. ‘Anter dağı ‘Amr’ı ve Kanāşatü ⁽¹¹⁾ r-ricāl’i kığırup bu bābda meşveret itdi. Rebī’ ve ‘Amāre ile kādīm

eyyāmdan ⁽¹²⁾ aralarında olan vāqı'āyı bir bir hikāyet itdi, 'Amr eyitdi: "Yā ebe'l-fevāris! ⁽¹³⁾ Ne taḥammül ehli kişi imişsin. Benmisem şimdiye degin anları biñ kerre ⁽¹⁴⁾ öldürürdüm. Ammā şimdi rāy budur ki anlar saña kaşd itmezden ⁽¹⁵⁾ öñdin ikisin daḥı depeleyesin ve eger depelemezseñ ben depelerin." ⁽¹⁶⁾ didi. Bunlar bu sözdeyiken Qays'ıñ bir kulu geldi, eyitdi: "Yā ⁽¹⁷⁾ ebe'l-fevāris! Mevlām da'vet ider. Sizi ve 'Amr'ı ve Qanāşātü'r-ricāl'i ⁽¹⁸⁾ ister." 'Anter eyitdi: "*Sem'ān ve tāt'aten* varsan işde bizde arduñca varduk." ⁽¹⁹⁾ didi. Andan 'Anter 'Amr'a ve Qanāşa'ya eyitdi: "Varuñ yaraḳuñuz daḳınuñ ⁽²⁰⁾ daḥı gelüñ. Qays'ıñ meclisine gidelüm. Ammā gāfil olmañ ki bugün ⁽²¹⁾ umarın ki bir ḥādiṣe ola." Anlar daḥı vardılar. Yaraḳların daḳınup 'Anter'üñ ⁽²²⁾ yanına geldiler. 'Anter daḥı cemī' ālet-i silāḥın müretteb⁷⁶¹ idüp atına ⁽²³⁾ bindi. Bunlar yanınca Qays'ıñ meclisine geldi. Yanına geçdi, oturdu. Bunlar [588b] ⁽¹⁾ daḥı yanına oturdılar, şöḥbete meşgül oldılar. 'Anter içerek mest oldu. ⁽²⁾ Kendüyi uyura urdı, gözi kuyruḡıla 'Amāre'yile Rebī'yi cüsteledi. ⁽³⁾ İki kulaḡın anlardan yaña tıtdı. 'Amāre Rebī' a eyitdi: "Vaḳt oldu ki 'Anter'i ⁽⁴⁾ ḥancerile dūrtesin." Rebī' eyitdi: "Bir pāre daḥı şabr iderin ki muḥkem uyıya." 'Anter ⁽⁵⁾ bu sözi işidine bildi ki kuluñ sözi girçekimiş. Derḥāl yirinden şıçradı. ⁽⁶⁾ Dāmī adlı kılıcın çeküp Rebī' i kımdamayup çaldı. İki pāre eyledi. 'Amāre ⁽⁷⁾ bunı gördi, tırdı. Kaçayın diyince ardından yitdi. Anı daḥı çaldı. ⁽⁸⁾ Boynın öñine bıraḳdı. Bunları depelemegile yüregi şovudı. Hemīşe ehli ⁽⁹⁾ hünerlerüñ ḥasūdlarınıñ ḥāli şöyle olsun. "*Allāhümme' rzuḳnā ḳahrae a'dā'inā* ⁽¹⁰⁾ *velṭuf binā fīmā ceret bihi'l-meḳādīr.*"⁷⁶² **Rāwī eydür:** Andan şoñra 'Anter ⁽¹¹⁾ aşḥābıla çadırına geldi. Benī Ziyād içine feryāz u fiḡān⁷⁶³ düşdi. Müddile ⁽¹²⁾ ve Cemāne saçların kesüp yüzlerin yırttdılar. 'Anter aşḥābıla göçmek tedbīrin ⁽¹³⁾ iderken Melik Qays'ıñ ḳardaşı Varāḳa⁷⁶⁴ geldi, eyitdi: "Yā ebe'l-fevāris! ⁽¹⁴⁾ ḳardaşum eyitdi ki yā ol göçsün veyā biz göçelüm." didi.

⁷⁶¹ Müreteb

⁷⁶² "Yarabbi düşmanımızı kahretmekle bizi rızıklandır, bize lütfunu göster."

⁷⁶³ feryāz u ve fiḡān

⁷⁶⁴ Varḳā

‘Anter eyitdi: ⁽¹⁵⁾ “Yā mevlāye! Anlar yurdlarından göçmek kaçan olur. Biz göçelüm şimdi biz daḥı ⁽¹⁶⁾ göçmek tedbīrinde idük.” didi. Andan Varaḳa’yıla⁷⁶⁵ vedā^c itdi. Andan soñra ⁽¹⁷⁾ buyurdi, develeri ihzār itdiler. Güç yarağın gördiler. Cemī^c Benī Kırād’dan ⁽¹⁸⁾ kim varısa güç esbābın gördiler. ‘Amr-ı Kelb kız ıardaşı Ƙanāşa ⁽¹⁹⁾ ve Meysere’nün ‘avreti Māzin’ün ‘avreti ve Zeyd bin ‘Urve aşḥābıla ve Esed ⁽²⁰⁾ bin Mācid ve Nehīc bin Ḥāzım ve ‘Anter’ün ‘emmüleri Mālik ve Zaḥmü’l-Cevād ve Mālik ⁽²¹⁾ oğlı ‘Amr ve Cerīr ve Ḥuzrūf öñlerince göçdiler. Şām tarafına ⁽²²⁾ ‘azm itdiler. ‘Amr ‘Anter’e eyitdi: “Yā ebe’l-fevāris! ‘Azmün ne yiredür?” didi. ⁽²³⁾ ‘Anter eyitdi: “Fikrüm budur ki Furāt kenārında varam. Bir ısıuz yiri [589a] ⁽¹⁾ yurd idinem. Baḳıyye-i ‘ömrümi anda geçürem. Ādeme ıarışmayam kāh kāh ihtiyāc ⁽²⁾ düşdükçe eṭrāfa ğazā idem.” didi. **Aşma‘ī eydür:** Bu ḥāl üzerine bir zamān ⁽³⁾ gitdiler, Dımışk’a geldiler. ‘Amr ‘Anter’ün geldügin işidicek ⁽⁴⁾ istikbāl idüp ‘izzet ve ikrāmıla ıondurdi. Üç gün ‘azīm ıonıklar ⁽⁵⁾ eyledi. Ƙışsasın şordı. ‘Anter daḥı vākı‘asın bir bir ḥaber virdi. Melik ⁽⁶⁾ ‘Amr ve ‘Anter’i Dımışk’da alı ıomak ıaşd itdi. ‘Anter rāzī olmayup ⁽⁷⁾ eyitdi: “Yā mevlāye! ‘Ahd itdüm ki şimden girü baḳıyye-i ‘ömri ısıuzlıklarda ⁽⁸⁾ geçürem. Ādeme ıarışmayam.” didi. **Rāvī eydür:** Andan soñra ‘Anter bilesince ⁽⁹⁾ olan ıarıdan ıocadan za‘īf olanları Dımışk’da ıodı ve hem Meysere’nün ⁽¹⁰⁾ Māzin’ün daḥı ‘avretlerin Melik ‘Amr’uñ kız ıardaşı Ḥalīme Ḥātūn ıatına ⁽¹¹⁾ gönderdi. Zīrā yukarıda beyān olınmışdı ki ol ıızlar Melik Ḥāriş’ün ⁽¹²⁾ serāyında olurlardı. Naşārā beglerinün ıızları-y-ıdı. Melik Ḥāriş anları ⁽¹³⁾ çok cihāzıla ‘Anter’ün oğlına ve ıardaşına virmişdi. Ol cihetden ⁽¹⁴⁾ ‘Anter anları gine vaṭanlarında ıodı. Kendü bākı aşḥābı-y-ıla göçdi. ⁽¹⁵⁾ Melik ‘Amr üç gün göndüri gitdi. Üç günden soñra vedā^c idüp ⁽¹⁶⁾ döndi. **Aşma‘ī eydür:** ‘Anter aşḥābı-y-ıla bir niçe zamān gitdi. Āḥir Furāt kenārında ⁽¹⁷⁾ bir yiri ihtiyār idüp anda ıondı. Bir zamān aşḥābıla ‘İşe ve nūşa ⁽¹⁸⁾ meşğul oldu. Bir gün şöḥbetde başları ıızmış ‘Amr’ıla

⁷⁶⁵ Varḳā

otururken ⁽¹⁹⁾ ‘Amr eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Senden dilegüm budur ki işbu kız ⁽²⁰⁾ kardaşum Qanāşa'(y)ı alasin, ‘avret idinesin.” didi. ‘Anter eyitdi: “Alayın ammā ⁽²¹⁾ işbu şartıla ki ‘Able tuymaya.” ‘Amr bunuñ üzerine rāzī olup derhāl ⁽²²⁾ uğurlayın Qanāşa'ya nikāh itdiler. ‘Anter ‘Able'den uğurlayın Qanāşa'yıla ⁽²³⁾ girdeke girdi. Ol dürr-i yetīme silāh-pāre-i⁷⁶⁶ elmāsıla hakkāklık [589b] ⁽¹⁾ eyledi. **Rāvī eydür:** ‘Anter ‘Able'den uğrın bir niçe zamān Qanāşa'yıla ĩş u nūşa ⁽²⁾ meşğūl oldu. **Rāvī eydür:** Bir gün ‘Able'nün kardaşı ‘Amr kırk kişi-yile ⁽³⁾ gāzāya gitdi. Anlaruñ cümlesinden biri Mecīd ibni Mālik ve Esed bin Mācid ⁽⁴⁾ idi ve dağı buña beñzerler. Bir niçe gün gitdiler. Āhīr Benū Nehed dirlerdi bir kabīle ⁽⁵⁾ varıdı. Aña irdiler. Ğāret idüp mālların aldılar. Yola girdiler. Yolca ⁽⁶⁾ gelürken biş yüz atlıya tuş geldiler. Öñlerince bir gömgök demüre ⁽⁷⁾ müstağrak bir atlı var. Bir file beñzer “Yā āl-i Kuşeyr!” diyi çağırurlar. ‘Amr ⁽⁸⁾ bunları görüp atın depdi. İleri yürüdi, eyitdi: “Yā şūm t̄ayife! Kime qarşu ⁽⁹⁾ gelürsüz. Benem Mālik ibni Kırād⁷⁶⁷ ki ‘Anter ‘emmüm oğlıdur.” didi. **Rāvī eydür:** Ol ⁽¹⁰⁾ önce gelen ādem ‘Anter'üñ adın işidicek ferağ olup eyitdi: “İşde murāduma ⁽¹¹⁾ şimdi irerin.” didi. **Aşmaġī eydür:** Bu pehlevān ulu bahādurlardan idi. ‘Anter ⁽¹²⁾ bir zamānda bunu tutup eśir itmişidi. Oldur meger kaşd itdi. Aşhābından ⁽¹³⁾ ba‘zı dilek idüp saçın kesüp şalı virmişidi. Ol kīn dağı bu kişinüñ ⁽¹⁴⁾ içinde idi. İttifāk bu biş yüz kişi-y-ile ol dağı gāzāya çıkmışidi. ‘Amr'a ⁽¹⁵⁾ tuş geldi. Çünkü ‘Amr ‘Anter'üñ ‘emmüsi oğlı ıduğın bildi. ‘Amr'ı öldürüp ⁽¹⁶⁾ intikām almağa kaşd itdi. Atın meydāna sürdi. Biraz cevlan itdi. “Beni bilen ⁽¹⁷⁾ bildi, bilmeyen bilsün ki benem ‘Abdü'l-Lāt-ı Kuşeyrī.” diyi çağırdı: “Bahādur erüñüz ⁽¹⁸⁾ varısa meydāna çıksun.” diyince Mecīd ibni Mālik meydāna geldi. Bunuñıla ⁽¹⁹⁾ uğraşdı. ‘Abdü'l-Lāt'ı āmān vermeyüp depeledi. Gine er dileyince ‘Amr bin Mālik ⁽²⁰⁾ meydāna girdi. İşbu ebyatı okudı: **Şi‘r.** ⁽²¹⁾ [Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [590a] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir

⁷⁶⁶ selāh

⁷⁶⁷ Kırād

(9) Arapça şiir.] (10) **Rāvī eydür:** ‘Abdü'l-Lātı ‘Amr'ıñ şi‘rine işbu şi‘rile cevāb virdi: (11) **Şi‘r.** [Arapça şiir (12) Arapça şiir (13) Arapça şiir (14) Arapça şiir (15) Arapça şiir (16) Arapça şiir.] (17) **Aşma‘ī eydür:** Andan biribirine hamle eyledi. Hayli zamān ceng itdiler. Bunlar (18) bu cengde iken bir taraftan toz belürdi. Gördiler ki üç yüz (19) miqdārı ādem gelür. Öñlerince bir kara buluda beñzer bir er var. Çağırur (20) ki: “Yā evgād! Benem ‘Anter bin Şeddād!” **Rāvī eydür:** ‘Anter'üñ ol h̄inde (21) gelmesine sebep bu idi. ‘Able kardaşınıñ eglendüğinden havf (22) idüp ‘Anter'e eyitdi: “Yā ibne ‘ammī! Kardaşumdan korkarın ki bir muşibete (23) uğraya. Zīrā az ādemile gitmişdür. Kerem eyle var kardaşumı kandaýısa [590b] (1) bul yoksa tasadan helāk oluram.” didi. ‘Anter dağı “*Sem‘ān ve t̄ā‘aten.*” diyüp aşhābını (2) cem‘ itdi, gitdi. Ol idi ki ‘Amr cengde iken yitdi. Derhāl ‘Abdü'l-lāt'ıñ (3) üzerine hamle eyledi. Āmān vormeyüp depeledi. Bākī aşhābını hep kılıçdan geçürdi. (4) Mecīd ibni Mālik'i orada bir yüce depe üzerinde defn itdi. Üzerinde yüz deve (5) kurbān itdi. Üç gün kabrin bekledi. Merşiyyeler eyitdi. Cümlesinden biri budur: (6) **Merşiyye-i ‘Anter.** [Arapça şiir (7) Arapça şiir (8) Arapça şiir (9) Arapça şiir (10) Arapça şiir (11) Arapça şiir (12) Arapça şiir (13) Arapça şiir (14) Arapça şiir (15) Arapça şiir (16) Arapça şiir.] (17) **Rāvī eydür:** Andan soñra göçüp kabīlelerine geldiler. ‘Able kardaşınıñ (18) sağ ve selāmet geldüğine feraḥ oldı. ‘Anter'e du‘ālar eyledi: **Aşma‘ī eydür:** ‘Anter (19) bu vechile ol Furāt kenārında yidi yıl ĩş u nūşa meşğūl oldı. (20) Ammā Esed- Rahīs şol günden beri ki ‘Anter gözine mil çekdi, kör itdi. (21) Oğ atmağa idmān itdi. Şöyle oldı ki ırakdan bir āvāz işitse ol (22) āvāz gelen tarafa hissile oğ atardı. Ol āvāze viren kişiyi ḥatā itmez (23) ururdu. Ḥattā bir Ümāme adlı kıızı varıdı. Bunı yiderdi. Irmaqlar kenārına [591a] (1) iltürdi. Geyikler şu içecegi yirde gizlenürdi. Kankı geyik ki āvāzın işide (2) veyāḥuz ayağı taburdısı ala atardı. Hīç yazumazdı, ururdu. **Rāvī eydür:** (3) Bir gün işitdi ki Furāt kenārında bir yiri ‘Anter vaṭan idüp yidi yıldur ki (4) anda sākındür. Oğulları, kardaşları hep kırıldı. Bir kurı başı kaldı, (5) kızına eyitdi: “Yā Ümāme! Beni al ilet ‘Anter'üñ evine karşı bir

yirde gizle. Ola ki ⁽⁶⁾ āvāzın işidem, bir ok uram, depeleyem.” didi. Kızı “*Sem‘ān ve t̄ā‘aten.*” diyüp bir deveye ⁽⁷⁾ kendü bindi ve bir deveye babasın bindürdi. Gice ve gündüz gitdi. ⁽⁸⁾ Tā ki ‘Anter'üñ vaṭanına geldi, otaḳına karşı yirde ırmaḳuñ bu geçesinde ⁽⁹⁾ babasın bir mīşe arasında gizledi. **Beyt.** [Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽¹¹⁾ **Aşma‘ī eydür:** Haḳ Te‘ālā vaḳtī ki izhār-ı ḳudret itmek istese gerekdür ki, ⁽¹²⁾ bir ḡāyet ḳavī bir ḡāyet za‘īfūñ elinde helāk eyleye. Tā ki hidāyet ehli ⁽¹³⁾ olan andan ‘ibret ala taḥt-ı yedinde olan za‘īflere ḳuvvetine ve zūr-ı bāzūsına ⁷⁶⁸ ⁽¹⁴⁾ ṭayanup zulm eli-y-ile ta‘addī itmeye. *Fā‘tebirū yā ūlī’l-ebṣār.*⁷⁶⁹ *Allāhū’me* ⁽¹⁵⁾ *hdinā kemā hadeyte ibādikeş-şāliḥīn.* ⁷⁷⁰ **Aşma‘ī ve Ebū Ubeyde** şöyle rivāyet ⁽¹⁶⁾ iderler ki ittifāḳ ol gice ‘Anter'i ısıtma ṭutmuşıdı, ditredürdi. ⁽¹⁷⁾ Od kenārına gelmiş, ḳaşuḡın açmış ısınurdu. Isıtmadan yüregi ⁽¹⁸⁾ yandı. “Yā Cerīr! Bir pāre şu getür, içeyin.” diyi çağırdı. Cerīr uyḳuda ⁽¹⁹⁾ idi, işidmedi. Bir daḡı ḳatıraḳ çağırdı. Esed-i Rahīş ‘Anter'üñ āvāzın ⁽²⁰⁾ işitdi. Bildi ki çağıran ‘Anter'dür. Muḥkem ḥis itdi. Terāzūlayup bir okı ⁽²¹⁾ peykānına deḡin ṭoldurdu. ‘Anter'üñ üzerine şalı virdi. Haḳ Te‘ālā ⁽²²⁾ emri-y-ile ol ok ‘Anter'üñ ḳaşuḡına ṭoḳundu. Yilegine deḡin oturdu. ⁽²³⁾ İki şiryān ṭamarın kesdi. Ḳanı sīl gibi revān oldu. Ba‘zılar **[591b]** ⁽¹⁾ eydür ‘Anter otaḳı üzerine işemege çıḳmışıdı. Ḳaçan ‘Anter işese ırmaḳ çağlar. ⁽²⁾ Gice çağıludusı bir ok atımı yir giderdi. ‘Anter'üñ bu vaşfi ‘ālemde ⁽³⁾ meşhūr idi. Vaḳtī ki Esed-i Rahīş bu āvāzeyi işitdi, ol āvāze ṭarafına ⁽⁴⁾ okı atdı. Haṭā itmeyüp vardı, ḳaşuḳına ṭoḳundu. Ok ‘Anter'e ṭoḳınıcaḳ ⁽⁵⁾ gök gürleri gibi bir na‘ra urdu. Şöyle ki na‘rasından Esed-i Rahīş'üñ ⁽⁶⁾ ödi sıtdı, öldi. ‘Anter bu ebyātı okudu: **Ebyāt.** ⁽⁷⁾ [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽⁹⁾ **Rāvī eydür:** Vaḳtī ki Esed-i Rahīş'üñ kızı babasınun öldüḡin gördi, ⁽¹⁰⁾ cesedin anda bıraḳup kendü devesine binüp ḳaçdı. Cān ḳurtarmaḳ ardınca ⁽¹¹⁾ oldu. Bu ṭarafda ‘Anter daḡı okı ḳaşuḡından çekdi, yabana atdı. “Yā ‘Able! ⁽¹²⁾ Yaḳīn bil ki helāk oldum.” diyi

⁷⁶⁸ zūr-u bāzū

⁷⁶⁹ O halde ibret alın, ey akıl sahipleri! (Haşr/2)

⁷⁷⁰ “Yarabbi salih kullarına hidayet ettiğin gibi bize de hidayet et.”

çağırdı. ‘Able işidüp eyitdi: “Hāṣā⁽¹³⁾ senden yā ibne ‘ammi! Düşmenlerüñ helāk olsun.” didi. **Aṣma’ī eydür:** ‘Anter’üñ⁽¹⁴⁾ turmayup kanı aqdı. ‘Anter gördi ki kan tutulmaz, yarasını tağladı. Bu kerre⁽¹⁵⁾ kan ağzından ve burnından gelmege başladı. ‘Able gördi ‘Anter’üñ hālī⁽¹⁶⁾ gāyet ḥarāb oldı, eyitdi: “Yā ibne ‘ammi! Bunca ok ve kılıç ve süñü yaraların⁽¹⁷⁾ yidüñ ölmedüñ. Bir ok yarası nedür ki bu vechile helāk olmağa⁽¹⁸⁾ yakın oldun?” didi. ‘Anter’üñ gözleri yaşıla tolup ‘Able’den yaña müteveccih⁽¹⁹⁾ oldı ve bu ebyātı okudu: **Şifr.** [Arapça şiir⁽²⁰⁾ Arapça şiir⁽²¹⁾ Arapça şiir⁽²²⁾ Arapça şiir⁽²³⁾ Arapça şiir **[592a]**⁽¹⁾ Arapça şiir⁽²⁾ Arapça şiir⁽³⁾ Arapça şiir⁽⁴⁾ Arapça şiir⁽⁵⁾ Arapça şiir.] **Rāwī eydür:** Andan soñra Cerīr ve Huzrūf⁽⁶⁾ ‘Anter’üñ na‘rasın işidüp uyandılar, katına geldiler. ‘Amr’a ve kız kardaşı⁽⁷⁾ Kanāṣa’ya ve ‘Anter’üñ ‘emmülerine daḥı haber oldı. Hep katına cem‘ oldılar,⁽⁸⁾ hālinden şordılar. ‘Anter eyitdi: “Kim urduḡın bilmezsin. Ammā şol kadar⁽⁹⁾ bilürin ki ok işbu yañadan geldi.” diyüp ırmaḡuñ öte geçesin⁽¹⁰⁾ gösterdi. Cerīr derḥāl şuyı yüzdi, öte geçdi. Gördi ki Esed-i Rahīṣ⁽¹¹⁾ ölmüş, yanında okı ve yayı dökülüp yatur. Tiz geldi gördüḡin haber virdi.⁽¹²⁾ Kaṣiyye neydüḡin bildiler. Ol gice ‘Anter irteye dek kendüyi bilmeyüp yatdı.⁽¹³⁾ Şabāḥ olıcaḡ bir pāre gözin açdı, ‘Able’ye eyitdi: “Yā binti ‘ammi! Bilmiş ol ki⁽¹⁴⁾ şimdiden girü Benī ‘Abs’üñ devleti düşdi. Her taraftan ‘Arab ṭāyifesi⁽¹⁵⁾ gelüp gāret itse gerek. Eger nefsüñe necāt isterseñ tur. Abcer’i eyerle⁽¹⁶⁾ daḥı bin benüm silāḡum müretteb geyin beni maḥafe içine қо. Cerīr ve Huzrūf devemi⁽¹⁷⁾ yidsünler. Cānum çıkınca düşmenden ben seni şaḡların. Ben öliceḡ cehd eyle ki⁽¹⁸⁾ Yā Zeydül-ḥayl kabīlesine varasın veyāḡuz Benī ‘Āmir’de ‘Āmir ibni Tufeyl’e irişesin.⁽¹⁹⁾ Her kanḡısına ki varıbilürseñ benden selām ilet. Nikāḡ idüp kendüñe⁽²⁰⁾ er idin.” didi. Andan ‘Amr-ı Kelb’e eyitdi: “Yā aḡl! Tur sen daḥı kız kardaşuñı⁽²¹⁾ al kabīleñe deḡin git. Benī ‘Abs’e varma ki şimden girü cemī‘ ‘Arab anlara⁽²²⁾ düşmen olur. Sen cemī‘ ‘Arab ṭāyifesine kaçan muḡābil olursın.” didi.⁽²³⁾ ‘Amr eyitdi: “Yā ebe’l-fevāris! Niçün қоmazsın ki bileñce gidem ve seni қанда **[592b]**⁽¹⁾ dilerseñ iltem.” ‘Anter

eyitdi: “‘Arab t̄ayifesi baña disünler mi ki ‘Anter āhir ⁽²⁾ vaḳtinde şöyle oldu ki bir yola yoldaşsuz gidemedi.” **Rāvī eydür:** ⁽³⁾ Ḳanāşa ol eyyāmda ‘Anter'den yüklü olmuş idi. Geldi ‘Anter'ile ⁽⁴⁾ vedā‘ itdi. Feryāz ve fiḡān idüp zār u zār ağladı. Andan ḳardaşı ‘Amr'ıla ⁽⁵⁾ Benī Ḳuzā‘a ṭarafına revān oldılar. ‘Anter'üñ aşḡābı daḡı cem‘ olup ‘Anter ⁽⁶⁾ didügi gibi idüp yola revān oldılar. ‘Anter'üñ giderek rah̄meti arttı. ⁽⁷⁾ Nefesden ümīz kesdi, maḥafenüñ örtisin ḳaldurup ‘Able'den yaña ⁽⁸⁾ müteveccih oldu, vedā‘laşdı. Biraz vaṣiyyet idüp işbu ḳaṣīde(y)i kendüye ⁽⁹⁾ merṣiyye eyitdi: **Merṣiyye.** [Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[593a]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] ⁽¹³⁾ **Rāvī eydür:** Bu ebyāt ‘Anter'üñ āhir ebyātı vāḳi‘ oldu. ‘Able bu ebyātı ⁽¹⁴⁾ işidicek yüzün yırttı. Feryāzlar eyledi. Zārılıkıla çok ağladı. Biraz ⁽¹⁵⁾ yir gidince biraz ‘Arab t̄ayifesine ṭuş geldiler. Bu ḥalk ‘Anter'üñ ⁽¹⁶⁾ hevdecini göricek eyitdiler: “Gelen ‘Anterdür. ‘Emmüsi kızın hevdece ḳoymuş, ⁽¹⁷⁾ gine ḳavmine gider.” İçinden birisi eyitdi: “At ‘Anter'üñ atı Abcer'dür, ⁽¹⁸⁾ silāḥ ‘Anter'üñ silāḥıdır. Ammā üzerindeki ‘Anter'e benzemez.” didiler. ⁽¹⁹⁾ **Aṣma‘ī eydür:** ‘Anter aşḡābıla ṭurmayup giderdi. Bu ‘Arab t̄ayifesi ⁽²⁰⁾ daḡı kırk kiṣi-yidi, ṭurmayup ardlarından süregitdiler. ‘Anter ḳorḳusından ⁽²¹⁾ üzerlerine ḥamle itmege ḳorḳarlardı. Zīrā Abcer üzerinde ki ‘Anter ⁽²²⁾ degüldigine temām yakınları yoḡıdı. Tā şuña dek ardlarınca ⁽²³⁾ gitdiler ki ittifāk ‘Able'nüñ işeyecegi geldi. Abcer'den aṣaḡa **[593b]** ⁽¹⁾ indi. İşedi gine Abcer'e gitdiler. Bu ardlarınca gelen t̄ayife ol ⁽²⁾ işedügi yire naḡar itdiler. Bildiler ki üzerindeki ‘Able'dür. ‘Anter ⁽³⁾ hevdec içinde ya ḡāyet ḥastadur veyāḥuz ölmüşdür. Zīrā ‘Anter bir yire ⁽⁴⁾ işese ol yir delinürdi. Bir ḳukura dönerdi. ‘Anter'üñ vaṣfı ‘ālemde ⁽⁵⁾ meṣḥūr idi. Ol ‘Arab t̄ayifesi gördiler ki yir delinmemiş. Bildiler ki at ⁽⁶⁾ üzerindeki ‘Able'dür. Bir aradan

üzerine hamle eylediler. Abcer erenler hamlesin ⁽⁷⁾ göricek oynamağa başladı. Bu gelen t̄ayifenüñ üzerine hücum itmek istedi. ⁽⁸⁾ Z̄irā ki ‘Anter'üñ altında öğrenmiş idi. ‘Able bunlaruñ hamlesin göricek ⁽⁹⁾ çağırđı, eyitdi: “Yā ebe'l-fevāris! Üzerümüze düşmen geldi.” didi. **Rāvī eydür:** ⁽¹⁰⁾ ‘Anter ol h̄inde sekerāt-ı mevtdeyidi. Cān çekişi yüyürdi. ‘Able'nüñ ⁽¹¹⁾ āvāzın işidicek belinledi. Başın hevdecden taşra çıkardı, çağırđı ⁽¹²⁾ ki: “Yā evgād! Benem ‘Anter bin Şeddād.” Bunlar ‘Anter'üñ āvāzın işidicek ⁽¹³⁾ tağıldılar. Andan ‘Anter buyurđı, devesin çökerdiler. Hevdecden ⁽¹⁴⁾ indürdiler. Cemīc ālet-i cengin müretteb geyürdiler. Bir pāre kendüyi ⁽¹⁵⁾ divşürüp Abcer'üñ üzerine geldi, eyitdi: “Yā ‘Able! Hevdecüñe bin dağı ⁽¹⁶⁾ aşhābuñıla gitmek ardınca ol ki bugün benüm āhır eyyāmumdur. Bugün ki ⁽¹⁷⁾ günü añasın ki bugün seni ölmüşiken düşmenden şaklasam gerek tā ki ⁽¹⁸⁾ benden sonra gelenler diyeler ki: “Ahsent ‘Anter'e ki harīmin hem dirliğinde ⁽¹⁹⁾ şakladı ve hem öldüğünde diyeler.”” didi. Andan ‘Able'yi gözlerinde öpdi, ⁽²⁰⁾ vedāc itdi ve ‘emmüleri-y-ile ve sāyir aşhābı-y-ıla hep ölüm vedāc'ın vedāc'laşdı. ⁽²¹⁾ Anlar feryāz ve zārılıkıla gitdiler. ‘Anter sūñüsünüñ ucın yire muhkem dürtüp ⁽²²⁾ götüni gögsine tayıdı. Bu ardlarınca gelen harāmiler bir giñ yire çıkup ⁽²³⁾ ‘Anter'i gözedürlerdi. Hāli nedür yakınıla bilmek isterlerdi. ‘Anter'üñ [594a] ⁽¹⁾ tırmayup ‘Able'nüñ ardınca gözi yaşı akardı ve bir yaña yarasınuñ kanı ⁽²⁾ akardı. Bu hālile at üzerinde cān virdi. **Rāvī eydür:** Abcer ‘Anter'üñ altında ⁽³⁾ şöyle öğrenmiş idi ki bir gün ahşama dek başın çekse depmese ⁽⁴⁾ tursa tırmurđı. Bu kişiler ‘Anter'üñ harīmi gidüp kendü kalduğundan ⁽⁵⁾ şöyle zan itdiler ki ğarağı kendüleri kırmağdur. Bunlar bu emri ⁽⁶⁾ söyleşürlerdi. Gördiler ki hīc ‘Anter hareket idüp bunlaruñ üzerine ⁽⁷⁾ hamle eylemez. Bunlar bu emrde mütehayyir olup eyitdiler: “Hīc ‘Anter'den bunu ⁽⁸⁾ gördüğümüz yoğıdı ki er göricek taħammül ide. Tura üzerine hamle eylemeye ⁽⁹⁾ ‘aceb bu ne hāldür?” didiler. Bu vechile ahşama yakın olunca anlar dağı tırdılar. ⁽¹⁰⁾ Abcer üzerinde ‘Anter tırdı. İçinden bunlaruñ biri eyitdi: “Vallāhi yā ‘emmüm ⁽¹¹⁾ oğulları! ‘Anter ya uyur veyā

ser-hoşdur veya ölmüştür. Ammā zanum budur ki ⁽¹²⁾ ölmüştür. Ölmese ‘Able’yi yaluñuz şalı virmezdi ve hem gelürdi bizümle ⁽¹³⁾ uğraşurdi.” didi. İçlerinde bir iş görmüş pīr varıdı, eyidi: “Varuñ ⁽¹⁴⁾ bir göz Abcer’uñ öñine bir yund iletüñ. Elbette Abcer ol yunda hamle ider. ⁽¹⁵⁾ ‘Anter uyursa oynar, öliyse düşer.” Bunlaruñ biri varıdı. Abcer’uñ öñine ⁽¹⁶⁾ bir yund iletı. Abcer ol yunda hamle idince ‘Anter üzerinden bir kara tağ ⁽¹⁷⁾ yire yıkıldı. Bu kavm bildiler ki ölmüş, eyitdiler: “Bārekallāh ‘Anter’e ⁽¹⁸⁾ ki harīmin hem ölmüşle şakladı ve hem dirile. Andan geldiler ‘Anter’uñ sāz u ⁽¹⁹⁾ selebin şoydılar. Abcer kaçdı tutamadılar. Ammā ‘Able nem-gīn gözile ⁽²⁰⁾ ve ğam-gīn gönülile turmayup giderdi ve bu ebyātı okurdi: **Ebyāt.** ⁽²¹⁾ [Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir.] ⁽²³⁾ **Rāwī eydür:** Huzrūf bunlardan öñürdi taban kaçup turmayup gitdi, geldi. **[594b]** ⁽¹⁾ Benī ‘Abs’e yitişdi. ‘Anter’uñ ölüsü haberin virdi. Kabīle feryāz u fiğānıla tıldı. ⁽²⁾ Qays leşkeri-y-ile binüp ‘Anter’uñ kalduğı yire müteveccih oldılar. Yolda ⁽³⁾ giderken ‘Able’ye uğradılar. ‘Able bunlaruñıla bile dönüp ‘Anter’i ⁽⁴⁾ kodukları yire geldiler, gördiler ki ‘Anter bir şahrā ortasında ‘uryān ⁽⁵⁾ yatur. Cūssesin alup Benī ‘Abs’e geldiler. Babası yanında gömdiler. ⁽⁶⁾ ‘Able feryāz u fiğān idüp saçın kesdi ve bu ebyātı okudı: **Ebyāt.** ⁽⁷⁾ [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽¹¹⁾ **Rāwī eydür:** Melik Qays bildi ki Benī ‘Abs’uñ devleti düşdi. Cemīc ‘Arab ⁽¹²⁾ t̄ayifesi kendüye düşmen olup üzerine gelse gerek. Derhāl Cerīr’ile ⁽¹³⁾ Huzrūf’ı Ğazbān’uñ kızı ‘Anyetere⁷⁷¹ gelsün ittifāk bir idelüm diyi ⁽¹⁴⁾ haber {itmege}gönderdi. **Aşma‘ī eydür:** Bu ‘Anyetere⁷⁷² Ğazbān ibni ‘Anter’uñ kızıyıdı. ⁽¹⁵⁾ Ğazbān öldükden soñra ‘avreti hāmile kalmışıdı. Ğazbān ölicek ⁽¹⁶⁾ bu ‘avret ‘Anter’den destūr diledi. Kendü kabīlesine gitdi. Ol ⁽¹⁷⁾ ‘avretüñ bir kızı toğdı. Adını ‘Anyetere kodılar. Rūzigārıla ulaldı. ⁽¹⁸⁾ Bir bī-naẓīre pehlevān kopdı ki zamāna mislin görmemişdi. Aña ne Ğazbān ⁽¹⁹⁾ muqābil olurdı ve ne hod ‘Anter yidi yıl ‘Anter ki vardı. Furāt ⁽²⁰⁾ kenārında tırdı. Ol eyyāmda bu ‘Anyetere ‘Arab içinde

⁷⁷¹ ‘Anītere

⁷⁷² ‘Anītere

zuhūr itdi. ⁽²¹⁾ İrakda ve yakında ne kadar bahādur varısa aña baş indürdi. Melik Kays ⁽²²⁾ dağı bu kışşadan haberdār olmışdı, eyitdi: “El-ḥamdü lillāh ki ‘Anter'üñ ⁽²³⁾ bedeli bulundu. ‘Anter ölürse Benī ‘Abs pāsubānsuz qalmaz.” diyi aña ümīz [595a] ⁽¹⁾ tutardı. Başlarına bunun gibi ḥāl gelicek andan yardım istedi, diledi ki ⁽²⁾ anı ‘Anter'üñ kāyımkaḥāmı ide. **Rāwī eydür:** ‘Anter'üñ öldüğü cemīc ‘Arab ⁽³⁾ içinde meşhūr oldu. Her ṭāyife Benī ‘Abs'e ḡāret itmege diş bileli. ⁽⁴⁾ Benī ‘Abs dağı ‘Arab ṭāyifesi kendülere qaşd itdüğün bilicek Rimāl u ⁽⁵⁾ Ġālic adlı ṭağlar varıdı, vardılar, aña şıgındılar. Mālların ḥıfz ⁽⁶⁾ itdiler. ‘Able bildi ki Benī ‘Abs'e helāk yakın oldu. Kulların ve mālın ⁽⁷⁾ cemc idüp atasına ve qardaşına ve bākı aḡribāsına vedāc idüp Benī ‘Āmir'e ⁽⁸⁾ gitdi. Vardı ‘Āmir ibni Ṭufeyl'e buluşdı. ‘Anter'üñ öldüğün haber virdi. ⁽⁹⁾ ‘Āmir üç gün yas itdi. Çok develer boğazladı. Andan soñra ‘Anter ⁽¹⁰⁾ ‘Able'ye ‘Āmir ibni Ṭufeyl'e var.” diyi vaşıyyet itdüğün haber virdi. ‘Āmir ⁽¹¹⁾ bu sözden ḡāyet feraḥ oldu. Derḥāl ‘Able'ye nikāḥ itdi. Ol ⁽¹²⁾ ḥinde ‘Able'nün ḥātırına ‘Anter düşüp bu ebyātı okudı: **Şifr.** ⁽¹³⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir.] ⁽²⁰⁾ **Rāwī eydür:** Bunlar ardınca işbu ebyā[tı] inşād itdi: **Şifr.** ⁽²¹⁾ [Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [595b] ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir.] ⁽⁴⁾ **Aşmaḥī eydür:** Andan soñra ādem gönderdi. ‘Āmir ibni Ṭufeyl ‘Able'nün ⁽⁵⁾ atasını ve qardaşını ve sāyir aḡribāsını ḡatına getürdi. ‘İzzet ve ikrām idüp ⁽⁶⁾ bir otı ve şuyı bol yire ḡondurdi. **Rāwī eydür:** ‘Āmir ibni Ṭufeyl ‘Able'yile ⁽⁷⁾ bir zamān ‘İşe ve nūşa meşḡul oldu. Bir gün gögsi üzerinde kārı ⁽⁸⁾ ḡayra meşḡul iken ‘Āmir'üñ gözine bir efī yılan ṭuş geldi. ‘Āmir ⁽⁹⁾ ḡalkdı. Kılıcın çıkardı bu efīyi çaldı. İki pāre eyledi. Gine işine ⁽¹⁰⁾ meşḡul olmaḡa geldi. ‘Able gördi ki silāḥ pāresi süst olmış, ⁽¹¹⁾ güldi. ‘Āmir eyitdi: “Niçün gülersin.” didi. ‘Able eyitdi: “Bir gün ‘Anter ⁽¹²⁾ sencileyin işe meşḡul iken evüñ yanına bir arslan geldi. Añardı ⁽¹³⁾ ‘Anter yirinden ḡalkdı. Ol arslanı kılıcıla çaldı, iki pāre eyledi. Gine ⁽¹⁴⁾ yanuma geldi. Āleti gine bayaḡı gibi idi. Andan soñra altı kerre cimāc ⁽¹⁵⁾ itdi. Henüz dağı āleti süst

olmamıştı. Sen bir yılan öldürmekle def'î ⁽¹⁶⁾ âletüñ süst olmuş. Anuñiçün gülerin.” didi. ‘Âmir bunuñ sözün işidicek ⁽¹⁷⁾ göñlinde eyitdi: “Bir gün bu sözi bu söyleyiser ‘Arab içinde beni rüsvây ⁽¹⁸⁾ idiser. İmdi şavāb budur ki ben bunu öldürem.” diyüp göñlinde ⁽¹⁹⁾ kīn bağladı. Bir gün ‘Able uyurken ağzına bir yaşduķ ķodı. Üzerine ⁽²⁰⁾ oturdı, boğdı, öldürdi. Andan taşra çıķdı. Feryāz u fiğān eyledi. ⁽²¹⁾ Babasına ve ķardaşına ‘Able öldi, diyi ģaber itdi. Anlar inanmadılar, eyitdiler: ⁽²²⁾ “Vallāhi yā ‘Âmir ‘Able'yi sen öldürdüñ.” didiler. Andan Mālik ve oğlı ‘Amr bākī ⁽²³⁾ aşģābı göçüp ‘Irāk ģarafına Melik Esved'e gitdiler. ‘Âmir Mālik'üñ [596a] ⁽¹⁾ ‘Irāk'a gitdüğün işidicek ķorķdı ki Melik Esved'e vara. Kendüden şikāyet ⁽²⁾ ide ve üzerine leşker getüre. Derģāl birķaç ādemile ardınca vardı. Mālik'i ve oğlı ⁽³⁾ ‘Amr'ı depeledi. **Rāvī eydür:** Bunlaruñ ģāli böyle. Geldük bu ģarafda ‘Arab ⁽⁴⁾ ģāyifesi ‘Anter'üñ öldüğün işidicek her ģarafdan Benī ‘Abs üzerine yüridiler. ⁽⁵⁾ Evvel ģāyife ki Benī ‘Abs üzerine geldi, Hışın⁷⁷³ bin Huzeyfe idi. Benī Fezāre⁷⁷⁴ ⁽⁶⁾ ķavmi ile Benī ‘Abs daģı Hışın'üñ⁷⁷⁵ geldüğün göricek ķarşuladılar. Muģkem ⁽⁷⁾ ceng eylediler. Ceng arasında Ķays Hışın'a⁷⁷⁶ ģuş geldi. Hışın'ı⁷⁷⁷ süñüyile ⁽⁸⁾ göğsinde urdı, yağrınında çıķdı. Benī Fezāre⁷⁷⁸ mağlūb oldu. Kaçmağā ⁽⁹⁾ yüz ģutınca gördiler ki her ģarafdan ‘Arab ģāyifesi Benī ‘Abs'üñ üzerine ⁽¹⁰⁾ bī-nihāye leşkerile geldiler. Benī Fezāre⁷⁷⁹ anları görüp ķuvvetlendiler. ⁽¹¹⁾ Benī ‘Abs'i her ģarafdan düşmen iģāta itdi. Def'î tārūmār itdiler. Melik Ķays ⁽¹²⁾ kızın ardına aldı, kaçdı. Ardına düşdiler, ķodılar, gördiler ki ķurtılmazlar ⁽¹³⁾ kızı-y-ıla kendüyi bir göle atdı. İkişi daģı boğuldı. Ammā Melik Ķays'üñ bir Züheyr ⁽¹⁴⁾ adlı oğlı varıdı. Ģāyet ‘āķillerden idi. Kendüyi bir otıla ķapķara ⁽¹⁵⁾ boyadı. Bir Ĥabeşī ķul şuretime ķoydı. Bir pāre ķoyunı sürdi. Bir dereye

⁷⁷³ Hışın

⁷⁷⁴ Fizāre

⁷⁷⁵ Hışın

⁷⁷⁶ Hışın

⁷⁷⁷ Hışın

⁷⁷⁸ Fizāre

⁷⁷⁹ Fizāre

gitdi. ⁽¹⁶⁾ Anda kurtuldu. Düşmen gitdikden soñra Benî ‘Abs'den kurtılan ⁽¹⁷⁾ âdemleri cem‘ itdi. Mekke'ye geldi. Bunların hâli bu. Geldük bu tarafda ⁽¹⁸⁾ Cerîr ve Huzrûf dañı turmayup gitdiler. Benî ‘Aķîl'de ‘Anyetere'ye vardılar. ⁽¹⁹⁾ ‘Anter'ün öldüğün haber virdiler. ‘Anyetere ‘Anter için üç gün yas ⁽²⁰⁾ eyledi. Çok develer boğazladı. Üç günden soñra yarağ gördi ki ⁽²¹⁾ Kays'a yardıma gide. Haber geldi ki Kays öldi. Cemî Benî ‘Abs ⁽²²⁾ tārūmār oldu. İki bir yirde kalmadı diyü ‘Anyetere bunu işidicek ⁽²³⁾ mütehayyir oldu. Rāy bozuldu. Nice itsün kime yardım itsün ve kimünile [596b] ⁽¹⁾ uğraş itsün nāçār gine yirinde muķarrer oldu. Cerîr ve Huzrûf dañı bunuñ ⁽²⁾ hizmetinde karar tutdılar. ‘Anyetere turmayup etrāf-ı ‘āleme gāzā iderdi. ⁽³⁾ Kanda bahādur varisa bulışurdu, uğraşurdu, esîr iderdi. Şaçın kesüp ⁽⁴⁾ diyetin alup şalı virürdi. Hattā şöyle oldu ki ‘Arab içinde aña muhālefet ⁽⁵⁾ ider kimse kalmadı. Melik Züheyr dañı Mekke'de kendüyi penhān idüp ⁽⁶⁾ kimesneye Kays oğlıduñın bildürmedi. Bunuñ üzerine on biş yıl ⁽⁷⁾ geçdi. Bir gün ‘Anyetere işitdi ki Kays'ın oğlı Züheyr Mekke'de bunca zamāndur ⁽⁸⁾ ki düşmen elinden korpup kendüyi penhān itmişdür. Bunu işidicek ⁽⁹⁾ gönlinde şöyle fikr itdi ki ‘Alem-i Sa‘dî'ye⁷⁸⁰ vara. Benî ‘Abs'ün tağılanların ⁽¹⁰⁾ cem‘ eyleye. Melik Züheyr'e âdem gönderüp getüre. Beg ide Benî ‘Abs kabîlelerin ⁽¹¹⁾ gine ma‘mūr ide. Ölmüş adların ihyā eyleye bu niyyet üzerine aşhābın ⁽¹²⁾ cem‘ idüp Cerîr ve Huzrûf'ı oñine bıraķdı. ‘Alem-i Sa‘dî'ye gitdi. Yolca ⁽¹³⁾ giderken gördiler ki bir taraftan bir leşker gelür ‘Anyetere Cerîr'i “Var ⁽¹⁴⁾ şol leşkerden bir haber bil.” diyı gönderdi. Cerîr yıl gibi derhāl ol ⁽¹⁵⁾ leşkere irdi. “Ne t̄ayifedensiz?” diyı çağırdı. Ol leşkerden bir kişı ⁽¹⁶⁾ ileri geldi. Siz ne t̄ayifesiz ki bizden haber şorarsız?” didi. Cerîr ⁽¹⁷⁾ eyitdi: “Biz Benî ‘Aķîl'denüz muķaddemümüz Ġazbān ibni ‘Anter'ün kıızı ‘Anyetere'dür. ⁽¹⁸⁾ ‘Alem-i Sa‘dî'ye varup Kays oğlı Züheyr'i beg idüp ‘Arab'da intikām ⁽¹⁹⁾ almağa giderüz.” didi. Ol kişı eyitdi: “Beşāret olsun size ki ⁽²⁰⁾ biz dañı Benî Kuzā‘a'danuz. Muķaddemümüz Ġazanfer ibni

⁷⁸⁰ ‘Alem-i Sa‘dî

‘Anter'dür. Anası Qanāşātü'r-⁽²¹⁾ricāldür. Tayısı cihān pehlavānı ‘Amr-ı Kelbi'dür. Ol daḥı bu niyyet ⁽²²⁾üzerine ‘Alem-i Sa‘dī'ye⁷⁸¹ gider.” didi. Cerīr bunı işidicek gāyet feraḥ ⁽²³⁾oldı. Derḥāl segritdi. Ğazanfer'üñ öñine vardı. Rikābın öpdı, [597a]⁽¹⁾ du‘ālar eyledi. Andan geldi ‘Anyetere'ye muştıladı. **Rāvī eydür:** Bu Ğazanfer'üñ ⁽²⁾aşlı budur ki yukarıda beyan olinmışdur ki ‘Anter ölice k Qanāşā ⁽³⁾yükli qalmışdı. Bir oğlan toğurdi. Adın Ğazanfer virdi. Bu oğlan ⁽⁴⁾zamānıla büyüdi. At eri oldı. Tayısı ‘Amr'ı babasın şandı. ‘Anter ⁽⁵⁾oğlı ıduğın bildürmediler. Zīrā ki ‘Anter {‘Able} korqusından Qanāşā'ya ⁽⁶⁾uğrın nikāḥ itmişdi. Bu Ğazanfer bu yirüñ gāyet pehlevānı qopdı. Tayısı ⁽⁷⁾‘Amr daḥı ne qadar ceng içinde bend ü ḥīle varısa buña gösterdi. ⁽⁸⁾Bir gün ‘Amr üç biñ kişi cem‘ idüp kız qardaşı Qanāşā'yıla Yemen'e ⁽⁹⁾ğazāya gitdi. Bu Ğazanfer daḥı bilelerince gitdi. Yolca giderken ⁽¹⁰⁾bir mīşede bir ġarīb arslana tuş geldi. Niteki şā‘ir anuñ ḥaqqında ⁽¹¹⁾dimişdür: **Ebyāt.** [Arapça şiir ⁽¹²⁾Arapça şiir ⁽¹³⁾Arapça şiir.] **Aşma‘ī eydür:** ⁽¹⁴⁾‘Amr bu arslanı göricek qaşd eyledi ki ine depeleye. Ğazanfer and ⁽¹⁵⁾virdi, qomadı. “Nedür bu, bir şahrā kelbi ki kılıcuñ anuñ qatına bulaşdurasın.” ⁽¹⁶⁾didi. Derḥāl atdan indi. Bu arslanı alnında çaldı. Qılıç iki uyluğından ⁽¹⁷⁾taşra geldi. Andan gine yollarına gitdiler. Biraz giderek ⁽¹⁸⁾Benī Ḥimyer qabīlesine geldiler. Gördiler ki māl u ni‘metile tob⁽¹⁹⁾tolı. Qaşd eylediler ki ol qabīleyi gāret ideler. **Rāvī eydür:** ⁽²⁰⁾Ol qabīlenüñ muqaddemi bir ‘avret idi. Adına Zerqā-ı Ḥimyerī dirlerdi. ⁽²¹⁾Ḥārīs ibni Sübey‘ bin Ḥārīs ibni Zeyd'üñ kıızı idi. Zül-ḥımār'üñ ‘ammetesi ⁽²²⁾idi. Bu ‘avret meşhūr cihān pehlevānlardan idi. Vaqtī ki ‘Amr bu qabīleye ⁽²³⁾yakın geldi, ⁷⁸²Bu üç biñ kişiyile ḥamle itdi. Gāret itmege başladı. [597b]⁽¹⁾ Benī Ḥimyer ḥalkı daḥı qaziyyeye vāqıf olup at üzerine geldiler. İki t̄āyife ⁽²⁾biribirine qoyuldu. Muḥkem ceng oldı. **Rāvī eydür:** Bu Benī Ḥimyer içinde ⁽³⁾Esedü'l-Felā dirlerdi bir oğlan varıdı. Muḥkem pehlevānlardan ⁽⁴⁾idi. İttifāq ceng içinde Ğazanfer'e tuş oldı. Ğazanfer'üñ üzerine ⁽⁵⁾ḥamle idüp bu ebyātı okudı: **Şi‘r.**

⁷⁸¹ Sü‘dā

⁷⁸² ler

[Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir.] **Rāvī eydür:** ⁽¹⁰⁾ Ğazanfer daħı süñüsin toğruldup bunuñ üzerine yürüdi. Şi'rine bu ebyātıla ⁽¹¹⁾ cevāb virdi: **Şi'r.** [Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁷⁾ **Rāvī eydür:** Andan birbiri-y-ile uğraşdılar. Hayli zamān ceng itdiler. ⁽¹⁸⁾ Āħir Ğazanfer Esed'i kılıcıla çaldı, boynın öñine bıraқdı. Bunuñ düşdüğün ⁽¹⁹⁾ göricek Zerķā Ğazanfer'üñ üzerine hamle eyledi. Bu ebyātı okudı: ⁽²⁰⁾ **Şi'r.** [Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir.] **[598a]** ⁽¹⁾ Ğazanfer daħı bunuñ üzerine hamle eyledi. Biraz zamān ceng itdiler. Āħir ⁽²⁾ Ğazanfer Zerķā'(y)ı süñü göti-y-ile dürtti, yıkdı. Derhāl indi, bağladı. ⁽³⁾ Bu hāli göricek Zerķā'nuñ leşkeri şındı. Māl u esbābı bıraқup ⁽⁴⁾ kaçdılar. Benī Kuẓā'a bunlaruñ mālın ğāret idüp gine vaṭanlarına döndiler. ⁽⁵⁾ Ğazanfer yolca giderken itdüğü işleri añup kerem olup işbu ⁽⁶⁾ ebyātı okurdı: **Beyt.** [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽⁹⁾ **Rāvī eydür:** Zerķā daħı anuñ ebyātın işidicek tasasından işbu ebyātı ⁽¹⁰⁾ okurdı: **Ebyāt.** [Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir.] ⁽¹³⁾ **Rāvī eydür:** Andan tırmayup gitdiler. Feraħ ve sürürıla gine yirlerine ⁽¹⁴⁾ geldiler. Zerķā'nuñ ayağına dört yirde demür urdılar. Muħkem ⁽¹⁵⁾ 'azāblar eylediler. Bu tarafda Zerķā çerisinüñ şınķunları Sübey' bin ⁽¹⁶⁾ Ĥāriş'e vardılar. "‘Ammete ki Ğazanfer ibni Zeyd esīr itdi. Mālumuz ğāret ⁽¹⁷⁾ itdi." didiler. **Aşma'ī eydür:** Ol eyyāmda hidāyet güneşi seyyidü'l-mürselīn ⁽¹⁸⁾ ve ĥabīb-i Rabbü'l-‘ālemiyn Muħammed Muştafā ĥazretine şallallāh ‘aleyhi ve sellem ⁽¹⁹⁾ nübüvvet⁷⁸³ gelmişidi. Halkı tarīķ-ı ĥaķķa kulağuzlardı. Züheyr bin Kays ⁽²⁰⁾ ve Kays'uñ kardaşları Ĥidāş⁷⁸⁴ ve Varāķā⁷⁸⁵ ve Nehşel ve Benī ‘Abs'den on ⁽²¹⁾ yidi kişi daħı cem' olup vardılar. Ĥoce-i Enbiyā ve sened-i aşfiyā Muħammed ⁽²²⁾ resüllallāh ĥazretinüñ öñinde īmān getürdiler ve başlarına gelen ⁽²³⁾ vāķi'atı resüllallāh ĥazretine ĥaber virdiler. 'Anter'üñ şecā'atin vaşf **[598b]** ⁽¹⁾ itdiler. Nebiyyüllāh

⁷⁸³ nübüvvet

⁷⁸⁴ Ĥudāş

⁷⁸⁵ Varāķā

h azreti buyurdu. “           leyhi ve sellem lev k  ne ecel  h   (2) memd  den il   hazihil eyy  m k  ne   ad sededt   bihi se  ren min su    r  l-  sl  m” (3) ya  ni eger bu zam  na de  in diri olaydu.   sl  m ged  klerinden bir (4) ged   i ben an  nla t  tardum demek olur. **R  v   eyd  r:** Ol eyy  mda (5)   Uyeyne bin H     n⁷⁸⁶ ibni H  zeyfe da  ı res  l h  azretine gel  p   m  n get  rdi. (6)   Uyeyne ile Z  heyr arasında d   tl  k oldu. H     Te       anlaru  n h      nda (7) bu   yeti ind  rdi ki “Y   eyyu  he  lle  zine amen  ⁷⁸⁷ vez  k  r   (8) ni  metall  hi   aleyk  m iz k  nt  m a  d   en fe ellefe beyne kul  bik  m fe asbaht  m (9) bi ni  metihi ihv  n  .⁷⁸⁸” Ya  ni   y   m  n get  renler Allah'uu  n i  bu ni  meti anu   (10) kim evvel birbiri    ze   ad  y  du  nuz. H     Te       ara  nuzda mu  abbet b  rak  dı. (11) **A  ma    eyd  r:** Andan H    ret-i Res  l              leyhi ve sellem bunlara b      (12) a  k  m-ı        ta     m itdi. “Varu  n imdi, h     yol  nda cih  d id    n.” didi. (13)   Alem virdi g  nderdi. Bunlar da  ı H    ret-i Res  le ved    id  p H    e'ye (14) Melik Esved   at  na gitdiler ki varalar. Anı da  ı d   ne da  vet ideler. (15) Ol da  ı   sl  m d   nine gire. Cem    si ittif    bir id  p k  ff  r-ı   Arab'a (16)   ılı     oyalar. Z  r   ol h   nde   Arab begi Melik Esved idi. Bunlar H     (17) yol  n ellerine alup gitdiler. T     u  na de  in ki H    e'ye irdiler. (18) G  rdiler ki H     fetretile t  lm     “Ne h   ld  r diyi   ordılar?” Eyitdiler: (19) “Melik Esved   ldi yirine M  nz  r ibni Nu  m  n beg oldu. Anı da  ı     zanfer (20) bin   Amr-ı Kelbi es  r itdi.” didiler. **R  v   eyd  r:** Bu M  nz  r'   n es  r olmasına (21) sebep bu idi ki yu  ar  da bey  n olundu ki Zer    'nu  n le  keri (22)   ınıca     ın  unlar Z  l'    m  r'a vardı. Zer    'nu  n t  tuldu   n h  aber virdiler. (23) Andan yardım istediler. Z  l'    m  r da  ı a     b  n   cem   id  p Ben       z   a'ya [599a] (1) m  teveccih oldu.   Askerin   n     ne d    p i  bu eby  t   ok  y   ok  y   (2) gitdi: **    r.** [Arap  a   iir (3) Arap  a   iir (4) Arap  a   iir (5) Arap  a   iir (6) Arap  a   iir (7) Arap  a   iir (8) Arap  a   iir (9) Arap  a   iir.] (10) **A  ma    eyd  r:** Andan t  rmayup gitdi t   ki Ben       z   a otl    larına (11) geldi. Yay  l  mda gezen davarlarını

⁷⁸⁶ H    n

⁷⁸⁷ Ey iman edenler. (Ahz  b/9)

⁷⁸⁸ Allah'ın size olan nimetini hatırlay  n. Hani siz birbirine d    man idiniz de Allah g  n  llerinizi birle  tirdi ve O'nun nimeti sayesinde karde   oldunuz. (  l   mr  n /103)

sürdi. Yüz kiři-y-ile ileri gönderdi. ⁽¹²⁾ Kendü üç biñ kiři-y-ile yab yab gitdi ki tā arınca leşker ⁽¹³⁾ gele, uğraya. İntikāmın ala, ‘ammetsin kırtara. **Rāvī eydür:** Deve ⁽¹⁴⁾ sürilecek çobanlar feryāz idüp Ğazanfer'e geldiler. Kışşayı i‘lām ⁽¹⁵⁾ eylediler. Ğazanfer aşhābın cem‘ idüp Zü'l-ħımār'uñ ardından yitdi. “Kanda ⁽¹⁶⁾ kaçarsız yā ‘Arab kelbleri? “diyüp bu ebyātı okudı. Zü'l-ħımār'uñ üzerine ⁽¹⁷⁾ ħamle itdi. **Şi‘r.** [Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽²¹⁾ **Rāvī eydür:** Zü'l-ħımār daħı bunı karşıladı. Şi‘rine bu ebyātıla cevāb ⁽²²⁾ vird: **Ebyāt.** [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[599b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir.] ⁽⁴⁾ **Rāvī eydür:** Andan biribirile uğraşdılar. Çok zamān ceng itdiler. Şöyle ki ⁽⁵⁾ altındaki atları kıldı. Vardılar atların değışüp gine meydāna ⁽⁶⁾ geldiler. Zü'l-ħımār Ğazanfer'e ħamle idüp bu ebyātı okudı: **Şi‘r.** ⁽⁷⁾ [Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir.] ⁽¹¹⁾ **Rāvī eydür:** Ğazanfer daħı bu ebyātıla şi‘rine cevāb virdi: **Şi‘r.** ⁽¹²⁾ [Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁸⁾ **Rāvī eydür:** Birbirine deñizler gibi koyulup tağlar gibi tokışup ⁽¹⁹⁾ cengler eylediler. Āħir Ğazanfer Zü'l-ħımār'ı mağlūb itdi. Yağrında bir ⁽²⁰⁾ kılıç urdı, atdan yıkdı. Derħāl indi, bağladı. Bu ħāli göricek ⁽²¹⁾ leşkeri şındı, kaçdı. Benī Kuzā‘a ardına düşdiler. Ekşerin ⁽²²⁾ esir itdiler, dönüp yine kabīlelerine geldiler. Zü'l-ħımār'ı ħabs idüp ⁽²³⁾ üzerine müvekkel kıllar kıdılar. Zü'l-ħımār ‘Amr'a eyitdi: “Yā ‘Amr! Bu Ğazanfer **[600a]** ⁽¹⁾ senüñ nice oğluñ olur ki bunuñ hep ħarekātı, urması, kıtması hemīn ⁽²⁾ ‘Anter'dür. Vallāhi bu işde ħayrānın.” didi. ‘Amr bunuñ sözün işidicek ⁽³⁾ gönlinden bunuñ firāsetine taħsīn itdi. **Rāvī eydür:** Bunlaruñ ħāli ⁽⁴⁾ bu. Ammā Benī Ħımyer şıñkunları kırmayup gitdi. Tā ki Ħīre'ye geldiler. ⁽⁵⁾ Melik Münzir'e ħāllerin bildürüp andan yardım taleb itdiler. Melik Münzir ⁽⁶⁾ daħı yigirmi biñ kiři-y-ile binüp Benī Kuzā‘a'ya gitdi. Ğazanfer daħı ⁽⁷⁾ Melik Münzir üzerüne gelür diyi ħaber oldı. Çerisin cem‘ idüp ⁽⁸⁾ Münzir'i karşıladı. Birbirine bulışup muħkem ceng oldı. Ğazanfer şaflar ⁽⁹⁾ yarup kıalbe depdi. Kıaşd-ı ‘alem ve ‘alem-dār eyledi. Yitişdi ‘alem-dārı süñüyile ⁽¹⁰⁾ ağızında dürtti.

Kafasında çıktı. Andan āmān virmeypün Münzir'i süñü ⁽¹¹⁾ göti-y-ile dürtüp yıkdı, esīr itdi. Bu hālī göricek her tarafından ⁽¹²⁾ Benī Kuzā'a Münzir leşkerine kılıç koydılar. Münzir leşkeri gördiler ⁽¹³⁾ ki begleri tutuldu. Şimden giri kimüñiçün ceng itsünler nāçār ⁽¹⁴⁾ olup “Kuşkuna kuvvet.” didiler. Cān kurtarmak ardınca oldılar. Oldılar ki ⁽¹⁵⁾ leşkerüñ şınkunu Hīre'ye geldi. İttifāk Züheyr'ile ‘Uyeyne daḥı ⁽¹⁶⁾ anda vardılar. Çünkü bu kaḫiyyeye vākıf oldılar, Züheyr eyitdi: “Bize vācib ⁽¹⁷⁾ olıdı ki Benū Kuzā'a'ya varavuz. ‘Amr ‘Anter'üñ dōstı idi. Andan dilek ⁽¹⁸⁾ idevüz ki Münzir'i ve Sübey'ci şalı vire. Bizümle ittifāk ide ki ‘Arab ⁽¹⁹⁾ t̄āyifesinden intikāmumuz alavuz. Ümīzüm budur ‘Amr'dan ki bizüm ⁽²⁰⁾ ḥācetümüzü revā ide.” diyüp Benī Kuzā'a'ya revān oldılar. Benī Kuzā'a'ya ⁽²¹⁾ yakın varıcaḫ Benī Kuzā'a bunlaruñ geldügin bilüp karşı çıktılar. ⁽²²⁾ ‘Amr Melik Züheyr'ile görüşdi vü esenleşdi. Ol ḥinde ‘Anter'i añup ⁽²³⁾ anuñ ḫaḫkında bu merşiyeyi eyitdi: **Merşiyeye. [600b]** ⁽¹⁾ [Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir.] ⁽²²⁾ **Rāvī eydür:** Andan hezār ‘izzet ve ta‘zīmle Melik Züheyr'i ḫondurdu. Ġāzanfer ⁽²³⁾ ‘Amr'uñ bu ‘izzetlerin göricek eyitdi: “İy ata! Ne kişidür bu ki buña **[601a]** ⁽¹⁾ bu ḫadar ‘izzet idersin. Benüm saḫlīgumda kimseden ḫorḫar mısın yoksa?” didi. ⁽²⁾ ‘Amr eyitdi: “Yā Ġāzanfer yā seyyid-i Benī ‘Abs! Vakti geldi ki gizlü sırlar ⁽³⁾ āşikāre ola. Sen benüm oḫlum degülsin. Senüñ baban ‘Anter bin Şeddād' {dur}.” didi. ⁽⁴⁾ Sizüñ ḫabīleñüzüñ bu Melik Züheyr begidür.” didi. Bu sözi işidicek cemī‘i ⁽⁵⁾ ḫāzır olanlar feraḫ oldılar. Melik Züheyr ḫoz feraḫından ḫaş oldu. ⁽⁶⁾ Zül-ḫımār eyitdi: “Vallāhi bu ‘Anter'üñ oḫlı idügin ben ceng itdügi vakt ⁽⁷⁾ bildümidi ve bu şemere degüldi illā ol şecerenüñ.” **Rāvī eydür:** İki elden ⁽⁸⁾ ‘Anter içün üç gün yas itdiler. Ġırīler ve feryāzlar idüp aḫlaşdılar. ⁽⁹⁾ Çok develer boḫazladılar, fuḫarāya ulaşırdılar ve andan şoñra üç ⁽¹⁰⁾ gün daḥı ‘İş ve nüş idüp şoḫbete meşḫül oldılar.

Üç günden ⁽¹¹⁾ sonra Melik Züheyr dilek itdi. Zerķā'yı ve Sübey'ı hıl'atlediler, ⁽¹²⁾ şalı virdiler. Andan Melik Münzir'i dağı 'izzet ve ikrām idüp Hıre'ye ⁽¹³⁾ gönderdiler. 'Amr dağı Benī Kuzā'a'dan biñ biş yüz kişi cem' ⁽¹⁴⁾ eyledi. Ğazanfer'ile Melik Züheyr'i aldı, 'Alem-i Sa'dı'ye ⁷⁸⁹ müteveccih oldı ki ⁽¹⁵⁾ vara Züheyr'i gine vilāyetinde beg {ide}. Oldı ki yolda 'Anyetere'ye uğradılar. ⁽¹⁶⁾ Birbirile bulışup görüşdiler. Andan ittifāk itdiler ki evvel Benī 'Āmir'e ⁽¹⁷⁾ develer 'Able'nüñ kanın 'Āmir ibni Tufeyl'den alalar. Bunlar bu ittifākıla gitdiler. ⁽¹⁸⁾ Birkaç gün gidince bir tarafından bir toz belürdi. Gördiler ki bī-nihāyet ⁽¹⁹⁾ leşker gelür. Tīz haber almağa bir ādem gönderdiler. Ol ādem ol ⁽²⁰⁾ leşkerüñ öñine vardı. "Ne t̄ayifesiz?" diyi çağırđı. Andan dağı bir ādem ⁽²¹⁾ ileri geldi. "Siz ne kişisiz {ki} bize haber şorarsız?" diyi bu kişi eyitdi: ⁽²²⁾ "Biz Benī 'Abs halkıyuz. Begümüz Melik Züheyr'dür. Pehlevānumuz 'Anter'üñ oğlı ⁽²³⁾ Ğazanfer'{dür}" didi. Ol kişi eyitdi: "Beşāret olsun size ki biz dağı [601b] ⁽¹⁾ Şām leşkeriyüz. Size yardıma geldük. Zīrā işitdük ki 'Anyetere ⁽²⁾ 'Arab'dan Benī 'Abs'üñ intikāmın almağa gitdi. Biz dağı geldük ki aña ⁽³⁾ yardım idevüz." didi.

Rāvī eydür: Bu leşkerüñ aşlı buyıdı ki yukarıda ⁽⁴⁾ beyān itdük ki 'Anter Furāt kenārına gidicek Meysere'yile Māzin'üñ ⁽⁵⁾ 'avretini Hālīme Hātūn'üñ katında kōdı. Dımışk begi Melik 'Amr'a ısmarladı. ⁽⁶⁾ İttifāk ol 'avretlerüñ ikisi dağı yüklü idi. Birer er oğlancukları ⁽⁷⁾ toğdı. Zamānıla ulaldı. Her biri bir cihān pehlevān kōpdı. 'Amr ⁽⁸⁾ bunlara ğāyet maḥabbet itdi. Ulu tīmārlar virdi. Meysere oğlınuñ adı ⁽⁹⁾ Yāsir idi. Māzin oğlınuñ adı Leysü'l-Meydān idi. 'Anter'üñ öldüğün ⁽¹⁰⁾ işidicek bu Yāsir'ile Leys yidi gün yas itdiler. Melik 'Amr dağı ⁽¹¹⁾ 'Anter için muḥkem yas eyledi. **Rāvī eydür:** Bir gün bu Yāsir'ile Leys ⁽¹²⁾ işitdiler ki 'Anyetere 'Arab'dan Benī 'Abs'üñ intikāmın almağa gitdi. ⁽¹³⁾ Bunlar dağı aña yardım itmege Melik 'Amr'dan destūr dilediler. Melik ⁽¹⁴⁾ 'Amr dağı bunlara iki biñ kişi virüp ālet-i ḥarbdan ḥācetleri ⁽¹⁵⁾ oldukça virdi. Bākī esbābların müheyyā idüp gönderdi. Olıdı ki ⁽¹⁶⁾ yolda Ğazanfer'e ve

⁷⁸⁹ Sü'dā

‘Anyetere'ye tuş geldiler. Çünkü biribirin bildiler. ⁽¹⁷⁾ Birbiri-y-ile esenleşüp görüşdiler. Andan kondılar. Yidi gün orada ⁽¹⁸⁾ yidiler, içdiler. Şoḥbet eylediler. Yidi günden soñra cem‘ olup ⁽¹⁹⁾ ‘Alem-i Sa‘dī'ye geldiler. ‘Anter'üñ dōstlarından kim varısa bunlara ⁽²⁰⁾ yardıma geldi. İllā Ma‘dī Kereb ve Hānī bin Mes‘ūd ve ‘Abbās ⁽²¹⁾ ibni Mirdās gelmediler. Bunlar eyitdiler: “‘Anter'den soñra bize kılıç ⁽²²⁾ şalmaḳ ḥarāmdur. Biz varuruz şimdiden giri Mekke'de zāhir olan ⁽²³⁾ nebīnūñ ḥāk-ı kademine yüz sürerüz. Baḳiyye-i ‘ömrümüzi anuñ ḥizmetinde [602a] ⁽¹⁾ geçürürüz.” diyüp Mekke'ye gitdiler. Īmān getürüp hidāyet buldılar. ⁽²⁾ Ammā Ḥufāf ibni Nedbe⁷⁹⁰ ve Dişār ve Düreyd ibni eş-Şimma⁷⁹¹ Benī ‘Abs'e yardım içün ⁽³⁾ geldiler. **Aşma‘ī eydür:** Çünkü ‘Alem-i Sa‘dī'ye⁷⁹² geldiler. Gördiler ki ⁽⁴⁾ ḥarāb u yebāb⁷⁹³ olmuş evlerinde baykuşdan ḡayrı kimse yok. Bu ḥālī ⁽⁵⁾ göricek Ġazanfer'üñ Benū ‘Abs'e özi göyünüp bu ebyātı okudı: **Ebyāt.** ⁽⁶⁾ [Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽⁹⁾ **Rāvī eydür:** Andan Ġazanfer ve ‘Anyetere ve Yāsir ve Leys ve ‘Amr-ı Kelbi ⁽¹⁰⁾ ve bunlara yardıma gelenler Düreyd ibni Şimma⁷⁹⁴ gibi ve Ḥufāf⁷⁹⁵ ibni Nedbe ⁽¹¹⁾ bigi ve bunlardan ḡayrı kim varısa bī-nihāye leşkerile Melik Züheyr ⁽¹²⁾ üzerine ‘alem sancāḳ açup ṭabl u naḳāreler çalup ‘Able'nūñ ḳanın almaḡa ⁽¹³⁾ Benī ‘Āmir üzerine gitdiler. Benī ‘Āmir daḡı bunlaruñ geldüḡin bilüp ⁽¹⁴⁾ leşker cem‘ idüp bunları karşıladı. ‘Āmir ibni Ṭufeyl ve Mülā‘ibū'l-Esinne ⁽¹⁵⁾ leşkerüñ önlerine düşdiler. Begleri ‘Alḳama bin Ġalāse'yidi. Çünkü ⁽¹⁶⁾ iki leşker birbirine uğradı. ‘Aẓīm ceng oldı. Ceng içinde Ġazanfer ⁽¹⁷⁾ ‘Āmir ibni Ṭufeyl'e buluşdı. Ḥayli zamān ceng itdiler. Āḫir Ġazanfer ⁽¹⁸⁾ ‘Āmir'i esīr itdi. ‘Anyetere daḡı Mülā‘ibū'l-Esinne'ye buluşdı. Çok ⁽¹⁹⁾ ceng itdiler. Āḫir ‘Anyetere Mülā‘ib'i sūñüyle gögsinde dürttdi. Yaḡrınında ⁽²⁰⁾ çıḳdı. Benī ‘Āmir ḥalḳı gördiler ki pehlevānlarınuñ biri düşdi ve biri ⁽²¹⁾ esīr oldı.

⁷⁹⁰ Ḥafāf ibni Nudbih

⁷⁹¹ Şamma

⁷⁹² ‘Alem-i Sü‘dā

⁷⁹³ ḥarāb u ve yebāb

⁷⁹⁴ Şamma

⁷⁹⁵ Ḥafāf

Münhezim olup cān kırtarmağ ardınca oldılar. Benî ‘Abs⁽²²⁾ t̤āyifesi ardlarına düşüp ekserin kırdılar. Andan māl u esbābdan⁽²³⁾ buldukların gāret idüp gine vaṭanlarına geldiler. Ġāzanfer ‘Āmir'i [602b]⁽¹⁾ iḥzār idüp eyitdi: “Gördüñ mi ki zulmuñı başuña ne getürdi. Şimdi seni⁽²⁾ öldürüp cemī^c-i düşmenleri senüñile korkutsam gerek.” ‘Āmir eyitdi: “Yā evḥade'z-zamān!⁽³⁾ Ḥaṭā bendendür, inşāf iderem. Şimdi senüñ ‘afvuña qaldı. Eger ‘afv⁽⁴⁾ iderseñ kerem senüñ.” diyüp ağladı. Bu ebyâtı eyitdi: **Ebyât.**⁽⁵⁾ [Arapça şiir⁽⁶⁾ Arapça şiir⁽⁷⁾ Arapça şiir⁽⁸⁾ Arapça şiir.]⁽⁹⁾ **Rāvī eydür:** Ġāzanfer ‘Āmir'üñ nazm u neşrin işidicek esirgedi, eyitdi:⁽¹⁰⁾ “Yā ‘Āmir! Fikrüm buyıdı ki seni depeleyeydüm. Ammā seni esirgeyüp ‘afv itdüm.⁽¹¹⁾ Gerekdür ki baña ‘Able'nüñ mālını ve devesini ve Kisrī virdüğü t̤acını⁽¹²⁾ ve mücevher ‘aşābasını Kevkeb adlı ṭayı anası Sekāb'ı daḥı bākī⁽¹³⁾ ne kadar esbābı varısa hep baña teslīm idesin ki ben seni āzād idem.”⁽¹⁴⁾ didi. ‘Āmir daḥı “*Sem‘an ve ṭā‘aten.*” diyüp didüğü nesneleri ādem gönderdi,⁽¹⁵⁾ temām getürtdi. Ġāzanfer'e teslīm itdi. Ġāzanfer daḥı ‘Āmir'i ḥil‘atleyüp⁽¹⁶⁾ āzād eyledi. Bir niçe gün ṭurduqdan soñra Sekāb kılunladı. Bir kara⁽¹⁷⁾ kılun ṭoğurdi. Ġayheb diyi ad kōdılar. **Aşma‘ī eydür:** Benî ‘Abs'üñ gine⁽¹⁸⁾ şevketi artdı. ‘Anter zamānından ziyāde oldı. Her gün ‘İş u nūşa⁽¹⁹⁾ meşğul oldılar. Birkaç gün bunuñ üzerine geçdi. Bir gün Şām tarafından⁽²⁰⁾ bir toz kōpdı. Gördiler ki biñ kişi gelür. Bilelerince bir müzehheb hevdec⁽²¹⁾ var. Envā‘i ziynetile müzeyyen olmış. Ġāzanfer: “Bu ne hevdecdür?” diyüp at⁽²²⁾ arqasına geldi. Aşḥābıla ol hevdeci karşıladı Yakın gelirek⁽²³⁾ hevdecüñ devesin çökerdiler. Hevdeci indürdiler. İçinden bir serv-[603a]⁽¹⁾ kad ḥātūn çıkdı, niḳābın kaldırdı. Şanki bir güneş daḥı ṭoğdı.⁽²⁾ Ġāzanfer gördi ki bir serv-kadli, lāle ḥadli, ḡonce-lebli maḥbūbe kendüden⁽³⁾ yaña gelür. İhtiyārsuz kendü atdan aşağı indi ve işbu ebyâtı okudı.⁽⁴⁾ Ol daḥı anı karşıladı, işbu ebyâtı okudı: **Ebyât:**⁽⁵⁾ [Arapça şiir⁽⁶⁾ Arapça şiir.]⁽⁷⁾ **Rāvī eydür:** Andan döndi bu ebyâtı okudı: **Şi‘r.**⁽⁸⁾ [Arapça şiir⁽⁹⁾ Arapça şiir⁽¹⁰⁾ Arapça şiir⁽¹¹⁾ Arapça şiir⁽¹²⁾ Arapça şiir⁽¹³⁾ Arapça şiir.]⁽¹⁴⁾ **Rāvī eydür:** Bu ‘avret yakın gelicek Yāsir'ile Leysü'l-

Meydān gördiler ki ⁽¹⁵⁾ gelen Ḥalīme Ḥātūn'dur. Kendüleri atdan aşağı atup ayağına ⁽¹⁶⁾ düşdiler. Ġazanfer bu ḥālī göricek müteḥayyir oldu. “Bu ne ḥātūndur?” ⁽¹⁷⁾ diyü sordı. Anlar daḥı Ḥalīme Ḥātūn'ın aşlın ve kökin kışşaların ⁽¹⁸⁾ ve ‘Anter'ile aralarında olan dōstlıkların ve kendüler ve anaları anuñ ⁽¹⁹⁾ ḥizmetinde oldukların hep bir bir şerḥ eylediler. Döndiler Ḥalīme ⁽²⁰⁾ Ḥātūn'a eyitdiler: “Yā ḥātūn! Ne ḥādīse vāḳi' oldu ki bunda geldüñüz?” ⁽²¹⁾ 796 Ḥalīme Ḥātūn eyitdi: “Yā Yāsir! Leşkerümüz kırdılar. Memleketümüz ⁽²²⁾ elümüzden aldılar.” Andan Ḥalīme Ḥātūn Ġazanfer'den yaña yüriyüp du'ā ⁽²³⁾ itdi ve bu ebyātı okudı: **Ebyāt.** [Arapça şiir [603b]

⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir.] **Rāvī eydür:** Ġazanfer eyitdi: “Yā melike! Bu işi size ⁽⁶⁾ kim eyledi?” Ḥalīme eyitdi: “Yā mevlāye! Cevferān bin Gübrüt dirlerimiş ⁽⁷⁾ Frengistān'da bir beg varımış ol üzerümze geldi. Cemī' vilāyetümüzü aldı. ⁽⁸⁾ Kaşdı buyımış ki Kayşer'i ve Kisrī'yi depeleye. Yir yüzinde kendüden gayrı ⁽⁹⁾ pāzişāh olmaya.” Ġazanfer bu sözi işidicek ġazabdan kendüyi bilmez oldu. ⁽¹⁰⁾ Derḥāl cemī'-i Benī 'Abs'i cem' idüp Düreyd ibni Şimma'yı ⁽¹¹⁾ bāḳı kendüye tābi' olan ⁽¹²⁾ kabīleleri bile alup Melik Züheyr üzerine 'alem ve sancāḳ açup Şām'a ⁽¹³⁾ revān oldu. Leşkerüñ öñine düşüp bu ebyātı okurdu: **Şi'r.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir [604a] ⁽¹⁾ Arapça şiir.]

Rāvī eydür: Gice ⁽²⁾ ve gündüz dimeyüp gitdiler, tā Dımışk'a geldiler. İki leşker birbirine ⁽³⁾ buluşdı. Muḥkem ceng eyledi aḥşam olunca. Aḥşam olıcak ṭabl u āsāyiş ⁽⁴⁾ uruldu. İki leşker qarār-gāhına vardı. İrte olıcak iki leşker ⁽⁵⁾ şaf bağlayup birbirine muḳābil oldılar. Frenk leşkerinden bir nāmudār ⁽⁶⁾ bir ata süvār oldu ki kaçsa yil yitmezdi. Kişnese gök gürlər ⁽⁷⁾ şanurlardı. Niteki şā'ir anuñ ḥaḳḳında dimişdür: **Ebyāt.** ⁽⁸⁾ [Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir.] **Rāvī eydür:** Biline bir kılıç kuşandı ki ⁽¹⁰⁾ ḳazā vü ḳader muḳābil olmazdı. Niteki İbni Hilāl anuñ ḥaḳḳında dimişdür: ⁽¹¹⁾ **Ebyāt.** [Arapça

⁷⁹⁶ didi

⁷⁹⁷ Şamma

şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir.] **Aşma'ī eydür:** ⁽¹³⁾ El-hāşılı cümle-i ālet-i ḥarbin müretteb idüp meydāna geldi. Anı göricek ⁽¹⁴⁾ Yāsir ibni Meysere daḥı atın meydāna depdi. İşbu ebyātı inşād itdi: ⁽¹⁵⁾ **Ebyāt.** [Arapça şiiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹⁸⁾ **Rāvī eydür:** Bu gelen Frenk'ün üzerine ḥamle eyledi. Āmān vormeyüp ⁽¹⁹⁾ depeledi. Süñüsin ṭayanup er diledi. Frenk leşkerinden bir bahādur daḥı ⁽²⁰⁾ çıkdı. Yāsir daḥı yoldaşı yanına gönderdi. El-hāşıl öyle ⁽²¹⁾ olınca Yāsir otuz benām pehlevānı toprağa dökdi. Öyle olıcaḳ ⁽²²⁾ atı yoruldu. Meydāndan çıḳup atın deḡişmege gidince Frenk leşkerinden ⁽²³⁾ bir nāmudār meydāna geldi. Anı görüp Leys-i Meydān ibni Māzin daḥı bir bidevīye **[604b]** ⁽¹⁾ süvār olup bir Hindī kılıç kuşandı ki ṭaḡı çalsa iki pāre iderdi. ⁽²⁾ Niteki şā'ir anuñ ḥaḳḳında dimişdür: **Ebyāt.** [Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir.] **Rāvī eydür:** ⁽⁵⁾ El-hāşılı cümle-i esbāb-ı ḥarbin müretteb idüp bir hey'etile meydāna girdi ⁽⁶⁾ ki görenler müteḥayyir oldı. Niteki ba'zı şu'arā anuñ gibi pehlevānuñ ⁽⁷⁾ ḥaḳḳında dimişdür: **Şi'r:** [Arapça şiiir ⁽⁸⁾ Arapça şiiir ⁽⁹⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹¹⁾ **Rāvī eydür:** {Leys} derḥāl Frenk'e muḳābil olup işbu ebyātı inşād itdi. **Ebyāt:** ⁽¹²⁾ [Arapça şiiir ⁽¹³⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür:** Leys Frenk'e ḥamle itdi. Āmān vormeyüp depeledi. Ardınca bir daḥı ⁽¹⁶⁾ geldi. Anı daḥı depeledi. Bir sâ'at içinde yigirmi pehlevān toprağa ⁽¹⁷⁾ dökdi. Bu ḥālî göricek Frenk leşkeri bir aradan ḥamle itdiler. Benī 'Abs ⁽¹⁸⁾ daḥı bir yirden Frenk üzerine ḥamle eyledi. Aḥşam olınca ceng oldı. ⁽¹⁹⁾ Ol gice yatdılar. Şabāḥ olıcaḳ Cevferān meydāna girdi. Biraz ⁽²⁰⁾ cevlan eyledi. Benī 'Abs'den daḥı Yāsir ibni Meysere meydāna girüp Cevferān'a ⁽²¹⁾ muḳābil oldı. Cevferān āmān vormeyüp süñü göti-y-ile dürtdi, yıkdı. ⁽²²⁾ Bir Frenk yitişdi baḡladı. Bu ḥālî göricek Leys-i Meydān⁷⁹⁸ Cevferān'a ḥamle ⁽²³⁾ itdi. Anı daḥı esīr itdi. Andan Ḥafāf ibni Nedbe geldi. Anı daḥı **[605a]** ⁽¹⁾ esīr itdi. Andan Düreyd ibni Şimma⁷⁹⁹ geldi. **Rāvī eydür:** Düreyd ibni Şimma⁸⁰⁰ ⁽²⁾ ol vaḳt dört

⁷⁹⁸ Meydānı

⁷⁹⁹ Şamma

⁸⁰⁰ Şamma

yüz yaşında idi. Çünkü Düreyd Cevferân'a hamle itdi. ⁽³⁾ Bu ebyâtı okudu: **Şî'r**. [Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir.] **Aşma'î eydür**: Hayli zamân ⁽⁷⁾ birbiri-y-ile ceng itdiler. Âhîr Cevferân Düreyd'i dahı esîr itdi. Bu hâli ⁽⁸⁾ göricek Ğazanfer ğazab idüp meydâna girdi. Bu ebyâtı inşâd itdi: ⁽⁹⁾ **Ebyât**. [Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir.] ⁽¹²⁾ **Râvî eydür**: Cevferân dahı buña karşı yürüyüp şî'rine bu ebyâtıla cevâb ⁽¹³⁾ virdi: **Şî'r**. [Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁸⁾ **Aşma'î eydür**: Andan biribirine hamle itdiler. Ol kadar uruşdılar ki ⁽¹⁹⁾ ellerinde yaraqları kalmadı, hep pârelendi. Atları yoruldu. Her biri ⁽²⁰⁾ vardı at ü silâhın deĝişüp yine meydâna geldi. Ğazanfer Cevferân'a ⁽²¹⁾ hamle idüp bu ebyâtı okudu: **Ebyât**. ⁽²²⁾ [Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[605b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir.] ⁽³⁾ **Râvî eydür**: Cevferân dahı anuñ şî'rine bu ebyâtıla cevâb virüp biribirine ⁽⁴⁾ toĝuşdılar. **Ebyât**: [Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir.] ⁽⁷⁾ **Râvî eydür**: Andan aĥşam olunca ceng itdiler. Biribirin alımadılar. ⁽⁸⁾ Ol gice yatdılar. Şabâh gine meydâna geldiler. Ğazanfer Cevferân'a ⁽⁹⁾ hamle idüp bu ebyâtı okudu: **Şî'r**. ⁽¹⁰⁾ [Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁵⁾ **Aşma'î eydür**: Cevferân dahı bu ebyâtıla cevâb virdi: **Ebyât**. ⁽¹⁶⁾ [Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir.] ⁽¹⁹⁾ **Râvî eydür**: Aĥşama yakın olunca birbiri-y-ile uğraşdılar. Ğazanfer ⁽²⁰⁾ Cevferân'ı bir pâre süst gördi. Göğüz gerüp üzengi üzerine ⁽²¹⁾ geldi. Kılıç havâle idüp çalayın diyince üzengü kayışı üzülde. Ğazanfer ⁽²²⁾ yire düşdi. Cevferân şahin gibi üzerine indi. Derhâl bağlayup ⁽²³⁾ esîr itdi. Benî 'Abs bu hâli göricek güci üzülde. Hele ne ĥalise **[606a]** ⁽¹⁾ tabl u âsâyiş uruldu. İki leşker karar-ğâhına vardı. 'Amr-ı Kelbi⁸⁰¹ ⁽²⁾ ol gice irteye dek tasadan uyımadı. Bu ebyâtıla kendüyi eglerdi. ⁽³⁾ **Şî'r**. [Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir.] ⁽⁸⁾ **Râvî eydür**: Bunlaruñ hâli bu. Geldük bu tarafda. Cevferân esîrleri ⁽⁹⁾ ihzâr idüp cellâdına buyurdu ki boyunların uralar. Evvel Ğazanfer'i ⁽¹⁰⁾ çökerdiler, şoydılar ki boynın uralar. Cevferân'ıñ anası

⁸⁰¹ 'Amr u Kelbi

yanında ⁽¹¹⁾ hâzır idi. Ğazanfer'ün boynında kendünün 'Anter'e virdüğü taşı gördi. ⁽¹²⁾ İleri yürüdi, cellâdı men' itdi, eyitdi: "İy yigit! Sen ne t̃âyifedensin." ⁽¹³⁾ didi. Ğazanfer eyitdi: "Ben Benî 'Abs'den 'Anter ibni Şeddâd'ın oğlın." ⁽¹⁴⁾ Eyle diyincek Cevferân'ın anası Meryem 'Anter'ün kendülerün hakkında itdüğü ⁽¹⁵⁾ ihsânları andı. Ğazanfer'i esirgeyüp Cevferân'a eyitdi: "İy oğul! ⁽¹⁶⁾ Öldürme bu yigidi ki senün kardaşındur." didi. Cevferân bu sözi ⁽¹⁷⁾ işidicek eyitdi: "İy ana! Bu benüm nice kardaşum olur. Ben Gübrüt'ün oğlu ⁽¹⁸⁾ degül miyin?" didi. Meryem eyitdi: "İy oğul! Sen Benî 'Abs'den 'Anter ibni ⁽¹⁹⁾ Şeddâd'ın oğlın." diyüp kışşasın bir bir şerh eyledi. Andan Ğazanfer'e ⁽²⁰⁾ 'Anter'i ve Şeybüb'ı şordı ve "Sen 'Anter'ün kanķı 'avretinün oğlın ⁽²¹⁾ ve bu taş saña ne vechile vâşıl oldı." didi. Ğazanfer eyitdi: "İy melike! ⁽²²⁾ 'Anter ve Şeybüb öldi. Siz bākı oluñ. Ben 'Anter öldüğinden şoñra ⁽²³⁾ t̃oğdum. Benüm anam Hayfâ'dur. Laķabu Kanâşatü'r-ricâl'dür. Bu taş 'Anter anama [606b] ⁽¹⁾ mehri için virmiş, eyitmiş ki: "Bu taş götüren kimesneye ağı kâr itmez. ⁽²⁾ Benüm elüme Frengistân'da girdi." demiş." **Aşma'ī eydür:** Çünkü Cevferân bildi ki ⁽³⁾ Ğazanfer kardaşıdur. T̃urdı koca koca görüşdi. Yanına alup ikisi ⁽⁴⁾ bir tahtda oturdılar. Ol gice irteye dek şoñbet itdiler. Şabâh olıcaķ ⁽⁵⁾ cemî-i Benî 'Abs esîrlerine Cevferân hil'at geyirüp şalı virdi. Şazılık ⁽⁶⁾ t̃ablı uruldu. Bu haber Benî 'Abs'e vardı. Melik Züheyr daķı havâşın cem' idüp ⁽⁷⁾ Cevferân'a geldi. Cevferân buña 'izzet idüp ikrāmıla karşıladı. Yanına ⁽⁸⁾ aldı. Bir tahtda bile oturdılar. Yidi gün iki leşker biribirine karşıup ⁽⁹⁾ 'iş u nūşa 'işret itdiler. **Rāvī eydür:** Bu Cevferân'ın bu vilâyete gelmesine ⁽¹⁰⁾ sebep bu idi ki bu Cevferân anası karnında iken Gübrüt öldi. T̃oğacaķ ⁽¹¹⁾ cemî' Cezîre-i Kâfûr'ın halkı Gübrüt'ün oğlıdur, diyi bunu beklediler. ⁽¹²⁾ Meryem oğlu yirine niyâbetile beglik eyledi. Şumrût bin Dāmân dirlerdi ⁽¹³⁾ Cezîre-i Vâhât'ın bir begi varıdı. Gübrüt öliceķ Meryem'e hayli muzâyaka ⁽¹⁴⁾ eyledi. Âķir Meryem Şumrût'a her yıl hārāc virmege rāzî oldı. Bunun ⁽¹⁵⁾ üzerine muķarrer olup muşālaķa itdiler. Tā şuña degin ki Cevferân ⁽¹⁶⁾ büyüdi

beglige yaradı, tahta geçdi. Gün-be-gün şevketi ziyāde ⁽¹⁷⁾ oldı ve kuvveti arttı. On biş yaşına varıcağ şunuñ gibi cihān ⁽¹⁸⁾ pehlevānlardan oldı ki kimse nazırın görmış degüldi. Çünkü kendünün ⁽¹⁹⁾ bu vechile pehlevānlığın gördi. Şumrūt'a harāc virmeyüp çeri çekdi. ⁽²⁰⁾ Üzerine vardı. Şumrūt dağı çeri cem' idüp bunuñıla uğraşdı. ⁽²¹⁾ Cevferān gālib olup Şumrūt'ı tutdı, depeledi. Cezire-i Vāḥāt'ı aldı. ⁽²²⁾ Hazīnelerin zabt itdi. İskender Zülkarneyn kaşrına girdi. Anuñ ⁽²³⁾ tahtında oturdı. **Rāvī eydür:** Ol kaşrda bir ġarīb şuret yazılmışıdı. **[607a]** ⁽¹⁾ Cevferān ol şureti göricek müteḥayyir oldı. Ruhbānlar ihzār idüp ol ⁽²⁾ şuretden teftiş itdi, anlar eyitdi: “Bu şol kişinün şuretidür ki ⁽³⁾ Hicāz'dan geldi. Kayşer oğlu Melik Herkıl'ıla⁸⁰² bu şehri feth itdi. İskender ⁽⁴⁾ zamānından kalmış hazīneleri aldı, gitdi ve anuñ bend itdügi dīvi ⁽⁵⁾ şalı virdi ve senün ‘emmülerünü depeledi.” didi ve ‘Anter'ün kažiyyesin ⁽⁶⁾ *min-evvelihī ilā-āḥirihī*⁸⁰³ iḥaber virdi. **Rāvī eydür:** Meger ki ol kaşrda ‘Anter'ün ⁽⁷⁾ şuretin yazmışlarımış ve anuñ itdügi kışşalar bir taşā kazmışlarımış. ⁽⁸⁾ **Rāvī eydür:** Cevferān çünkü bu kışşayı işitdi. Ġazabından cihān gözlerine ⁽⁹⁾ teng oldı. And içdi ki elbette Kayşer'i öldüre ve Kisrī'nün tahtın ⁽¹⁰⁾ yıka ve cemī' Hicāz ḥalkın kılıçdan geçüre. Çünkü bu niyyeti itdi. Elli biñ ⁽¹¹⁾ ādem cem' idüp Trāblus'dan çıkdı. Şām'a düşdi. Şām'ün ekşer ⁽¹²⁾ vilāyetin aldı. Olıdı ki Ġazanfer'ile uğraşdı. Bunca kışşalar ⁽¹³⁾ oldı. Āḥir kardaşı çıkdı. İki leşker bir oldı. Melik ‘Amr'a Şām ⁽¹⁴⁾ vilāyetin yine teslīm itdiler. İki leşker cem' olup ‘Arab kabīlelerinden ⁽¹⁵⁾ Benī ‘Abs'ün intikāmın almağa gitdiler. Ġazanfer leşkerün öñine ⁽¹⁶⁾ düşüp bu ebyātı inşād eyledi: **Şī'r.** [Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça şiir **[607b]** ⁽¹⁾ Arapça şiir ⁽²⁾ Arapça şiir ⁽³⁾ Arapça şiir ⁽⁴⁾ Arapça şiir ⁽⁵⁾ Arapça şiir ⁽⁶⁾ Arapça şiir ⁽⁷⁾ Arapça şiir ⁽⁸⁾ Arapça şiir ⁽⁹⁾ Arapça şiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiir ⁽¹²⁾ Arapça şiir ⁽¹³⁾ Arapça şiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiir ⁽²¹⁾ Arapça şiir ⁽²²⁾ Arapça şiir ⁽²³⁾ Arapça

⁸⁰² Hirḳıl

⁸⁰³ Başından sonuna kadar.

şiiir [608a] ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir.] **Rāvī eydür:** Benī ‘Abs yirlerine yakın varıcağ ⁽³⁾ toz belürdi. Gördiler ki Şafvān ibni Ma‘dān Habeşe leşkerin ⁽⁴⁾ cem idüp Benī ‘Abs'e yardıma gelir. **Rāvī eydür:** Bu ol Şafvān'dur ⁽⁵⁾ ki ‘Anter'üñ anasınıñ kardaşı oğlıdur. ‘Anter Ġamra'nuñ intikāmın ⁽⁶⁾ almağa Habeşistān'a varıcağ anda bulışmışıdı. ‘Anter'ile Benī ‘Abs'e bile ⁽⁷⁾ gelmişidi. Niteki bu kışşanuñ tafşīli yukarıda geçdi. Gine i‘āde ⁽⁸⁾ itmege hācet yok. Benī ‘Abs halkı Şafvān'ıñ geldügin göricek ⁽⁹⁾ ġāyet ferağ oldılar. Birbirile görşüp esenleşdiler. Bu mecmū‘ı tavāyif ⁽¹⁰⁾ cem‘ olup Benī ‘Abs'e vardılar. Andan bir bir ‘Arab kabīlelerinden intikām ⁽¹¹⁾ almağa kaşd itdiler. Evvel Benī Şeybān'a vardılar. Benī Şeybān bunlaruñ ⁽¹²⁾ geldügin işidicek cem‘ olup karşıladılar. İki leşker şaf ⁽¹³⁾ şaf olup birbirine muķābil oldılar. Rā’yid-i Şeybānī dirlerdi bir pehlevān ⁽¹⁴⁾ varıdı. Na‘ra urup meydāna girdi ve işbu ebyātı okudı: **Ebyāt.** ⁽¹⁵⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹⁸⁾ **Rāvī eydür:** Ġazanfer dahı buña muķābil olup işbu ebyātı okudı. Şi‘rine ⁽¹⁹⁾ cevāb virdi. **Şi‘r.** [Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir ⁽²²⁾ Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir.] **[608b]** ⁽¹⁾ **Rāvī eydür:** Rā’yide'i āmān virmeyüp depeledi. Andan her taraftan Benī Şeybān'ıñ ⁽²⁾ üzerine koyuldılar. Ekserin kılıçdan geçürdiler. Mālların ġāret idüp vilāyetlerin ⁽³⁾ harāb itdiler. Oğulların ve kızların esīr itdiler. Andan Benī Kehlān'ı ġāret ⁽⁴⁾ itdiler. Andan Benī Nemīr⁸⁰⁴ gitdiler. Ġazanfer leşkerüñ öñine düşüp işbu ⁽⁵⁾ ebyātı inşād itdi: **Şi‘r.** [Arapça şiiir ⁽⁶⁾ Arapça şiiir ⁽⁷⁾ Arapça şiiir ⁽⁸⁾ Arapça şiiir ⁽⁹⁾ Arapça şiiir.] **Rāvī eydür:** Anı görüp Cevferān dahı bu ebyātı okudı: ⁽¹⁰⁾ **Şi‘r.** [Arapça şiiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir ⁽¹³⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür:** Anuñ ebyātın işidüp bu ebyātı Yāsir inşād itdi: **Şi‘r.** ⁽¹⁶⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir.] ⁽²²⁾ **Rāvī eydür:** Bu ebyātı dahı Leysü'l-Meydānı eyitdi: **Şi‘r.** ⁽²³⁾ [Arapça şiiir **[609a]** ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir.] ⁽⁴⁾ **Rāvī eydür:** Ne kışşa dırāz idelüm her bir pehlevān ol hāle münāsib ebyāt ⁽⁵⁾ ide ide Benī Nemīr'e geldiler.

⁸⁰⁴ Neyre

Anı dahı ġāret itdiler. Andan geçüp Benī Hūzeyl'e ⁽⁶⁾ gitdiler. Ġazanfer leřkerüñ öñince bu ebyātı inřād iderdi: **Ebyāt.** ⁽⁷⁾ [Arapça řiir ⁽⁸⁾ Arapça řiir ⁽⁹⁾ Arapça řiir ⁽¹⁰⁾ Arapça řiir.] ⁽¹¹⁾ **Rāvī eydür:** Cevferān dahı Ġazanfer'üñ yanınca bu ebyātı okurdi: **Ebyāt.** ⁽¹²⁾ [Arapça řiir ⁽¹³⁾ Arapça řiir ⁽¹⁴⁾ Arapça řiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür:** Benī Hūzeyl'i dahı ġāret itdiler. Andan Benū Kařtān'a vardılar. ⁽¹⁶⁾ Anı dahı ġāret itdiler. Andan Benī Zübeyd'i ġāret itdiler. Andan geçdiler ⁽¹⁷⁾ Benī Hemedān'a gitdiler. Cevferān leřkerüñ öñince bu ebyātı inřād ⁽¹⁸⁾ iderdi: **ři'r.** [Arapça řiir ⁽¹⁹⁾ Arapça řiir ⁽²⁰⁾ Arapça řiir ⁽²¹⁾ Arapça řiir ⁽²²⁾ Arapça řiir.] **Rāvī eydür:** Andan Benī Hemedān'ı, Benī Cedīle'ti⁸⁰⁵, ⁽²³⁾ Benī Temīm'i, Benī řakīf'i, Benī 'Ukāz'ı, Benī řadķ'ı, Benī Ġaylān'ı, Benī řafīyye'yi [609b] ⁽¹⁾ Benī Nebhān'ı ser-cümle bu kabīlelerüñ ekserin kılıçdan geçürüp ehl ü 'ayālın esīr ⁽²⁾ idüp mälların ġāret itdiler. Andan Benī 'Āmile'ye gitdiler. Ġazanfer leřkerüñ ⁽³⁾ öñince bu ebyātı inřād iderdi: **Ebyāt.** ⁽⁴⁾ [Arapça řiir ⁽⁵⁾ Arapça řiir ⁽⁶⁾ Arapça řiir ⁽⁷⁾ Arapça řiir.] ⁽⁸⁾ **Rāvī eydür:** Yanınca Cevferān bu ebyātı okurdi: **ři'r.** ⁽⁹⁾ [Arapça řiir ⁽¹⁰⁾ Arapça řiir ⁽¹¹⁾ Arapça řiir ⁽¹²⁾ Arapça řiir ⁽¹³⁾ Arapça řiir.] ⁽¹⁴⁾ **Rāvī eydür:** Benī 'Āmile'(y)i ġāret itdiler. Andan Benī Selīm'i, Benī Ĥimyer'i,⁸⁰⁶ Benī Medcic'i, ⁽¹⁵⁾ Benū'l-Ķayn'ı ġāret itdiler. El-ĥāřıl ne kışşa dırāz idelüm. Ne adar kabīle ki ⁽¹⁶⁾ Benī 'Abs'ile düşmenidi. Hep ġāret idüp oġlın ve kızın esīr itdiler. ⁽¹⁷⁾ Ser-cümle yüz biñ ādemi kılıçdan geçürdiler. Andan sürürıla gine Benī ⁽¹⁸⁾ 'Abs'e döndiler. Ġazanfer leřkerüñ öñine düşüp iřbu ebyātı inřād ⁽¹⁹⁾ itdi: **ři'r.** [Arapça řiir ⁽²⁰⁾ Arapça řiir ⁽²¹⁾ Arapça řiir ⁽²²⁾ Arapça řiir ⁽²³⁾ Arapça řiir [610a] ⁽¹⁾ Arapça řiir ⁽²⁾ Arapça řiir.] ⁽³⁾ **Rāvī eydür:** Anuñ ři'rın işidüp Yāsir bu ebyātı okudı: **ři'r.** ⁽⁴⁾ [Arapça řiir ⁽⁵⁾ Arapça řiir ⁽⁶⁾ Arapça řiir ⁽⁷⁾ Arapça řiir ⁽⁸⁾ Arapça řiir ⁽⁹⁾ Arapça řiir.] ⁽¹⁰⁾ **Rāvī eydür:** Anı işidüp Leys-i Meydānı okudı: **ři'r.** ⁽¹¹⁾ [Arapça řiir ⁽¹²⁾ Arapça řiir ⁽¹³⁾ Arapça řiir ⁽¹⁴⁾ Arapça řiir ⁽¹⁵⁾ Arapça řiir ⁽¹⁶⁾ Arapça řiir ⁽¹⁷⁾ Arapça řiir.] ⁽¹⁸⁾ **Ařma'ī eydür:** Anı işidüp 'Amr-ı Kelbi okudı: **ři'r.** ⁽¹⁹⁾ [Arapça řiir ⁽²⁰⁾ Arapça řiir ⁽²¹⁾ Arapça řiir ⁽²²⁾ Arapça řiir

⁸⁰⁵ Cüdeyle

⁸⁰⁶ Benī Ĥamyer

şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir [610b] ⁽¹⁾ Arapça şiiir.] ⁽²⁾ **Aşma'ī eydür:** Andan tırmayup gitdiler. 'Alem-i Sa'dī'ye geldiler. 'Anter'üñ ⁽³⁾ üzerinde on biñ deve kırbān itdiler. 'Anter'üñ dōstları her tarafından ⁽⁴⁾ bunlara 'azā tehniyesine geldiler. Düreyd ibni Şimma⁸⁰⁷, Sübey' bin Hāris, Hānī bin ⁽⁵⁾ Me'sūd, 'Amr bin Ma'dī Kereb, 'Āmir ibni Tufeyl, 'Uteybe bin Şahāb, Zeyd⁽⁶⁾ ü'l-hayl ser-cümle bu serverler hāzır oldılar. Andan herbiri 'Anter için ⁽⁷⁾ mersiiyye eyitdiler. Evvel Züheyr ibni Kays bu mersiiyye(y)i inşād itdi: **Mersiiyye.** ⁽⁸⁾ [Arapça şiiir ⁽⁹⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir ⁽¹³⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁴⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹⁵⁾ **Rāvī eydür:** Düreyd bu mersiiyye(y)i didi: **Mersiiyye-i Düreyd.** ⁽¹⁶⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir ⁽²²⁾ Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir [611a] ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir.] ⁽⁴⁾ **Aşma'ī eydür:** Zü'l-hımār bunı didi: **Mersiiyye-i Zü'l-hımār.** ⁽⁵⁾ [Arapça şiiir ⁽⁶⁾ Arapça şiiir ⁽⁷⁾ Arapça şiiir ⁽⁸⁾ Arapça şiiir ⁽⁹⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹³⁾ **Rāvī eydür:** 'Āmir ibni Tufeyl bunı didi: **Mersiiyye-i 'Āmir.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir.] ⁽²¹⁾ **Rāvī eydür:** Hānī bin Mes'ūd bunı didi: **Mersiiyye-i Hānī.** ⁽²²⁾ [Arapça şiiir ⁽²³⁾ Arapça şiiir [611b] ⁽¹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁾ Arapça şiiir ⁽³⁾ Arapça şiiir ⁽⁴⁾ Arapça şiiir ⁽⁵⁾ Arapça şiiir ⁽⁶⁾ Arapça şiiir ⁽⁷⁾ Arapça şiiir ⁽⁸⁾ Arapça şiiir ⁽⁹⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁰⁾ Arapça şiiir ⁽¹¹⁾ Arapça şiiir ⁽¹²⁾ Arapça şiiir.] ⁽¹³⁾ **Aşma'ī eydür:** 'Amr bin Ma'dī bunı didi: **Mersiiyye-i 'Amr.** ⁽¹⁴⁾ [Arapça şiiir ⁽¹⁵⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁶⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁷⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁸⁾ Arapça şiiir ⁽¹⁹⁾ Arapça şiiir ⁽²⁰⁾ Arapça şiiir ⁽²¹⁾ Arapça şiiir.] **Rāvī eydür:** El-hāşıl ol meclisde ne kıadar ⁽²²⁾ benām hāzır oldu[yı]sa 'Anter için bir mersiiyye eyitdi. Andan şöñra yidi ⁽²³⁾ gün 'İş u 'işret idüp bu gelen kıbāleler girü vilāyetlerine [612a] ⁽¹⁾ gitdiler. Cevferān Frenk leşkerine destūr virdi. “Benümile kıalanuñuz kıaluñ ⁽²⁾ kıalmayanuñuz varuñ vilāyetüñuze gidüñ. Ben ayruk ol vilāyete ⁸⁰⁸ varmazın. ⁽³⁾ Kıavm u kıabālem içinden çıkmazın. Ölince atamuñ türbesi üzerinde ölürem. Benī 'Abs'de ⁽⁴⁾ vañan tıutup 'Absī

⁸⁰⁷ Şamma

⁸⁰⁸ Ben

oluram.” didi. **Rāvī eydür:** Bu Frenk leşkerinden ⁽⁵⁾ bunu ihtiyār iden bunuñ yanında kaldılar, kalanı vilāyetlerine gitdiler. Andan ⁽⁶⁾ Cevferān Cezīre-i Kāfūr'un kilīdin Kayser'e gön{der}di. “Ol vilāyeti zabt ⁽⁷⁾ itsün. Benüm hazīnemi baña göndürsün.” didi. Kayser'e bu haber yitişicek ādem gönderüp ⁽⁸⁾ ol Cezāyir'i zabt itdi. Cevferān'un hazāyinin oğlu Herkıl'ıla⁸⁰⁹ biş biñ ādem ⁽⁹⁾ koşup gönderdi. “Hem bu hazāyini ilet hem Cevferān'a var. ‘Azā it.” didi. ⁽¹⁰⁾ Herkıl⁸¹⁰ gice gündüz dimeyüp gitdi. Benī ‘Abs'e geldi. Bunlar dañı Herkıl'un⁸¹¹ geldügin bilüp qarşu çıkdılar. ‘İzzet ve ikrām idüp kondurdılar. Bu ⁽¹²⁾ arada gördiler ki ‘Irāk tarafından dañı bir toz geldi. Gelürek gördiler ki ⁽¹³⁾ gelen Kisrī'nüñ oğlu Yezd-i Cürd'ile⁸¹² Münzir ibni Nu‘mān'dur. Derhāl cemī^c ⁽¹⁴⁾ Benī ‘Abs Melik Herkıl'ıla⁸¹³ binüp qarşu vardılar. Melik Herkıl⁸¹⁴ Yezd-i Cürd'i⁸¹⁵ göricek ⁽¹⁵⁾ yayan oldu, vardı. Rikābın öpdi. Bāķī Benī ‘Abs halkı öñine düşüp ⁽¹⁶⁾ ‘İzzet ve ikrāmıla getürdiler, kondurdılar. **Rāvī eydür:** Bu Yezd-i Cürd'ün⁸¹⁶ ⁽¹⁷⁾ gelmesine sebeb bu idi ki Melik Kisrī işitdi ki ‘Anter'ün iki ⁽¹⁸⁾ pehlevān oğlu zāhir oldu, cemī^c-i ‘Arab'ı kendülere muṭī^c itdiler. Göñlinde ⁽¹⁹⁾ eyitdi: “Şavāb tedbīr budur ki bunlara armağan gönderüp bunları ⁽²⁰⁾ kendüme dōst idem. Nā-gāh bir gün ola ki baña gerek olalar. Niteki ⁽²¹⁾ baña buñ demlerinde ‘Anter bulundu. Hīç anuñ dōstlığından ziyān görmedüm.” ⁽²²⁾ Pes çünki göñlinde bu fikri berkitdi. Oğlu Yezd-i Cürd'i⁸¹⁷ Melik ⁽²³⁾ Münzir'ile çok tuhfeler virüp Benī ‘Abs'e gönderdi. “Varuñ ‘Anter'ün **[612b]** ⁽¹⁾ oğullarına benden ‘azā idüñ, hāṭırların ele aluñ.” didi. Oludı ki bunlar dañı ⁽²⁾ Benī ‘Abs'e geldiler. Kisrī'nüñ virdügi tuhfelerin Ğazanfer'ile ⁽³⁾

⁸⁰⁹ Hirķıl

⁸¹⁰ Hirķıl

⁸¹¹ Hirķıl

⁸¹² Yezd ü Cürd

⁸¹³ Hirķıl

⁸¹⁴ Hirķıl

⁸¹⁵ Yezd ü Cürd

⁸¹⁶ Yezd ü Cürd

⁸¹⁷ Yezd ü Cürd

Cevferān'a teslīm itdiler. Cevferān ve Ġazanfer daħı Yezd-i Cürd'ile⁸¹⁸ Melik Herkıl'a⁸¹⁹ (4) yidi gün 'azīm konuklıklar itdiler. Yidi günden şöıra ikisi daħı (5) vilāyetlerine gitdiler. Andan Benī 'Abs 'izzet ve şevketile Ğış u nūşa (6) meşğul oldılar.

Rāvī eydür: Bir gün Benī 'Abs uluları oturup şöbet (7) iderken ittifāk Şeybüb'un 'ayyārlıkları añıldı. Her kişi anuñ (8) kışşalarından bildüğün haber virdi. Bu cemā'at içinde Nā'it ibni Ma'rūf (9) dirlerdi bir kişi varıdı, ol eyitdi: "Vallāhi yā mevālī! Şimdiki hālde 'Arab (10) içinde bir kişidürimişdür ki 'Amr bin Ümeyye'i Zāmri dirler ki hezār (11) Şeybüb gibi kişiler anuñ hīlelerinde 'acizdür. Her kıanda ki bir eyi at (12) işitse elbette ol anı uğrulamayınca kıomaz. Eger yidi kıat hışār (13) içinde daħı olursa." didi. Bu hāzır olan begler bunuñ 'Amr'ı bu vechile (14) vaşf itdüğün işidicek hepisi atlarından kıorkıdılar. Huzrūf (15) eyitdi: "Ne kıorkırsız kıanķıñuzuñ eyi atı varısa baña virüñ, ben şaklayayın. (16) Eger bir kıılı zāyi' olursa yirine başum kesüñ. Ammā şol şartıla ki (17) her biriñüz baña ayda bir firenti veresiz." didi. Cemī'isi bu kıula rāzī (18) olup eyi atların getürüp Huzrūf'a teslīm itdiler. Huzrūf daħı (19) bir büyük iştablı yapup bunları içine kıoydı. Bu iştabluñ içinde toş (20) tolı hādaķ kesdi. İçine şu şalı virdi. Şöyle ki süñü (21) boyı şu oldı. Kendüyiçün geçüp atlar yanına varmağa bir kıöpri (22) düzdi. Kıaçan atlar yanına varsa yatsa kıöpriyi çekerde. Bir gice yaturken (23) bir şaplıdı işitdi. Öri tırdı, gördi ki uğrı hādaķa [613a] (1) düşmiş. Derhāl uğrıyı tıtdı, bağıladı. Şabāh olıcaķ Nā'it'üñ yanına (2) iletdi. "Ol 'Amr didüğün bu mıdır?" Didi. Nā'it eyitdi: "Belī budur." (3) Andan Huzrūf eyitdi: "Yā 'Amr! Bunda kıanķı atı uğrulamaga geldüñ." (4) 'Amr eyitdi: "Sekāb'un oğı Ġayheb." didi. **Rāvī eydür:** Yuķarıda dimişdük (5) ki Ġazanfer 'Āmir ibni Tıfeyl'den Sekāb'ı ve oğı Kevkeb'i⁸²⁰ alıcaķ Sekāb bir kıulın (6) toğurdı. Adını Ġayheb virdiler. Ġazanfer bu Ġayheb'i

⁸¹⁸ Yezd ü Cürd

⁸¹⁹ Hirkııl

⁸²⁰ Kūkeb

Cevferān'a virüp Kevkeb'i⁸²¹ (7) kendü almışdı. Bu Ğayheb'ün vaşfı 'Arab içinde meşhūr olmışdı. 'Arab (8) içinde ol zamānda anuñ misli at yoğdı. 'Amr ol atı uğrulamaga tama^c (9) idüp geldi. Bunuñ gibi kazāya tuş oldı. Andan Huzrūf (10) 'Amr'ı sordı. Cevferān'a iletdi. Kažiyyeyi haber virdi. Cevferān eyitdi: (11) “Var birkaç gün şakla kaydın yiyevüz.” Andan birkaç günden soñra Cevferān (12) buyurdi ki 'Amr'ı aşalar. Derhāl Huzrūf bir dār ağacı dikdi. 'Amr'uñ (13) boynına ip dağup getürdi ki aş. Nā-gāh bir tarafından bir toz belürdi. (14) Gördiler ki bir 'avret bir deveye binmiş birkaç kullarıyla gelür. “Bu 'avret (15) kimdür, bilelüm. 'Amr'ı andan aşalum.” diyüp te'hīr itdiler. **Rāvī eydür:** (16) Bu 'avret 'Amr'uñ anası Ümeyye idi. 'Amr eglenicek bildi ki tutilmışdur. (17) Benī 'Abs'e gitdügin bilürdi. Zīrā ki 'Amr kında ki gitse anasına (18) dirdi. Derhāl devesine binüp tırmayup yortdı. Olıdı ki çıka (19) geldi. “Huzrūf kanķıñuzdur?” didi. Huzrūf'ı gösterdiler, eyitdi: (20) “Yā Huzrūf! Oğluñ niçün aşarsın?” Huzrūf eyitdi: “Bu benüm nice oğlum olur?” (21) Ümeyye eyitdi: “Bilmez misin ki 'Anter beni harāmīler elinden aldı. Saña nikāh (22) itdi. Ol gice Benī 'Abs'e gelince göymedüñ benümle mücāma'at itdüñ. Andan (23) māl-ı ğāretile beni saña koşdı. Benī 'Abs'e gönderdi. Yolda harāmīler çıkup [613b] (1) yoldaşlarımızı kırdı. Sen kaçduñ kurtıldıñ.” didi. **Rāvī eydür:** Bunlara (2) çıkan harāmi Benī Muştalīk'dan⁸²² Cābir ibni 'Āmir idi. Biraz ādemile ğazāya giderdi. (3) İttifāk bunlara tuş geldi, ğāret eyledi. Ümeyye'i aldı. Vilāyetine gitdi. (4) Allāh emri-y-ile Ümeyye Huzrūf'dan yüklü olmışdı. Rūzigārıla bir oğlancuķ (5) toğurdi. Adını 'Amr kōdı. Benī Muştalīk⁸²³ içinde ol oğlan ulaldı. (6) Āfet-i rūzigār kōpdı. Bir gün kıtında Ğayheb'i ğāyet ögdiler. Ol (7) hevese Benī 'Abs'e geldi ki Ğayheb'i uğrulaya. Atasınıñ hīlesine uğradı. (8) Çünkü Huzrūf bu sözleri işitdi. Taḥķīķ bildi ki 'Amr kendünüñ (9) oğlıdur. Derhāl boynından ipi kesdi ve gözlerinde öpdı, bağına (10) başdı. **Rāvī eydür:** Bir niçe

⁸²¹ Kükeb

⁸²² Muştalak

⁸²³ Muştalak

zamān Benī ‘Abs cengden vaz gelüp ⁽¹¹⁾ cīş u nūşa meşgūl oldılar. Bir gün Huzrūf ile Cerīr Mekke'ye ziyāret ⁽¹²⁾ itmege geldiler. Gördiler ki ol aşılı kaşīdeleri indürmişler. Hazret-i ⁽¹³⁾ Muḥammed Resūlullāh gökden Qurān inmiş. Feşāḥati, belāḡati, cemī‘ fuṣaḥāyī ⁽¹⁴⁾ ta‘cīz itmiş ol zāt-ı muṭahharanuñ vücūdī şerīfi-y-ile ‘ālem münevver olmuş. ⁽¹⁵⁾ ‘Amr bin Nufeyle ki Nu‘mān'ıñ vezīridi. Peygāmbere ḥazretinüñ şallallāhü ⁽¹⁶⁾ ‘aleyhi ve-sellem gelmesine muntazır idi. Īmāna gelmiş Hānī bin Me‘śūd ⁽¹⁷⁾ ve ‘Amr bin Mā‘di ve ekşer Benī Şeybān hep Īmāna gelmişler. Cerīr ⁽¹⁸⁾ ve Huzrūf a daḡı Haḡ Teālā celle celālühü hidāyet virüp geldiler. ⁽¹⁹⁾ Resūl Ḥazretinüñ şallallāhü ‘aleyhü ve sellem öñinde Īmān getürdiler. ⁽²⁰⁾ Resūl Ḥazreti şallallāhü ‘aleyhi ve-sellem bunları göricek neseblerin şordı. ⁽²¹⁾ Bunlar eyitdiler: “Benī ‘Abs'denüz. ‘Anter'üñ birimüz ḡardaşı {ve} ḡardaşı oḡlıdur ⁽²²⁾ birümüz.” didi. Böyle diyicek Ebū Ṭālīb eyitdi: “Yā Cerīr! Şöyle işidüñ ki ⁽²³⁾ ‘Anter'üñ iki oḡlı durumuş. Birinüñ adı Ġazanfer ve birinüñ adı Cevferān. [614a] ⁽¹⁾ Cemī‘ ‘Arab ḡabīlelerin ḡāret itmişler.” Cerīr eyitdi: “Belī yā mevlāye!” Hazret-i ⁽²⁾ Resūl şallallāhü ‘aleyhü ve sellem eyitdi: “Yā Cerīr! Tīz var anlara benden selām ilet ⁽³⁾ ve anları benüm yanuma getür, gelsünler. Benüm dīnūme girsünler.” didi. ⁽⁴⁾ Cerīr eyitdi: “Yā Resūlallāh! Senden ayrımaḡa taḡammül idemezsin ve hem pīr oldum. ⁽⁵⁾ Yürimege ṭāḡatüm ḡalmadı.” didi. Böyle diyincek Resūl Ḥazret-i şallallāhü ‘aleyhi ⁽⁶⁾ ve sellem mübārek eli-y-ile Cerīr'i şıḡadı. Cerīr'üñ kuvveti yigitligiñden ⁽⁷⁾ artuḡ oldu. Derḡāl Hazret-i Resūlün öñinden geyik gibi şıḡradı, ⁽⁸⁾ ṭurmayup Huzrūf ile yortdılar. Benī ‘Abs'e geldiler Hazret-i Resūlün ⁽⁹⁾ şallallāhü ‘aleyhi ve-sellem selāmını Ġazanfer ile Cevferān'a yitişdürdiler ⁽¹⁰⁾ ve her ne kim buyurdu-y-ısa ḡaber virdiler. Kendülerün Īmāna geldüklerin ⁽¹¹⁾ didiler ve gördükleri mu‘cizātı ḡışşa itdiler Ġazanfer ile Cevferān ⁽¹²⁾ müteḡayyir oldılar. Derḡāl ṭurdılar Melik Züheyr ḡatına vardılar. Bu ḡaḡiyye(y)i ⁽¹³⁾ ḡaber virdiler. ‘Uyeyne bin Hışın bin Huzeyfe-i Fezāre ⁸²⁴ Züheyr ḡatında idi. ⁽¹⁴⁾ İki

⁸²⁴ Fizāre

dağı eyitdiler: “Cerîr giricek söyler Muhammed Resûlallâh Hazreti ⁽¹⁵⁾ haķ peygâmberdür. Biz anuñ öñinde İmân getürdük. Şimdiki hâlde ⁽¹⁶⁾ anuñ dîni üzerineyüz. Her kişi ki Allâh'uñ rahmetini taleb ider. Anuñ ⁽¹⁷⁾ dînine girmek gerek.” didiler. Bu sözleri işidicek Ğazanfer'ile Cevferân'uñ ⁽¹⁸⁾ kararî kalmadı. Derhâl vardılar kavm u kabîlelerin⁸²⁵ cem' itdiler. ⁽¹⁹⁾ ‘Anyetere ve Yâsir ve Leys-i Meydânî dağı aşhâbın cem' idüp ser-cümle Mekke'ye ⁽²⁰⁾ revân oldılar. Resûl hazret-i şallallâhü ‘aleyhi ve-sellem aşhâbı[yı]la şubh ⁽²¹⁾ namâzın kıldı ki bunlar geldiler, mescid kapusunda tûrdılar. ⁽²²⁾ Hazret-i Resûl şallallâhü ‘aleyhi ve-sellem namâzdan fâriğ olıcaķ baķdı. Ğazanfer'ile ⁽²³⁾ Cevferân'ı gördi ‘Ali Hazretine Rağıyallâhü ‘Anh'a buyırdı: “Yâ ‘Ali tûr şol **[614b]** ⁽¹⁾ kâfir şuretinde tûran iki müsûlmânı içeri getür.” didi. ‘Ali ⁽²⁾ Hazreti taşra çıķdı sağ eli-y-ile birin ve şol eli-y-ile birin tûtdı, ⁽³⁾ muhkem şıķdı. Bunlar birer kerre na‘ra urup düşdiler, uşları ⁽⁴⁾ gitdi. Ol hînde derlediler ol derile bunlaruñ küfürleri ve fâsid ⁽⁵⁾ i‘tikâdları çıķdı. Andan ifâķat bulup Hazret-i Resûlüñ şallallâhü ⁽⁶⁾ ‘aleyhi ve-sellem katına girdiler. İmân getürdiler. Andan ⁽⁷⁾ Benî ‘Abs'e haber gönderdiler. Cemî‘si geldiler, ⁽⁸⁾ İmân getürdiler Resûl Hazretine ⁽⁹⁾ şallallâhü ‘aleyhi ve sellem a‘vân ⁽¹⁰⁾ ve enşâr olup fî-sebîlillâh ⁽¹¹⁾ cihâd itdiler ğazâlar ⁽¹²⁾ idüp şühedâ-ı ⁽¹³⁾ muhlişine zümre⁽¹⁴⁾ sinden ⁽¹⁵⁾ oldılar. ⁽¹⁶⁾ *Rıdvânüllâhi ‘aleyhim ecma‘în. Allâhümme‘c‘alnâ min-zümretihim v‘ahşurnâ*⁽¹⁷⁾ *me‘a ibâdike‘ş-şâlihîn ve‘l-hamdü lillahi*⁽¹⁸⁾ *rabbi‘l-‘âlemîn.*

⁸²⁵ kavm u ve kabîlelerin

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1 Sözlüğün Oluşturulmasında Dikkat Edilen Hususlar

Kıssa-i Anter'in 1. cildi için hazırlanmış olan bu sözlükte öncelikle kelimelerin transkripsiyon alfabesi ile yazılmış hâlleri, ardından kökenleri verilmiş ve en sonunda ise metinde kullanıldıkları manaları alfabetik sıra gözetilerek yazılmıştır. Metinde birden fazla farklı şekilde geçen aynı kelimenin bütün yazımları sözlükte aralarına / işareti konularak gösterilmiştir. Özellikle Arapça ve Farsça kökenli bazı kelimeler, metinde kaynak imlâsından farklı bir şekilde geçmişse sözlükte öncelikle kelimenin metinde geçen hâli, ardından () parantez içerisinde kaynak imlâsı yazılmıştır. Sözlüklerde veya araştırdığımız yazılı kaynaklarda tespit edemediğimiz veya metinde geçen mana ile sözlükte karşılık bulamadığımız kelime ve kelime gruplarının sonuna * yıldız işareti eklenmiştir. Bu kelime ve kelime gruplarının anlamları metnin bağlamından hareketle tarafımızca verilmiştir. Sözlüğün hazırlanmasında yararlanılan kaynaklar Kaynakça bölümünde ayrıntılı künyeleriyle birlikte verilmiştir.

4.2 Sözlük

A

ābanūs (ābnūs): (Far.) 1. Sıcak iklimlerde yetişen bir cins ağacın çok sert, koyu renkli, çok güzel cilâ kabul eden, tespih, kutu, ok, baston yapılan, câmi ve türbe kapı ve dolapları gibi sanatkârane işlerde kullanılan çok makbul tahtası.

‘abīd: (Ar.) 1. İbâdet eden, kulluk eden kimse. 2. Allah'ın emirlerine titizlikle uyan, ibâdete düşkün, takvâ sâhibi kimse [Bu anlamda daha çok zâhit kelimesiyle birlikte kullanılır].

‘abūs: 1. Somurtkan, asık suratlı, çatık çehreli. 2. Çatık, asık (çehre). 3. mec. İnsana baskı yapan, olumsuz bir etki bırakan, hoş gitmeyen, sıkıcı, sert.

‘abūse’l-vech: Asık suratlı.

‘āc: (Ar.) 1. Fildişi. 2. Bağa.

ācāl: (Ar.) Eceller, gayetler, vefatlar ve vakitler ve müddetler.

‘aceble-: (Ar.+T.) Ayıplamak, kınamak.

‘Acem: (Ar.) 1. Arap ırkından olmayanlara Araplar'ın verdiği isim. 2. İran'ın Hint-Avrupa ırkından olan halkı ve bu halktan olan kimse, İranlı. 3. İran ülkesi, Acemistan.

‘acz: (Ar.) 1. Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, âcizlik. 2. Beceriksizlik.

a’dā: (Ar.) 1. Düşmanlar. 2. mec. Rakipler, hasımlar.

‘adāvet: (Ar.) Düşmanlık, hasımlık, husûmet.

‘adem: (Ar.) 1. Var olmama, bulunmama, fıkdan. 2. Hiçlik, yokluk.

‘ādī: (Ar.) Her zaman görülebilen, fevkalâdeliği olmayan, sıradan, alelâde. 2. Bayağı, değersiz, vasıfsız, niteliksiz. 3. Kötü, aşağılık, süflî.

‘adū: (Ar.) Düşman.

āfāk: (Ar.) 1. Göğün yerle birleşmiş gibi görüldüğü kısımlar, ufuklar. 2. teşmil. Her taraf, etraf, çevre. 3. İnsanın kendi nefsi dışındaki gözle görülen bütün varlık âlemi.

āfāt: (Ar.) Âfetler, musîbetler, belâlar.

āgāh ol-: (Far.+T.) 1. Haberdar olmak, öğrenmek, vâkıf olmak. 2. Uyanık bulunmak, müteyakkız olmak.

ağart-: (T.) 1. Beyazlatmak, ak duruma getirmek. 2. Su ile yıkayıp temizlemek. 3. Rengini açmak, soldurmak.

āgāz: (Far.) 1. Başlama. 2. Başlangıç, giriş, iptidâ.

ağsa-: (T.) Aksamak, topallamak.

ağu: (T.) Zehir.

aḥbār: (Ar.) 1. Haberler, sözler, söylentiler. 2. Hikâyeler, menkıbeler, geçmiş olaylar.

aḥī: (Ar.) Erkek kardeş.

aḥibbā: (Ar.) Dostlar, ahbablar, tanıdıklar, bildikler.

āḥirü'l-emr: (Ar.) İşin sonunda, âkıbet, nihâyet.

aḥkām: (Ar.) 1. Hükümler, kânunlar, emirler, buyruklar.

aḥrār: (Ar.) 1. Hürler, esir ve köle olmayanlar. 2. Hürriyet taraftarları, hür yaşamak için her şeyi göze almış, hür yaşamaya azmetmiş kimseler.

aḥsent: (Ar.) İyi yaptın, âferin, bravo.

āhū: (Far.) 1. Ceylân, karaca, gazal, meral. 2. mec. (Göz için) İri ve güzel. 3. mec. Güzel, dilber.

aḥvāl: (Ar.) 1. Haller. 2. Hâdiseler, olup bitenler, vak'alar. 3. Durum, vaziyet, hal [Bu anlamda tekil durumundadır].

aḥzân: (Ar.) Hüzünler, kederler, gamlar, tasalar.

‘akab: (Ar.) 1. Topuk, ökçe. 2. Bir şeyin arkası, ardı, gerisi. 3. Bir olayın veya zamânın hemen sonrası.

‘akabüñce (‘akabinde): (Ar.) Arkadan, ardından, hemen arkasından, derakap.

‘**aqd**: (Ar.) 1. Bağlama, düğümleme; bağlanma, düğümlenme. 2. Kurma, düzenleme, tanzim ve teşkil etme. 3. Evlenme muâmelesi, nikâh kıyma.

‘**aqd**: (Ar.) 1. İki taraf arasında, taraflarca kabul edilen ve karşılıklı taahhütlere dayanan anlaşma, sözleşme. 2. Bu anlaşmayı tespit eden belge, mukâvele, sözleşme. 3. Dîvan edebiyâtında nesir hâlindeki bir sözü nazma çevirme.

‘**akıbb**: (Ar.) 1. Topuk, ökçe. 2. Bir şeyin arkası, ardi, gerisi. 2. Bir şeyin arkası, ardi, gerisi.

‘**akıbet**: (Ar.) 1. Son, nihâyet, encam; gelecek, istikbal. 2. Daha önce yapılan şeylere göre varılan netîce, sonuç. 3. İnsanın başına gelebilecek hal, karşılaşılabilecek durum. 4. zf. Sonunda, nihâyet, netîcede.

‘**akılâne**: (Ar.) Akıllı bir kimseye yakışır sûrette, akıllıca.

‘**akıl**: (Ar.) Üzerine mühür kazılan, yüzük taşı ve tespih yapılan, bâzı eşyâlarda süsleme unsuru olarak kullanılan, çok sert, oldukça şeffaf, içinde çeşitli renk halkaları bulunan kıymetli süs taşı, kalseduan kuarsının bir cinsi.

‘**akluñı divşür**:- (Ar.+T.) Akli başına gelmek.

‘**akribâ**: (Ar.) 1. Aralarında kan bağı bulunan kimseler. 2. Evlilik yoluyla aralarında bir ilişki, bir yakınlık doğan kimseler, hısımlar, hısımlar.

‘**âl**: (T.) 1. Aldatmaca. 2. Düzen, tuzak.

‘**alâ**: (Ar.) 1. Daha yüksek, en yüksek, pek yüce. 2. Çok şerefli, pek yüce, aziz. 3. Pek güzel, çok nefis, enfes. 4. Daha iyi, daha mükemmel. 5. ünl. Peki, kabul, iyi, hoş.

‘**âlât**: (Ar.) Âletler, makineler, avadanlıklar.

‘**alda**:- (T.) Aldatmak, kandırmak, oyun etmek.

‘**ale't-ta'cîl**: (Ar.) Çarçabuk, hemen.

‘**ale's-şabâh**: (Ar.) Sabahleyin, sabah vaktinde, sabah erkenden.

‘**alem**: (Ar.) 1. İşâret, alâmet, nişan, sembol. 2. Sancak, bayrak.

‘**alem-dâr**: (Ar.+Far.) Bayrak taşıyan kimse, sancaktar

‘**âli**: (Ar.) Yüce, ulu.

‘**âlî**: (Ar.) 1. Yüksek olan, yüce, ulu. 2. mec. Değeri yüksek, şerefli. 3. Derece bakımından en yüksek ve özel yetkilere sâhip olan.

‘**âlîl**: (Ar.) 1. Hasta, hastalıklı, mariz, illetli (kimse). 2. Sakat. 3. (Göz için) Kör. 4. mec. Harap, bitkin.

‘**alu**: (T.) 1. Âciz. 2. Aşağı, geri, değersiz. 3. Ahmak, aptal, sersem.

‘**âm**: (Ar.) 1. Herkese âit, umûma mahsus. 2. Seçkin olmayan, umûma hitap edecek seviyede olan, sıradan.

‘**âm u hâş**: (Ar.) Herkes, bütün halk.

‘**amâme**: (Ar.) Sarık.

‘**amân**: (Ar.) 1. Emin olma, korkusuzluk, güven, emniyet. 2. Emin kılma, bağışlayıp korkusuz kılma, emniyet içinde bulundurma. 3. târih. Eskiden savaşta veya barışta düşmana emniyet içinde bulunduğunu sözle, yazıyla veya bir işâretle bildirme.

‘**aman dile- (iste)**:- (Ar.+T.) 1. Sığınıp merhamet istemek, affedilmeyi dilemek. 2. (Bir savaşta) Canının bağışlanmasını dilemek, bu şartla teslim olmayı kabul etmek.

‘**amm**: (Ar.) Amca.

‘**ammete**: (Ar.) Hısımlar, akraba. Hala.

‘**amûd**: (Ar.) 1. Sütun, direk. 2. Değnek, sopa. 4. Kumandan, önder.

‘**añarı**: (T.) Öte; ileriye doğru, o bir taraf.

‘**anber**: (Ar.) Güzel koku.

‘**ancılâyın**: (T.) Onun gibi, o kadar, öyle.

‘**andlaş**:- (T.) Karşılıklı yemin etmek, ahitleşmek.

‘**andur**:- (T.) Hatırlatmak.

‘**añış**:- (T.) 1. Birini anmak, birinin arkasından sözünü etmek; Şimdi seni anıyorduk. 2. Konuşmak, söyleşmek, anlatmak.

añra-: (T.) Homurtulu ses çıkarmak, haykırmak, kükremek.

añul añul: (T.) Ağır ağır, usul usul, yavaş yavaş, tedricen.

‘Arab-ı ‘Ārībe: (Ar.) Halis, katıksız Arap.

‘arak: (Ar.) 1. Ter. 2. Rakı.

ārām: (Far.) 1. Durma, dinlenme. 2. Rahat, huzur, sükûn, istirahat. 3. Bir yerde kalma, karar kılma.

ārāste: (Far.) Süslü, süslenmiş, bezenmiş.

arāyiz*: Kuşanmak

ardına düş-: (T.) Arkasından gitmek, peşini bırakmamak

arık: (T.) Zayıf, güçsüz, çelimsiz, lâğar.

arış: (T.) Arşın.

‘ārī: (Ar.) 1. (Bir şeyden) Kurtulmuş, soyunmuş olan, (o şeyi) üzerinden atmış bulunan, (-den) berî. 2. (Bir şeyden) Yoksun bulunan, (-den) uzak.

‘arīm (‘arim): (Ar.) “Set, baraj; büyük sel ve şiddetli yağmur” demektir.

arka bir id-: (T.) Birbirine müzaharet etmek.

arkuncak: (T.) Yavaşça, hafifçe, sessizce.

arkurı: (T.) Yanlamasına, çapraz, eğri.

artuk: (T.) 1. Başka, gayri, maada. 2. Fazla, ziyade. 3. Küsur, -den fazla. 4. Üstün. 5. Büyük bir kısım, kısmıazam.

arż: (T.): 1. Dünyâ. 2. Toprak.

‘arż: (Ar.) En, genişlik.

aşa ko-: (T.) 1. Asırmak. 2. Asıp bırakmak.

‘asā ve le‘ālle: (Ar.) Kur'an'ı Kerim'de dilek anlamında kullanılmıştır.

aş‘ab: (Ar.) Çok (daha, en, pek) güç

‘aşāba: (Ar.) Fes ve sarığın etrâfındaki düz kısım veya şerit.

āsān: (Far.) Kolay.

āsār: (Ar.) 1. izler, nişaneler, alâmetler. 2. âbideler. 3. hikâyeler; an'aneler, gelenekler.

āsāyis: (Far.) 1. Umûmî emniyet, güvenlik. 2. Rahat, huzur, sükûnet.

aşdikā: (Ar.) Sâdık, samîmî, gerçek dostlar.

aşfiyā: (Ar.) Saf ve temiz, hâlis, her türlü kötülükten arınmış kimseler, ermişler.

aşhāb: (Ar.) Sahipler.

aşnām: (Ar.) 1. Putlar, tapınılan şeyler. 2. edeb. Sevgililer.

aşşı: (T.) Fayda, kâr, menfaat.

‘aşire (‘aşiret): (Ar.) Aynı asıldan gelip birlikte yaşayan göçebe topluluk, kabîle, boy. **aşkar:** (Ar.) Al renkli (at).

aşuri(aşuru): (T.) Aşağa.

‘atā: (Ar.) 1. Cömertçe verme, ihsan, bağış. 2. Bağışlama, af.

‘ataş: (Ar.) Susuzluk, susama, harâret.

atlan-: (T.) Ata binmek.

aţlās: (Ar.) İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, dâima düz renkli, üstünde motif bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi.

‘atşān: (Ar.) Susamış, susuz, teşne.

aţvād: (Ar.) Dağlar.

ava bin-: (T.) Ava, avlanmaya gitmek.

a‘vān: (Ar.) Yardımcılar, arka çıkanlar.

āvāz (āvāze): (Far.) 1. Ses, sedâ. 2. Yüksek sesle bağırma, feryat, nâra. 3. mec. Şöhret, ün, nam.

avıt-: (T.) Avutmak.

‘avret: (Ar.) 1. Kadın. 2. Zevce, karı.

avurd: (T.) Yanağın ağız boşluğu hizasına gelen bölümü.

ayak: (T.) 1. Kadeh. 2. Tas, çanak.

‘ayāl (ıyal): (Ar.) 1. Eş, zevce. 2. Âile reisinin geçimlerini sağlamak zorunda olduğu kimseler, çoluk çocuk.

a‘yān: (Ar.) Bir şehrin ileri gelenleri, eşraf.

‘ayān: (Ar.) 1. Açık, âşikâr, gözle görülür, belli. 2. zf. Açıkça, gözle görülür şekilde.

ayırtla-: (T.) 1. Ayırmak, tefrik etmek. 2. Ayıklamak, temizlemek.

ayrılış-: (T.) Birbirinden ayrılmak.

ayruk: (T.) 1. Birbirinden ayrı, aralıklı, mesâfeli. 2. Ayrılmış, ikiye bölünmüş. 3. takı. E. T. Türk. ve halk ağzı. Başka, diğer. 4. E. T. Türk. ve halk ağzı. Artık, bundan sonra.

‘ayyār: (Ar.) 1. Hîlekâr, hîleci, düzenbaz (kimse). 2. Çapkın, serseri, külhânî (kimse). 3. Çevik, yiğit (kimse). 4. Ayyâran zümresinden olan kimse.

az-: (T.) Yolunu kaybetmek, şaşırarak, kaybolmak.

ā‘zā: (Ar.) Vücûdu meydana getiren parçalar, organlar; organ.

‘azā: (Ar.) 1. Yas, mâtem. 2. Baş sağlığı dileme, tâziye. 3. halk ağzı. Ölü için ilk gün yapılan tören.

‘āzam: (Ar.) Çok (daha, en, pek) büyük.

azırkan-: (T.) Az görmek.

‘azīm: (Ar.) Azimet edici.

‘azīm: (Ar.) 1. (Maddî bakımdan) Büyük. 2. (Mânevî bakımdan) Büyük, ulu, haşmetli. 3. (Tesir bakımından) Çok şiddetli.

‘azīz: (Ar.) 1. Yüce, kıymetli, değerli, mukaddes, muazzez. 2. Saygı duyulan, hürmet edilen, sevgili, dost.

azlem: (Ar.) Çok (daha, en, pek) karanlık.

B

bāb: (Ar.) 1. Kapı. 2. Bir kitabın bölümlerinden her biri. 3. Arapça’da fiillerin harf sayıları, mücerred veya mezid olmaları bakımından ayrıldıkları grupların her biri. 4. Husus, mesele, konu.

bāde: (Far.) 1. Şarap, içki, mey. 2. mec. Maddî ve mânevî sarhoşluk veren, kendinden geçiren, mest eden şey. 3. teşmil. Kadeh.

ba‘de-mā: (Ar.) Bundan sonra, bundan böyle, artık.

ba‘de-zān: (Far.) Bundan sonra.

bād-ı şabā: (Ar.) Seher yeli.

bağ-ı İrem: (Far.) (Cennete benzetilerek yaptırıldığı rivâyet edilen İrem bahçesinden kinâye) Cennet bahçesi, cennet.

bāğī: (Ar.) Doğru ve hak olan yoldan ayrılan kimse, serkeş, âsî, şakî.

bağla-: (T.) 1. Kapamak. 2. kapu bağlamak 3. Durdurmak, alıkoymak, menetmek. 4. Sarmak. 5. Hasretmek, tahsis etmek, mütevakkıf bulmak. 6. Hasıl etmek.

bağs: (Far.) Bölüm.

ba‘id: (Ar.) 1. Uzak, ırak. 2. mec. Olması ihtimalden uzak bulunan, beklenmeyen.

bā‘is: (Ar.) Sebep olan şey, sebep.

ba‘l: (Ar.) Karı kocadan her biri.

bār: (Far.) 1. Yük, ağırlık veren şey, sıklet. 2. Yemiş, meyve, mahsul, ber.

bārid: (Ar.) 1. Soğuk. 2. mec. Hoş olmayan, sevimsiz, insanın üzerinde soğuk bir etki bırakan, nâhoş.

barkı-: (T.) Parlamak, ışıkmak, lemean etmek.

başal: (Ar.) Soğan ve benzeri gibi kökler.

baş dik-: (T.) Reis tâyin etmek.

baş ortaya koy-: (T.) Bir işe girişirken ölümü göze almak.

baş oyna-: (T.) Hayatını tehlikeye koymak, canını feda etmekten çekinmemek.

başı (canı) ele al-: (T.) Kelleyi koltuğuna almak, ölümü göze aldirmek.

baçal: (Ar.) Cesur, yiğit.

bāṭın: (Ar.) 1. İç yüz, dâhil, derûn, zamir. 2. Sır.

batman: (T.) Yerine veya ölçülen mala göre birimi değişen (ülkemizde 2 ile 8 okka arasında) eski bir ağırlık ölçüsü.

baṭn: (Ar.) 1. Karın. 2. Bir şeyin içi, ortası, iç. 3. Soy, nesil, kuşak, göbek.

baṭṭāl: (Ar.) 1. İşe yaramaz, işlemez, kullanılmaz, muattal, metruk. 2. Çok büyük, kocaman, alışılmış olandan büyük, hantal. 3. Fazla iri, iriliğinden dolayı hareketsiz, hantal (kimse).

bay: (T.) 1. Zengin, müstağni. 2. Ulu, kibar, asîl. 3. Temiz.

bayağı: (T.) 1. Evvelki, eski, eskisi. 2. Eskisi gibi.

bāzīgān: (Far.) 1. Tüccar, tâcir. 2. i. ve sîf. mec. Kâr peşinde koşan, çıkarıcı kimse.

becid: (Far.) Ciddî, önemli.

bed-nām: (Far.) Adı kötüye çıkmış olan, şöhreti kötü olan (kimse).

bedr: (Ar.) Ayın on dördüncü gecesindeki şekli, dolunay.

bedter: (Far.) Daha kötü, beter.

be-gāyet: (Ar.) Pek çok, aşırı, son derecede, pek ziyâde.

behāyim: (Ar.) Dört ayaklı hayvanlar.

behīm: (Ar.) Düz siyah şey. * Alacasız hayvan. * Dik, pürüzsüz ses.

bek: (T.) Fazla, çok, pek.

bekit-: (T.) Sıkıca bağlamak, bağlanacak şeylerde bağcığı sıkamak.

belī: (Ar.) Evet, hay hay, peki.

belīd: (Ar.) Akli ve anlayışı kıt, bön, akılsız, ahmak.

belīfīle-: (T.) Şaşkınlıkla karışık korku duymak, irkilmek, ürkmek, uykudan sıçrayarak korku ile uyanmak, afallamak, şaşırarak.

beliyyāt: (Ar.) Belâlar, dertler, kederler, eziyetler, sıkıntılar.

benām: (Far.) 1. Adlı, isimli, adlandırılmış. 2. Namli, ünlü, meşhur.

benāt: (Ar.) Kızlar.

bend: (Ar.) 1. Bağ. 2. Bağlama, bağlanma. 3. Boğum, halka, mafsâl.

bend: (Far.) Suyun önüne tutmak ve biriktirmek için yapılan set.

bende: (Far.) 1. Kul, köle, abd, memlûk. 2. Esir, tutsak, bağlı kimse. 3. Birine mensup olan, onun hizmetinde bulunan, ona tâbi ve taraftar olan kimse.

benī: (Ar.) Oğullar.

berāt: (Ar.) Bir kimseye herhangi bir imtiyaz verildiğini gösteren belge, müsâade, izin.

beri: (T.) 1. İki uzaklıktan daha yakın olanı, yakın, daha yakın yer. 2. sîf. Yakında bulunan.

beriyye: (Ar.) Çöl, sahrâ.

berķ: (Ar.) Şimşek.

berķ ur-: (Ar.+T.) Şimşek çakmak, şimşek çakar gibi parıldamak

berkin-: (T.) 1. Muhkemleşmek, pekişmek. 2. Pekiştirilmek.

berkit-: (T.) Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, tahkim etmek.

beşāret: (Ar.) 1. Müjde, iyi haber. 2. Sevinç, memnûniyet. 3. Alışılmamış, acâyip, biçimsiz ve çirkin şey, ucûbe [Özellikle acâyip giyinmiş kadınlar için kullanılır].

beyān et-: (Ar.+T.) Bildirmek, anlatmak, söylemek.

beynisi: (T.) Beyni.

beytü'l-ḥarām: (Ar.) Kâbe.

bezl: (Ar.) Esirgemen bol bol verme, sarfetme, harcama.

bıyık altından gül-: (T.) Birinin durumuna belli etmemeye çalışarak gülümsemek.

bi'l-külliyē: (Ar.) Tamamen, büsbütün.

bidevī: (Ar.) İri yapılı bir tür at; küheylan.

bigi: (T.) Gibi.

bihr: (Ar.) Ağız kokusu.

bikr: (Ar.) Dokunulmamış, kızıoğlan kız, genç kız; kızlık.

bil bağla-: (T.) Ehemmiyet vermek, azmetmek, hazırlanmak.

bilād: (Ar.) Memleketler, şehirler, kasabalar.

bilā-teemmül: (Ar.) İyice düşünmeden.

bile: (T.) 1. Da, de, dahi. 2. zf. esk. Birlikte. 3. zf. Üstelik.

bileñde: (T.) Yanında, beraberinde.

bilişlik: (T.) Aşinalık, tanışıklık.

bin-: (T.) Çıkmak, oturmak, cülus etmek.

bināgūs: (Far.) Kulağın ucundaki küpe takılan yumuşak kısım, kulak memesi.

binti: (Ar.) Kız.

bir uğurdan: (T.) Birden, defaten, hep birden, birden bire, derhal.

biryān: (Far.) Kebap, püryan.

bisāt: (Ar.) 1. Halı, kilim, keçe, minder gibi yere yayılan şey, yaygı. 2. mec. Dünya.

bīş: (Far.) Fazla, artık.

bīt: (Ar.) Kut, gıda.

biti: (T.) 1. Defter. 2. Mektup. 3. Kitap. 4. Forma, kitap parçası. 5. Muska. 6. Vesika, vekâletname, senet, kart, kimlik cüzdanı, tezkere.

bī-zār ol-: (Far.+T.) Bıkmak, usanmak, gınâ gelmek, tedirgin ve rahatsız olmak.

boşan-: (T.) Hayvan, başlığınan, koşum takımından veya bağından kurtulmak.

boyun vir-: (T.) İtaat ve inkıyat etmek, teslim olmak, boyun eğmek.

bozar-: (T.) 1. Renk değiştirmek, rengini atmak. 2. Ağarmak. 3. Utanmak, kızarmak. 4. Solmak, sararmak.

bögür: (T.) Göğüs.

börk: (T.) Kadife, çuha, keçe ve özellikle hayvan postundan yapılmış kürksüz başlık [Osmanlı ordusunda uzun süre resmî kıyâfet olarak kullanılmıştır].

buğz: (Ar.) Kin, nefret, düşmanlık.

buğağ: (T.) 1. Kaçmalarını, çifte atmalarını önlemek için atların ayağına vurulan demir halkalı köstek. 2. Eskiden mahkûmların ayaklarına takılan ve ucuna pranga bağlanan demir halka, künde.

bulayki: (T.) Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise

buñ: (T.) Zaruret, felaket, sıkıntı, gam, kasavet, şiddetli ihtiyaç.

buncılayın: (T.) Bunun gibi, böyle.

burc: (Ar.) Kale surlarının gerekli yerlerine yapılan savunma kulesi.

burka: (Ar.) 1. Kadınların yüzlerini gizlemek için kullandıkları örtü, peçe, nikap. 2. Perde, örtü.

burnuñı ov-: (T.) 1. Cezalandırmak, haddini bildirmek, lâıyk olduğu cevabı vermek. 2. Birini yenmek, burnunu yere sürtmek.

büldān: (Ar.) Beldeler, şehirler.

büngāh: (Far.) Keçe çadır, büyük bir kimsenin çadırı.

bünyāz(d): (Far.) 1. Esas, temel. 2. Yapı, binâ.

büt: (Far.) 1. Put. 2. mec. Güzel, sevgili.

C

cābir: (T.) 1. Kırık ve çıkık kemikleri onaran kimse, kırıkçı çıkıkçı. 2. sıf. Cebreden, zorlayan, mücbir [Bu anlamda daha çok mücbir kullanılmıştır].

cān başına şıçra-: (T.) Çok korkmak.

cānı kılca kal-: (T.) Sabrı, tahammülü kalmamak.

cānib: (T.) Yan, taraf, yön, cihet.

cāri: (Ar.) 1. Yürürlükte olan, geçerli. 2. Geçmekte olan. 3. Akan.

cebābire: (Ar.) Zorbalar, cebrediciler, halka zulmeden kimseler.

cebān: (Ar.) Korkak, cebin.

cebbār: (Ar.) 1. Cebreden, zor kullanan (kimse), zorba. 2. halk ağzı. Çok becerikli, cerbezeli, tuttuğu şeyi koparan (kimse).

cebe: (Moğ.) 1. Zincir veya halkadan örülerek yapılmış zırh. 2. Savaşla ilgili silâhlar, mühimmat.

cehd: (Ar.) Çalışıp çabalama, büyük gayret sarfetme, uğraşma.

cehl: (Ar.) Bilgisizlik, bilmezlik, câhillik, cehâlet.

celâdet: (Ar.) Boyun eğilmemesi gereken yerde gösterilen şuurlu cesâret, yüreklilik, yiğitlik.

celîl: (Ar.) 1. Çok yüce, ulu, kadri ve mertebesi yüksek. 2. Eskiden vezir ve müşir rütbesindeki kimselere ve bunların başında bulundukları makâma yazılan yazılarda kullanılan bir hitap sözü.

cemr: (Ar.) İnsanların bir araya toplanması.

cenâb: (Ar.) 1. Büyük mevkilerdeki kişiler hakkında bulundukları makamdan dolayı kullanılan saygı sözü. 2. Şeref, haysiyet.

cenâh: (Ar.) 1. Kanat. 2. Merkez durumunda olan bir şeyin iki yanında bulunan kısım veya gruplardan her biri.

cenân: (Ar.) Yürek, kalp, gönül.

cerî: (Ar.) 1. Yürekli, cesur, gözü pek. 2. Küstah.

cesîm: (Ar.) 1. Büyük, geniş. 2. İri, kocaman, cesâmetli. 3. Önemli.

cevânib: (Ar.) Taraflar, yanlar, cânipler.

cevâri: (Ar.) Câriyeler, halayıklar.

cevlân: (Ar.) 1. Dolaşma, gidip gelme, deveran. 2. Gezinme, gezinti. 3. Hareket, canlılık.

ceyş: (Ar.) Asker, ordu.

cezîl: (Ar.) 1. Çok, bol. 2. Düzgün, tutuk olmayan, rahat söylenmiş (söz).

cezîre: (Ar.) Ada.

cezm: (Ar.) 1. Kesin karar verme, kat'î sûrette niyet etme. 2. Anlama, kavrama, bilme, idrak etme.

cidd: (Ar.) Bir işi çalışıp çabalayarak yapma, gayret, ceht.

ciftlen-: (T.) Evlenmek, eş olarak almak.

ciger-köşem: (Far.) Çok sevilen bir kimse için kullanılan hitap sözü.

cihâz: (Ar.) 1. Birbirine bağlı birçok parçadan meydana gelen âlet, aygıt, aparey. 2. eski. Gelin olacak kız için hazırlanan her türlü eşyâ, çeyiz.

cimâ': (Ar.) Cinsel ilişkide bulunma, çiftleşme.

cinân: (Ar.) Cennetler.

çip: (T.) Hep, bütün, çok, tamamen.

cirâhat: (Ar.) Kanın damar dışına sızmasıyla vücut dokularında meydana gelen, ak yuvarların hâkim olduğu donuk renkli birikinti, irin, yangı.

cust (cüst): (Far.) Çabuk hareket eden, çevik.

cümerâ: (Ar.) Arap cemreleri ifadesidir. Bu kavram bütün tarihinde başka kabilelerle ittifak yapmaksızın kendisine yönelen tehditlere karşı koyan ve kendisini tek başına koruyabilen kabileleri ifade eder. Bu kabileler Benû Dabbe b. Udd, Benû Numeyr b. Âmir ve Benu'l-Hâris b. Ka'b olarak belirlenmiştir.

cünüd: (Ar.) Askerler, ordular.

cüst u cü it-: (Far.) Aramak, araştırmak.

cüstele- (custala-): (T.) Aramak, araştırmak, teftiş etmek.

Ç

çal-: (T.) Vurmak, sallamak.

çalıcı: (T.) Çalgıcı, saz çalan.

çâr u nâçâr: (Far.) İster istemez, mecburen.

çarmıha ger-: (Far.+T.) Suçlu bir kimseyi kollarından ve bacaklarından haç biçimindeki darağacına çivilemek sûretiyle öldürmek.

çat-: (T.) Durdurmak, yerleştirmek, tutturmak. Kurmak, tanzim etmek.

çatıldı: (T.) Çatırdamak.

çevgân: (Far.) 1. Değnek, ucu eğri sopa. 2. Ucu eğri cirit sopası. 4. Gümüş bir sapın üzerindeki zincir, çingirak veya ziller vâsıtasıyla ses çıkaran, aşağı yukarı, sağa sola oynatılmak sûretiyle kullanılan, mehter mûsikîmize âit bir usûl vurma sazı.

çevrin-: (T.) 1. Dönmek. 2. geçişli f. Etrâfını dolaşmak, tavaf etmek.

çığış-: (T.) Yüksek sesle bağışmak, hep birlikte bağırıp çağırarak, haykırmak.

çıkşa- (çağşa-): (T.) Para, zincir, çakıltaşı gibi cisimler birbirine çarparak ses çıkarmak, şakırdamak.

çînî: (Far.) Pişmiş kilden yapılma, sırlı yüzü çoğu zaman motifler ve çiçeklerle süslenmiş, levha veya mozaik hâlinde kaplama unsuru.

çiv-: (T.) 1. İleri fırlamak, sıçramak. 2. (Mermi, ok) Hedeften sapmak, çavmak.

çöker-: (T.) Çöktürmek, çöktürmek, oturtmak

çöngel-: (T.) Zayıflamak, kuvveti kaybolmak, görevini iyi yapamaz hale gelmek, körleşmek.

çubık: (T.) Kumaş üzerinde top boyunca devam eden uzun düz çizgi.

çukal: (T.) Eskiden savaşlarda giyilen ve özellikle atlara giydirilen zırh.

D

dād: (Far.) 1. Adâlet, doğruluk. 2. Sızlanma, şikâyet. 3. Feryat, figan.

dāfi-: (Ar.) 1. Defeden, uzaklaştıran, kovan, savan (şey). 2. (Bir şeyin etkisini) Ortadan kaldıran, gideren, bertaraf eden (şey). 3. fizik. İten, itici.

dām: (Far.) Tuzak.

dānā: (Far.) Âlim, bilgin, bilgili, bilen kimse.

dāye: (Far.) Sütne, bir çocuğa süt veren ve bakan câriye, dadı, taya.

deg-: (T.) Ulaşmak, erişmek, dokunmak, isabet etmek.

degme: (T.) Seçme, üstün, en iyi. Seçme, üstün, en iyi.

degülmissse / degülmise / degül imisse: (T.) Olmasaydı, olmamış olsaydı.

delih: (Ar.) Besili deve.

deñlü: (T.) Kadar.

depele-: (T.) Ezmek, hakkindan gelmek.

depelen-: (T.) Öldürölmek.

depeleş-: (T.) Mukatele etmek.

depere: (T.) Birdenbire, ani. Depesine.

depren-: (T.) Harekete gelmek, harekete getirmek.

depser-: (T.) (Dudak, dil, yara, meyva hakkında) kuruyup buruşmak.

dervāze: (Far.) Kale ve şehirlerin, külliyelerin büyük giriş kapısı.

dest-gîr: (Far.) Elinden tutan, yardımcı.

deyn: (Ar.) Belli bir zaman sonunda ödenmek üzere alınan para, borç.

dırāz it-: (Far.+T.) Uzatmak.

dîbāc: (Ar.) Dallı, çiçekli bir çeşit ipek kumaş, dîbâ, canfes.

dilin-: (T.) Dilme işi yapılmak.

dîlîr: (Far.) Yürekli, cesur, yiğit (kimse).

dire-: (T.) Bugün sâdece, “karşı koymak, direnmek” anlamına gelen Ayak diremek söyleyişinde geçer.

direk direk ol-: (T.) Direk gibi sıra sıra dizilmek.

dirîg: (Far.) Esirgeme, kıyamama.

diril- (deril-): Toplanmak, tecemmu etmek.

diş bile-: (T.) Kötölük yapmak için fırsat beklemek, hıncını gösterir bir durum almak.

divşür-: (T.) Toplamak, derlemek, bir araya getirmek.

dög-: (T.) 1. Ezmek. 2. Topa tutmak, bombardıman etmek. 3. Basmak, baskın yapmak.

dögöl-: (T.) 1. (Birisi tarafından) Bir yerine vurulmak. 2. (Ufalanmak, ezilmek,

karıştırılmak, temizlenmek, sıkıştırılmak gibi maksatlarla) Üzerine arka arkaya vurulmak.

döy-: (T.) Sabretmek, tahammül etmek, dayanmak.

dün: (Ar.) Alçak, soysuz, denî.

durış-: (T.) 1. Çalışmak, ikdam etmek, sebat etmek, sa□yetmek. 2. Karşı karşıya gelmek, muhasameye girişmek, çarpışmak, mücadele etmek.

dühül: (Ar.) Girme, giriş, dâhil olma.

dükeli: (T.) Hep, cümle, hepsi, bütün, herkes.

dükenle-: (T.) Aramak, araştırmak, teftiş etmek, yoklamak.

dün: (T.) Gece.

düş-: (T.) Girmek, kapanmak, sığınmak.

düşvār: (Far.) Zor, güç.

düz-: (T.) Bir şeyi hazırlamaka, eksikleri tamamlayıp yapmak.

düzül-: (T.) 1. Düzelmek, intizama girmek, eski haline dönmek. 2. Yapılmak, tertip, tanzim olunmak, hazırlanmak. 3. Dizilmek, sıralanmak. Telif olunmak.

E

ebetāh: (Ar.) Kişinin kendi babasına hitap etmek için kullandığı birkaç kelimeden biri.

ebleh: (Ar.) Akıl kıt, ahmak, alık, bön (kimse).

ebrişim (ibrişim): (Far.) 1. Bükülmüş ipekten iplik. 2. sif. Böyle iplikten yapılma.

ebtāl: (Ar.) Yiğitler, cenkçi kahramanlar.

ebyaz: (Ar.) Ak, beyaz, bembeyaz.

ecel: (Ar.) Çok (daha, en, pek) büyük, ulu, şerefli.

ednā: (Ar.) 1. Çok (daha, en, pek) aşağı, âdî. 2. En küçük, en az, cüz'î.

efî: (Ar.) Engerek yılanı.

egin: (T.) 1. Arka, sırt. 2. Beden, vücut. 3. Boy bos, endam.

egirt-: (T.) Muhasara etmek, etrafını kuşatmak, sarmak.

eglen-: (T.) 1. Eğlenmek, avunmak. 2. Durmak.

ehakḳ: (Ar.) Çok (daha, en, pek) lâıyık, yakışır, müstahak.

ehass: (Ar.) 1. Çok (daha, en, pek) hasis, cimri. 2. Çok âdî, çok bayağı.

ehemm: (Ar.) Çok (daha, en, pek) önemli, en ehemmiyetli.

Ehlen ve Sehlen: (Ar.) “Hoş geldin, merhaba, nasılsın?” anlamında hatır sorma sözü.

ejderhā-peyker: (Far.) Ejderha yüzü.

ekābir: (Ar.) Büyük adamlar, ileri gelenler, yüksek mevkilerde bulunanlar.

ekse-: (T.) Eksiltmek.

ekşer: (Ar.) 1. Çok fazla, en çok, birçok. 2. zf. Genellikle, umûmiyetle, ekseriya.

el çek-: (T.) Vazgeçmek.

el uzat-: (T.) 1) Birinden bir hakkı almaya kalkışmak. 2) Yardım etmek.

el yu-: (T.) Vaz geçmek, el çekmek.

El-ḥamdülillah: (Ar.) Allah'a hamdolsun, şükürler olsun, hamdülillah.

elhān: (Ar.) Nağmeler, ezgiler, melodiler.

el-hāşıl: (Ar.) Sözüün kıyası, hâsılı, velhâsıl.

el-ıyāzü-billāh: (Ar.) Allah'a sığındık, Allah'a sığınırım, yahut, sığınırız, Allah esirgesin, Allah korusun!...

El-kışşa: (Ar.) Hâsılı, sözüün kıyası.

elsün: (Ar.) Cemi-i lisanımızda bir nicesi. Pek az kullanılır.

emced: (Ar.) Çok (daha, en, pek) şerefli, şeref ve şan sâhibi olan

emîrāne: (Ar.) Emredene yakışır bir surette. Emir gibi.

emn: (Ar.) Emniyet, korkusuzluk, güven, huzur.

emvāc: (Ar.) Dalgalar.

en'ām: (Ar.) At, deve, sığır ve koyun gibi hayvanlar.

ene: (Ar.) Arapça'da tekil birinci şahıs zamîri olan kelime Türkçe'de tasavvuf ve felsefede "ben" anlamında kullanılır.

eñü yañu ol-: (T.) Mutehayyir olmak, şaşırmaq, şaşmak.

envā': (Ar.) Neviler, çeşitler, türler.

epsem: (T.) Sessiz, ses çıkarmayan, susan.

erfa': (Ar.) Çok (daha, en, pek) yüksek, çok yüce.

ervāh: (Ar.) Ruhlar.

eşāğir: (Ar.) 1. Yaşça küçük olanlar, küçükler. 2. Şeref ve itibarca düşük olanlar.

esbāb: (Ar.) Gerektirici sebep, gerekçe

esenleş-: (T.) 1. Vedalaşmak, helâllaşmak. 2. Selamlaşmak, hal ve hatır soruşmak.

eşer: (Ar.) İz, nişan, işâret.

eslāb (islāb): (Ar.) Seleb etmek ve kapup götürmek.

esle-: (T.) Dinlemek, ısga etmek, kabul etmek, itaat etmek.

esliha: (Ar.) Silahlar.

esnā': (Ar.) Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.

esved: (Ar.) Siyah, kara.

eş-: (T.) 1. Hızlı yürümek, atla hızlı hızlı gitmek. 2. Hızlı yürütmek, koşturmak.

evāyil: (Ar.) İlk zamanlar, başlangıç dönemleri.

evgād: (Ar.) Ahmaklar, eblehler, salaklar, bönler, akılsızlar.

evgār (evgār): (Far.) Çökmüş, tükenmiş.

evḥad: (Ar.) Yegâne, tek, bir tane, biricik.

evit: (T.) Fakat, ama.

evkāt: (Ar.) Vakitler, zamanlar.

evlā: (Ar.) Daha uygun, daha iyi, daha lâıyk, yeğ, müreccah.

evşāf: (Ar.) Nitelikler, vasıflar

eyegü: (T.) Kaburga kemiği.

eyvān: (Far.) 1. Köşk, kasır, kemerli yüksek binâ, çardak. 2. Dîvanhâne, büyük salon, sofa. 3. Tahıl kurutmaya mahsus teras, hayat.

eyyām: (Ar.) 1. Günler. 2. Zaman, devir. 3. Uygun ve elverişli zaman.

eyyühā: (Ar.) "Ey, yâ" anlamında hitap sözü.

F

fāriğ ol-: (Ar.+T.) Vazgeçmek, el çekmek.

fāsīd: (Ar.) 1. Fesâda uğramış, bozulmuş, bozuk, kötü. 2. İyi bir işi bozan, fesatçı, ara bozucu, müfsit.

fāş ol-: (Far.+T.) (Bir sır) Meydana çıkmak.

fāzıla: (Ar.) Faziletli, fazilet sahibi, erdemli; faik, üstün.

fāzihāt: (Ar.) Rezillik, rüsvâlîk.

feh̄m: (Ar.) Anlama, anlayış, idrak.

felāḥ: (Ar.) 1. Kurtuluş, selâmet. 2. Saâdet, bahtiyarlık, mutluluk.

feres: (Ar.) At, beygir.

ferīd: (Ar.) 1. Eşsiz, tek, eş olmayan (kimse veya şey). 2. i. Dizilmiş inci.

fersaḥ: (Ar.) 3 millik uzaklık ölçüsü.

fertūt: (Far.) Pek ihtiyar, bunak (kimse), pîr-i fânî.

feryādcı: (Ar.+T.) Kuşatılmış bir askerî kuvvetten yardım istemek için gelen haberci.

fevāris: (Ar.) Atlılar, biniciler.

feza': (Ar.) Korkudan dolayı inleyip durma.

fî'l-cümle: (Ar.) Nihâyetde, sonunda.

fî'l-ḥāl: (Ar.) O anda, hemen şimdi.

fî'āl: (Ar.) İşler, ameller.

fidā: (Ar.) Fedâ kelimesinin eski ve asıl söyleniş.

fidā (fidye): (Ar.) Savaş esirlerinin serbest bırakılması, bir kimsenin canının

bağışlanması, esâretten kurtulması için verilen veya alınan bedel, halk ağzı. Kurtulmalık.

fiḥār: (Ar.) Kişinin atalarının yüceltilmesinde birbiriyle yarışan, vb.

flori: (İt.) İlk olarak Floransa'da basılan, sonradan Avrupa'da ve Osmanlı ülkesinde kullanılan, üzeri zambak çiçekli altın para.

firāset: (Ar.) 1. Hemen anlama, çabuk kavrama, zihin uyanıklığı, anlayış, sezgi, iz'an. 2. Bir insanın ahlâkını, yeteneğini yüzünden anlama melekesi.

firenti: (?) Para birimi, dinar.

firişte: (Far.) 1. Melek. 2. mec. Çok güzel ve iyi huylu kimse.

fi-sebīlillāh: (Ar.) Allah yolunda, Allah'ın rızâsını elde etmek için, hiçbir karşılık beklemeden.

Frenk: (Far.) Avrupalı.

fu'ād: (Ar.) Kalp, yürek, gönül.

fursân: (Ar.) 1. Usta biniciler. 2. Atlılar.

fuṣaḥā: (Ar.) Fasih olanlar, fesahatle muttasıf kimseler.

fuzūllıg: (Ar.) Haddini bilmeme, fodulluk.

fünün: (Ar.) Fenler, ilim kolları, bilim dalları.

fürkat: (Ar.) Firkat kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.

fürüsiyyet: (Ar.) At yetiştirme ve ata binme hüneri, binicilik, ferâset.

G

ğabğab: (Ar.) Çenenin alt kısmı, çene altındaki ikinci gerdan.

ğabuḡ: (Ar.) Akşam alınan süt veya şarap taslağı.

ğadr: (Ar.) 1. Haksızlık etme, bir kimsenin zarara uğramasına sebep olma. 2. Hâinlik, zulüm, kıyıcılık.

ğāfir: (Ar.) "Bağışlayan, esirgeyen" mânâsında Allah için kullanılır.

ğāh (geh): (Ar.) 1. Zaman, vakit. 2. Bâzan, bâzı zaman, kâh.

ğalebe (kalaba): (Ar.) Kalabalık, sayıca çok, pek çok.

ğālī: (Ar.) Güneşin harareti. * Susuzluk harareti. * Kin, hased. *Devenin yulafına karıştırıp yedirdikleri hurma çekirdeği.

ğamgīn: (Ar.+Far.) Gamlı, kederli.

ğamnāk: (Ar.+Far.) Gamlı, kederli, tasalı.

ğanāyim (ğanā'im): (Ar.) Ganîmetler, savaşta düşmandan alınan mallar, esirler.

ğanem: (Ar.) Koyun.

ğanī kı-: (Ar.+T.) Zenginleştirmek, doyurmak, tok kılmak.

ğānim: (Ar.) Ganîmet alan, savaşta alınan ganîmette payı bulunan.

ğār: (T.) Kahır, kahretmek.

ğarām: (Ar.) Olağanüstü sevgi, şiddetli arzu ve iştihak, büyük aşk.

ğarāyib: (Ar.) Garîbeler, şaşılacak tuhaf şeyler, iştirilmemiş, duyulmamış olaylar.

ğāret: (Ar.) 1. Düşman toprağına yağma için yapılan hücum, akın, çapul. 2. Yağma, çalıp alma, talan.

ğarīḡ: (Ar.) 1. (Suya) Batmış, (suda) boğulmuş. 2. mec. Bir şeye içinde kaybolacak derecede dalmış olan.

ğarīm: (Ar.) Alacaklı kimse.

ğark: (Ar.) (Suya) batma, (suya) batırma, (suda) boğulma.

ğarrā: (Ar.) Parlak, gösterişli, şâşaalı.

ğaş ol-: (Ar.+T.) Çok zevk alıp kendinden geçmek.

ğavş: (Ar.) Suya dalma, dalgıçlık.

ğaybiyyet (ğaybet): (Ar.) Gâiplik, hazır olmama, meydanda bulunmama, görünmeme.

ğāyir: (Ar.) Derin, batık.

ğazabnāk: (Ar.+Far.) Hiddetli, öfkeli, kızgın.

ġazāl: (Ar.) 1. Geyik yavrusu, âhû, ceylân. 2. mec. Edebiyatta sevgili ve sevgilinin güzel gözü.

ġazanfer: (Ar.) 1. Aslan. 2. mec. Kahraman ve cesur kimse.

ġazavât: (Ar.) Gazveler, gazâlar.

ġazbân: (Ar.) Gazaplı, öfkeli, hiddetli, kızgın.

ġazûb: (Ar.) Öfkeli, kızgın, hiddetli, gazaplı.

geçe: (T.) Taraf, yan.

geçim (gicim): (Moğ.) Eskiden savaşta kılıçlardan korunmak için atlara giydirilen çul biçimindeki zırh, cevşen

gedil-: (T.) Bıçak, keser vb. şeylerin ağızları aşınmak, tırtıklanmak.

gedük (gedik): (T.) 1. Eksik, noksan, ihtiyaç. 2. Çatlak, yarık.

genc: (Far.) Hazîne.

germ: (Far.) 1. Sıcak. 2. Çabuk ve süratli.

geşt: (Far.) Gezme, geçme, seyretme.

ġilmân: (Ar.) 1. Gulâmlar, gençler. 2. köleler. 3. Cennette hizmet eden delikanlılar. 4. Osmanlı Devleti'nde yeniçeri, kapı kulu ocağına yeni giren gençler.

ġırîv / ġırî: (Far.) Bağırma, bağırışma, feryat, figan.

ġiñ (geñ): (T.) 1. Geniş. 2. Boş yer, hali arazi, sürülmemiş işlenmemiş arazi.

ġiñit-: (T.) Genişletmek.

ġiriftâr: (Far.) Tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptelâ.

ġirûlek (gerilek): (T.) Geriye doğru, az geri.

ġonce: (Far.) Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk. 2. Edebiyatımızda sevgili ve sevgilinin ağız için kullanılmıştır.

ġonce-leb: (Far.) Gonca dudaklı (Kimse).

göç-: (T.) 1. Bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek, yurt değiştirmek, göç etmek, hicret etmek. 2.

Çökmek. 3. (Bâzı hayvanlar) iklimi göre toplu halde yer değiştirmek. 4. Ölmek.

gök: (T.) 1. Mavi. 2. Yeşil.

gökçek: (T.) Güzel, şîrin, hoş, latif.

gömgök: (T.) 1. Masmâvi, yemyeşil. 2. mec. Aşırı derecede, çok aşırı.

göndüri: (T.) Uğurlama.

gönül-: (T.) Yönelmek, teveccüh etmek, istikamet almak, yüzünü döndürmek.

göre gel-: (T.) Görmeğe, ziyarete gelmek.

göt: (T.) Arka, sırt.

götrül-: (T.) 1. Yukarı kaldırılmak. 2. Kaldırılmak, bertaraf edilmek.

göy-: (T.) 1. Katlanmak, beklemek, sabretmek. 2. İzin vermek.

göynükleş-: (T.) Dertlenmek, içlenmek, ağlayacak hale gelmek.

göyün-: (T.) Yanmak.

gözlerini kan büri-: (T.) Adam öldürecek kadar öfkelenmek.

ġubâr: (Ar.) Toz, ince toprak.

ġulûv: (Ar.) 1. İleri gitme, taşkınlık, aşırılık. 2. Saldırma, hücum, ayaklanma. 3. Eski edebiyatta mübâlağanın ayrıldığı üç dereceden (tebliğ, iğrak, ġulûv) en şiddetli olanı, yapılan mübâlağanın âdet ve akıl bakımından imkânsız derecede olması.

ġuşsa: (Ar.) Gam, keder, hüzn, tasa.

ġüy-ende: (Far.) 1. Söyleyen kimse, söyleyici. 2. Şarkı söyleyen (kimse), hânende. 3. Tekkelerde âyin sırasında ilâhî okuyan kimse, zâkir.

ġüci üzül-: (T.) Canı sıkılmak, üzülme.

ġüçlü ġücince (ġücü ġücüne): (T.) 1. Zorlayarak. 2. Zorlukla.

ġümre-: (T.) Homurdanmak.

ġümren-: (T.) 1. Homurdanmak, kendi kendine konuşmak. 2. Çocuk konuşma taklidi

yapmak. 3. Ağıt söylemek. 4. Hayvan homurdanmak, bağırmak.

gümreş-: (T.) Coşkuya kapılmak, istekli olmak.

gümüldü: (T.) Gürültü, kuvvetli ayak sesi.

gün-be-gün: (Far.) Şemsiye. Balkon, seren.

günlük: (T.) Şemsiye. Balkon, seren.

gürz: (Far.) Ateşli silâhların îcâdından önce savaş âleti olarak kullanılan, demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz, bozdoğan, şeşper.

güyegü: (T.) 1. Evlenmekte olan, yeni evlenen erkek. 2. Bir kimsenin kızıyla veya yakınlarından bir kızla evlenmiş olan erkek, dâmat.

güzide: (Far.) Seçkin, seçilmiş, mümtaz, elit.

H

habbe: (Ar.) 1. Küçük tâne, buğday, arpa vb. tahıl tânesi. 2. En ufak şey, zerre.

Habeşî: (Ar.) 1. Habeşistan halkından olan (kimse). 2. Çok koyu esmer tenli kimse.

habîb: (Ar.) Sevilen kimse, sevgili, dost.

hâcet: (Ar.) 1. Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç. 2. Herhangi bir şey için gerekli olma, lüzum. 3. Allah'tan veya büyük bir makamdan yerine getirilmesi, gerçekleştirilmesi istenen dilek.

hâcib: (Ar.) Kapıcı, kapıcı başı.

haclet: (Ar.) Utanma, mahcup olma, hacâlet, hancel.

hadden geç-: (Ar.+T.) Haddi aşmak.

hadem vü haşem: (Ar.) Hizmetçiler ve maiyet halkı.

hadeş: (Ar.) Sonradan meydana çıkma, zuhur etme.

hâdim: (Ar.) Hizmet eden, yardımcı olan kimse.

hafiz: (Ar.) Aşağı baslamış ve kibri ve sergeşliği ve hod-binliği kırılmış kişiye denilir.

hāk: (Far.) Toprak.

haklaş-: (T.) Karşılıklı birbirinin hakkını vererek alacağı vereceği kalmamak.

halâş: (Ar.) Kurtulma, kurtuluş.

hālât: (Ar.) Haller.

halâyik (halâ'ik): (Ar.) Yaratılmış olanlar, mahlûkat, insanlar.

hālîk: (Ar.) Yaratıcı, yaratan, esmâ-i hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden)dır.

hālî: (Ar.) Hâl'e mensup, şimdiki.

hālî: (Ar.) 1. Boş. 2. Tenhâ, ıssız.

Hâliyâ: (Ar.) Şimdiki zamanda, şimdiki halde, şimdi.

haltâ: (Ar.) Köpeklerin boynuna takılan halka, eskiden yeniçeri ocaklarında zağarcı ortalarında beslenen köpeklere takılan tasma.

hamâyil (hamâ'il): (Ar.) 1. Sağ omuzdan sol kalçaya kadar uzanıp ucuna kılıç takılan kayış. 2. Herhangi bir maksatla vücûda bu şekilde bağlanan şey.

hâmil: (Ar.) 1. Kendinde bulunduran, sâhip olan, yüklenmiş olan, hâiz. 2. Götüren, taşıyan.

hâmiye: (Ar.) Ashab ve rüfekasını koruyan ve himaye eden adama denilir.

hammâm: (Ar.) Yıkanılacak yer.

hamr: (Ar.) Şarap.

handak kes-: (Ar.+T.) Hendek açmak, kazmak.

handân: (Far.) Gülen, şen, neşeli.

harâm-zâde: (Ar.+Far.) 1. Nikâhsız birleşmeden doğan çocuk, piç. 2. Soysuz, ahlâksız kimse, haram yiyici.

haraşân: (T.) Kireç, zeytinyağı, kıtık ve kiremit tozu karıştırılarak yapılan bir çeşit harç.

harâyir: (Ar.) Doğuştan hür kadınlar.

harbe: (Ar.) Kısa mızrak, süngü.

harîf: (Ar.) 1. Teklifsiz arkadaş, içki ve eğlence arkadaşı, dost 2. Rakip.

ḥarīm: (Ar.) 1. Yabancılar yasak olan, yabancıardan korunan mukaddes yer. 2. Harem dâiresi. 3. Câmilerde toplu namaz kılınan iç kısım, ana mekân, sahn.

ḥarîr: (Ar.) İpek.

ḥarîş: (Ar.) Bir şeyi elde etmek husûsunda aşırı derecede istekli olan, hırslı.

ḥāş u ‘ām: (Ar.) Seçkin kimseler ve halk, herkes.

ḥasâret: (Ar.) Dışarıdan gelen zorlayıcı etkinin bir şey üzerinde meydana getirdiği yıpranma, zarar, ziyan.

ḥaseb: (Ar.) Kişinin kendine mahsus olan ve kendi hasletlerinden doğan değeri, asâlet.

ḥasen: (Ar.) Güzel.

ḥasib: (Ar.) Soyu temiz, meziyet sâhibi (kimse), itibarlı, muhterem.

ḥasîs: (Ar.) 1. Paraya, mala aşırı düşkünlüğü yüzünden elindekini harcayamayan (kimse), cimri, pinti, bahil. 2. sif. Kıymetsiz, âdî, bayağ.

ḥaşm: (Ar.) 1. Düşman. 2. Bir dâvâ veya karşılaşmada taraflardan her birinin birbirine göre durumu, karşı taraf.

ḥasûd: (Ar.) Çok kıskanç, haset eden, kıskanan (kimse).

ḥaṭar: (Ar.) Tehlike, güvensizlik.

ḥaṭarnâk: (Far.) Tehlikeli, korkulu.

ḥâṭıf: (Ar.) 1. Kapıp götüren. 2. Göz kamaştıran.

ḥâṭır: (Ar.) 1. Düşünme, akılda tutma yeteneği, zihin, hâfıza. 2. Gönül, duygu, his. 3. Bir kimsenin biri üzerindeki saygılı etkisi, itibar.

ḥavārî: (Ar.) 1. Hz. İsa'nın, fikirlerini yaymakla görevlendirdiği yakın dostu ve tilmîzi olan on iki kişiden her biri. 2. teşmil. Dâvâ sâhibi büyük bir zâtın, bir fikir adamının yardımcısı.

ḥavâş(ş): (Ar.) 1. Nitelikler, keyfiyetler, hassalar. 2. Bir toplumda okumuş yazmış olanlar sınıfı, ileri gelenler, seçkin sınıf

ḥavāyic: (Ar.) İhtiyaçlar, gerekli şeyler.

ḥavf: (Ar.) 1. Korku; korkma. 2. psik. Fobya, yığı.

ḥāvi: (Ar.) İçine alan, içinde bulunduran, içeren.

ḥavlı: (T.) Avlu.

hāy hūy: (Ar.) 1. Her ağızdan bir ses çıkmasından meydana gelen gürültü, patırtı.

haye hay: (Ar.) Vah vah anlamında ünlem.

ḥayf: (Ar.) 1. Eyvah, yazık, heyhat. 2. Haksızlık, zulüm.

ḥāyin (ḥā'in): (Ar.) Hâin; hain; kötü.

ḥayl: (Ar.) 1. At, at sürüsü, yıldı. 2. Atlı asker, süvâri. 3. mec. Güruh, tâife, cemâat, zümre.

ḥayme: (Ar.) Çadır.

ḥayye: (Ar.) Yılan.

ḥazamât: (Ar.) 1. Kat'î karar. Sebât direnme. 2. Doğru ve sağlam rey ve karar.

ḥazarî: (Ar.) Barış zamânına âit, barışla ilgili.

ḥazāyin: (Ar.) Hazine.

ḥazemât (ḥidemât): (Ar.) İşler, hizmetler.

ḥazen: (Ar.) Gam, keder, tasa, hüzn.

ḥazer: (Ar.) 1. Sakınma, çekinme. 2. Sakın, çekin, kork.

hecîn: (Ar.) Çok hızlı giden, susuzluğa çok dayanıklı binek devesi.

hedāyâ: (Ar.) Hediyeler, armağanlar.

hedeyân (hezeyân): (Ar.) 1. Sayıklama. 2. Saçma sapan konuşma, saçmalama. 3. Bu tarzda söylenen söz, herze.

helâl-zâde: (Ar.) 1. Nikâhlı bir anne babadan doğmuş, helâl süt emmiş kimse. 2. Nâmuslu bir âileden geldiğini belli edecek tarzda hareket eden, dürüst ve doğru kimse.

hemân-dem: (Far.) Derhal, o anda, çabucak, hemen.

hemçünân: (Far.) Onun gibi, ol vechile, öylece.

hemîşe: (Far.) Dâima, her zaman.

her-bâr: (Far.) Her defa, dâima.

hergiz: (Far.) Asla, kat'iyen, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

herîf: (Ar.) 1. Kaba, bayağı adamlar için kullanılır. 2. (Kaba konuşmada) Adam.

herze: (Far.) Boş, abes, beyhûde söz, hezeyan.

hetk it-: (Ar.+T.) Yırtmak, yarmak, bozmak.

hevâ: (Ar.) 1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk. 3. (Nefisten gelen) Arzu, iptilâ.

hevân: (Ar.) Alçaklık, horluk, hakirlik, zillet.

hevdec: (T.) Deve üstüne oturmak için konan bir çeşit sepet, mahfe.

hevl: (Ar.) Korku, korkma, ürkme.

hezâr: (Far.) Bin.

hıkd: (Ar.) Gizli düşmanlık, öc alma arzusu, kin.

hınâ: (Ar.) Kına.

hışân: (Ar.) Aygır.

hışn: (Ar.) 1. Sağlam ve müstahkem yer, sarp, erişilmesi güç yer. 2. Kale.

hışmnâk: (Far.) Öfkeli, kızgın.

hıyâm: (Ar.) Haymeler, çadırlar

hıbre: (Ar.) Bir şey hakkındaki sağlam ve tam bilgi.

hilâf: (Ar.) 1. Ters, aykırı. 2. Zıt olma, karşı olma, aykırılık, zıddiyet, ihtilâf.

hil'at: (Ar.) Pâdişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükâfat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan.

hilkat: (Ar.) 1. Yaratma, yaratılma, yaratılış. 2. Yaratılıştan gelen, sonradan kazanılmayan hal, tabiat.

himmet: (Ar.) 1. Yardım, ihsan. 2. Çalışma, gayret, emek. 3. Mânen büyük kimselerin, ermişlerin dilediklerini yerine getiren mânevî gücü, mânevî yardımı, lutfu.

hîn: (Ar.) Zaman, vakit.

Hindî: (Ar.) 1. Hintle, Hindistan'la ilgili, Hind'e âit, Hint'te yapılan. 2. Hintli.

hizebr (hizber): (Ar.) 1. Arslan. 2. mec. Yiğit, cesur.

hizlân: (Ar.) 1. Yardımsız kalıp zayıf ve zelil olma, düşkünlük, zillet, sefâlet. 2. din. İrâdesini kötülüğe kullanıp küfre sapması sebebiyle Cenâbıhakk'ın ihsan ve lutfundan mahrum kalan kulun durumu.

höd (hoz): (Far.) Kendi, bizzat, -de, dahi

hokka: (Ar.) 1. Cam, mâden veya topraktan yapılmış genellikle kapaklı küçük kap. 2. İçine mürekkep konan ufak kap.

hoz-bîn: (Far.) 1. Sâdece kendini gören (kimse), mağrur, kibirli. 2. Yalnız kendini düşünen (kimse), bencil, hodgâm, egoist.

hüb: (Far.) Güzel.

hulk: (Ar.) Doğuştan olan huy, yaratılış, tabiat.

hulûl: (Ar.) 1. Bir şeyin içine işleme, girme, nüfuz etme. 2. Gelip çatma, erişme.

hûn: (Far.) Kan.

hûr: (Ar.) Cennet kızı, çok güzel kız veya kadın, hûri [Kelime aslında "gözlerinin siyâhı çok siyah, beyazı çok beyaz kız" anlamına gelen ahver ve havrâ'nın çoğuludur.

hurrem (hürrem): (Far.) Sevinçli, şen, gönül açıcı.

hurûş: (Far.) Coşma, gürlleme, şamata.

huşûşâ: (Ar.) Bilhassa, hasseten, özellikle.

Huzâvend: (Far.) Efendi, sâhip, mâlik, hükümdar.

huzû: (Ar.) 1. Alçak gönüllülük, tevâzu. 2. din. ve tasavvuf. Allah'ın ululuğu karşısında boyun eğme [Daha çok huşû ile birlikte kullanılır].

huccet: (Ar.) 1. Delil, vesîka, senet, belge. 2. Şerîat mahkemeleri kadıları tarafından düzenlenen resmî belge. 3. mantık. Bir

önermenin doğruluğunu ispat etmeye yarayan ve daha önce doğru diye kabul edilen önerme, tanıt.

hükemā: (Ar.) Hakîmler, filozoflar, ilim adamları.

hümām: (Ar.) Bir işe iyice sarılıp o işi başarmak için çaba gösteren, himmeti çok, gayretli kimse.

hümüm: (Ar.) Kederler, gamlar, tasalar, üzüntüler.

hürre: (Ar.) Esir veya câriye olmayan hür kadın.

hüzün: (Ar.) Gönülde hissedilen gariplik ve burukluk, arzulanan bir şeyin elden kaçması veya istenmeyen bir şeyin başa gelmesi yüzünden duyulan tasa, üzüntü, gam, keder.

I

ıduğu: (T.) Olduğu.

ıkd: (Ar.) 1. Gerdanlık. 2. Dizi.

ılduz: (T.) Yıldız.

ır-: (T.) 1. Uzaklaştırmak, ayırmak, kovmak. 2. Kapı, pencere vb. şeyleri açmak. 3. Sallamak, kıpırdatmak. 4. Yormak.

ıra-: (T.) Uzaklaşmak, ayrılmak, uzakta kalmak, uzamak.

ırl-: (T.) 1. Ayrılmak, uzaklaşmak, uzaklaşıp kaybolmak. 2. Yorulmak, yorgunluk duymak.

ısıtma: (T.) 1. Sıtma. 2. Hastalık ateşi.

ışlâh: (Ar.) 1. İyi duruma koyma, düzeltme,

ışık: (T.) Tolga, miğfer.

ışıklıg: (T.) 1. Demir başlık, miğfer. 2. Parlak, güzel yüzlü. 3. Aydınlık, ziya.

ıys: (Ar.)

ıyş: (Ar.) 1. Yaşama, yaşayış. 2. Hayâtın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safâ.

ıyş u tarab: (Ar.) Çalıp söyleyerek eğlenme, yiyip içme.

I

ibād: (Ar.) Kullar, abdler.

ibrîk: (Ar.) Kulplu, emzikli, karınlı ve ince boyunlu su kabı.

ibtidâ: (Ar.) 1. Başlama. 2. Bir işin, bir şeyin ilk defa ortaya çıkan kısmı veya başlama zamânı, başlangıç. 3. Önceleri, ilk başta, evvelâ, en evvel.

ictimâ: (Ar.) 1. Bir araya gelme, toplanma. 2. Toplantı. 3. Birikme, yığılma.

îçi kıp-: (T.) Çok heyecanlanmak.

îdām: (Ar.) 1. Kānun hükmünce öldürme, vücûdunu yok etme. 2. Ölüm cezası.

idbār: (Ar.) Tâlihın insana yüz çevirmesi, ters dönmesi, tâlihsizlik, bahtsızlık.

ifâkat: (Ar.) Hastalıktan kalkma, sağlığına kavuşma, iyileşme.

ıfrît: (Ar.) 1. Cinlerin çok zararlı ve çok korkunç kabul edileni. 2. mec. Çok kötü ve zararlı kimse.

iftirāk: (Ar.) 1. Ayrılık, ayrılma, hicran. 2. Dağılma, parçalara ayrılma.

igen: (T.) Çok, gayet, pek, ziyade, daha ziyade.

ihâta: (Ar.) 1. Bir şeyin etrâfını çevirme, çevreleme, kuşatma, sarma. 2. Etraflı şekilde kavrama ve anlama, geniş ve etraflı bilgi.

ihfâ: (Ar.) Gizleme, saklama

ihlâş: (Ar.) 1. Riyâsız ve yapmacıksız inanış, çok samîmî bağlılık, katıksız tam doğruluk. 2. Saf ve temiz sevgi, gönülden gelen dostluk.

ihtişâr: (Ar.) Kısaltma, anlama zarar vermeden açıklama ve ayrıntıları çıkararak maksadı daha kısa ifâde etme.

ihtiyât: (Ar.) 1. Olabilecek şeyleri hesâba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma. 2..İleride gerekir düşüncesiyle saklanan şey, yedek. 3. Savaş sırasında her an savaşa girebilecek şekilde hazır bulundurulmuş askerî birlik.

ihyâ: (Ar.) 1. Diriltme, canlandırma. 2. Yeniden canlılık kazandırma, canlandırma, ortaya çıkarma.

ihzâr: (Ar.) 1. Hazır etme, hazır bulundurma, hazırlama. 2. Huzûra getirme, celp ve dâvet etme. 3. hukuk. İcrâ kuvvetleri vâsıtasıyla mahkemeye celbetme.

ikbâl: (Ar.) 1. Tâlih ve baht açıklığı, mutluluk, saâdet. 2. Parlak ve yüksek mevki. 3. İstek, arzu 4. Yüzünü döndürme, birine, bir şeye meyletme, teveccüh etme.

ikdâm: (Ar.) Bir şeyi elde etmek için sebatla ve gayretle çalışma, sürekli çaba gösterme.

ikileyin: (T.) İkinci olarak, ikinci defa, saniyen.

ikin ikin: (T.) İki iki.

ikrâr: (Ar.) 1. Gizlemeyip açıklama, îtiraf etme. 2. Kabul etme, tasdik etme. 3. (Dille) Bildirme, söyleme. 4. Tarîkata intisap etme, bir şeyhe bağlanma, bîat etme.

îlâm: (Ar.) 1. Bildirme, anlatma.

ileş-: (T.) Sataşmak.

iley: (T.) Huzur, yan, ön, karşı taraf.

ilhâh: (Ar.) Üstüne düşme, can sıkacak tarzda ısrar etme.

ilkâ: (Ar.) 1. Atma. 2. Koyma, bırakma, yerleştirme. 3. İlham etme, kalbe yerleştirme.

ilt- : (T.) İletmek.

ilticâ: (Ar.) Sığınma, himâyesi altına girmeyi isteme.

ilzâm: (Ar.) 1. Bir tartışmada kuvvetli delil ve fikirlerle karşısındakini cevap veremez duruma getirme, susturma, susmaya mecbur etme.

îmâd: (Ar.) Direk.

îmâme: (Ar.) 1. Sarık. 2. Tespih, çubuk gibi şeylerin baş tarafına geçirilen, çoğu kehribardan yapılmış olan uzunca kısım, başlı

imtinâ: (Ar.) 1. Çekinme, kaçınma, geri durma. 2. Gerçekleşmesi mümkün olmama, mümtene olma, imkânsızlık.

imtizâc: (Ar.) 1. İyi geçinme, uyuşma, anlaşma. 2. İki veya daha fazla şeyin karışıp

kaynaşarak tek cisim hâline gelmesi. 3. Birbirini tutma, uygunluk, uyuşma

inâm: (Ar.) 1. Lutuf ve ihsanda bulunma, iyilik etme. 2. Lutuf, ihsan. 3. târih. Yeniçeri aylıklarına yapılan zam.

înâyet: (Ar.) 1. Lutuf, ihsan, iyilik. 2. Gayret, dikkat.

încük: (T.) Diz kapağı ile topuk arası, bunun topuğa yakın olan kısmı.

înd: (Ar.) Yan, kat, nezd.

indi: (T.) İmdi.

infîâl: (Ar.) 1. Gücenme, dargınlık duyma, kırılma. 2. Bir tesir ediciden, bir fiilden etkilenme durumu, etki altında kalma, etkilenme.

inkisâr: (Ar.) 1. Kırılma [Maddî ve mânevî şeyler için kullanılır]. 2. Gücenme, kalp kırılması. 3. Bedduâ, intizar. 4

ins: (Ar.) İnsan.

inşâ'allah: (Ar.) "Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse" anlamında dilek sözü.

inşâd: (Ar.) Şiir okuma, şiir söyleme.

intikâl: (Ar.) 1. (Bir yerden başka bir yere, bir durumdan başka bir duruma) Geçme, göçme. 2. (Birinden diğerine) Geçme, sirâyet etme, bulaşma. 3. (Öbür dünyâya) Göçme, ölme.

ipe diz-: (T.) Sayıp dökmek.

irâdet: (Ar.) İrâde.

isâ'et: (Ar.) Kötü iş işleme, kötülük etme.

issi: (T.) Sahip.

isṭabl: (Ar.) Ahır.

isti'ânet: (Ar.) Yardım isteme.

istid'â: (Ar.) 1. Dilekçe, arzuhal, istidânâme. 2. Bir işin yapılmasını bir yazıyla resmî bir makamdan isteme. 3. eski. Yalvararak isteme, ricâ ve talep etme.

istidlâl: (Ar.) dayanarak bir husus hakkında hükme varma, bir sonuç çıkarma, dolayısıyla

anlama. 2. Belli önermelerden hareket ederek başka önermelerin gerçek olan veya kabul edilen doğrularını ve yanlışlarını çıkarma, çıkarım.

istiğāse: (Ar.) Yardım isteme, imdat talep etme.

istihsān: (Ar.) 1. Beğenme, güzel bulma, güzel sayma. 2. fıkıh. İslâm hukûkunda farklı hükümlerden birini, kaynaklardaki sağlam delil ve belgelere dayanmamakla birlikte uygulamadaki kolaylığını dikkate alarak tercih etme.

istihzā: (Ar.) Biriyle ince ince alay etme, eğlenme, birini eğlenceye, maskaralığa alma.

istikbāl: (Ar.) 1. Gelecek, gelecek zaman. 2. Karşılama, gelen bir kimseyi karşılamaya çıkma.

istikmāl: (Ar.) 1. Noksanlarını tamamlama, itmam etme. 2. Kemal mertebesine getirme, tamlayıp bitirme, ikmal etme.

istimālet: (Ar.) 1. Gönül çelme, gönlü bir tarafa meylettirme, cezbetme. 2. Tesellî etme, vaatlerle avutma.

istimdād: (Ar.) Yardım isteme, imdâda çağırma.

istişvāb: (Ar.) Doğru bulma, uygun görme, tasvip etme.

istişfā: (Ar.) Şefâat dileme, birinin aracılığını isteme.

istizlāl: (Ar.) 1. Gölge altına girme, gölgelenme. 2. Bir kimsenin himâyesi altına girme.

isuz: (T.) 1. Kimsenin bulunmadığı, boş, tenhâ (arâzi, yer). 2. Çok sessiz.

İş: (Ar.) 1. Yaşama, yaşayış. 2. Hayâtın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safâ.

işbu: (T.) Bu işâret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu.

işkâ: (Ar.) 1. Şikâyet ettirme. 2. Öç, intikam alma.

işle-: (T) 1. Yapmak. 2. İmâl etmek, yapmak. 3. Çalışmak. 4. Tesir etmek.

‘işret: (Ar.) İçki içme, içki.

‘itāb: (Ar.) Azarlama, paylama.

itdir-: (T.) Yaptırmak.

i‘timād: (Ar.) Güvenme, emniyet etme, güven, emniyet.

ittişāl: (Ar.) 1. Bitişme, ulaşma. 2. Aralık kalmayacak şekilde birbirine dokunma, temas etme. 3. Yakınlık.

iv-: (T) Acele etmek, koşmak, çabuk davranmak, şıtap etmek.

‘ivaz: (Ar.) Bir şeye karşılık olarak verilen veya alınan şey, bedel, karşılık.

‘izām: (Ar.) Büyüklük, ululuk, seçkin kimseler.

‘izāz: (Ar.) Ağırılama, ikram etme, saygı gösterme.

izhār: (Ar.) Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşîkar etme.

‘izz: (Ar.) Yücelik, ululuk, şeref, değer, itibar

K

ķab: (T.) Kabuk, kışır

ķabar-: (T.) Büyümek, şiddetlenmek

ķabāyih (ķabāih): (Ar.) Kabahatler, uygunsuz ve kötü davranışlar, kusurlar, suçlar.

ķabāyil (ķabā’il): (Ar.) Kabîleler.

ķabih: (Ar.) 1. Çirkin. 2. Yakışsız, ayıp, kötü.

kābin: (Far.) Nikâhta güvey tarafından geline verilmesi taahhüt edilen para, ağırlık, mehr-i muaccel.

ķabz: (Ar.) 1. Teslim alma. 2. El ile kavrama, tutma. 3. (Azrâil) Bir kimsenin rûhunu teslim alma. 4. hukuk. Bir malın zilyetliğini iktisap etme, elde etme.

ķaçan (haçan): (T.) Ne vakit, ne zaman ki.

ķadd ü ķāmet: (Ar.) Boy bos.

ķadem-rence / ķadem-rence: (Far.)
1.Tenezzül etme. 2. Zahmet

ķadırķa (ķadırķa): (Yun.) Hem yelken hem kürekle giden, hızlı, idâresi kolay, 25 oturaklı eski bir savaş gemisi çeşidi.

ķâfur: (Ar.) Hindistan ve Çin'de yetişen ķâfur ağacının (Laurus camphora) zamlından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırılı madde.

ķaķan Arslan: (T.) "Kendi öz başıyla gezen ve kayd ü bende mümkün olmayan arslan manasındadır. Türki de ana ķaķan arslan derler".

ķâhellik (ķâhillik): (Ar.) 1. Kâhil olma durumu, yetişkinlik. 2. Gayretsizlik, tembellik.

ķâhil: (Ar.) 1. Erişkin, yaşı 30 ile 50 arasında olan, olgun, yetişkin (kimse). 2. Gayretsiz, tembel (kimse).

ķâhin: (Ar.) 1. Gelecekte olacıklardan, gizli şeylerden ve gâipten haber verme iddiâsında olan kehânet sâhibi kimse. 2. Eski Mısırlılar, Hintliler, İsrâiloğulları gibi kavimlerde gâipten haber verdiğiine inanılan rûhânî.

ķahķa: (Ar.) Kahkaha.

ķakı-: (T.) 1. Öfkelenmek, kızmak. 2. İtiraz etmek, karşı gelmek. 3.Azarlamak, tekdir etmek.

ķakınc: (T.) 1. Hiddet, öfke, sitem, serzeniş. 2. Kalkma, kalkış, harekete geçiş

ķal: (Ar.) 1. Kökünden söküp atma, söküp çıkarma. 2. Yok etme.

ķal'a: (Ar.) Kale kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.

ķalâyd: (Ar.) Gerdanlıklar.

ķalb (ķalp): (Ar.) 1.Bir şeyin tam ortası, merkezi. 2.Can evi, en önemli nokta.

ķalı: (T.) Çeyiz, başlık.

ķalîl: (Ar.) Çok olmayan, az.

ķalķabân: (Far.) Nâmussuz, yalancı, hîlebaz, korkak kimse.

ķamaş-: (T.) Kamaşmak, çok beğenmek, hayran olmak.

ķamu: (T.) 1. Bütün, hep, her. 2. Herkes

ķan gövdeleri götür-: (T.) Çok kan dökülmek.

ķanda: (T.) Nerede, nereye.

ķâni': (Ar.) 1. Kanaat eden, elindekini yeterli bulup fazlasını istemeyen, kendisine verilene râzı olan. 2. Kanaat getirmiş, inanmış.

ķapu yap-: (T.) Kapı kapamak.

ķaravaş: (T.) Cariye, hizmetli

ķaravul: (Moğ.) Güvenliğı sağlamak, nöbet tutmak, düşmanın ânî baskınlarına karşı uyanık olmak gibi amaçlarla dolaştırılan piyâde ve süvârî askeri, nöbetçi, gözcü

ķarcaş-: (T.) Karışmak, birbirine girmek, karmakarışık olmak.

ķâr-dân: (Far.) İş bilir, işten anlar.

ķarı-: (T.) İhtiyarlamak, yaşlanmak.

ķarıl-: (T.) 1. Karıştırılmak. 2. Karışmak.

ķarış ķatış: (T.) Karmakarışık.

ķasât (ķâ'sât): (Ar.) 1. Kadeh, bardak.2. Şarap dolu kadeh.

ķâşır: (Ar.) 1. Kısa. 2. Kusurlu, âciz.

ķaşşâb: (Ar.) Kasap kelimesinin eski metinlerde kullanılan asıl şekli.

ķaşığ: (K.B.D.) Vücûdun karnın altı ile uyluğun üstü arasında kalan kısmı.

ķasver: (Ar.) 1.Aslan. 2. Yetenekli avcı.

ķâşki: (Far.) Dilek cümlelerinin başına getirilir ve "ne olurdu" anlamında temennî ve pişmanlık anlatır, keşke, ķâş.

ķat' it-: (Ar.+T.) 1. Kesmek. 2. Yol almak, bir yolu aşmak.

ķater: (Ar.) Birbiri ardınca sıralanmış hayvan sürüsü, dizisi.

ķatı': (Ar.) 1. Kat'eden, kesen; durduran. 2.Katı' sanatı ile yapılmış dantel gibi kâğıt oyması eser. 3. Kesen, kesici.

katırak: (T.) 1. Daha çevik, daha çabuk. 2. Kuvvetlice, hızla, hızlı hızlı. 3. Çok şiddetli, çok güç, çok ağır, pek sert.

kaṭrān: (Ar.) Odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen, koyu, yapışkan, rengi kahverengi ile siyah arasında değişen, keskin is kokulu, suda erimediği için sürüldüğü yeri suya ve rutûbete karşı koruyan ve birçok organik maddenin îâmînde kullanılan madde

kaṭre: (Ar.) Damla.

kavad: (Ar.) 1. Yolsuz birleşmelere aracılık eden erkek. 2. Karısının hoppelik yapmasına göz yuman koca.

kavāfil: (Ar.) Kâfileler.

kavî: (Ar.) 1. Güçlü, kuvvetli. 2. Sağlam, güvenilir. 3. i. "Kuvveti tam ve eksiksiz olan" anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden)dir.

kaviyye: (Ar.) Kavî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

kavl: (Ar.) 1. Söz, kelâm. 2. Bir sözle bildirilen fikir, düşünce, hüküm.

kaydını gör-: (T.) 1. Çâresine bakmak, gereğini yapmak. 2. İdam etmek.

kayın: (T.) Kayın, eşlerden hanımın erkek kardeşi.

kayır: (T.) Kum, kalın kum, çakıl.

kāyil: (Ar.) 1. Râzı olmuş, boyun eğmiş. 2. İnanmış, kabul etmiş.

kāyim-makām (kā'im-makām): (Ar.) Vekil olarak birinin yerine geçen kimse.

kaynak (kıynak): (T.) Yırtıcı kuş ve hayvanlarda tırnak, pençe.

kayser: (Ar.) 1. Roma ve Germen imparatorlarına verilen unvan. 2. Hükümdar

kayu: (T.) Kaygu, endişe, tasa.

kayur-: (T.) 1. Mukayyet olmak, ilgilenmek, önem vermek. 2. Kaygılanmak, tasalanmak, endişe etmek. 3. Sakınmak, çekinmek. 4. Hazırlamak.

kaz- (atı kaz-): (T.) Kazık çakıp (atı) bağlamak.

kazâyā: (Ar.) Kaziyeler.

kaziyye: (Ar.) 1. İleri sürülen iddiâ, dâvâ, mesele, husus. 2. mantık. Önerme. 3. mat. ispâtı kâbil iddia.

kebs: (Ar.) Erkek koyun, koç.

kedd: (Ar.) Çalışıp çabalama, uğraşma, çaba, cehd.

kelâl: (Ar.) Yorgunluk, bıkkınlık, usanç.

kelb: (Ar.) Köpek.

kemîn: (Ar.) 1. Pusuya gizlenmiş adam. 2. Pusu.

kendüye: (T.) Kendisine.

keñez: (T.) Basit.

kenîse: (Ar.) Kilise.

kerîme: (Ar.) Kız evlat.

kerkes: (Ar.) Akbaba.

kerrâr: (Ar.) Savaşta düşman üzerine döne döne defâlarca saldıran (kimse).

kerrât: (Ar.) Kereler, defalar, kezler.

kesib (kesb): (Ar.) Kazanma, çalışarak kazanma. 2. Kazanç. 3. Geçim sağlamak için yapılan çalışma ve sanat.

kesîr: (Ar.) 1. Çok, bol. 2. Çok defa olan, sık.

kesret: (Ar.) Çokluk, bolluk, fazlalık, ziyâdelik.

kethüzâ (kethüdâ): (Far.) 1. Eskiden büyük devlet adamlarının, zenginlerin işlerini gören kimse, kâhya. 2. Sanat ve meslek erbâbının işlerine bakmak üzere esnaf arasından seçilip hükûmetçe tâyin edilen kimse, kâhya.

ketm: (Ar.) Saklama, gizli tutma, göstermeme.

key: (Far.) "Ne vakit, ne zaman" anlamına gelen kelime.

kıçın kıçın git-: (T.) Geriye doğru gitmek, geri geri gitmek.

kığır-: (T.) Çağırarak, dâvet etmek, seslenmek.

kığırış-: (T.) Bağırışmak, haykırışmak.

kıl yar-: (T.) Titiz ve ayrıntılı bir biçimde incelemek, önemle üstünde durmak

kılıç koy-: (T.) Kılıçla hücum etmek, saldırmak, kılıçtan geçirmek.

kımet: (Ar.) Bir nesnenin hakkı bahası, değeri.

kındır-: (T.) 1. Kandırmak, inandırmak. 2. Kışkırtmak.

kır- : (T.) Öldürmek, yok etmek, imha etmek, tenkil etmek.

kıtal: (Ar.) 1. Birbirini öldürme, boğazlaşma, vuruşma. 2. Savaş, cenk.

kıvām: (Ar.) Direk, dayanak.

kiçi: (T.) Küçük.

kiçirek: (T.) Küçücük, küçükçe, daha küçük, ufarak, ufacak.

kifāyet: (Ar.) 1. Yeter miktarda olma, yetişme, elverme, kâfi olma. 2. Bir işi yapma husûsunda başkasına ihtiyaç göstermeyecek güçte olma, yeterlik, iktidar.

kîmeti: (Ar.) Kıymet, değer, fiyat.

kîne: (Far.) Kin.

kiras: (Yun.) Kiraz.

Kisrā: (Ar.) Eski İran hükümdarları için kullanılan unvan sözü.

Kisrevî: (Far.) Acem hükümdarlarına mensup ve müteallık olan

ko-: (T.) 1. Bırakmak, terketmek, vazı etmek. 2. Müsaade etmek, izin vermek, serbest bırakmak, salıvermek. 3. Alıkoymak. 4. Tesir etmek

koc-: (T.) Kucaklamak, sarılmak, bağrına basmak

koca: (T.) İhtiyar.

kocal-: (T.) Kocamak, ihtiyarlamak

kolayla-: (T.) Hazırlamak, alıştırmak.

koltuğ(k) : (T.) Vücutta omuz başının altında kolun gövde ile birleştiği yer.

kon-: (T.) Kısa bir süre için bir yere yerleşmek.

kondur-: (T.) Misafir etmek, gelen misafiri oturtup ağırlamak.

kop-: (T.) Meydana çıkmak, zuhur etmek, neşet etmek, çıkmak.

kopa gel- (yürek koparmak) : (T.) Öldürecek gibi heyecanlandırmak.

koş-: (T.) 1. Arkadaş olarak vermek, terfik etmek, eklemek, zammetmek. 2. Nazmetmek

koş-: (T.) Yollamak, göndermek.

kov-: (T.) 1. Takibetmek, izlemek, kovalamak. 2. Koşturmak.

koyıvir-: (T.) 1. Salmak, serbest bırakmak. 2. Oluruna bırakmak. 3. Bir yere bırakmak, koymak.

koyul-: (T.) 1. Bir şey bir yere bırakılmak. 2. Girişmek, yapmaya başlamak. 3. Üstüne saldırmak, hücum etmek. 4. (Su, ırmak, dere, nehir vb.) Bir yere akmak, dökülmek.

kökü kesil-: (T.) Soyu sopu kalmamak.

körer- (körel-): (T.) 1. Ateş ya da ışık yavaş yavaş sönmeye yüz tutmak. 2. Bıçak, balta gibi şeylerin ağızlan kesmez olmak, körlenmek.

küdü: (Ar.) Uzak bir yerden, uzun bir yoldan gelme, bir yere ayak basma.

kulan: (T.) İki üç yaşında dişi tay, kısarak.

kulle (külle): (Ar.) 1. Dağ tepesi, doruk. 2. Kule.

kullukçı: (T.) 1. Maiyet memuru, hizmetkâr, cariye. 2. Bekçi, nöbetçi

kulüb: (Ar.) Kalpler.

kulun: (T.) Tay.

kulunla-: (T.) Kısarak yavrulamak.

kurbıyyet: (Ar.) Yakın olma durumu, yakınlık.

kırı (kırı) : (T.) 1. Kara, toprak, yer. 2. Boş, faydasız, abes, bihude, nafîle, değersiz. 3. Boş, eli boş, mahrum. 4. Yalnız, sade

küs: (Far.) Kös, büyük davul.

küşkuna kuvvet: (T.) Tabana kuvvet

kutlula-: (T.) Kutlamak, tebrik etmek

kübrâ: (Ar.) 1. Daha (çok, en, pek) büyük, ulu. 2. i. mantık. Büyük önerme.

küfv: (Ar.) Denk, benzer, eş.

küke: (T.) Tahtanın yüksek olduğu eski tip bir gemi.

küllü(i) : (Ar.) 1. Bütüne âit, bütünle ilgili, bütünü kapsayan. 2. Bütün, hep. 3. mantık. Tümel.

kürh: () Sıkıntı, meşakkat, zahmet.

L

Lā vallāhi: (Ar.) Hayır, Allah tarafından.

lā-büdd: (Ar.) 1. Gerekli, lâzım, zarûrî, terkedilmesi mümkün olmayan. 2. Elbette, mutlaka, behemehal.

Lâf vur- (ur-): (Ar.+T.) Böbürlenmek, yüksekten atmak, övünmek.

lâhik: (Ar.) 1. Yetişen, ulaşan. 2. Eklenen, ek olarak katılan, ilâve edilen. 3. Şimdiki.

la'l: (Far.) Parlak kırmızı renkli kıymetli taş.

lâle-had(d): (Ar.) Yanakları lâle gibi pembe olan.

Lât: (Ar.) islâm'dan önce, Arapların Kabe'de bulunan putlarından biri.

lâ-ya'kıl: (Ar.) Akli başında olmayan, yaptığını bilmeyen, kendinden geçmiş, sarhoş.

lâ-yu'tâk: (Ar.) Takat yetmez, çekilmez, dayanılmaz.

le'âlle: (Ar.) Arabçada olması mümkün şeyler için kullanılır. Ola ki, umulur, ümid edilir, umulur ki mânâlarıdır. Ümide veya endişeye delâlet eder.

lebbeyk: (Ar.) Buyrunuz, ne emrettiniz efendim.

le'im: (Ar.) 1. Alçak, aşağılık. 2. Kendisi de yemez, başkasına da yedirmez derecede cimri olan.

lem'an (leme'an) : (Ar.) Parlama, parıldama.

lenger birağ-: (Far.+T.) (Gemi) Demirlemek, demir atmak.

levm: (Ar.) Çekiştirme, kınama, aşağılama, zemmetme

levn: (Ar.) 1. Renk. 2. Yüzün rengi, beniz. 3. Çeşit, nevi, sınıf.

leyl: (Ar.) Gece.

leys: (Ar.) 1. Arslan. 2. Hızla hücum eden kimse.

li'am: (Ar.) Aşağılık ve pinti kimseler, alçaklar.

libās-ı fāhîr: (Ar.) Pâdişâh veya vezirlerce birine taltif olarak verilen değerli kumaş, elbise veya giydirilen kürk, kaftan.

lik: (Ar.) Lâkin.

lom: (T.) 1. Ağır, dokunaklı söz. 2. Abartma. 3. Yalan. 4. Eğlenceli konuşma, söyleşi.

lu'b: (Ar.) Oyun.

M

Ma'ahazâ: (Ar.) Bununla birlikte, bununla berâber, böyle iken, böyle ise de.

mağrûr: (Ar.) "Aldanmış" Kendini beğenen, böbürlenlen, kibirli, gururlu, mutaazzım.

maḥabbet: (Ar.)1. Sevgi. 2. Aşk, sevdâ. 3. Dostluk, bağlılık. 4. Sohbet, yârenlik.

maḥafe: (Ar.) Korku.

maḥbûb: (Ar.) Sevilen kimse, sevgili.

maḥfi: (Ar.) Gizlenmiş, saklanmış, saklı, gizli.

maḥfûz: (Ar.) 1. Saklanmış, gizlenmiş. 2. Dış etkilere, tehlikelere karşı korunmuş.

maḥzâ: (Ar.) Yalnız, ancak, sâdece, sırf.

maḥâl: (Ar.) Söz, lakırdı, lâf.

maḥdûr: (Ar.) Allah tarafından takdir edilen, kader icâbı olan (şey), mukadder.

maḥhûr: (Ar.) 1. Yenilgiye, bozguna uğramış, yenilmiş, mağlûp olmuş. 2. Mahvolmuş, bitmiş, tükenmiş. 3. Çok üzülmüş, üzgün, perîşan.

maḥrûn: (Ar.) 1. Ulaşmış, kavuşmuş, erişmiş. 2. Yakın, yaklaşıp, bitişik.

māla kes-: (Ar.+T.) Diyetle bağlamak.

māl-ā-māl: (Ar.) Ağzına kadar dolu, dopdolu, lebâlep.

ma'mūr: (Ar.) 1. Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş, şenlikli. 2. Yerleşik, ahâlisi olan, meskûn. 3. İşlenmiş, bakımlı.

mānend: (Far.) Benzer, eş, misil, nazir, menend.

manşūr: (Ar.) Allah'ın yardımıyla gâlip gelen, zafere ulaşan.

manzar: (Ar.) Bakılan yer, görülen yer. Görünüş.

ma'reke: (Ar.) Savaş alanı, harp meydanı, cenk yeri.

maşlahat: (Ar.) 1. İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey. 2. İş, husus, mesele. 3. Dirlik, düzenlik.

maşûn: (Ar.) Korunmuş, muhâfaza edilmiş, mahfuz, emin.

ma'ser: (Ar.) Birlikte yaşayan insanların meydana getirdiği topluluk, insan topluluğu, cemâat, cemiyet, tâife.

mātır: (Ar.) Yağan, yağıcı.

mazmûn: (Ar.) 1. Kastedilen asıl mânâ, anlam, kavram, meal, mefhum. 2. Nükte ve cinaslarla süslenen ve asıl mânâyı dolaylı olarak anlatan güzel söz.

maẓreb: (Ar.) (Çadır vb.ni) Kurma, çakma yeri, ordugâh vb.ni kurmaya elverişli sâhipsiz yer, işlenmemiş arâzi.

ma'zûr: (Ar.) Mâzereti olan, özürlü bulunan, özürlü.

me'ân: (Ar.) Mekân, menzil.

mebād: (Ar.) Sakın, olmaya ki.

me-bāzā (me-bādā): (Far.) Olmaya ki, olmasın, sakın, zinhar.

mecd: (Ar.) Büyüklük, ululuk, şan, şeref, celâlet.

mecmû': (Ar.) 1. Bir araya getirilmiş, toplanmış, cemedilmiş. 2. Bütün, hep, cümle.

mecnûn: (Ar.) Çıldırmış, deli, dîvâne.

mecrûh: (Ar.) Yaralanmış, yaralı.

mecûsî: (Ar.) Zerdüşî dînine inanan ve ateşe tapan kimse, Zerdüşî.

medâyin: (Ar.) Şehirler.

mefâhir: (Ar.) Övünülecek, iftihar edilecek şeyler.

mefâze: (Ar.) 1. Sığınacak yer, sığınak, melce. 2. Çöl, sahrâ, beyâban. 3. Tehlikeli yer.

mefhûm: (Ar.) Bir sözün veya kelimenin taşıdığı, ifâde ettiği mânâ, anlam, kavram.

mef'tûn: (Ar.) 1. Büyülenmişçesine tutkun, vurgun olan (kimse), âşık. 2. Çok beğendiği bir şey önünde şaşırıp kalan, şaşkına dönen (kimse), şaşkın, hayran.

me'hâfe: (Ar.) Korku.

mehâlik: (Ar.) Tehlikeli yerler, zararlı, tehlikeli işler.

mehâr: (Far.) 1. Devenin burnuna geçirilen ve yular bağlanan halka, burunduruk. 2. Gem, yular.

mehl: (Ar.) Bir iş için tanınan ek süre, zaman verme, vâde, mühlet.

Mehleke: (Ar.) İnsanın mahvına, helâkine sebep olabilecek kadar tehlikeli, tehlikelerle dolu yer, iş, durum.

meh-pâre: (Far.) "Ay parçası" Yüzü ay gibi parlak ve güzel olan kimse.

Mehr: (Ar.) Dînî nikâh esnâsında belirlenen ve erkek tarafından kadına verilmesi gereken mal yâhut para, nikâh bedeli.

Mehûl: (Ar.) Korkunç.

me'hûz: (Ar.) Alınmış, alınıp kabul edilmiş.

mekr: (Ar.) Hile, düzen, aldatma.

melâlet: (Ar.) Bıkma, usanma, usanç, melâl.

melâmet: (Ar.) Azarlama, kınama, yermek, ayıplama, serzeniş.

melekü'l-mevt: (Ar.) “Ölüm meleği” Eceli gelenlerin ruhlarını kabzetmekle görevli olan melek, Azrâil.

melih: (Ar.) Güzel, şirin, sevimli, latif.

melike: (Ar.) Kadın hükümdar veya hükümdar karısı, kraliçe.

menâşib: (Ar.) Makamlar, mevkiler, büyük memûriyetler.

menâyâ: (Ar.) Ölümler.

menâzil: (Ar.) Konaklama yerleri, duraklar, merhaleler, menziller.

menhûs: (Ar.) Uğursuz, şeâmetli, meşum.

menşe': (Ar.) Bir şeyin ortaya çıktığı, meydana geldiği, neş'et ettiği yer, kök, kaynak, asıl.

menşûr: (Ar.) Bir kimseye vezirlik, müşirlik, beylerbeyilik vb. bir rütbenin verildiğini gösteren pâdişah fermânı.

mer'â: (Ar.) Çayır ve otlayacak yer

merdâne: (Far.) Mert bir insana yakışır tarzda, mertçe, yiğitçe.

merdûd: (Ar.) 1. Kovulmuş, defedilmiş. 2. Geri çevrilmiş, kabul edilmemiş, makbul sayılmamış.

merhâle: (Ar.) Belli bir seyir tâkip eden şeylerde birbiri ardınca beliren değişik dönem veya durumlardan her biri, devre, safha.

merkeb: (Ar.) Gemi, vapur, sefine.

mersiyye: (Ar.) Bir kimsenin ölümünden sonra onun iyiliklerini, meziyetlerini ve ölümünden duyulan acıyı dile getirmek için yazılan manzûme, ağıt, sağı.

merziyye: (Ar.) Beğenilen, uygun bulunan, hoşnut olunan, rızâ gösterilen.

merzübân: (Far.) Sınır beyi, hudut muhâfızı.

mesâlik: (Ar.) 1. Meslekler. 2. Tutulan, benimsenen yollar, çıgırlar, sistemler.

meşâyib (meşâ'ib): (Ar.) Musîbetler, felâketler, belâlar.

Mesîh: (Ar.) Hz. İsâ'nın lakabı.

me'sire: (Ar.) Atalardan bugüne kalan büyük ve şanlı iz; övünlecek miras; güzel nişan; güzel eser.

mesrûr: (Ar.) Sevinçli, memnun (kimse), mutlu.

meşâyih: (Ar.) Şeyhler.

meş'ûm: (Ar.) Uğursuz, şom, meymenetsiz, şeâmetli, menhus.

meşveret: (Ar.) Fikir alış verişinde bulunmak için yapılan toplantı.

metâ': (Ar.) Maddî mânevî sermâye, varlık, servet.

metrik: (Far.) Uzunluk ölçülerinde ondalık sistemi ve metreyi esas alan.

mevâlî: (Ar.) Âzat edilmiş köleler, âzatlılar.

mevâzî': (Ar.) 1. Yerler, mekânlar, mahaller. 2. Mevziler.

mevc: (Ar.) Dalga.

meveddet: (Ar.) Sevme, sevgi, muhabbet.

Mevlâ: (Ar.) 1. Kâinâtın yegâne sâhibi ve efendisi durumunda olan Allah. 2. Sâhip, mâlik, efendi. 3. Âzat edilmiş köle, âzatlı.

Mevlânâ: (Ar.) Eskiden hitap sözü olarak da kullanılmıştır.

mevt: (Ar.) Ölüm.

mevzi'î: (Ar.) 1. Yer, mekân, mahal. 2. Savaş sırasında bir askerî birliğin savunma tedbirleri olarak yerleştiği yer.

meymene: (Ar.) Savaş durumunda olan bir ordunun sağ kanadı, sağ cenahı.

meysere: (Ar.) Sol cenah, ordunun sol kanadı.

mezârib: (Ar.) Mızraplar. Kanun, ud gibi çalgı âletleri.

mezkûr: (Ar.) Az önce adı geçen, sözü edilen, yukarıda anılan, zikrolunan.

Mısrî: (Ar.) Mısır ülkesine âit, Mısır'la ilgili.

miğfâr: (Ar.) Yiyecek olarak kullanılan bir manna türü.

miğvār: (Ar.) Savaşçı, akıncı.

mihter: (Ar.) 1. Yüksek rütbeli hizmetkâr. 2. Çadırlara bakan uşak

mil çek-: (T.) Cezâlandırmak maksadıyla bir kimsenin gözlerini kızgın bir mülle kör etmek.

milk: (Ar.) Mülk kelimesinin eski metinlerde kullanılan bir şekli.

min evvelihî ila ahîrihi: (Ar.) Başından sonuna.

mişkâl: (Ar.) Yirmidört kıratlık (4,5 gr. kadar) bir ağırlık ölçüsü. (Bir kırat, beş normal arpa ağırlığında olup, bir dirhem 1/14 üdür.)

mişl: (Ar.) 1. Eş, benzer, mânend. 2. Kat.

mîşe: (Far.) Meşe kelimesinin eski metinlerde rastlanan şekli.

mu'âhade: (Ar.) Bir işin yapılması için karşılıklı söz verme, ant içme, ahitleşme.

mu'allak: (Ar.) 1. Çivi, çengel vb. bir şeye veya bir yere asılmış olan, asılı. 2. Bir yere asılı veya bağlı olmadan boşlukta, havada duran.

mu'ammer: (Ar.) 1. Yaşayan, hayatta bulunan (kimse). 2. Çok yaşamış olan, uzun bir ömür süren, uzun ömürlü (kimse).

mu'ânağa: (Ar.) Birbirinin boynuna sarılma, sarmaş dolaş olma, kucaklaşma.

mu'ânede: (Ar.) Karşılıklı ayak direme, inatlaşma.

mu'ânid: (Ar.) İnatlaşan, inat eden (kimse), inatçı, muannit.

mu'âvenet: (Ar.) Yardım

muğaylân: (Ar.) Deve dikenli.

muğnî: (Ar.) Mûsikîmizde XVIII. yüzyıla kadar kullanılmış olan, gövde kısmı rebaptan büyük, yirmi dört veya otuz dokuz telli, mızraplı eski bir Türk sazı.

muğtenim: (Ar.) Ganîmet alan (kimse).

muḥābā: (Far.) Korku, çekinme.

muḥaddere: (Ar.) Nâmuslu, iffetli kadın.

muḥaddis: (Ar.) Hz. Muhammed'in hadislerini nakil ve rivâyet eden, açıklayan, bir kitap hâlinde toplayan, hadislerle ve hadis ilmiyle uğraşan kimse, hadis âlimi, hadisçi.

muḥallî(a): (Ar.) Tahliye olunmuş, süslenmiş, süs yapılmış, donatılmış.

muḥannes: (Ar.) Kalleş, korkak, alçak, nâmert (kimse).

muḥārebe: (Ar.) 1. İki devlet veya devletler arasında yapılan savaş, harp. 2. Bir savaş boyunca farklı yer ve zamanlarda yapılan çarpışmalardan her biri, çarpışma, müsâdeme.

muḥāşama: (Ar.) 1. Kavga, düşmanlık. 2. Karşılıklı ve sürekli olarak birbiriyle uğraşma, didişme, sürtüşme, uyuşmazlık.

muḥāşara: (Ar.) Kale, şehir, kasaba vb. bir yerin yâhut bir birliğin etrâfını askerle çevirip giriş çıkış ve ikmal yollarını kesme, kuşatma.

muḥātaba: (Ar.) Bir kimse ile karşılıklı konuşma, söyleşme.

muḥātara: (Ar.) 1. Tehlikeli durum, tehlike. 2. Zarar, ziyan.

muḥkem: (Ar.) Dayanıklı, güçlü duruma getirilmiş, sağlamlaştırılmış, sağlam, kuvvetli, metin.

muḥliş: (Ar.) İnanç, düşünce ve davranışlarında gösteriş ve iki yüzlülük bulunmayan, dostluğu içten ve samîmî olan (kimse).

muḥteliṭ : (Ar.) Farklı nitelikteki unsurlardan meydana gelen, karışık, karma.

muḥābele: (Ar.) 1. Bir işin, davranışın gerektirdiği karşı davranış veya iş, karşılık. 2. Birbirine karşı koyma, çatışma.

muḥābil: (Ar.) 1. Bir şeyin tam karşısına gelen, karşısında bulunan, karşı karşıya olan. 2. Bir söz veya davranışa karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan

mukaddem: (Ar.) 1. Önde olan, önden giden, ileride bulunan. 2. Öncelik verilen, önceliği olan, daha üstün, daha değerli, müreccah

mukārebe: (Ar.) Birbirine yakınlaşma, yakın olma, yakınlık, akrabâlık.

mukarrer: (Ar.) 1. Hakkında karar alınmış, karar verilmiş, kararlaştırılmış. 2. Olacağı veya yapılacağı şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak. 3. İfâde edilmiş, anlatılmış, bildirilmiş, taksir edilmiş.

mukāşşır: (Ar.) 1. Taksir eden, yapabilir iken yapmayıp çekinen. 2. Yapmaya gücü yetmediği için bırakan. 3. Kusur işleyen

mukātele: (Ar.) 1. Karşılıklı vuruşma, birbirini öldürme, boğazlaşma. 2. Savaş, harp, kavga.

mukāvet: (Ar.) Karşı koyma, boyun eğmeme, dayanma, direnme, direniş.

mukāvim: (Ar.) Dayanıklı, dirençli, güçlü, sağlam.

mukayyed: (Ar.) 1. Bir şeye veya kimseye maddî yâhut mânevî bir bağla bağlanmış olan, bağlı, kayıtlı. 2. Bir şarta veya şartlara bağlı olan, şartlı. 3. Yazılmış, kaydedilmiş, deftere geçirilmiş.

mukīm: (Ar.) Bir yere yerleşen, bir yerde oturan, kalıcı olan, ikâmet eden (kimse).

munkalib: (Ar.) Başka bir duruma veya şekle girmiş, dönüşmüş, değişmiş, inkılâp etmiş.

muntazır: (Ar.) Bekleyen, gözleyen, intizar eden.

muraşşâ: (Ar.) İnci, elmas, yâkut vb. kıymetli taşlarla süslenmiş, mücevherle bezenmiş

murdār : (Far.) 1. Kirli, pis, iğrenç. 2. Dînen gerektiği halde boy abdesti almamış, gusletmemiş, cünüp (kimse).

muşāhabet: (Ar.) Karşılıklı konuşma, görüşme, sohbet.

muşālahâ: (Ar.) 1. Kavga ve savaşı bırakıp barış için anlaşma, uzlaşma, barış yapma. 2. Güvenlik, asayiş.

muşannif: (Ar.) 1. Bölüm bölüm ayıran, sınıflandıran, tasnif eden. 2. Kitap telif eden kimse, yazar, müellif.

muşavver: (Ar.) 1. Bir şekle, bir biçime konulmuş, şekil ve sûret verilmiş. 2. Resimlerle süslenmiş, resimli. 3. Zihinde tasarlanmış, düşünülmüş, canlandırılmış, tasavvur edilmiş.

muştula-: (T.) İyi ve muştulu haber getirmek, müjde vermek, müjdelemek.

muṭahhara: (Ar.) 1. Maddî ve mânevî kirlerden temizlenmiş, pâklanmış, arınmış. 2. Mübârek, kutsal, temiz.

muṭālebe: (Ar.) İsteme, istekte bulunma, talep etme

muṭekif: (Ar.) Câmi, tekke vb. bir yere kapanarak ibâdetle vakit geçiren, îtikâfa çekilen (kimse).

muṭemed: (Ar.) İnanılır, güvenilir, emin, îtimâda şâyan (kimse).

muṭemid: (Ar.) Güvenen.

muṭî: (Ar.) 1. Uyan, itâat eden, boyun eğen, tâbi olan (kimse). 2. Yumuşak başlı, uysal, itâatli, itâatkâr (kimse).

muṭ'im: (Ar.) İt'âm eden, yemek yediren,

muṭṭalî: (Ar.) Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, vâkîf ve haberdar olan.

muṭṭasıl: (Ar.) Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, vâkîf ve haberdar olan.

muṭāfaḳat: (Ar.) 1. Uyuma, uygun gelme, uygunluk. 2. Uygun görme, râzı olma, kabul etme, müsâade. 3. Uzlaşma.

muṭāfîḳ: (Ar.) 1. Uygun, münâsip. 2. Aynı tarafı destekleyen, aynı görüşü paylaşan, birbirine muhâlif olmayan kimselerden her biri.

muṭāḥaze: (Ar.) Suça karşı itap etmek. Tevbiḥ.

gâlip. 2. Üstün ve gâlip bir şekilde, muzafferâne.

muzārebe: (Ar.) 1. Karşılıklı olarak birbirine vurma, vuruşma, dövüşme. 2. ticâret. Taraflardan birinin sermâyesi, diğerinin emek ve çalışması üzerine kurulan ortaklık: “Şirket-i mudārebe: Sermâye ve emek ortaklığı.

muztarib: (Ar.) Maddî mânevî bir sıkıntısı, üzüntüsü veya rahatsızlığı olan, acı çeken, ızdırıp içinde kıvranan.

mübā'ade(t): (Ar.) 1. Uzaklaşma, ayrılma, terketme. 2. Uzak durma, soğuk davranma, dostluk ve yakınlık göstermeme.

mübālât: (Ar.) 1. Kayırma, koruma, himâye etme. 2. İlgi, dikkat, özen, îtinâ.

mübāreze: (Ar.) Eski savaşlarda karşı karşıya gelmiş düşman taraflardan, er dilemek sûretiyle meydana çıkan iki veya daha çok savaşının birbiriyle yaptığı teke tek çarpışma.

mübāriz: (Ar.) Eski savaşlarda meydana çıkarak hasmıyla teke tek dövüşen, mübāreze eden kimse

mübeddel: (Ar.) Başka bir şekle konulmuş, değiştirilmiş, tebdil ve tağyir edilmiş.

mübtelâ: (Ar.) 1. Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün. 2. (Bir derde, bir hastalığa) Tutulmuş. 3. Âşık, tutkun.

mücāma'at: (Ar.) Cinsî münâsebette bulunma.

mücerred: (Ar.) 1. Madde ve cisim hâlinde olmayan. 2. Düşüncede var olan, zihinde soyutlama, tecrit yoluyla elde edilen, soyut.

müctemî: (Ar.) Toplanmış, bir araya gelmiş, toplu.

müdārâ: (Ar.) 1. Kin ve düşmanlığı örtüp zâhiren dost gibi davranma, iyi geçinme, güler yüzle idâre etme. 2. Yüze gülmek, dalkavukluk yapmak.

müdāvemmet: (Ar.) 1. (İş için) Devamlı yapma, ara vermeden, yılmadan sürekli çalışma. 2. (Okul, iş yeri vb.ne) Aksatmadan sürekli gidip gelme, devam etme.

müdevver: (Ar.) 1. Yuvarlak. 2. Devredilmiş, geçirilmiş.

mühân: (Ar.) 1. İhânet olunmuş. 2. Zelil, hakir.

müheyyâ: (Ar.) Hazır, âmâde.

mühimmât: (Ar.) 1. Savaş için gerekli olan cephâne vb. şeyler. 2. Önemli, ehemmiyetli ve gerekli şeyler, hususlar, işler.

mühlik: (Ar.) Öldürücü, helâk edici.

mühmel: (Ar.) Anlamsız, boş (söz vb.).

mükāleme: (Ar.) 1. Karşılıklı konuşma, söyleşme. 2. Bir anlaşma veya antlaşma için iki devletin delegeleri arasında yapılan konuşma, görüşme, müzâkere.

mükerrem: (Ar.) Saygı değer, hürmete lâyık, yüce, aziz, muhterem.

mükevkeb: (Ar.) Yıldızlarla donanmış, yıldızlı.

mülâkî: (Ar.) Buluşan, kavuşan, görüşen (kimse).

mülāyemet: (Ar.) Yumuşak huyluluk, yumuşaklık, mülâyimlik.

mülāzemet: (Ar.) Bir kimseye, bir şey veya yere hiç ayrılmak istemeyecek şekilde bağlanma.

mülevven: (Ar.) 1. Renkli, renk renk. 2. Boyanmış, boyalı.

mültezz: (Ar.) Tat alan, lezzet bulan.

mülük: (Ar.) Hükümdarlar, pâdişahlar, melikler.

mümāris: (Ar.) Deneyimli, yetenekli.

mümteni: (Ar.) 1. Çekinen, geri duran, kabûle yanaşmayan. 2. Olması veya gerçekleşmesi imkânsız, mümkün olmayan, gayrimümkün.

münāzā'a: (Ar.) 1. Ağız kavgası, çekişme, münâkaşa. 2. İki taraf arasındaki dâvâ, ihtilâf, anlaşmazlık, nizâ.

münbasit: (Ar.) 1. Açılan, açılmış, yayılmış, genişlemiş. 2. Sevinçli, ferah, memnun.

müncer: (Ar.) 1. Bir yöne doğru çekilen, çekilip götürülen, sürüklenen. 2. Bir duruma veya şeye varıp son bulan, ... ile sonuçlanan.

mündefî: (Ar.) (Hastalık, sıkıntı vb. için) Savulmuş, savuşturulmuş, atlatılmış.

münfa'il: (Ar.) 1. Bir şeyin etkisi altında kalan, etkilenen, etkilenmiş. 2. Alınmış, gücenmiş, içerlemiş.

münhezim : (Ar.) Bozguna, hezîmete uğramış, yenilmiş.

münkād: (Ar.) Boyun eğen, boyun eğmiş, râmolmuş, tâbi, itâatkâr.

müntakıl: (Ar.) 1. Bir kimseden diğerine geçen, intikal eden, naklolunan. 2. Bir yerden başka bir yere göçen, nakleden. 3. Mîras yoluyla geçen, mîras kalan.

müntehî: (Ar.) 1. Bir yere, bir şeye varıp ulaşan, son bulan. 2. Son dereceye ulaşan, zirveye erişen (kimse).

münteşir: (Ar.) 1. Yayılmış, yaygın. 2. Kulaktan kulağa yayılmış, pek çok kimse tarafından duyulmuş, şâyi olmuş.

mürğizâr: (Far.) Kuş yatağı, kuşu bol olan yer.

mürğizâr (mürğ-zâr): (Far.) Kuşu çok olan yer, kuş yatağı.

mürtefî: (Ar.) Yükselmiş, yüksek, yüce.

mürtekib: (Ar.) 1. Kötülük yapan, günah işleyen (kimse). 2. Rüşvet alan, rüşvet yiyen (kimse), yiyici.

mürüvvet: (Ar.) 1. Yiğitlik, mertlik. 2. İnsanca davranma, insanlık. 3. İyilik ve ihsanda bulunma, cömertlik, lutufkârlık.

müsâvî: (Ar.) Birbirinden ne fazla ne eksik olan, eşit.

müsellah: (Ar.) Silâhlanmış, silâhlı.

müsellem: (Ar.) 1. Verilmiş, teslim edilmiş, tevdi olunmuş. 2. Doğruluğu, gerçekliği ispatlanmış, herkes tarafından kabul edilmiş, şüphe götürmez, inkâr edilemez.

müstağrak: (Ar.) 1. Batmış, dalmış, içine gömülmüş, garkolmuş. 2. Sevgi, heyecan vb. bir duyguyla kendinden geçmiş, kendini bilmeyecek derecede coşku ve vecit içinde olan.

müstağrak: (Ar.) Müstağrak.

müstahık: (Ar.) Müstahak.

müsta'rak: (Ar.) İsti'râk eden, terlemek için yatan.

müşâhede: (Ar.) 1. Gözle görme. 2. Gözlem. 3. Gözlem sonucunda varılan görüş, kanaat, teşhis.

müşâveret: (Ar.) Önemli bir konu üzerinde iki veya daha çok kimse arasında yapılan fikir alış veriş, danışma, istişâre.

müşerref: (Ar.) Şeref kazanmış, şereflenmiş, şerefli.

müşevveş: (Ar.) Düzensiz, karışık, karmakarışık.

müşeyyed: (Ar.) Yüksek ve sağlam yapılmış, aşılmaz, muhkem (binâ).

müşfikâ: (Ar.) Şefkat gösteren, şefkatli.

müşk: (Far.) Misk.

müstâk: (Ar.) Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini çeken, gönülden isteyen.

mütâba'a: (Ar.) Tabi olmak.

mütâba'at: (Ar.) Birine uyup arkasından, izinden gitme, ona tâbi olma.

mütâbî: (Ar.) Tâbi olan, uyan.

müte'accib: (Ar.) Şaşan, şaşkın.

müte'allık: (Ar.) Âit, dâir, ilgili, alâkalı.

mütebeddil: (Ar.) Bir durumda, bir kararda kalmayan, değişen.

müte'essir: (Ar.) 1. Üzüntülü, kederli, üzgün. 2. Duygulanmış, içlenmiş. 3. Etkisi altında kalan, etkilenen.

müteferrik: (Ar.) 1. Birbirinden ayrılmış, dağılmış. 2. Çeşitli, muhtelif.

müteğayyir: (Ar.) 1. Başka bir şekle giren, başka bir hal alan, değişen, başkalaşan. 2. Bozulmuş, bozuk.

mütehayyir: (Ar.) Şaşmış, şaşırmış, hayrete düşmüş.

mütekebbir: (Ar.) Büyüklük taslayan, kendini beğenmiş (kimse), kibirli.

mütekemmil: (Ar.) Gelişmiş, olgunlaşmış, mükemmel.

mütemekkin: (Ar.) (Bir yere) Yerleşmiş, yerleşik, mukim.

mütesellî: (Ar.) Acısını, kederini, derdini unuttur gibi olan, avunan, tesellî bulan.

müteveccih: (Ar.) 1. Yönelmiş, yönelen. 2. Birine yakınlık ve sevgi duyan, teveccüh gösteren. 3. Bir yere gitmeye karar veren, o tarafa doğru yola çıkan.

müvekkel: (Ar.) Vekil tâyin edilen, kendisine vekâlet verilen (kimse), vekil.

müzâyâka: (Ar.) 1. Darlık, sıkıntı, müşkülât. 2. Geçim sıkıntısı, yokluk, parasızlık.

müzehheb: (Ar.) 1. Altın suyuna batırılmış. 2. Yaldızlanmış.

müzeyyen: (Ar.) Süslenmiş, bezenmiş, süslü, zînetli.

N

nâbe-kâr: (Far.) İşe yaramaz, haylaz, hayırsız.

nâ-çâr: (Far.) Çaresiz.

Nâ-gâh: (Far.) 1. Zamansız, vakitsiz. 2. Ansızın, birdenbire, nâgehan.

nâ-hak(k): (Ar.+Far.) 1. Hakka ve adâlete uygun olmayan, haksız. 2. Boş, beyhûde, abes.

nâhiye: (Ar.) 1. Çevre, yan, taraf, civar, bölge. 2. İdârî taksîmatta ilçelerin bir müdürle yönetilen bölümlerinden her biri, buca.

naḥs: (Ar.) 1. Uğursuzluk. 2. Uğursuz.

nakâre: (Ar.) Elle ve daha çok iki küçük değnekle çalınan ve zurnaya refâkat eden, basık dümbelek şeklindeki vurmali saz

naḫşolun-: (Ar.+T.) 1. Resmedilmek, resmi çizilmek. 2. Kalıcı bir şekilde iyice yerleştirilmek.

nâme: (Far.) Mektup.

nāmudâr: (Far.) Namlı, ünlü, meşhur.

nār: (Ar.) 1. Ateş, od. 2. Cehennem.

nās: (Ar.) İnsanlar, halk.

Naşārā: (Ar.) Hıristiyanlar, Nasrânîler.

naşb: (Ar.) Bir kimseyi bir hizmete geçirme, yerleştirme, tâyin etme.

nāşır: (Ar.) Yardım eden kimse, yardımcı.

naşrânî: (Ar.) Hıristiyan, İsevî.

nāyib: (Ar.) Bir makâmın sorumluluğunu asıl sâhibi yerine geçici bir zaman için yüklenen, ona vekâlet eden kimse, vekil.

nāyibe (nā'ibe): (Ar.) Belâ, musîbet.

nāzil: (Ar.) 1. Yukarıdan aşağı inen, inici. 2. Bir yere konan, bir yerde konaklayan.

naẓîr: (Ar.) Benzer, eş.

Nebiyyüllah: (Ar.) Allah'ın nebisi, peygamberi.

necât: (Ar.) Kurtulma, kurtuluş, halâs.

neccād: (Ar.) Yorgancı, yatak, yorgan, yastık gibi şeyler yapan.

nedâmet: (Ar.) Yaptığı iş veya davranışın sonucunu beğenmeyip yaptığına hayıflanma, pişman olma, pişmanlık.

nedîm: (Ar.) Sohbet arkadaşı, meclislerde birlikte bulunan, sohbet edilen kimse.

nef: (Ar.) Fayda, çıkar, kâr, menfaat.

nefâset: (Ar.) Güzel, nefis, çok beğenilir nitelikte olma.

nefir: (Ar.) Boru şeklindeki nefesli mûsikî âleti

nehâr: (Ar.) Gündüz, gün.

nehy: (Ar.) Birini bir şeyden alıkoyma, bir şeyin yapılmasını yasak etme, menetme, engelleme

nekebât: (Ar.) 1. Talihsizlikler, bahtsızlıklar. 2. Düşkünlükler. 3. Felâketler, musibetler.

nem: (T.) Neyim.

nerdübân: (Far.) Merdiven kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.

neşib: (Ar.) Soyu temiz, baba tarafından asil olan.

ne‘üzubillāhi: (Ar.) Tehlikeli, nâhoş bir durum karşısında, “Allah’a sığındık, Allah korusun” anlamında kullanılır.

nevāhî: (Ar.) Nâhiyeler, etraflar, civardaki yerler.

nevbet: (Ar.) Nöbet.

nevha: (Ar.) Ölüün arkasından sesle ağlama, mâtemle feryat etme.

nevmîz(d) : (Far.) Ümitsiz olma durumu, ümitsizlik.

neyle-: (T.) Ne yapmak.

nısf: (Ar.) Yarı, yarım, nim.

nicād: (Ar.) Kılıç bağı.

nice: (T.) 1. Çok, pek çok, birçok. 2. Nasıl.

nigerân: (Far.) Bakıveren, bakıcı.

nîk: (Far.) İyi, hoş, güzel.

nîkâb: (Ar.) 1. Yüz örtüsü, peçe. 2. Örtü, perde.

nîme: (Far.) Yarım, yarı, buçuk.

nite: (T.) Nasıl.

niyâbet: (Ar.) 1. Vekil olma durumu, vekillik, vekâlet, nâiplik. 2. Kadı vekilliği, kadılık. 3. Hükümdar vekilliği, hükümdarın ülkeyi bizzat yönetmemesi hâlinde hükümdarlık görevini geçici olarak yürütme.

nuşret: (Ar.) Üstünlük, başarı, galebe, zafer.

nüş: (Far.) 1. İçme, içiş. 2. Tatlı şey. 3. Tatlı.

nübüvvet: (Ar.) Peygamberlik, nebîlik.

nüfûs: (Ar.) Kişi.

nüvâriş: (Far.) Okşama, gönül alma, iltifat etme.

O

od: (T.) Ateş.

od yalıñ: (T.) Alev.

oku-: (T.) Çağırmak, dâvet etmek.

olok sâ‘at: (T.) O anda, o saatte.

oñat: (T.) Doğru, uygun, iyi, mükemmel, lâıykıyla, tamam, muvafık.

oñult-: (T.) Hastalığı, yarayı sağaltmak, iyileştirmek.

oñuş-: (T.) Barışmak, uyuşmak.

ortara: (T.) Tam orta yerinden, yarı yarıya.

otağ: (T.) Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.

oyluğ (Uyluğ): (T.) Kalçadan dize kadar olan bacak kısmı.

Ö

ödi şıda- (öd sıdurtmak, ödünü sıdırmak) : (T.) Ödünü koparmak, patlatmak.

ödi şıt-: (T.) Ödünü kopmak, patlamak.

ögey: (T.) Üvey.

ögren-: (T.) Alışmak, ülfet etmek, ünsiyet peyda etmek.

ögür-: (T.) Böğürmek, bağırmak, yüksek sesle haykırmak.

ölüm yırtıcısı: (T.) Akbaba.

öñ: (T.) 1. Önce, mukaddem, evvel. 2. İleri, üstün, makbul.

öñdün: (T.) Önce, ilkönce.

önegülik: (T.) İnatçılık, dik kafalılık.

öñin al-: (T.) Önünü kesmek, önüne çıkmak.

öñürdi (öñürdü): (T.) Önce, daha önce, ilk önce.

öri(örü): (T.) 1. Kalkık, dik. 2. Yükseklik, irtifa.

öyke: (T.) Öfke, sinir.

öz: (T.) Bir kimsenin kendi mânevî varlığı, zâtı, kendisi.

özi göyün-: (T.) Ciğeri, içi yanmak, çok acı duymak, dilhun olmak.

P

panbuğ: (T.) Pamuk.

pâre: (Far.) 1. Parça. 2. Sayı, adet. 3. Para.

pāsubān (pās-bān): (Far.) Gece bekçisi, bekçi, gözetici.

pelīd: (Far.) Pis, murdar, alçak kimse

penāh: (Far.) Sığınacak yer, melce.

penhān (pīnhān): (Far.) Gizli.

perākende: (Far.) Birbirinden ayrı, dağınık, darmadağınık.

perri: (Far.) Peri.

pervāz: (Far.) Uçma, uçuş.

pes: (Far.) 1. Ard, arka, geri. 2. Öyle ise; imdi. 3. Sonuç olarak.

peykān: (Far.) Okun ucundaki sivri demir, temren.

peyzā: (Far.) Açıkta ve meydanda olan, âşikâr, zâhir.

pīškeş: (Far.) Hediye, armağan, peşkeş.

pūlād: (Far.) 1. Çelik. 2. Çelik gibi sert.

pūr: (Far.) Dolu.

R

rabb: (Ar.) Efendi, sâhib.

raḍiyallāhü ‘anh: (Ar.) Din büyüklerinden bahsederken “Allah ondan râzı olsun” anlamında kullanılan duâ sözü.

rahm: (Ar.) Acıma, esirgeme, koruma.

raht: (Far.) 1. At takımı, eyer takımı. 2. Yola çıkarken alınan eşyâ, yol malzemesi. 3. Her türlü ev eşyâsı, elbise ve süs malzemesi.

ra‘ī: (Ar.) 1. Çoban. 2. Bir memleketin, bir toplumun yöneticisi.

ra‘iyyet: (Ar.) Bir hükümdârın yönetimi altında olan, vergi veren ve devlet tarafından korunan halk.

rām: (Far.) 1. İtâat eden, boyun eğen. 2. Boyun eğme, itâat.

ravza: (Ar.) 1. Çayır çimeni, ağacı, suyu bol yer, bahçe. 2. cennet.

rāy: (Ar.) Rey, fikir, oy.

recā: (Ar.) 1. Ümit, emel, umma. 2. tasavvuf. Kalbin istenilen, sevilen bir şeyi umması ve bundan ferahlık ve rahatlık duyması hâli.

recül: (Ar.) 1. Yetişmiş, ergin erkek. 2. İşin ehli olan kimse, bilgi ve ihtisas sâhibi, erbab.

ref: (Ar.) 1. Kalkındırma, yüceltme. 2. Yukarı kaldırma.

refi: (Ar.) Yüksek, yüce.

renc: (Far.) 1. Ağrı, sızı. 2. Zahmet, eziyet, ızdırıp.

rengin: (Far.) 1. Parlak renkli. 2. Güzel, hoş, latif.

re’s: (Ar.) 1. Baş, kafa. 2. Başkan, reis. 3. Tepe, uç. 4. Başlangıç.

revā: (Far.) Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

revān: (Far.) 1. Yürüyen, giden. 2. Akan.

re’y: (Ar.) 1. Oy. 2. Fikir, görüş, düşünce, ray.

riḍvān: (Ar.) Cennetin kapıcısı olan melek.

ri‘āyet: (Ar.) 1. Saygı, sayma, îtibar. 2. Uyuma, itâat etme. 3. Ağırılama, ikram, tâzim. 4. Gözetme, saklama, muhâfaza etme.

ricāl: (Ar.) 1. Erkekler. 2. Büyük mevkilerde bulunanlar, ileri gelen devlet adamları.

riḳ: (Ar.) Salya, ağız suyu.

rikāb: (Ar.) 1. Üzengi. 2. Büyük bir kimsenin katı, önü.

riḳāb: (Ar.) 1. Boyunlar. 2. Köleler, câriyeler, kullar.

riḳkat: (Ar.) 1. İncelik, rakik olma. 2. Acıma, şefkat, merhamet.

rimāh: (Ar.) Mızraklar, süngüler.

risālet: (Ar.) Elçi olma, elçilik.

riyāset: (Ar.) Reislik, başkanlık.

ruhbān: (Ar.) Râhipler sınıfı, râhipler.

Rûm: (Ar.) Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim.

Rūmī: (Ar.) 1. Bizans İmparatorluğu ile ve orada yaşayanlarla ilgili. 2. Anadolu ile ilgili, Anadolu'da yaşayan, Anadolulu.

rūşen: (Far.) 1. Parlak, aydın, aydınlık. 2. Âşikâr, meydanda.

rūz: (Far.) Gün, gündüz.

rūzigār: (Far.) Dünyânın içinde bulunduğu devir, zaman, vakit, dehr.

rūcū: (Ar.) 1. Dönme, geri dönme. 2. Sözünü geri alma, sözünden cayma.

rūkn: (Ar.) Bir şeyin temel direği, en sağlam ve kuvvetli tarafı, istinatgâhı.

rüteb: (Ar.) Rütbeler.

S

şabūh: (Ar.) 1. Sabahları içilen şarap. 2. Mahmurluk gidermek için içilen şarap, içki.

saçu (saçı): (T.) Bazı düğün ve şenliklerde ortaya saçılması âdet olan inci, maden para, şeker, hububat gibi şeyler.

sa'd: (Ar.) 1. Kutluluk, bahtiyarlık. 2. sıf. Uğurlu olduğuna, uğur getirdiğine inanılan, uğurlu sayılan.

sādāt: (Ar.) Büyük ve yüce kimseler, ileri gelenler, beyler, efendiler.

şâdır: (Ar.) Ortaya çıkan, meydana gelen, zuhur eden.

şadr: (Ar.) Bir şeyin başı, baş tarafı, en yüksek yeri.

şâfi: (Ar.) Temiz, hâlis, saf.

şagış: (T.) Sayı, adet, miktar, hesap.

şagır: (Ar.) Küçük, ufak.

sağrak: (T.) Kadeh, bardak, surahi, maşraba, tas.

sağrı: (T.) Hayvanın ve özellikle atın beliyle kuyruğu arasındaki dolgun yuvarlak kısım.

sāhāt: (Ar.) Sâhalar, meydanlar, açık yerler, alanlar.

şāhib-krân: (Ar.) Uğurlu olarak bilinen Zühre (Venüs) ve Müşteri (Jüpiter) yıldızlarının aynı

burç ve aynı derecede oldukları kutlu zamanda doğan kimse, böyle bir zamanda tahta çıkan çok başarılı hükümdar.

şahîh: (Ar.) Yalan veya hayal ürünü olmayan, gerçek, doğru.

şahîl: (Ar.) At kişnemesi.

şahrâ: (Ar.) Çöl.

şahrâ-nişin: (Ar.) Sahrâda, çölde oturan, çölde yaşayan (kimse), bedevî.

sa'îd: (Ar.) Kutlu, uğurlu, mübârek.

sāk: (Ar.) Baldır, incik.

sak: (T.) Mütelyakkız, uyanık, çabuk duyan, tetikte, ihtiyatlı.

sakām: (Ar.) Hastalık, illet, dert, maraz

sakf: (Ar.) 1. Dam, çatı. 2. Tavan.

sakın-: (T.) 1. Uzaklaşmak. 2. Saklamak, riayet etmek, muhafaza etmek. 3. Esirgemek.

sakîl: (Ar.) Güzel ve hoş olmayan, çirkin, kaba, yakışsız.

sakîm: (Ar.) 1. Yanlış, hatâlı, bozuk, sakat. 2. Sağlığı yerinde olmayan, hasta, hastalıklı.

sakit: (Ar.) Ses çıkarmayan, konuşmayan, susan, sessiz

şaklayıcı: (T.) Emanetçi.

şalâbet: (Ar.) 1. Katılık, sertlik. 2. İnanç ve ahlâk üstünlüğünden doğan kuvvet, sebat, sağlamlık, metânet.

şalın-: (T.) Yürürken hoş bir eda ile sağa sola hafifçe meyletmek, hıraman olmak.

şālîh: (Ar.) 1. Elverişli, uygun, yarar. 2. Yetkisi olan, yetkili.

şalt: (Moğ.) 1. Sâdece, yalnız, sırf. 2. Mutlak.

salyar: (K.B.D.) Ağızdan akan tükürük.

şancışma: (T.) Süngüleşmek, süngü savaşı yapmak.

şanç-: (T.) Saplamak, batırmak.

şanem: (Ar.) Put.

şânî: (Ar.) İkinci.

şarf: (Ar.) Harcama, masraf etme.

şarmaş-: (T.) 1. Sıkıca sarılmak. 2. Dolaşmak.

saṭvet: (Ar.) Karşı konulmaz derecede zorlu ve ezici kuvvet, sindirici, boyun eğdirici güç, kuvve-i kâhire.

sav-: (T.) Geçıştirmek, defetmek, bastırmak, atlatmak, uzaklaştırmak, gidermek, bertaraf etmek.

şavāb: (Ar.) Doğruluk

şavāb-rāy: (Ar.) Doğru fikirli.

şavt: (Ar.)

sa'y: (Ar.) Ses, sada

şayd: (Ar.) Çalış, çabalama, gayret, emek.

şayha: (Ar.) Yüksek sesle bağırma, haykırma, çığlık, nâra.

sāyir (sā'ir): (Ar.) Başka, diğer, öteki, öbür.

sāz: (Far.) 1. Silah. 2. At takımı.

Sāz-ende: (Far.) Ut, keman, tambur vb. mûsikî âleti çalan kimse, saz sanatçısı, çalgıcı, mutrip.

seby: (Ar.) Savaşta esir alma; esir alınma.

sedīd: (Ar.) Doğru, mâkul.

segirt-: (T.) 1. Çabuk çabuk veya sıçrayarak bir yere doğru koşar gibi yürümek, hızlı hızlı gitmek. 2. Akın etmek, saldırmak, çapmak. 3. Koşturmak.

segre- (seğri-): (T.) 1. Titremek, tiril tiril titremek. 2. Sıçramak. 3. Hücum etmek, üşüşmek.

sehā: (Ar.) El açıklığı, cömertlik.

sehāb: (Ar.) 1. Bulut. 2. Karanlık.

sehel (sehl): (Ar.) Pek basit, kolay.

sekerāt-ı mevt: (Ar.) Ölmek üzere iken, can çekişirken gelen baygınlık, dalgınlık vb. haller.

sekr: (Ar.) Sarhoşluk.

selāṭīn: (Ar.) Sultanlar, padişahlar.

selb: (Ar.) 1. Zorla alma, gasp. 2. Ortadan kaldırma, yok etme, yok edilme. 3. Olumsuz kılma, menfî hâle getirme.

seleb (saleb): (Ar.) Birinden zorla alınan elbise, silâh vb. şahsî eşyâ.

selsebīl: (Ar.) İçimi çok hoş ve hafif su.

sem': (Ar.) Duyma, işitme.

sem(m): (Ar.) Zehir, ağu.

Sem'an ve ṭā'aten: (Ar.) Baş üstüne, emredersiniz.

semere: (Ar.) 1. Meyve, yemiş. 2. Verim.

semiz: (T.) Besili, etli, yağlı.

senā: (Ar.) Övme, övüş, medih.

seniyye: (Ar.) Yüksek, yüce, ulu, âlî.

seple-: (T.) Bırakmak, salıvermek.

ser-āğāz: (Far.) Başlama, başlangıç.

serā-perde: (Far.) Pâdişah çadırı, otağ.

serāsīme: (Far.) Sersem, şaşkın

ser-geşlik: (O)İtaatsizlik, inatçılık, asi gelme.

serḥadd: (Far.) Sınır boyu, hudut.

serīr: (Ar.) Taht.

ser-nīze: (Far.) Mızrak, süngü, kargı.

ser-tīz: (Far.) Sivri uçlu, keskin.

server: (Far.) Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.

ser-zeniş: (Far.) Başa kakma, sitem, takaza.

sevb: (Ar.) Elbise.

Sevr: (Ar.) Öküz, boğa.

seyf: (Ar.) Kılıç.

seyf-i kaṭı': (Ar.) Keskin kılıç.

seyl-āb: (Ar.+Far.) Sel suyu, sel, su baskını, taşkın.

seyl-i 'Arīm: (Ar.) Sebe kavmini cezalandırmak üzere meydana getirilen, şiddetli yağmurun sebep olduğu ve büyük göçlere yol açan sel felâketi.

seyyāh: (Ar.) Seyâhat eden, uzak ülkeleri gezip dolaşan kimse, gezgin.

şı-: (T.) 1. Kırmak 2. Bozmak 3. Yenmek, mağlûp etmek.

şı‘āb: (Ar.) Zor, güç, çetin.

şıd-: (T.) Ödü patlamak, korkmak.

şığa-: (T.) 1. Sıvamak. 2. Okşamak. 3. Meshetmek.

şın-: (T.) 1. Kırılmak, parçalanmak. 2. Yenilmek, bozguna uğramak, mağlûp olmak.

şınkın (şınğın): (T.) 1. Gözü korkmuş, sinmiş kimse. 2. Çekingen, ürkek. 3. Yenilmiş, yenik.

şiyāh: (Ar.) Haykırışlar, çığlıklar, feryatlar, sayhalar.

şıl: (Far.) Şiddetli akan su, su taşkını, taşkın, seylâb.

sılāh-pāre*: (Ar.+Far.) Erkeklik organı.

silk-: (T.) Üstündeki şeyleri düşürmek veya temizlemek için bir şeyi kuvvetle sallamak, sarsmak.

şim: (Far.) Gümüş.

şimin: (Far.) 1. Gümüşten yapılmış, gümüş. 2. Gümüşü andıran, gümüş gibi.

sinān: (Ar.) Kargı, süngü, ok vb. savaş âletlerinin keskin ve sivri ucu, ok temreni, mızrak.

şine: (Far.) 1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek.

sinî: (Far.) Bakır, pirinç vb. mâdenden büyük yuvarlak tepsi.

sipehsālār: (Far.) Başkomutan, serasker.

siyāb: (Ar.) Giyilecek şeyler, elbiseler.

siyl (seyl): (Ar.) Sel kelimesinin eski metinlerde görülen asıl şekli.

şovu-: (T.) Soğumak.

şoykun: (T.) Soyulmuş, soyguna uğramış

şoylaya: (T.) Dede Korkut'ta soyu yüceltme amacıyla söylenen sözler.

söyündür-: (T.) Söndürmek.

şun-: (T.) 1. Uzatmak. 2. El uzatmak, uzanmak. 3. Saldırmak, hamle etmek, hücum etmek.

şun‘: (Ar.) 1. Yapış, yapma. 2. Te'sir, kudret.

şuvar-: (T.) Su vermek, sulamak.

Sü‘: (Ar.) Kötülük, fenalık.

süci: (T.) Şarap.

süg-: (T.) Sözle aşığalamak.

sülüş: (Ar.) Üçte bir.

nüñü: (T.) Kargı, süngü, mızrak.

süñük: (T.) Kemik.

sür-: (T.) 1. Götürmek. 2. İleri gitmek, sürmek

sürc-: (T.) 1. Düşerek yerde sürünmek. 2. Ayağı kaymak, sendelemek

sürür: (Ar.) Sevinç.

sürüş-: (T.) 1. Çekememek, kıskanmak. 2. Davacı olmak. 3. Karşılaşmak, yarışmak. 4. Karşılıklı uğraşmak, çekişmek, itişmek.

süst: (Far.) Gevşek, zayıf, güçsüz.

sütür: (Ar.) 1. Perdeler. 2. Örtüler.

süvār: (Far.) Bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse.

Süyüf: (Ar.) Kılıçlar.

Ş

şādān (şāzān): (Far.) Sevinçli, mesrur, şād.

şākır: (Ar.) Şükreden, gördüğü iyiliğe karşı dua eden

şākird: (Far.) Bir mektebe, bir medreseye veya bir hocaya devam edip ders okuyan kimse, öğrenci, talebe.

şārī‘a: (Ar.) Cadde, yol, tarik-i am.

şāyi‘: (Ar.) Duyulmuş, herkesçe bilinmiş.

şāzılık: (Far.+T) Sevinç; mutlu.

şāzumān (şād-mān) : (Far.) Sevinçli, şād, mesrur.

şebīhūn (şeb-hūn) : (Far.) Gece baskını.

şecā'at: (Ar.) Yiğitlik, yüreklilik, cesâret.

şedāyid (şedā'id): (Ar.) 1. Eziyetli, zahmetli, sıkıntılı durumlar. 2. Âfetler, büyük sıkıntılar, belâlar.

şeddād: (Ar.) k büyük ve sağlam (yapı).

şedîd: (Ar.) Şiddetli.

şehriyār: (Far.) Hükümdar, pâdişah.

şek(k): (Ar.) Şüphe, zan.

şekāvet: (Ar.) Eşkiyâlık, yol kesicilik, haydutluk, şakîlik.

şeksüz: (Ar.+T.) Şüphe götürmeyen, kesinlikle bilinen, şüphesiz.

şemâtet: (Ar.) 1. Birinin başına gelen felâketten dolayı sevinme, sevincini gösterme. 2. Gürültü, şamata.

şenîc: (Ar.) 1. Kötü, fenâ, çirkin. 2. İnsanlık dışı, ahlâk dışı.

şerer: (Ar.) Kıvılcımlar, kıvılcım.

şerh: (Ar.) Açma, ayırma, yarma.

şevket: (Ar.) Büyüklük, ululuk, heybet, haşmet.

şeyâtîn: (Ar.) Şeytanlar.

şidād: (Ar.) Şedid olmak, sert ve katı olmak ve şedidler, sert olanlar.

şikār: (Far.)Av.

şimden giri: (T.) Bundan sonra, bundan böyle.

şîr: (Far.) 1. Aslan. 2. Cesur, yiğit, kahraman kimse.

şî'rā: (Ar.) Küçükköpek ve Büyükköpek yıldız kümelerinde bulunan iki yıldızın ortak adı.

şirrîr: (Ar.) Çok şerir olan, çok kötülük işleyen.

şıryan: (Ar.) Atar damar.

şış-: (T.) Çözmek.

şivan: (Far.+T.) Üzüntü; ağlama; feryat.

şol: (T.) Şu, o.

şu'a: (Ar.) Işın.

şuğl: (Ar.) İş, meşgul olunacak şey, gaile. İş, uğraşı.

şüm: (Far.) Uğursuz, meş'um, şom.

şumluğ: (T.) 1. Tatsızlık, üzüntü. 2. Talihsizlik.

şuncılayın: (T.) Şunun gibi.

şücā': (Ar.) Cesur, yiğit.

şüc'an: (Ar.) Yürekli ve cesur kimseler, yiğitler

şürū: (Ar.) Başlama.

şürür: (Ar.) Şerler, kötülükler.

T

ta'ab: (Ar.) 1. Yorgunluk. 2. Sıkıntı, zahmet, eziyet, meşakkat.

ta'accüb: (Ar.) Şaşma, hayret etme.

ta'addî: (Ar.) 1. Birinin hakkına tecavüz etme, saldırma. 2. Zulmetme, hak ve insaf sınırını aşma.

ta'alluk: (Ar.) 1. İlişik, ilgi, bağ. 2. Asılı olma, asılma.

ta'allukāt: (Ar.) Akrabâlar, yakınlar.

ta'am: (Ar.) 1. Yemek, aş. 2. Yemek yeme.

taban kaç-: (T.) Yayan yürümek.

tabanca: (T.) Tokat, şamar.

tabl: (Ar.) Davul.

taburda- (tapırda-): (T.) Ayak ya da sopa vb. şeyleri yere vurarak tap tap ses çıkartmak.

ta'cîl: (Ar.) Acele ettirme, çabuklaştırma.

tağlîl: (Ar.) Birini veya bir şeyi diğerlerine tercih etme, diğerlerine üstün görme.

tafşîl: (Ar.) Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama.

tağî: (Ar.) Baş kaldıran, âsî, şakî.

tağla-: (T.) Akan kanı dindirmek veya hasta bölümleri ortadan kaldırmak için vücudun bir yerini kızdırılmış bir metal araçla yakmak.

taḥarrük: (Ar.) Hareket etme, kımıldama, oynama.

taḥassür: (Ar.) 1. Hasret çekme. 2. Çok istenen ve ele geçirilemeyen bir şey için yanıp yakılma, esef etme.

taḥkik: (Ar.) Doğru olup olmadığını meydana çıkarma.

taḥkîr: (Ar.) 1. Hakaret etme. 2. Hor görme, küçük görme.

taḥşîl: (Ar.) 1. Toplama, alma. 2. Ele geçirme, kazanma, hâsıl etme.

taḥsîn: (Ar.) Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama.

taḥt-gâh: (Far.) Hükümdar tahtının bulunduğu yer, başşehir, pâyitaht.

taḥîfe: (Ar.) 1. Grup hâlindeki insan topluluğu, bölük, fırka, takım, cemâat. 2. Kabîle, kavim.

taḥîn-: (T.) 1. Kendine takmak. 2. Belli bir niteliğe bürünmek.

taḥşîr: (Ar.) 1. Kusur etme. 2. Kabahat, suç, günah.

taḥ'at: (Ar.) Yüz, çehre, güzel yüz.

taḥ- (taḥmak): (T.) Damlamak, damla damla akmak.

taḥa': (Ar.) Aç gözlülük, tamah.

taḥ'n: (Ar.) Kınama, ayıplama, yerme, zemmetme.

taḥnâb: (Ar.) Bir tür çadır ipi.

taḥîla-: (Ar.) Ayıplamak.

taḥp: (T.) Eşit.

taḥşur-: (T.) 1. Teslim etmek, tevdi etmek, emanet etmek, 2. Yetiştirmek, ulaştırmak, isâl etmek.

taḥp kıl-: (T.) İtaat etmek, tebaiyet etmek, inkiyat etmek.

taḥrab: (Ar.) Sevinçlilik, şenlik; sevinçten gelen coşkunculuk ve tepinme, ayş ve sefa.

taḥr it-: (Ar.+T.) Atmak, koymak, bırakmak.

târik: (Ar.) Bırakan, terkeden (kimse).

tarîk: (Ar.) Yol.

ta'rîz: (Ar.) Dokunaklı söz söyleme, dokundurma.

ṭarmus: (Ar.) Küllerin içinde pişmiş ekmek.

ṭarrâr: (Ar.) Yankesici, dolandırıcı, hırsız.

tarûmâr: (Far.) Üzüntü, kaygı.

taḥadduk: (Ar.) Sadaka olarak verme, verilme.

ṭaşra: (T.) Dışarı.

ṭavârîk: (Ar.) Gece gelen belalar.

ṭavâyif: (Ar.) Topluluklar, bölükler, fırkalar, tâifeler.

ṭavd: (Ar.) Büyük dağ. Tepe.

ṭavîl: (Ar.) 1. Uzun. 2. Çok süren.

ṭavla: (Ar.) At ahır.

ṭayîn-: (T.) Kaymak, sürçmek.

ta'yîb: (Ar.) Ayıplama.

ta'yîr: (Ar.) Kabahati yüze vurarak utandırma.

taẓarru': (Ar.) Yalvarma, yakarma.

tâzi: (Far.) Uzun bacaklı, uzun burunlu, çekik karınlı, genellikle tavşan avında kullanılan, çok çevik bir av köpeği cinsi.

ta'zîm: (Ar.) Hürmet etme, saygı gösterme, büyük sayıldığını belli edecek şekilde güzel muâmelede bulunma.

tâziyân: (Ar.) Araplar.

te'âruẓ: (Ar.) Birbirine zıt olma, aykırı olma, çatışma.

tebâdür: (Ar.) Birden bire akla geliverme.

teberrük: (Ar.) Uğur sayma, mübârek sayma.

tecessüs: (Ar.) Araştırma, tahkik, tetkik.

tecrîd: (Ar.) Ayı tutma, ayırma.

tedennî: (Ar.) Gerileme, derecesinden düşme.

teferrüc: (Ar.) Eğlenmek için yapılan gezinti.

tefrika: (Ar.) Sürekli anlaşmazlık, ayrılık, nifak, ihtilâf.

te'ḥîr: (Ar.) 1. Erteleme, sonraya bırakma. 2. Geciktirme, geciktirilme.

tehniye: (Ar.) Kutlama, tebrik etme.

tekellûf: (Ar.) 1. Güçlüğe, zahmetli bir işe katlanma. 2. Gösterişe kapılma, bir işi gösterişli bir duruma koymak için uğraşma.

tekür (tekfur): (Er.) Bizans İmparatorluğu'nda vâililik derecesindeki idârî hizmetlerde bulunanlara verilen isim.

telezzüz: (Ar.) Zevk alma, hoşlanma, hazzetme.

temeddüh: (Ar.) Kendini övme, böbürlenme.

temerrüd: (Ar.) İnat etme, karşı durma, kafa tutma.

tenâşüd: (Ar.) Birbirine şiir okumak.

tenceme: (T.) Geçim sıkıntısı çekmeyen.

teng: (Far.) Dar.

terahhüm: (Ar.) Acıma, merhamet etme.

teşeffî: (Ar.) 1. Şifâ bulma, iyi olma. 2. Rahatlama, hakkında kötü niyeti olan birinden öç almakla içi rahatlama.

teşvîş: (Ar.) 1. Karıştırma, karma karışık etme. 2. İnsanın zihnini meşgul eden şey, gâile, karışıklık.

tevcîh: (Ar.) Belli bir yöne çevirme, yöneltme

teveccüh: (Ar.) Bir tarafa doğru yönelme, doğrulma.

tevkîî: (Ar.) Pâdişâhın ferman, berat ve mektupları üzerine hükûmdarın imzâsı olan tuğrayı çekmekle görevli kimse, tevkîci, tuğrâî, nişancı, tuğrakeş.

tezvîc: (Ar.) Evlendirme.

tezyîn: (Ar.) Süsleme, süslenme.

tı'ân: (Ar.) Karşılıklı mızraklar sokmak, mızraklarla savaşmak.

tımâr it-: (Far.+T.) Yaralara bakmak, iyileştirmek

tın-: (T.) 1. Ses çıkarmak, söz söylemek. 2. Susmak.

tîr-endâz: (Far) Ok atan, okçulukta mahâret sâhibi olan (kimse), okçu, kemankeş. 2.

Becerikli, hamarat, elinden her iş gelen (kimse).

tokuş-: (T.) 1. Çarpışmak. 2. Kafa kafaya vuruşmak.

tolu: (T.) Sağrak, içi içki ile doldurulmuş kadeh.

ton: (T.) 1. Elbise. 2. Görünüş, kılık.

toy: (T.) Ziyâfet, toplu yemek, şölen, düğün yemeği.

toyum: (T.) 1. Ganimet almış. 2. Ganimet.

tozud-: (T.) Toz gibi savurmak. Savurmak.

tübâ: (Ar.) Cennette bulunduğu ve bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.

tuhfê: (Ar.) 1. Hediye. 2. sıf. Hoşa giden (güzel şey).

tûl: (Ar.) Uzunluk, boy.

tulû: (Ar.) Meydana çıkma, doğma.

tur: (T.) Delikanlı, genç.

turkur- (turgur-): (T.) Vücuda getirmek, ortaya çıkarmak, göstermek.

туру gel: (T.) Ayağa kalkmak, kıyam etmek.

tuş ol-: (T.) Karşılaşmak, rastlaşmak.

tuş tuşa (düş düşe): (T.) Taraf taraf.

U

ucundan: (T.) İçin, sebebiyle, sebepten, -den dolayı, yüzünden.

uğraş: (T.) Harp, savaş, kavga, cenk, dalaşma.

uğrı: (T.) Hırsız.

uğrın: (T.) Gizli, gizlice.

uğrula-: (T.) Çalmak.

uğun-: (T.) Bayılacak hâle gelmek, bayılmak, akli başından gitmek.

uğurla-: (T.) Çalmak.

uhtân: (Ar.) Kız kardeş.

uqûl: (Ar.) Akıllar.

ula-: (T.) Ekleme, katmak, ulaştırmak.

ulal-: (T.) 1. Büyüme, yetişme, yaşlanma. 2. Artmak, çoğalmak.

‘ulüvv-: (Ar.) Ululuk, büyüklük, yücelik.

umūr-: (Ar.) İşler.

ur-: (T.) Vurmak.

‘urbān-: (Ar.) Çöl Arapları, bedeviler.

urum-: (T.) Vuruş.

urun-: (T.) 1. Giyinmek. 2. Takınmak.

urundula-: (T.) Ayıklamak, seçmek.

urüz-: (Ar.) Nakit para, hayvan ve yenecek şeylerden olmayıp, kitap, manifatura eşyası, kumaş gibi mallar.

‘uryān-: (Ar.) Çıplak.

uṣ-: (T.) Akıl, fikir.

uskut-: (Ar.) Sessiz, uslu.Sus.

uṣūl-: (Ar.) Asıllar, kökler.

uṣan-: (T.) Kırılmak, parçalanmak, ufanmak, dağılmak, kopmak, toz haline gelmek.

uṣat-: (T.) Ufatmak, parçalamak.

uvacık-: (T.) Ufacık.

uvan-: (T.) Ufanmak, kırılmak, parçalanmak.

uvad-: (T.) Ufaltmak, ufalamak, kırmak, parçalamak.

uyanla-: (Ar.) Hayvana gem vurmak. Ağzına gem takılmak, dizgin vurulmak.

uydur-: (T.) Tabi kılmak; peşi sıra gelmesini sağlamak.

uyura ur-: (T.) Uyumur gibi görünmek.

‘Uzzā-: (Ar.) İslâmiyetten evvel câhiliyet devrinde büyük putlardan birisinin ismi. İslâmdan önce Kâbede bulunan putlardan biri.

Ü

üftāze-: (Ar.) 1. Düşmüş. 2. Düşkün, bîçâre.

üleṣ-: (T.) Paylaşmak, bölüşmek.

ün ur-: (T.) Yüksek ses çıkarmak, bağırarak, haykırmak.

üñin al-: (T.) Adı, gerektiği kadar yayılıp, iyiden iyiye tanınmış olmak.

üñilen-: (T.) Onurlanmak, kibirlenmek.

üserā-: (Ar.) Esirler.

üş-: (T.) 1. Bir yere toplanmak. 2. Bir kişiye topluca saldırmak.

üşen-: (T.) Çekinmek, korkmak.

üzengü-: (T.) Eyerin iki yanında asılı bulunan ve hayvana binildiğinde ayakların basılmasına yarayan, altı düz demir halka:

üzerine üṣ-: (T.) Etrafına, üzerine toplanmak.

üzül-: (T.) 1. Kopmak, koparılmak, kırılmak, kopup dağılmak, bozulmak, kesilmek, sökülme, uzaklaşmak. 2. Yüzülmek.

V

vācib-: (Ar.) Yapılması gerekli olan, terkedilmesi câiz olmayan husus.

vāfir-: (Ar.) Çok, bol.

vağd-: (Ar.) Tamahkâr, cimri, hasis. Alçak, bayağı, âdi.

vāḥāt-: (Ar.) Çöl ortasında yeşillik ve suyu olan yerler. Vâhalar.

vahîd-i dehr-: (Ar.) Asrın en seçkin insanı, yegânesi.

vākı‘ā-: (Ar.) Olmuş olan şey, geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, olgu

vakıyye-: (Ar.) Dört yüz dirheme müsâvî olan tartı ki tahrîf ile "okka" tabîr olunur.

vāki‘ ol-: (Ar.+T.) Meydana gelmek, vukû bulmak.

Vallâh, Vallâhi'l-‘azîm-: (Ar.) Allah’a yemin olsun ki.

vâsi‘-: (Ar.) Geniş

vā-veylā-: (Ar.) 1. Çılgılık, feryat, yaygara. 2. Yazık, eyvah. (Vâ ile başlayan bütün ifadeler üzüntü ve hayıflanma anlamında kullanılmışlardır.)

vazgel-: (T.) Vazgeçmek.

vech: (Ar.) Yüz, çehre.

vechile: (Ar.) Şekilde.

ve'd: (Ar.) Bir bebeği canlı gömmek.

vedī'a: (Ar.) Mülkiyeti sâhibinde kalmak şartıyla saklanmak, korunmak üzere bırakılan şey, emânet.

veled-i zinâ: (Ar.) 1. Nikâhsız ana babadan doğan çocuk, piç. 2. Hayırsız, uğursuz, kötü çocuk.

velî: (Far.) Ama, fakat, lâkin, şöyle ki.

velîkin: (Far.) Lâkin, ama, fakat, velâkin.

velîme: (Ar.) Düğün merâsimi, düğün ziyâfeti.

verhem: (?) Sağlam söz; yerine getirilmesinde tereddüt olmayan söz. Azarlayıcı söz.

veşîk: (Ar.) Çok sağlam, kuvvetli.

veyl: (Ar.) Yazık, vah vah.

veyleke: (Ar.) Vay haline.

virîbi-: (T.) Ulaşma, erişme, varma, muvâsalat.

vuşûl: (Ar.) Ulaşma, erişme, varma, muvâsalat.

vücûh: (Ar.) 1. Yüzler, çehreler. 2. Memleketin ileri gelenleri, tanınmış ve nüfuzlu kimseler, eşraf.

Y

yab yab git-: (T.) "TESMÎH" kelimesinin Türkçe anlamı.

yad: (T.) Yabancı.

yağan-: (T.) Kin bağlamak, düşmanlık duymak, husumet beslemek.

yağrı: (T.) Sırt.

yağrın: (T.) Sırtın yukarı kürek kemiği kısmı, sırt.

yahşî: (T.) Güzel, iyi.

yağa yırt-: (T.) (Üzüntü, hiddet, bezginlik vb. yüzünden) Yakasını yırtacak duruma gelmek.

yakîn: (Ar.) 1. Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme. 2. Kesin ve sağlam bilgi.

yalabı-: (T.) Parlamak, parıldamak.

yalın: (T.) 1. Gösterişsiz, süsü olmayan, sâde. 2. Türk. Çıplak, üryan.

yalıñ: (T.) Alev.

yalıncağ: (T.) Çıplak, üryan, yoksul.

yalman: (T.) 1. Sarp ve dik yer, yalım. 2. Bıçak, kılıç vb. kesici âletlerin kesen ve batan kısmı, ağzı veya ucu.

yarak: (T.) 1. Hazırlık, levazım, techizat. 2. Silâh.

yaraş-: (T.) Uymak, uygun düşmek, yakışmak.

yâren: (Far.) Arkadaş, dost.

yarındası: (T.) Ertesi gün.

yaşa-: (T.) Tertip, tanzim, tasmin etmek, kurmak, hazırlamak.

yaşlırak: (T.) Pek yaşlı, daha yaşlı.

yatlu: (T.) Kötü, şom, âdi, fena.

yavı: (T.) Kaybolmuş, kayıp, zâyi.

yayak: (T.) Yaya, yayan, piyade.

yayılım: (T.) Otlak.

yaz-: (T.) 1. Şaşırp yanılmak, hata etmek. 2. Hedefe isabet ettirmekte yanılmak.

yazı: (T.) Ova, sahra, ıssız kır.

yazuk: (T.) Günah.

yebâb: (Ar.) Yıkık, harap, vîran.

yed: (Ar.) Güç, kudret.

yedek (yedik, yidek): (T.) Yedekte görülen at.

yemm: (Ar.) Deniz.

yeñ, (yiñ): (T.) Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı.

yer öp-: (T.) Saygısını göstermek için bir büyüğün önünde eğilmek, yere kapanmak.

Yezdân: (Far.) Zerdüşî dîninde hayır tanrısı.

yıl-: (T.) Çekilmek, uzaklaşmak.

yıldıra-: (T.) Parıldamak, lemean etmek, ışıldamak, ziya saçmak.

yımşa-: (T.) Yumuşak duruma gelmek.

yırtıcı: (T.) Etlerini yiyip beslenmek için diğer hayvanları dişleri ve tırnakları ile parçalayan (hayvan).

yid-: (T.) 1. Kaybolmak, zâyi olmak. 2. İtmek, kakmak.

yig: (T.) 1. Daha iyi, üstün, efdal. 2. Kuvvetli, yeğin.

yigin (yigen) : (T.) Üstün, fâik, galip, kuvvetli, şiddetli, baskın.

yigrek: (T.) Daha iyi, müreccah, efdal, elyak, üstün.

yilek: (T.) Okun yay girişine takılan ve gidiş yönünü düzenleyen tüylü bölümü; ok tüyü.

yiñ (yeñ): (T.) Yan, taraf.

yifil: (T.) Hafif.

yit-: (T.) 1. (-e) Ulaşmak, erişmek, vâsıl olmak. 2. Olgunlaşmak.

yort-: (T.) Koşmak, devamlı yol yürümek, sefer etmek.

yoruk-: (T.) Yorulmak.

yu-: (T.) Yıkamak.

yund: (T.) At; beygir.

yügrük: (T.) Hızlı giden, çabuk yürüyen, yürük.

yügrüş-: (T.) Koşuşmak.

yügüd-: (T.) Koşup yorulmak.

yügür-: (T.) Hızlı giden, çabuk yürüyen, yürük.

yüklü: (T.) Gebe, hamile.

yüm: (T.) Uğur, şans, iyi tâlih, kadem.

yüz dut-: (T.) Yönelmek, teveccüh etmek, rağbet etmek, meyletmek.

yüzüñ şuyı: (T.) 1. Ar, hicap, hayâ, namus ve şeref, haysiyet, itibar. 2. Güzellik, hüsün, letafet.

Z

zabı it-: (Ar.+T.) 1. Tutmak. 2. Zorla ele geçirmek, yönetimi altına almak, sâhip olmak

za'f: (Ar.) 1. İrâde zayıflığı, dayanamama. 2. Aşırı alâka duyma, düşkünlük. 3. Zayıflık.

za'ferân: (Ar.) Safran.

zâhid: (Ar.) Dünyâyı terkedip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse

zâhir: (Ar.) Coşkun, taşkın.

zâhir: (Ar.) 1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey). 2. Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü.

zâhire: (Ar.) Parlak.

zaḥm: (Ar.) Yara, ceriha.

za'f: (Ar.) Zayıf, güçsüz.

za'ka: (Ar.) Ses, çılgılık.

zâmin: (Ar.) Kefil olan, tazmin eden.

zâmin: (Ar.) 1. Kefil olan, tekeffül eden kimse, kefil. 2. Tazmin eden, ödeyen kimse.

zâr u zâr: (Far.) İnleyerek ağlama, feryat etme.

zârlık: (Far.+T.) inleme, ağlayıp sızlama.

zâyil (zâ'il): (Ar.) 1. Devamlı ve kalıcı olmayan, sona eren, yok olan, ortadan kalkan. 2. Geçmiş olan.

zebân: (Far.) 1. Dil. 2. Lisan, konuşma.

zebûn: (Far.) Güçsüz, zayıf, âciz.

zehre: (Far.) 1. Öd, safra 2. Cesâret, yiğitlik.

zekâvet: (Ar.) Çabuk anlama ve kavrama yeteneği, zekâ.

zelîl: (Ar.) Aşağılanan, hor görülen (kimse), hakir.

zemîm: (Ar.) Kötü, beğenilmeyecek (durum, davranış).

zenîm: (Ar.) 1. Bir kavime sonradan katılan, aslında onlardan olmayan. 2. Soyu bozuk, soysuz, aşağılık.

Zerdüş: (Far.) Mecusi.

zevāl: (Ar.) 1. Yok olma, yok edilme, ortadan kalkma. 2. Bozulma, iyi bir durumdan kötü duruma dönme, düşme, alçalma.

zevīū'r-rütbe: (Ar.) Rütbe sahipleri.

zeyn ol-: (Ar.+T.) Süslenmek.

zeyt: (Ar.) 1. Zeytin yağı. 2. Yağ.

zīrāb: (Ar.) Karşılıklı olarak çarpıcı bir mücadele, savaş.

zifāf: (Ar.) Gerdeğe girme, gerdek.

zihī: (Far.) Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

zīḳār: (Ar.) Erkekler.

zillet: (Ar.) 1. Aşağı olma, hakirlik, horluk. 2. Şerefsizlik.

zimām: (Ar.) Yular.

zīrā': (Ar.) Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü.

zīrā'-ı hāşimī: (Ar.) 66.50 cm olarak bilinen büyük haşimi arşınıdır.

zirih (zırh): (Far.) Savaşlarda silâh darbelerinden korunmak için giyilen, demir veya tel levhalardan, köseleden yapılmış giyecek.

zişt: (Far.) Çirkin.

ziynet: (Ar.) 1. Süs. 2. Kadınların süs olarak taktıkları yüzük, küpe, gerdanlık, iğne gibi altın, gümüş ve kıymetli taşlarla yapılmış kuyumculuk işleri.

zuhūr: (Ar.) Meydana çıkma, baş gösterme, görünme.

zulmet: (Ar.) Karanlık.

zūr-ı bâzū: (Far.) Kol kuvveti, zor-ı bâzû.

zühre: (Ar.) Utârit'ten sonra güneşe en yakın gezegen, Çulpan, Venüs.

züll: (Ar.) Horluk, hakirlik, alçalma.

SONUÇ

‘Anter bin Şeddâd, cesareti ve şairliği yönüyle bakıldığında sadece câhiliye döneminin değil bütün Arap edebiyatı tarihinin en önemli savaşçı şairlerinden biridir. Gençlik yıllarını bir köle olarak geçirmiş ve daha sonra özgürlüğünü kendi azmi ve çabasıyla kazanarak hayatını hür bir insan olarak devam ettirmiştir. Arap edebiyatında oldukça değer verilen bu şair, özgürlüğe âşık büyük bir kahramandır. Onun hayatı etrafında oluşturulmuş ve Sîretü’l-Antere adıyla da bilinen hikâye, uzun yıllar Doğu ve Batı âleminde dikkatleri üzerine toplamıştır. Türk edebiyatında ise 1477 yılında bu hikâyenin tercümesi yapılmıştır.

Tezimiz dört ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümde Anter’in nesebi, özgürlüğünü nasıl kazandığı, edebi şahsiyeti, muallakası ve divanı, Anter kıssası ve incelediğimiz Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi’ndeki H.1147 arşiv numaralı üçüncü cildin 409a-614b varaklı nüshası hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde eserde yer alan şahıs kadrosu, bölge, kavim, şehir, su kaynakları, ırmak, kale, hayvan ve silah isimleri verilmiş ve olay örgüsü çıkarılmıştır. Metinde geçen Arap âdetleri hakkında bilgi verilmiş, en son imla hususiyetleri belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde evvela metnin kurulmasında dikkat edilecek hususlar belirtilmiş ve metin transkribe edilmiştir.

Dördüncü bölümde öncelikle sözlüğün oluşturulmasında nelere dikkat edildiği belirtilip alfabetik sıra ile sözlük hazırlanmıştır.

Sonuç olarak tez, bir yandan kahramanlığı ve şairliği ile meşhur olmuş Anter bin Şeddâd’ın hayatını ve kahramanlıklarını gündeme taşımakta, bir yandan da 15.Yüzyıl Türkçesinin özelliklerini son derece ayrıntılı bir şekilde taşıyan bir metni gün ışığına çıkarmış olmaktadır. Tezin asıl önemini de Türkçe açısından önemli bir tanıklık işlevi görebilecek bir metne dayalı olmasıdır.

KAYNAKÇA

- ALTAYLI, Seyfettin, *Azerbaycan Türkçesi Deyimler Sözlüğü*. Prestij Matbaası Yayınları, Ankara 2005.
- APAK, Adem, Tay (Benî Tay). *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 14.12.2019 <https://islamansiklopedisi.org.tr/tay-beni-tay>
- AYCAN, İrfan, Rebîa (Benî Rebîa). *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 14.12.2019 <https://islamansiklopedisi.org.tr/rebia-beni-rebia>
- Benî Himyer <http://www.ehlisunnetbuyukleri.com/> Erişim: 05.12.2019
- Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü. *Türk Dil Kurumu*. Erişim: 05.12.2019 http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&view=bilimsanat
- BLACHÈRE, Régis, "Antere". Süleyman Tülücü (çev.), *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Erzurum 2010, ss. 211-219.
- BROCKELMANN, Carl, "Antere", *Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1978, , c.1, s. 463.
- BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü, Erişim: 03.10.2019 <https://sozluk.gov.tr/>
- BSTS / Yazın Terimleri Sözlüğü, Erişim: 03.10.2019 <https://sozluk.gov.tr/>
- Büyük Türkçe Sözlük. *Türk Dil Kurumu*. Erişim: 14.12. 2019 <https://sozluk.gov.tr/>
- ÇAĞATAY, Neşet, *İslâmdan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Yayınları, Ankara 1957.
- ÇAĞLAYAN, Murat, *Mardin Ortaçağ Anıtları ve Yapım Teknikleri*, İstanbul, Hiper yayınları. Erişim: 25.09.2019 <https://books.google.com.tr/books?id=PpReDwAAQBAJ&pg=PA205&lpg=PA205&dq=ha%C5%9Fimi+zira&source=bl&ots=k2GTmzsDoq&sig=ACfU3U19eEu4WnWf2N3CK-39Rdrh8ymzw&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwj7XsmIXlAhUNWZoKHba9CGQQ6AEwCHoECAkQAQ#v=onepage&q=ha%C5%9Fimi%20zira&f=false>
- DEMİRAYAK, Kenan, *Arap Edebiyatı Tarihi I (Câhiliye Dönemi)*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2009.
- DEVELİ, Hayati, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2010.

DEVELLIOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2013.

DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.

GÖÇEMEN Yakup, "Antere b. Şeddâd'ın Hayatı ve Şiirlerinde Hamâset Teması", *Sosyal Bilimler Dergisi*. 5/10, 46-80.

GÖÇEMEN, Yakup, *Muallaka Şairi Antere b. Şeddâd'ın Hayatı ve Şiirlerinin Dil ve Tema Yönünden Tahlili*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2015.

GÖÇEMEN, Yakup, "Antere b. Şeddâd'ın Şiirlerinde Tasvir". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3/4, 2016, ss.69-98.

GÜLER, Muhammed İkbâl, *Kıssa-i Anter (1. Cilt / H 1145) [İnceleme-Metin-Sözlük]*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2019.

GÜLSEVİN, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2017.

GÜLSEVİN, Gürer ve Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara 2004.

Hadden geçmek, Muhaz, Erişim: 12.08.2019 <http://muhaz.org/azametli-bahtsz-bir-ktann-sanl-talisiz-bir-devletin-degerli-sa.html?page=2>

HAMILTON, Terrick, *Antar, A Bedouen Romance* Vol. V, John Murray, Albemarle-Street, London 1820.

HARMAN, Ömer Faruk, Arim, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 25.07.2019, <https://islamansiklopedisi.org.tr/arim>

<https://www.almaany.com/tr/dict/ar-tr/yeksan/> Erişim: 02.12.2019

İngilizce-Osmanlıca Sözlük, Erişim: 05.04.2019 <https://www.ingilizceosmanlica.com/osmanlica-ingilizce-sozluk-madde-12171.html>

Kamus-i Osmani, Erişim: 06.04.2019 <https://www.kamusiosmani.net/osmanlica-sozluk-551-nedir-anlami.html>

KANAR, Mehmet, *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2011.

-----, *Arapça Türkçe Sözlük*. Say Yayınları, İstanbul 2012.

-----, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2015.

-----, *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2016.

KAPAR, Mehmet Ali, Fezâre (Benî Fezâre). *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 14.12. 2019, <https://islamansiklopedisi.org.tr/fezare-beni-fezare>

Kıyas-ı enbiyâ aleyhimüsselâm ve tevârih-i hulefâ, 1. Cilt Erişim: 11.12.2019, <https://books.google.com.tr/books?id=vv0PAQAAMAAJ&q=yezd+i+c%C3%BCrd&dq=yezd+i+c%C3%BCrd&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwie94mLrq7mA hUtQRUIHYjWDl0Q6AEIKjAA>.

Kişî Adları Sözlüğü, *Türk Dil Kurumu*. Erişim: 15.12.2019, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_kisiadlari&view=kisiadlari.

KORKMAZ, Zeynep, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.

Kur'an-ı Kerim, *Diyanet İşleri Başkanlığı*, Erişim: 15.12.2019 <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Ha%C5%9Fr-suresi/5128/2-5-ayet-tefsiri>

Kur'an-ı Kerim. *Diyanet İşleri Başkanlığı*. Erişim: 15.12.2019 <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Ahz%C3%A2b-suresi/3542/9-11-ayet-tefsiri>

Kur'an-ı Kerim. *Diyanet İşleri Başkanlığı*. Erişim: 15.12.2019 <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/%C3%82l-i%20%C4%B0mr%C3%A2n-suresi/401/108-109-ayet-tefsiri>

Lehçe-i Osmani. Erişim: 26.09.2019 <https://www.lehceiosmani.com/osmanlica-turkce-sozluk-madde-18921.html>

Lugat-i Remzi, Erişim: 05.08.2019 <https://www.lugatiremzi.com/buyuk-osmanlica-sozluk-madde-2002.html>

Luggat Osmanlıca Türkçe Sözlük, Erişim: 12.11.2019, <https://www.luggat.com/>

Lügat-i Naci. Erişim: 26.09.2019 <https://www.lugatinaci.com/osmanlica-turkce-sozluk-madde-3767.html>

Lügat-i Remzi Erişim: 04.05.2019 <https://www.lugatiremzi.com/buyuk-osmanlica-sozluk-madde-400.html>

MUHTAR, Cemal “Antere” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 24.11.2019, <https://islamansiklopedisi.org.tr/antere>

MUHTAR, Cemal, Antere Kıssası. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 24.11. 2019, <https://islamansiklopedisi.org.tr/antere-kissasi>.

Osmanice, Erişim: 05.12.2019, <https://www.osmanice.com/osmanlica-35305-nedir-ne-demek.html>

Osmanlıca Sözlükler, Erişim: 14.12.2019 <https://www.osmanlicasozlukler.com/>

Osmanlıca İhya, Erişim: 05.05.2019 <https://osmanlica.ihya.org/>

Resimli Türkçe Kamus, Erişim: 05.08.2019 <http://www.turkcekamus.com/osmanlica-turkce-sozluk-madde-15960.html>

SARI, Emre, *Türküler sözlüğü: Türkülerin Dili...* Erişim: 05.12.2019, https://books.google.com.tr/books?id=tNeqDAAQBAJ&pg=PA17&dq=bad-%C4%B1+saba&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwi6rO3Hqp_mAhUEcZoKHe9rCU0Q6AEIRDAE#v=onepage&q=bad-%C4%B1%20saba&f=false

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. H.1147.

TULUM, Mertol, *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul-Nâme-i Kudsî (Menâkıbu'l-Kudsiyye)'nin Yayınlanmış Metninden Derlenen Verilerle - Birinci Kitap*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2017.

TÜLÜCÜ, Süleyman, “Muallakat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2005, c.30, ss.310-312.

TÜLÜCÜ, Süleyman, "Muallaka Şâirlerinden Antere", *EKEV Akademi Dergisi*, 4, 1999, ss. 15- 22.

Türkçe-Osmanlıca Sözlük, Erişim: 05.08.2019 <https://www.lugaticudi.com/osmanlica-sozluk-madde-30347.html>

Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü. *Türk Dil Kurumu*. Erişim: 14.05. 2019, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas&kategori1=acikla2&kod=1430

ÜNLÜ, Suat, *Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleleri Sözlüğü*. Konya. Eğitim Yayınları. Erişim: 26.09.2019 <https://books.google.com.tr/books?id=As2iDwAAQBAJ&pg=PA69&dq=seli+arim&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwj>

[7hYvY-PDjAhUJFpoKHXqqBtIQ6AEIPzAE#v=onepage&q=sel-i%20arim&f=false](https://islamansiklopedisi.org.tr/deylem)

YAZICI, Tahsin, Deylem. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 26.11.2019,
<https://islamansiklopedisi.org.tr/deylem>.

ÖZ GEÇMİŞ

Özlem Kırımlı, 1990 yılında Samsun’da doğdu. Asarcık Çok Programlı lisesini bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi’nden 2017 yılında fakülte birincisi olarak mezun oldu. Aynı yıl Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisans programına başladı.

Özlem Kırımlı, orta seviyede İngilizce bilmektedir.

İletişim Bilgileri:

E-mail: ozlem_krml@hotmail.com.tr

